

ҲАЛИМА ХУДОЙБЕРДИЕВА

БУЮК ҚУШЛАР

ТОШКЕНТ
«О‘ЗБЕКISTON»
2012

УДК: 821
ББК 84 (5Ў)6
X 87

Шеърят образлар орқали сўзлаши билан гўзал, шу билан қудратли. У шиддатли, жунунвор «кечаги шамол»ми, беозоргина ўтирган «шохимдаги қушча»ми, «ботаётган қуёш» ёки «ич-ичида йўлбарс ўкириб, сиртдан майин жилмайган аёл»ми... Буларнинг барчаси бир, яъни дунёга бир мартагина келиб кетадиган азиз инсоннинг, ғанимат инсоннинг умр дафтаридан боблар, кўнгил кечинмаларидан кўринишлар.

Ижодкор ўзининг бор изтироблари, қувончлари билан сиз муҳтарам шеърхонларга пешвоз чиқиб, сурурли учрашувга чоғланаётир.

Бу учрашув сизга муборак бўлсин, азиз шеър шинавандалари!

ISBN 978-9943-01-621-7

© «O'ZBEKISTON» НМИУ, 2012

СИЗНИНГ КҰНГЛИНГИЗНИ ИЗЛАБ...

Адабиёт, шеърнинг илдизи кўнгилга бориб тақалади.
Кўнгил, кўнгил деймиз, кўнгил — нима ўзи? Шеър нима?

Кўнгил деган гул, гунчадир
Унда шеър дегани надир
Шеър дегани — жондай ширин
Шеър дегани ўлгунчадир.

Мен учун кўнгил, шеър деган сўзлар мана шундай
туйғуларни эсга солади. Элда кўнгилли, кўнгилсиз деган
сўзлар ҳам бежиз юрмайди. Сизга тўртликлар, «Ин-
жулар»имдан бирини келтирмоқчиман.

Тенгсизга борарлар, тенглига бормас
Минг қўйлига борар, мунглига бормас
Тўйига, уйига борар, во дариг!
Ҳеч ким бир-бирининг кўнглига бормас.

Азиз дўстлар!

Севимли мухлисларим!

Модомики кўнгил, шеър ҳақида гап кетар экан, икки
оғиз сўз — шу китобдан жой олган «Буюк қушлар»
шеъри хусусида.

Буюк қушлар — буюк инсонлар ҳамиша, ҳамма
замонларда ўзларининг сир, синоатли умргузаронликлари,
ғам-андуҳли ва шодумон кунлари, катта бахт ва бахтсизлик-
лари билан бутун инсоният диққатини ўзига қаратиб келган.

Қанчалик буюк истеъдод эгалари бўлмасин, улар ҳам
инсон боласи. Шу боис инсонлар ҳаётига неки даҳлдор
бўлса, уларнинг ҳам ҳаётларига даҳлдор бўлиши табиий.

Сизга эҳтиром билан Ўзбекистон
халқ шоири Ҳалима Худойбердиева

ДАРЁНИНГ ОВОЗИ

Биз Боёвут деганда нимани биламиз? Бу қадим-қадим туркий сўзлардан ва 92 уруғдан ташкил топган ўзбекларнинг бир атовли уруғи бўлса керак деймиз. Боёвут Мирзачўлнинг жанубий адоғи. Чўл бу ерларга етиб келиб чўллигидан зерикиб кетган, шекилли, нариёғи Ховос томонларга қараб баҳорда кўм-кўк гиламини ёядиган беҳад шуқуҳли адирлар бошланади.

Боёвутни Ўзбекистон халқ шоираси Ҳалима Худойбердиеванинг юрти, деб ҳам танишади. Бу юртдан Турсунбой Латипов, Шарофат Бозорова, Саид Беккиев, Елена Стемповская сингари қахрамонлар чиққан.

Чўл кишилари доқур бўладилар ва уларнинг кўзлари узоқ-узоқларни кўради. Чўл кишилари уфқ нималигини биладилар. Уфқларда қимирлаган ҳар жонзотни илғайдилар. Боёвутнинг биқинидан буюк Сирдарё ўтади. Унинг эпкини бутун Боёвут даштларида билинади.

Олтмишинчи йилларнинг охирларида Тошкент вилоятининг Боёвутидан Ҳалима Худойбердиева худди охудай адабиёт даргоҳига кириб келди. Унинг юришлари, ҳатти-ҳаракатлари ҳам охудай эди. Жасорати ҳам охунинг жасоратидай ҳуркак жасорат эди. У янги гулга кирган ва янги мевалар туккан оқ олма ниҳолидай бўлиб шеърлар айтиб юрди. Унинг овози шеър сўзи ва дилрабо шеър оҳанглирига динг қулоқларга дарров чалинди. Бу овоз ва Боёвут овозларини сердиққат қулоқ бўлиб эшитганлардан бири ва илғори Зулфияхоним эди. У янги овозни бағрини кенг очиб, меҳр билан кутиб олди, катта

йўл олдидан оқ йўл тилаб фотиҳа берди. Зулфия билан бирга Ҳалима Худойбердиевани катта адабиёт ва катта авлод ҳам қутлади. Ёш шоиранинг овози кундан-кун, ойдан ой, йилдан йил авж олди. У Тошкентда университетда ўқиди. Москвада таҳсил кўрди. Ўша даврнинг улкан миқёсидаги миллий адабиётлари билан яқиндан танишди. Расул Ҳамзатов, Қайсин Қулиев, Мустай Карим, Римма Казакова, Евгений Евтушенко сингари шоирларнинг шеъриятдаги маҳорат сирларини ўрганди. Дарду туғёнлар билан тўлиб тошиб («Тиззагача тупроққа ботиб айтар дардим бор») шеърини туркумлар ёзди. Унинг ҳар бир туркуми тилга тушди. Мухлислари қўллаб, туркумлардан туркумларга ўсиб-улғая борди.

Унинг шеърларида катта ҳарф билан ёзиладиган МУҲАББАТ бир ёниқ сиймо, ОНА ёниқ бир сиймо, ОТА ёниқ бир сиймо — бу сиймоларини топгач, у ўз туғилган юртини, ўзи мансуб халқни, унинг фожиа ва шарафларга тўла битмас-туганмас тарихини тобора чуқурроқ тушунди, булар унинг юрагида жозибалор шеърини сиймога айланди. Ҳалима Худойбердиева ўзининг шу сиймоларини ёрқин кашф этиш орқали ИНСОН сиймосига яқинлашди. Шу сиймо тимсолида у Инсон қадр-қимматини ўзи учун очди. Инсон ғояси унинг кўкси ва онгида теран ўрнашди. Инсон қадр-қиммати унинг шеърятининг етакчи ғоясига айланди. Инсон ғоясидан у Турон ва Туркистон ғоясига етиб келди. Унинг учун чин маънода илоҳий аҳамият касб этган МУСТАҚИЛЛИК бахш этган поёнсиз кечин-маларни қўшиқ қилиб айтди. ОЗОДЛИК, МУСТАҚИЛЛИК, ТУРКЛИК, БИРЛАШИШ ғояларини ёниб-қуйиб улуғ бир эҳтирос билан ёқлади.

У шунда том маънода Турк онаси бўлиб куйлади.

Бўрттириш бўлиб туюлмасинки, у яна чин улуғ Сир дарёси бўлиб шеър айтди. Асов Сир каби эски увода қирғоқларни ушатди, янги ўзанлар қидирди ва мисоли Сир дарёси бўлиб сўз айтган улуғ бахшилар изидан борди. Унинг қарийб 800 саҳифадан иборат шеърлар

сайланмаси ичидан баайни Сир дарёси гувиллаб, самовий манзилларни кўзлаб, гоҳ Широқ, гоҳ Тўмарис, гоҳ Яссавий, гоҳ Боқирғоний, гоҳ Машраб, гоҳ Моҳларойим, гоҳ Кенагасбегим бўлиб довлаётган улуг туркий сўзнинг янгроқ садоларини эшитамиз. Шоира шу дарё мисол бу сиймолар ичига, руҳониятига киради, уларнинг ғоялари ва қаҳрамонликларидан нидо солади. Бора-бора бу мотивлар ҳам такрорланаётгандай бўлиб туюлади. Аммо булар шунчаки такрор эмас, у аждодларнинг яшаш ва тириклик ғояларининг янги-янги қирраларини топади, уларга замон кишисининг нигоҳи билан қарайди ва буларнинг барини катта эҳтирос билан ифодалайди. Сайланма ҳар саҳифада улуг дарё шукуҳини эслатади. Бу шавқ ва эҳтирос дарёси замон-замонларни кўзлаб тинимсиз шиддат солиб оқиб бораётганлигини ва келажак манзилларга чорлаётганлигини сезасиз. Булар ЧИНЛИК, ИМОНЛИЛИК ва МУҲАББАТнинг нодир туҳфаларидир. Улар XXI аср ўқувчилари учун ҳам ёрқин ва ёруғ туҳфа бўлажак.

Бугунги кунга қадар Ҳалима Худойбердиеванинг бир неча сайланма шеърлари чиқди. Бунгача нашр қилинган ва ҳар бири мухлислар томонидан муҳаббат билан кутиб олинган «Илк Муҳаббат» (1968), «Оқ олмалар» (1973), «Чаман» (1974), «Суянч тоғларим» (1976), «Бобо Қуёш» (1978), «Иссиқ қор» (1979), «Садоқат» (1983), «Муқаддас аёл» (1987), «Бу кунларга етганлар бор», «Хурлик ўти» (1993), «Тўмариснинг айтгани» (1996) сингари китоблари умр ва ижод сарҳисоби бўлган сайланмаларига асос яратди.

Ҳалима дарё бўлиб ёзди дедик. Чиндан унинг шеъриятидан қайси даврда қай кайфиятда ёзган бўлмасин, дарёнинг овози эшитилиб туради. Икки дарё мамлакатимизнинг маҳрами. Ўзбекистонга ҳаёт қувваларини бағишлайди. Ҳалимада юртнинг қизи бўлиш, юртнинг қизи бўлиб ёзиш ҳаваси эрта уйғонди. У қирқ еттинчи йилда туғилган бўлса, илк шеърлари туман газеталарида ўн тўрт-ўн беш ёшларидан босилиб чиқа бошлади. У

дамлар нақадар тотли ва нақадар мусаффо орзуларга тўла эди. Юртнинг қизи бўлишни орзу қилиб юртга чин маҳрам бўлди. Маҳрамликда чўллардан бағри кенгликни олди. Унинг шеърлари ичида чўлнинг тиниқ ҳавоси кезиб юради. Шунинг учун инсоний дардларини баён қилганда ҳам, ҳеч қачон диққинафас бўлиб ёзмайди. Жароҳатлари тинимсиз тутаб турганда ҳам зикнафаслик қилмайди.

Шеър бу — характер. Шоир қандай бўлса шеъри ҳам шундай. Шеърда унинг юрагидаги суратлар муҳрланади. Ҳалима ўзини, ички дунёсини эҳтиёж сезиб идрок қиларкан, бир қатор шеърларида юрагимда арслон яшайди, дея эътироф этади. Юрагидаги ўзига маълум шу арслонга такрор-такрор мурожаат қилади. Бу ҳол бежиз эмас ва бу идрок ҳам шунчаки туғилган эмас. Мирзачўлнинг қизи ўзини ҳаёт олдида, унинг ҳеч тутамайдиган чигалликлари олдида агар арслондай сезса не ажаб? Арслонлар ахир кенгликларнинг фарзанди эмасми? Унинг шеъриятида бир қанча идеаллари сиймолар шаклига кириб, тимсолий кучга эга бўлганлигини эсладик. Шулар қаторида унинг шеъриятида эр йигит тимсоли ҳам шоиранинг юрагида етилган идеалларини акс эттиради. Шоира Эр йигит деганда ҳамиша ватан хизматида турадиган, унинг озодлиги, мустақиллиги, гуллаб-яшнашига, олам қошида олам бўлиб туришига ҳаётини ва жонини тикадиган бир кимсани тушунади. Бунда у Фафур Фуломдан улгу ва фараҳмандлик олади.

Шеър билан сўз бир нарсами? Бир нарса бўлмаса керак. Ундай бўлса шеър сўзни ясайдими ё шеър сўзни тузайдими, унинг маънолар дунёсидан башорат уқадими?

Ҳалиманинг илк шеърларидан бирида юзи пишиш олдидан момиқланган оқ олмаларни кўрамиз. Оқ олмалар етилган боғни тасвирлаб, у бирдан отасини эслади. Бекор эмасдир уларнинг отани эслатиши, қаламнинг қудрати оқ олмадан ота сиймосига кўчиши. Бу ерда эрта

отадан етим қолган қизчанинг маъсум ва дунёга сифдириб бўлмас соғинчи, бу боғни яратган ота меҳнатининг гўзаллиги-ю, бу гўзалликнинг навраста қизга мерос қолганлиги.

Аёл сезгиларида ҳамиша икки қудрат устувор: бири маҳрамлик сезгиси, иккинчиси — дунёнинг атру муаттарлигини бехато ҳис қилиш. Биз элга маҳрам бўлиб ёзди деганимизда бу маҳрамлик табиатнинг азал кучлари ичидан пайдо бўлганлиги ва у отага суюкли муносиб қиз бўлиш истагидан туғилганлигини айтмоқчи бўламиз. Бундай ҳиссиётлар тасодиф бўлмайди ва улар кишини шоир қилади.

Ҳалиманинг шеъри ўша чўлнинг момиқ олмасидай иффорланади.

Сўзнинг ларзали бир титратмаси бўлади. Шу титратма ларзани қалби шоир бўлган кишилар нозик илгайдилар ва унинг таъсирига берилдилар. Табиатан туғма шоир бўлганларда бу ларзали титратма сирли мусиқий оҳангларга чирмашиб ундан сўнг шеър шаклига киради.

Сўз улуғвор, холис. Табиат шоир қилиб сийлаган, сайлаган кимсаларгина унинг илоҳий холис замиридаги ларзали титратмаларни олий мақомда сезади ва илғайди. Мана шуни сезганидан ва англаганидан шоирларда, Ҳалима айтгандай, «Шунчаки ёзмоқ, бу — шоирга ўлим» деганга ўхшаш қасамёдлар туғилади.

*Шеърят, кўксимга ханжарингни санч,
Бу қурбонсиз умр меники эмас...*

(«Ҳолат», 1986)

Бу ўша шеърий титратманинг акс садоси ва аёвсиз ларзаси. Ҳар ким ҳам айтишга журъат этолмайди. Бундан олдинроқ Ҳалима бир шеърда айтганди:

Мен отилган ўқман, ўққа — қайтиш йўқ...

Илк машқлари 1964 йилда матбуот юзини кўрган шоира 1984 йилда ўз аҳду паймонини шундай ифодалади. Ўқ! Ва ханжар!

Ларзалар ўртаниш чўққисига олиб боради. Бу ўртаниш кудрати ва шиддати олдида шеър бир бадий шакл сифатида ҳеч нарса бўлмай қолади. Шеър одам ўртанишларини ўзига сиғдиrolмайди. Буни Машраб жуда кучли сезган ва бундан Бетховен ва Бах кар бўлиб қолганди.

Ҳали номини, исмини топмаган, номланмаган инсон ҳиссиётлари бепоён. Номланмаган ҳиссиётлар оламини мусиқагина андак очган. Буни қарангким, инсониятнинг эси кирар замонларида Одамнинг илк фарзанди Қобил ука Ҳобилни ўлдирди. Бу оддий қотиллик, оддий ҳасад, оддий мулк эгаси бўлиш, ёлғиз танилиш истаги эмасди. Одамлар бунга ном тополмаганликлари учунгина уни қотиллик, ҳасад, биродаркушлик, деб номлашган эди. Ҳобилнинг қони ерга сингмади. «Ул кундин бору қон ерга сингмаз бўлди, — деб ҳикоя қилади кўҳна адибимиз Рабғузий, — ул ерда оқ тикан бирла юлғун унди... Одам таъзия тутуб бир шеърни айди. Ер юзинда аввал шеър айтган Одам эрди...» Уч кундан сўнг Ҳобилнинг қони ердан қайнаб чиқди... Мана шу номланмаган ҳиссиётлар ҳамон инсоният толедан қонли дарё бўлиб оқади. Буларни Ҳалима ўзининг йигирманчи асрнинг қонли фожиаларига бағишланган туркумларида жуда теран ҳис қилиб ёзган. Ер юзидаги оқ тиканзорлару юлғунзорларнинг азобини ўз жонида туйди. Туркистон онаси бўлиб ёзди, деган сўзларимизни у шеърини туркумларни ўқимагунча тўла англаб бўлмас.

Ҳалима «мен чавандоз қизиман» деб эрта айрилган отага ўзининг қанчалар меросхўр эканлигини ифодалади. Ва ўзига ҳам, ўзи каби аёлларга ҳам нимбахт, ним толе соғинмади. Қачон қайда бўлмасин, тўлиқ бахт, тўлиқ толе учун курашди. Бахт учун ҳамини курашиш кераклигини эрта ўқди. Ўз ҳаётини, инсоний аъмоллари учун тик борди. Ҳаёт майдонларида, майдон келганда марди майдон, Деҳқон, Чавандоз, Бахшиларнинг

насли-васлидан эканлигини ҳеч унутмади. Курашганларида мададни шулардан олди.

Дилим ўт олиб турса, айтмай қандай яшайман...

Бу каби сатрлар юртни, элни севган қалбдангина чиқади. У туркумларида Туркистон, деб нидо солди. Туркистон учун ҳар юракдан бир арслон излади. Тополмаса, уни ўз юрагидан қидирди. Кўҳна жароҳатлар унинг драмаларга тўла шеърларида тугаб, йиғлаб ётади. Бунда у бобо Чўлпон ва бобо Фитратга пайровлик қилади. Халқ, ватан, эрк деганда, инсон шаъни деганда доим муносиб юксак мақомдаги Сўзни айтади.

Шу ғоялар, ўлмас идеаллар билан Ҳалиманинг шеъри эл-юртда, мухлислар орасида қадр-қиммат, эътибор ва шараф топди.

Унинг шеърларидан дарёнинг овози келади.

Халқ эса дарёсиз яшолмайди.

Иброҳим ҒАФУРОВ

“ҮЛК МУҲАББАТ”

китобидан

(1968)

*Оқарганда сочлар эслаймиз,
Сархуш баҳор, куз ўтганини.
Кимларнидир рад этганмиз биз,
Кимлар бизни рад этганини...*

* * *

Мен қалбимга айлайман савол:
Қандай меҳмон чорладинг бу кеч?
Нега жимсан, сукут сақлаб лол,
Чертилмасми, торларинг бу кеч?
Қалбим дейди, қуйилмаган май,
Қандай меҳмон чорлардим бу кеч!
Ва нега ҳам тошай, мавжланай,
Келмас дўсту ёрларинг бу кеч!

* * *

Боболар бир вақтлар товуқ пати-ла
Қийналиб-қийналиб ёзган сўзларин.
Мен бугун ўқийман, тароватига
Тўймайман, ўқийман, тинмас кўзларим.
Мен ҳам севгим билан анча шеър битдим,
Вақту бевақт ёздим шомда, пешинда.
Аммо уларга ҳам қачонлардир жим,
Кимдир термиларми, ҳамма гап шунда.

* * *

Ел бўлиб бетоқат қоқдим-у, лекин
Дил хонангни мутлоқ очолмадим мен.
Юрагимни ўтдек ёқдим-у, лекин
Унга заррача нур сочолмадим мен.
Меҳринг, ишқчан нигоҳларинг барчаси
Мен эмас, ўзгага тортиқ, ёр экан.
Минг афсус билмадим, қалбинг дарчасин,
Мендан аввал очган кимса бор экан.

РАСУЛ ҲАМЗАТОВГА

Қизлар шеърларингни ёдлар пайдар-пай,
Муҳаббат хатидай қўйишмай қўлдан.
Оға! Сенинг номинг хассос қўшиқдай,
Тилдан тилга кўчар бизнинг овулда.
Сабаби бор албат, бежизмас бу ҳол —
Гарчи оздир менинг сендан билганим,
Аммо ўз кўзим-ла кўрганман бир чол
Шеърларинг тинглагач кўз ёш қилганин.

* * *

Бахт келади бизларни излаб,
Боқамиз биз бепарво, лоқайд.
Кунлар ўтар, у мумкин бўзлаб
Ташлаб кетар бизларни бир пайт.
Сўнгра бахтни биз қидирамиз,
Ёлворамиз, «бахт, қайдасан, айт».
У-чи бизга кинояомуз
Нигоҳ ташлар йироқдан, лоқайд.

“ОҚ ОЛМАЛАР”

китобидан

(1973)

*Шунчаки ёзмоққа, кўнгил тўлмайди,
Шунчаки ёзмоққа бормайди қўлим.
Шунчаки ёзганга чидаб бўлмайди,
Шунчаки ёзмоқ бу — шоирга ўлим.*

Она, сени шарафлайман!

ДОРИЛАМОН КУНЛАР КЕЛДИ...

Онагинам!
Дориламон кунлар келди, шафақлари ол,
Қаён боқсанг, шайланишлар ва созлашлар тор,
Олча гулин кўзларингга суртасан беҳол
«Бу кунларга етганлар бор, етмаганлар бор».
Сўлгин-сўлгин лабларингдан учаркан шу сўз,
Отагинам хаёлимда ростлай бошлар қад.
Дориламон кунларга қайт, онам, юмиб кўз
Ўксик дилда бошланмасин десанг қиёмат.
Бу табиат суюмлидир ҳам кўзлари кўр,
Гоҳ шаробдан, гоҳ оғудан қилар бизни маст.
Белгинангга тирак бўлай, онажоним, тур,
Дориламон куёшга боқ, унга қасдма-қасд.
Юзинг ардоқли куёшдай иссиқ ва маҳваш
Кўзларингда умид ёнар тикилган они.
Қорли кунлар билан кетсин дилингдаги ғаш,
Қизғиш, лола ранг қоқлайдир бу кун дунёни.
Бу дунёнинг қир-дарасин хосияти мўл,
Ерни яланг оёқ боссанг яйрайди танинг.
Яшамоқ — бир тансиқ таом, унга урсанг кўл,
Борган сари очиладир иштаҳанг санинг.
Боғлардаги етилгуси ҳар мевали шох.
Ризқдир бизга, ризққа доим дил илинжликдир.
Ўғлонларинг келар ана, очишиб кучоқ,
Ўғлонларинг мева қадар бир ширинликдир.
Онагинам!
Ўзинг тортма давралардан, эл чорлаганда,

«Тирикликнинг байрами», деб созланганда тор.
Ўзинг сўлгин лаблар билан пичирлагандай:
«Бу кунларга етганлар бор, етмаганлар бор».

ЎЗИМИЗНИНГ БОҒЛАР

Дунёнинг қай бурчи, йироқ боғларда,
Олмалар қизарар бетиним.
Хазонрез хаёллар босган чоғларда,
Мен тиниб,
Воз кечиб ўйлару ташвишдан
Қачондир боғларда ғарқ пишган
Қип-қизил олмаларни эслайман.
Оҳ, бизнинг боғларга баҳор келган кез,
Гўдакдай тез,
Тошқиниб гуллади олмаларимиз.
Қуёшнинг нурини борича ичиб,
Шу қуёш нурича лаззатин кучи
Бўлгандир эҳтимол, сезмагандик биз.
Тотиб ҳам кўрмадик баъзисини лоқайд,
Отдик баъзисини тишлаб бир, икки.
Биз беғам, сезмадик, ҳатто қайси пайт
Ўча бошлаганин боғларнинг кўки.
Ва лекин бу баҳор, беминнат яратар
Баҳор, яратувчим, сенга минг қуллук.
Уфқларда қуёш
Ҳеч гап бўлмагандай қип-қизариб ботар,
Бағрида олов бор, аммо зарда йўқ.
Яратувчим, яна яратар бегумон,
Бизнинг кўҳна боғлар шундай гулласинки,
Қон рангида қизарсин олмаларимиз.
Ранги қонинг қиздириб, қуритсин тинканг.
Бунга-ку ишонч бор, кўк майса дийдорин,
Куртаклар бўртигин кўмсамайди ким?!
Баҳор-ку тўқади аямасдан борин,
Аммо, баҳоргача, узоқ-да, дўстим.
Майли,

Боғлар гул очсинлар, безавол, қулф уриб,
Улар ўз ватанин буркарлар нурга.
Ўзга чаманларнинг гуллашини кўриб,
Ўзимизнинг боғлар тушар хотирга.

ОЛҚИШЛАШИНГ КЕРАК

Дўстим, сен мени олқишлашинг керак...
Ҳар мушкул, ташвишингга ҳамкорлигим учун.
Шўхлигим, қўшиғингга жўрлигим,
Заифлигим, гоҳо гўрлигим...
Хуллас, бу дунёда борлигим учун
Олқишлашинг керак!
Яна сен билан бир ҳаводан нафас
олаётганлигим учун.

Фараз қил, сенларга қолди бу ер юзи —
Яъни ёппасига эркаклар зотига.
Унда аччиқ билан бутунни ҳам бузиб
Ташлармидингизлар?
Қамчин урармиди дағаллик отига?

Ўшанда бир уйга йиғилсангиз тўла,
(Ҳаво ҳақида ҳам бежизмас сатрлар)
У уйда уфурмас димоққа атрлар
Чала пардозга ҳам қилмассиз ҳафсала.
Сиёҳ ранг райҳоннинг муаттар ҳиди — мен.
Гоҳ сенинг олдинда сал эгик бошим билан,
Ўсмадан сув ичган ним-қора қошим билан,
Гоҳ қувончдан,
Гоҳ ғуссадан
Марварид доналаридай дув тўкилган
кўз ёшим билан

Сенинг асов отдай
Учқур ўйларинг тизгинини
Қўлга ола оламан.
Мен сенинг ғазабда шерлигингга аминман
Қодирсан дунё юкин кўтармоққа елкада.

Қанча ботир бўлсанг ҳам
Мен жисмонан заифанинг қошида ожизсан сен.
Гоҳо қаршимда мағрур кўзингда ёш қалқади.
Дунёда аёл борки, гўзаллик, назокат бор.
Сен мендан ҳайиқасан.
Ажабо,
Наҳотки, гўзаллик ҳайиқтирса.
Айт, бағритош йигитнинг ҳам дили эриб кетмасми,
Қаршисида қизил гулдай аёл нозланиб турса.
Аёл истайдики, ерда ҳаёт сўнмасин сира
Аёлни қутламоқ шарт —
Гўдак кулгуси учун.
Хаёлингни ҳар ёндан олганман
Тўрдай ўраб
Нозик, чайир ип билан —
Узмоққа етмас кучинг.
Дўстим! Шундай, сен мени олқишлашинг керак.
На ғалабам, на бир шунқорлигим
Ва на фавқулодда бахт,
Ҳеч бири учунмас —
Шунчаки сенинг ёнингдалигим,
Ер юзида борлигим учун
Олқишлашинг керак!

ЮРАГИМДА БАРГЛАР ШИВИРИ

Ўз дунём ичида боғларни яратдим,
Сўлиб битдилар.
Тафаккур кучидан тоғларни яратдим.
Нураб кетдилар.

Боғларим ўрнида хазонлар супурдим.
Барг, хазон.
Тоғларим ўрнида тепалар, жим турдим.
Дилда қон.
Кўйдим мен, аммо кул бўлмадим, қайталаб
Тупроққа тўкдим мен, манглай тер, дил қоним.

Майса, кўк майсалар унди зап,
О, жоним!
Қийнадинг дейсанми, тўғри-ку,
Ўйласанг менда ҳам гуноҳ йўқ,
Шу кичик юрагим бўлса қув,
Яшасак беғалва, кўнгил тўқ.
Бегона, ташвишу, жабрга,
Уйқуда ўтса ҳам умр бир кун
Кетмоқ шарт, сўнгги уй-қабрга.
Шундай ҳа, маҳкам бўл, сен жоним.
Елкага
Ҳали кўп юкларни юклармиз,
Кўп хазон боғларни тиклармиз,
Кўтара олмасмиз юкни гоҳ,
Ва ёки гуйғумда қулар тоғ.
Шунда яна янгидан
Тафаккурда тоғлар яратишимиз,
Сўлган боғлар ўрнида, яшил-яшил
Дарахтлари шовуллаб турган боғлар
яратишимиз керак,
О, менинг қаттиқ жоним!
Ишонаманки,
Сен чидаб берасан бу талабларга жим.
Юрагимда барглар шивирлаётганга ўхшайди,
Демак
Яратилажак безавол боғларимнинг
Илк ниҳоллари куртак ёзаяпти,
Боғлар гуркираб қад кўтараяпти юрагимда,
Барглари яшил-яшил боғлар...

БИЗНИНГ ТОҒДА

Тоғ бошида рўмолим қолди,
Ўша-ўша тинчим йўқолди.
Дуч келади унга қай овчи,
Қайси сайёҳ, қайси йўловчи,
Тоғ бошида рўмолим қолди.

Ким бор эди, у этди насиб,
Ўтмадими охулар босиб.
Қолмадими ёмғир остида,
Сархуш, тоғнинг баланд-пастида,
Ким юрганди, у этди насиб.
Кундуз телпак кийган чавандоз,
Ҳадик тортмай юрагингни ёз.
Отинг нечун гижинглар бу пайт,
Рўмолимни сен олдингми, айт?
Кундуз телпак кийган чавандоз.
Учқур бўлар тоғ йигитлари,
Яна рашкчи уларнинг бари,
Сен улоқда ўзгил улардан,
Бир йигитдай рашк ҳам қиларсан?
Учқур бўлар тоғ йигитлари.
Огоҳ бўлгил яна бир сирдан,
Сен курашга тушарсан қирда,
Совриндорни йиқитганинг дам,
Отам сенга қилгайдир карам.
Шу шартларни бажарсанг, ўғлон,
Жайрон кўзга фидо бўлсин жон.
Сўнг рўмолим олсанг майлига.
Бизнинг тоғда қолсанг майлига.
Шу шартларни бажарсанг ўғлон!

ТУШИМГА КИРИБСАН

Онажон...

Бийрон қизча эдим, сенга сал ўхшаш,
У вақтлари тутқич бермасдим сенга.
Тенгдош ўртоқларим ўйлардим яккаш,
Улар кирар эди ҳар вақт тушимга.
Фашимга тегишиб, қилиб мени хун,
Қўшни болалари сочим тортарди.

Келар эдим лойга ботиб кечкурун,
Унда ҳар кун сенга ташвиш ортарди.
Улғайдим, бир қарич сочим бир қулоч,
Кўзларим гоҳ сузук, гоҳо ёшланди.
Кимлардир тикилди нигоҳлари оч,
Нигоҳдан торганиш менда бошланди.
Таъсир қилмас эди ҳушёр бўл, фарқ қил
Одамларни, деб сен қилган ўғитлар.

Шовқин, базмларга ошиқарди дил,
Тушимга кирарди шўхчан йигитлар.
Йиллар ўтди, кимдир қаддимни букиб,
Ҳасса таянтириб, белим толдирди.
Кундуз қошларимни рашк билан тўкиб,
Ўрнида саноқли туклар қолдирди.
Энди...
Энди сени ўйлайман беун,
Кўмсаб ҳузурингга чопаётирман.
Онам, сен кирибсан тушимга бу кун,
Тушимда оёғинг ўпаётирман.

ЙИГИТ ҚАДАМ ТАШЛАРКАН

Йигитларни куйламоқлик эриш туюлар чоғи,
Дилбар, нафис шеърга ўзи қовушмайди йигитлар.
Гулга кира бошлар экан уларнинг кўнгил боғи,
Қуёшда чатнаб ўсадир унда ёввойи ўтлар.
Дашт гулидай ўсар улар ҳар ёнга шох ташлашиб,
Бақувват ҳар шохларки, қайириб, буриб бўлмас.
Қийқиришиб боғларга киришсами бошлашиб,
Қаҳ-қаҳ садоларидан чўчимай юриб бўлмас.
Инсон панжасими у, ёки шер панжалари,
Қўллар бир хил майин-ку, туғилганда, йўрғакда.
Пайт келиб, биз титратиб, шу шернинг панжаларин,
Гўдакдай кувонамиз, қуш учиргай гўдакдай.
Юраклар, у юракмас, дугонажон, асрангин,
Учқун тушса куйдирар, унда ёнган ўтлардан,

Гарчанд биз деб ҳамиша бахт, борлигин асради,
Ҳайиқмай бўлмас ахир, ул асов бургутлардан.
Тортиниб ўтмоқ тақдир, бизга улар дастидан —
Маъсум тортиб, атиргулдай, чирой очиб дам-бадам.
Токи олис юлдузларнинг чақноқ нури остида,
Одам ота зурриёди — йигит ташларкан қадам.

* * *

Қизғиш ёнар уфқнинг кунгуралари,
Қизғиш нур остида олча гуллайди.
Гулин кўзга суртиб кетаркан нари,
Онам ҳосил учун омад тилайди.
Мен ҳам бу дам хушбахт, завқ майидан маст
Онам, олча гулин ўпаман бир-бир.
Улар менга мангу берилган эмас,
Онам ҳам, олча ҳам ганимат ахир.
Умр овчиси бир кун ўқ отар лоқайд,

Менинг оҳимга у қулоқ солмайди.
Балки ўрта яшар бўларман у пайт,
Ва балки оғзимда тишим қолмайди.
Билмайман у қачон, аммо ушбу дам
Мени кўкка отар қувонч қўллари.
Жондан ортиқ менга бу кўҳна олам,
Оқ соч онам, қизғиш олча гуллари.

ЖУФТ ШҶҲЧАН КҶЗ...

Ойдин кеча. Юлдуз милдирар,
Ойдин кеча. Чарақлар само,
Жуфт шўҳчан кўз мени ўлдирар,
Яна ўзи тирилтар аммо.
Севмасам гар улар боққан тоб,
Оғир гуноҳ, кўзга қўнгай гард.
Севсам бўлмас ўтига чидаб,
Оҳ, ўртоқжон, бу қандайин дард?!
У чақнаса менга тинчлик йўқ.

У чақнаса дудсиз куяман.
Чақнамаса мен ғамга тўлиқ,
Чақнамаса қора кияман...

Кўкда юлдуз маъсум милдирар,
Пастда жуфт кўз мени ўлдирар...

* * *

...га.

Тақдир улаганда умрлар занжирин
Ногоҳда рўпара бўлдик иккимиз.
Тушунмай яширин қалбларнинг сирин,
Ҳиссиз, йўл бошидан бирга тушдик биз.
Буни тилим билан олмасам ҳам тан —
Биласан, юрагим бегона эди.
Уларни мен бу тун қуёш ботганда,
Эсдалик дафтарга ёзаяпман энди.
Кўзимни чирт юмиб сени эсласам,
Қийнайди ўтмишнинг ўкинчи, дарди.
Беихтиёр қалқир кўзларимда нам.
Ўйлайман «севарди, севсам бўларди».
Биласан, йўқ эди дилимга ҳоким,
Уни ўзга биров этмаганди жалб.
Мағрур, қушдай эркин эдим ва лекин,
Шунингдек сенга ҳам беролмадим қалб.
Тушдай ўтиб кетди бугун ҳаммаси,

Юракни фойдасиз ўртамоқ нечун.
Ўтди, аммо дилда қолди чамаси
Азоби, ўзим рад қилганим учун.
Бу чигал хатони тузатолмайман,
Тундай юрагимни очаман тунга.
Энди-ку сенга қўл узатолмайман,
Хайрлашолмайман ҳам мангу-мангуга.
Нурли тонг оқарар, тун бўлар охир,
Сенга тилакларим шу тонг каби оқ.

Қизик, гоҳ бахтинг ҳам мен учун оғир,
Бахтсизлигинг эса, яна оғирроқ!

* * *

Сенга барча отилган тошлар,
Таъналарга мен ўзим, сабаб.
Мен сабаб сен тўккансан ёшлар,
Ғам ўтида бўлгансан каоб.
Ўғирладим ороминг йиллаб,
Тошқин юрак сен келганда жим.
Юрдим сенга ўзга тахт тилаб.
Ўзим сенга бегона эдим
Кўз ёшларинг хуни бўйнимда,
Отма, тегар қарғишинг тоши.
Биз тақдирнинг шўх ўйинида,
Ўйнай-ўйнай кетдик адашиб.
Турмуш боғи бўлмасдан гуллаб,
Ёғди унга қайта-қайта қор.
Барчасига кибор қалб сабаб
Барчасига ўзим гуноҳкор.
Умр балки шодумон ўтар,
Балки... кўргум бошда борини.
Бироқ,
Сен қарғама, қарғишинг тутар,
Кўз ёшларинг сабабкорини!

* * *

Ўчган ўтни ёндирма қайта,
Ёмон, ёмон унинг ёниши.
У қизишиб, гурлаган пайтда,
Мушкул уни ўчирмоқ иши.
Илтмосим, қайта ёзма хат,
Ўйнатмасин юракни нидо.
Биз бир фурсат бўлганмиз улфат,
Ва мангуга айтганмиз видо.
Айбдор сенми ё мен гуноҳкор,

Суриштирмоқ пайтимас, дўстим,
Ёз-у, бизнинг дилга чўккан қор,
Дил қорини ким кўрибди, ким?!
Кўникканман энди барига,
Энди мен шод кўшиқ айтаман.
Эътиқодим занжирларига,
Зарб теккизма, энди қайтадан.
Кеч гуллаган экинлар совуқ
Изгиринда бўладир нобуд.
Қайта ёқма сен ҳам ўтни, йўқ,
Кул қиладир бизларни у ўт.

КЎЗЛАРИМГА

Юлдузларим, жонсарак қушлар.
Юлдузларим, алангали ўт.
Ўтлантирар сени ишқ, тушлар,
Тундлантирар серзарда булут.
Эҳ-ҳе, ҳали кўргилигинг кўп.
Ярим йўлда тортмагил хира.
Умр осмоним кўкида тўлиб,
Чақнашингни истайман бирам.
Дерлар: «Ана, менинг юлдузим»...
Кўпдир чақноқ юлдуз эгаси.
Ҳуркиб учма, маржонлар тизиб,
Ҳар кимга ҳам у бўлмас насиб.
Юлдузларим — қушлар бегуноҳ,
Юлдузларим, чақна, беомон.
Фироқингда чекиб ширин оҳ,
Фироқингда куйсин оломон.

КЕМАЛАР ТИККАГА ЙЎЛ ОЛСИН...

Сен ҳақда
Юлдузлар куйласа жимирлаб,
Япроқлар куйласа тинмайин.
Завқ билан тинглардим, шуур-ла,

Кўзимга уйқу ҳам қўнмайин.
Ногаҳон
Исмингни айтсалар чопардим,
Севардим оҳ, у хуш навони.
Талпиниб нон қаби ўпардим
Исмингни янгротган ҳавони.
Ва лекин
Биз йўлга чиққанда, кемамиз

Сурди-ку шамоллар айри ён.
Гарчандки узоқлаб кетдик биз,
Қайтмоқчи эмишсан мен томон.
Йўқ, чекин.
Кемангни бурмагил, қистама,
Дўстгинам, сен ортга қайтма, йўқ.
Мен сенга сарсонлик истамам,
Боқ, ахир кемангда қанча юк.
Уларни
Қилмагил, хоҳишинг қурбони,
Гуллар бор, кутганда очилмас,
Бор эмас ҳамиша имкони,
Тугунлар бўларки, ечилмас.
Дардларни,
Армонни юракдан юлиб от.
Қайрилма ортга-ю, чеккага.
Орада бўлмасин аросат,
Кемалар йўл олсин тиккага...

БИР СЕН ЭМАС...

Бир сен эмас, ё бир мен эмас
Ишқ майини ичмоқни ҳавас
Қилган. Ичиб ўлган шўху маст,
Сўнг тахири чиққач, деган «бас»,
Бир сен эмас, ё бир мен эмас.
Суюмлидир қизлар бари бир —
Тош қалбларни ёққан. Ийдирган

Гарчанд кўпни суйган, суйдирган
Кимларнидир доғда куйдирган —
Суюмлидир қизлар барибир,
Йигитда ҳам эмас ҳамма айб,
Шўх нигоҳлар тузоқ солган дам
Сирли бахтдан кўзда шавку нам
Пайти келиб, бу бахт бўлса кам
Йигитда ҳам эмас ҳамма айб.
Ишқ ҳақида оҳ-воҳ қилмас, бас,
Севган бир сен, ё бир мен эмас...

* * *

Қиёфанг ҳамиша баҳор яратар,
Ўзингни кўрмасман балки бир умр,
Қиёфанг эзгудир, оқ нур таратар.
Юрак бўлганда ҳам дардлардан кўмир,

Тушларим келтирар, сурат, сасингни.
Яна келтирарлар кўнглим тўлмагач,
Тушларимдан қандай қувайин сени
Ўнгимда кўрмоққа умид бўлмагач...

ҚОР УЧҚУНЛАБ ТУРГАНДА...

Кўп нарсалар келар эсга, қор учқунлаб турганда,
Кўҳна дунё ёшдир кўзга, қор учқунлаб турганда.
Ғамлар тоши юрагингдан кўча бошлар бирма-бир
Сен ўзгасан, ҳасрат ўзга, қор учқунлаб турганда.
Ўй-режалар қушларининг тўдасига отар тош.
Ғам-ташвиш йўқ ризқи-рўзга, қор учқунлаб турганда.
Ажаб, сершовқин дунёга атай чўкар сукунат,
Йигитлар қалб очса бизга, қор учқунлаб турганда...

ҚАЛБИНГГА ЧОРЛАЙСАН...

Сен мени қалбингга чорлайсан,
Келишиб олайлик.
Кўп хушрўй кўринар қалбингдаги боғ,
Унда умид янглиғ ёнар бир чироқ.
Милтилаган чироқ нурларига
Жим тикиламан,

хузур қиламан.

Омонат бўлмасин ишқилиб у чироқ,
Синамоқ учунми ёки ҳазиллашиб,
Ё титроқ шуъладан келгандами ғашим,
Ўчириб қўймайин тагин уни мен.
Боғинг хушрўй, аммо ўчмасми кўклиги
Қоғоздан эмасми унинг дарахтлари.
Ногоҳда қуюнлар ёпирилган вақтлари
Тўхтата билмасми япроқлар шўхлигин.
Боғинг хушрўй, аммо биласан мен унда,
Авайлаб-авайлаб босмасман қадам.
Саратон кўкини куйдиргувчи кундай
Мен боғингга кириб борган дам,
Шамолим бўлади ўзимга яраша
Ҳарорат, қуюним...
Қаричма-қаричлаб у богни кезарман
Шодумон, куюниб,
Меҳмондек кезмасдан,
Шохларни қайириб қоқарман,
Сочилган олмалар меники.
Мевага, чироққа ишонч-ла боқарман,
Энтикиб.

Ўшанда чироғинг ўчса гар,
Алҳазар,
Боғингни қиларман мен остин ва устун.
Унда мен йиғламам, сен кўз ёш тўккан мўл,
Темирга, тошларга тўладир,
Мен босиб ўтган йўл.

Кўкатлар унмайдир унда сўнг,
Фигонлар тинмайдир унда сўнг.
Сен мени қалбингга чорлайсан,
Келишиб олайлик.

* * *

Сочларимга нигоҳ солмай ўт,
Нигоҳингдан ўйга толгайман.
Сен тасодиф боқарсан йигит,
Мен сочим-ла боғлаб олгайман.

Тасодифдир ва балки ҳавас,
Жилмайиш — у бошинг сараги.
Аммо билмайсанки, шу нафас
Қўлгинамга тушар юрагинг.

Мен гижимлаб ўйнарман ёмон,
Ёндирмаса, қилмас бўлса хун.
Мудроқ ҳислар топмасдан омон,
Чангалимда сўнадир бир кун

Сочларимга нигоҳ солмай ўт...

ҒУРУР

Қора сочларимнинг тўлқини,
Тўлғонганча оқар қуйига.
Муҳаббатнинг сирли ёлқинин,
Олиб кирган йигит ўйига.
Балки удир...
Кўзларимда ёнади офтоб,
Кўзларимда саратон, июль.
Бир шўх нигоҳ ташлаганим тоб,
Ўзга дилда ўстираман гул
Балки удир...
Қўлларимдан гоҳо тер, гоҳо
Келар эмиш кўкламнинг ҳиди,
Қўлларимга бермай ҳеч баҳо

Кўзга суртиб у ўпган эди.
Балки удир...
Ўсма қўйган қора қошларим,
Ним қизил, шўх лабларим билан
Жовдирашим, гоҳ довдирашим,
Кўзда қалққан ёшларим билан
Севилдим бирдан.
Унинг сочи, оҳ, унинг сочи
Қора, ғайир, ҳам шундай қалин.
Юрагимда баҳор гул очиб,
Тортинаман мен кўз тиккани.
Қалин эмиш менинг ҳам сочим,
Сочларимга қўли теккан чоқ,
Титроқ билан кузатаман жим
У қўлларга киришин титроқ...
Билмай қолдим... қай бахтли куни
Ғавфо солдим унинг ўйига.
Қора сочларимнинг тўлқини,
Тўлғонганча оқар қуйига...

ЭНДИ У...

Бир ўтда, бир ўтда оҳ ёндим.
Ва лекин
Ҳиссимни яширмоқ истайман.
Қадримни оширмоқ истайман.
Қандай бахт, инондим, инондим.
У мени севади, оҳ, ортиқ
Изларим ўпгудай, ўргудай.
Бир гуноҳ қилсам бас, мен тортиқ
Изимдан гўдакдай чопгудай.
Чопди у, қуйлади сержаранг
Мен лоқайд кўрсатдим ўзимни.
Асаби тортилди кўп таранг,
Гоҳ ёшлар тўлдирди кўзини.
«Йигит ҳам йиғларми дунёда», –
Тўнимни тескари киярдим...

Ва гурур кундан-кун зиёда,
У бўлса куярди, куярди.
Шу алфоз ўтаркан кундан-кун
У бир кун «бас» деди барига.
Энди мен куярман, оҳ, дилхун,
У лоқайд юрагим зорига.
Қалқимас кўзида ҳатто мунг,
Бу қандай бедодлик ишқдан сўнг!

Энди у...
Ҳиссини яширмоқ истайдир,
Қадрини оширмоқ истайдир.

ОҚ ОЛМАЛАР ПИШГАНДА...

*(Отам Умнатқул Худойбердиевнинг
ёрқин хотирасига бағишлайман).*

Отагинам!
Сиз кетдингиз, қолди кетмон-у, пахта,
Паймонангиз шунча эрта тўлишини билмабман.
Куз келмасдан
Илдизига болта теккан дарахтдай
Сўлишини билмабман.
Эсимда бор, сочингизга илк оқ тола тушган чоқ
Қайғурибман, отам эрта қарияптилар чоғи.
Ногоҳ, сизни йўқотдим мен, оқ, олмалар пишган чоқ,
Дилдан кетмагай доғи.
Оқ олмалар пишган кунлар, босди-ку қора ғамлар,
Тополмадим мен отамни — боғ айланиб, ёш тўкиб.
Ҳар йилгидай тикланса-да саф-саф пичан ғарамлар,
Уни ўзи тиклолмади, кетган бўлса-да экиб.
Ташвиши кўп эди ҳали, пичан пишиб далада,
Шохлардаги унга мустар оппоқ олмалар қолди.
Отагинам, оқ олмани севардиниз боладай,
Сизга олма терар қўлим бу кун термасдан толди.
Оқ соқолли боболарни тавоб қилардим-ку мен,
Оқлик кўриб изида.

Сизга отам, мўйсафидлик умрин тилардим-ку, мен,
Тилакларим тўзиди.

Билардингиз уялибми, боқолмасдим сизга тик,
Тўйиб қарамагандим.

Тирикчилик, кунингизга ризқи тўкин фарзанддек,
Ҳали ярамагандим.

«Ота мерос» уйни қуриб, тўнғич ўғилни ўйлаб,
Узатмоқчи эдингиз-а эндигина оёқни

Бугун кезар эканман мен танҳо, олмазор бўйлаб,
Эзиламан кўтарганча армон деган зил тоғни.

Гарчанд умр сўнгигача инсонга сермеҳнат йўл,
Билмадингиз Сиз дунёда борми унинг адоғи.

Кўз олдимдан ўтаётир у чаптаст, сертомир қўл.

Ва кафтларнинг ўчмас муҳр, танга-танга қадоғи.

Қорайган сахий тупроқнинг рангги акс этар унда,

Минг кишилиқ давраларда бўлсангиз ҳам топардим.

Ўша қўлингиздан таниб топар эдим, оҳ, шунда
Гўдаклигим соғинчи-ю, зори билан ўпардим.

Саманингиз турар ўша қозигида депсиниб,

Акам миниб, балки бир кун сиздай чавандоз бўлар.

Ҳаёт қизиқ, эсар экан сўнгсиз йиллар эпкени,

Чавандозлар кетар экан, чавандозлар туғилар.

Аммо, тойлар от бўлгунча юраклар лат бўлар, деб

Онам йўқлар йўқловларда, сиз ёдига тушганда.

Йиллар оша укаларим такрорлаб юрар мендек:

«Биз отамдан айрилганмиз оқ олмалар пишганда...»

ҚЎМСАШ...

Йўлдан елиб ўтар учқур от,
Бир-бир кечар болалик ёддан.

Мен чавандоз қизини ҳаёт

Жуда эрта айирди отдан.

Ва отамдан эрта айирди,

Тўймадим меҳрига на илож.

Қаердаки улоқ, от кўрдим,

Тикилдим мен гўдак кўзим оч.
Кўк кундузин қошга бостириб
Улоқчилар тўдасига гоҳ,
Гўё отам келарди кириб
Бир зумгина энтикардим, оҳ,
Ўтлар сачраб туёқларидан
Кўкни тутса от гижинглаши.
Бир дард сизиб кўнглим қаъридан
Ўз отимиз излардим шошиб.
Йиллар бўйи изладим, топдим
Ва йўқотдим ўша заҳоти.
Ўхшаш кимса ортидан чопдим
Ортга қайтдим ўйларга ботиб.
Туюларди булар мисли туш,
Ўнглигини англадим кейин.
Уфқлар Сиз бўлиб чорлармиш,
Учгим келди гоҳ худди қуюн
Кўмсашлардан ўтланар бағир,
Ўтганларнинг билгани билган.
Мен чавандоз қизиман ахир,—
Ота, отдан эрта айрилган...

“ҶАМАН”

Китобдуган

(1974)

*Гоҳ янгроқ қўшиқлар этмас бизни жалб,
Тингач эса, уни эслаб биз гадо.
Ортда қолиб бизга фидо, тоза қалб,
Кибор юраклар, деб бўламиз адо.*

БЕГИМ, СИЗНИ ХУДОЙИМ...

Бегим, сизни худойим расо қилиб яратган,
Кимларнидир ўйчан-у, Сизни кулиб яратган.
Ногаҳон бериб қўйиб бу ақлни, камолни
Ўзи ҳам рашк, ҳасадда тўлиб-тўлиб яратган.
Қия тушган нигоҳни армонга йўймагайсиз,
Қиз қалбига севмоқни осонга йўймагайсиз,
Қийнамангиз, у ўзи ўртангучи бир бағр,
Бу бағрни кенгликда, осмонга йўймагайсиз.
Сиз худдики Фарҳодсиз, Ширин қайдадир, бегим,
Орзуларим дилда-ю, нолам найдадир, бегим,
Сиз десам бар тутқазмай, сочилган ўйларимдай,
Бу тонг қаро сочларим майда-майдадир, бегим.
Сизни мен ўзимга ҳам лойиқ кўрмам, рости гап,
Ўзгага бермоқ эса, тушимга кирмас ухлаб.
Ўзга билан кетсангиз, равон йўллар қолмасин,
Бегим, иккиланмасдан ер юзин ташланг миҳлаб,
Миҳнинг, тифнинг заҳрини сезмай ёниб бораман,
Ишқ зардобли шаробдир, қониб-қониб бораман.
Ҳеч ким билан сирлашмай, ҳеч кимсага тутмай май,
Ўз қоним билан ўзим алвонланиб бораман.
Ҳайратларда қотгайсиз мени кўрганда ул дам
Ёнингиздаги совуқ сулудан совурсиз ҳам,—
Сизни обдон музлатгач, ўзим қайтарман, чунки
Бунгача йўқ садоқат, бундан сўнг ҳам бўлар кам.
Ўзга тортмам чексам ҳам шунча жабру жафони
Ўзгага ҳам бермасман, Сиздек бир бевафони!
Бегим, Сизни худойим расо қилиб яратган...

Болакайим, болакайим,
 Дуркунгина болакай.
 Чал, менга болалик найин
 Бир кунгина болакай.
 Бир кунгина кетайин мен
 Болаликка, тошлоққа.
 Севинчларни тутайин мен,
 Севинчларим тошмоқда.
 Узат бола, чиллагингни
 Қарсиллатиб учирай.
 Бир кунгина бўлган тенгим,
 Бир кун сендай гуркирай.
 Дилингда йўқдир тутунлар.
 Бегуноҳсан қуш мисол
 Менга эса оҳ, у кунлар,
 Туш мисолдир, туш мисол.
 Қайта бир бор кўрсам эди,
 Ўша ширин тушгинам.
 Кўнглим сени олқишлайди,
 Қушгинам, ҳой қушгинам.
 Қирларданми келмоқдасан,
 Яланг оёқ, елдириим.
 Бола, сенга яшаш осон,
 Учқурсан сен елданам.
 Ғам лашкари тортса ҳам саф,
 Сезмай ўтиб кетарсан.
 Қувончлар ортидан қувлаб,
 Истаган дам етарсан -
 Улғайган чоғларингда ҳам
 Тонгдай оппоқ яшаб сен.
 Қушлар, нурлар билан хуррам,
 Опоқ-чапоқ яшаб сен,
 Қуш боласи, нур боласи,
 Менинг болам бўлурсан.
 Мен кўрмаган сенга насиб,
 Янги олам бўлурсан.
 Болакайим, болакайим...

ИЛДАМ БОЛА

Илдам бола, тиши кемшик,
Катталардай ақли,
Тагидаги қари эшак
Қистатади жаҳлини.
Ўзи-ку хўп илдам, дайди,
Чопса ўзар шамолдан.
Аmmo эшаги юрмайди,
Боши қотган бу ҳолдан.
Куйинмагил, ҳой болакай —
Ўзни уриб, шошқиниб.
Сен чалганда сайроқи най —
Тошар кўклам тошқини.
Бош устингда тандир мисол —
Қизимайди чўл кўки.
Шаҳарларни қиларсан лол,
Одам бўлиб, сен ўқиб.
Ҳорган чоғи, қўй, олсин дам,
Шунда қолсин эшагинг.
Мен йўлингга лолалардан
Қизғиш гилам тўшадим.
Хув қирда ҳам чайқалгучи
Қизғиш дарё сеники.
Уни яланг оёқ кечиб
Олдга талпин энтикиб.
Ортда қолар чўл — бағри кенг,
Ўт-у эшагинг бари.
Дунё кезар ҳали сенинг
Темир оёқчаларинг...
Илдам бола, илдам бола...

БИР ҚЎШИҚ ЁЗАРМАН

Агар насиб бўлса бир қўшиқ ёзарман,
Эй бағритош дўст.
Қўшиғим кўз ёшинг сел қилар,

У кўшиқни куйлаб оловлар ичидан —
Мен қадам босаман.
Ўзга бўлар ўз,
У кўшиқ рақибни эл қилар.
Юксалиб бораман кўшигим кучидан
Бошоқ тортаётган буғдой мисоли.
Қасоскор воз кечар ўчидан —
Ўйларга толиб
Ярим тунги тўлин ой қадар ярқираб
У кўшиқни бошласам агар,
Кулиб кулолмаган, йиғлаб йиғлолмаган,
Кўзлардаги ёшлар дурдай тирқираб,
Кейин у кўзларда ёнади қуёшлар.
Хув ана, бепарво, оппоқ пардай каптар,
Пилдироқ боладан бормоқда қочиб.
Кўғирчоқдай кўзи мунчоқ болакай —
Қувар, қўлидаги донни тўкиб-сочиб
У йўл-йўлакай
Улар ҳар иккиси — каптару болани —
Оғушлаб кўшигим чарх урар.
Сап-сариқ буғдойзор — нон ҳидли далани —
У чайқалтирар.
Нон ҳидли даланинг ўртасидан кесиб —
Бошда оқ рўмоли, момо ҳаводай —
Бир қиз келяпти, унинг йўлин тўсиб,
Уватда белбоғлик йигит чалар най.
Кўшигим, эй учқур қушим қайлардасан,
Бу беғубор дунё парвонаси бўл.
Эгилиб келмоқда бошларига осмон —
Туташиб кетмоқда икки айри йўл.
Бир кўшиқ ёзаман, насиб бўлса агар,
Булар,
Яна ёзилмаган қанча қувонч, мунг —
Тўкилмай кўнгилда ётган туйғулар.
Гарчанд —
Ҳидлай десанг ҳавонинг иси йўқ,
Тингласанг саси.

Ҳавода ёнади минг бир тусли ранглар —
Ҳаво гўдак кулгусидай жаранглар, —
У қўшиқда,
Бир қўшиқ ёзарман, насиб бўлса агар...

* * *

Ўйламангки, унинг қалби йўқ —
Кўпни севар, кўпни кўзлайди.
Ҳамма билан бўлса ҳам дўст, шўх —
У бир дардкаш қалбни излайди.

Ҳаёт такрор учраштираркан
Кимни «сен» лаб, кимни «сиз» лайди.
Йўқ, уларга бермайди у тан —
У бир дардкаш қалбни излайди.

Дерсиз «ошиқлари эмас кам,
Ў, қанчаси унга сўзлайди».
Дил розларин тинглаб туриб ҳам —
У бир дардкаш қалбни излайди.

Ёки деманг «қиш совуғидай , —
Унга яқин юрган музлайди».
Ўзгаларга ҳарорат бермай —
У бир дардкаш қалбни излайди.

Деманг, маъюс тортиб қолган дам —
«Унутган ошиғин эслайди».
Ишончини ҳамон қилмай кам
У бир дардкаш қалбни излайди.

* * *

Омон-омон қўшиқлардан айт,
Алвон-алвон қўшиқлардан айт,
Оҳанг бўлиб қўшиққа бу кеч
Қўшилишиб кетадиган пайт.
Омон-омон қўшиқлардан айт.

Юракларга ўт бўлиб кириб,
Ўзинг ҳам куй, куйла куйдириб,
Бари-бари тушсин ёдимга,
Бари-бари чиқсин олдимга,
Йироқдаги оппоқ соч онам
Келмоқдадир кипригида нам,
Онам-онам тушсин ёдимга.

Қамчин уриб келмоқда отам,
Отин суриб келмоқда отам.
Сурон солиб яшаб кетди у,
Ғолиб-ғолиб яшаб кетди у.
Қамчин уриб келмоқда отам.

Одил Дароз бор эди бир чоқ,
Отагинам сирдоши эди.
Қўмсаб қолар Дарозни гоҳ-гоҳ
Чавандозлар давраси энди.
Одил Дароз бор эди бир чоқ.

Айтаверсам жонга тушар ўт,
Ёш тўкмоққа чоғланар булут.
Туташмоқда ўтларга кўксим,
Қўй, яхшиси, мен тинглайин жим,
Ўзинг алвон кўшиқлардан айт.
Омон-омон кўшиқлардан айт.

КЎКЛАМ ЎЙЛАРИ

Мудраган юракда бошланди базм,
Совиётган қонга қайта тушди ўт.
Гултожим сўлмоққа этганди жазм,
Қайтадан чарақлаб гул очди вужуд
Кураб бевақт ёққан кўнгил қорини
Шарафлайман туғён сабабқорини.

Олисдан овозлар келар шодумон,
Чилдирмаларнинг шўх қарс, бада-банги.

Бутоқда куртаклар отмоқда хандон,
Яшилланиб борар оламнинг ранги.
Шу рангин оламда яшаш — бахт, бойлик,

Шу рангин оламини ўпиб қўяйлик.
Мана яшаб қўйдик чорак асрни,
Йигирма беш кўклам ниш урди ёдда.
Кўзимиз ўнгида қанча қасрни
Бузди-ю қайтадан тиклади одам.
Кеча кезган бўлсак вайроналарда,
Бугун тор созладик кошоналарда.

Дарё тошқинлардан тошар баҳорда,
Гарчанд, қолса ҳамки, қишда милдираб,
Бугун менда кўклам тошқини бордай,
Кўнглимда кўз очар булоқ чулдираб,
Чулдироқ булоқлар бермаса тиним,
Қарздор бўлмасмидик ҳаётдан, иним.

Кўклам-ку бепарво, ўтаверади
Қайта келаверар яна бир замон.
Менинг умр кемам елиб боради,
Ўша қиш аталмиш қирғоққа томон.
Бу ҳаёт денгизи гоҳи толдирар,
Қирғоқда тушириб гоҳи қолдирар.

Қани, ҳей, денгизда омон бўл, сурур,
Қани, ҳей, суронлар ўгли қўлим тут,
Кўнглимда шоҳона, кўклам, базм қур,
Қишни, хазонларни қилайин унут.
Мастона куйласин лабимдаги най
Ва тўлқинлар билан қувлашиб яшай,
Мудраган юракда бошланди базм...

* * *

Фақат омад камдан-кам жуда
Юрамиз биз топиб, йўқотиб.

Гоҳо ясоғлиқ от устида,
Гоҳ, пиёда, чангларга ботиб.
Яшилланар умр дарахтимиз,
Сарғаяр ҳам бевақт ёғса қор.
Шундай, гоҳо тожу-тахтлимиз,
Гоҳ кечириб бўлмас гуноҳкор.
Изҳори дил қиладир қушлар,
Биз уларни этмасмиз писанд.
Овунтирар бизларни тушлар,
Оҳ, у тушлар гоҳ берадир панд.
Гоҳ қип-қизил гулларга кўмиб,
Бир олам бахт йўллайдир олам.
Сипқорармиз кўзимиз юмиб,
Зардоб тўла қадаҳларни ҳам.
Гоҳ кулиб, гоҳ қўл силтаб, куйиб,
Ўтказармиз бунинг барини.
Ҳаётнинг шан марҳамати-ю,
Рутубатли алдоқларини.
Оқарганда сочлар эслаймиз,
Сархуш баҳор, куз ўтганини.
Кимларнидир рад этганмиз биз
Кимлар бизни рад этганини.

* * *

Мана, кўпдан ўт босиб кетди
У манзилнинг сўқмоқларини.
Унутмоққа балки вақт етди
Сўнган севги чақмоқларини.
Нуқта қўймоқ керакдир балким
У ҳақдаги хаёлларга ҳам,
Аммо юрак денгиздай қалқиб
Ўртанишга бермайди барҳам.
Бир азобли, ширин хотирот
Зирқиратар танни беомон
Унга мутлоқ умидсизлик ёт,
Чорлар у бахт, манзили томон.

Майли бу тун кезсам-да сарсон,
Тириклик — бахт, умидларим мўл.

Тонг оқарар, тушар чароғон —
Бахт манзили томон элтар йўл.

* * *

Умр оти чопагон жуда,
У йўлдадир, йўлдадир ҳар чоқ.
Биз ҳам доим унинг устида —
Тутолмаймиз жиловни бироқ.
Илтимосни қилмас у қабул —
Тўхтамасдан учар қуюндек.
Биз ҳам собиқ чавандоз каби —
От устида ўлтирамиз тек.
От учади, аммо йўқ иши —
Биз қай хилда кетиб борамиз.

Манзилга ё мевадек пишиб —
Ё ғўр ҳолда етиб борамиз.
Билолмаймиз йироқ ё яқин —
Қанча қолди манзилга ҳали.
Аммо аён, бизга ҳам бир кун —
Келар ҳисоб бермоқнинг гали.
Кетмоқдамиз, сен беғам, бесўз —
Йўлда давом этаётирсан.
Уйғоқмисан эгардаги дўст?
Ва ё ухлаб кетаётирсан?

БЎШАТИЛГАН ОТ

Қантариғлик отни бўш қўйинг,
Қозигини синдирмасидан.
Кетмоқда-ку кўзи йўл ўйиб,
Уфқларнинг чорлаш сасидан.

От жиловин бўш қўйингиз, бўш,
Ҳам томоша қилинг учишин.

Бу эркинлик унга худди туш,
Куюнларга сўзлар у тушин.

Бир уюр от яйловда кезар,
Кўзларида мудроқ бир сукут.
Бу уюр, бу сукутни бузар,
Қантариғлик от кўзида ўт.

Бу яшил сой, лолазор қирдан
Зериккандир бу отлар балки.
Қувват олиб майсадан, нурдан —
Бўшатишган от учар балқиб.

Кўзларида тошар дарёлар
Ҳайқириққа тўлар ўнгу сўл.
Кўзида гул очар дунёлар,
Шу дунёлар интиғидир ул.

Тўдаларни ёриб, ёниб ўт,
Танбал отлар кетсинлар чўчиб,
Парчалансин дуч келса булут,
Харсанглардан ўтолгин учиб,

Чорламоқда уфқ сирли, шод,
Уч, учқурим, бўшатишган от!

УЙҒОН, БОЛАЖОН

Бағримдан, бағримдан суйган каптарим,
Аллалаб ухлатиб қўйган каптарим.
Бешигин тебратсам овунган бола,
Ўйин, шилдироқдан севинган бола
Бўлсанг ҳам «подшоҳ» сен, мавқеинг баланд
Тиллашиб бўлади бугун сен билан.
Гарчандки, ўзи ҳам ҳали боладир,
Онанг бу кун сени алдай оладир.
Эрта кун бешиқдан турганингда сен,

Оламини тебратиб юрганинга сен,
Сени улғайтгунча толганда қўлим,
Бешик тебратормай қолганда қўлим,
Ўғлим, сен ўшанда мен билан тиллаш
Бугун иккимиз ҳам ўсишу, гуллаш
Шавқи билан мастмиз, уйғон болажон,
Онажони жондан суйган болажон.

БОЛАКАЙ

Укам Турғунжонга.

Болакай ўлтирар қайиқда,
Гоҳ боқар атрофга жовдираб.
Ҳайдагил қайиқни ҳайиқмай,
Болакай, қолмагил довдираб.
Бу ҳаёт ғалати жигарим,
Ким эшкак тортади бола ҳол.
Ва кимдир ҳаққи бор сингари,
Улғайган дамда ҳам бемалол
Қайиқда ястанса беқайғу,
Боқмагил сен унга суқланиб,
Юкларин бировга ортган у,
Ўзи ҳам бировга юкланиб.
Умрбод эмасдир бу айши,
Кўраркан оқимнинг тезобин,
Қачондир беллари қайишиб
Тортар у эшкакчи азобин
Майлига хогири бугун жам,
Бир танбал булутдай ухласин.
Чорлайди чароғон бир олам,
Шу олам сурурин йўқла сен.
Ҳайратда тикилма, тушми, рост.
Кўрдингки, поёнсиз қўлдамиз.

Эшкак торт, қулочни кенгроқ ёз,
Эшкакчим, мардим, биз йўлдамиз.

Кўрқма, гоҳ қийналиб қолса жон
Шамоллар мадорни кетказиб.
Болакай, борармиз икковлон,
Қайиқни уфққа етказиб.

ГЎДАККА ҲАМ ҚИЙИН

Яширган нарсангни излайди гўдак,
Очиқ қўйганинга қарамай баъзан.
Биз ҳам худди шундай, ўйласак андак,
Бетаажжуб, у ҳам ўрганган биздан.
Бор имкониятни қилмаймиз қадр,
Мушкул нарсаларга ўзни урамиз.
Инсон табиатан ўзи шундайдир —
Юз бир хил кўргулик бўлса кўрамиз.
Олдинга чопамиз кўпда ҳовлиқиб,
Парво қилмай ўнгу сўлдагиларга.
Сўнгра ишимиздан бир ишқал чиқиб —
Бош қашиб қоламиз нима қиларга.
Шундай қилиш шартдир, ҳа, шундай худди,
Мустаҳкам режа ҳам тузиб оламиз.
Киришиб кетамиз сўнг ишга жиддий,
Тугамаёқ яна ўйга толамиз.
Баъзан йироқдаги мисга кўз тикиб —
Берилиб кетамиз унга бутунлай.
Етишмоқ қасдида шошиб, энтикиб —
Олтинларни босиб ўтамиз билмай.
Гоҳ янгроқ қўшиқлар этмас бизни жалб,
Тингач эса уни излаб биз гадо.
Ортда қолиб бизга фидо тоза қалб —
Кибор юраклар деб бўламиз адо!

Гар шулар ҳақида ўйлаб қолсанг сан —
Қайсар гўдакка ҳам тутмайсан осон.

ЮЛДУЗЛАРНИ ОСИБ БЎЛМАС

Кеча баҳор...
Боғда олма гуллаган эди.
Бугун-чи қор —
Қор хатга туширар ким-кимни.
Кечаги кун
Онам мени бешигимга белаган эди.
Бугун бешикка — мен белайман ўғлимни.
Ўқларнинг дуди-ку, ўқларнинг дуди —
Офтоб тигида қорайишимни истамас онам.
Ана у, невараси — оппоқ ўғилчани боши узра тутиб
Кўз-кўзлар бу дам.
Шулар учун,
Бехудага сарфламайин қалб кучин,
Дунё ичра дунё қадар балқимоқ —
Чарақлаган юлдузларни кафтга олмоқ керакдир.
Юлдузларни — уруш кўрган рўзгорлардай тўзишини
Ва мўлтираган кўзларда аччиқ ёшлар сизишини —
Кўрмоқ учун —
Васвасага тушиб қолиб, кимлар нотинч юрадир —
Кимлардир дор қурадир —
Юлдузларни осмоқ қасдида!
Ерга тушган ним қизил олмаларни —
Ҳилолдек — ҳилолдек болаларни
Оёқ билан босмоқ қасдида улар...
Қарши турмоқ керак!
Сўнмас қуёш сингари ёниб —
Бир-бировга
Ўзингга ишонгандай инониб.
Гўдак севгисининг ниҳояси йўқдир.
Оқсоч оналаримизни гўдак меҳри билан ардоқлаб, суйиб,
Завқланиб, куйиб, яшашимиз керак.
Шундай яшайликки,
Бизнинг шу уруғ ундирадиган —
Шу, ҳали қош чиқариб улгурмаган —

Мурғак гўдакни авайлаб ўстирадиган
Майин қўлларимиз —
Ёвузлар бўйнига чайир сиртмоқ бўлиб тушсинлар.
Токи ваҳший имонга келсин...
Ахир, ахир, болаларни босиб —
Юлдузларни осиб бўлмайди!

МЕНГА БИР КОСА БЕРИНГ

Менга бир коса беринг, кўклам сувин тўлдириб,
Менга бир коса беринг, унда тупроқ,
Тупроқда эса
Буғдой майсаси унсин.
Бир коса, ул косада гул очилсин қулф уриб,
Бир косада ош бўлсин, дириллаб турсин гуруч —
Кўз ўнгингда шовиллаб, донли қирлар кўринсин.
Коса ярим бўлмасин, отам дердики: «Уруш —
Айни қирғин кунлари...
Тегишини олишиб,
Билмай урушда туриш
Коса юқин ялашиб, оч одамлар ичарди...
Айни қирғин кунлари
«Нон тўла дастурхонга етиб ўлсак майли» деб
Ният қилганимиз рост.
Дунёнинг бор неъматин кўзларингга суртиб, ўп,
Қўй ихлос...»
Бир коса беринг менга, таомга тўлиқ лим-лим
Шу армонда йўқликқа кетган оталар ҳаққи,
Уни қўтарай бошга.
Ернинг нозу-неъматини қуёшга тутсин қўлим,
Тинчликнинг неъматини тенглаштирай қуёшга.
Менга бир коса беринг, кўклам сувин сипқорай.
Менга бир коса беринг...

* * *

Сен менинг қалбимни этмадинг фаҳм,
Бунни яшириб ҳам нима қиламан.
У ёлворар, мен ҳам қилмайман раҳм,
Мен унинг ишқидан куламан.
Рад этиб, қозониб муваффақият,
Менда қасд олмоққа туғдирдинг ният.

Мен-ку ногоҳ сени атадим тангрим
Ногоҳ ҳузурингда қилдим-ку сажда.
Ўзим сезмай, дилда бир кўшиқ янграб,
Унда сенинг номинг куйланди авж-ла.
Шунда сен отдингу, лоқайдликдан тош,
Ғавғоларда қолди севилмаган бош.

Энди мен эътиқод қилай нимага,
Кимнинг сири босиб, шошиб қолай лол.
Эшкакчи бўлмаса, агар кемага —
Денгиз, сайр орзуси — шунчаки хаёл.
Хаёлим сарсари, кўзларимда нам,
Ҳувилаб турипти кимсасиз кемам.

У менга киргиттон, эй ҳаёт она,
Унинг илинж қалбин мендан совутгил,
Менинг севмаслигим қилмагил таъна,
У қушдай бегуноҳ, уни овутгил.
Яна тушунтирки, уринмасин ул,
Уч туташмас йўлдир, бизлар тушган йўл.

УЙГА

...га.

Уйдан чиқдим, юракка жойлаб
Изтиробу аламлардан куч.
Шўхчан шамол тургандай пойлаб —
Остонада келар менга дуч.

Чиқдим, худди қўрғошиндай зил —
Зил бир юкни уйда қолдириб,
Остонада шафақ ним қизил
Ёнабошлар шодлигим кўриб,
Тузинг ҳаққи, мени кечиргил —
Қололмадим, бир умр сенда.
Дил қушимни эркин учирдим —
Шундай истак бор эди менда.
Ўзинг кечир, айблама мени,
Оҳ, сенга кўп қўшиқ айтардим,
Учмоқ бўлган куйим, дардимни —
Деворларинг лоқайд қайтарди.
Дунё гўзал, дунё қандай кенг —
Истайманки уфқига етсам.
Айт маъкулми, ҳисларим менинг,
Тўрт деворга ем бўлиб кетса.
Ким ўт бўлмас менинг ёшимда,
Лоқайд ўтган бу ёшдан ким бор?
Туғёнли ўй ўйнар бошимда —
Туғёнларга туғён қўшгим бор,
Шулар сабаб, оппоқ тонг чоғи
Уфқ қизариб ёнаётган дам —
Мен тарк этдим иссиқ кучоғинг,
Ортиқ энди айблама сен ҳам!
Тузинг ҳаққи. Мени кечиргил.

МЕН СЕН БИЛАН ХАЙРЛАШГАН ТУН

Мен сен билан хайрлашган тун қаро эди, қаро эди,
Тун бағри бут. Менинг бағрим яро эди, яро эди.
Тун бағрида қолсин дардим, кўрмасинлар, кўрмасинлар,
Кўриб биров рости, биров рўё томон бурмасинлар.
Тилимга-ку, ишончим бор, итоатсиз сўлса рангим,
Мен тингларман юлдузларнинг сукутинмас. Шўх жарангин.
Ярқироқ ой шуъласида тол-тол бўлиб эшиларман,
Хушбахт дўстлар даврасига ўзим уриб, қўшиларман.
Ва аччиқма-аччиқ туриб, бахтга қарши, бахтки барбод,

Бахтлилардан шиддатлироқ куйларман шод, куйларман шод.
Аминманки, авжим билан шу биринчи даврдаёқ,
Ўзимга тонг яратарман, тонгим менинг отар оппоқ.
Тунда қолар дардим менинг, нурлар чаяр юзларимни,
Унутишнинг сели ювар, дилнинг армон, изларини.
Аччиқ ўйлар тўзонидан ўзни олиб чиқиб кетиб,
Бир гул янглиғ очиларман нур қўйнида жавлон этиб,
Ким ҳам билсин, сўкилган дил чокларининг битишини,
Баъзида гул, ҳасратлардан ортиқ яшнаб кетишини
Мен сен билан хайрлашган тун қаро эди, қаро эди...

ОТАМ ХОТИРАСИГА

Ўриб олар ўроқчи ўғлон...
Р. ҲАМЗАТОВ

Шовуллаган буғдойзорда чалғи бўш ётар, дўстлар,
Чалғини занг босган э воҳ, кетсин чалғининг занги,
Уни отам тутганида қувонар эди кўзлар, —
Бу кун эса бу савдоли дунё ишин қарангки,
Ахир буғдой ўримида ундан устаси йўқди,
Тош қотдиму билмай қолдим, бу ҳол ҳақми, хатоми?
Қай кун у ўзидан устун ўроқчига йўлиқди,
Ва у худди буғдойдайин ўриб кетди отамни...

СИЗ ДОНО ЙИГИТСИЗ

Сиз доно йигитсиз, оқилсиз жуда
Менинг шўхликларим, аммо, авжида.
Фурур, шодонлигим ортиқдир баъзан,
Гўрлик, нодонлигим ортиқдир баъзан
Сархушлик жомингиз мен тўкар бўлиб
Туйғуларингизга кўру кар бўлиб
Кетгум дилингизда ўчириб чироқ
Сиз-чи сезмаганга оласиз бироқ.
Бесабаб қаҳқаҳам чақса ҳам чақин —
Беозор жилмайиб қўясиз боқиб

Эркалигим ортиқ этганда ҳам лол
Илк кўклам тошқинин кечирган мисол.
Кечириб кетасиз жимгина суйиб,
Бу илтифотлардан юрагим куйиб,
Хижолатдан аччиқ ёшим қуйилар,
Бу ҳол кеч кузакдай совуқ туюлар.
Тантиқ қизалоғин севган отадай,
Сиз кечиримлисиз, аммо хатодай,
Менга булар хато, қизиқ тасодиф.

Ё уқувсиз аёл йигирган бир ип —
Мисол узилару тугайди тушдай,
Ва мен нафас олгум бир эркин қушдай.
Олтин қафас ичра, ортиқ йўқ чидам,
Сиз доно йигитсиз, оқилсиз жуда...

* * *

Сени кимлар қилмайди талаш,
Кимлар юрмас ортингдан дайдиб —
У кўп кўрган меҳр, эркалаш —
Бошқаларга насиб бўлсайди,
Бор гап шунда, ўзгалар сени,
Ардоқлашга топмайди имкон.
У ҳаттоки сезмас ҳиссингни —
Интиқ қалбга тўлдирадир қон.
Шу қон билан яшайсан бесўз —
Умидингдан кутиб тантана.
Ўнгда кўрмай хира тортар кўз —
Тушда кўриб шодмонсан яна.
Умр ўтмоқда шу хил, фараҳсиз —
У ўзига кўрмас сени эп.
Бирни ўйлаб яшарсан бахтсиз,
Мингта бахтсиз яшар сени деб.

СЕВАН ҚОШИДА

Арманистон сафари хотираларидан.

Юрагингни титратди-ю бир иштиёқ, чанқоқлик,
Севанга дуч келиб қолдинг, пинҳон унга ёш тўккин.
Ундан тила ўзи янглиғ улкан меҳр ила поклик,
Фурурингдан устун келиб ҳузурда тиз чўккин.
Дейлик сени қондирмади шу улкан кўл, шу наҳр
Сезмай қолдинг бир умрлик узилмас ғам қилди қул,
Энди дунё шавқларидан ўтажаксан бебаҳр,
Ахир энди дуч келмайдир, бундай тиниқ, зилол кўл.

АРМАНИСТОН

Арманистон фақат сархуш, дилкаш май эмас,
У минг йиллар зарбин еган жабрдийда тошдир.
Ғам ўт бўлиб уни тошдай кўп кўйдирди, бас —
Арман ўтдан омон қолган тошдай бардошдир.
Зварноцнинг бургутлари талпиниб турар —
Кўкиш туман қоғлаётир қалин ўрмонни.
Хаёлда бир меҳрибон дўст сурати юрар,
Хаёлимда тикладим мен бу кун арманни.
Ақиқчадай бир шаҳарча бағрига олди —
Чироқлари минг йиллардан сўзлади дoston.
Яйраб-яшнаб кутиб олди, сўнг олди-ю, тин —
Ўтмишини кўйлаб берди мунгли Ҳаястон.
Мен-ку, унинг юрагига далда бўлардим,
Мен-ку унинг бугунидан қилардим фаҳр.
Аммо юрагимга аччиқ алам тўларди,
Қанча ўққа нишон бўлган бу кичик бағр.
Бир тун икки минг бош ўтиб ёв қиличидан,
Мотам учун қолмаганда ақалли бир зот,
Қандайдир бир гўдак қай бир кулба бурчида,
Қолган бўлса, шуникидир, балки бу авлод.
Майдан масрур, унутибди ваҳший хоқон ҳам
Жангнинг жароҳати мисол арман уруғин.

Ўйлабдими замон келиб, айланиб олам,
Дунёларни шу гўдакнинг турар довуғи.
Уни ёнғоқ дарахтига қилдилар қиёс,
Мевалари ёт элларга кетмиш сочилиб.
Бу ҳол менинг элимга ҳам ўхшайди бир оз,
Мен ҳам қадим элдошларим эслайман тўлиб,
Асов дунё денгизида бўлса ғалаён —
Кемалар фарқ бўлар, бўлар йўқолган пайтлар.
Фарзандингга садоқатли бўлгин, онажон,
Ризқин териб бир кун улар бағрингга қайтар.
Ва бир вақтлар ғамлар чўккан тош қасрларда
Шоҳона бу кун сурурин кўрарлар баҳам.
Арман қадди эгилмаган тош асрларда,
Шундай ғолиб яшар Арман бундан кейин ҳам.

* * *

Бахтли аёл дермиш мени ҳалойиқ.

ЗУЛФИЯ

Оташ давраларда шўх-шан эмишман,
Энг бахтиёр қизга ўхшар эмишман.
Сезилмасмиш, дудсиз ўтда мен куйиб,
Ёниқ ишқ мактубин ўтга отганим,
Муҳаббатнинг хазон либосин кийиб,
Боли қолиб, кўпроқ заҳрин тотганим.
Сезилмасмиш...
Ногоҳ бахт уйини осон топганим —
Унда мени чорлар дарча бўлгани —
Мен эса бепарво —
Дарчани ўз қўлим билан ёпганим —
Сўнг дардда қалб парча-парча бўлгани —
Сезилмасмиш.
Танҳо дамларимда ўзим билан банд —
Минг бор тирилганим — минг бор ўлганим.
Йиғлаб чиққанларим узун тун билан,
Ва йиғидан бодом қовоқ бўлганим —
Сезилмасмиш.

Тонгда, ҳамма дардни кўнгилдан қувиб —
Сўлиш билмагандай хушбахт, хотиржам.
Шўр ёшларим билан юзимни ювиб —
Оппоқ тонгни кулиб қаршилашим ҳам —
Сезилмасмиш.
Оташ давраларда шўх-шан эмишман,
Энг бахтиёр қизга ўхшар эмишман.

ҲАЁТ АРАВАСИ

Тушиб қолдик бир аравага
Учқур эди отларимиз ҳам.
Тўғри келди ҳайдамоқ менга,
Сен борардинг ястаниб беғам.
Қамчи босиб сенга қасдма-қасд,
Аравани учирганим дам
Қилмас эди йўл сурури маст,
Пир бўларди завқим, ҳафсалам.
Араванинг кўша отини
Қамчилаб мен жиқ терга ботдим.
Тортдим йўлнинг машаққатини —
От жilовин сен томон отдим,
Зарда билан ўрнингдан туриб,
Қамчиладинг отларни сен ҳам!
Ўлтирардим мен силлам қуриб,
Аравада недир эди кам.
Ҳайдаркансан шиддаткор, лоқайд —
От йиқилди, мункиб кетдик биз,
Ағдарилди арава шу пайт,
Икки ёнга учдик иккимиз,
Турарканман, мен қайта у дам —
Тушмадим сен билан бир изга,
Боқмадим ҳам йўл ўртасида
Ағнаб ётган аравамизга
Ва пиёда, тезлаб кетдим мен —
Ўз аравам излаб кетдим мен.

БУ ШЕЪР...

Муҳаббатдай буюк дардга
Дугона қилар бу шеър.
Дуч келтирар сендай мардга
Ягона қилар бу шеър.
Беҳадик қувонсам қани —
Сендан шеър суюк бўлгач,
Кун келару сендан мени —
Бегона қилар бу шеър.

СОВЧИ КЕЛАР

Ҳазил

Сендан совчи келар илк бора...
Сўзамолин танлабсан, балли.
Аммо билки, совчинг бечора,
Етолмайди мақсадга ҳали.
Онам бу гал — худди сутдай оқ —
Бир оғиз дер: «Отасида гап!»
Оқдил, довдир отамни бироқ —
Ўзи обдан қўйган пишиқлаб.
«Ўзни босинг, ҳой ҳовлиқма чол —
Ўн саккиз йил қиз боққанмиз биз,
Кўп келади, келмаса малол,
Осон эмас ўстирмоқлик қиз.
Подшо ўғли бўлса ҳам куёв,
Бир одам-да боши юмалоқ.
Мен бу галча боқмайман қиё,
Бир гап бўлар яна келган чоқ.
...Нақ осмондан келади отам,
Мақтовга зўр беради совчинг.
Мусичадай «беозор» онам —
Бир чеккада ўлтиради жим,
Совчинг кетар, отам дер: «Аттанг,—
Қуда бўлсанг арзирди, хотин»
Онам кулар: «Шошқалоқ отанг —

Ҳоқлилма-да эркалар зоти».
Иккинчи бор келади совчинг —
Яна обдан пишитган онам.
Отам худди туради сапчиб,
Онам тилга киради шу дам:
«...Сал инсофга келинг, отаси,
Қизингиз ҳам бўй етиб қолди,
Ўша бўлса тақдир атоси —
У бола ҳам йигитлар олди.
«Йўқ бўлмайди», — дер отам дангал,
Ҳафсала-ла мўйловин бураб.
Онам шипшир: «Шаштдан тушсин сал —
Бошқа куни келинг, қиз сўраб».
Совчинг кетар, отам дер: «мунча,—
Хотин, икки келгани камми?»
Совчинг эса кета-кетгунча —
Ёмонлайди бир сўз отамни.
Учинчи бор келаркан кириб —
Совчинг, отам бу гал демас «йўқ»,
Чунки онам «хўп ялинтириб —
Сўнг қўнасиз» деб қилган буйруқ.
Совчинг келар, отам дарғазаб...
Онам-чи... жим, «Отасида гап».

“СУЯНЧ ТӨГЛӘРҮМ”

күтөбүгән

(1976)

*Яшай билмам қувониб ё,
Ғам чекиб кам-кам.
Ҳаётим ё жаннат бўлур,
Ё дуд, жаҳаннам...*

СУЯНЧ ТОҒЛАРИМ

Сўзламоғим керак мен Сизни,
Сизламоғим керак мен Сизни.
Қай боғларда ёзаркансиз барг,
Изламоғим керак мен Сизни.

Кезгунча умр қўшиғин айтиб
Кўз толади, оёқ чарчайди.
Бугун йўлга кирган жилғаман,
Шундан қўлдан қўймайман найни.

Синсин Сизни куйламаса най,
Бошингиздан нурдай тўкилай.
Бугун икки кўз чақноқ, шукур,
Тўйиб-тўйиб Сизга тикилай.

То кўзларим тортгунча хира,
То тоғ мисол кетгунча нураб,
Она барин тутган боладай,
Ортингиздан қолмасман сира.

Мангу қолгандирман боғланиб,
Заволга юз бурманг боғларим,
Боболарим — юксак чўққилар,
Момоларим — суянч тоғларим.

КИЧИК ДАРАХТ

Ҳув баландда барг ёйиб турган
Кичик дарахт, билсанг ўша — мен.
Қушлар билан соз суҳбат қурган
Кичик дарахт, билсанг ўша — мен.

Боши узра қуёш тўкса нур,
Тўлқин урса барглари — менман.
Қад тикласа бўронда базўр
Титраб турса барглари — менман.

Кичикману, қувман салгина
Новдаларим чайир ҳам йирик.
Титраб-титраб мен беҳолгина
Тўфонлардан чиққанман тирик.

Чайир таним ўрганган анча,
Қуёш ёқмас, музлатмайди қор.
Хуш қоматим адл тутганча
Ҳар янги тонг очаман рухсор.

БОБО ҚУЁШ

Яшарканмиз, биз бировга жон бермоққа шай,
Бировларга ҳайф кўрамиз ҳатто сомонни.
Биргина сен, бобогинам, қуёшим, бирдай
Меҳринг билан иситасан яхши-ёмонни.

Хоҳ кўклам сувидай тошқин, хоҳи бўлсин без,
Ҳеч кимсани четламасдан узатиб ёруғ,
Ҳатто қотил сўнг нафасда кўзин юмган кез
Чеҳрасидан нурларингни тутмайсан дариф.

Ҳақу ноҳақ сендан бирдай кетарлар рози,
Балки шундан сендаги бу — умрбоқийлик.
Бунча меҳр кўтаролмас менинг тарозим,
Кечир, қўлимдан келмайди бу хил сахийлик.

Нураш, кураш, ғавғолардан кетмасдан тўйиб,
Айланасан, ер қутилар зулмат, балодан.
Балки шундан сенга ўчмас ўт бериб қўйиб,
Маконингни яратмишлар арши-аълода.

Сен аршингда куйлармишсан, ярқираб, тўлиб;
«Нурим бирдай тақсимлайман тупроққа, тошга,
Сен бировга бирни берсанг, қайтар ўн бўлиб».
Йўқ куёшим, бунда сенинг йўригинг бошқа.

Бобо, агар сен тахтингдан тушсанг эди бир,
Марду номард орасида яшаб кўрсайдинг,
Сен уларга баб-баробар улашмасдинг нур,
Балки ғазаб билан нуринг олардинг қайтиб.

Уларга шавқ, орзу эмиш қазимоқлик чоҳ
Ва дунёни бир қоғоздай ғижимлаб йиртмоқ,
Ҳатто сендай олтин бошга, бобожон гоҳ-гоҳ,
«Зора илинса», — деб ташлаб туришар сиртмоқ.

Илож топса ердан тутун, қутқуни йўллаб,
Сақлардилар тўлин ойни бир умр доғлик.
Йўлин топса ўз атомин ўзига қўллаб,
Эйнштейнни қилардилар улар бир ёқлик.

Хиросима шу қўлларда кул бўлди ахир,
Болалари кулда ўсди мажруҳ ва ўксик.
Важ топилса, ҳатто, сени олишиб «асир»,
Бобо куёш соқолингдан қолмасди бир тук.

Ўқи етса сени отиб биринчи галда,
Изғирдилар қаро тунда бўридай улиб,
Яхшиямки, ўқ етмас сен — донишманд чолга,
Йўқса меҳринг қўшигини қўярди бўлиб.

Бундайларга бирни берсанг қилмай қаноат,
Ўйлай бошлар «иккисини ўзи олди-ёв».

Шундан бобо ўртачароқ бизларда тоқат,
Шундан бобо ердагилар сув билан олов.

Булар заминидаги баъзи ҳангома гаплар,
Батафсилроқ ёзсанг улар сигмайди шеърга
Сен юксаксан, юксакда йўқ аччиқ алафлар,
Сен бобожон фақат меҳринг сочавер ерга.

Бизлар эса ким учундир бергаймиз жонни,
Ким учундир ҳайф кўрамиз ҳатто сомонни.

ҚЎЛ ҲАҚИДА

*Урушдан қўлсиз қайтган
Темир аканинг шеъри.*

Сизда не бор, Сизни этмас лол,
Кўп бежирим қўлларингиз бор.
Мен ўтяпман майлийди қўпол
Бўлса ҳамки битта қўлга зор.

Одамларга суқланмай пастдан
Кирмоқ бахт ўз эшигинг очиб.
Жангдан қайтгач, қўлим тегмасдан
Оқ қор бўлди кампирим сочи.

Ой нурида шуълаланар барг,
«Силай», — дея дилим куйинар,
Дил куяру бу армон, бу дард
Томчи-томчи ерга куйилар.

Тушда биров менга қўл бермиш,
«Ҳайҳот, шу қўл менгами», — десам —
Ёнда қўшним хўмрайиб дермиш:
«Умрингда қўл кўрмаганмисан?»

Мен дермишман: «Хаста юрагим
Чида, чида, чиқай чеккага.

Бу сўроқдан қололмайсан жим —
Фақат бўлинмагин иккига».

... Қўл бор эди, қўлки баайни —
Гурзи, тошлар кукун кучидан.
Сув сотмасдим сендай оғайни —
Соябонли катак ичида.

Ҳа, ҳа менинг қўлим бор эди,
Ойлар, йиллар битмас қадоғи.
Қўлларимда кетмон тор эди
Куйларди у ишлаган чоғим.

Гуллар эди умрим чамани,
Қўл кучимни тупроққа қорса
Сенинг эса қўлингдан қани —
Лоақал бир гиёҳ кўкарса.

У қўл шошқин, от қўйиб суриб,
Бир тийиндан йигмас эди пул.
Майин-майин саҳарлар туриб
Ўтқазардим майин-майин гул.

Боқма менга ҳайрон, ачиниб
Кўзларимдан сачраса ўтлар.
Тўласин, — деб, — эркнинг божини
Икки қўлим кесдилар итлар.

Керак пайти берганман борин —
Йўқлигимдан қилма киноя.
Сақламоқ юрт, онамининг орин
Шу бўлганди мендаги ғоя.

Уйғондиму торғдим сал хомуш,
Қуёш хурсанд, нур тўкарди мўл.

Мен туш кўрдим, қўлим бор эмиш,
Сизникидай ўктам, икки қўл.

ЮРАК ЁНАР...

Юрак ёнар, туйғуларим мастона, дайди,
Тошаётир, эҳ бу қалам нега ёзмайди?
Ҳалал берманг, синдираман икки букиб шарт,
Юрагимдан қўшиқ бўлиб учар шавқу дард.
Шавқларимни этагидан қолмаса тутиб,
Ўйларимнинг қуюнини шеърга беркитиб,
Қўлимдаги қуролимдан кўрмасам қадр,
Ёзилмасдан чириб битсин кўнглимда сатр.
Ишонч билан кўксимни тик кўтарган чоғда —
Шу қаламдай дўст ҳам мени қолдирса доғда
Шу фурсатдан мен дегайман унга хайру хўш,
Энди оралиқ арқонни қўйиб бўлмас бўш.
Таранг тортуғум, ё дош бериб менга тургай тан
Ё узилиб йиқилгаймиз икков юз тубан.
Кимга берсам бердим дилнинг бор ишқ, бор ўтин,
Ўзимнинг ҳам олгим келар албатта бутун.
Истамайман ризқим менинг бўлмасин ярим,
Порлаб ёнгай ё ногоҳда сўнгай кўзларим,
Яшай билмам қувониб ё ғам чекиб кам-кам,
Ҳаётим ё жаннат бўлур ё дуд, жаҳаннам.

ЎЙЛАР

Қадамимни мослаб босай замон қадамларига,
Шу ўй дилимдан ўтаркан бамисоли қизил ип.
Синчков-синчков тикиламан замон одамларига,
Тикиламан, аҳли замин қўяр мени ўйлатиб.

Қандай қадам босаяпти менинг замондошларим,
Сафда шамолдай шўх, енгил боришарми гуркираб?
Азал-абад бўлганидай қадамлари ёшларнинг
Суронлими, боқмасларми ортига мадад сўраб?

Шавқли куйлар учмоқдами улар чалгани тордан,
Торни улар сафоли бир қудрат билан чаларми?

Улар йўлдан тоймасларми, унча-мунча муз, қордан —
Ё тойгач ҳам қайта туриб сафда кета оларми?

Ёнма-ён ҳам олдин-кейин боришаркан югуриб,
Узуқ-юлуқ эмасмикин улар қургани — суҳбат.

Олдинга ўтмаяптими бири бирини суриб —
Ё шеригин чалиб ўзи тикламаяптими қад?

Ҳамма қуяяптимикин ўз биноси учун ғишт,
Ҳамма саҳар уйғонарми меҳнат учун шайланиб?
Асл ҳурматимикин ерга теккунича бош эгиш —
Ҳурмат кетмаяптимикин хушомадга айланиб?

Йўқми ўзгалар учун бир яхшилик қилса ийиб,
Қайтимини шу кун олмоқ тушларига кирганлар?
Эзгуликнинг ниқобини амаллаб олгач кийиб —
Йўқмикин шу ниқоб ичра кибр сақлаб юрганлар.

— Йўқмикин? Йўқ. Йўқ, — деймизу, куламиниз кинояли,
Бу одил, аччиқ кулгудан борлари ҳам бўлуру кул.
Азал-абад бу улуғ халқ яратар бир ғояни,
Бу ғоя куч-қудратидан ол қуёшга етар қўл.

Уни Ҳақиқат дейдилар, Ҳақиқат деб чопарлар,
Чопар унга қуёш сари талпинган ҳар тирик жон,
Гоҳ дам уни йўқотарлар. Гоҳи дамда топарлар,
Аммо барҳақ этмагунча тиним билмагай инсон.

Шу ғояни байроқ этган замондошим, келма бўш
Бу байроқ деб қулаган ҳам абадул-абад яшар.
Бундан бошқа икир-чикир ҳаммасига хайру хўш,
Салом сенга, эй Ҳақиқат бағрида яйроқ башар!

ДУГОНАГИНАМ

Мукамбарга.

Кел, эй қувлашган-ча келар сўнги дам,
Университет йиллари қолмоқда ортда.
Ўрнига қўяйлик, дугонагинам,
Сўнги шўхликларни бу эркин юртда.

Сокин дунёларга жўнаб кетаркан,
Биз ҳам қолажакмиз қуйилиб унда.
Бугун шўх, серғавго бизнинг бу Ватан —
Парпираб сузамиз асов тўлқинда.

Кел, ажралиш чоғин қилайлик унут,
Шодумон куйлайлик қўлга қўл бериб.
Гарчанд ҳар ғанимат ўтгувчи минут
Бизнинг шоҳ умрни борар емириб.

Булутсиз тонглардан бўларми кечиб,
Унут бўларми ҳеч ярқираган кун?!
Биз истамай ёшлик либосин ечиб,
Балоғат либосин киямиз бугун.

Олча ниҳолидай қолдикми ўсиб,
Беш қайта олқишлаб кўкламни, кузни.
Курсдош Нормухаммад сўзлар йўл тўсиб:
«Кўзларинг қародир ўлгур сен қизни».

Шоштириб қўйди-ку қаро кўзликлар,
Қай бирин танлашни билмай қолдинг сен.
Аросатда қўйиб кетмасин улар,
Йигит, сўнг ҳам сени севги сийласин.

Мукаш!

Сирли суҳбатлардан огоҳ ётоқда
Сўнги сирлашувлар кўнгилни ёзсин.
Тақдир оппоқ толе улашар чоқда
Сенинг пешонангга муҳрини боссин.

Эртанги хайрли ташвишлар, майли,
Безовта қилмасин бугунча бизни,
Бугун ўйламайлик иш, турмуш зайлин.
Ва қурилгуси уй, рўзфоримизни.

Кел, куйла, биринчи курслардагидай
Ўтли ишқдан, торинг сайратиб қўлда.
Гарчанд ундагидай чалолмаймиз най —
Гарчанд севолмаймиз бугун у хилда.

Яқинлашиб борар қирғоққа кема,
Денгизда сайримиз бўлмоқда охир.
Юракка титроқлар солар бир нима,
Гарчанд титроқ билан куйламоқ оғир.

Аммо куйламоқ шарт, куйлаш дард билан,
То бу қўшиқ умри топмасин завол,
Тақдир учраштира син сени мард билан
Сўнг ҳам эркин яша, талаба мисол.

СИЗНИ СЕВГАЧ

Сизни севгач,
Мен чаманлар, лолаларга учрагум,
Омад келгай, аълолардан аълоларга учрагум.
Билмадим бу ишқ олами бахтмидур ё мусибат,
Қўрқаменким, тагин қанча балоларга учрагум.

Тосдай қора сочларимни қилиб тол-тол, ўрдим мен.
Занжир-занжир тўлқинидан ўзим ҳам лол ўрдим мен.
Болалигу балоғатим тўқиган бу занжирни
Боғлаб қолса ногоҳ узиб қилманг увол, ўрдим мен.

Сиз ногоҳда дуч келсангиз дод айлагай минг санам,
Бир боқсангиз ўз кўнглини шод айлагай минг санам.
Сиз кетурсиз, қаршингизда ўзга кўча, сулувлар,
Бул кўчада бир умрга ёд айлагай минг санам.

Минг санамнинг додин тинглаб бағрим менинг ўт бўлур,
Кўз ёшларим тошар дарё, оҳларим булут бўлур,
Минг санамнинг ҳар нигоҳи бир ўқ отса бағрима,
Ким айтади минг ўқ еган бағрим менинг бут бўлур.

Оҳ, қўрқаман, ишқим менинг рашку орға айланур,
Тўлқин урган занжир-занжир сочим дорға айланур,
Ва қалбим ҳам, лолаларға учраган шу бахтли қалб,
Ўз қонига бўялару лолазорға айланур...

Сизни севгач, мен чаманлар, лолаларға учрагум.

ҚИЗЛАР БИЛАН СУЎБАТ

— Айтинг қизлар, очиласиз гул бўлиб қачон,
Нима сизни талпинтирар азалдан азал?

— Биров эшитмасин, билсанг, бизда қолмас жон
Йигитнинг шўх кўзларида ўт ёнган маҳал.

— Қачон сезилмас ҳаётнинг бутлиги, ками
Кўлингизда ечилади осон ҳар чигал?

— Нима бўпти бу серғавғо дунёнинг гами,
Йигитнинг шўх кўзларида ўт ёнган маҳал

— Қизғиш тортиб, ҳуснинизга қўшилиб чирой,
Шаддодликдан тийиласиз қайси пайтда сал?

— Майинлашиб биз бегуноҳ ой бўламиз, ой —
Йигитнинг шўх кўларида ўт ёнган маҳал.

— Қачон нурли, рўё тушлар келаверар рост,
Бор муаммо ўз-ўзидан бўлаверар ҳал?

— Ишни қўйиб биз туну кун қилганда пардоз,
Йигитнинг шўх кўзларида ўт ёнган маҳал.

— Қачон қуриган жилғадай қоласиз тиниб,
Қора кунда ёруғликка бўласиз маҳтал?

— Йигит бизни ардоқлашни унутган куни,
Йигитнинг шўх кўзларида ўт сўнган маҳал.

— Қачон хазонрез боғларга келасиз кириб,
Кўтара олмай чўкасиз қайғу тошини?
— Биз йигитни тополмасак тўрт ён югуриб,
— Биз ёстиқда кўрсак унинг азиз бошини.

— Қачон қоп-қора кийимда ўлтирасиз тоқ,
Чидаб бўлмас сиз кўтарган нола-ю додга?
— Йигитнинг шўх кўзларига тўлганда тупроқ,
Биз йигитни йўқотганда абад-абадга.

* * *

Сиз билан миннатдор хайрлашаман...

Неники шароб деб ўйлаб югурдим,
Сароб бўлиб чиқиб, қоқилдим йўлда,
Қаердаки кўм-кўк жаннатни кўрдим,
Учиб етгач ҳайрон, тентидим чўлда.

Нени ой деб ўйлаб, кўзимни тикиб,
Заррин шуъласига юз тутдимки зор.
Ой деб ўйлаганим ёй бўлиб чиқиб
У отган ўқлардан кўксим ярадор.

Неники мангу деб ушлаган пайтим,
Балиқдай сирғалиб чиқди кўлимдан.
Ортиқ олди, аммо бермади қайтим
Савдогарлар чиқиб баъзан йўлимдан.

Қай боғ қоровулин ғафлатки олди
Боғни талон этар ўғри-ю каззоб.
Бу кун дармон кетиб тизларим толди,
Сизки ёнимдасиз, ёнимда азоб.

Ким, мен қушча мисол талпинган дамим,
Қарғадай хўмрайиб ташлади назар.
Бу кун уларда бор ўчим, аламим,
Бу кун мен улардан қиларман ҳазар.

Тўлқинларни эрмак қилиб мен ҳам қочиб келяпман.
Орзулардан бағрим тўлиб, чеҳра очиб келяпман,
Сувлар қувлашмоқ ўйнар менга тиним бермаслар.

Узун яна кучли бир қўл олдда кутади мени,
Эртами кеч шиддат билан у қўл тутади мени,
Ва кетаркан шўх тўлқинлар қучоғидан айириб,
Танҳо эзилсам ҳам ортга боқмагайман қайрилиб
Узун яна кучли бир қўл олдда кутади мени.

Шунда дейман тўлқинларга, шўх тойларим, хайр энди,
Сўнгига ҳам етди, мана, қувлашмачоқ сайр энди,
Чулдираманг: «Биздан кечиб кетмоқдасан нега сен?»,
Қоча-қоча шўх олмангиз топди бугун эгасин.
Шул сабабдан, ранжимангиз, шўх тойларим, хайр энди

Мен олмаман, тўлқин билан ўйнаб оқиб боряпман.

СИЗ ЙЎҚЛАБСИЗ...

Сиз йўқлабсиз «меҳр кўргизиб,
Келмаслар», — деб армонли.
Сиз бош эгиб йўқлайсизу
Аярмадик биз жонни.
Шундай, йўқлаб келгандик бир,
Тополмадик, на илож.
Кийдирмоқчи эдик ахир,
Бошингизга бахтдан тож.
Йўлингизга алвон-алвон
Чечак сочсак дегандик.
Умр боғида шўх, шодумон
Фунча очсак дегандик.
«Айтсам, рад этса, қўйса чек,»
Андишангиз эшитиб.
Биз ўзимиз очмоқ бўлдик.
Толеингиз эшигин.

Излаб келсак, мана, йўқсиз,
Фурурли дил хомталаш.
Қайтармоқдамиз йўл шукуҳсиз,
Қайтмоқдамиз кўнгил ғаш.
Ўч ҳиссими кўзда қалқир,
Бир лоқайд, бир хотиржам
Эртанги кун йўқлаб балки,
Сиз топмайсиз бизни ҳам.

* * *

Хайр дейман сенга мен бу кеч,
Умр бўйи қайтарилмас хайр.
Кўзларимда сезиб бир ўтинч,
Ўз бағрига олади дайр.

Бир кемадай Дайр денгизини
Тинчин бузиб сузиб кетаман.
Балиқчадай сезиб ўзимни,
Тўлқинларни қувиб етаман.

Тўш урган қуш, қувноқлар билан
Ўйнашганим баъзан толдирар.
Жимжит, жимжит қирғоқлар билан
Сўзлашганим ҳайрон қолдирар.

Ҳамма билан топишарман тил,
Ҳаммасига бўларман суюк.
Ўз суюгин топмас фақат дил,
Кундан-кун зил юракдаги юк.

Сезиб туриб Сенсиз бахтим «ҳеч»,
«Хайр», дейман кўз юмиб бу кеч.

* * *

Хотирам тумани тарқалаётир...
Тарқалар сен ҳақда хаёлларим ҳам.
Хотиранг ўз юкин орқалаётир —
Йўлга тушаётир мағрур боши хам.

Остонадан сенга «хайр» — дедим бу кеч —
Қалбимда на титроқ, на бир ҳаяжон.
Шунчаки, расмият, хушламас меҳмон
Уйингда эзилиб узоқ ўлтиргач,

Энсанг қотиб лоқайд кузатгансимон,
Сен мени айблайсан, ҳали ёш дейсан,
Пайти келиб бир кун егай пушаймон,
Дарди-ҳасрати йўқ, бағритош дейсан,
Аслида-чи, мен ҳам сенга ўхшайман.

Сен қайдан биласан, мен ҳам зор гоҳо,
Ёстиғим кўз ёшдан ювилганини,
Менинг бош эгганим — мен учун даҳо
Йигит хаёлидан қувилганимни
Сен қайдан биласан?!

Аммо, аминманки тилимни тишлаб,
Кўзимни кўр қилиб бўлса ҳам энди
Мен унинг ҳақида очмагайман гап,
Қалбда унинг ёди шишадай синди,

Шундай сен ҳам мени демагил айбдор
Ва ортга қайрилмай кета олгин тинч.
Чунки, хайрлашаркан, кўрдингки сўнг бор
Сен учун кўзимда бўлмади илинж.

Хотирам тумани тарқалаётир...

СЕНИ СЎРАШАР

...2а

Менга дуч келганда қадрдон дўстлар,
Мени қўйиб сени сўрашар олдин.
Олдин сенга бўлар илтифот, сўзлар,
Мен бўлсам бу сўзлар юкидан толдим.

Миямга чақиндай бирдан қон уриб —
Бўшашади оёқ-қўлларим шу он.
Елка қисиб қўйса ҳолимга бири,
Бир кўз ташлайди ачингансимон.

«Яхши, яхши» — дея ўзимни тутиб —
Уйга шошиламан, ҳайрондир улар,
Уйда.. ойларки.. сен олмайсан кутиб,
Бизни учрашмасга бошлаган йўлар.

Биламан, кўп мушкул бу ҳол сенга ҳам,
Аммо начора,
Ўз хоҳишимиз билан
Тинглаймиз тақдирнинг бу нохуш куйин,
Қийин, сендан мени сўрашгани дам —
Ўғлимиз сўрашса бундан ҳам қийин.

БИР ДАҚИҚА

Биз учрашиб, ажралишган бир дақиқани —
Ўтмиш қори кўмиб кетди, бўлмайти кураб,
Фақат хотирга тушганда титрайди танзим,
Кўзларимдан аччиқ ёшлар кетар тирқираб.
Мени эслаб сиз ҳам хомуш тортар эмишсиз.
Сезмасин деб кўз ёшингиз артар эмишсиз,

Бу ҳам бир бахт, бошқа-бошқа дунёда юриб
Унутилган бахтни қўмсаб, тўксак агар ёш.
Йиллар бизнинг қўша изни кетгач супуриб,
Йиллар танҳо дилимизни қилиб қўйгач фош
Ёш тўкамиз, бу ёш энди бахтни ёд қилар,
У юракдан қон сингари сирқиб томчилар.

Бу ҳам бир бахт, бирга бўлсак бизлар эҳгимол,
Агар қисқа бўлмасайди ўшал дақиқа,
Бунча оғир бўлмасмиди бу дўзахий ҳол,
Сигинмаган бўлардикми бугунгидақа.

Сезиб туриб бўлишимиз кўп ўтмай жудо,
Бир-бировга олов янглиф кўриндикми ё?

Ўша кунни мен насиҳат қилдим кўп совуқ —
«Ранжимангиз, йўлимизнинг айролиги рост».
Аммо, бугун бу гапларга ўқинганим йўқ,
Вақти-вақти келиб шундай эслайман холос.
Бу эсламоқ тароватли, хароботли заб —
Сайроқ қушинг ўз кўлингда жон бергандай гап.
Бир дақиқа...
Ортда қолган қоп-қора тун бағридаги нур,
Барча шуқуҳ, азоб учун
Сенга ташаккур.

* * *

Кўлдан кўришмадик дилкаш дўст,
Отар бир кун ҳижрон тонгги ҳам,
Не бахт, унда тушар кўзга кўз,
У кўзларда гул очар олам.

Йиллар сени ўзгартмадим,
Кузги баргдай сўлмадингни, айт.
Соғинарми дил ҳамдардини
Кечки қуёш ботаётган пайт.

Агар, ўша йилларда агар
Кетган бўлсанг яна очилиб,
Йиллар менсиз ёққан бўлсалар,
Умидларим кетса сочилиб.

Йўқ, уларни қайта термасман,
Дилгинангни тўлдирма қонга.
«Мен сени ҳеч кимга бермасман»,
Дегандим, йўқ бердим ҳижронга.

Суриштириб ёнма, дилкаш дўст,
Хайрлашу, хайрлаш бесўз...

* * *

Ким яшаган бўлса бўрон билан қасдма-қасд,
Қишинг қаҳри, қуюнига ўрганса тани,
Кўклам боғлар жимжитлиги унга татимас,
Сезмайди ҳам совуқ вужуд иссиқ ўтганин.

Жажжи қушим, сен ҳам бекор ўртайсан бағир,
Куйинг ширин, аммо менга чучмалдир тоти.
Куйинг англаш менга унча ўнгаймас ахир,
Бу соҳада кўпдан ўчган хату саводим.

Жажжи қушим сен куйингни қушларга куйла,
Боғдан чиқмасларга куйла, йил — ўн икки ой.
Менга чопмоқ — тақдир, ҳаёт — айлана бўйлаб
Гоҳ ўқдай тик, гоҳ эгилиб бамисоли ёй.

Йўлга чиқма, сен мен билан чопа олмассан,
Қолақолгин, бўлма энди гирдикапалак.
Мендай бетинчликдан тинчлик топа олмассан,
Менга ўртоқ қуюн сени қилгуси ҳалок.

Бу ҳаётда, қушгинам, биз қўшилмас зарра,
Менга — абад чопмоқ, сенга — боғ аро сайр.
Куйларингни қайта-қайта тинглаб минг карра,
Бир сириингни англамадим, қушим, энди хайр.

Менинг куйим ғоят аччиқ, тахирдир, ичма,
Сенинг куйинг ортиқ ширин, чучмалдир, чучмал.

МЕН ОРТИНГДАН ИЗ БОСАМАН...

Мен ортингдан из босаман, қор кўмади, қорда гуноҳ,
Мактуб битай десам ногоҳ, синар қалам, синар қалам.
Кўрай десам булут тўсар ва зим-зиё бўлар олам.

Доим шундай —

Сен ҳақингда ўйлаганда, нимадир йўқ, нимадир кам,
Иккиланиб босилган йўл, унмас экан, унмас экан.
Иккиланиб из босаман...

МЕН ШУ ТУПРОҚ КУЙЧИСИМАН...

Мен шу тупроқ куйчисиман, ким айтар: «Тинар!
Қайси бир кун гуллаган шох мисоли синар».
Синсам агар, яратмоқдан толса тафаккур,
Милт-милт ўча бошласа гар юрагимда қўр,
Қалам тушса қўлларимдан етмай бардошим,
Фикрларнинг шиддатидан толиқса бошим,
Бир оҳ тортиб ўзни яна қайта тиклайман,
Мен шундай, ҳа, синганда ҳам куйловчи найман!

Қаламимни сўнг бор ўпиб, олурман кетмон,
Аммо, ўлгунча ёзмоқни бир он тарк этмам.
Гарчанд тафаккурни тугён чарчоғи енгди,
Чинаками ер шоири бўлурман энди.
Дафтар бўлур бир кун келиб жон сингар шу ер,
Дириллаган кўк майсалар янги ёзган шеър
Гарчанд, гоҳ дам «синдимми» деб кўзим ёшлайман,
Ўчлик билан кетмонимда ёза бошлайман.
Ёзаман мен, ернинг оҳи тина боради,
Сочган уруғларим қийғос уна боради.

Мен ёзаман, қота бошлар бошоқлаган дон,
Бут ризқи рўз суруридан ойдаи балқар жон.

Уддабуро қўлларимдан мен тамом рози,
Қийналмасдан чалар улар, тутсам қай созни,
Мен ёзаман, кетмон билан бетин ёзаман,
Дашт тепалик, қумга бирин-кетин ёзаман.
Ер юзида мен ёзмаган ер қолмас балки
Ва оқибат, ёзувларим билан тенг балқиб
Қадим ерда сўниш билмай порлаб кетгум мен,
Қай қуролни ишлатсам ҳам ёзиб ўтгум мен.
Мен шу тупроқ куйчисиман.

Ҳар ўлимда тириклик бор,
Ҳар тирикликда ўлим.
Шундай экан ғам не даркор,
Ҳасрат нега, булбулим.

Ўтаркан кўклам, ёзимиз,
Етарканмиз қор, оққа.
Янграй-янграй овозимиз
Маҳкум экан тинмоққа.

Бас, янгротиб дил созини
Толамиз биз унгача,
Ўлмасликнинг қоғозини
Оламиз биз унгача.

Қасдма-қасд, шавқ кучоғида
Яйра, яйра, жон қушим.
Қизил гулнинг бутоғига
Ёзиб қўйгин ўнг, тушинг.

Куйлай-куйлай баравж, баланд
Бир кун ногоҳ тўхтаймиз
Ва уйғонмоқ шавқи билан
Мангу қотиб ухлаймиз.

УЗУК ҲАҚИДА

Кўз олгувчи узугим маним,
Атиргуллар ичра йўқолди,
Кўзимга тор бу кенг гулшаним,
Узугимни айтинг, ким олди?

Ҳеч кимсага раво кўрмайин
Асрар эдим, гувоҳ еру кўк.
Қай куй чалар тақдирнинг найи,
Кимга насиб бўлгуси узук.

Боғда чаппар урган шўх йигит
Хурсандлигин недир сабаби,
Нечун чақнар кўзларида ўт,
Олтин топган девона каби.

Менинг қаддим бундан эмас ёй,
Унга узук берсам айби йўқ.
Мен қўрқаман, қай бир пана жой —
Ўтлар ора йўқолса узук.

Асрар эдим уни худди жон,
Ногоҳ... додлай кимнинг дастидан.
Қабоҳат-ку шундай бенишон —
Занглаб кетса ўтлар остида.

Бир узукмас муддао, дардда,
Умид бор, ҳам йўқдай, топмоққа,
Ўтлар қачон бўлмаган парда
Жавоҳирлар юзин ёпмоққа.

Кўз олгувчи узугим маним,
Атиргуллар ичра йўқолди.

ҲАЁТ БИЛАН СИРЛАШУВ

Кўғирчоқдай қилиб-ку, яратган эдинг ўзинг,
Мунчоқ қошу кўзимга ҳавасларни келтириб.
Порлаб бошлаганида кўзим — ёруғ юлдузим,
Нега энди ногоҳда унга армон тўлдириб,
Кўзларимнинг ўтини сўндираяпсан нечун,
Мени қарз тўламоққа кўндираяпсан нечун.

Ҳаёт, сендан ҳеч нарса қилмовдим-ку илтимос,
Ўзинг очик қўл билан бердинг ишқ, ўт, қалбу куч.
Ёлғон-ёлғон деб юриб энди деганимда рост,
Йўқотган севгим мисол азобларга этиб дуч,
Ўзим билан андармон масрур, маъюс пайтларим
Берганларинг сездирмай олмоқдасан қайтариб.

Қулф урган кўкатлар йўқ, қундуз қошим тўкилар,
Изғиринлар совутар қизиётган танимни.
Нега, нега сарв қаддим савол бўлиб эгилар,
Унутиб қўйиб баъзан қарз тўлаётганимни.
Ниҳон бериб олмоқдан кўйдирмоқми муродинг.
Авраб кузнинг либосин кийдирмоқми муродинг.

Йиллар оша сезилмай кенг келиб қолар узук,
Беш-ўн қадам йўл юрмай юракда гурс-гулдурак,
Бундай пайтларда ҳаёт, айтмаганинг ҳам тузук,
Ёрилиб кетиши бор сени севгучи юрак.
Гарчанд, ичиб юрса ҳам қисмат шаробин тахир,
Сўқирга «кўрсан», — десанг кўтаролмайди ахир.

Майли, берганинг айтма, айтма олганингни ҳам,
Бир лаҳза яшасам ҳам, яшай сархуш, маст бўлиб,
Токи бир кун умримга кўз ташласа набирам —
Гуркираб кўринсин ул, ишқ бўлиб, ҳавас бўлиб,
Йиғар экан умримнинг шавқига кетган эсин —
«Сурур билан яшабди ўз умрин энам», десин.

Истайманки авлодим яшасин билмай ҳадик —
Кўрар кунни, келгуси равшан бўлур ойдан-да
Ўз ўтмиши билан ҳам кўкрагини тутсин тик,
Ўз насаби билан ҳам ғурурлансин майдонда.

Қарз тўлаб, шу орзулар амалга ошгач, дуркун
Гуллаган оқ олчага айланиб қолгум бир кун.

КЕКСА АЁЛ ҲАДЛАРИ

Деразамда олча гуллай бошлади оплоқ,
Дафтаримда турналардай тизилар ҳарфлар.
Новдаларга сезилмайин бу сафоли чоғ
Оқ гул бўлиб кўнаяпти кўкламги зарблар,

Юрагимнинг зарблари ҳам тезланди чоғи
Ё кўкламги шаршаралар кирдими унга,

Сархуш-сархуш оҳангларга тўлар кучоғим,
Кўксим торлик қиляпти тошқин, тўлқинга.

Кўклам қайтди, қайтди юртга тўлқин, куртак, гул,
Мен ҳам бола чоғларимга бораман қайтиб.
Манглайдан ўп кўкламни, боладай кўнгил
Қирларга чоп беғуборлик қўшигин айтиб.

Ким айтса ҳам бекор гап бу — чўкаётганим,
Бу тонг олча ёнида қад тикладим бўй-бўй.
Ёлғон, йиллар сочларимни тўкаётгани,
Бари ёлғон — сўнгги йиллар қаритгани ўй.

Мен кўкламни дилим билан кўраман баҳам
Ва ўзимнинг кўклигимга қайта оламан.
Сочим олча гулидай оқ оқарганда ҳам —
Кўклам чоғи шўх қизалоқ бўлиб қоламан.

Деразамда олча гуллай бошлади оппоқ...

* * *

Сен булоққа сир айтма, бас
Айтсанг, вазмин тоққа айт.
У булоқдай чулдирамас
Келса ҳам энг оғир пайт.

Гап билан иш битиргувчи
Булоқни чиқар ёддан.
Тонгга, тунга жим киргувчи
Тоғ билан сирлаш, шодлан.

Биз ҳам гарчанд кўксимизда
Булоқдай шўх юракдир.
Аммо тилга — кечмоқ сўздан
Тоғ сукути керакдир.

Бардошда мен тоғларга тенг,
Сабри тугаб куйлар най.
Менинг тилим минг дардимнинг
Бирин шарҳин айтмагай.

УЛУҒБЕККА КҮЙЛАК ТИКДИМ...

Улуғбекка күйлак тикдим, саҳар туриб, суюниб.
Болам кийгач учиб-қўниб капалакка айланар.
Бошқача шарҳ этолмадим ўз кўнглимнинг куйини
Дилим тинган пайтлар менинг қўлим куйга шайланар.

Кўрсин дедим бола ахир оламини билмас унча,
Кўрган болам онасининг китоб титган чоғини.
Онасининг қўлларига ёзишдан ҳам, кўпинча
Пишиқ-пишиқ қатим тортиб тикиш ярашмоғини.

Кўрсин дедим, нон ёпдим сўнг тонги сутга йўғириб,
Сут, дон таъми, қўл таъмини туйсин дедим болажон.
Кўз ўнгимдан кетмас ахир, онам ҳар саҳар туриб
Биз тургунча тандиридан узганлари иссиқ нон.

Эгар-жабдуқ тикиб кейин ўтказайин Фиркўкка,
Қамчин тутай, бола ўзи эпласин сўнг у ёғин,
Учсин бола бобосини чиқармай деса йўққа, —
Фиркўк ахир асл отимиз — Фиротнинг бир туёғи.

Отам-онам менга мерос ўргатган бўлса неки
Бирини ҳам унутмайин ўтказаман ўғлимга.
Отам асов отни қандай олар эдилар эгиб,
Онам қай ширин тил билан кирардилар кўнглимга.

Ўргатаман, аммо бу иш кўпам осон кўчмайди,
Аср тезкор, бир-бировни қувиб олдга чопамиз.
Тунлар ёзиб, тонгга қадар чироғимиз ўчмайди.
Кундузи иш, болакайлар кўнглин қачон топамиз?!

Сармаст кетиб борарканман куйлаш билан, иш билан
Шоша-пиша кўчираман шу сатрларни оққа.
Қачон вақтим бўлар экан шу чулдуроқ қуш билан,
Вижир-вижир қалдирғочим билан сирдош бўлмоққа.

Отамдан узмаган қарзим, гарчанд елкамдаги юк,
Болакайдан қарзларим ҳам оғирроқдир бу юкдан.
Суянч тоғим — отажоним бормисиз дунёда тик,
Болакай полопон — қушим бунчалар ҳам суюксан.

Жигарларим мен сизга бу қарзларимни тўлайман —
Дилим билан, қўлим билан иш кўриб бир усулда.
Фақат сиз бор бўлинг, сизнинг умрингизни тилайман,
«Икки ёнимда бўлинг», деб мен кетаётган йўлда.

Улуғбекка қўйлак тикдим саҳар туриб, суюниб...

* * *

Ақлим танибманки, йўлдаман, йўлда,
Тоблаб қўйди анча йўллар қийноғи.
Аниқ қанча йўл бор ҳали мўлжалда,
Мўлжалсиз йўлларнинг йўқдир саноғи.

Бу йўлларда юрдим шод қўшиқ айтиб,
Ҳар вақт ишонч билан олдга кўз тикдим.
Аммо бир кун она қишлоққа қайтиб
Отамнинг қабрининг устидан чиқдим.

Отамнинг юзига юз қўйиб эмас,
Тупроққа юз қўйиб ёш тўқдим юм-юм.
Нега отам қақдин кўтармайди даст,
Нега гунгдай қотган бу тупроқ — уюм.

Шундан кейин тагин йўл бошланди, йўл
Хавотир оламан энди мен тез-тез.
Бизнинг чаманларда сўлмадими гул,
Хазон бошланмасми мен борганим кез.

Шундай энди тез-тез титроқ дил билан
Она қишлоғимга қайтади йўлим.
Ҳушёр тортиб қолдим сесканиб бирдан
Ғамхўр қилиб қўйдинг сен мени, ўлим!

ДЕНГИЗДА

Қайтмас бўлиб йўлга чиққан йўлчиман,
Йироқдан ҳилпирар кемам байроғи.
Қуёш ёндиради, эркалар туман,
Хавfli аммо бўрон қўзғолган чоғи.
Тўлқинлар қутуриб отилар кўкка,
Кемам гоҳ тик, гоҳо шўнғиб кетар паст,
Тенглашиб куйларман мен гулдуракка
Бу жарангсиз овоз меники эмас,
Кемам сирти, тагин дил дардимни юв,
Эй денгиз, мен сенга очганман кучоқ.
Мен эса кемамни тўлдиргунча сув
Ё харсанг урилиб қилгунча пачоқ
Шод куйлайвераман.

ҲАМҚИШЛОҚЛАРИМ

Сизни соғиняпман кўзим қароқлари,
Ҳамқишлоқларим!
Сизга сиғиняпман кўнглим чироқлари,
Ҳамқишлоқларим.
Сиз кетмасин десангиз мени
Тоғ мисол нураб
Қароқларим,
Тортмангиз хира!

Шу қароқлар бўлди менга кўз,
Шу қароқлар тил.
Қарздормиз улардан бесўз,
Эй, мастона дил!
Отларининг қулоқлари орасидан шўх
Беҳишт шамоли
Эсанг шамол мисол чавандозларим
Сиздан бир нафас ҳам айрилганим йўқ.
Қаҳратонда ҳам
Кўнгли ёзларим!

Ҳамон, кечқурунлар чангли кўчалар
Туёқ дупурлари, мол билан тўлса.
Болалар чопарми кўтариб таёқ
Болакайлар таниш,
Шу йил ва ё шу ой туғилмаган бўлса,
Уларни танийман бир кўришданок.

Бу Санамнинг қизи, бу Султонники,
Аралашиб чопар менинг ҳам ўғлим.
Уларнинг жавдироқ кўзларига кўз тикиб
Ёришиб кетади, ёришиб кўнглим!

Кўлни тизга уриб қаҳ-қаҳ отган чоғи
Соқоли селкиллаб қийқирган чоллар,
Мева тугаётган, қийғос гул бутоғи —
Кўҳна боғлардаги жажжи ниҳоллар.

Юзи қизғиш, олча гуллари тусида,
Хуркак кўзларида ийманиш, ҳадик.
Келинчак юради қайнота кўзига,
Қайнона кўзига қарай олмай тик.

Қозикда отамнинг сирдош, саман оти.
Отам кетгач у ҳам чўкаётгани,
Айвонда онамнинг хаёлларга ботиб,
Қилич қоқиб, ўрмак тўқиётгани.

Тағин енгил тортиб, илиқ кўкламги кун
Мен учун ўсмалар эккан дамлари,
Кўзойнагин тақиб укам оти учун
Шошиб эгар-жабдуқ тиккан дамлари...

Булар
Ўчмас тамға мисол дилимга босилган.
Парвона айлаган она қишлоққа,

Гўдаклик чоғданоқ
Дилимда саноқсиз кўшиқлар ёзилган,
Энди кўчирияпман мен уни оққа.
Сизни соғиняпман ҳамқишлоқларим!

* * *

Учаётиб кўкрагини тутди чавандоз,
Учаётиб.
Отнинг ақлли кўзларида тугаб кўклам, ёз,
Борар қора терларга ботиб.
Турналар осмонда солар арғимчоқ,
Улар билан келар иссиқлик, жануб.
Чавандоз кўзларин сўнг бор очган чоқ
Бирдан турналарни қолди-ку таниб,
«Менинг турналарим, оппоқ турналарим
Бунча кеч қолдингиз, айтинг, бунча кеч.
Сиз билан сўзлашмай кетмоқдаман ғариб,
Сиз билан сирлашмай
Кўзим қиймас ҳеч».

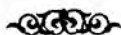
Алаҳлаб,
Мадор кетган кўлларини ёзар чавандоз,
Баайники турналарин қўймоқчи силаб
Ва силтаниб эгарда қад тиклади-ю, ғоз,
Зангор кўкка кўзин тикди,
Сўнг тушди қулаб.
Менинг дилимга ҳам ғамлар тоши қулади,
Дейман: «Ҳаёт, ҳар мушкулни ўз вақтида еч...»
Жон талашиб ётган учқур нидо қилади:
«Турналарим кеч қолдингиз...
Айтинг...
Нега...
Кеч...»

ЎЗ ОНАМНИНГ СУРАТИНИ

Ҳозир четга суриб қўйдим, мен барча ишни —
Ўқиш, ишлаш, қор сайлининг тартибин буздим.
Бў кеч дарахт бутоғидан учмаган қушни,
Ўз онамнинг суратини юракка чиздим.
Москвада қор уряпти. Сершовқин ётоқ.
Туйғуларни ўғирлайди шўх ётоқ туни.
Мен ўйлайман, силкиниб, кетмадимми бутоқ,
Қушим ўз шохида ўтирибдими?
Қўшиқчимиз сукунатни чил-чил синдирар,
Қийқирамиз, чокин сўкиб биз жимжит кечни.
Бу сурурлар баъзан менинг кўзим тиндирар,
Йироқдаги мушфиқ қушим ҳоли не кечди?
Ҳамон ташиётибдими ўз инига дон,
Йироқ кетиб ортиқ юкни унга юкладик.
Сақлай олсайдим шу қушни узоқроқ омон,
Ярим тунлар уйғониб гоҳ тортаман ҳадик.
Айтинг, айтинг ногаҳонда уриб қуюн, қор

Қушча музлаб бутоғидан тушмасин қулаб.
Чирт узилиб кетар унда кўксимдаги тор,
Кейин уни азал-абад бўлмайдими улаб.
Йўқ-йўқ мен ҳам умрларига тагин умр қўшиб,
Уни сақлаш режа, ўйин тузаётибман.
Бу кеч бутоғида мунис ўтирган қушим —
Ўз онамнинг суратини чизаётибман.

18 декабрь, 1977 йил. Москва.

“БОВО ҚУЁШ”

Китобдан

(1977)

*Сиздай содиқ дўстни алдамайман, йўқ,
Ишонинг, бу йўллар тушмас бир изга.
Кўксимга қачондир текканди бир ўқ,
Ярадор қалб билан бормаيمان Сизга...*

ФИКР

Инсоф билан айтсам, умр кўнгилли кечар,
Қиш қорлари ҳеч нарсани кетмади ёпиб.
Ишқми, уни мен тўсатдан йўқотдим кеча,
Ҳечқиси йўқ, эрта биров олади топиб.

Оз бўлганми азал инсон йўқотмишлари,
Йўқолганлар топилдиқлар ўрнига ўтган.
Юлдузлар бу, аждодларнинг ширин тушлари,
Чақ-чақ қуёш кулгусидир бўғзида кетган.

Бу дунёга келиб менинг топганим ҳам мўл,
Мен сўз топдим, фикр топдим, бу ҳам балки
бахт.

Нодиранинг хаёлидан кечган балки ул,
Балки Машраб айтаман деб, тополмаган вақт.

Бу фикрга қурбон бўлай, бу фикрга қул,
Қоним била кўчирайин, мен уни оққа.
Нодиранинг хаёлидан кечган бўлса ул,
Машраб вақт топмаган бўлса уни айтмоққа...

13 май, 1976 йил. Москва.

* * *

Ўт билан ўйнашиб қорда, ёмғирда
Яшаяпман унга бергим келмай тан.
Аммо, ўйнай-ўйнай бирдамас-бирда
Куйиб кетмасам деб қўрқаман...

Яшаяпман... билмай қай рангда сукут —
Бетоқат тоқатга тўлдир жомимни,
Ўлсам ҳам... қачондир ўлдиради ўт —
Ҳаяжон олади жонимни...

13 май, 1976 йил. Москва.

ЮРТИМГА

Ўз юрагим кенглигига ҳайронман ўзим —
Ҳуркиб қочган оху унда, ундадир ўқ-ёй.
Порлаб кетди юрагимни кўраркан кўзим —
Ўзбекистон борлиғи-ла ундан олмиш жой.

Мен сезмабман, яшабманки то шу чоққача —
Бутун ҳолда ўзни сенга топширганимни.
Ўзни сенга, сени эса олтин соққадай —
Ўз кичкина юрагимга яширганимни.

Она бўлиб, мен эгилсам силадинг бошни,
Борарканман бу меҳрли қўлга ўрганиб.
Ўз кичкина юрагимга кирган қуёшни —
Катта юртни — юртим, сени қолдим-ку таниб.

Олма янглиғ шу юракни авайламоқ шарт,
Унда сен бор, ахир, абад билма сен завол.
Яшай дейман, сенга зарра юқтирмайин гард —
Кўклаётган кўк баргингга тегдирмай шамол.

Унда ғужғон қалдирғочлар бошлашар ўйин,
Қалдирғочларга қўшилиб куйлайин зап ман.
Кўкрагимда қад кўтарган хирмонлар бўйин —
Оппоқ пахта хирмонларин авайлаяпман.

Бир бурчида чавандозлар ўйнатади от,
Боқиб туриб ўз отамни, отни ёдладим.
Чавандоздай учмоқда-ку от суриб ҳаёт —
Қоқилмасин кўксимдаги учқур отларим

Бир томонда шафтолизор, ёйилади нур,
Куртаклар нақ қуш тумшуғи — чокларин сўкиб.
Улар қўшиқ айтмоқ учун лаб очар ҳозир
Ҳозир куйлаб юборади улар энтикиб.

Москванинг қиши илиқ, яйраркан тўйиб —
Ғарч-ғурч босиб борарканман топ-тоза қорда
Бола янглиғ бир зум ўзни унутиб қўшиб,
Югураман кўксимдаги шафтолизорда.

Оппоқ гулга кирган олча тагида кейин —
Ўлтираман чиройингга кўзим тўймай, тўрт.
Ақлим танигандан тортиб то тобут куйин —
Тинглагунча, кўкрагимда яшайсан, сен юрт!

22 апрель, 1976 йил. Москва.

ЎРТОҚЛАРИМ

*Кетсам олдин мен кетай.
Владимир СОКОЛОВ*

Ўртоқларим, менинг ёшлик жигарбандларим,
Бугун ногоҳ юрак уриб, «қанисиз», — дейман.
Ўтган ҳар кунимга туташ банду бандларим,
Сиз қайдасиз, бу кун сизнинг ғамингиз ейман.

Ўртоқларим, бир даврага йиғилайлик бас,
Бир нафасга йиғилайлик ҳеч бўлмаганда.
Бугун ҳатто юлдузларга етганида даст —
Шу юлдузлар суҳбатини биз қилиб канда,

Бир нафас бир-биримизга ажратайлик вақт —
Бир нафасга тўйиб-тўйиб тикилишайлик,
Йиллар қилиб қўймадими бизни кўр, карахт —
Чиқиб олган чўққилардан бир дам тушайлик.

Пастни кузатар экансан, чўққидан туриб,
Чумолидай кўринади дуп-дуруст одам.

Бир нафасга сирлашайлик ёнма-ён юриб,
Тамом-тамом унутилсин серғавго олам.

Айтгил, Усмон, бахтинг сени сийлаётирми,
Мукаррама, сен дўстларни янги уйда кут.
Ўғил билан қутлаймизми бугун Ботирни.
Одил қани, Одил қани? Жавоб йўқ. Сукут.

Қани Одил, бошлар эгик, тортажакмиз «ух»,
Жингалак соч, қора кўзли шўх йигит қани?
Дўстлар, чорланг даврамизга қўшилсин у руҳ,
Бизлар билан куйлагани қаҳ-қаҳ отгани.

Давра нурай бошладими, йўқ-йўқ нурамас,
Қани куйланг, билинмасин Одилнинг ўрни.
Сочимизга қор ёғса гар курак курамас
Шўр ёшимиз ўчиролмас изтироб, қўрни.

Бир дарахти қуласа ҳам аламзада боғ,
Бир дўстни йўқотиб биз ҳам оҳлар урамиз.
Даврамизни тўлдира қол, кеч қолган ўртоқ —
Бир майизни қирққа бўлиб баҳам кўрамиз.

Ўртоқларим, шодмон қўшиқ бошлайлик энди,
Шодмон қўшиқ сели ювсин диллар зангини.
Азал-абад гам-андуҳни шод қўшиқ енгди —
Мен чизайин чизиб бўлмас қувонч рангини.

Ўртоқларим, бошингизда сўнмасин куёш,
Барчангизни толе суйсин, бахт қолмасин кеч.
Бирингизнинг ғамингизда кўзга олиб ёш —
Куяр дамга дуч келмайин, дуч келмайин ҳеч.

Ўртоқларим, ҳар бирингиз мен суянган тоғ,
Дўст деганда жон бермоққа фикрим мутлақдир.
Кетар бўлсам мен олдинроқ кетайин, бироқ
Дўстларимнинг қора кунин кўрсатма тақдир.

Ўртоқларим, менинг ёшлик жигарбандларим.

12 июнь, 1976 йил. Москва.

БАЙКАЛ-АМУР МАГИСТРАЛИ

Ер бұлсин деб яна ранггин
Жон тикиб үнг, сүлида.
Тер тўкамиз, — аср жарангги —
Байкал-Амур йўлида.

Бугун қурдик йўл бошини,
Эрта олға юрамиз.
Қуйиб ўлмаслик тошини.
Бизлар Бамни қурамиз.

Гарчанд бугун тош, харсанглар
Қўлни урди, емирди,
Темирланар бизнинг танлар —
Қўлларимиз темирдир.

Чангалзорда учмайди зоғ
Эқаяпмиз бунда гул.
Сафимизни тўлдир, ўртоқ,
Сафимизни тўлдиргил.

Юрак, юрак борар тўлиб —
Тақдиримиз йўлда ҳал.
Бизнинг узун қўллар бўлиб
Узаяди магистрал.

30 июль 1976 йил. Сибирь. Забайкалье.

ҚАҲРАМОНЛИК

*Қаҳрамоннинг тимсолидай яшай, деб мангу,
Тиришаман ва билмайман, тиним нима у?*

М.Ю. ЛЕРМОНТОВ

Отам Фарҳод каналида ташиган тупроқ
У кунлардан айтса қайтар йигит йиллари.
Эллик, юз йил тарих учун қош-кўздай бироқ
Бугун тупроқ, темир тутган менинг қўлларим.

Йиллар капалак сиёқли кўнмаёқ учар,
Отам жон бериб, жон олиб канал қазган дам.
Ўйлагандир бу каналдан ўғлим сув ичар
Ўйлаганми бироқ ўғлин қурмоғини БАМ.

Ўйлаганми ўғли бўлар олов, асабий,
Қалби митти жуссасига келмай қолар мос.
Шонлар ичра яшар менинг наслу насабим —
Қаҳрамонлик менга, ахир, аждоддан мерос.

Гоҳ ўзимга келдим, гоҳо йитдим, йўқолдим —
Баъзан тушкун, баъзида тик, сезиб ўзни шоҳ.
Гоҳ Абдулла Набиевга айланиб қолдим,
Собир Раҳим яшаб юрди менда гоҳи гоҳ.

О йўқ, бу туйғу ҳақида ҳожатми ҳеч сўз —
Унга ё етар, ё йўлда шарт узилгай ип.
У ўй қайда Сибирь, совуқ эллик градус,
Тутганинга темир қўлга ёпишганда чип.

У ўй қайда, яшаркансан ўт бўлиб куйиб
Қора сочга бўрон ора қўнар экан қор.
Тушда кўкрагинга бошин қўйиб, қиз суйиб —
Ўнга... ойлаб мактубига кўз тутганда зор.

У ўй қайда мадор етмай қадинг тикларга,
Умидсизлик тўри чулғаб, толган дамларинг.

Кечиб, гоҳо ботаётиб ботқоқларга,
Дунё билан видолашиб олган дамларинг.

У ўй қайда, менда, мен у билан дўстдайман,
Йўқ бу ўйни лаҳза бўлсин мен унутганим.
Ҳар кунимни сўнгги кундай яшаш истайман,
Қаҳрамонлик — ҳар кунимдан кўзда тутганим.

У ўй менда, мендалигин ошкор айтайин,
Шу ўй билан отлиқман мен, юрагим тўлиб,
Мен ўламан, мен тириклай ўламан тайин —
У ўй мендан кетса, қолсам пиёда бўлиб.

Музга солиб, ўтда ёқиб беаёв жонни,
Яшарканман ҳар кунимни қаҳрамонга хос,
БАМ — оппоқ йўл, ёзганим-шу узун дostonни,
Авлодларга қолдираман асрдан мерос.

30 июль, 1976 йил. Забайкалье.

* * *

Майлига, бошимни ҳам қилсин қадар
Қабоҳат тошлари тўлсин хонамга.
Биргина одамга етмасин хабар —
Айтмангиз бу ҳолни ёлғиз онамга.

Бахт, омадим келса галма-гал оқиб,
Даврон мени бошда кўтарган пайти.
Майли, ҳеч ким ундан бўлмасин воқиф —
Сиз уни ёлғизим онамга айтинг.

Фамим эшитган кун надоматга қул —
Қабоҳат тошларин териб юради.
Қувончим эшитса ўз уйида ул —
Даврон кўтаргандай давр суради.

22 март, 1976 йил. Москва.

Ҳавас, нафрат, орзу, умид қоришиб,
Югуртирар мени ёмғирда, дўлда.
Аста-аста осмон келар ёришиб,
Аста-аста қорлар эрийди йўлда.

Ва тупроққа сингар сувлар бенишон —
Бир сўз қолмас ёмғир ёзгани — хатдан.
Бу йўллардан ўтажакман мен, ишон,
Минг қоқилиб бўлса ҳамки, албатта.

Доим жамбил ҳидин уфурмас сабо,
Гоҳо бўрон қулатай дер устунни.
Ёмғир, дўлда юрсам беҳол, шалаббо,
Кун нурида қуритаман устимни.

Яна ҳавас, яна нафрат қийнайди,
Қасдма-қасди кўксим тутиб мен баланд —
Кетажакман, қайғу-қувонч қўш найди,
Қўш қўбизчи шундай кетар мен билан.

13 май, 1974 йил.

КИТОБЛАРИМ

Келинчак тўнғичин суяр яшириб,
Қайнота, қайнона, бегоналардан.
Қувонч келса ҳамки кўнглин тошириб,
Фарзандга бепарво кўз ташлар қай дам.

Тўнғич китобларим, болакайлар, шўх,
Чулдираманг: «ўзинг бизга назар сол».
Ким айтади сизга муҳаббатим йўқ,
Мен ҳам уяламан келинчак мисол.

Баъзан, соғинч билан танҳо қолган он
Варақлаб қоламан сизни тўзимсиз.

Суя билиш керак ўзин ҳам инсон
Сиз ахир,
Сиз ахир менинг ўзимсиз.

13 май, 1973 йил.

МУҲАББАТ

Кўнгил, қўлин боғлаб одам аҳлини,
Банду-банд қилади тагин муҳаббат.
Бир кун йўлдан уриб соғлом ақлини,
Дардманд қилади тагин муҳаббат.

Чирокқа уринган парвонасимон —
У келса қизғанмай дилимни тутай,
Мен ўзим шу дарднинг ҳосиласиман,
Майлига, шу дардда дунёдан ўтай.

Аждодим ҳаёт деб, ишқ деб очган сўз,
Авлодим ҳам ундан ўйларга чўмсин.
Шу дард оқибати мен очганман кўз,
Сўнг дам тагин шу дард кўзимни юмсин.

14 май, 1976 йил.

* * *

Қаро кундан дилим тонган, нурдир, тозадир
бу ишқ,
Кўзларимда ўтдай ёнган ердир, фазодир бу ишқ.
Билмам унинг қўли абад силармикан сочимни —
Балки пешонамга битган бало-қазодир бу ишқ.

14 май, 1976 йил.

* * *

Сизга ишқим, Сизга қарғишим,
Ўзга излаб мендан топмас из,
Бу дунёда менинг бор ишим —
Сизга тушди, бир Сизга ёлғиз.

Адашдим-да ёлғонга йўйдим —
Ишқингизни қўл силқдим, «бекор!»
Шошиб гурур гултожин кийдим,
Энди бошдан олиб қўймоқ ор.

Энди дунё ишин қарангки,
Ишқ ортидан қул бўлармиш шоҳ.
«Унутдим», деб сарғаяр рангим,
«Севмайман», деб жим чекаман оҳ.

Сиз деганда мен синмас торман —
Кута-кута кўзим йўл ўйиб.
Умрим бўйи қаргаб ўтарман —
Умрим бўйи жонимда суйиб.

Гарчанд ҳижрон талхдан-талх майдир,
Мен ичардим, бўлганда ҳам қон.
Қарғишларим Сизни ургайдир,
Соғинчларим сақлайдир омон.

10 октябрь, 1975 йил

* * *

Бир мактуб сингари хотирамни мен —
Ўчириб-ўчириб яшаётибман.
Дилимни ўртаган армон, гамни мен
Қоғозга кўчириб яшаётибман.

...Сиримни яширмай тўқдим мен тунга,
Тун бўйи йиғлаган бўлса ҳам байтим.
Кундуз ёниб-излаб келганда унга
«Вақтида айрилдик, яхши», деб айтдим.

Тун бўйи кўзимдан аччиқ ёш сизиб,
Безабон армондан ўқисам ҳам дарс,
Тонгда у келганда «Уйқумни бузиб...
Тагин Сиз!..» юзига эшик ёпдим қарс.

«Барибир эшикни очолмас биров
Келаман», — жимлик... сўнг йилларки мушкул.
Энди у келгунча сочимга қиров —
Қор ёғар, сўнг таний олармикин ул.

Қоплагани учун бир зум кўзни хоб —
Балки умрим бўйи берурман жавоб.

10 октябрь, 1975 йил.

* * *

Тан оламан, дилда, қўлимдан кўп нарса кетди,
Мен ишонган тоғлар ҳам гоҳ кетдилар нураб.
Қиш қорлари кўп изларни кўмди, беркитди,
Кўзларимдан кетмай қолди ёлғиз шу сурат.

Мана бу — Сиз, папиросни асабий эзиб
Туриб қолган, кўзларида — тўзфиган тўзим.
Буниси шўртак бир таъмни лабида сезиб —
Маъюс, Сиздан кетаётган менман, мен — ўзим.

13 май, 1976 йил. Москва.

ХОТИРА

Қўйиб юбор, ортга тортма севги эртаги,
Мен бу уйдан чиқиб кетай қоқиб этагим.
Кулгуларни кулдик, йиғи бўлди йиғланиб.

Кетай энди, қўйгин, бироқ қўймас остона,
Ҳали мени қийнамоқдан тўймас, остона,
Оёқларим остонада қолди михланиб...

23 октябрь, 1976 йил. Москва.

* * *

Хайр энди,
Ортиқдир битта сўз,

Номимни атама.
Юлдузим, бўлсанг-да ёнимда —
Бир юлдуз бор йироқ бир юлдуз —
Мен ишқин асрайман жонимда.
Мен энди...

Кетаман.

23 октябрь, 1976 йил. Москва.

* * *

Сиз топмишим, йўқотмишиммас,
Сор лочиним, ожиз қушиммас.
Сиз дунёда рост деб тутганим —
Тутолмаган ёлғон тушиммас.

Сизга фидо бўлмоқ истайман,
Сиз деб адо бўлмоқ истайман.
Аста-аста йўқотмай Сизни,
Бирдан жудо бўлмоқ истайман.

Таранг тортмоқда симлар, айтинг,—
Хаёлларга толсинлар айтинг.
Сиз-жон, олса жоним қийнамай,
Бирданига олсинлар, айтинг.
Сиз топмишим, йўқотмишиммас...

15 октябрь, 1975 йил. Москва.

* * *

Ўз эгик бошимни кўтармай туриб,
Яшаркан эгилган бошларни силаб,
Бугун Сизга келдим ўзим бош уриб —
Бугун мен турибман меҳрингиз тилаб.

Минг дардимдан бирин сололсам хатга
Бор шодон умримга тортади чизиқ.
Қачонлардир менга зор бўлган бахтга
Бугун ўзим зормен, қўлларим чўзиқ...

28 февраль, 1976 йил.

* * *

Қайдан ҳам йўлимда келгандингиз дуч,
Айқаш-уйқаш қилиб ўнгу рўёни.
Топдим, Сиз, ёлғиз Сиз, қолган дунё пуч,
Йўқотдим, қайтадан кўрдим Дунёни.

Қайта кўрсам кўзим куйиб кетар чин,
Армон тўлқинлари кетгайдир кўмиб.
Қайта Сизни кўриб қолмаслик учун
Кетяпман умрбод кўзимни юмиб...

2 март, 1976 йил.

* * *

Ажралишдик, кўтар бошинг,
Кўзларингда нега нам?
Мардим, тўкма, кўзинг ёшинг,
Томчисига арзимам.

Не кун солдинг сен бошимга,
Бу қандай ишқ, қай фироқ?
Арзимаёсан кўз ёшимга,
Мен ҳам йиғлайман бироқ.

14 май, 1976 йил.

* * *

Мен Сизни алдашни кўрмайман раво —
Тушунинг, шу ўзи мен учун басдир.
Сезаман мендаги бу дард-бедаво,
Истаганим билан бу ишқ сўнмасдир.

Мен сизни алдашни кўрмайман раво,
Эҳтиёж сезмайман ортиқ тиракка.
Мен учун қачондир куйланган наво,
Энди и наволар сизмас юракка.

Сиздай содиқ дўстни алдамайман, йўқ,
Ишонинг, бу йўллар тушмас бир изга.
Кўксимга қачондир текканди бир ўқ,
Ярадор қалб билан бормайман Сизга.

11 апрель, 1976 йил. Москва.

КЕЧАГИ КУН

Тинчлан, кўнгил, бўлма дилхун,
Ором топмадинг сира.
Майли, гарчанд кечаги кун,
Бугунни қилар хира.

Бошқа эди кечаги кун,
Сен уними йўқлайсан.
Чақирганди бермадинг ун —
Энди нечун йиғлайсан?!

Кечаги кун қуёш бошқа,
Бошқа эди тун, майса.
Бугун бошинг уриб тошга,
Самар топмай излайсан.

Бу тунги ой ортиқ маъюс,
Кундуз қуёш ортиқ шўх.
Гуллари ҳам бошқароқ тус —
Кечагидай тортмас, йўқ.

Ўтган ўтди, дил таскин топ,
Бўлса ҳамки худди туш.
Кечаги чекилган азоб,
Бугунги қувончдан хуш.

Дил, бугунги боғларга қўн,
Бўлолсанг бўл, асира.

Гарчанд, дилда кечаги кун —
Бугунни қилар хира.

11 март, 1976 йил. Москва.

* * *

Оппоқ қор, оппоқ қор олиб жон
Кўзимни тиндирад тобора.
Мен бу дам қандайин ҳукмрон —
Мен бу дам қанчалар бечора.

Мен Сени кўряпман, қор-гулим,
Сен хурсанд, мен абгор, зору зор.
Топ мени, тезроқ топ, севгилим,
Топмасанг ўлдирар оппоқ қор.

23 октябрь, 1976 йил.

* * *

Ишонинг, кўзимни то тупроқ босиб —
Қолгунча Сизники бўлмайман десам.
Аммо Сиз ҳеч кимга қилмсайсиз насиб,
Ҳеч кимга бермайман, ичганман қасам.

Сиз менинг бошимда бўлмайсиз паноҳ,
Исина олмайсиз дилим ўтидан.
Бошқа аёл деб ҳам чеколмайсиз «оҳ»,
Йўлга тушолмайсиз ўзга кетидан.

Оёқларингизда занжир борлиги —
Бир менга, бир Сизга аён ҳақиқат.
Мен тунда кимдир деб куйиб борлигим —
Тонгда ўзи келса этганимдай рад.

Худди мен дунёда доим кимдир кам —
Беалоғ ҳижрондан юрсам-да безиб.
Кимдир чорлаганда босолмай қадам.
Занжирбанд эканим қолгандай сезиб...

11 апрель, 1976 йил. Москва.

* * *

Чиллада иссиқ қор қаердан пайдо —
Бул қадар илиқлик, топ-тоза ҳусн.
Мен тиниқ хаёллар чарх урган жойда
Йўқотиб қўяман дунёнинг тусин.

Кўқарар кўксимда, баргин тўккан боғ,
Ўтолмас дарёда кўраман кечик.
Ўзини йўқотиб топмоқ, чарх урмоқ
Кўклам жилғасининг иши, ҳар нечук.

Ишқ, армон гул очиб, сўлса жонимда —
Йиллар олиб кетса беркитиб, ўраб.
Жилға дардин берманг қаҳратонимда,
Умримнинг сўнггида келмангиз сўраб.

10 апрель, 1976 йил. Москва.

* * *

Қайларгадир ёзган эдим исмингни сенинг,
Қаерларга... кейин узоқ ўзим қидирдим.
Кўп тингладим жилғаларнинг шўх кулгусини,
Энди куртак очаётган боғларга кирдим.

«Сор бургут-ей, шиддатингга шиддат улансин —
Сенга ёзганмидим», десам дилимни доғлаб.
У дер: «Йўқ, йўқ, эслолмайман, унинг номин сен,
Қанотимга ёзганинг йўқ», — кетар узоқлаб.

Толмабўйин оқ қушларни тутаман сўзга:
«Балки сизга ёзганман мен», — аҳволим кўриб,
Оққушлар дер: «Эслаб кўргин, ёзмадинг бизга —
Қайга ёзсанг ёзгансан сен паришон туриб».

Дарёларга савол ташлаб худдики қармоқ,
Ойлаб кутиб жавоб олмай топмадим изин.
Ерга айтсам ер айтдики: «Тишлама бармоқ —
Ўчмас қилиб ёзгандингми номини ўзи?!»

Шунда-шунда сергак тортиб мен бўлдим тамом —
Ёғаётган суст қорларга ёзгандим сени.
Тўкилгудай чайқалганда кўнглимдаги жом,
Кўнглимдаги озорларга ёзгандим сени.

Ёзиб кетдим, йўл-йўлакай нигоҳим тушиб,
Ёт дилларнинг тасодифий ёр-ёрларига.
Бир бепарво шўхлик билан ёздим қизишиб,
Бу дунёнинг ур-сур, гавжум бозорларига.

Энди, энди бари абас, берсам ҳамки тан —
Баъзан кўнгил тагин сени йўқласа бўзлаб,
Қори эриб кетган ердан излаб қоламан —
Тарқаб кетган бозорлардан қоламан излаб...

Қайларгадир ёзган эдим исмингни сенинг

1 апрель, 1976 йил. Москва

* * *

Биринчи гал у тошқини «келгин, кела қол»,
Мен «йўқ», — дедим, йўқ-йўқ, — дедим қилиб
унга ноз,

Иккинчи гал, у хўрсиниб «кел», — деди беҳол,
Мен «йўқ!», — дедим, мен яна «йўқ», — деб
бердим овоз.

Учинчи гал, кутаяпман, чорламас, не ҳол —
Бутунмикин ишқилиб ул, ё синдимми соз?!

24 апрель, 1976 йил. Москва.

* * *

Алвидо денг, алвидолар айтинг сўнгги бор,
Кўзингизни юмиб, кейин мендан булинг юз.
Тоқатим тоқ, боғингиздан учаяпман, ёр,
Қарғамангиз, боғингизга келар бўлди куз.

Мен билмайман, тушган йўлим хатоми, хайрли,
Ростин ёзай тун зулмати ўраб келган чоқ.
Гарчанд тушмаган бўлсам ҳам бир лаҳза айро,
Бир лаҳза ҳам яшамадим сиз билан бироқ.

Сабаб бўлдим бағрингизга қўнган доғларга,
Бекор бўлди менга қўнгил қўйганларингиз,
Боғингизда мени кўриб, ўзга боғларга,
Битта-битта учиб кетди суйганларингиз.

Ўша пайтлар бу ҳол менга туюлганди шон,
Сароб экан, тутар-тутмай излаб қолдим мен,
Бу сатрлар қуйиларкан, бошга урар қон,
Сиздан совий-совий бутун музлаб қолдим мен.

Алвидо, ёр, тўкилмоқда тоқат деган жом,
Кетмоқ ишқи куйдирмоқда ўт бўлиб мани,
Алвидо, ёр, кўксингиздан ўчиринг тамом,
Боғингизга янглиш қўниб, учган қушчани.

16 май, 1976 йил. Москва.

НОЗИК ГУЛГА АЙТГАНЛАРИМ

Сен бир гулсан, нозик гулим, ўсиб боряпсан
бўй-бўй,
Ол қуёшнинг нурларига рўпарадир дудоғинг.
Шамоллар чанг пуркадими, сен эътибор берма,
қўй,
Ёмғир суви ювиб кетар хираланса япроғинг.
Аёвсиз ўқ отар сенга суқли нигоҳ бариси —
Гўзал нарса тортар кўзни, қўрқма сенга кирмас суқ.
«Сен ўзингсан бу боғларнинг сўлиш билмас париси»,
Дейман-да, мен сўлмасликка бўлса ҳам ишонч
йўқ.
Ким тиниқлик, ким мастликнинг кайфи билан
кўз сузар,

Фарқ эт, дудоғингни тутма бола кўнглинг шод
айлаб.

Ким эркини билиб-билмай нопок қўлга тутқизар,
Тобе бўлиб ўтиб кетар бу тузоқда дод айлаб.

Бари мени ардоқлар деб ўйлайсанми, оппоғим,
Майли шундай ўйлаб яша, думбулгинам, бир
фасл.

Шундай хаёл қилардим мен кечаги кун,
ёш чоғим,
Кейин тўфон кўзғолди гоҳ атрофимда муттасил.
Сен ҳам шундай, болажоним, гоҳ қуёш ҳам
алдоқчи

Барча ғунчанг очиб кузда қолма шийдам,
яланғоч,
Эртанги кун изғиринлар сенга турганда соқчи,
Бирданига тўкилмасдан қайта-қайта ғунча оч.
Имкон қадар узоқ яша, имкон қадар чайир бўл,
Қуёш ўти, қор музига бўй бермагил, думбулим.
Бу ҳаётнинг қувончлари, ҳасратлари гарчанд
мўл,

Барчасининг қуршовида порлаб тургил, жон
гулим,
Лабинг буриб пичирлайсан, «Нима ҳожати
бор-ди,
Шамол пурккан қуюқ чангдан хира тортиб
қолдим мен».

Ҳозир ёмғир ювади бу бевақт кўнган ғуборни,
Яна тоза чиройингни ошиқлари бўлур минг.
Сен бир гулсан, нозик гулим, ўсиб боряпсан
бўй-бўй...

13 ноябрь, 1976 йил.

ҚАШҚАДАРЁДА

Ойимхол Тўйчиевага.

Мен сўзни нимадан бошласам экан,
Шеъримдан қоникмай юзим ол бугун.
Ким у, сизни аёл — заиф халқ деган,
Шиддатингиз кўриб тилим лол бугун.
Гоҳ ошкор, гоҳ очиш мушкул фолсиз Сиз,
Ойбарчин келбатли Ойимхолсиз Сиз.
Ўйларимга бугун гуллар илашар
Кезиб Ойимхолдай тўйбоши билан.
Қашқадарё унинг кўзида яшар
Шамол, жазирама қуёши билан.
Балки қўйкўз бўлган бу кўзлар қийғоч,
Қашқар офтобининг ўтида куйғач.
Одамзод тан олиб ҳалол, мардини
Гўдагини «отам», дейди кўрса эп.
Дўстига уқтирар чол: «Бор дардингни
Она қизим — раис бобога айт», — деб.
Азал-абад сўлмай кетсин бу чечак,
Оналарга она бўлган келинчак.
Ҳар қандай тугун ҳам омад келса ҳеч,
Омад бугун келсин бугунги созга.
Кеча пахта терган қадоқ қўл бу кеч
Халқнинг истиқболин чизар қоғозга.
Қулаганни тиклаб сиз бошлаган иш,
Тириклик уйига қўйилган бир гишт.
Сиз урган деворлар кетмагай нураб
Даврангиз бу қадар хушсурат, ғолиб.
Зиннатой ҳам келар Ойдай ярқираб
Ҳаммаслак дўстларин кўнглини олиб.
Бир ёнда Момохол, бир ён Тўлғоной,
Яна тўлган ойдан ёп-ёруғдир тун.
Сенга эътиқодим, эй табаррук жой,
Ойбарчин келбатли қизларинг учун.

24 ноябрь, 1975 йил.

ЎҚ ҲАҚИДА ОЛТИ ШЕЪР

1

Йўқ, мен соғ қалб билан куйлаганим йўқ,
Дарди йўқ кўнгилнинг куйлаши қийин.
Кўксимга санчилди бир кун қизил ўқ,
Мен алвон кўшиқлар куйладим кейин.

Юролмадим доим кимнидир суйиб —
Бу кўнгил гоҳи бут, гоҳ чил-чил синди.
Сариқ ўқдан кўксим кетганда куйиб,
Ҳижрон кўшиқлари майсадай унди.

Кўзларимда ўтдай ёнмоқда башар,
Гарчанд мен — бир ўтдай сўнар ўткинчи,
Бу ўқлардан қолган кўшиқлар яшар —
Кўксим қаро ўқдан қолганда тинчиб.

13 ноябрь, 1976 йил.

2

Онам эгилиб нақ камон,
Отди, айланиб ўққа —
Учяпман билмам қай томон —
Тунгами ё ёруққа.

Билганим «тегади шу ўқ»
Онам ичгандир қасам.
Унда ортиқ бошқа ўқ йўқ,
Мен мўлжалга тегмасам.

13 апрель, 1976 йил.

3

Ошкор айтганларнинг кўкси бўлсин тоғ,
Ошкор айтганларга менинг ҳурматим.

Чорак аср яшаб номарднинг бироқ
Бир ошкор қилмишин кўрмадим.
Йигит шоҳ базмга боради кириб,
Чарх уриб, шоҳона қўшиқлар тўқиб.
Йўлда, отмаса гар яшириниб бири,

Йўлда ўлдирмаса номарднинг ўқи.

13 апрель, 1976 йил.

4

Ўзгаларга омад тилайман бу чоқ,
Ўзгалар синчиклаб отсин ўқини.
Овлаган қушидан кўнгли бўлиб тоғ —
Бошларида кўрай толе туғини.

Ўзим тан оламан, юзга қон уриб,
Букилмас дилимни букиб этиб ёй,—
Арзимас қушларга ўқ отиб юриб,
Урмимнинг ярмини бериб қўйдим бой.

13 ноябрь, 1976 йил. Москва.

5

Алданган ишончдир сенга теккан ўқ,
Ўқ — бу ўз қадрини топмаган қадр.
Аччиқ ўқ азобин бермасми тўлиқ —
Ёзганда юрагинг куймаган сатр.

Мен ҳам ҳорғин, голиб анча йўл юрдим,
Доим ҳам куйиниб куйламади тор.
Уч марта кўксимни синчиклаб кўрдим —
Ярадор, ярадор, тагин ярадор...

3 май, 1976 йил.

Яна у кўксимга учар худди ўқ,
 Яна у мен учун далли-девона.
 Унинг санчилмоғи учун бўш жой йўқ,
 Бунинг унга Сен айт, ҳаёт, эй Она!

Мен шеърга айтаман кўксимдаги сир,
 Сонсиз яралардан сачраганда қон.
 Кўксимга қанча ўқ сингиб кетгандир,
 Кўксимда қанча ўқ бўлгандир қурбон.

3 май, 1976 йил. Москва.

КЕКСА ДАРАХТНИНГ ДЕГАНЛАРИ...

Кўклаётган янги ниҳол — дийдамга чироғ,
 Ёмғир бўлиб гардларингни ўзим ювайн.
 Мурғак қақдинг тикларкансан кексайганим чоғ —
 Ҳали қўлда экан менинг тириклик найим.
 Сени ўпай, юрагимнинг туб-тубида оҳ,
 Сендай юлдуз билан ўртоқ, шўх эдим кеча.
 Сен сезмайсан гўдаккинам, қуюнларда гоҳ
 Титрайман мен бугун шохдан илдизимгача.
 Бу — қонуний. Сен ўз туйғу, шавқинг билан
 банд,
 Сендай яйраб неча кўклам, ёзни кутдим мен.
 Бу қуёшли, ойли ерда гоҳ армон билан,
 Гоҳ беармон бир умрни яшаб ўтдим мен.
 Мен ҳақимда мендан ёшроқ дарахтлар балки —
 Бир кун сенинг қулоғингга шундай шивирлар:
 «У ой, қуёш билан иноқ яшади балқиб,
 Новда, япроғида доим ўйнади нурлар».
 Истайманки Сенга етсин фақат шу хабар —
 Эслаганда ҳавас билан тортиб қўйгин оҳ.
 Билмасанг ҳам менга ошиқ қанча юлдузлар —
 Ойдан тап тортмай тикилиб, қилганин гуноҳ,
 Қандай эркин, қудрат билан ёйганман мен шох,

Қийғос, ёниб гуллаганман қайта-қайтадир.
Агар тез нураб кетмаса айтар кекса тоғ —
Гар алаҳсиб, унутмаса офтоб айтади.
Капалагим, кутганларинг келур бўлиб жам,
Орзуларинг бажо бўлур шундай ишон, уқ.
Гарчанд бу дунёнинг, ўзи доим бири кам —
Гарчанд дунёда бир зоғи бедоғ ўзи йўқ.
Бола, шундай эътиқодсиз яшаб бўлмайди,
Ботишини унут, қуёш чиқишига боқ.
У сен билан яшар янги алёрлар айтиб,
Кўклаётган янги ниҳол, дийдамга чироғ!

25 апрель, 1976 йил. Москва

* * *

Эй, курашаётган йигит,
Кўзларингни мендан ол.
Юрагингда гурласин ўт,
Гурлаб сийласин иқбол.

Ақлсизлик қилар юрак,
Хаёлингни бўлмагин.
Рақиб қилмасин чирпирак.
Тирик туриб ўлмагин.

Сен алп бобом бир туёғи —
Алпим руҳи майдонда.
Елканг ерга теккан чоғи
Қиёматдир жаҳонда.

Сени кўргунча мағлуб, хор,
Кўр қилгум мен кўзимни.
Ясаб чилвир сочимдан дор
Осиб қўйгум ўзимни.

Бошқа гапни ортиқча бил,
Бўш келмагин, жон тўрам.

Ғолиб бўлсанг дилим-ку дил,
Келсанг, бергум, жон сўраб...

2 май, 1974 йил.

* * *

*Планета, тўхта мен сендан,
Тушгим келаяпти...*

Гамлет КАРЧИКЯН

Хаёлларим пардай тўзғир, бу узун тунда,
Бошим узра савол бўлиб эгилади ой.
Минг, миллион одам сиққан қадим заминда,
Нега инсон бир ўзига гоҳо топмас жой.

Яхши-ёмон яшар ахир, яшар тоғу тош,
Яшарлар-ку гоҳ эътироф, эътироз этмай.
Нега олиб кетмоқ истар биргина у бош —
Қай бекатда тушмоқ истар манзилга етмай.

Ким моҳирлик билан чалса бу дунё найин,
Ким дунёни жуда эрта ололса таниб,
Бу дунёнинг кенглигини англаган сайин
Англарми ё бу кенгликка сифмаётганин.

Одамлар бор кенгми, торми кетар жойлашиб,
Суқилишиб кимларнингдир ҳақли жойига.
Кейин дунё дарёлари кетмасми тошиб,
Ухлар улар сув теккизмай ҳатто пойига.

Бунда улар кирадилар турфа шаклга:
Чўзилишиб арқон бўлар, юмаланиб — тўп.
Баъзан унинг инсонлиги сифмас ақлга,
Хуллас калом, пасткашликнинг нусхалари кўп.

Майли, булар ўз йўлига, хаёллар суриб
Улуғлайман мен кенгликка сифмаган жонни.

Ўз кичкина қалби билан беором юриб,
Балки оромга элтар ул катта жаҳонни.

Аммо кўллар ҳосил бўлар томчи-томчилаб,
Айнан кўлни кўрмагунча гоҳ бетоқат биз.
Баъзан доно беҳол юрса, ақлин қамчилаб,
Уни далли-девонага айлантирамиз.

Ота дунё, бу ўйларни ўзинг ҳал қил, еч,
Болаларинг эҳтиёт қил, ҳар чўпдан, хасдан.
Лоқайд бўлмай шаршаранинг тоза сувин ич,
Билиб-билмай кимдир уни лойқалатмасдан.

Сенда тирик яшамоқнинг шавқ, ҳасрати мўл,
У яшар гоҳ яйраб, гоҳо титраб, увишиб.
Сен бир поезд, огоҳ бўлки сендан силтаб кўл,
Манзилига етмай кимдир кетмасин тушиб...

Менга ҳам ёқмас отага ақл ўргатса қиз —
Ўгит эмас — орзу булар, кўнглингга етсин.
Токи бирорта фарзандинг йўқолмай беиз —
Ҳеч бўлмаса, бир дарахтинг кўкартиб кетсин.

Хаёлларим пардай тўзғир, бу узун тунда...

28 март, 1976 йил. Москва.

ЯНГИ УНГАН МАЙСА..

Янги униб чиққан майсани кўриб
Юрагимга янги тугёнлар кирди.
Бошида қолдим мен хаёллар суриб,
Бошида бошимда минг ўй чарх урди.

Янги унган майса!
Турардим туйиб!
Дилимнинг қувончу титроқларини.

Чақалоқ онаси янглиғ мен суйиб —
Ўпдим унинг мурғак япроқларини.

Унга ҳам қувонч, ғам дўллари ёғур —
Дуч этиб юксаклик, гоҳо пастликка.
Гоҳо танимай ҳам очарлар бағр —
Гоҳ таниб, оларлар танимасликка.

Бизлар танимоқни истамасак гар,
Шуъла эмас, доғлар кўрамиз ойда.
Кўнглимизда ётган сўқир сезгилар
Фарқ эта билмайди гавҳарни лойдан.

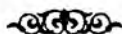
Ўз майда ташвишлар билан доим банд —
Илғай олмайсиз гоҳ чақнаган нурни.
Бир пайт эски, лоқайд нигоҳлар билан,
Йўқотиб қўямиз янги сурурни.

Дарвоқе бу майса, ҳа, янги майса —
Куюш, уни ўзинг ардоғингга ол.
Дейман бу гўдакнинг умри узайсин —
Гуркираб ўссин у, билмайин завол.

Эй Сиз, чақноқ кўзлар тортмангиз хира,
У сўзлар янги бир дунё эртагин.
Таний олинг қандай тоза, бокира —
Бу таниш — кўклатсин майсани тагин.

Бир зум суронларин тиндирсин-да жим,
«Хуш келдинг», деб унга эгилсин олам.
Энди тетапоя бўлган гўдагим,
Янги унган майса, болажон, салом!

7 март, 1976 йил. Москва

КИЙИКЛАР

Биз бир тоғнинг кийиклари,
Қаттиқликда тошлармиз.
Чопарқан қоялар сари,
Енгил уча бошлармиз.

Биз бир тоғнинг кийиклари
Тоғ гулидай ёввойи.
Кўп гўзалдир уфқдан нари,
Оқ чўққилар ғаройиб.

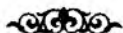
Биз бир тоғнинг кийиклари,
Бири қувган бирини.
Нондай суйиб ўпгай бари,
Оёқ қўйган ерини.

Биз бир тоғнинг кийиклари
Қолмайлик, деб чоҳида —
Кетиб сайёҳлардан нари,
Беркинурмиз гоҳида.

Биз бир тоғнинг кийиклари,
Тоғда бизнинг ризку рўз.
Учсак дилдан ҳасрат арир —
Майли қуёш, майли муз.

Биз бир тоғнинг кийиклари,
Тошларда шавқ-оҳимиз.
Ғам йўқ, туёқ қорни ёриб,
Нурда ёнса шохимиз.

24 декабрь, 1975 йил.

ЕЛКАН

Уммон сари елкан кетди,
Аммо ортга қайтмади.
Қуйи унинг қайда битди,
Ҳеч ким келиб айтмади.

Айтмадилар ўтди кун, ой,
Йўқ елканнинг дараги.
Қайга ғойиб шиддат, чирой,
Елкан — мардлар юраги.

Бир мақсад, деб тун-кун юриб
Улар азоб чеккандир.
Аро йўлда бўрон туриб,
Балки сувга чўккандир.

Балки йўлда адашгандир
Тўфонларда саргардон.
Қарғамаса маъшум тақдир,
Балки қайтар бирор он.

Қайтмаса ҳам эзмас армон,
Янграар юрак нидоси,
Бир мақсадга фидойи жон,
У бир мақсад фидоси.

2 март, 1974 йил.

* * *

Оқил оға¹ ақлингизга,
Бунча ҳам тан бермадим.
Сиз курашни қиляписиз-ку,
Кўнглингизнинг эрмаги.

Нечун тенгни тенги билан,
Туширмайсиз майдонга.

¹ *Оға* — полвонларни курашга туширувчи.

Кимни сийлаб пасту баланд,
Кимни қўйиб армонга.

Мурти энди сабза урган,
Жовдираган шу полвон,
Тенгми наъра тортиб турган
Шу давангир, девсимон —

Паҳлавонга, чиқарган от,
Лек билмас ор, номус не?
Болакайни йиқитиб шод,
«Рақибимни енгдим», деб.

Бугун яшнар, эрта сўлиб,
Бу хил полвон юзтубан.
Турмасангиз холис бўлиб.
Майдон аро — Сиз тубан.

2 май, 1974 йил.

ОЛДИНГИЛАР

Гўдак илк бор ташлади одим,
Узоқ умр, йўл тилаб унга,
Боқарканман мен сабоқ олдим,
Гувраниши «Олдга, олдинга».

Жангчиларга ўнғай келди тун
Ярим кеча. Отишма тинган.
Тепаликни забт этмоқ учун
Ташландилар олдга, олдинга.

Орқа тупроқ қавми, хел-хушти,
Ҳар қаричи тенгдир олтинга.
Ва капитан юз тубан тушди —
Кўксин тутиб олдга, олдинга.

Чавандозлар чопар, суриб от,
Парво қилмай ботгувчи кунга.
Чавандоздай от сураб ҳаёт,
Қийқириғи «олдга, олдинга».

Отлиқ, яёв чалиб умр найин,
Мен ҳам олдга қараб учаман.
Толе қўллаб бир кун бахт майин,
Олдингилар билан ичаман.

18 август, 1974 йил.

“ҮССҮҚ ҚОР”

китобидан

(1979)

*Сабру тоқат битса танда,
Толдириб гоҳ қайғу, шон,
Мен гўдакка айланганда,
Оталик қил болажон.*

БИР ДҮСТ ХОТИРАСИГА

1

Кўзимга кўринар тошлоқ йўл, узун,
Сен йўлда бош яланг келяпсан, шошиб.
Сен эса, оҳ сен-эй, кечиргил ўзинг,
Ўзинг кетмадингми ерга туташиб?

Қалин ғайир сочни шамол ўйнайди,
Чарос кўз нуридан тарқалар туман.
Сен ўзинг қайларга кетдинг, сен дайдим,
Кечда қайтасанми аввалгисимон?

Бу кеч шафақ рангги сенсиз бўлар ол,
Сенсиз ботар бу кеч олам қуёши.
Эллик ёшли чолдай уканг қадди дол,
Қабрингга томчилар чарос кўз ёши.

Менам юрагим қон, кўтармасдан бош,
Янги қабр ёнида йиғларканман жим,
Қай туманда қолиб йигирма беш ёш,
Қаддим камон бўлиб элликка кирдим?!

Йўқ, бу бари рўё, яна тошлоқ йўл...
Ўзингмасми ахир, йўл бошидаги?
Муаллақ қоляпти мен узатсам қўл,
Чақираман, аммо жавоб йўқ тагин.

Кўзимга кўринар тошлоқ йўл, узун...

19 январь, 1972 йил.

* * *

Энди юмуқ кўзларинг сенинг,
У кўзлардан қочмайман энди.
Бу кун мағрур иродам синиб,
Бағрим менинг тупроққа тенгдир.

Армон бўлдим тириклигингда,
Аччиқ дудга тўлмоқда кўксим.
Бир умрлик тириклигингда
Мени ноҳақ ишонтирди ким.

Бахт ошёнин сенга деб қуриб,
Доим интиқ кутар деди ким?
Умринг қадар ортингдан юриб,
Фидо бўлиб ўтар деди ким?

Йиғлаб ёзмоқ менгами ҳавас,
Эрка ғурур бўлгач поймол, пуч.
Ёки қилмишимга қасдма-қасд,
Ўлиб олмоқ бўлдингми сен ўч?

Номард, қайга учдинг сен қушдай,
Ишқ гул очмай қолдими сўлиб.
Висол базмин қурамин тушда,
Ўнгдагидан иноқроқ бўлиб.

Кимга тегди ўлим отган ўқ,
Гул ҳолича дув тўкилди ким?
Энди сенинг кўзларинг юмуқ,
Оламда йўқ менинг интигим.

20 январь, 1972 йил.

ЎЗБЕКИСТОН

Сулув Сибирь қайинлари кўк япроғу оқбадан,
Тобольскда мушоира, шоирлар созлайди соз.
Бу ғўшангга бир қушчадай мен ҳам учганман, Ватан,
Кўрдим бунда дўстликни мен қандай қилурлар эъзоз.

Навбат бериб дедиларки «Ўзбекистон сўзлайди»,
Сўзла юртим, мени Сенинг тимсолинг дедиларми?
Онам, сенинг «юзинг»ни деб, улар мени «сиз»лайди.
Йўқса бу ғўр шоирингни туш кўриб эдиларми?!

Ҳали отам туғилмасдан машҳур эдинг Ватаним,
Зукко боболарим қўли сени зарга ўради.
Дунё сени Улуғбекнинг юрти деб аввал таниб
Сўнгра сендан сўз очсалар Навоийни сўради.

Фурқатингни фиғонидан Ёркентни тутди тўзон,
Гангни қирғоғида Бобур сени ёдлаб оқ чекди.
Улар ғазал битдилару юраги бўлиб сўзон
Соғинчларин уруғ мисол ўзга тупроққа экди.

Соғинч куйин тинглади-ю сергак дунё қулоғи,
Сени эсга олди Ватан, олиб қасос, ўчини
Яна эсга олди шундай Тўйчибек ўлган чоғи
Кўксин тутиб, ажал сочган тўп овозин ўчириб.

Наъматакка айланди-ю устоз Ойбек ижоди
Қояларда гулга кириб ол қуёшга қўл чўзди,
Устоз Ҳамид кўзларини ғойибдан тиклар ёдим,
Кўзки, нури «авлодга» деб қуёш ёққа йўл чизди.

Шайхзода баёзида қомат тикладинг бўй-бўй,
Фафур Фулом наърасида юксаклигингни кўрдим,
Айтаберсам... ортиқ сўзга ҳожат борми, энди қўй,
Улар бари кенг дунёга сени эслатди юртим.

Бир вақтлар ҳам деганлар-ку, «Ўзбекистон сўзлайди!»
Шунда сўзга чиққан улар, менга бобокалонлар.
Ўша пайтлар бу минбардан тушган экан сўз айтиб,
Ҳали-ҳануз бу сўзларни такрорлайди замонлар.

Мен нима ҳам дей олардим. Бундай пайтларда тиниб,
Сўз айтмоққа шошмай ўйга ўйларимни улайман.
Бир-бир босиб минбар сари борарканман қимтиниб,
Боболарим шиддатидан бир чалимин тилайман.

Боболарим сўзи Сени юксалтибди қуёшга,
Тўфонлардан қўнган гардни рухсорингдан сидириб,
Мен ҳам шундай ўтажакман Сени кўтариб бошга,
Шаънингга лойиқ бир сўзни умрим бўйи қидириб.

Ўзбекистон, бошгинангдан қуёш абад нур тўкиб,
Дориломон кунда яша, бор экансан токи Сан,
Тонготарда тупроғингга эгиламан тиз букиб,
Сен қуёшга қўли етган боболарим хокисан.

8 август, 1973 йил.

* * *

Бирин-кетин уч киши йўлда кетиб борамиз,
Олддаги дўст ортидан тойиб, туриб келяпман.
Бир-биримизга аранг кўринмоқда қорамиз,
Кўзга тўфон урилар, зўрға юриб келяпман.

Олддаги дўст, боқиб қўй, ора-сира ортингга,
Меҳру мурувватингни дариф тутма ҳабибим.
Ажабмас бир кун келиб, даво бўлсам дардингга
Ажаб эмас қай бир кун бўлсанг менинг табибим.

Менинг қорамни олиб келаётган ортдаги,
Етмоқ бўлса ниятинг, одимни тезроқ отгин.
Толиққанга ўхшайман, мизғиб қолсам мен тагин
Пилдираб ўтиб кетмай овоз бериб уйғотгин.

Олдиндаги дўст, чорла, чорлаш — дилга далда, ўт.
Имилламай ортдаги дўстим, менинг қўлим тут.

4 январь, 1974 йил.

* * *

Сочимнинг бир тола қораси қолмай,
Дилимдан армонлар кетган чоғларда,
Шўхчан шамол билан қувлаша олмай,
Тизимдан дармонлар кетган чоғларда,

Бир дарахт мисоли япроқ тўксам мен,
Елларнинг ортидан бўлсам жон ҳалак,
Юксала-юксала бир кун чўксам мен,
Битиб, қўлдан чиқса мен тиккан палак.

Толиққан қўлимдан игна тушганда,
Умримнинг палагин тикмасам қайтиб,
Оқ олма қиёсли мен фарқ пишганда,
Тезоб келганида узилмоқ пайтим,

Қайтадан гўдакка айланиб қолиб,
Онамга зор бўлиб чўмсам қайғуга,
Юртим, ўзинг иссиқ бағрингга олиб,
Аллалаб, йўллагил мангу уйқуга.

16 июль, 1974 йил.

УЛУҒБЕКНИ КУЗАТИБ

Бўрон тураётибди, ташқарида дўл-бўрон,
Ёлларин ҳурпайтириб чопар бўрон отлари.
Болакайим, сен кўрқма, сен ҳовучламагин жон —
Сен қоғоз каптарингни ясайвергин шодланиб.

Мунчоқ қора кўзингга нечук тўлаётир мунг,
Тишда бўрон отлари ер-кўкни дупурлатар.
Аммо билки, болажон, ҳамма вақт бўрондан сўнг,
Сен ўйнаган далалар қуёш нурига ботар.

Бу отларнинг уюри ўтар бир-бирин қувиб,
Қалдирғочим вижирлаб ўз куйингни куйлагин.
Деразаларни қуёш тагин нур билан ювиб,
Сенинг оппоқ камтаринг кўкка учади тагин.

Биз кўрмаган бўлсак ҳам чинакам бўронларни
Бу сочлари оқ дунё уни кузатган қанча.
Гоҳ бевақт жала, бўрон ювса ҳам шавқ, шонларни,
У чин шон бўлса агар қолар ярқираганча.

Ерни нафақат жала, қонлар ювган қай маҳал,
Қачон қизил гул, қачон қор кўмган йўлларимиз
Аммо ер доим бўлган кўкариш учун маҳтал,
Кўкартирмоққа маҳтал бўлгандир қўлларимиз.

Дон сочиб ўрганган ҳар икки ишчан қўлга шон —
Минглаб икки ишчан қўл дунё камин бутлади.
Мен деб «умринг узайсин», деб, деб «Омон бўл, омон»
Икки меҳнаткаш қўлни жоним билан қутладим.

Кўкартирмоқ туйғуси ҳамиша келган ғолиб,
Табиату жамият бўронларин қилган даф,
Ер шаридай юмалоқ бошингни куйи солиб —
Менинг кичкинам, тагин нимани қолдинг ўйлаб?

Тушунарсан бир куни улғайиб бу гапларни,
Капалакдай уч бугун шодмон кўшиқ тўқи-да,
Унда забардаст қўлинг учирар оқ каптарни
Тинчлик элчиси қилиб сайёрамиз кўкида.

Сира маъюс тортмагил, менинг кўм-кўк палагим,
Ана қарагин, бўрон тинаётир дам сайин.
Каптарингни ясайвер менинг жони ҳалагим,
Ишга ўрганаётган жажжи қўлинг ўпайин.
Бўрон тинаётибди...

10 октябрь, 1974 йил.

АФСОНА

Сочим менинг қаро-қаро —
Қоп-қародир кипригим.
Солинибдир дарё аро
Муҳаббатнинг кўприги.

Бу кўприкни ким қурган-ей,
Синар, синар қўрқаман.
Сувлар мунча югурган-ей,
Кўзим тинар, қўрқаман.

Бахтим менинг қирғоқдамиш
Ўтмоқ қийин — қаҳатдай.
Учай десам дил худди қуш —
Учмай десам лаҳатдай.

Бир нафасга, бир нафасга
Балиқ бўлсам нетарди?
Кўринмай ҳеч хору хасга
Сув остидан кетардим.

Ўзинг қўлла, иложим йўқ...
Кўприкка қўяр оёқ.
Солланару қулар кўприк —
Қиз ярмига етган чоқ.

Соч ва рўмол, бир нафасга...
Сўнг ҳаммаси гум бўлур.
Кўринмай ҳеч хору хасга,
Қиз балиққа ем бўлур.

18 декабрь, 1974 йил.

* * *

Қор — оқ ипак, чувалади,
Қордай бу тонг ўйларим.
Ким, у маъюс, шўх чалади,

Қишнинг тиниқ куйларин,
Юрагимни титратар ул,
Ёдимга сен келасан,
Қўлимга баргмас ё гул,
Қор бўлиб тўкиласан.
Оқарар замин, Хилқат,
Сезмасман ернинг кўркин,
Сендан келмай хабар, хат,
Қор эриб кетар бир кун...

12 декабрь, 1974 йил .

* * *

Албат етажакман порлоқ кунга мен
Етарман манглайи ярқироқ бахтга.
Шу сўзларни ёздим қаро тунга мен —
Шу сўзни ёздим ҳар ўткинчи вақтга.

Палагимга қўшиб тикаётгандим —
Тасодифми, ҳа-ҳа, бахтсиз тасодиф.
Бузилди тикканим — нусха, гул банди
Ҳамда етмай қолди ўша рангли ип.

Қайсики мавжланган тўлқинга ёздим,
Бул тўлқинни сурди ортидагиси.
Қай майсага муҳрдай бу сўзни босдим —
У сўлиб бошқаси чайқалди ўсиб.

Ёзсам сафо билан бир зум олмай тин
Боғнинг кўм-кўк, бўй-бўй ниҳолларига,
Фасл айланмай улар тўкдилар баргин —
Дош беролмай кузак шамолларига

Асов от ёлига ёзмоқ кўп қийин —
Минг бир азоб билан ёзсам бехато.
Отимнинг оёғи оқсади кейин,
Кейин кўрмай қолди кўзлари ҳатто.

Бу ҳам тасодифми ўртанса-да тан —
Аччиқ-аччиқ кулдим. «Тасодиф бари!»
Бекорга дилимни қон қилмаяпман —
Қизғиш рангда учар ҳали куйларим.

Мен темир бўлсам ҳам бу йўқотишлар —
Бўгин-бўгинимда қолдирмасди жон.
Аммо кўклам, тагин қайтмоқда қушлар —
Менинг қўлимга ҳам инмоқда дармон.

Темирдан-да қаттиқ бўлиб яшайман —
Ўт, журъатим голиб келяпти яна.
Мана тагин, тагин ёзмоққа шайман,
Бу қалам бир куни қилар тантана.

Ёзарман, ёзарман келгунча сўнг он,
Хоинлик қилмасдан ўз қасам — аҳдга.
Ўжар журъат бир кун келтиргайдир шон —
Етарман манглайи ярқироқ бахтга.

16 февраль, 1975 йил.

БОЛАЖОН, СЕН ОТАМ БЎЛГИН

Улуғбекка.

Болажон, сен отам бўлгин,
Қилгин менга оталик.
Кечирмоққа хотам бўлгин,
Ўтса мендан хатолик.

Мен-ку Сенга онадирман,
Онамасман тўзимга,
Гоҳ ўзимдан тонадирман
Гоҳ келурман ўзимга.

Йиғламадим мен тўйганча,
Кўз ёшимни ютдим жим.

Билмам унда кулгу қанча,
Куйиб борадир кўксим.

Сен кулардинг, кулардим тенг,
Гарчанд, гоҳ ёш ичардим.
Сен йиғласанг кулгим менинг,
Ўз-ўзидан ўчарди.

Шундай ўнгу тушлар билан,
Қувонч-ғамим қатланди.
Кетайин деб қушлар билан,
Неча қайта отландим.

Аммо кетолмадим учиб,
Боғлагандинг худди ип,
Раҳмат, боғлаганинг учун,
Сен дунёда туғилиб.

Энди ўзинг ҳал қил, тушун,
Кечар экан ҳаётим.
Кўнглимдаги учқур қушим
Қоқиб қолса қанотин,

Шўх қуш бўлиб, солиб чаҳ-чаҳ,
Чаманларга бўйлансам.
Гоҳо бевақт уриб қаҳ-қаҳ,
Гоҳо бевақт ўйлансам.

Бевақт сархуш, маъюс юриб,
Вақт кўшигин айтарман.
Кетажакман чаппар уриб,
Чаппар уриб қайтарман.

Сен тушунармикансан, о,
Мен гоҳ камон, гоҳи ўқ,
Қилганларимда илтижо,
Берганларимда буйруқ.

Мен она бўлай деб ҳар дам,
Умрим ўтди излаб йўл.
Энди сенга болалик ҳам,
Болакайим, кўп мушкул.

Сабру тоқат битса танда
Толдириб гоҳ қайғу-шон,
Мен гўдакка айланганда
Оталик қил, болажон.

12 май, 1975 йил .

БУРГУТ

Пастда кўклам очар эди барг,
Пастда кезинарди сур булут.
Пастга шўнғиб бўлди жувонмарг
Учаётиб ўқ еди бургут.

Фарзанд эди юксакликларга,
Не фалокат тортди уни паст.
Мадори йўқ қаддин тикларга,
Ўралишар энди хору хас.

Тиниқ осмон кулга айланди,
Осмон — энди ўнглолмас бир туш.
Хору хасга, қулга айланди
Мовий юртда султон бўлган қуш.

Пастда дарё шовулар тўлиб,
Бургут ётар бежон, аянч ҳол,
Яшай олмас султон қул бўлиб,
Унга аза тутгин, мажнунтол.

* * *

Абад сўлмас муҳаббатга фидо бўлиб ўтяпман,
Ўнглаб бўлмас муҳаббатга фидо бўлиб ўтяпман.

Сўнг нафаси келар бир кун — не тирик жон туғилди,
Мен ҳеч ўлмас муҳаббатга фидо бўлиб ўтяпман.

18 август, 1975 йил.

* * *

Қуёш жуда эрта ботди, қилади алам,
Намозшом гулидай сўнди, тез бутунги кун.
Қасдма-қасди тунга кириб дейман «ассалом» —
Дўстлашаман қуёш эрта кетгани учун.

Мен қуёшга қилмайдирман гарчанд хиёнат —
Аmmo усиз яшамоққа етар бардошим.
«Бунча эрта йўқотдим?», деб ёзар бўлсам хат
«Қайтарми», — деб йўлларида тўкилса ёшим.

Кўз ёшимни шамолларда қуритиб олиб
Ёзганимни йиртиб-йиртиб четга отурман.
Куйим билан ҳатто тунга ғулғула солиб
Унинг тундай юрагини боғлаётирман.

Туннинг сукутини бузиб алёрлар айтиб
Куйлатаман унинг ҳар бир ҳоргин онини,
Қуёш мени қайта топмас келганда қайтиб
Кўз ёш тўкар эслаб мени йўқотганини.

Мен тик, ўжар гурур ҳаққи кўтараман жом
Ўчлик билан яшаганга тилайман барор.
Энди қуёш-қуёш эмас, мен учун тамом
Уни тунга алмаштирдим шу бўлди қарор.

22 август, 1975 йил.

ГУНОҲ

Ким у бизни қушдай бегуноҳ деган
Гуноҳ бизнинг бошдан оёққача то.
Ерда инсон кўзга ёш олар экан
Бу ҳали гуноҳдир, бу ҳали хато,

То ерда яшаркан юраги куюк,
Ҳали оқланганмас инсоннинг йўли.
Ҳали елкамиздан босади бу юк,
Ҳали куёш бизга бермайди қўлин.
То ерда яшаркан биз билан ўртоқ
Гоҳ-гоҳ бош кўтариб макру қабоҳат,
Ўқдан сачраган қон юзимизда доғ,
Нон тиланган етим бизнинг жароҳат.
Қамоқ жазосида мингу миллион
Озодлик нуруни кутаркан толиб,
Улар кўксимизда кўтарар исён —
Тандан ором, кўздан уйқуни олиб.
Онанинг сочига барвақт қўнса оқ,
Боланинг қўнглига бевақт чўкса тош
Бу — бизнинг ўзимиз сезмаган гуноҳ —
Бу айб бизникидир мутлоқ, замондош.
Мен ювмоқ истайман ўз гуноҳимни,
Биз ювамиз барча гуноҳларни оқ.
Бир кун гул қоғлайдир дунё боғини,
Бир кун хазонларни унутади боғ.
Ерда инсон кўзга олар ёш
Ҳали биз юлмаган айб — бу, замондош!

6 февраль, 1976 йил.

* * *

Мен қор билан хайрлашдим бугун,
Зериктирган совуқ қор билан,
Аммо энди юрагим нечун
Тушаётир титроққа бирдан.

Билардим-ку қор абадиймас,
Билардим-ку эришин бир пайт,
Нечун бугун деёлмайман, бас,
Бўлолмайман не учун лоқайд,

Мен кияй-да иссиққина тўн,
Бир жунжикиб қиш завқин сурай.

Сен учқунлаб кўз-қошимга кўн,
Фарч-гурч босиб мен ўйчан юрай.

Туюлса-да маъносиз сўзим,
Шўх жилғалар жиддираган он,
Қўмсайман мен қизиган юзим
Қор сувида юваман қачон?
Мана шундай қўмсайман сени,
Қордай маъюс, йироқ кетган дўст.
Қолганида чироқлар сўниб,
Излаб-излаб топмаганда кўз.

Олган ором, тинчимни маним,
Ёзмаганим жавобсиз хатлар.
Ўз қўл силтаб ташлаб кетганим,
Ўша сокин, ўтсиз суҳбатлар.

Бўлиб қолди бари бир тугун,
Тушмай сенинг оқ, қор йўлига.
Фамнокроқман ундан-да бугун,
Тушунмайин жилға тилига.

Мен қор билан хайрлашдим бугун...

8 март, 1976 йил.

* * *

Ўт билан ўйнашиб қорда, ёмғирда
Яшаяпман унга бергим келмай тан.
Аммо, ўйнай-ўйнай бирдамас-бирда
Куйиб кетмасам деб кўрқаман...

Яшаяпман... билмай қай рангда сукут —
Бетоқат, тоқатга тўлдир жомимни.
Ўлсам ҳам... қачондир ўлдиради ўт —
Ҳаяжон олади жонимни...

13 май, 1976 йил.

* * *

Икки куш бор; қувонч, ғам куши,
Яшолмайман юзим ўгириб.
Келар бир-бировин қувишиб,
Бирин ташлаб учади бири.

Ғам қушининг ранги қоп-қора,
Қаро тун ҳам илғаб титрайман.
Учиб келар туманлар аро,
Қувонч куши, яйраб потрайман.

Мен бир овчи, ношуддан ношуд,
Бу икки куш ҳам бахт, ҳам шўрим,
Отдим, қаро куш бўлмас нобуд,
Оппоқ қушни тутолмас тўрим...

14 май, 1976 йил

* * *

— Тугатинг бас, — дедим, Сиз қилдиниз бас,
Ортиқ ишқ ҳақида очмадингиз гап.
Ишонинг, у сўзлар меники эмас,
Мен ахир, юрибман ишқимни чорлаб.

«Кетган тўлқин албат ортга қайтади»,
Ўзимга берурман таскину тўзим
«Ўзи келиб тагин ишқин айтади»,
Ўзи келиб, аммо, келмайди ўзи...

Ишқ мени топганда бўлдолмасман эл,
Сўнг ўзим топмасман кўз ёшларим сел...

МЕН ЎЗИМНИ ЎЗ КЎЗИМ БИЛАН КЎРМОҚ ИСТАЙМАН...

*Менсиз халқ тўлиқ эмас.
А. ПЛАТОНОВ*

Юзининг бир ёни қора, бир ёни оппоқ —
Дунё қувонч — ҳасратига юрагим тўлиб,
Қачон унинг юзларида қолмайди деб доғ,
Яшаяпман унга гирдикапалак бўлиб.

Мен-ку қаттиқ ишонаман, бўлар шундай ҳол —
Бутунича оқаради дунёнинг юзи.
Энди ўн еттига кирган дуркун қиз мисол,
Суқ киргудай тозаланар дунёнинг туси.

Мен-ку қаттиқ ишонаман,
Аммо бу қачон
Қандай қўллар оқлашади рухсорин унинг.
Менинг замондошларимми шу, қийнашиб жон,
Кечиб, кесиб бораётган аччиқ тутунни.

Тушмаётган бўлса ҳамки бу оқлаш осон —
Биз тутатиб ёнаяпмиз гурлаган ўтда.
«Оқлайман», — деб қамоқларда одамлар бесон —
«Оқлайман», — деб қанча жонлар борар тобутда.

Оқлаш учун ҳали кўп, о, бизлар учун иш —
Ёлғиз тўпдан, пулемётдан бизни отмаслар.
Тўплар тинган жойларда ҳам гоҳида гиш-гиш —
Кўз, сўз билан отиб юрар бадфеъл, бадмастлар.

Қачон бу кенг дунёмизни тўрт бурчида ҳам,
Бирор етим қўлин чўзиб сўрамайди нон.
Қачон мард ўғлоннинг бошин эгиб, қилиб ҳам —
Севгилиси ташлаб кетмас, йиғлатмас нолон.

Одамзодга қачон келар шундай бахтли йил —
Ки луғатидан ўчирар «уруш» сўзини.
Ерда қайноқ булоқ бўлар қачон барча дил —
Қачон бевақт қурум босмас диллар кўзини.

Қачон гоҳ бир гули кулмай оҳ урмайди қиз,
Яшар гуллар, қушлар билан иноқ, қувишиб
Қачон айрилиқ сўзини тушунмаймиз биз —
Ва «айрилдик», деб ёзмаймиз титроққа тушиб.

Мен-ку қаттиқ ишонаман, келар шундай он,
Аммо қачон, безовтаман, қолмаса деб кеч.
Унга қадар тиним билмас, менда кичик жон,
Унга қадар катта бахт ҳам бермайди тутқич.

Мен ўз оч кўзларим билан кўрмоқ истайман,
Ардоқламоқ истайман, балқ, кўзларимда балқ.
Мен кетганимдан сўнг келса у кунлар оқ, шан —
Бир кишига камаяди уни севган халқ.

Мен ўз оч кўзларим билан кўрмоқ истайман,
Бутунича оппоқ бўлган дунё юзини...

30 май, 1976 йил.

ЎРТАНИШ

Бегим, ранжитдингиз дилимни бекор
Бекорга Сиз унга тошлар отдингиз.
Ё фалак, бу шубҳа бул қадар беор
Бунча ҳалокатли бу чуқур денгиз!

Билмайман, не учун чекасиз фиғон,
Нечун дилингизни этасиз чок-чок.
Бу куюн-тўфонлар толдирса бир он
Мен шубҳа ўқидан бўлурман ҳалок.

Ё фалак, бўйнимда сезаман бир қўл
Шубҳанинг қўли бу — занжирдир айнан.

Сиз эса менга шоҳ, шубҳа учун қул,
Ичасиз мен эмас, у тутган майдан.

Қўрқаман, кайф қилар оғу тўла бол —
Баргдай титраяпман бу ғамни ёзиб.
Гунафшадай сачраб чиқсам мен беҳол
Наҳот шубҳа қори қолади босиб?!

Қанча рост, ёлғонга гувоҳ ер юзи —
Ё менинг ҳам тақдир ёзилмиш ёлғон
Гуноҳим нелигин билмасдан ўзим —
Шубҳа чангалида берар бўлсам жон.

Исён кўтаради унда ўч, қасдим,
Гулдурос гулдирар замин, кўк аро.
Одам — кўриниши бошқа алвасти —
Мен сиғинган дунё — қаро, қоп-қаро!

Йўқ, янглиш йўлларга бурманг идрокни
Сиғинганларимни олиб, жўйманг эс.
Одам — суянганим — нурамас тоғни —
Олмангки мен қулаб кетарман шу кез.

Сиғинганларимни беринг, бўлай шод
Беишонч, бетирак мен сўқир, гадо.
Йўқса сиз қолурсиз бунда солиб дод
Қай бир тун мен куйиб бўлганда адо.

Талаб қиламан мен келиб шубҳа, кин
Тиз чўкиб ўз ноҳақлигини айтсин.
Одам, одам бўлсин сиғинай тагин —
Дунё — ўзин оппоқ рангига қайтсин.

Йўқ эса мен қасам ичиб айтаман —
Ҳамон ҳақлигимдан турсангиз тониб.
Ҳақиқат ёғдуси ўчган пайтда, мен —
Барчангиздан безиб кетурман ёниб!

Бегим, ранжитдингиз дилимни бекор...

16 июль, 1976 йил.

СОФИНИШ

Келмоқдадир она-Ернинг сафо дами, кўк дами
Салом Сенга туғишганим, Ўзбекистон кўклами,
Айланайин она Ер-эй, бир бошоғинг бўлайин
Бир бошоқ не, сен суянсанг, суянч тоғинг бўлайин.
Шилдир-шилдир шувоқларга сирғам тушиб кетгач мен,
Сендан йироқ-йироқларга бирдан тушиб кетгач мен,
Жигаргўшам, Сени қўмсаб, жигарларим силинди,
Ойлаб офтоб кўрмаганда офтоб ўрни билинди.
Боболарим бирин-кетин суяк суриб ўтган Ер,
Момоларим сочларини қирқта ўриб ўтган Ер.
Фиротларнинг изи қолган дала-даштни соғиндим,
Менам сочим саҳар ювиб майдалашни соғиндим.
Бу ўзимми, мен ўзим ҳам ўнгимми йўқ, туш бўлай,
Айланайин туғишган Ер, қанот бер, оққуш бўлай.
Ҳеч бўлмаса енгилгина сузиб юрган оқ булут,
Булут бўлиб кўриб келай, ҳар бир гиёҳ, ҳар бир ўт,
Ўтдан тортиб ҳар одамни кўзларимга жойлайин,
Менинг умрим нима ахир, шошиб оққан сойдайн.
Токи қуриб қолгунимча югурик сой сингари
Она-Ер-ай, мен бағрингга томчи-томчи сингайн.
Момоларим пойин ўпган бунда бўртган ҳар чечак
Мен ўтгач ҳам сени йўқлаб кўклам келаверажак.
Мен ўткинчи, ўткинчига ғанимат дийдормисан,
Қани кучоқлашайлик бир, она-Ерим, бормисан!
Келмоқдадир она-Ернинг сафо дами, кўк дами,
Салом Сенга туғишганим, Ўзбекистон кўклами!

14 март, 1977 йил. Москва.

* * *

Кўклам эритаётир дарёдаги музларни,
Осмон ёзиб-ўчирар чақмоқ айтган сўзларни.
Ковул — қаврак қопламиш тагин тоғу тузларни,
Чулдирашган ирмоқлар бир-бирини «сизларми»,
Кўклам, кўклам келибдир тагин йўқлаб бизларни.

На хуш эй, на аломат рўзи-равшан фасл бу,
Тоқат билмаган тоқат бир шўх, бир шан фасл бу,
Ўтган ғамлар ёнар хат, ёнар гулхан фасл бу,
Наинки бир табиат, кўнгил кулган фасл бу,
Кўк майсалар беркитар қишдан қолган изларни.

Қиш қорларин оралаб билмам қайси он севдим,
Ишқ гулига босдим лаб, кўкламдан нишон севдим,
«Севдим» бу — шунчаки гап, чиққудайин жон севдим
Ул дедики «ростми шул», — мен дедим, ишон, севдим,—
Ул дедики: «севгиси омонатдир қизларнинг».

Омонат бўлса уни омонатда осурлар,
Хиёнатни кечикмай хиёнатда осурлар,
«Ишқни осган нонкўр» деб тумонатда осурлар,
Бу кўклам, бу беҳиштмас, қиёматда осурлар,
Ерга туширманг Бегим, кўкдаги юлдузларни.

Омонатни ишқ, ҳаққа содиқ наво ўлдиргай,
Ерни босиб юрмакка кўрмай раво, ўлдиргай,
Зурриёдин қатлига ўзга эмас, ўзи шай,
Одам Атога содиқ Момо Ҳаво ўлдиргай,
Ўзи яратиб ўзи сўндиргайдир кўзларни.

Майли, шабу рўзида нур, йўл бўлсин бу олам,
Чавандознинг кўзида дулдул бўлсин бу олам,
Назмгўйнинг сўзида бир гул бўлсин бу олам,
Лек ишқ омонат бўлса кул-кул бўлсин бу олам,
Чорак аср мен наҳот омонатни изладим.

Басе, бас, кўк фаслда мундин ортиғи ортиқ,
Ишқ омонат эмас, йўқ, ишқ ғанимат бир тортиқ,
Ишқ гул эмас, кўкракка бешафқат санчилган тиғ,
Ё ўлдиргай, ё эса қуёшга кўтаргай тик,
Қуёш ўтими яқин, алвон букун юзларим.

Ишқсиз бўлса ҳамроҳга шавқим, додим йўқ менинг,
Юлдузим тушгай чоҳга, давоматим йўқ менинг,
Ерни буркарман оҳга, ҳаловатим йўқ менинг,
Ишқдан ўзга оллоҳга тиловатим йўқ менинг,
Шул сабабким севгини аршга қўйиб «Сиз»ладим,

Бас, бу фаровон наврўз, қуёш яқинроқ келгай,
Осмон тошар, ер эса сабза сўлу соғ келгай,
Кўклам булбул, зоғларин кўкраги бедоғ келгай,
Шунчалар инондим мен, бу тонг албат оқ келгай,
Қуёшга элтар йўлда қолгай менинг изларим.

Кўклам эритаётир дарёдаги музларни...

16 март, 1977 йил.

БОЛА, ОНАНГ ОЛИМ ЭДИ...

Улуғбекка.

Агар кетсам, агар кетсам
Бу дунёдан кетсам мен,
Гуллаган чоғ, кутмаган дам
Оламини тарк этсам мен

Унда мени сен қай ҳолда
Этажаксан тасаввур?
Мендан сенга нима қолди —
Болажоним, эслаб кўр.

Излаб онажонинг ҳидин
Сен уйғонсанг саҳарда,
Ўз ўрнимда мен йўқ эдим
Чопар эдим шаҳарга.

Вижир-вижир қўшниларга
Деркансан мен кетган дам

«Онам менинг узоқларда,
Олим бўлади онам».

Ўз юзингда ҳидин туйиб
Менинг қўлим сезмайсан
Она деса мени қўйиб —
Сен энангни эслайсан.

Онанг бу кун олим бўлди,
Олам унга айтди шон,
Аmmo дилга ҳасрат тўлди,
Ушбу дамда, болажон.

Агар ногоҳ чалса бир тош —
Ўлим тутса солиб тўр,
Кўзларингга тўлдириб ёш
Қай хислатим кўринур?

Қай хислатим эслаганда
Чидолмай дод айларсан?
Қай хислатдан ғаминг канда,
Кўнглингни шод айларсан.

Ҳеч бир... ўйлаб-ўйлаб зимдан —
Тополмайман қидириб.
Ташлолмайман ўз юзимдан
Уят, орни сидириб.

Мен узиб ўлимнинг тўрин
Сен деб келаман қайтиб.
Минг қарзидан узмай бирин
Одам ўла олмайди.

Кел хонамга, келгин кириб,
Турма тишда мўралаб.

Ёғоч отда ўт қийқириб —
Ёзувларим оралаб.

Ўтгин жоним — кўзим, дедим,
Кўкрагимда ўсди гул.
Бола, онанг олим эди,
Энди она бўлар ул.

3 май, 1977 йил.

“САДОҚАТ”

китобдан

(1983)

*Демасман, дунёда ортиқ бор, кам бор,
Яшашимга арзир ёруғ бир шам бор,
Сўнг куним ача шоҳ ё гадо бўлиб,
Эшигимга келар битта одам бор.*

«УФҚ»НИ ҲҚИБ

*«Уфқ» Саид Аҳмаднинг шавқ
билан чалган машқидир.*

Абдулла ҚАҲҲОР

Қизғиш ранга кириб борар уфқнинг кунгиралари,
Уфқда қуёш ҳароратсиз нурин сочиб турипти.
Аччиқ кўз ёш, янгроқ қўшиқ, дунё дардларин бари
Шу қип-қизил нур остида бирдай кезиб юрипти.
Унда кимдир Жаннат мисол асраб кўз қорасидай
Фарзанд ўстирмоқда, фарзанд, бир кун келар ғам
бошлаб.

Унда кимдир жангга кирар Икром қиёфасида,
Икром қайтар жангдан бир кун битта оёғин ташлаб,
Низом сарсон-саргардондир илк муҳаббатин кўмиб,
Эрка Дилдор, маъсума қиз йўлдан тойдинг, сен нега,
Варақларни йиртолмайман, ё ўтолмам кўз юмиб,
Миямга қон урилади, аччиқ нафрат, аланга.

Кутмаганда эшитмайин падар, она додини,
Қочоқ Турсун жангдан қочар ҳовучлаганича жон.
Куйдирмасми ёвузларча кўрмай одам зотини,
Қамишзорда, ботқоқликда умрин тугатса ўғлон.
Ахир куймай бўладими бир яримжон пок одам,
Бир оёқли Икром уйи хоин уйи аталар.
Номард бола ҳасратида Жаннат берганида жон
Ва Турсунбой ўлганида тузатилмай хатолар...

Тоқ фарзандин қабрга қўйиб Икром чекканда фиғон,
Ва ҳаётнинг алдоқлари ўйнатганда Дилдорни,
«Ҳаёт шу» деб тинчланишга сира бўлмайди имкон,
Қора сочга қор ёғади, кураб бўлмас бу қорни.
Мен «Уфқ»нинг қора харсанг тошларига урилдим,
Қора ғамлар назаримда эди бўйсиз ва энсиз.
Мен-ку уни ўқигунча қанча ўлиб-тирилдим,

Айтингиз, сиз уни қандай юрак билан ёздингиз?
Дейдиларки, ёзиб бўлмас, дилга туташмаса ўт,
Юрак дардин ўндан бири баъзан қоғозга тушмас.
Унда, устоз, юрагингиз тўла олов, аччиқ дуд,
Сиз бу дуднинг азобига қандай чидадингиз, бас!
Бас, беҳуда қор ёлмапти ақл қайнаган бошга,
Ва беҳуда шоирам ҳам олиб сиздан хавотир
Тикилмапти совуб қолган, сизга қўйилган ошга,

«Камроқ чекса»... ҳа, беҳуда ёзилмапти бу сатр.
Менинг, сенинг ва уларнинг дарди, гами танида
«Уфқ» ойнадай кўрсатмоқда сенинг, унинг ўзлигин,
«Қани ўзбек ҳаёти?» деб сўраб қолганларида
Мен «Уфқ»ни кўрсатурман «Мана — менинг ўзбегим».
Яна оқ тонг оқармоқда, уфқ олмоқда қизғиш ранг,
Умидимиз, уфқингизни оқлик ҳеч тарк этмагай.
Яна кўп куй чалиб беринг шу «уфқ» каби сержаранг,
Аmmo... «Уфқ»нинг садолари қулоқлардан кетмагай!

25 май, 1970 йил.

ҲОВЛИЛАР

Ҳовлилар атрофига урмангиз девор,
Очиқ қўйинг эшик, деразаларни.
Кўзларимиз кўриб турсин, атрофда не бор,
Кўрмоқ учун яратган ахир уларни.
Девор урманг, токи ўз ҳовлимдан туриб,
Сизнинг ҳовлингизни кўра олай мен
Хоҳлаган пайтимда кира олай мен.
Қўймангиз темирдан дарвоза қуриб,
Қиндан чиқмай қолган ўткир пичоқдай,
Уйдан чиқмай қолсак занг босар бизни
Ва дўсту ошносиз қолиб у чоқда,
Суямиз, ёлғиз уй ва ўзимизни.
Йўқ, йўқ, қайноқ юрак тошар, интилар
Қайгадир, майли ким не деса десин.
Қайғусин, қувончин бўлишгим келар,

Ўзимнинг, сизнинг ҳам унинг ҳовлисин.
Ҳовлилар! Қуёш нурларига йўғрилган.
Ўчоқларда ёнган олов азизмас кимга?
Истайманки, уйингизда тонгда туғилган
Чақалоқ йиғиси келсин менинг ҳовлимга.
Шунда менга туғилди деб сингил ё оға
Нечук сиздек хушбахт бўлиб суюнмайман мен.
Ватан ўзи бир-ку ахир, шундай бўлгач нега
Сизнинг кулфат, гамингиздан куйинмайман мен?!
Онанинг кўз юмганида фарзанддай куйдим,
Сиз қабрга қўйдингиз синглим жасадин.
Шу чайир, заҳматкаш қўлларни суйдим —
Наҳотки шу қўллар девор ясади?!
Истайсизми, не кунларни кўрмас одамзод?
Кун келиб ҳовлимда бўлса аза, гам.
Дилхушлик базмини сиз қилиб кушод —
Бахтли яшамоқни ўша дамлар ҳам.

Ҳовлингизда ётса кимдир жон талашиб,
Сиз унинг оғзига сув томизган дамлар,
Мен куйлай берайми ўз уйимда қўшиқ?
Оқибат, оқибат шуми, эй одамлар!
Ҳовлилар тўсилмасин четан девор билан,
Қуёш чиқар ёққа очинг эшик, деразаларни.
Инсон — ахир бу қўшиқнинг пардалари
баланд —
Деворлар ажратмасин уларни!

10 август, 1970 йил.

* * *

Тўсатдан кўзимга тушди чўп,
Йўқотдим хушбўй гул исини.
Севгилим, ўртанма, ёнма кўп,
Қайтадан топмасман мен сени.

Тўсатдан кўзимдан айрилдим,
Кўзсиз ҳам яшар-ку, одамзод.

Агарчанд йўлларда тайрилдим,
Аввалги шиддатда сурмам от.

Атрофда сукунат, бир совуқ
Жимлик... йўқ, тўполон, тўполон.
Сен келма,
Бўлмагин чирмовуқ,
Усиз ҳам бу дардлар олар жон.

Энди мен
Дилимга «тош бўл», — деб айтаман,
Сенга ҳам тилайман тўзимни.
Ахир ким кўрган, кўр қайтадан
Топганин йўқотган кўзини.
Тўсатдан кўзимга тушди чўп.

Октябрь, 1973 йил.

* * *

Аллақачон унутганман бари-барини,
«Аллақачон» алдайман мен ўзимни ўзим,
Ортда қолган муҳаббатнинг қўшиқларини
Эслатма, деб ўз-ўзимга тилайман тўзим.

Эслаб қолсам тоқатларим — тўзиган бир пат,
Эгилган ёйга айланар бўй-бўй қоматим.
Эсласам бу ёруғ дунё — бўм-бўш бир хилқат,
Бир пул бўлар эътиқодим, бахтим, омадим.

Кулгуларим кинояси зарра сезилмас
«Аллақачон унутганман»... қаҳ-қаҳ ураман.
Ҳижроннинг талх шаробидан ортиқ сархуш, маст.
Бахтлилардан бахтиёрроқ яшнаб юраман.
Аллақачон унутганман, унутган маъкул.

13 май, 1974 йил.

ТОНГ

Кўзим ичга ботиб кетар,
Қимирлашга йўқ ҳолим.
Қушларни уйғотиб кетар,
Ўйноқи тонг шамоли.

Яна оқ тонг отмоқдадир,
Сурма ранг тун охирлаб.
Ухламадим, уйқу надир,
Жон учгандай бағирдан.

Туни бўйи бағрим куйди,
Куйиб кетди қоғозлар.
Унга бағрим борин қуйди,
Жаранги йўқ овозда.

Азобларим, куйманишлар,
Зулмат ҳоким, мен якка.
Бир юракни ўйланишлар
Бўлди минг бир бўлакка.

Узундир тун, куйиб-куйиб,
Мана, енгил тортдим мен.
Дардларимни бир-бир қуйиб,
Қоғозларга ортдим мен.

Тонг, ҳаммасини унутиб,
Чарх ураман энди шан.
Тонг қоғозларимни титиб,
Куйганлардан куламан.

* * *

Мен сени топгандим, аммо яхши қол,
Сен «яхши қол», дегил, «кўришгунча»мас,
Бул қуёш ҳали кўп ол бўладир, ол,
Бул ой ҳам умримга кўп қиладир қасд.

Сен шерик бұлмайсан энди ғамимга,
Дарвоқе, ҳеч қачон шерик қилмадим.
Хайр энди, маъзур тут ортиқ-камимга,
Мен сени Лайлидай сева билмадим.

Ўртанма, бул хато мушкулларидан,
Ё раббий, лаҳзада бор орзулар пуч.
Мен ҳам қайдан билай ишқ йўлларидан —
Мажнун эмас, Сенга келаримни дуч...

25 сентябрь, 1974 йил.

БИР АЁЛНИНГ КУНДАЛИГИДАН

Бола эдим, бир кун ёзгим келди тўлиб,
Фалати, ўт тушиб ёнгандай ичим.
Кемтик тиш ўртоғим лой кўтариб келиб,
Олиб кетди мени «нон» ёпмоқ учун.

Ёшлик йиллар эди, сочим белга тушган,
Ёзгим келди бир кун сершиддат, ғолиб.
Кузак эди чоғи, буғдой авжи пишган,
Буғдойзорга кетдим чалғини олиб,

Қайси бир йил эди, ўз-ўзимдан ҳузур —
Қилиб бир тонг аста дафтарим очдим.
Онам кириб деди: «Совчи келар ҳозир»,
Кийикдайин ҳуркиб панага қочдим.

Кейин... бир кун билмам, ненингдир хаёли
Банд этиб дарчадан тикилдим узоқ.
У деди: «Жон қушим, суюкли аёлим —
Туюлмаяптими уй Сизга тузоқ?!»

Шундай. Кетаяпман юрагимда гоҳ-гоҳ —
Янграб, секин-секин сўнмоқда нидо.
Ҳар бир шеъримни мен туғилмасиданоқ
Атрофдагиларга қилганча фидо.

14 октябрь, 1974 йил.

* * *

Хоҳ арзи, хоҳ арзимагил, кўтараман юксакка,
Кўтараман тубанлигинг билан ҳам гоҳ қасдлашиб.

Сени шундай юксакликда жойлагандим юракка,
Юракдаги юксакликнинг бўйин бўлмас пастлатиб.

Шу юксаклик умри учун тикадирман йўқ-борим,
Аммо биласанки мен ҳам ўчи, кучли бир найман.
Уринаман, ўшанда ҳам нурад бўлсанг, шунқорим,
Унда янги юксаликни кўрагимда тиклайман.

Тақдиримдан бир ой янглиғ тамом кетарсан ботиб,
Яшолмайман мен кўксимдан юксакликни йўқотиб.

31 октябрь, 1974 йил.

ШЕЪР ЁЗГАНДА...

Шеър ёзганда ўғриларнинг тўдасига пирман мен,
Йўлин қилиб ўғирлайман ноннинг, гулнинг тусини.
Гўзалликлар оламига из қолдириб кирмам мен
Ва бемалол кузатарман ҳар бир уй-ҳовлисини.

Изсиз кириб, изсиз чиқиб кетаркан бу дунёдан
Қанча рангин оҳанглари қалб қатимга яшириб.
Кейин уни куйлагайман кўз-кўз этиб зиёда,
Кемтигини тўлдирибу, кўҳлигини ошириб.

Сирдош булоқ сўзлаганча тоғда қолиб кетмайдир,
Мен шеъримга яшираман унинг чулдироғини.
Бир кўз сузиб, ҳурккан кийик тоғ бағрида йитмайдир,
Гулдур-гулдур акси қолар осмон гулдиррагининг.

Ўғирладим кўзларингга ҳайрат солмай ўтмагич —
Гўдакларнинг қийқириғи, чўққининг оқ қорини,
Ўғирладим оналарнинг сира елга кетмагич —
«Ўлма, улғай, жоним болам», деган дуоларини.

Қиз боланинг ноз-ибосин шеърларимга яширдим,
Оқсоқолли мўйсафиднинг панду ўгитларини.
Яна ўзим ҳам қимтиниб огоҳ қилай бир сирдан,
Шеърларимга яширдим мен юртим йигитларини.

Балки шунданми, шеърларим гоҳ тартибга бўйсунмас,
Лола излаб чопадилар яланг оёқ, чапани.
Сукути-ку йўқ уларнинг, ороми ҳам йўқ, тинмас,
Бу беором дунёдан мен ором, хузур топаман.

Бургутсифат йигитлардан қудрат олиб, ўч олиб
Бу ўч, бу қудрат шиддатин яшираркан юракка,
Чечак ранги, қўшиқларнинг жарангидан куч олиб,
Шеърларимнинг овозини кўтараман юксакка.

Топиб-тутиб яширганим қалб қатимда эдилар,
Қалбни тўкиб шеър ёздим ошкор бўлди барча сир.
Гўзалликни ўғирламоқ айни савоб, дедилар
Шундан кейин мен ўғрилар тўдасига бўлдим пир.

* * *

Асли кўклам сўрганди қўлим
Унга қўлим берсам бўларкан.
Топмас экан ўзгадан ўлим,
Ишқ ўз қўлларингда ўларкан.

Тушунмай ҳам кўклам сирини
Йўлларимдан тўсиб чиқди ёз.
Ёзнинг бағри иссиқ кўриниб,
Сўнг ўзим ҳам талпинганим рост.

Сўнг ёз севди сершиддат, қизгин —
Сўнг ёз мени ўтларга солди.
Гоҳ севгиси қайноқ, бетизгин —
Гоҳ ўт рашки жонимни олди.

Биламанки ишқи эмас оз,
Яшасам ҳам суйиб, шўху шан,
Энди гоҳо ишқ тутганда ёз
Куйиб кетмасам деб қўрқаман.

Гарчанд бахтим таратар хушбўй
Тушмаса ҳам ўзга ён йўлим,
Гоҳ кўксимда чарх урар шу ўй —
«Асли кўклам сўрганди кўлим».

13 сентябрь, 1975 йил.

ТАНҲОЛИҚДА

Тўлқинлар: «Қирғоқда лоқайд турмагин» —
Чорладилар шўх.
Мен шўхчан дарёга ўзим урмадим,
Мен борганим йўқ.

Тепамда турналар арғимчоқ солди,
Осил, кенг, — деб, — кўк.
Мен икки қулоғим бекитиб олдим,
Мен борганим йўқ.

Чавандоз от қўйиб нақ шамол сиёқ
Қичқирди: «Учайлик, кел, эй худди ўқ».
Узангига қўйиб кўрмадим оёқ,
Мен борганим йўқ.

Тўлқинда, кўк, ерда бўлмайд сархуш, маст,
Бул кун ўлтирибман кетиб пинакка.
Бул кун бор чақирӣқ бўлгандир абас,
Қолганман якка.

12 февраль, 1976 йил.

ФЕРУЗАНИНГ ДАРДИ...

*Мақсуд Шайхзоданинг
«Мирзо Улуғбек» драмасини кўриб...*

Ер қоп-қора, осмон ҳам қаро
Улар сиқиб келмоқда жонни.
Мен йўқотдим бу зулмат аро
Улуғбекдай улуғ Инсонни.

Мен Феруза, Феруза шўрлик,
Бу дунёда бир илинжи йўқ.
Манглайида битилган хўрлик,
Манглайида шубҳа отган ўқ.

Карвон мени кетадир олиб,
Бегим сўнг бор эгадир бошин.
Ҳайҳот, рўё келди-ку ғолиб,
Сўндирди-ку толе қуёшин.

Мен бу рўё дунёдан бешиб
Энди ўнганмас туш бўламан.
Бу дунёни қаҳратон сезиб,
Толма бўйин оққуш бўламан.

Кейин учиб кетаман, кейин
Бу муз, қорни оралаб юрмай.
Видолашув бўлмайди қийин —
Кетгум бир бор юзимни бурмай.

Ўнг эдим-ку бўлиб қолдим туш,
Дунё, сени тутадир хуним.
Одамлардан бешиб бўлдим қуш —
Улуғбекдан айрилган куним.

Энди тақдир эмасдир тақдир,
Тупроқ дейман дунёни, шонни.
Мен йўқотдим дунёда, ахир,
Улуғбекдай улуғ Инсонни!

5 март, 1976 йил.

БИР ЛАҲЗА

Кел, эй ўз пайтида кел, байтим,
Бир лаҳза илгари, илгари.
Келмагин юзимни сарғайтиб,
Кечиккан офтоб сингари.

Кел эй боғ, гуркираб барг ёйиб,
Бир лаҳза илгари гулга кир.
Гўдагим қўйгин бир жилмаймб,
Бир лаҳза эртароқ тилга кир.

Эртароқ шовқин сол, шаршара,
Юз ювай ё зилол булоқда,
Уринчоқ тойчоғим, қарқара,
Қарқара саман бўл, улоқда.

Бир лаҳза мушкулни тезроқ еч,
Юмалаб кетмасин ул соққа!
Табибим, қолма кеч, қолма кеч,
Бир лаҳза кифоя ўлмоққа.

Ўғлон, сен қўлим тут, қўлим тут,
Кўп совуқ кутишнинг шамоли.
Эртароқ ечиб ол, бир минут,
Ҳижроннинг қорамтир рўмолин.

Етиб кел, туташдим мен ўтга,
Бир лаҳза гуллаш ё ажалим,
Бир умр кутдим, бир лаҳзага
Етмайдир бул сафар мажолим
Бир лаҳза илгари, илгари...

3 март, 1976 йил.

ЎТКИНЧИЛАР

Унга бири, «мунча порлоқсан», деди.
Бири, «сўник-ку», деб силтаб кетди қўл.
Юлдузга бу гаплар ўткинчи эди,
Ўз аркида ёниб тураверди ул.

Гарчанд чидаса ҳам қолиб балога,
Галма-гал тегса-да тикани, гули,
Юлдуз чиқиб олган арши-аълога
Бул ўткинчиларнинг етмайди қўли.

24 ноябрь, 1976 йил.

БУРГУТЛАРИМ

Бургутларим, кўкдан қўшин тортиб ўтинг,
Қанотингиз билан ерни артиб ўтинг.
Артиб ўтинг ҳаводаги губор, гардни,
Ва ердаги армон, дардни.

Поймол этманг, бу ердаги қуш, ўтлар-ку,
Қуш, ўтга ҳам керак ахир ҳимоятлар.
Бу дунёнинг устунлари бургутлар-ку,
Бургутлардан бўлсин карам-иноятлар.

Пайт пойламай, шодмон келинг, тортиб қўшин —
Холис келинг бағрин очиб кутмасми, халқ.
Бир қушчага завол бўлмай сафга қўшинг,
Соянгизга салом бериб ўтмасми халқ.

Шиддат билан узатганда заминга даст,
Ўхшаб кетмасангиз дейман, оч, нокасга.
Ҳар хор-хасдан чангал солиб, олмоқ эмас,
Чангал-чангал бермоқ лозим ҳар хор-хасга.

Мен истардим, узатганда заминга даст,
Малҳам бўлиб аритсангиз диллар доғин.
Чангалингиз қуш бўйнида сиртмоқ эмас,
Қанотингиз бир қалъага айланмоғин.

Ки бу қалъа деворлари метин бўлиб,
Сафдан сурса тортилган ёй, камонларни.
Ўйлаяпман Сиз келсангиз осмон тўлиб,
Ерда байрам бошланажак замонларни.

Бургут олиб қочган кун-ку кўп келарди,
Бургут бериб кетди деган кун келарми?

31 октябрь, 1978 йил.

ЁШЛИККА ЁЗГАНЛАРИМ

Бу сенми, эй кўзимнинг тиниқ оқу қораси,
Кунгай ерда барқ урган менинг кўк палаккинам.
Бир жони кўкда, излар ойда яшаш чорасин,
Бири сахро-даштларда тинмас, жон ҳалаккинам.

Там-там меваларини ҳам севиб ҳам этиб рашк,
Йигирма ёшлиларнинг боғларидан бўйлайман.
Бугун ўттизда туриб, ўттиз армон аралаш,
Йигирма ёшимдаги имконларим ўйлайман.

Олис водийда бир гул ўсарди мен ёш пайтим,
У иқбол гули эди, чопдим тишга қўйиб тиш,
Етай-етай деганда аммо ортимга қайтдим,
Балки журъат етмаган, балки сусайган хоҳиш.

Инсоф билан айтганда, толеим келганди оқ,
Бир гавҳарим бор эди, ҳавас ҳаттоки ёвга.
Мен ўша гавҳаримни асрай олмадим бироқ,
Билмам қайси ғофил кун бериб қўйдим бировга.

Мана, бул кун бошингда минг бир хил хаёл сузиб,
Сен чарх уриб турибсан, чарх ур, қолмагил тиниб,
Сен ғолиб қайтажаксан иқбол гулини узиб,
Қалб қатингда сақларсан гавҳар тошингни иним.

Қай манзилда мадорим етмаган от сурмоққа,
Сен шамолдай ошгайсан у манзилдан, чопқирим.
Қайси тоққа чиқмадим эриниб от бурмоққа,
Хазиналар топгайсан сен у тоғдан, топқирим.

Сен зорингу борингни ошкор куйлар бир найсан,
Мен ҳар вақт ҳам айтмадим сирларимни қўш симга,

Мен илғамай ўтганни топиб авайлагайсан,
Ҳавасим келар Сенга, ҳавасим келар Сенга!

Гўдак эдим, манглайдан ўпиб қўярди ойим,
Янги ойни кўрганда учиб-қўниб югурсак.
Мен сенинг пешонангдан, ёшлик, ўпиб қўяйин,
Шояд шоён қудратинг менга ҳам ўтиб турса.

Шояд завқим, ҳисларим келсалар лашкар тортиб,
Отганимда мўлжалга уролсам бир зарб билан.
Икки гўдак ўғлимнинг хархашасидан ортиб,
Ёнсам, кунни ўтказсам ёниб турган қалб билан.

Ёшлик, шундай мен сени кўтаражакман бошга,
Соғиниб кўтараман,
Етказай деб юксакда сиғинганим қуёшга,
Сиғиниб кўтараман, соғиниб кўтараман!

20 сентябрь, 1979 йил.

БИР ҚИРҒОҚҚА

Менга таниш икки одам сўзлашар холи,
Йўққа ўхшар бир-биридан яширин сири.
Бири жаннат боғларининг хушбўй шамоли,
Ҳатто дўзах оловига панд берар бири.

Шундоқ сиртдан қараганда аҳилдан-аҳил,
Булар икки дарёлигин кўрмайсан ўйлаб.
Нима сабаб ўт билан сув топишадир тил,
Оқу қора ўлтирадир бир-бирин сийлаб?

Чидаш қийин ичга ютиб виждонни, хунни,
Оқ ўлтирса қора билан май кайфин суриб
Шундоқ букса бу кўпларга тирак устунни —
Турмуш деган ҳийлакорнинг икир-чикири...

Тушунмайман бу дунёни, доим ёнма-ён,
Оққуш билан қарғани ҳам суйдирганига.

Тушунмайман ўртадаги очиқ дастурхон
Иккаласин баб-баробар тўйдирганига.

Тушунмайман яшамоқ-ку бир марта, нега,
Гоҳ эътиқод кўкрагингда кетар солиб дод.
Ҳамон муқим бир ғояга бўлолмас эга,
Ҳамон муқим бир томонга ўтмас одамзод?

Умрим бўйи сиғинганим — тафаккур, голиб,
Қаердасан, шундай пайтда беркиниб турмай,
Сен ўт ахир, бир қирғоққа инсонни олиб —
Аросатда тўрт тарафга қўлин чўздирмай...

18 февраль, 1980 йил.

ҲИСОБ-КИТОБ ҲАҚИДА

Баъзан мен тунлари ишлаган кезде
Ўй суриб кетаман унутиб шеърим,
Баъзи саволларни сўрайман Сиздан,
Тахминан бўлса ҳам ҳисоблаб беринг:

Дейлик, бир бут дилга сачраб кетди қон,
Бир кўнгил ўтларда қоврилар, тутар,
Айтинг, малҳам қайда, келар у қачон
Бир кўнгил яраси қанчада битар?
Менга мана шунинг ҳисоби керак,
Тагин изи қолмай битарми юрак?

Диққат қилинг, кузги хазон — дил хаста
Ҳар лаҳза сезилмай сарғайиб борар.
Дарахт тўкилади аста ва аста,
Бирдан тўкилса-чи, юракни ёрар.
Дарахт қанча вақтда сарғайди, ёнди,
Қайғу қанча вақтда тўкар Инсонни?

Ишқли кўнгиллар-ку пардан енгилдай,
Ишқсиз қалбга қанча тош тўлди, айтинг?!

Лаҳза... ишқ туғилди қанча кўнгилда.
Лаҳза.. қанча дилда ишқ ўлди, айтинг?!
Ҳисобин чиқариб беринг-чи, қани,
Ўлгани ортиқми ё туғилгани?!

Номард голиб келса, мард дилтангу зор,
Бош эгиб турганда қанча куч сарфлар,
«Айрилиқ» сўзини қанчада ёзар,
Майишиб, чаплашиб кетмасдан ҳарфлар,
Айтинг, яна неча аср солиб из,
Бу дўзахий сўздан куяр тилимиз?!

Сиз, эй бу дунёнинг ҳисобдонлари,
Тахминан бўлса ҳам қилингиз ҳисоб,
Қанчалик умри бор сунъий шонларнинг,
Сунъий кўрк қанчада бўлғуси хароб!
Қанча даволангач паст тушиб ҳар кас,
Ўзин алломаи замон санамас?!
Усиз ҳам чўт ташлаб ишчан, гоҳ карахт,
Тинмайсиз миллионни миллионга уриб.
Бир лаҳза шуларга ажратинг Сиз вақт —
Шуларнинг ҳисобин қилинг ўй суриб.
Тополсак шуларга кетар вақтни биз,
Чуқурроқ туярдик балки бахтни биз.

Мен баъзан тунлари ишлаган кезде,
Ўй суриб кетаман, унутиб шеърни...

18 февраль, 1980 йил.

УМИДБЕККА

Бунча бузиб-тузамоққа ўч бўлмаса бу бола,
Бир лаҳзада соат винтсиз, куён думсиз қолади.
Тагин баъзан катталардай жиддий, қилиб ҳафсала
Бузганларин ҳоли қудрат тузатиб ҳам олади.
Баъзан ўзи эплай олмай қилиб қолса хархаша,
Машинасин тузатамиз, қуёнга излаймиз дум —

Бугун ногоҳ сезиб қолдим, ногоҳ тортилган камон,
Ва Сиз мендан ўқдай учиб узоқлашиб боряпсиз.

Кўз олдимга келаётир, саҳаргача юммай кўз
Мен ишладим, кундуз эса мажлис, базм, иш, чорлов.
Мен эмас Сиз қовоғимга қарадингиз шабу рўз,
Мизғиб қолсам уйғотмоққа юрагингиз бермай дов.

Зотан космос асри бугун, илғаймиз юлдуз тусин,
Йўлин топиб ёндирамиз минг йиллик қадим қорни —
Илғамай қолдим-ку, бироқ кексайдингиз қай йўсин,
Сочингизнинг ҳар толаси қай тезликда оқарди?!

Дунё шовқин-суронлари бир лаҳзага жим қотсин,
Керак ахир пайт-пайт билан базм тиниши, совуши.
Шип-шип оёқ товушлари юракларни уйғотсин,
Кетаётган оналарнинг қадамларин товуши.

Бошларида улуғ қуёш сочаркан шан нуруни —
Бир қувончли, бир армонли ҳисдан дилим порадир.
Оналар-чи, дунё унут, «сен»лашиб бир-бирини,
Чақчақлашиб ён қишлоққа тўйга кетиб борадир.

Онам кетиб бораяпти... шол рўмолин дол ташлаб...

6 март, 1980 йил.

ОСТОНАДАГИЛАР ҲАҚИДА

Остонада турар улар, уйга кирмаслар бироқ,
Остонада қолганларнинг соғлиғига ичингиз.
Бу дунёда борми ўзи марҳумдайин оғир тоғ,
Остонадан ҳатлатмоққа етгаймикин кучингиз.

Улар бизнинг ортимиздан қолмаслар тизилишиб,
Танк, пиёда ҳақкалаб ҳам ҳатто қўлтиқтаёқда.
Остонага етгач, аммо қоларлар узилишиб,
Бири бир кўз билан қараб, бири битта оёқда.

Майли, замон суронлари чалаверсин бонгини,
Ё сукунат тиғи бетин пармаласин мияни.
Улар ҳатто қоқмасданам кийимларин чангини,
Остонада тураверар милтиғига суяниб.

Остонада турганларга мен теккизолмайман тил,
Тотмайдилар, сўзларимга қоришгирсам ҳамки бол.
Сен, эй уйнинг ичидаги чаппар урган косагул,
Сен, эй уйнинг ичидаги нутқ сўзлаган сўзамол.

Сўзламай ҳам яшамоқнинг мумкинлигин сен туйгин,
Ховурдан тушиб кўр ахир уй ичидан ҳам нарин.
Сен ҳам Юсуф-Зулайҳони бир нафасга тинч қўйгин,
Остонада бир тўп Юсуф йўқлар Зулайҳоларин.

Зулайҳонинг бири келар, ғариб, оқсоч, танҳо тоқ,
Бирин қайғу, ўлим ютган, аранг эслар қўшниси —
Чидаб бўлмас бир нафасга қўй чолғуни, қўй, ўртоқ,
Бул нафасда кулгу билан ситам ёши қўшилсин.

Бу шўр ёшни дилдан тўкиб кўнгили ёришар чоқда,
Ажаб эмас, кўчса ундан беркитган бор тошу санг
Ва сен бири бир кўз билан, бири битта оёқда,
Уйга кирмай остонада юрганларни кўролсанг...

Остонада юрар улар, уйга кирмаслар бироқ...

5 май, 1980 йил.

* * *

Тақикласам, айтар сўзинг айтмаганингда,
Кет десам Сен кетиб, ортга қайтмаганингда,
Жиндаккина қўрқар эсанг обрў-шаънингдан,
Итоат сен билан қолиб, мен кетар эдим.
Кўриб қолсам бир ожизга учраганимни,
Лаҳза-лаҳза чўкканингни, кичрайганингни,
Пучлигини кўриб қолсам мағзинг, маънингни,
Кўрмайин деб кўзларимни беркитар эдим.

Унда ашким ёмғир янглиғ сероб бўларди,
«Бахт», деб баридан тутганим сароб бўларди.
Кўшкли тахтим нурай-нурай хароб бўларди,
Икки қўлим битта тепа, тоқ ўтар эдим.

Тақиқласам, айтар сўзинг айтмаганингда...

5 май, 1980 йил.

ТҮЙ КЕЧАСИДА КҮНГЛИМДАН КЕЧИРГАНЛАРИМ

Синглим Гулнорага.

Устоз Фафур ҳакимона башорат қила билган —
Қалб қонидан бўлмоқлигин қиз деганнинг барини.
Одам Ато йигит чоғда қиз бола деб қувилган,
Ўксинмасдан ташлаб кетган беҳиштнинг боғларини.

Сиз эҳтиёт бўлинг, куёв, қўлларидан тутмоққа,
Мен беҳуда қиз боладан бошламадим сўзимни.
Мен ҳам келин бўлмоқлигин эслаб тушдим титроққа
Ҳали бир ёшга етмаган ёлғизгина қизимни.

Сиз эҳтиёт бўлинг, куёв, қўлларидан тутмоққа,
Ўн саккиз йил сақладик биз уни эҳтиёт қилиб.
Сўз бормикин бу кечдаги ҳисларимиз битмоққа,
На ҳислар, бор вужудимиз кетмоқда-ку тўкилиб.

Юрагингнинг бир четини юлиб кетар экан қиз,
Севмоқ — асли бу дунёда қийноқдаги жон экан.
Кўкракдаги юракнинг бир бўлагини беряпмиз,
Сиз юракнинг шу қисмини асрай олинг, жон укам.

Гул сувида Гулноранинг сочин ювмиш онаси,
Кумуш янглиғ тоза гул бу, гуллигингча қол, денг Сиз.
Айтинг, куёв иболанмай келганида хонаси,
Сиз бу аркнинг танҳо гулин қачон кўриб қолдингиз?

Биз тўйга Отабекни ҳам хотир ёнган дам айтдик,
Кумушнинг руҳи олдида бошларимиз ҳам, айтдик.
Қўш олчадай бу куёв, бу келинчакни кўрсин, деб,
Суюнсин, деб жаннатмакон Қодирийни ҳам айтдик.

Бул даврада, бул замонда бахт бўлса ҳам тилда ёд,
Яшасак ҳам ҳаётнинг шан шаробидан сипқариб,
Қандоқ титраб тўлгонмасин, тўкилмасин одамзод —
Юрагининг бир бўлагин берар экан чиқариб.

Биз Сизга юрагимизнинг бир бўлагин беряпмиз...

26 август, 1980 йил.

ҲАЙРАТ

Қайдасан, сен қўйдинг йўқламай,
Менда ҳам бу кўнгил тўқ энди.
Олдинги узун тун ухламай,
Жон чекиб ёзишлар йўқ энди.

Сен йўқсан, кўнглимда ҳаловат,
Илгари у эди душманим.
Йўқ энди олдинги тиловат,
Бахт бору, бордай ҳам пушмоним.

Йўқотиб қўйдим бор дардимни
Мен энди нимага ярайман.
Ёнимда суюнчим, мардимнинг,
Кўзига беларво қарайман.

Бўлди, бас, кўп чуқур бу гуноҳ,
Ким менинг кўнглимни совутди.
Ҳайрат, сен қайдасан, бўл паноҳ...
Лоқайдлик ёмғири ивитди.

Ҳайрат, кел, кўксимда кўтар қад,
Мен ёлғиз сеники бўларман.

Кун келиб ўлсам ҳам мен фақат
Ҳайратнинг қўлида ўларман.

2 сентябрь, 1980 йил.

КУЗГИ ДАРАХТ

Бутоқ, япроғида куз тафти,
Шовуллаб турибди бир дарахт.
Хазонлар танасин ўрабди,
Ловуллаб туриб бир дарахт.

Бўронлар буколмай шохларин —
Бағрида сайратди кумрини.
Эшитган йўқ унинг оҳларин
Оҳ тортмай ўтказди умрини.

Ҳали ҳам кетган йўқ мадори,
Ҳали соз созларга ўхшайдир.
Баҳордан ёш эди баҳори —
Кузи ҳам ёзларга ўхшайдир.

Тун бўйи, умр бўйи ўчириб,
Ёзиб топай улкан бахтни,
Ўтказай умримга кўчириб
Ловуллаб турган шу дарахтни.

2 сентябрь, 1980 йил.

ИҚРОРЛИК

...га.

Биламан, йўқ, сенга шак келтирмам, йўқ,
Бу кутмас замонда сен қанча кутдинг?
Неча бор кўксимга отилганда ўқ
Мени четга суриб ўзингни тутдинг.

Биламан, пойимга йиқилди само
Кўзингга сингганим — лаҳзадан бошлаб.

Бугун-чи қалтираб турибман, аммо
Самовий топ-тоза юракни ғашлаб.

Наҳот сор бургутни шубҳалар енгди,
Нечун қарашингда азоб сурати.
Не учун кўзингда гоҳи гоҳ энди,
Мен уқиб етмаган тўфон туради.

Аминман, шу юрак бермаса фириб,
Кўксимга тамғасин босмаса армон.
Ўтарман шу ишққа посбон туриб,
Унга фидо бўлиб ўтарман.

Яшаб ўтарканмиз бу олам аро
Ортимиздан севги отмас тоши — нард.
Севгилим, кўнглингни қилмагил қаро,
Мен сенинг ишқингга қўндирмасман гард.

11 сентябрь, 1980 йил.

ЭЪТИҚОД

Ёшлик, эй Сиз, гуркираб келаётган метин саф,
«Умидимиз», деб сизни кўзлар кузатаётир.
Боболар-ку дунёни қўлдан келганча безаб,
Ортиғи-ками билан Сизга узатаётир.
Қалбингиз шиддат, ўти уларникидан бойроқ,
Юксакда порлаши шарт улар топширган байроқ!

Боболар-ку соғ чиқди замонларнинг чоҳидан,
Фақат шодмон кунларга ошён фақат эртақлар.
Ҳақиқат деб жон бериб қон қусдилар гоҳида —
Отабеклар ўтаркан Кумушларни етаклаб.
Гарчанд савод ҳам чала, бу саф ғариб, хор эди —
Унда эрк деб курашган Қодирийлар бор эди.

Ҳануз кўринар ўзни ҳарб майдонига уриб,
Жанна Д'Арк ўз асрин шуҳрат билан қоряпти.

Эрк деб лабларин тишлаб қайноқ қонларин сўриб
Олов билан олишиб Д'Арк ўтиб боряпти —
Сиз-чи, гоҳо бедардлар қаторида йўқмассиз,
Гоҳ беғамлар кўзига қадалгувчи ўқмассиз.

Жондан тўйган эдими сўйилганда Турсуной,
Бу дунёдан бир лаҳза сулув соч эшиб ўтди.
Нимани гаров қўйиб Ҳамза қадди бўлди ёй,
Бетавфиқлар отган тош кўксини тешиб ўтди.
Сиз-чи, навниҳол ёшда гоҳ боряпсиз тўлишиб —
Сокин алдов, хоинлик, мансаб билан келишиб.

Йўқ, ҳамма ҳам бир эмас, мингларча мард, пок юрак,
Аммо бугуннинг иши — кескин ҳар қалбга кирмоқ.
Разил битта бўлса ҳам алафдай ўрмоқ керак,
Лоқайд битта бўлса ҳам бир хас каби супурмоқ.
Йўқса капалак мижоз ишқ, дод бўлиб яшайсиз,
Йўқса Она тарихга иснод бўлиб яшайсиз.

Тонгги янги офтоб ювмоқда бор ғуборни,
Қароқларим, мақсадга учар экансиз тикка,
Сизнинг ҳам гаров қўйган «нимадир»ингиз борми,
Фидо бўлар ҳолатда суйиб яшамоқликка.
Ростми, эътиқод тирик, Сизнинг билан яшарми,
Яшар эса гумон йўқ, гуллатасиз Башарни!

Ёшлик, эй Сиз, гуркираб келаётган метин саф...

13 сентябрь, 1980 йил.

ЭНГ ТОЗА МЕВА

*Бир келинчак тўрт ойлик хаста чақалогини
қайтиб олмаслик шарти билан касалхонага
ташлаб кетди.*

Гуноҳ маҳсулидир балки жаҳонда,
Дунёга келтирмиш балки хатолар.

Ва лекин ҳаммавақт, ҳар қандай онда,
Гўдаклар энг тоза мева аталар.

Мевам, қайси боғда бунёд бўлдинг сен,
Қай ношуд боғбон у — мевасин отган.
Қай бир қондан бино, зурёд бўлдинг сен,
Онам деб ҳар кимга жовдираб ётган.

Балки отанг бордир, туйғуси кўлмак,
Аммо амали бор — бергувчи фармон.
Мушкулмас, онангнинг ҳолини билмоқ.
Унинг сени ташлаб, топгани армон.

Ўзи ташлаб ўзи дараклаб, сўраб,
Юрар танғиб сутли кўкракларини.
Ажаб, сени оппоқ чойшабга ўраб,
Дазмоллаб кетибди кўйлақларингни.

Муҳаббат, севардим сени жон қадар,
Сен бунда ишқмас, йўқ, кулфатсан, мастсан.
Она, сен ҳам энди кетарсан бадар,
Қайтиб бу кўйлақни дазмолламассан.

Билмайман, ким бунда ўтар солиб дод,
Кимдан оз ё кимдан кўпроқ айб ўтди.
Билганим кўрнамак, нопок икки зот,
Бир тоза мевани поймоллаб ўтди.

Бировлар қаргайди куйиниб, бўзлаб,
Биров кўз ёшини артар панада.
Ҳар кўкракдан она исини излаб,
Чақалоқ чирқиарар касалхонада.

20 октябрь, 1980 йил.

ЯРИМ УМР ҰЙЛАРИ

Ох, умримда яшагандан яшамаган умрим мўл,
Ўртар мени яшамаган кунларимнинг армони.
Ахир ҳаёт бошдан-оёқ тик тортилган узун йўл,
Ҳисобда-да толғин кунлар қуриганда дармоним.

Ўттиз йилни яшасайдим ҳар он шуур сипқариб,
Беҳис, беғам ўтган кунлар ўчса эди ҳисобдан.
Мен уларни ўз умримдан ташлай олсам чиқариб,
Балки қутулар эдим бу бўғизловчи азобдан.

Бир лаҳзалик ҳордиқ учун балки бир йил олдим дам,
Бир лаҳзалик суҳбат учун балки йилни сарф этдим.
Кекса шотут соясида кўзларимга қалқар нам,
Балки бир кун қолар жойда ўн йиллаб қолиб кетдим.

Кунлар ўтди рост бахтни ҳам ёлғон деб, гумон айтиб,
Заволига қолдим балки не ифорли гулларнинг,
Гоҳ-гоҳ шеърлар ёзган бўлдим шиддат, ўтга шон
айтиб,
Ўзим ўтсиз суҳбатларда ютқаздим не йилларни,

Балки кимдир зор кетгандир меҳрим, юрак тафтимга,
Ўлтирибман яшаб ўтган умрим қисқа туюлиб
Ярим умр ўтди, олдим, юрак, сени кафтимга —
Фамгин шотут соясида шом келаркан қуюлиб.

Сен ўзинг-ку, ичкин нурим, бошимдаги порлоқ туғ,
Ўтинаман, юрак, бутун бўлгин, бўлмагин нимта.
Бергин айтар сўзларимга, бергин ёниб турган чўғ,
Ён, беармон ёниб ўтай қолган ярим умримда.

24 сентябрь, 1981 йил.

РЎМОЛЧА

(Баллада)

*Онам Шарофат Хонназар қизининг
ёрқин хотирасига бағишлайман.*

Умримиз-ку абадиймас,
Ногоҳ келса ниҳоя,
Бир кун қилиб жонимга қасд,
Ўлим соларкан соя.

Шунда мени ул уммонга
Қайтаркансан топшириб;
Икков яшаган маконга,
Қандоқ келасан кириб?

Қай тарз эшик итарасан,
Қалтирамай бефарёд?
Қаддинг қандоқ кўтарасан,
Кўкрагингдан босса дод!

«Энди она деймиз, кимни?»
Ўғлим боши хам келса
Қизчам ҳидлаб кўйлагимни,
Урён солар дам келса.

Соғинишлар қилмасми соб,
Биров қилса таърифим,
Бу ғамларга қандоғам тоб
Берадурсан, ғарибим?

* * *

Гарчанд сенинг мен хиёнат,
Аҳдсизлигинг истамам.
Аммо инон, то қиёмат,
Бахтсизлигинг истамам.

Мен-ку Сенга абад толмай,
Бахт бўлмоққа уриндим.
Кечир, сўзим оқлай олмай,
Аро йўлда суриндим.

Аро йўлда отинг ёлин
Силамадим, кечиргин.
Аро йўлда қолдинг, толе
Тиламадим, кечиргин.

Энди эрир тоғлар қори,
Бизнинг боғлар гуламас.
Сочинг оппоқ оқарару
Биров севиб, силамас...

* * *

Йўқ, йўқ, нега энди, ахир...
Яшашинг шарт устивор.
Тирикка ҳам яшаш оғир
Душмани бор, дўсти бор.

Йўқ, бошингни солма қуйи,
Мен бошингни эгмовдим.
Бу дунёдан шундай куйиб,
Ўтарсан деб тегмовдим.

Бу не ҳолат, мудом ўйда,
Фамни тахлаб юрмоғинг.
Фанимат-ку кўча-кўйда
Бахт етаклаб юрмоғинг.
Мен розиман, дўзахий ҳол,
Токай оғу ютарсан?

Истар эсанг бирор аёл,
Маили, кўнглинг кўтарса...
Мен розиман!!!

* * *

Аммо мендек ҳоли тангнинг,
Қолмай десанг жабримга.
Шул қора тонг рўмолчангни,
Келтириб қўй қабримга.

Рўмолчаки тикиб шоён,
Ишқдай совға қилганим
Шул тонг балки бўлгай аён,
Япроқдай тўкилганим.

Ўлганимни шул қора тонг
Илк бор балки сездирар.
Тириклардан, ўликлардан,
Илк бор балки бездирар.

Илк бор ёғар бошимда қор,
Қабрим билан чўкарман.
Рўмолчага шул тонг илк бор,
Сўнг бор ёшим тўкарман.

25 сентябрь, 1981 йил.

КУЗГИ БОҒ...

Кўнглим маъюс тортади кузги боғдаги ҳолдан —
Қушлар мунгли, излашар хайрлашмоқ чорасини.
Рангпар дарахтлар мунис солланишиб шамолда,
Бош чайқашиб қиларлар «йўқ, йўқ» ишорасини.

Сўнги келади бир кун ҳар базмнинг, хуш вақтнинг,
Ботар пайтинг келгунча, қуёш, нурунг кўпроқ соч.
Қушлар кетгач ранглари сомон бўлар дарахтнинг,
Афтода, япроқларин тўкиб қолар яланғоч.

Қийин бўлар ажралмоқ бири-бирини суйса —
Қийин ажралганларнинг заволини кўргайсан.

Куш, дарахтки шунчалар бир-бири учун куйса,
Ёраб, кузда Инсонга ўзинг тоқат бергайсан.

6 октябрь, 1981 йил.

* * *

Мен «кетаман» дердим гўдак чоғларим,
Сен фирром ўйнасанг, ялинардинг «қайт»,
Бугун ёз, гуллаган умр боғлари,
Бугун ҳам тортишиб қоламиз гоҳ пайт,

Бугун бир-бирова гоҳ шоҳ, гоҳо қул,
Яшаймиз ул кунлар кирар тушингга.
Бу кун «кетаман» деб айтмоқлик мушкул,
Тағин мушкул чидаш ялинишингга.

Севмасам, қачонлар келтирай имон,
Кетардим сен, дунё, шонни қолдириб,
Ва лекин сен бугун руҳимдаги жон,
Мен қандоқ кетаман жонни қолдириб.

6 октябрь, 1981 йил.

ТЎРАҚЎРФОНДА

*Туманда уруш қурбонлари шарафига ўрнатилган
ёдгорлик олдида мингта қизил гул ўтқазилган.*

*Ҳар бир қизил гул тупи олдида сафимизга
қайтмаган қаҳрамонларнинг номлари битилган.*

Тоҳир ўлди, ерга кирди тириклайин сор бургут,
Зуҳро ўлди, ерга кирди шамшод сарву сановбар.
Қора тўфонга дуч келиб бирдай ўчди икки ўт,
Кетса кетган маъкул экан иккиси ҳам баробар.

Мен кўрганман кетган Тоҳир, кетолмаган Зуҳрони,
Ана бири... тек ўлтирар кўзларида қотган муз.
Мажнун кетиб Лайли қолса ўт оларди саҳрони,
Бул Зуҳро шул ўт ичида кун кўради то ҳануз.

Оҳ, бу уруш... тина бошлар қайтадан кўзим олди,
Ёнган ўтинмас, одамнинг кули тушиб кўнгилга,
Тасаввур қил, бир ёш йигит гулга айланиб қолди,
Биз бир тирик жондан айру, эга бўлдик бир гулга.

Тўрақўрғон туманида мингта қизил гул ётар —
Мингта шунқор йигит рамзи, кўнгил фарёд солма, бас,
Оппоқ-оппоқ тонглар отар, қирмиз-қирмиз кун ботар,
Бул йигитлар қаттиқ ухлар, Зухроларин эсламас...

Айрилиқнинг азоблари, шунча талхми, тахирми —
Ошиқ бошин кўтармасми маъшуқага эмраниб.
Зухрожон, сен келгандинг-ку уйғотай деб Тоҳирни —
Йўқ, Тоҳир йўқ, қабр устида бир гул турар тебраниб.

Шу манзилга қатнай-қатнай не Зухролар ўтди тоқ,
Мен билмайман улар ғамин замин қандай кўтарган.
Оҳ, Тоҳирлар, бевафолар ташлаб кетдингиз қандоқ,
Тоҳиридан айро Зухро қачон гуллаб, кўкарган?!

Сўнг хаёлчан шу бугунги Тоҳирларни топаман,
Табиат-ку уларни ризқ-муҳаббатдан қисмади.
Сўнг сингиллар — Зухроларнинг манглайдан ўпаман —
Бошингизга тушмасин деб ул Зухролар қисмати.

Зухроларки ҳар лаҳза шай ишққа қурбон бўлмоққа,
Улар сўлиш билмай яшар Сизни суйиб, толдириб.
Ҳеч бўлмаса Зухро учун ҳаққингиз йўқ ўлмоққа,
Ўлдирмоққа ҳаққингиз йўқ, ортда тирик қолдириб.

Минг Тоҳир-ку мангу ухлар шуҳратларга кўмилиб,
Минг Зухронинг узун умри хазон, гулга термулиб...

2 ноябрь, 1981 йил.

БАХТ

Сен келдинг шамолдай шайланиб,
Деразалар ёпилди дарҳол.
Сўнг келдинг ёмғирга айланиб,
Деразани ёпдилар, увол.

Сўнг қор бўлиб келдинг, кўзларин
Деразанинг зичлаб ёпдилар.
Қайтмас бўлиб кетдинг, Ўзлари —
Сени излаб ортдан чопдилар.

Ўнг келардинг, мен дердим: «Бу — туш»,—
Шундай ўтди гул йиллар урён.
Аввал қувиб қанча вақт сархуш —
Кейин излаб қанча вақт гирён.

СУКУНАТ

Уйимизда сукунат, оғир...
Тошқин денгиз шовқини тинди.
Бу сукутдан туйғулар оғрир
Энди қандай яшаймиз, энди.

Дарахт япроқ тўкаётган кез
Жунжиккан ел кўксимга кирар.
Иягига қўлин тираб куз
Рўпарамда маъюс ўлтирар.

Ёрилгудай юрагим, йўқ, йўқ,
Денгиз кетди, келгил қайтариб.
Йўқса сўзлар санчилгувчи ўқ
Кўринишлар ярадор, ғариб.

Денгиз кетди, кетди иноқлик,
Икки кўнгил икки ёнда хун.

Менинг умрим денгизга боғлиқ,
Сен гирён у кетгани учун.

Тўлқинлари қирғоқни ювиб,
Ул чайқалиб топар-ку бизни.
Аммо қачон сукутни қувиб,
Қайтарамиз уйга денгизни.

Уйимизда сукунат, оғир...

4 ноябрь, 1981 йил.

УРУШ БУ БИР ҚОРА СЎЗДИР...

Уруш, бул қоп-қаро сўзни кўчираркан мен оққа,
Дейман уруш, бу мажруҳ дил, бу хато йўл, поймол,
шан.

Шом қуйилар, бобосини гўдак тутар сўроққа,
«Бобо, нега қўлингиз йўқ, оёғингиз ёғочдан?»

Во дарифо! Уйга толар, умр қайта яшалар,
Баргдай титраб ўтмишини қайта ўтаркан босиб,
Кечагидай кўриб турар: «Вокзал, жигаргўшалар —
Хотинининг «кўришмаймиз!» деб, кўтарган уввоси,

Улар қайта кўришмади, тўғри чиқди мудҳиш фол —
Ўлимлардан ўлмай қайтиб ўз уйида музлади.
«Бандалик — бу, метин бўлгин», — тўзим тилаб қўшни
чол —

Хотинининг туғолмасдан ўлганини сўзлади.

У биларди; қалб остида хотини не яширган —
Ҳайҳот, хаёлида уни бекор аяб юрдими,
Тўрт йил ёшли кўзларини ўзи билан таширкан —
«Ўлмагин», деб ўлган кўзлар уни суяб юрдими?

Кейин эса... оқ кейинги ҳаётида не маъни
Она сутин тотмаган шу гўдагини ўстирди.
Фақат уни кўтармоққа қўл йўқ эди тутгани —
Сўнг илдиздай чириётган оёқни ҳам кестирди.

Кейин эса, кейинини айтиб ҳам не қилади —
Уруш унинг тик қадини ўтди-ку босиб-янчиб.
Унинг тўфонлари аро умид тоғи қулади —
У тутаган одам эди, бўлмаса шу юпанчи.

Унутмоққа уринади кўзларига тер тушиб,
«Во дариф», дер, артмоққа бир қўл йўқ, фалак иши-да.
Унутмоққа уринади қонларига қоришиб,
Тунлар танк тагида қолиб, қичқирмаса тушида.

Тушларида хотинининг нозларидан кўп куйди,
Тушларида ул боғларда ўйнар ғамлардан холи —
Чорлаб қочар, қувай деса оёқ ёғоч, оғрийди
Қучоғига торгай деса қўл йўқ, қурир мажоли...

Уруш — етим чақалоқ у, поймол одам, поймол шан,
Мен бу қаро дардни қандоқ оқ қоғозга қуяман...

5 ноябрь, 1982 йил.

ОНАЛАР ҲАҚИДА

...Энажон, учайми Сизга худди ўқ,
Энажон, йўл қараб кўзларим толди».
— Гўдагим, шаҳарга боролмайман, йўқ,
— Тоғаннинг хотини қўзилаб қолди.

... Ўғлиму, онамнинг ёзган хатларин
Ногоҳ ўқиб қолиб ёндим, қизардим.
Бу бизнинг айбимиз — турган қатланиб,
Бу менинг ҳеч кимга айтмаган дардим.

Умр-ку ўтди, босиб уруш деган тоғ,
Ҳануз ўртар бевақт ҳижрон солган из.
Нечун шу кексалик чоғлари ҳатто,
Унга беташвиш бахт беролмаймиз биз.

Сўзда-ку юксакдан юксакка олиб,
Чиқариб қўямиз аршга улуғлаб.
Аҳвол танг келганда биз четда қолиб,
Энг мушкул ҳолларда нега улар даф?

Беллари букилиб, кўтараркан даст,
Эзгу умидларга йўғрилган чоқда
Мунаввар келажак ота-онамас,
Эналар қўлида йўлга кирмоқда.

Майлига

Ва лекин, дўстларим,
Толғин чехраларга қуйилсин нурлар.
Гўдаклар бир нафас Сизларга ўтсин,
Бир лаҳза бор кир-чир, супур-сидирлар —
Таманно келинлар, қизларга ўтсин.

Бизлар ҳам тўхтатиб пойгани, отни
Уни авайлайлик бир ғанимат он.
Бор умрини бизга бахш этган зотни,
Бир лаҳза севмоққа топайлик имкон.

Бир лаҳза «чоп-чоп»у, «қув-қув»дан бўшаб,
Эрк берайлик беҳол, шавқ, оҳимизга.
Бир лаҳза яшайлик фарзандга ўхшаб,
Онамизни олиб паноҳимизга.

Йўқса бу нораства нидо қўймас, йўқ,
«..Энажон, учайми Сизга худди ўқ»...

16 ноябрь, 1981 йил.

* * *

Бу ўғил меники эмас аслида,
Гарчанд энг сўнгги дам кўзларим ёпар.
Мен уни топгандим ишқим фаслида,
Ишқ фаслида у ҳам ўзгани топар.

Бу қиз ҳам бировга кетадиган гул,
Ушлаб қололмагай на зар, на тилло.
Мендан-да меҳрибон кимса бўлар ул —
Мендан-да вафодор чиқар ул илло.

Бу шеърми, шеърни ҳам ўзгалар олди,
Рашку гумондан гоҳ рангларим сомон,
Шеърки бу бошимга минг ғавфо солди,
Келиб-келолмайман ўзимга ҳамон.

Вожаб, бул қадар ёлғизлик нега,
Фаройиб бу ҳаёт — биз ўтар йўлак.
Ҳеч ким, ҳеч нарсага мен бўлмам эга,
Севгилим, сенга ўз ишқимдан бўлак.

5 декабрь, 1981 йил.

ҚЎЛИНГНИ БЕР...

Қўлингни бер, танҳоликни йўл ёқтирмайди,
Қўлингни бер, танҳони тез уради яшин.
Одам ахир ўзи учун гуллар термайди,
Ўзи учун ичмайди ишқ, изтироб ёшин.

Ҳисларимни юрагимда қотмасин десанг,
Қўлингни бер, туйғуларим тўкиб кетайин,
Қуёшимни ном-нишонсиз ботмасин десанг,
Сен дарё бўл, мен дарёга чўкиб кетайин.

Биласанми, кўкрагингда қанча дуру зар,
Агар Сенга мен чўкмасам улар йитади.

Топсам, олиб чиқа олсам ул жавоҳирлар —
Иккимизнинг яшашимиз учун етади,
Қўлингни бер!

5 декабрь, 1981.

* * *

Саволларга мени ўрама,
Бу йўллардан ўтар чоғимда.
Ким учун келдинг деб сўрама,
Ёниб сенга етар чоғимда.

Кўзларимдан кетаркан тумон,
Гуллар ўсса кўнгил боғимда,
Ким учун деб қилмагил гумон,
Ишқий шеърлар битар чоғимда.

Ошиқ — ўзин ўтга урган жон,
Ишқ — қувончим, ишқ — дил доғим-да.
Ким учун — деб бўлмагил ҳайрон,
Ишқ деб қуйиб-йитар чоғимда.

Ишқ кийик-ку, қилиб бўлмас ов,
Сайёд юрмас кўнгил тоғимда.
Ким учун деб боқмагил синчков
Талх зардоблар ютар чоғимда.

Кўзларимда «алвидо» қалқиб,
Бир тумонат сўлу соғимда.
«Сен учун» деб айтарман балки,
Сўнги йўлга кетар чоғимда.

9 декабрь, 1981 йил.

* * *

Эй сен, бўйин эгмас ғурур боласи,
Ким тўқдирди кўздан ишқинг жоласин,
Бўйинингга ўрадинг сочим толасин.
Сенинг мендан ўзга бўлмас яқининг.

Тоғлардан гап очма, тоғ сенга йироқ,
Боғлар ҳам, гарчандки гулга кирган оқ.
Улар сенинг кўнглинг гуллатмас бироқ,
Сенинг мендан ўзга бўлмас яқининг.

Умрингга бахт келсин атир уфуриб,
Ё ғам келсин қора кийимда кириб,
Мен борман, сен ғамда қолмассан қуриб,
Сенинг мендан ўзга бўлмас яқининг.

Ёнингдаман ризқ-рўз ортиқ-камда ҳам,
Танҳо, ё дўст-ёрон жамул жамда ҳам,
Бу дунёга видо айтар дамда ҳам
Сенинг мендан ўзга бўлмас яқининг.

Олдин кетсам руҳим бошинг тутадир,
Ортда қолсам кўнглим сен-ла кетадир,
Ҳар икки дунёга ишқим етадир —
Сенинг мендан ўзга бўлмас яқининг.

4 март, 1982 йил.

* * *

...га.

Метин ақл, метин тартиб, айландингми метинга,
Ҳароратли муҳаббатинг етишмай қолди менга.
Дилинг қаттиқ, кўлинг қаттиқ, уларда сир, титроқ
йўқ,
Кўзинг қаттиқ, сўзинг қаттиқ, нақ мўлжалга тегар
ўқ.
Гарчанд севмоғинг ҳам қаттиқ, жон-жонингдан
суясан,
Аммо бу кўз, бу сўз билан бир кун отиб қўясан.

11 март, 1982 йил.

* * *

Эмишки бир хонадонга ўт кетса бутун,
Қарға бир чўп ташлаганмиш, ёнсин деб такрор,
Қалдирғоч бир томчи ёшин тўккан эмиш хун —
Қиёқ тилли бу оловга қилмаса ҳам кор.

Ватанлар бор, ёнар ўтга қиёс қиламан —
Унга ҳар ким борин бериб кўнгил ёради.
Қайлардандир қарғалар ҳам борар, биламан,
Биздан унга фақат қалдирғочлар боради...

18 март, 1982 йил.

НИҲОЛ

...га.

Уруғини бошқа одам экканди асли
Бошқа бири бўлди унга бахт бағишлаган.
У куртакка айланганда илк баҳор фасли,
Ундан йироқ кетган эди уруғ ташлаган.

Ҳар зарбага тоб беролмас ҳар қандайин тош,
Экмоққа-ку экди орзу-ўйларга чўмиб.
Аммо аччиқ меҳнатига беролмади дош,
Аммо қийин меҳнатидан кетди кўз юмиб.

Бошқа бири қалқон бўлиб селга, яшинга,
Ўстирди сувга қондириб, бўғзини чолиб.
Гоҳ ҳосилга кираркансан қавму ҳешинга,
Ғоят азиз бўласан сен, келарлар топиб.

Худди шундай, ниҳолнинг ҳам «эгаси» чиқди,
«Ўзи айтсин, мен экканман, гувоҳ еру кўк».
Ниҳол ҳарчанд таниш учун кўзларин тикди,
Танимади, танимади, танимади, йўқ...

Танимайди! Бу бешафқат қонуний қасос,
Асосида «бемехрлик» деган нақд асос.

11 март, 1982 йил.

САДОҚАТ

Отани маҳзун ғам, хасталик ютди,
Фарзанд юксак-юксак авж учар фасли.
Учмай, ташвишларга кўмилиб ўтди,
Бу отага юксак садоқат асли.

Майли, ишқ ҳақида чекмаса ҳам оҳ,
Балки бу ҳам сўзсиз ишқ тоқатидир.
Аммо ўзин унга санарми паноҳ,
Бу эрнинг аёлга садоқатидир.

Юраги ҳақида очиб юрманг фол,
Буни текширмасдан ҳис этган маъкул.
Силаб, кўйлагига урдими дазмол,
Аёлнинг эркакка садоқати шул.

Бошга кўтарингиз тортмасдан ҳадик,
Чидаб танбеҳларин кўпу озига.
Келин боқолмасми кўзларига тик,
Садоқати шулдир қайнонасига.

Шундай, садоқатга ўлчов борми, бас,
Инсонни ҳам инсон қилган шу ҳис, куч.
Инон, бахт қушининг қаноти синмас,
Шу хил белгиларга келиб турсак дуч.

15 март, 1982 йил.

ШАҲИДЛАР

Шаҳидлар, қирқ йиллар йироқда юриб,
Унутмайсиз ишқнинг хуш чоғларини,
Тунлар иситасиз тушига кириб,
Бева аёлингиз кучоқларини.

У қайта яшариб, ўртаниб суяр,
Бахт қуши ғуссасин аритганида.

Аммо у қушини учириб қўяр
Тонгги нур уйини ёритганида.

Тонглар тушдан чиқиб, айтиб алвидо,
Мангулик маконга ётурсиз бориб.
Курашиб ётурсиз ҳануз жон фидо,
Гулдай танингизни тупроққа қориб.

Асли Сизнинг қудрат ёвларни енгди,
Қуладингиз қатор, зич бўлиб туриб.
Душман биз томонга ўтолмас энди,
Йигирма миллион шаҳид устидан юриб.

21 март, 1982 йил.

БОБУР

Урушдан ҳеч ким ҳеч нарса ютолмаган ҳеч қачон,
Ютқазгани кўп бўлгандир аммо ундан инсоннинг.
Битта мисол, Бобуршоҳ авж гуллаган чоғ беомон —
Қўшин тортиб босиб олди дейлик ярим жаҳонни.

Жанггоҳлардан, курашлардан топса умрбоқий шон
Кезмас эди вужудан шоҳ, қалбан парчин, ер бўлиб,
Машварату маишатлар забт этганда бегумон
Устувор қалб қайтгач маҳзун, тўкилмасди шеър бўлиб:

«Толе йўқи жонима балолиғ бўлди,
Не ишники айладим хатолиғ бўлди,
Ўз юртни қўйиб ҳинд сори юзландим.
Ёраб, нетайин, не юз қаролиғ бўлди».

Гарчанд, суюк, буюк инсон, гарчанд собит ирода,
Ўз юрти деб ўртанмаган бирор они бўлмади.
Бу ҳолатни қайси тақдир ортиқ қилур ифода,
Ярим кўнгил ҳатто ярим жаҳон билан тўлмади.

Тожу тахтлар қутқармади қийноқдан митти жонни,
Ўз кўнглида туйиб ўтди жаҳоннинг бор фироғин.

Гарчанд ақли ёритса ҳам ярим рўйи жаҳонни
Ёқолмасдан ўтган каби ўз кулбасин чироғин.

21 март, 1982 йил.

КУМУШНИНГ ЎЛИМИ

*Отабекнинг Зайнабга айтган «талоқ»
сўзини эшитиб, жон талвасасида ётган
Кумуш «ярқ» кўзини очди... ва қайта юмди.*

«Ўтган кунлар»дан.

Узун қабоҳат қўли юлди сарву суманни,
Заҳарга қўшиб қорди оташ ширинсуханни.
Келган жойи шу бўлди ишқ деб йўлга чиққаннинг,
Кумуш, кўзларинг қайта юмилмаса бўлмасми,
Шундай сарв тупроққа кўмилмаса бўлмасми?!

Оҳ аёл, биз аёллар ишққа гирдикапалак,
Шу ишқ ортидан куйиб бўлдик доимо ҳалок,
Ойдаи Кумуш «Бегим..»лаб ўлиб бораётган чоғ,
«Ойи... Дада...» ул икки меҳрибондан йироқда,
Гўраклиги гувраган Марғилондан йироқда.

Гарчанд Отабек билан яйраса ҳам барқ уриб,
Ул кундошли тунларни ўтказди миҳда юриб,
Ахир сочидан хушбўй райҳон ҳиди уфуриб,
Ёстиғига ёлғиз бош қўймоққа маҳкум эди,
Отабекдай бегидан кун ора маҳрум эди.

Аммо ишқнинг голиблик куни яқинлашарди,
Сезган сайин икки дил туйғулари тошарди.
Сезган сайин Зайнаб ҳам ортиб бораркан дарди,
Узди яшноқ вужудни, жоҳил, қўл билан узди.
Икки шан шеър байтини чизди, устидан чизди!

«Гулим», ёнди Отабек ичдан кулаб кетган тоғ,
«Зайнаб, Сенга минг лаънат, талоқсан Сен. Кет, «талоқ!»»

Кумуш ярқ кўзин очди бу сўзни эшитган чоғ,
Қайта юмди... воҳ дариф, шу сўзмиди бор илинж,
Сўнг Отабек кўксига бош қўйиб жон берди тинч.

Кулимсираб худди-ку уялгандай жон берди,
Шу сўз балки докадек юзга қайта қон берди,
Шу сўз балки шу хилда ўлмакка имкон берди.
Тирикликда бу сўзни эшитсайди бирор кун.
Билмам, яшолармиди кўтариб бу бахт юкин?!

Энди ишқмас тобутни, Отабек, қон кўтаргай,
Бу ишқ шарҳин Қодирий, ўртанган жон, кўтаргай,
Ҳали-ҳануз ишқ дардин дардкаш инсон кўтаргай,
Қай аёлки оҳ уриб ишқин айтиб келадир,
Хаёлимда у билан Кумуш қайтиб келадир.

Сиз бугунги Кумушлар аёл зотин сараси,
Сочингизни то абад ишқ қўллари тарасин,
Отабеклар топса ҳам қовушмоқнинг чорасин.
Осон эмас экан-ку абад асрамоқ, суймоқ,
Осон экан-ку ахир сизни бой бериб қўймоқ.
Узун қабоҳат қўли юлди сарву суманни...

4 июнь, 1982 йил.

УЧИНЧИ ДҶУСТ

(Шу номли туркумдан)

Билмадим, мен сени севган лаҳзадан,
Бошимга не бахту балолар тушди.
Ҳеч кимга бўй бермай, бермадим мен тан,
Гарчанд шеъримга қон, лолалар тушди.

Билмадинг, Сен мени севганинг ондан,
Хаётингга қай ғам, чаманлар тушди.
Тўйганинг йўқ эди ахир ёш жондан,
Жонга қасд таранг ёй, камонлар тушди.

Билмадик, чунки биз ҳеч қолмадик тоқ,
Туриб бердик Сен, Мен, Муҳаббат иноқ.
Чунки иккимизни қутқарган офтоб —
Ишқ берди биз учун бор жазога тоб.

Шундан, учинчи ДЎСТ — Ишқимизни биз,
Севамиз, жондан-да ортиқ севамиз.

18 июнь, 1982 йил.

БИР ХОНАДОНДА

«Хавfli ёш» фильмини кўриб.

Эркак маъюс эшикдан кирар,
Аёл чиқиб кетади маъюс.
Ташқарида кўклам қулф урар,
Хонадоннинг ичкараси — куз.

Эркак ўзи билан андармон,
Аёл ўз иши билан шошар.
Бунда гўдак бир бегуноҳ жон,
Иккисига талпиниб яшар.

Не иккисин кўкрагида доғ,
Бу ишқдаги не тур сағирлик,
Икки нураб бораётган тоғ
Бир гўдакка қилар оғирлик.

Бунда бойлик, давлат қатма-қат,
Жондан бошқа топилар, сўз йўқ.
Иккисини боғлаган фақат
Ишқ, ўртада — УЧИНЧИ ДЎСТ йўқ.

Гўдак бир вақт ўша дўст сабаб,
Бунга келган, севилган жондан.
Кейин билмас ўтди нима гап,
У дўст кетди бу хонадондан.

Эркак, аёл шукуҳсиз кун-тун
Йироқ экан унинг ўтидан.
Гўдак кетар эртами-индин
Шу — УЧИНЧИ ДЎСТНИНГ кетидан.

Йўқ, бир ўзи беролмайди тоб,
Ишқ яшаса қайдадир, сағир.
Ахир икки қулаётган тоғ
Бир гўдакка оғир, кўп оғир.

18 июнь, 1982 йил.

ҚИЗИНИ УЗАТАЁТГАН ОНА ЎЙЛАРИ

Мен Сени ер-кўкка ишонардимми,
Қизнинг чин бахти бу, тақдир иши бу.
Майли, юрагинга кирган мардингнинг —
Бошга кўнган, кетмас хумо қуши бўл.

Не дейин, не дейин, мен ҳам дейин,
Қизим остонамдан оёқ узар чоғ.
Хонадон ҳувиллаб қолгандан кейин
Қушини учириб юбораракан боғ.

Хатодай туюлар менга ушбу хат,
Ушбу тақдир, қалбга санчма тиғингни.
Мен ҳеч ўйлабмидим шундай оз фурсат,
Қизим, ўз онанга меҳмонлигингни.

Ёшлигинг ўтдими шўх, хандон отиб,
Мурғак юраккинанг озор чекмайин.
Олмадай бировга узатаётиб
Не учун кўзимдан ёшлар тўкмайин.

Ўйларинг йўқмиди мендан яширин,
Туйғуларинг ғамдан ёнмаганмиди...
Тушунтира олмай менга гоҳ сириг,
Ёстиққа кўз ёшинг томмаганмиди?

Бўлмаганми, айтгин, Сен норизо пайт,
Бағримизда кечган қувонч, мунглардан.
Сен айт, болажоним, розимисан, айт,
Отанг уйидаги ўтган кунлардан.

Тинаётган кўзим Сенга тикаман,
Кучоғимдан Сени олди-ку тақдир.
Бу тақдирга қандоқ мен кўникаман,
Билмам, куним сенсиз қандоқ ўтадир?!

Майли, Сен борар боғ энди кўрмай кам,
Толе менинг меҳрим шу боққа солсин.
Мен ола билдимми кўнглингни, билмам,
Болам, борар жойинг кўнглингни олсин.

Мен сени ер-кўкка ишонардимми?!

26 июнь, 1982 йил.

УЗАТИЛАЁТГАН ҚИЗ ЎЙЛАРИ

Хуш қол, райҳонмисол илк ёзганим барг —
Илк очиб, ёпганим эшик, яхши қол.
Тарк этиб кетяпман, этолмасдан тарк,
Онам бағридаги бешик, яхши қол.

Жавдирашлар қандоқ тинч қўйсин мани,
Гўдак сингилларим — чиннигулларим.
Волидам қўлидан ипни, игнани,
Сиз қачон олурсиз, чучук тилларим.

Акалар, тўфонни тўсар тоғларим,
Нур тушсин десангиз менинг роҳимга,
Юмшагайсиз, Сизга умид боғладим,
Озор бермагайсиз қиблагоҳимга.

Ҳаёт бу, гоҳ хазон, гоҳо кўкариб,
Яшаб кетгайсизми бут қилиб камни...

Кетолармикансиз бошда кўтариб,
Кекса, гўдак бўлиб қолган отамни.

Яна онам, яшаш, уй ташвишлари,
Ўзи эгик қаддин қўймасми эгиб?
Чақнаб юргаймикин мунглардан нари,
Тетик қадамлари қувончга тегиб?!

Қизга ота йўли — энг қисқа йўлдир,
Мен-ку ҳол сўрмоққа учгайман ҳар вақт.
Тунлар дуодай ёд тилагим шулдир,
Ота уйим, сендан юз бурмасин бахт.

26 июнь, 1982 йил.

КЕЛИН ТУШИРГАН ОҚШОМДА ҚАЙНОНА ЎЙЛАРИ

Боғимда бировнинг булбулгинаси,
Боғимда чорланган дўсту ёр жами.
Кўзимнинг устига узри, гинаси,
Кўзимнинг устига пойи қадами.

Бировнинг булбулин дийдаси ёшли,
Ўксиманг, дийдангиз артарман, болам.
Қайнонага эшигин демангиз «тошли»,
Мунгайсангиз маъюс тортарман, болам.

Менда ҳам оч кўзда кўрган бир булбул,
Мен уни топганман қанча ёш тўкиб.
Шод кўрсам, бир қарич ўсган куним шул,
Йиғлаган кунингиз қолгайман чўкиб.

Ёлғизим қўш бўлди, менинг бағрим бут,
Кўксим тоғ, тенгига қўшдим деб тенгни.
Ўғлим, жуфт-ҳалолнинг кўнглин овлаб ўт,
Келин овлаб ўтсин Сенинг кўнглингни.

Мен эсам ўртада куюнчак бир жон,
Мен учун ҳам сеving бир-бирингизни.
Кўзимга тўлмасин десангиз армон,
Кўздай авайлангиз ишқ, сирингизни.

Ўстирдим, бургутдай авж учар чоғда,
Сизга бердим, дарду ғам солмасин чанг.
Мен-ку асрагайман Сизни қароғда,
Жон келин, Сиз менинг кўзимни асранг.

26 июнь, 1982 йил.

ЁЛҒИЗ АЁЛ ХАТИ

Сен севиб бахтимга бўлгандинг зомин,
Сен севиб бахтимни кетгандинг юлиб.
Айтгил, ёлғизликнинг аччиқ аламин,
Икков баб-баробар олдикми бўлиб.

Эшигингни балки учиб худди ўқ
Бахт очар, бағрингда тўлғанар сочлар.
Менинг эшигимни гезарган, совуқ,—
Бир-бир босиб келиб ёлғизлик очар.

Сен эшикдан кирсанг ёниқ дил билан
Балки бахт отилар қучоғинга тик.
Мен эшикдан кирсам муздай қўл билан,
Белларимдан маҳкам қучар ёлғизлик.

Бахт Сени жон билан севар бетоқат,
Кўзингда ҳис этиб ишқ зарбларини.
Менинг ҳам кўзимга севиб, ютоқиб,
Ёлғизлик босади муз лабларини.

Тушда висолларга кетдим кўникиб,
Тушдаги тонгларим чарақлаб отар.
Тошдай ёстигимнинг ярми меники,
Ярмида ёлғизлик — бош қўйиб ётар.

Фақат тонг отлансам, қололмас ушлаб,
Ярим тун қайтсам ҳам, рашк, газаб йўқ, шан.
Барин ичга ютиб, кўксимга муштлаб
Мен ёниб кетяпман, ёниб кетяпман.

Суйиб, балки мендек куйиб худди шам
Яшаяпсан, фарқ йўқ, қандай ўтдинг Сен.
Фақат айт, ўз қўлинг билан қандоғам,
Мени ёлғизликка қўшиб кетдинг Сен.

4 июль, 1982 йил.

БУ ФАСЛ

Тағин қийғир, қумри ўнгир, қиёда,
Тағин бургут юсак ўрлар зиёда,
Тоғларга етдингиз пойи пиёда.
Ота, оппоқ тоғлар фасли бу фасл.

Дерсиз «Кўп гапириб ёқмасман Сизга»,
Ўгитингиз нури — тўтиё бизга.
Саркаш фарзандларни солингиз изга.
Она, қўнғироқлар фасли бу фасл.

Фиркўк ёли бўрон янглиғ, учарак,
Кўзларида ўт, шон янглиғ учарак.
Омадан бир нишон янглиғ учарак.
Ака, учар чоғлар фасли бу фасл.

Сева-сева севилмоғинг оширдинг,
Бекам, ўзни қай ўғлонга топширдинг,
У не тутди, кўксинг аро яширдинг,
Синглим, юзда доғлар фасли бу фасл.

Ишқ қирғоқдир асли топса жойини,
Кетмоқликка қўймас Сизни ёйилиб,
Ҳар ўтганга кўз солмассиз қайрилиб,
Ука, ишқ-қирғоқлар фасли бу фасл.

Унда-мунда ухлаб қолган гўдаксахт —
Чимга нақш олмалар тўкибди дарахт,
Гўдақларни ердан кўтарадир бахт,
Юртим, тўкин боғлар фасли бу фасл.

Соғмисан, ишқ билан, бахт билан оғри,
Не тонг бу, кўзимга юлдузлар ёғди.
Бу фасл шоирмас, кимики соғдир,
Шоирлар, носоғлар фасли бу фасл.

5 сентябрь, 1982 йил.

БУГУННИНГ БУ САВОЛИ

*Урушга кетган ҳар юз одамдан тўқсон еттиси
жанг майдонида ҳалок бўлди.*

«Юность»дан.

Жангга кетган ҳар юзтадан ўлди тўқсон еттиси...
Ҳар бир уйда сочларини тараб қолди етим моҳ.
Бу уйлардан абад кетди эркак иси, бахт иси,
Бу уйларга абад келди бўйдор ҳижрон, бўйдор оҳ.

Бул кун тўқсон етти уйнинг етимлари етилди,
Не кунларни кўриб босдик, қирқ йиллик йўл, орани.
Балки дерсиз, «қора кунлар ортда қолди, ўтилди»,
Дерсиз, «энди учратмасмиз етимни, бечорани»,

Мен ҳам шунга ишонардим, ишонардим жон билан,
Гоҳ ҳаётда ўйларимнинг тескарисин кўрмасам.
Шеър ҳам ёзаверармидим қарсак билан, шон билан,
Анор гули янглиғ қизнинг хасратини сўрмасам.

Мен эшитдим қиз-йигитнинг номин қилганлар қаро,
«Ошиқ-маъшук»ликда айблаб мактабдан четлатишган,
Муаллимлар сўнгги синфда, сўроқ, тўполон аро
У иккисин ўқитмоқлик баҳридан ҳам ўтишган.

«..Биз еттинчи синфда эдик», кўзларида ҳасрат, дуд
Қиз бошларкан ҳикоясин маъюс, хотиржам эди.
Синфда олти ўқувчида ота-она эди бут,
Қолган барча-барчамизда кимдир, недир кам эди.

Биров ота, биров эса онадан сўз очмасди,
Қай бировда икков ҳам йўқ, демак сўз йўқ, ҳоли танг.
Фақат шу олти ўқувчи кўзин олиб қочмасди,
«Отанг, онанг?» зил саволлар келганда зич, кўндаланг.

Олтовида гуркирарди болаликнинг бахт ёзи,
Улар шодон қийқирганда бу дунёга сифмасди.
Қолган барча-барчамиз ҳам кимлардандир норози,
Барчамиздан узун эди шу олтовининг дасти.

Шундан бошлаб мен ўзимга бир лойиқ жуфт ахтардим
Кечирингиз, туйғуларим Сизга айтдим яширмай.
Чунки оғирлик қиларди бир ўзимга бор дардим,
Сақлаб қолмоқ бўлдим ўзни тушкунликка топширмай.

Тезроқ эрга тегсам дедим, топсам бир мард лочинни
Дуркун болалар ўстирсам ишқ майсаси кўкариб.
Узун тунлар ҳидлаб чиқсам гўдаklarим сочини.
Тонг, отаси олиб кетса боғчасига кўтариб...

Шундай бўлди, синфдошимга тегдим жон билан суйиб,
Бу менга бахт, майли кимга ғийбат, кимга панд
бўлган.

Мен отамнинг юз-кўзини эслай олмайман тўйиб,
Масъул онам ҳам доим ўз иши билан банд бўлган.

Ўқимасам-ўқимасман, мен меҳрга оч инсонман,
Умрим бўйи бирор марта бахт ёзиб қулочимни
Отасининг елкасида ўйнамаган бир жонман,
Онам ўз ишидан ортиб ҳидламаган сочимни.

Йўқ, мен бундай яшамасман, умрим куяр шам қилмай
Бахтим дил сўраса унга мен жонимни тутгайман.

Мен гўдаклар ўстирарман бир кўзини кам қилмай
Улар боис не юк келса, елка тутиб ўтгайман...»

* * *

Жангга кетган ҳар юзтадан ўлди тўқсон еттиси,
Нақ қирқ йиллик деворларнинг ортида-ку, ул тунлар.
Бул кун нечун хонадонда камаймоқда бахт иси,
Қайдан пайдо бўлмоқдадир бул кун тирик етимлар?!

Айтинг, бул кун бунчалик мўрт хонадонда устунлар,
Бунча мискин сўнг уларга суянолмай қолгувчи.
Бул нимадир кўкраклардан ўрлаётган тутунлар,
Бул сабаблар, тақдирларни турли йўлга солгувчи...

Унда, урушга юкладик бор етимнинг уволин,
Бугун кимга юклармиз бахт-бекорлигин бугуннинг.
Нақ бўғзига келиб қолган бугуннинг бу саволин
Бугуннинг бу мажруҳ дардин, беморлигин бугуннинг?!

5 сентябрь, 1982 йил.

ҚИРҚ ЙИЛДАН СЎНГГИ НИДО...

*Кимга ўпкам зорим, бу мунг, бугина,
Қонларимда қолди не болагина.*

МИРТЕМИР

Не бир гўдакларнинг заволиман мен,
Мангу унутганман недир ширин хоб.
Дунёнинг кўндаланг саволиман мен,
Ҳали-ҳануз ҳеч ким топмаган жавоб.

Сўраманг умримнинг баланд-пастидан,
Умрим — алоқ-чалоқ, босиринқи туш.
Узун умрим бўйи бешик устида
Бедор, қалқиб ўтсам эмасмиди хуш.

Ахир узун тунлар зил, кўрғошин тан
«Оҳ» урсам оҳимдан ёстигим куйиб.
Умрим ўтмадими бир бор тутмасдан
Гўдагимга кўкрак сутимни ийиб.

Мен ҳам аёл эдим мевадек суюк,
Жон-жонимда сўнгган ўтларим билан.
Қонларимда қолган не гўдакка ризқ —
Кўксимда қуриган сутларим билан.

Дунёга кўндаланг саволдирман мен,
Ҳеч ким жавоб бериб қаролмайди тик.
Ҳам бахтсиз, ҳам хушбахт аёлдирман мен,
Қирқ йилки елкамда «уруш» деган юк.

Бахтсизлигим, тутаб кетдим гоҳ ўчдан
«Ёлғиз ўтмади-ку қанча ёш-қари!»
Бахтим шу, уйимни қулфладим ичдан,
Бу ўй судрамади мени ташқари.

Бахтсизлигим шуки, ўтдим ишққа зор,
Кўрдиму қаддига кўзим тўймади.
Бахтим шу, кўйида сочим бўлди қор,
Ётоғимга ўзга оёқ қўймади...

Бахтсизлигим, умрбод кўз тикканларим —
Қирқ йил, қайтмади-ей, сароб бор шукуҳ,
Бахтим, шу туйғуга кўникканларим,
Ҳайратдаман, қандоқ портламади руҳ.

Бахтим... Бахтсизлигим... санчаверди тиғ,
Гарчанд ҳамон бутман, демакки, ютдим.
Ҳузур-ҳаловатли ердан, воҳ дариф,
Мен ўз-ўзим билан курашиб ўтдим.

5 сентябрь, 1982 йил.

ТУРНАЛАР

Сув тинди, гуллар хазон, турналар айтар видо,
Кеч кузнинг сурати бу, кўникиш ҳам керак-да.
Не учун бу юракда сўнгсиз дард, сўнгсиз нидо,
Куз келмай учиб кетган турналар бор юракда.

Кўзимнинг қирғоғига аччиқ ёш бўлиб келар —
Зангор ишқ беҳиштига кирмаган турналарим.
Тушимда чаппар уриб боғларга тўлиб келар,
Ўнгимда кўзим тўйиб кўрмаган турналарим.

Қай юртда макон топди қай бирининг тупроғи,
Ким билар қай денгизда қай бири чўкиб кетди.
Кеч кузда, хусусан, шу турналар учган чоғи,
Қайтмаган турналарим кўнглимни сўкиб кетди.

Қайтгани, қайтганига қарайман, тўкиламан.
Бирида бир қанот йўқ, бирида эса бир кўз.
Ярим жон... мен титроқда бисотим титкилайман,
Қадини кўтармоққа бўлай деб бир тирак, сўз.

Қайтганлар, қайтганлар ҳам сийраклашар кундан-кун,
Хув қорда оқсоқланган уч-тўрт турнани қаранг.
Кузатаркан кўнглингни тўлдирмасми қасос, хун,
Асабларинг тортмасми чолғу симидай таранг.

Ҳеч йўқса шулар ҳаққи, лоқайд яшаш исноддир,
Яшашми, енгиб яшаш... Бошқаси ортиқча гап.
Ҳар лаҳза таранг тортиб яшаш бизга қисматдир —
Яшашимиз шарт бизнинг ханжар каби жаранглаб.

Улар-ку қасд қилдилар бизга фидо ўтмоққа,
Бобо мерос қутлуғ қон қандоқ тинч қўйсин бизни?!
Ҳаққимиз борми айтинг, одамлар, унутмоққа,
Қайтган, қайтмаган оппоқ, оқ турналаримизни.

Сув тинди, гуллар хазон турналар айтар видо...

12 сентябрь, 1982 йил.

Фазу АЛИЕВА
(Доғистон)

ЧАВАНДОЗ БОЛАГА

Болажон,
Эгарсиз ва узангисиз
От қамчилаб бораётган чавандоз бола,
Сенга ҳасад қилаяпман.
Ҳу кўринган булут янглиғ ҳасадим тиниқ,
Тўзғиб кетган сочларингга
Илашган нурдай ҳасадим иссиқ,
Қачонлардир мен ҳам бунда
Отда учгандим.
Парга ўхшаб гоҳо чўққи, гоҳ тошга тегиб,
Тоғдан тоққа
Худди булут янглиғ кўчгандим.
Учган эдим
Порлаётган қуёшга тегиб,
Учган эдим
Отмас,
Довқур бир шамолнинг бўйнига ётиб,
Сочларимнинг узун, қора, шўх толалари
Отнинг сариқ ёли билан эшилиб кетиб,
Қичқиргандим, уча қолгин, отим, баланд уч.
Борарканман қуёш нурини ғамлаб дилимга,
Шундан буён ўша парвоз яшар мен билан,
Шундан буён нур қўшиғи келар тилимга.
Болажон,
Сен бўш келмагин, шамолдай от сур,
Мен-ку энди шошиб, отга урмасман эгар.
Аммо ўша бир вақтлари жамлаганим нур —

Кулиб-кулиб тугатмоққа умримни етар.
Болажон, сен учгин,
Сенга менинг ҳасадим —
От ёлида ўйнаётган нурдайин нафис.
Бу нур таранг торга ўшаб кетади асли.

*Силва КАПУТИКЯН
(Арманистон)*

УНУТИШ

Хаёлимдан тамом унутилса хонадон,
Бурчимни унутсам, қийнамаса виждон.
Унутилса шараф, бор наслу насаб —
Дилимда тугилган муҳим гап.
На юртим, на халқим билмаса бу сирни,
Мисра, умидларим чиқиб ёдимдан —
Ҳакамни унутсам, унутсам тақдирни
Ярқираб сен чиқсанг олдимдан.
Ибтидо, интиҳо, барча-барчасин,
Сенга алиштираман, қолсанг фақат сен
Бир кун чўққилардан сенга қуласам,
Кўчки мисоли.
Сен — водийни, бир кўза янглиғ
Ишқим шаробига қилсам лиммо-лим.
Баҳорги сув каби эриш, қуюлиш,
Гўдакдек суюкли, эрка туюлиш,
Беғам, эҳтиётсиз, жимжит — севмоқ учун,
Ишқдан ўзгасининг устидан кулиш,
Мароқли, мароқли...
Унутиб асосларнинг асосини,
Кўтарай муҳаббат тахтига Сени.

Муҳаббат бир олов солсин-ки жонга,
Айланиб кетайлик уммонга.

Ибройим ЮСУПОВ
(Қорақалтоғистон)

САКСОВУЛ

Чайир қўлларин унсиз кўкка чўзган —
Элдан четда кимлар ул, қайси ботир?
Ҳеч ким эмас, ул қадим саксовуллар
Поёни йўқ далани қоплаб ётир.
Бағрида ўти бордир тошқўмирдай,
Юз-кўзларин чанг босиб ёш кўринмай.
Ўз даласин ёвлардан кўриқлаган —
Қадимги массагетнинг лашкаридай.
Курашар олов сели, жабр билан —
Йиқилса иши бўлмас қабр билан.
Ёғмай ўтган булутларга ўчакишиб —
Туядай чидаб берар сабр билан.
Бўронлар келиб уни юлқилаган,
Аммо кўрқмас у ҳеч бир ғулғуладан.
Артезиан излаган қазувчидай —
Томири билан чўл тўшин бурғилаган.
Сахро, қуюнга кўкрак кериб чидар,
Билмас машаққатлардан сесканувни.
Салмоғи мисоли фил суягидай —
Севаман чўл боласи — саксовулни.
Уруғини ер танламай униши чин,
Майли бошидан қору довул ўтар.
Ёнса ҳам текин ёнмай одам учун,
Бағридаги бор ўтни бериб кетар.

“МУҚАДДАС АЁЛ”

Китобидан

(1987)

*Қимтинасан, астагина кўтарасан бош,
Минг йилликдир кўзингдаги жовдираган ёш.
Гуноҳкорлар минг-у, битта Сенга тегар тош,
Сен барибир муқаддасан,
Муқаддас аёл!*

БУ ВАТАН...

Мен Ватан сўзин қандай нафас билан айтаман,
Бу йўлда қайдан бошлаб, қай нуқтадан қайтаман.
У бир гўдак, мен уни қай тарзда улғайтаман,
Билмам, ўзни англай деб кўз юмдимми қай фурсат?
Шу хил турфа ҳолатлар аста ростлай бошлар қад.

Лампачироқ пилиги титраб, куяр кечалар,
Келинчаклар бошини музга қўяр кечалар,
Чақалоқдан отасин ҳидин туяр кечалар,
Куёв қайтиб келмайди, келган ғамни ғарамлаб,
Келинчаклар фиғони: «Вай тўрам-ей, тўрам»лаб.

Қад кўтараверади, йиллар деворин йиқиб,
Бир тикилган маҳсини тўрт бор тўздириб, тикиб,
Кўрпасин бошга тортса, оёғи қолган чиқиб,
Қийин кунлар қорида юпун, ивиган аёл,
Тирноғидан қон сизиб, кўсак чувиган аёл.

Шу келинчак, шу аёл Сенмасмидинг, дилбандим,
Етмиш икки томирим, жигарим банди-бандим,
Сен отамми, боламми, билолмайман, асли ким,
Бир четида қуёшдай онам ботган Ватаним,
Бир четини қўриқлаб отам ётган Ватаним.

Отам бўлсанг руҳингга садоқатдан атайин,
Болам бўлсанг ёнар жон, ёнар хатдан айтайин,
Момом, онам айтгани мен бошқатдан айтайин,

Кўйлагим шамолидан баҳра олар Ватансан,
Майсасида сочимнинг ҳиди қолар Ватансан.

Кўраман, хаёл суриб мардлар кетган йўл билан,
Этик изин соғинган чечакли ўнг-сўл билан,
Жанг ханжарлари кесган йигирма миллион қўл билан,
Ғалаба байроғини кўтаришган Ватанни,
Ким разолатдан куйса тенг куйишган Ватанни.

Шундай, ғалаба барҳақ, ер билан кўк қўлласа,
Кеча-ю бугунги кун, виждон-у, ўқ қўлласа,
Ҳар улусин энг аввал чап кўкрак — чўғ қўлласа,
Суян, абад нурамас қоя бўлар бу Ватан,
Авлодларни кўтарган ғоя бўлар бу Ватан.

1

Бугун менинг кўксимда гул унадиган куним,
Дийдорингга термулиб жим, тинадиган куним,
Сутдан ҳалол юрт, Сенга сиғинадиган куним,
Бир четида қуёшдай онам ботган Ватан деб,
Бир четини кўриқлаб отам ётган Ватан деб.

* * *

Ватан! Сенинг йигирма миллион
Дарёингни уруш қуритди.
Оқди шунча дарёларда қон,
Шунча дардни юрагинг ютди.

Унутмайсан сарғайиб, ёху,
Ўққа учган дунёларингни.
Ошқин-тошқин оқиб кетган у
Сўнг қайтмаган дарёларингни.

Туш кўрасан тўлиб, тўкилиб,
Ул дарёлар тўлқин уради.
Бари бирдай шовуллаб келиб,
Тунлар сочинг оқартиради.

Кундузлар оқ сочинг силайсан
Куйиб, ўлган дарёларингга.
Қуримаслик умрин тилайсан,
Кучга тўлган дарёларингга.

ХАЛҚИМГА

Гирдингизда дарёдай оққаним оққан бўлди,
Жонингиз алқаб жоним ёққаним ёққан бўлди,
Букилманг, — деб кўз узмай боққаним боққан бўлди,
Нон-тузини кўз ёшдай ёмғир, қорга қорган халқ,
Охир-оқибат озод, кўксини кўтарган халқ!

Офтоб юз кўрсатгани эринган кунлардаги,
Рутубатли, бесамар уринган кунлардаги,
Жанг майдонида отлар суринган кунлардаги
Изтироблар ошароқ бу юксак тоғ муборак,
Толиб-толиб сўнг толиб қад тикламоқ муборак!

Аёл мунглиғ демишлар, гоҳ мунглиғ кўнгил бўлиб,
Ҳар алп олғаларимга қалдирғоч сингил бўлиб,
Фамингиз тошдай босиб, қувончдан енгил бўлиб,
Билмайман, бу кунларга қай тарзда етиб келдим,
Ҳар ҳолда бор чиғриқдан Сиз билан ўтиб келдим.

Изғирин-қор келганда бир-бирини қувишиб,
Кўкарган қўлларингиз қолганида увишиб,
Титроқларга солганда ичингизга қор тушиб,
Жилмадингиз даладан, бу қай фидо имондир,
Демак, виждон ўлмаган, демак, имон — омондир.

Авжи юрмоқ онда шуъла кечиб, ой кечиб,
Муйсафидлар ҳам юрди кўлмак кечиб, лой кечиб,
Ўспирин — ўғил-қизлар шавқдан, ҳойнаҳой, кечиб,
Шу пахта деб, шу нон деб сарғайган рўйи-ранги,
Бу жанг — ғурур, ҳис жанги, бу жанг ризку-рўз
жанги.

Урушда биз бермадик бир қарич еримизни,
Бу жангда бир толани, нон, манглай теримизни.
Урушда, тинч кунларда кўп синаб кўрдик ўзни,
Демак, энг юксак ва энг тик гоё ўзимизда,
Ҳар қандай зўр ҳужумга ҳимоя ўзимизда.

Не бахт-ки, аввал-охир тун ортидан тонг келур,
Қийин келган ғолиблик — бахтга ҳамоҳанг келур.
Тириклик десам — менинг кўз олдимга жанг келур.
Жанг-ки, еру кўк учун, жанг-ки, нону туз учун,
Фақат ўзимиз учун, фақат ўзимиз учун!

Гарчанд, кечаги кунлар ўтди мушкул, жафоли,
Тун қанча ногинч кечса тонг шул қадар сафоли.
Ўзбекистон, фарзандлар ўтгай Сенга вафоли,
Улар балки минг-мингдир, аммо яхлит, тоқ бўлиб,
Ўтгай иттифоқ бўлиб, ўтгай иттифоқ бўлиб!

Гирдингизда дарёдай оққанам-оққан бўлди...

УЧИНЧИ ҚИЗ

*Шекспирнинг «Қирол Лир»
трагедиясини ўқиб...*

Айтолмайман ширин сўз авраб,
Кечиролмам пастлик, гуноҳни,
Тоза қалби барча ўққа даф
Мен учинчи қизиман шоҳнинг.

Опаларим ўхшаш нусха гул,
Мақтай олар силлик, ширали.
Мен тўғриси — юрагимга қул,
Бир юракки чабдаст, қиррали.

Опаларим зарга кўмади
Ширин алдоқ, сийлови баланд,

Мени эрим олиб жўнади
Юрак, шул бир бисотим билан.

Кекса отам учун талашиб
Ардоқлашга топиб минг сўз, ранг
Аввал мушук янглиғ ялашиб
Сўнг солдилар кўкрагига чанг.

Мол-дунёсин бўлгунча олиб
Тантиқ жонни унга тикдилар.
Олгач, юртдан олдига солиб
Шир яланғоч ҳайдаб чиқдилар.

Ҳақ эшитди, балки, оҳимни,
Қайтарди-ю, уни қўлимга,
Қутқарар чоғ қиблагоҳимни —
Мен ўзимни бердим ўлимга!

Халқим, Сени ўртамасин дард,
Бошгинангга келмасин-ку тун.
Аммо билиб қўймоқлигинг шарт,
Мен учинчи қизман Сен учун.

Сен Лир эмас, Корделия — мен,
Фақат абад Сен емагин панд.
Ҳақнинг ўзи сени асрасин,
Опаларим янглиғ қизлардан.

МУАММО

Бутун муаммодир қўлни асрамоқ,
Муаммодир боғни, гулни асрамоқ.
Бошқача қурсак деб таклифлар қатор,
Қийин ҳатто тўғри йўлни асрамоқ.

Эсласанг... хотирга қуюнлар кетгай,
Эсласанг, қораяр кўзларинг олди.

Қийғос боғлар кетиб шамолга беткай,
Ўрнида яп-яйдоқ далалар қолди...

Ҳар бир сўзни маҳкам, дарахтдай ушлаб,
Силкитгин, ҳар бир сўз берсин садо, ун.
Кўкартир, кўкартир тишингда тишлаб,
Тилни асрамоқ ҳам муаммо бугун!

Сўз ташиб, сўз ташиб худди болари,
Биз қайгача борсак, сўз-ла борамиз.
Сийрак тортиб қолса сўз далалари,
Уни болаларга қандоқ берамиз?

Елкада она тил юклари турсин,
Биз кетавермайлик ўзни кўтариб.
Меҳнаткаш ўзбекнинг боласи юрсин,
Пахта билан кўшиб Сўзни кўтариб.

ЖАСОРАТНИНГ СЎНГГИ ТУНИ

Майли шодумонлик, ё ғорат туни,
Ўлажакман фақат жасорат туни!

Ўлганлар қолган йўқ жанг майдонида,
Мен билан душманни қирдилар қирқ йил.
Қачонки толиқиб кўзим кетган дам
Мен билан ҳақкалаб юрдилар қирқ йил.

Дўстим юрарди бир қизни эгаллаб,
Кун келди оҳ, дўстим қонига ботган.
Тушларимда «Нега ўлдинг, нега»лаб
Қиз ўзин дўстимга отгани-отган.

Тушимда қийқириб, ўртага олиб,
Кимдир хотинимнинг хатин беради...
... Инграйман, йигитлар улгурмай қолиб,
Танклар босиб-янчиб ўтиб боради...

Урушнинг даҳшатли қўллариدير — дор,
Қирқ йил юволмайди дил доғларимни.
Ёраб, кўз юмдимми, голиб ҳамда хор
Осадилар маҳбус ўртоқларимни.

Қандоғам тўкилмас кул бўлиб кўксим,
Ахир унинг томир-томири куйган.
Касал қўзилардай қўл ушлашиб жим
Чўп гўдаклар борар крематорийга.

Кетаркан бу беҳишт қушлари билан
Бир кун рост-рўёни тамом тарк этсам.
Урушнинг исёнкор тушлари билан
Андармон умримнинг сўнггига етсам.

Ўлганлар қирқ йиллик шаҳидмас, хуним
Тунда ўлган оғам, иним бўлади.
Улар билан сўнгги ўтказган туним
Энг сўнгги жасорат туним бўлади.

* * *

Йигитлар ўлимга кетган йўллар бу,
Ортига қайтмаган из бор барида,
Шоҳлар чўзилганча қолган қўллар бу,
Дод солганча қолган йўл четларида,
Сен бу дарахтларга меҳрибонроқ бўл!

Қандоқ унутамаң, унутаи қандаи,
Айниқса кўрганда бу — жанг бошини.
Мажнунтол букилиб садр тушгандай
Саннаб йўқлайверса тўкиб ёшини,
Опам, синглим дегил мажнунтолларни!

Яхши ният билан бу уйни қуриб
Ўлимга кетганлар ўтиб-ўтмай тўй,
Кетганда ортидан кетмаган юриб,
Ўлганда, тўкилиб, йитмаган бу уй.
Эҳтиёт бўлиб кир остонасидан!

Аёл, бу аёллар сокин ўлтирар,
Кўзлари минг бало, қазони кўргач,
Улар бўйдор ғамни қучиб ўтдилар,
Бўйдор йигитларни ўлимга бергач,
Уларнинг кўзига тик қараб бўлмас.

Йигитлар ўлимга кетган йўллар бу!

ҚИРЧИЛЛАМА ҚИРҚ ЙИГИТ...

Бу жанг асли сув билан оловнинг жангги бўлди,
Очилган жароҳатлар янгидан-янги бўлди.
Тунлар бевақт сарғайиб, ҳижроннинг ранги бўлди,
Белларин кўтаролмай йўллар беланги бўлди,
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

Энди деганларида «қарчиғай йигит бўпти»,
Аста эгилиб қизни ё ўпмади ё ўпди.
Аммо учиб кетдилар лочини бўлиб кўпди,
Аммо юрт қон қақшади, юртда қиёмат кўпди,
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

Қайтмадилар ва лекин «номаълум» деб ёздилар,
Қайда ниҳон юрурлар шунча қишу ёз улар.
Оналари гоҳ ҳушли, гоҳ ақлдан оздилар,
Қондошлар гоҳ кўнгилда гўрларин ҳам қаздилар,
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

Юрагимда аччиқ ўт, на гина-ю, на зарда,
Ерга сигмай қоламан фақат баъзан кечларда,
Ленинградда ўлган балки қамал, ўчларда,
Балки Бухенвальддадир — одам ёқар печларда,
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

Қирқ йигитни қирқ асов той десам от бўлмади,
Қайтган турналар ичра қирқ кўш қанот бўлмади,
Улар қирқта шон бўлди бирор иснод бўлмади,

Қирчиллама бу ҳаёт аммо ҳаёт бўлмади
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

Қирқ йигитни дўл урган қирқта боққа менгзадим,
Тўфон келиб ўчирган қирқ чироққа менгзадим,
Юрагимда ўйилган қирқта доғга менгзадим,
Тикланар чоғ қулаган қирқ байроққа менгзадим,
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

Йигирма миллион байроқ, гўрли-гўрсиз кўзғолса,
Совиб қолган ўчоқлар қўрли, кўрсиз кўзғолса,
Мункайган келинчаклар эрли, эрсиз кўзғолса,
Бугунги урушқоқлар, Сиз не дерсиз кўзғолса,
Қирчиллама қирқ йигит уйга қайтмаган кунлар.

ЭСКИ САНДИҚ

Эски сандиқ, эски сандиқ, ёғочмисан, темирми,
Эски уйда макон тутдинг ҳолигина бурчакни.
Нимадир ул сенда туриб келинчакни емирди,
Нимадир ул кўнглин олиб гуллатди келинчакни.

От айланиб қайта-қайта қозигини топгандай,
Сенга қайтиб келаверди келинчакнинг йўллари.
Не узилди кўкрагидан Сени ҳар гал ёпганда,
Кейин нечун қай пайтгача титраб юрди қўллари.

Воҳ, биламан, унинг учун очилсанг — Сен ёрилтош,
Сарғайиб, титилиб кетган эртақ чиқиб келади.
Йўқ, кўз очиб кўрганим деб, бир ёстиққа қўйган бош,
Уни қўлда кўтаргувчи эркак чиқиб келади.

Кўтармади, жангга кетди, қайтган сариқ эртагин
Почта қутисидан олди, уруш уни яхлатди.
Дунёларга сиғишмаган Гўрўғлидай эркагин
Парчагина қоғоз қилиб сандиғига тахлатди.

Шу-шу йиллар, сувлар оқди, келинчак ҳам қариди,
Қирқ йил босди шу эртакни кўкракнинг чап ерига.
Балки бугун қушдай енгил, бор ғамлари ариди,
Ахир қирқ йил сир айтди у сандиқдаги эрига.

Шу сандиқни дарёга бир оқизсам деб ўйлар гоҳ,
Ботаётган кунга қараб, артмасданам ёшини.
Ажаб эмас Тоҳирдайин ул тирилиб чиқса, оҳ,
Тоҳирдайин... йўқ Тоҳирдай кўтармас ул бошини...

Эски сандиқ, эски сандиқ, ёғочмисан, темирми?!

ҚАЙТМАЙМАН...

«Қайтмайман, бурчимни ўтаб ўламан» —
Қирқ иккинчи йилдан ёздим кўчириб.
Мен бугун тўламан, жомдай тўламан —
Кечмиш тўфонларни қайта кечириб.

«Қайтмайман, бурчимни ўтаб...» во дариғ,
Қоғознинг қолгани кетган титилиб.
Қирқ йил-ки бу кўм-кўк олам сап-сарик,
Яшайман, қоғоздай бағрим ситилиб.

Қайси тўзим билан ўтказдим бошдан
Қирқ йил қайталаган кўклам, ёзни мен.
Кўкрагимда ёнғин чиққанда тошдай —
Тошдай босдим унга муз қоғозни мен.

Истасанг кўп нарса амалга ошар,
Истадим, шу қоғоз менга эр бўлди.
Фақат кўмсаган чоғ йигирма яшар
Истагим ер бўлди, кўнглим ер бўлди.

Қайтмайман... ҳа, мен ҳам қайтмадим фақат
Умр ўтди ҳижроннинг тутунин ютиб.
Кетяпман, кўксимга муҳрланган хат
Сарғайган шу қоғоз кўлимдан тутиб.

Қайтмадим... мард туриб тугаётир жон,
Қайтиб, Сенга юм-юм ёш қуйсам, қани?!
Мўъжиза бўлса-ю тирилсанг бир он
Қайтиб кўкрагингга бош қўйсам, қани?

Қайтмайман, бурчимни ўтаб ўламан.

ҚАМАЛ КУНЛАРИДА

Мен ўйлайман. Юриб бўлмас Ленинградда,
Сал шарпадан ҳар бир қарич тупроғи додлар.
Ҳар эшикдан чиқаверар кўзлари катта
Эти бориб суягига ёпишган зотлар.

Хаёлимда кимдир бетин кўнғироқ чалар,
Қарға мурда кўзин чўқиб келаверади.
Тобуту гўр етишмаган гўдаклар, чоллар
Тўп-тўп бўлиб гўрдан чиқиб келаверади.

Ким чидаб жон сақлар, озгин мушугини еб
Ким чидамас, ақлдан озиб қаҳ-қаҳ солар ким.
Шоир шеърда: «Биз ғалаба қилажакмиз» деб
Мук тушиб иш столида қилар жон тақсим.

Тушларимда қичқираман, ҳеч ким бермай сас
Арвоҳдай соб, дардин ичга ютиб туради.
Мевалармас, ўликларни ташиб улгурмас
Жасад ортган машиналар ўтиб туради...

Йўқ, фашистлар остонада қоларлар туриб,
Билолмай бу адо ернинг куч, сирларини.
Мингдан қолган ўн қасоскор тишин ботириб —
Ленинград узар қамал занжирларини!

Мен ўйлаймай, юриб бўлмас Ленинградда...

ҚАМАЛ ҚИШИДА

*...Кеча менга бир ҳунар мактабининг
директори: «дурадгорлик цехидаги болалар
елимни, гулларни еб қўйишди», деди...*

Чаковский. «Қамал» китобидан

Ўсмир укам, қўлларингга буюр, ишласин,
Дастгоҳнинг музларини эритсин тафти.
Ҳис эт сенда лаҳза қамал қиши қишласин,
Ҳис эт, елим еб тўймаган бола ўляпти.

У синглисини ётқизиб тонгда чанага,
Шошилганди, боғчагамас, уни кўмгани.
Йўл портлади, ўзин урди бомбапанага,
Сингилчасин мурдасини қайтиб кўрмади...

Уйга келса бемор она тошдай қотибди,
Қўл теккизди.. совуқ музлар кирган танига.
Онажони ним табассум қилиб ётибди,
Очлик... азоб... оғир дарддан қутулганига.

Шовқин. Ўлик йиғувчилар эшикдан кирар,
Бола чолдай бир амаллаб кўтаради қад.
«Тобут, тобут йўқми Сизда?» бола жовдирар,
«Тобут, тобут отлиққа йўқ», — гудранар солдат.

Сўнг судралиб ишга келди, рангпар, қоқсуяк,
Очлик энгиб йиқиларкан, токчани кўрди,
Унда турган қатор гулдан қолди гултувак,
Жон тер босиб елимни ҳам паққос туширди.

Сўнг қулади. Қулади-ю турмади қайтиб,
Ўлар экан шишиб кетди, сарғайиб тани.
Дастгоҳдан сўра, додлаб, беради айтиб,
«Нон, нон» дея сулайиб жон берган болани!

Ўсмир укам, қўлларинга буюр, ишласин,
Дастгоҳнинг музларини эритсин тафти.
Ҳис эт, сенда лаҳза қамал қиши қишласин,
Ҳис эт, елим еб тўймаган бола ўляпти...

ХАТО ТАКРОРЛАНМАС...

*Хиросимадаги атом бомбасининг қурбонлари
шарафига қўйилган ҳайкал пойида: «тинч ухланг,
Хато мангу такрорланмайди!» деган ёзув бор.*

Хато такрорланмас, такрорланмайди
Одам ўйлаб, кўриб турса ҳар лаҳза.
Қим алаҳлаб келган жойига қайтди,
Баданин куйдириб ўқ лаҳча, лаҳча.

Аёл, болаларни подадай ҳайдаб
Бир саройга қамаб фашист ўт қўйди,
Сен вақт топиб тез-тез бор ўша жойга,
Сен шу култепани юракка ўйгин.

Командирнинг аввал бир кўзин ўйиб,
Қўлларин устунга миҳлаб қоқдилар.
Кейин бошдан-оёқ керосин қуйиб
Товонидан бошлаб гугурт чакдилар.

Кўз олдида суйган эри отилди,
Суйган гўдагига санчилди пичоқ.
Аёлнинг гуноҳи афу этилди,
Аёлга очилди ишқ билан кучоқ.

Шу тун қаро кечди аёлнинг тунни,
Болга билан фашист бошини узди
Ва ақли ҳам учди бошидан унинг,
Шодмон қаҳқаҳаси дунёни бузди!

Сўнг бор кийимларин ечиниб отди,
Ёвни излаб кетди, соч ёйиб, дайдиб!

Агар... шу лаҳзалар чиқмаса ёддан,
Уруш — машъум хато такрорланмайди...

ҲАЙКАЛНИНГ АЙТГАНЛАРИ

Кўз ёшингни тўкиб дув
Тўкма тоқат жомимни.
Тагин келдингми, ёху,
Титратмоққа жонимни.
Томган кўрғошин ёшдан,
Ўт чиқиб кетса тошдан,
Мен ёниб йўлга тушсам,
Кувониб йўлга тушсам
Тасаввур қил, бор ҳайкал
Бир-бир ўрнидан турса,
Дала қолса, қолса зал,
Бари ёниб югурса.
Тасаввур қил, ётоққа
Ёнар ўт, кириб борсам,
Ўт сиғмайдир қучоққа
Бегонадай боқарсан.
Кўнглим оғриб, ўшал тун
Уйдан бўларман ғойиб
Ва ҳайкал дўстларимга
Кўшиларман мунғайиб.
Биламан, Сен ортимдан
Югурасан қоқилиб,
Барча туллар уйида
Бирдан чироқ ёқилиб,
Яланг бош, яланг оёқ
Отилишар кўчага.
Уйлар ёнар, ёнар боғ
Ўт кетади кечага!!!
Йўқ, йўқ, мен бу қизиққон
Шеърни қўйдим-да ёзиб,
Эй, мен учун куйган жон
Муносибим, муносиб.

Тун. Уйга қайт-да шерик
Сўзимни сўйлаб ухла,
Бўйимни бўйлаб ухла.
Сени қучолмаган, тик
Эрингни ўйлаб ухла.

ВАТАН БАХТИ

Урушдан қайтганлар ё қайтолмаган,
Бевақт қўпорилган дарахт, оталар.
Қайтиб дардин айтган, ё айтолмаган,
Гунг оталар, соқов, карахт оталар.

Тутун бўлиб қочиб чиққанлар — Ватан
Бухенвальднинг қора мўриларидан.
Гўдакларин ерга экканлар — Ватан
Ленинград. Қамал. Очлик зўридан.

Юпун, оч, қамалнинг изғиринида
Ўпкасини совуқ олганлар ҳаққи.
Ҳар ханжарлар ҳали чиқмай қинидан,
Ёв тупроғи аро қолганлар ҳаққи,

Йигитга кўрпадай ёпилган қорлар
Очиқ кўзигача тўлгани ҳаққи,
Тунда ўқ-ўлан еб шишган беморлар
Тонгда қаторлашиб ўлгани ҳаққи,

Ватан, бул яралар кетмайди битиб,
Ватан, Сенинг номинг қон аралаш ШОН.
Сенга келган ўққа кўксини тутиб,
Фарзандларинг шундай бергандилар жон.

Шундан Ватан десам, десам мен байроқ,
Кўксим оғир, оғир, кўп оғир бу бахт.
Кўксимга ўт тушиб ёнабошлар боғ,
Қўпорила бошлар дарахтлар бевақт...

Менам бир фидойи руҳ ила бир тан
Ёз кунларинг ёзлаб, қишингни қишлаб,
Кетяпман, Сен билан қовушиб Ватан,
Аччиқ, азиз бахтинг тишимда тишлаб.

ҒАЛАБА

Кўкламда қор босди ерни устма-уст,
Бинафша қор аро кўрсатди дийдор.
Мана, шу ғалаба деган иссиқ сўз,
Демак, босолмади ғалабани қор.

Бошимга ёғилди санги маломат,
Чапламоқ бўлдилар доғ устига доғ.
Қабиҳлар ўқидан қолдим саломат,
Демак, ғалаба ҳам қолди соппа-соғ.

Мен сенинг ўтингда исинганимда,
Ишқ енгар. Ғалаба. Кўзим тинади.
Ишқ менинг жон-жонимга сингганида,
Қонимда қип-қизил гуллар унади.

Кечаман, ороми нақддан кечаман,
Илоҳий бир қудрат берар менга куч.
Бир шеър деб тун бўйи оғу ичаман,
Тонгда келмоқ учун ғалабага дуч.

Ғалаба!
Самовий Янгроқни қара,
Уни деб жанглarda қанча дўст қолди.
Йигирма миллион кетди йўқликка қараб,
Ўрнида ҒАЛАБА деган сўз қолди.

Бевалар тару талх ҳижронни ичгач,
Жигаридан силқиб қасосу хунлар.
Эрлари фашистнинг ўқига учгач,
Ғалабани қучиб қолди-ку тунлар.

Қай йиллардан келар бул жонбахш нидо,
Бул — шароб!
Бир тўйиб ичмоқлик учун.
Менам жоним нисор, кетяпман фидо —
Уни бир бор тўйиб қучмоқлик учун!

Ғалаба!
Бул қадар чиройли сиймо!
Унинг тарифига борми лойиқ сўз?
Ғалаба келтирсин Сенга ҳар бир тонг,
Ҳар бир тонг бир қадар юксал, азиз дўст.

ТИЛАК

Она, ўтган умрда бахтни кўрдинг оз,
Буёғи хотиржам кечсин кунларинг.
Ота, қиёматга қолмаган қасос,
Бор бўлса кўксингдан кетсин хунларинг.

Сенга яхши аёл тилайман, ака,
Биринг икки бўлиб рўзғор гулласин.
Яхши-ёмон кунда келсин кўмакка,
Нон бўл — тўймасин ул, сув бўл — чўлласин.

Синглим, фарзандимдан ортиқроқ синглим,
Қулф урар қоп-қора қошларинг қийғоч.
Сенга бир лойиқ жуфт тилайдир кўнглим,
Тонгда кўзинг бахтнинг ўличидан оч.

Сирда, синоатда тушдик жуда мос,
Жон дўстим, сен десам сўзни улайман,
Ҳеч ким менинг каби Сенга фидомас,
Сенга ўзим каби бир дўст тилайман.

Халқим, — дейман дийдам тўлиқиб ёшга,
Гуллар, сўлмас гуллар тилайман Сенга.
Тағин бу гулларни омон сақлашга —
Курашчан ўғиллар тилайман Сенга.

Онажон, ўтир, бир ҳасратлашайлик,
Мен недир айтмадим, нимадир айтдим.
Барчасин унутдим, сен-ла яшайлик,
Югурик йўлларда тўхтадим, қайтдим.

Онам, танҳогинам, ёлғиз ойимсан —
Умринг саволлардир, яккаш саволлар,
Сен менинг кўкракда оғриқ жойимсан,—
Кечир, ололмадим уни даволаб.

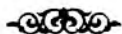
Нега, нега сўрар кўзларинг чўкиб,
«Нега»лар сарғайтар рангингни кун-тун.
Сўроқлар остида куз япроқ тўкиб,
Кўклам келаверар, ҚУВОНЧ бермас ун.

Таърифи энг буюк ҚУВОНЧДИР — эрнинг,
Аёл талпинаркан минг дарё кечиб,
Сен ўша ҚУВОНЧни урушга бердинг,
Ўзинг ғамгин буюк ҲАСРАТни кучиб.

Эшикдан эгилиб ҚУВОНЧ чиқар пайт,
Сим қандоқ чидади кўкрак — тордаги.
Ёстиқларга тўккан минг дардингдан айт,—
Минг соғинчингдан айт, ёстиқлардаги.

Бошқасин қўявер, ортиғи-ками,
Ювсанг кетадиган қўлнинг гардидир.
Энг буюк ғам, асли Қувончнинг ғами,
Энг табаррук дард ҳам соғинч дардидир.

Онажон, ўтир, бир ҳасратлашайлик...

ЧАҚИРИҚ

«Менга ёрдам беринглар», — тўшагига михланган,
Кампир ёрдам сўрайди, ҳеч ким келмайди етиб.
Ҳеч ким овоз бермайди, наҳот ҳамма ухлаган,
Қават-қават дераза, эшикларин беркитиб.

Каравотдан дераза, эшикка тортилган ип,
Аммо тортиб очмоққа дармон қани, қўлларда.
Чопқир оёқларини баднафс уруш қўйган еб,
Ленинград. Изғирин. «Блокада», йўлларда.

Аввал уруш, очлик, сўнг ёлғизлиги қўшилиб,
Мана, сўнгги йилларда тўшак билан бир бўлди.
Дард бошқа, ажал бошқа кета олмайди ўлиб,
Гоҳ ёрдам ўтинганда юрак-бағри ер бўлди.

Қўшнилар сон-саноқсиз, бир устин ўровчи йўқ,
Унин эшитиб, кирмай, ўтиб юргани қанча.
Билишарки — ул ойдаё ёлғиз, бир сўровчи йўқ,
Шундан уйнинг бўшашин кутиб юргани қанча.

«Оҳ-воҳ» қилаверманг деб гоҳ ўтишар ҳам яниб,
Ёраб, қичқирингин ҳам айтмоғи шарт шивирлаб.
Менга ёрдам беринглар, уларни олай таниб,
Одамми шу атрофда тинмаганлар, гимираб.

Одамми шу интизор, илтижога кар бўлиб,
Хонасин ичдан қулфлаб илмни қуваётган,
Бир хаёли амал-у, бир хаёли зар бўлиб,
Терлаб олим эрчасин кийимин юваётган.

Одамми эшигига қопагон итлар қўйиб,
Мушугин косасин ҳам тилло қилиб юрганлар.
Шул дераза тагидан кўру, кар ўтиб, суюб,
Ялашиб бир-бирини, ялло қилиб юрганлар.

Ҳой одамлар! Бул недир, анқиётган аччиқ дуд,
Ёрдам керак, кечикмай бир-бировга беринг ун.
То имон, эътиқодга тамом кетмасидан ўт,
«Блокада» кунлари қайтиб келмасдан бурун!

ЧИННИ КОСА

Ўғил-қизи гуллаб, кўкариб,
Етилганда, одамлар олди.
Ҳар бирини бошда кўтариб,
Она ўзи букилиб қолди.

Бугун улар яшарлар бекам,
Кўндирмаслар киприкка гардни.
Аммо ҳамон дил ўксиган дам
Бориб унга тўкарлар дардни.

Бор ғурбатни — эскимини янги
Айтиб-айтиб ўйга толдириб,
Қайтиб учиб кетарлар, енгил,
Юкларини унга қолдириб.

Оғир, бедор кечар яна тун,
Кўкрагида ортади оғриқ.
Фарзандлари... эсга тушган кун
Хат ёзарлар тилашиб соғлиқ.

Хато, хато, хато бу ҳоллар,
Бу ёзуғни ўзинг ўчиргил.
Турли ёққа эсган шамоллар —
Фарзандларни ўзинг кечиргил.

Ўнта фарзанд ўн бахтга эга,
Ҳар бирин ўз ишқу ғазали.
Ўнта гўдак талашиб еган
Битта чинни коса асалим!

Тўхтанг, уни тинмасдан ичиб,
Еяпсиз-ку, уни тинмасдан.
Ўн томондан ўнта қуш учиб,
Етиб боринг коса синмасдан.

Тўғри, рўзғор нондир, рўзғор сув,
Аммо Она, Онадан нари
Тортарми қиз кўғирчоғи-ю
Ўғилчанинг «самокат»лари...

Тўхтанг, бундай яшамоқ тақдир,
Сизни қандай тақдир кутмоқда?
Ўновингиз ярарсиз, ахир,
Бир кампирни бошда тутмоққа.

Яшаяпсиз гўдакка ўхшаб,
Керак пайтда солмай қошиқ, чанг,
Тўхтанг, коса қолмасдан бўшаб,
Тўхтанг, коса синмасдан тўхтанг!

МУҚАДДАС АЁЛ

Ошиқларинг пойингга гул отиб ҳам бўлди,
Хилватларда лабингдан бол тотиб ҳам бўлди
Ва бу ҳақда кимларгадир сотиб ҳам бўлди,
Сен барибир муқаддассан,
Муқаддас Аёл!

«Аввал: «Кел-эй, қучоғимга тўл, балқ», дедилар,
Унамадинг, «аёл ўзи терс халқ», дедилар.
Ичолмагач юз ўгириб шўр, талх, дедилар,
Сен барибир муқаддассан,
Муқаддас аёл!

Сен дарёсан, ўпганини қирғоқ яширар,
Жуфтим бўл, — деб чопганини ҳар тоқ яширар,
Жаннатим, — деб қувонмасдан қумлоқ яширар,

Сен барибир муқаддасан,
Муқаддас аёл!

Асли бу бор эрмакларнинг борар ери Сен,
Росту ёлгон эртакларнинг борар ери Сен,
Асов отдай эркакларнинг борар ери Сен,
Сен барибир муқаддасан,
Муқаддас аёл!

Чорлашганда сен келсанг, гоҳ бекор келсанг-да,
Маст даврага бир сарин ел, бир тор, келсанг-да,
Хор келсанг-да, номардларга гоҳ хор, келсанг-да,
Сен барибир муқаддасан,
Муқаддас аёл!

Қимтинасан, астагина кўтарасан бош,
Минг йилликдир кўзингдаги жовдираган ёш,
Гуноҳкорлар мингу битта Сенга тегар тош,
Сен барибир муқаддасан,
Муқаддас аёл!

Ҳарир, хушбўй баданингда тошлар изи бор,
Кўкрагингда эгилган не бошлар изи бор,
Куёш изи, куйдирган куёшлар изи бор,
Сен барибир муқаддасан,
Муқаддас аёл!

ХАВОТИР

Жуфт ҳалолим! Кулгуси сим-сим...
Оҳ уруш-эй, кўкайинг синсин.

Соб бўлмасдан айрилиқ, азоб,
Наҳот умрим бўлмоқдадир соб.

Синиқ-синиқ кўкайимга сен,
Дард-хўрсиниқ кўкайимга сен

Тоғ устига тоғлар қулатиб,
Доғ устига доғлар қулатиб,

Бор бахтимни юлиб ўтказдинг,
Кўрмагандай қилиб ўтказдинг.

Чимилдиққа кирган дам қани,
Арслонворим, бош эгам қани?

Қирқ йил бағрим қийилиб кутиб,
Бор лаззатдан тийилиб, кутиб

Сирларимни оқ қорга айта,
Суякларим оқарган пайтда

Ким кўтарар тобутимни жим,
Жуфт ҳалолим, кулгуси сим-сим?!

ТЎМАРИСНИНГ АЙТГАНИ

Аёлнинг оғири, қўрғошини мен
Қасос мени ҳам силкитди, қўймади.
Қонли хумга тикдим ёв бошини мен,
Қонга тўйсин дедим, тўймади!

Мен ҳам нафис эдим, ситора эдим,
Қасосимга бўйинсунмаганимда.
«Замон, замонингга ўт кетсин», — дедим,
Ханжаримнинг дамин синаганимда.

Набирам, Сенга ҳам етади бу хун,
Асли йўқ нарсани сўрамам Сендан.
Рақиб дуч келганда йиғламай маҳзун
Қон юқи ханжаринг суғургин қиндан.

Қасос ҳаволарин очлик билан ют,
Гарчанд ситорасан, нафис аёлсан.
Менинг гумоним йўқ кетмоғига ўт,
Сен агар «ўт кетсин» дея қўзғолсанг...

КЎКРАГИ ДОҒЛИЛАРГА

Ривоят қилурлар-ки: бир табиб чархлаб пичоқ,
Зоғ кўксини тиларкан кўриб қолибди бир доғ.

Воҳ, кўкси доғлик экан, бул зоғни қўйибди ул,
Дарҳол тутиб келтириб бошқа зоғ сўйибди ул.

Ёраб, бунда ҳам бир доғ, яқосини тутибди,
Ҳайрат билан учинчи зоғ кўксини титибди.

Доғ устига доғ эмиш, учинчи зоғ кўкраги,
Ҳайҳот, шунча дард чекса, қушлар, ҳатто кўкдаги!

Ва жунбушга келиб ул кўксин очмиш минг зоғни —
Оҳ уриб ҳар бирида кўрганида бир доғни...

Беҳол табиб ёзибди «бу дунё кўп қадим», деб,
«Унда бирорга зоғи бедоғ учратмадим», деб.

... Одамларда бедоғ дил, эгилмаган қад учрар,
Кўкрагида бир доғ йўқ, бедард, бўйи бад учрар.

Аммо менинг шарафим кўкракнинг доғларига,
Кўкси доғлини олдим кўзим қароқларига.

Йўқ, йўқ, беҳудага ҳеч кўкракларга тушмас доғ,
Шиғил мевасин ахир кўтаролмай синар шох.

Қатор ўғил-қизини ўстиргунча тик қилиб
Отанинг тик қомати қолгай ахир букилиб,

Ўриб қирқта кокилни қизига бергунча то
Онанинг ўз сочлари тўкилиб бўлгай адо.

Йўқ, йўқ, беҳудага ҳеч кўкракларга доғ тушмас,
Бизнинг лаблар сохта сўз, мақговларга қовушмас.

Ҳақ сўзимиз рўёни албат ўтажак янчиб,
Шу ҳақ сўзни айтгач гоҳ қолар кўксимиз санчиб.

Бизнинг юрак доғлидир, ким учундир куйдик биз,
Ким учундир кўкракда оғриқ, дардни туйдик биз.

Соғлом, бўм-бўш қалб билан яшамадик бекорга,
Яраланиб бўлса ҳам малҳам бўлдик беморга.

Сўнгги йўлга кетармиз, шафқатни тишда тишлаб,
Доғли, ярадор, лекин тоза юракни ушлаб...

* * *

Онанг қариёлмас, қариёлмас отанг,
Имкон ярат, қарисин улар.
Сен йўл қўйган ҳар битта хато
Зардобдай уларнинг кўксига тўлар.
Токи Сен қоқилиб йиқилаверасан
Ҳар бир тош, ҳар харсанг, ҳар бир қояга.
Қаримоққа ҳаққи йўқ уларнинг
Етиб келмоқлари шарт ҳимояга.
Дўл урар... ёмғирлар чўқир, бўлиб тош
Улар билан қатъий қилолмасанг жанг,
Чопқиллайверади отанг шўрлик — ёш,
Бўзчининг моқиси бўлади онанг.

БУ ЎТ...

Қайда дард эли бўлса мубтало Увайсийман.

Ким билар бу ҳаётда қай тақдир аъло бўлғай,
Шоирга ўз юраги бир умр бало бўлғай,
Қайда дард эли бўлса шоир мубтало бўлғай,
Менам билмам, дунёга ғамми, нурман, моможон,
Мубталолик дардига меросхўрман, моможон.

Гарчанд зикр этанлари булбул бўлган, гул бўлган,
Гарчанд ҳар ашъорига минглаб юрак қул бўлган,
Бедилни билардингиз, дили ёниб қул бўлган,
Нечук сизам шу ўтга кўп шошдингиз, моможон,
Кўра-кўра ўт билан ўйнашдингиз, моможон.

Ҳазрати Навоий-ку назм бобида шоҳ ўтди,
Мангу такрор ўлмағай энди бу янгроқ, ўтди.
Аммо кўнгил уйида ёқмасдан чироқ ўтди,
Аммо бу соҳир кўнгил доғ ўтди-ку, моможон,
Ёраб, шоҳ йигит умри тоқ ўтди-ку, моможон.

Нодираи Даврон-ку сурардилар давронни,
Шеър ила куйлатарди халқи-ю, Умархонни.
Нечун кун келиб у ҳам жаллодга берди жонни,
Ҳатто Моҳларойимдай¹ ойим бебахт, моможон,
Айтинг, кимга бахт берган бу шеърый тахт, моможон.

Йўқ-йўқ, гарчанд то абад дилга оғриқ ҳамроҳдир,
Шеър ўзи энг буюк бахт, бунга тарих гувоҳдир,
Шеър нурын пайқамаган қай қалб бор-ки, гумроҳдир,
Бахт ё бир эътиқодда маҳкамликми, моможон,
Бир дардиманд юракка малҳамликми, моможон.

Пушкин шеърда озодлик каъбаларин тиклади,
Сўнг он қадар хор-зорни суяди, қўлтиқлади.
Собит туриб бешафқат ўз ўт кўксин тиглади,
Аввал-охир шоирни ўтда кўрдим, моможон,
Азал шоир дардини катта кўрдим, моможон.

Бу ўт менга ҳам сачраб ҳар хуш дами ёндирди,
На ҳар хуш дам, ҳар битта ҳужайрамни ёндирди
Ҳақ, шеър қолди, қолган бор ортиқ-камни ёндирди,
Қўлланг, менам шу ўтни жонда туяй, моможон,
Қўлланг, то рўзи маҳшар унда куяй моможон.

ЁЛҒИЗ ЎФИЛ ҲАҚИДА БАЛЛАДА

Сен чақиргин, чақир вақт топганинг дам,
Оралиқда овоз юриши керак.

Йироқ қишлоқдаги мушфиқ онанг ҳам
Уйга кириб-чиқиб туриши керак.

¹ Нодираи Давронни «Моҳларойим» ҳам дейишган.

Чақириб бўлса ҳам айбларингни юв,
То уйга бутунлай кетмасин кириб,
Тувакдаги гул ҳам тўкилади дув
Турмасанг сув куйиб, эслаб, чақириб —
Сукутдан суюги симиллаб оғрир,
Қийнайди ёлғизлик бўлиб тун келиб
Сезгир қулоқлари кундан-кун оғир
Эшитмай қолиши қийин кун келиб.
Имиллаб «шукур, ҳар тирик дамга», — деб
Баъзан кунчувоққа чиқиб ўлтирар,
Эрмак деб, шаҳарлик неварамга, деб
Алвон кўйлакчалар тикиб ўлтирар.
— Тўғри-да, меники ярашмас, кўпол,—
Дейди-ю, бари бир кетади куйиб.
Нимага шу ўғли бўлмади чўпон,
Боласи юрарди тикканин кийиб.
Келин саҳар туриб сув иситарди,
Уқаларди оғриқ оёқларини —
Таяниб, умридан рози ўтарди —
Ўғлининг чўпонлик таёқларини...
Бирдан тикишини йиғади беун
Эслаб бир вақт шундай тикканларини —
Келин кўйлакчасин ёқтирмаган кун
Кўнглининг азият чекканларини —
Йўқлаб келишганди қайсиям бир йил —
Гўдак «бувижон»лаб отилгани чоқ,
Ният қилиб тиккан кўйлакчасин ул
Қизчага кийдириб термулди узоқ.
Қизча чиқди учиб-қўниб атрофга,
Келин ҳайрон бўлди, қовоғин уйди.
Кейин деди «ўраб қўйгандай қопга,
Ойи, бунингиз не балони кийди?!»
Ундай деманг, болам, ўзим тикувдим,
Деди, дийдалари тўлиб ёшларга
«Менам шу, дўконга кеча чикувдим
Буни берақолинг қариндошларга».
Кампир ўғли томон ташлаб кўз қирин

Уйга кирди, артмай кўз ёш, жолани.
Эр деди: «Шу ишинг бир оз ноўрин —
Сира ўрганмадинг муомалани!»—

Шу кунларни эслаб, эснаб, толиқиб,
«Шунга ҳам шукур» деб, тоқатни тишлаб
Онанг яшар, борсанг бугун йўлиқиб,
Бугун қайтажаксан, қолмайди ушлаб,
Сен билмайсан, онанг бежон, бедармон —
Ахир сени бир кун тутиб туролмас,
Билмайсан-ей, онанг дили қондир, қон —
Бу қон билан балки узоқ юролмас...
Ўз уйингда ейсан, тўйиб ичасан,
Уни сукут — сиртмоқларга топшириб.
Кун келар, сен талх қон ютиб учасан,
Ул чақириб, қўйгач сени шошириб.
Сен «бу ўлик меники» деб кирган дам,
Биров сенга кимсан демас, сўз қотмас,
«Вой онам»лаб тобут томон юрган дам,
Тўсадилар, яқинига йўлатмас.
Кейин аза очар унга еру кўк
Бул шўрликнинг паймонаси тўлган деб,
Ерда чироқ ёққувчиси қолган йўқ
Ёлғиз ўғли аллақачон ўлган, деб!

* * *

Бугун чақир, чақиравер уялмай,
Ҳеч бўлмаса овоз юриши учун —
Йироқдаги онанг ўтириб қолмай
Уйга кириб-чиқиб туриши учун.

БИР АЁЛНИНГ ЎТМИШИ

У бегуноҳ пок аёл бугун,
У эгилган мажнунтол бугун,
Кўзларида меҳр, бол бугун,
Кеча қандайди?

Ой йиғлаган, йиғлаганди ел,
Ўт-қон билан қоришганди эл,
Аммо унинг кўз ёшлари сел
Бўлган эмас бирор бир пайти.

Жанг бошланар, босиб келар ёв,
Эри кетар бўлмоқ учун гов,
Ёв йўлига, кечиб сув, олов.
Аёл гулларди.

Уч гўдагин устидан қулфлаб,
Давраларда очиб кўнгил, таъб,
Қора тунлар ичра бўлиб даф,
Танин пулларди.

Каттаси асрай деб жонини
«Қовурмоч» деб мақтаб номини,
Хом-хатала макка донини
Едирарди кичкинтойларга.

«... Қозонда сут ётибди ачиб,
Сиркалабди синглисин сочи,
Кетмоқликнинг йўқми иложи
Онаси кетмас бир жойларга?!

Йўқ, илож йўқ...» қараса бир чоқ
Сингилчаси докадай оппоқ
Шишиб борар... Сингlisi, бироқ,
Кетиб қолди, тонгда, жон бериб.

Қулф шиқири, гимирлар овул...
Аёл кирар тагин очиб гул.
Уввос солган тўнғичини ул
Оғзин ёпди тишлам нон бериб.

У бегуноҳ, пок аёл бугун...

ИЛИНЖ

(Баллада)

*Онаизорим Шарофат Хонназар қизи
хотирасига.*

*Фарзандларингни қабринг устида йиғлашлари учун уларни
тириклигингда йиғлатма.*

ПИФАГОР

1

Жанг бошланар, қаттол жанг,
Отланар ёшу қари.
Эри-чи, аланг-жаланг,
Билмасди не қиларин.
Кўп тансиқ ҳаёт нури
Чалғитдими гумроҳни.
Дер, йўқ, елкам чуқури —
Кўрсин дўзах, жанггоҳни.
Ҳар ҳолда ўлмас, дардга,
Оғриққа қилар тоқат.
Кетганлар кетди, ортга
Қайтмоқда-ку қора хат.
Жон ширин кўринди, хун,
Кўрқувга, ўйга ботди.
Бош бармоғини бир тун
Ўз қўли билан отди...

II

Тонгда кетдилар олиб
Итдан баттар этиб хор.
Уч гўдак билан қолиб
Аёл тебратар рўзгор.
Тириклик тошдан қаттиқ,
Нон қаёқда, қовурмоч.
У ҳам мўл бўлса кошки,

Ярим тўқин, ярим оч —
Уруш. Қишлоқда бор иш.
Бўлинган аёлларга.
Ток бўғзини юмшатиш
Белда мадори борга.
— Бақувватроқ бир сенсан,
Кетмонингни ол, Гулнор.
Иш унумсиз. Аҳвол танг,
Боққа тезроқ етиб бор.—
Шундай дер бригадир
Тақиллатиб эшикни.
— Жон болам, ирғаб ўтир?!
Чақалоғу бешикни.
Каттароғига бериб,
Гулнор шошади ишга,
Бақувват бўлмоқ керак,
Ток бўғзини очишга.

Ш

Ичи бўш қоп тик турмас,
Шижоат қани тонгги,
Кун чошгоҳга бормасдан
Бўздай оқарар ранги.
Ич-ичи силинади
Қўтаролмай кетмонни.
Овсинлар илинади
Битта зоғора нонни,
Нон четидан бир тўғрам
Зўрға ушатиб ейди.
Ноннинг қолганин ўраб,
«Болаларимга», дейди.
Зир қақшайди тоқатлар,
Ярим очин, ярим тўқ,
Қамоқдан келар хатлар
Эрнинг ўзидан совуқ:
«Қишдан бир амаллаб чиқ,
Боқ кўшнилар молини.

Билгин, кўшни қишлоқлик
Гулсуннинг аҳволини.
Ҳамон ҳар тонг, кечада
Кийинарми хил-хиллаб,
Ҳамон бизнинг кўчадан
Ўтадирми қилпиллаб?
Лаванг эри тирикми,
Қора-пора хат йўқми?
Фашист аяпти чоғи
Унга аталган ўқни.
Эрин айтганди бир пайт:
«Эр эмас, бу латта, деб
Менинг ҳолим сўрса, айт,
Гижинглаган отдай деб».

* * *

... Ёраб, келмасидан куз,
Келди сўлмоқ, сарғаймоқ,
Сомон бўлди анор юз
Соғ юракка тўлди доғ,
Руҳ синганида, бешак
Вужуд ҳам синар охир.
Бунча тортмаса тўшак,
Қомат бунчалар оғир.
Шуми ишқ садоқати?!
Ранги заъфар, зард бўлди.
Номард эрнинг ҳар хати
Уни йиққан дард бўлди.
Кўкракка санчилиб тиг
Азоб, армон аралаш,
Бир тун йўталиб қаттиқ
Тупурди қон аралаш...

IV

Жангдан Гулсуннинг эри
Қайтди бир оёқ бўлиб
Қайтиб қуриди шўри

Хотини саёқ бўлиб.
Элда кўтаролмай бош
Йигит ёшда синди тор.
Йиқилганга отиб тош
Нопок аёл шармисор.
Қўли етса чанг солиб,
Мингни кўрган бу хотин
Кўлтиқтаёғин олиб
Эрин урган бу хотин —
Кимга вафо қилар деб,
Эл йиғлади, эл кулди.
Талоқ хатини бериб
Мардон чўлоқ қутулди.

V

Гулнор, менинг Гулнорим,
Гуллар чоғ сўлганингни,
Кўша гўдақларингни
Кўз ёшини қайтаман.
Хиёнатнинг ўқидан
Бемаврид ўлганингни
Норасидаларингга
Қай тил билан айтаман?
Сўнгги кунлар Сен қўшни
Келинчакни чақириб,
Дебсан: — Эшитинг, тез кун
Паймонам ҳам тўлади.
Ҳушёр бўлинг, жон ўртоқ,
Опам қолмасин кириб,
Бу ғамларим эшитса
Мендан олдин ўлади.
Эрим шундай, ҳар хатда
Сўроқлайди Гулсунни.
Мен-чи, о, мен умрнинг
Қай лаззатин тотибман.
Опам шўрлик боисин
Билмас бул қора куннинг.

Мана, уч ой... бетиним
Қон тупуриб ётибман.
Кеча Ҳожарникада
Гулсун меҳмон бўлган чоғ,
Дебди «Уч-тўрт кун қолди...
Бу уйга мен эгаман
Эрига-ку, бошидан
Ташлаб қўйганман тузоқ,
Қамоқдан чиқар эмиш,
Келган куни тегаман...
Ёраб, пишак тиловлар
Етар муродларига,
Уч гўдагим қолдириб
Кетиб бораётибман.
Йўқ, фалак ҳам етмади
Қўнглимнинг додларига,
Қўзим очиқ, дунёдан
Ўтиб бораётибман.
...Шу чоғ опанг кирибди
Қўзларида ёш билан:
– Нафасинг елга кетсин,
Куз дориган баҳорим,
Мени кимга ташлайсан,
Учта жужук бош билан.
Ўрнингга мен кетайин,
Опанг ўлсин, Гулнорим.
Шу чоғ қайдан олдинг Сен,
Бул қадар донишмандлик,
Шу чоғ қайдан олдинг Сен,
Бул қадар осойишни,
Дебсан: менда узилар
Бул ҳаёт билан бандлик,
Жоним опам, қўй энди,
Гулнорингни койишни.
Ўстирсанг, қизим Сенга
Мендек бўлади сингил,
Ўғилларим — суянчинг

Ҳар уччови сенгадир.
Энди белингни маҳкам
Боғла
бузмагил кўнгил,
Сенга бало эврилса
Шул уччови енгадир.
Норасидаларимни
Фақат сенга инондим,
Уччовини улғайтсанг
«Ёлғизман» деб ҳеч куйма.
Гўдакларим хўрланса
Гўрда ўт бўлиб ёнгум,
Жон опажон, гўримда
Мени қўзғатиб қуйма!
Ўтинаман, уларнинг
Кўзига ёш қўндирма.
Мен кетгач, сен айт, улар
Сени Она десинлар.
Энди хўшлашай, мард бўл,
Гўдакдай йиғлаб турмай
Яқин қариндошларга,
Хабар юбор, келсинлар.

VI

Ақли шунчалар тиниқ,
Шунчалар тинч асаби.
Гулнор кетди дунёдан
Меҳмонга кетган каби.
Опа йиғлар: «Қулф урган,
Тили болим кетди, деб,
Сочи ерни супурган
Мажнунтолим кетди», деб.
— Ёху, «Она» дейди-ю
Қизинг кўнгли тўлмайди.
Ўғлинг «Она» деганда
Опанг қандоқ ўлмайди?!
Кипригимнинг устида

Гўдакларинг кўтарай,
Сен тирилиб кел, гулим,
Майсадай мен кўкарай!

VII

Уч кун ўтиб эр келди
«Яллама ёрим»ни айтиб.
«Кўнглимга ғам сиғмас» деб
Важ қилди толганини.
Чошгоҳгача ҳам турмай
Шаҳарга кетди қайтиб
Етказдилар Гулсунга
Уйланиб олганини.

VIII

Кейин...
Кейин, ёраб, ноҳақлик
Билмайдирми чегара.
Ҳали эскирмай туриб
Ҳижрон, аза-ю азоб,
Улар бошлашиб келди:
«Биз шу ерда турамиз»
Болаларни қолдириб
Сен ўзинга бир жой топ.
— Шунга уйландингизми
Куёв, шуни қўйинг сиз —
Гулнор ҳали ўлмасди
Шу ўлдирди илон, ёв.
Рўмолимгача сотиб
Ўтказайин тўйингиз.
Бошқа аёл топайлик,
Шуни қўйинг, жон куёв.
— Нима дединг, Сен бадбахт!
Эр келаркан хезланиб
Қўни-қўшни ёғилди,
Деб «Сен иблис қавмидан —

Бадбахтликни бу уйга
Сен опкелдинг ҳамма вақт!»
Ва иккисин кетма-кет
Ҳайдадилар ҳовлидан.

IX

...Мана шундан қирқ йиллар
Ўтаётган пайтдир бу,
Бугун эр айрилгандир
Кўзларининг нуридан,
Қарз ҳеч кимда қолмайди
Дунё қайтма-қайтдир бу,
Бугун ота хор қайтар
Ҳар фарзанд ҳузуридан.
Соясидан баҳр олар
Хеш-ақрабо кўкариб
Ҳар фарзанд-ки юксалган
Гуркираб худди чинор.
Холаларин юрарлар
Нақ кўлларда кўтариб
Ва лекин ҳар бирида
Унут бўлмас қасос бор.
Ҳеч ким унутилмайди,
Улар жазо олсинлар.
Бу қирқ йил-ку, минг йиллик
Қотиллар ҳам топилсин —

Улар арвоҳдай изғиб
Кўча-кўйда қолсинлар
Меҳр тилаб борганда
Бор эшиклар ёпилсин.
Азал-абад аждоди,
Авлодидан кетсин шон,
Тавқи лаънат тожини
Кийишиб бошларига,
Қанча тирик юрсалар,
Шунча бўлсинлар нишон

Қабоҳат тошларига,
Маломат тошларига!

Қадамидан ўт, куюк
Иси димоққа урсин.
Ўз ўлимин тиласин
Ерда ортиқ юрмай деб,
Шафқат тангриси ундан
Юзин кескин ўгирсин.
Ҳукм қилсин: «Йўқотинг,
Қаро йўл»ни кўрмай деб.
Ўлим ҳам жиркангандай
Аро йўлда ўлса дол,
Тўймас кўзин тупроқ ҳам
Хазар қилиб ёпажак.
Кўчасидан ўтаркан,
Ўйлаб кетар тенгқур чол
Шундоқ яшаб ўтганлар,
Шундоқ ўлим топажак!
Тагин ўйимга Гулнор
Келади, ҳорғин, озиб,
Зоғорадан бир тишлам
Зўрға ушатиб ейди.
Қолганини рўмолга
Ўраб, бағрига босиб,
«Емайман, йўқ, буёғи
Гўдакларимга», дейди.

ИТТИФОҚ

Агар эркак узун кунда аёлини бирор он
Эсламаса ва аёл ҳам яшайверса шундай чоғ,
Демак, улар бир-бирини тушунмагай ҳеч қачон,
Демак, ушбу хонадонда яшолмагай иттифоқ.
Қай уйдан-ки кўзларини ёшлаб Иттифоқ чиқар,
Шул эшикдан ким чиқса ҳам афтодаҳол, тоқ чиқар.

Қиёмат кун қўшнидан дер, яхши-ёмон кун келар,
Қовжираган маҳалларим ул ташламаса соя,
Бу ҳаёт, бу омадлар ҳам гоҳ ёлғон, гоҳ чин келар,
Ёлғон келса, чоғиб чиқиб ул қилмаса ҳимоя,
Йироқ қондош-жондошларим хабар топғунича то,
Тўғрилиқни енгдим-ку деб қаҳ-қаҳ урмасми хато?

Улар ака-ука, сингил, бир бойлам чўп эдилар,
Бугун нечук яшолмаслар бир-бирова бойланиб.
Гўдакликда бир тишламни тўртга бўлиб ердилар,
Бугун бу бойлам тарқалиб, якка чўпга айланиб,
Ёраб, бугун ҳар бирига, мерос, уй-жой етмас, гоҳ
Ерда бутун бир ер юзи, кўкда бир ой етмас гоҳ.

Ҳайҳот, бошда ўқ ёмғири, ботиб қонли кечувга,
Шеригини ўқдан тўсиб ўзи ўққа учган жон —
Руҳи бугун дуч келаркан гоҳо юраги қувга,
Нечун тупроқ ўт олмайди, ерга қулмас осмон —
Жангдагилар ёвлашганлар юрт билан жон талашиб,
Биз гоҳ нега ёвлашамиз мансабу шон талашиб!

Иттифоқ-ки қайдан кетди, шул ерга келгай бало,
Шул балони олмоқ учун аҳилликни сотарлар.
Икки рақиб бир-бирини отмай туриб, аввало,
Ўртадаги Иттифоқни жайрон янглиғ отарлар.
То шоирмен, то қонимда бир ғамхўр ўт барқ ургай,
Иттифоқнинг умри учун қайғурганим-қайғурган.

Иттифоқни жигаримдек жон-жоним билан суяб,
Мен тонг билан қичқираман, дунёларни тўлдириб,
Ҳой, одамлар! Бир-бировни аяб яшангиз, аяб,
Ҳой, одамлар! Иттифоқни қўймангизлар ўлдириб!
То қўлин булғамас экан шул жайроннинг қонига,
Одам аро киравергай бир-бирининг жонига.

ҚАСОС

Тўхтанг, учмоқ эрки ҳамиша қўлда,
Эй, пойгада отдай терга ботганлар.
Синчковроқ тикилинг, кўринар йўлда
Маъюс Сиздан кетиб бораётганлар.
Турмуш юкларидан елкаси яғир
Бир-бир босиб ҳорғин, ҳансираган чол
Букчайгандир сизни кўтариб, ахир,
Оёқлари толган сизга ташиб бол.
Бугун ичи ғовак, омонат толдай
Ҳар шамол, тўфондан ғичирлар, қариб.
Сиз ғолиблик жомин ичасиз залда
Қип-қизил юзингиз баттар қизариб.
Бир бурда, мункайган мана бу кампир
Жилмайиб турса ҳам хокисор, майин,
Яримдир, унинг ҳам кўнгли яримдир,
У ҳам кетиб борар Сиздан он сайин.
Эмраниб «жон кўзим» деганларида
Йўқсиз, қолаверар тиллари куйиб.
Сиз бу пайт телевизор экранларидан
Боқасиз ғолиблик тожини кийиб.
Ўзларига таскин беришар тўлиб:
«Мен боламни дейман, болам боласин».
Бу таскин гулини ташлайман юлиб,
Сиз ҳам не эксангиз шуни оласиз!
Каромат қиламан, Сизнинг ҳам фарзанд
Донғи олар еру кўкдан нарини.
Фақат, ўзи билан ўзи бўлар банд,
Танимайди, қавми, туққанларини.
У ҳам ўз бақувват оёғи билан
Сизнинг юзингизни босиб яшайди.
Дунёда қасосдай бир дор бор, баланд,
Ул Сизни шул дорга осиб яшайди!

НЕГА?

Ҳамма нарса қувончга пеша,
Яқинлик йўқ зарра ғам билан.
Аммо нега Сизни ҳамиша
Хотирлайман кўзда нам билан?

Совуққонликни қилмай канда
Бўлса ҳамки дийдам қаттиқ тош.
Нега Сизга кўнглим тўкканда
Ўз-ўзидан кўзда қалқар ёш!

Шавқ, ҳасратга юрсам ҳам тўлиб,
Берсам ҳам не балоларга дош,
Нега енгилгина пар бўлиб
Кўксингизга жим қўяман бош.,
Нега?

ОНАМНИНГ АЙТГАНИ

Мен-ку ерда яшаганим йўқ,
Демасманам Арши аълода.
Камчилик йўқ, кўзим-кўнглим тўқ,
Аммо болаларим, бола-да.
Ўғлим-қизим, куёш-ойим бор,
Ҳам сийнамда айрилиқ тиғи.
Сўнг он қадар оғриқ жойим бор,
Бу — бош эгам ўрнин бўшлиғи.

ТУҒИЛИШ

Ашурбекка.

Кечки мажлисни қизғин олиб бораётган Бобожон раис бирдан дудуқланди. Тилдан қолди. Кўнгли беҳузур бўлиб, жонсизланаётганини ҳис қилди-ю, стулга чўкди...

Оёқ-қўли ишламай қолган раисни кўтар-кўтар қилиб уйига олиб бориб ётқизаётганларида, қўшни хонада хотинини тўлғоқ тутарди. Хотини жон аччиғида инграр, ҳар инграганда Бобожон раис кўзғалмоқчи бўлиб интилар, катта-кичик болаларига «Онангга қаранглар» ишорасини қилиб имларди.

Вақти-соати етиб хотинининг кўзи ёриди. Ўғил туғилди. Во дариф! Ўйлади Бобожон раис шифтга тикилиб ётиб, тўкилиш, туғилиш... бир лаҳзанинг ичида.

«Суюнчи бейинг, суюнчи бейинг», доя кампир оппоқ ўралган чақалоқни «гапиртириб» отасига кўрсатгани олиб чиқди. Бобожон раис чақалоқнинг ўзиникига ўхшаш қирра бурни, чўзинчоқ юзи, киприксиз кўзларига тикиларкан, нимадир айтмоқчи бўлиб тугилиб қолди, Кўзи ёшга тўлди. Унинг интиғу зор йиғлаган кўзларидан мана бу гапларни уқиш мумкин эди:

Эркакка йўл керак, болам,
Эркак йўлга йўл қўшар.
Бу йўлларга биров чечак,
Биров хору хас тўшар.

Бу йўлларга биров сергак,
Биров гангиб, маст тушар.
Отанг йўлдан қолган куни,
Йўли бўлиб келдингми?

Эркакка эл керак, болам,
Сени қуршаб эл юрсин.
Яхши-ёмон кунингда эл
Сириб боғлаб бел, юрсин.
Энди мен юролмасамам
Элни алқаб ел юрсин.
Отанг элдан қолган куни
Эли бўлиб келдингми?

Эркакка тил керак, болам,
Тили билан тил олар.
Умри бўйи қўшин тортиб,
Қанча-қанча дил олар.
Аёл олар, қўнглин топиб,
Қатор қизу ул олар.
Отанг тилдан қолган куни
Тили бўлиб келдингми?

ОНА САДОҚАТИ ВА ЁЛФИЗ ЎФИЛ АРМОНИ ҚИССАСИ

Уруш битди. Келган келди, келмаган йироқларда қолди. Кўнгли ярим келинлар қозонларини сувга солди. Кўксини ерга бериб совунган ким, йиғлаб боласига алла айтиб овунган ким. Юраклари узилиб, сарғайган ой юзидан кўзёшлари сизилиб гўдагининг бешигини тебратиб ўтирган Сайрам келин бир вақтлардаги гунгурсдай қайнонасининг эшикдан шарпадайгина кириб келаётгани, томоқлари қуриб келаётганини пайқади. «Аҳ, ёмон куни қурсин-а, энам шўрли Равшанимнинг отаси урушга кетмаган пайтлар бир силтаниб уйимга кирса, фармонбардор овози гуриллаб, тахмонимдаги кўрпатўшагимгача зириллаб кетмасмиди?! Бугун эса... Бугунги кунимга у айбдордай, нимага кўзимга тик қараёлмайди?!» Шу аснода бўғилиб, Сайрам келиннинг нафаси қайтди, сўлиб қолган қайнона қон қақшаб, айтолмай юрган гапини айтди:

Аввал ўти куюшмаса, деб куйиб юрдим,
Кейин қулуним қўш бўлди, деб суйиб юрдим,
Отинг ўчгур бу урушам бир илинж эди,
Бўталоғимни тушда кўриб, ийиб юрдим.
Энанг ўлсин, куйганимиз рост бўлди-ёв,
Болам, қора кийганимиз рост бўлди-ёв,

Қулунимни қаерлардан топай энди,
Қулунига қора бахмал ёпай энди,
Ёлғизимдан ёдгоримни менга бер-да,
Ит бўл, қуш бўл, сен кўпайгин, кўпай энди.
Тилим тишлаб тош бўлайин, кузатайин,
Қақшаб, ўзим бош бўлайин, узатайин.

Келин эмас, шўрли болам, болам бўлдинг,
Жон чиққунча кўксимдаги нолам бўлдинг.
Шу гапларни айтган тилим қирқилса-чи,
Қандоқ узай, жонга боғлиқ толам бўлдинг.
Тилим тишлаб тош бўлайин, кузатайин,
Қақшаб, ўзим бош бўлайин, узатайин.

Шамолман мен, уни елпиб эсмоқ учун,
Беланчакман, ётмоғига осмоқ учун.
Энанг ўлсин, ёдгоримни ташлаб кетгин,
Кўксимдаги жароҳатга босмоқ учун.
Тилим тишлаб тош бўлайин, кузатайин,
Қақшаб, ўзим бош бўлайин, узатайин.

Буғдой чочсин, тариқ чочсин, гул келиним,
Йўлларидан ёвлар қочсин, гул келиним,
Бу шўру тор пешонамга сиғмадинг-ку,
Пешонангни худо очсин, гул келиним.
Тилим тишлаб тош бўлайин, кузатайин,
Қақшаб, ўзим бош бўлайин, узатайин.

Сайрам келин бу сўзларни тинглаб ич-ичидан инграб,
«Ҳаҳ, тўрамнинг ўлгани, бу хонадонга ортиқча-

лигим сезилибди-да», деб унсиз фиғон чекиб, бу рўз-
форга келин бўлиб тушганидан бери биринчи маротаба
қайнонасига тик қараб, бу сўзларни сўзлайверди:

Оҳ, энажон-ей, болам дейсизу алдайсиз —
Ёки ўлсанг ҳам мендан йироқроқда ўл, дейсиз.
Равшаннинг отаси ўзингизники эмасмиди,
Қайси тил билан «ўзгага хотин бўл», дейсиз.
Тўрамнинг ўлгани ўнг кўриндимми, энажоним-а,
Кўзингизга дўнг кўриндимми, энажоним-а?!
Ботса, берманг егани бир тишлам нонимни,
Тинч қўйинг, эна, тўнкармасдан осмонимни.
Бунда ёдгорим, бунда-ку ёруғ жони-жаҳоним,
Қандоқ кетайин мен опқочиб ёлғиз жонимни?!
Ҳар тун тўрамни туш кўради бу ёстиқлар,
Ўзга бош тегса, чинқиради бу ёстиқлар.

Майли, умрим — қиш, кураганим — қор бўлсин,
денг,
Фақат ўзга эр номус бўлсинг денг, ор бўлсин, денг.
Бегона эркак тўшагимни босган куни
Чилвир сочларим узун бўйнима дор бўлсин, денг,
Қақшаб, ўзингиз ўтказмасдан тўйим, эна,
Ўз қўлингиз билан мени қабрга қўйинг, эна!

Ана шунда қайнонанинг кўзлари «ярқ» этиб очил-
гандай бўлди. Хаёлида: «Оҳ, шўрлик болам-а, сенинг
хаёлинг бошқа экан-ку, не ҳадикда юриб эдим, бугун-
ми, эртами барибир кетади, ёш нарса, неварамниям
олиб кетади, ўт кетди, хонумонимга ўт кетди, деб,
титроқларда туриб эдим» каби ўй-хаёлларини ўзича
пичирлаб, Сайрам келинни бағрига босди. Келиннинг
билаклари ҳам ток новдаларидай унга чирмашди.
Иккаласининг ҳам кўзёшлари шашқатор. Бироқ бу ғам
ёшими, севинч ёшими — илғаш қийин эди...

...Кунлар ўтаверди. Умр кетаверди. Қазоси етиб
қайнона кўзини юмди. Сайрам келин бир фарзанддай
қайнонасининг иззатини жойига қўйиб кўмди. Равшан

қирчиллама йигитмисан, йигит бўлиб вояга етди. Бутун орзу-армони шу ёлғиз боласида кўрган она унга қишлоқнинг олд қизини олиб берди. Ҳою ҳавас билан уйлантирди. Энди Сайрам келин илгариги пайтлардагидай инграниб нола қилмай қўйди. Вақти ҳам бўлмай қолди, шекилли. Ўзиям, келини ҳар йили кўзиладими-ей. Олтинчи фарзанди дунёга келганда Равшанбек оғир дардга чалиниб, тўшак тортиб ётиб қолди. Сайрам келин узун тунлар тўшакка миҳланиб ётган Рустами Достондай бемор ўғли бошида инграниб нолами, аллами айтиб ўтирадиган бўлди.

Беморнинг аҳволи кундан-кун оғирлашаверди. Бир кеча ҳолдан кетиб бораётганини сезган Равшанбек хотини, болалари билан тинчгина видолашди. Розиризолик тилади. Онаси билан яқин қариндошлари билан ҳам. Кейин, бир силтанди-ю, равон тилга кирди. Унинг кўзи юмуқ, алаҳсираётганга ўхшар, аммо бу тиниқ, шиддатли сўзлар ўлим олди алаҳсираши эмаслиги, бутун умр ўйланган, аммо айтилмаган, юракда сақланган дардлар эканлиги билан онанинг, ўтирганларнинг кўнглини алғов-далғов қилиб юборди. Мана бу ўша лаҳзадаги Равшанбекнинг айтгани:

Энам, сен энадан эдинг ёлғиз қиз,
Не учун меням ёлғиз ўстирдинг.
Бировга суяна олмадим, эсиз,
Сениям ҳамиша ғамбода кўрдим.
Укам деб бировга беролмадим юк,
Синглим деб бировга айтолмадим сир.
Энам-а, энажон, сендай эна йўқ —
Қийналиб яшадим, менам барибир.
Одам қизиқ экан, опанг бўлса кеб,
Бошинг силаб, дардга дармон бўларкан.
Эркаланиб «ака, акажоним», деб,
Бировга осилмоқ армон бўларкан.
Мен-ку, майли, кетиб боряпман мана,
Кўксимни мўлжалга олмоқда дард ўқ,

Энам-а, энажон, бу эмас таъна,
Фақат энди мендай ғамгузоринг йўқ,
Тойлар от бўлгунча юрак бўлар лат,
Менинг гўдақларим ўсганга қадар —
Энажон, энам-а, тўкилма фақат,
Унгача енгмасин сени ғам, қадар.
Энажон, не учун тегмадинг эрга
Бир ўгил, ҳеч йўқса бир қиз бўлсайди.
Отамни-ку, ахир, бергандинг ерга,
Акам деб йиғлашга бир кўз бўлсайди...
Бир елка бўлсайди суюнмоғингга,
Мен кетгач, эгилиб қолмоғинг тайин.
Мен қандоқ чидаийн сенинг доғингга,
Ёлғиз қолмоғингга қандоқ чидаийн?!
.....

Сўнг сўзни қайтарди тушиб жиқ терга:
Энажон,
не учун...
тегмадинг...
эрга?!»

Ў, жигарларим-а, ўзи бу дунё ўйласанг, ўтириб ўйлайдиган, тўрт томонидан бўйлайдиган дунё экан.

Аммо, манави ҳолда мениям ўйим битмай, ким ҳақлигига кўзим етмай қолди-ку. Кўпдан кўп ғап, кўп ақл чиқади. Шунини ўйлаб, бу бовурларимнинг ҳаётини, қандай бўлса шундайича, сизга айтиб беришни маъқул топдим.

БАХШИНИНГ ТҮЙДАГИ КУРАШДА АЙТГАНЛАРИ

Маматқул бахши³ бир тўйда дўмбирасини четга қўйиб, полвонларга жони ийиб, мункиганни елкаси қорда, зап одатларимиз бор-да, деб кураш томоша қилаётган

¹ Маматқул бахши муаллифнинг амакиси бўлиб эл бошида юрадиган бахшилардан саналган.

эди. Давра бошининг кўзи бахшига тушиб қолиб тавозе билан илтимос қилди: «Маматқулбой, мен полвонларни шайлагунимча ўзингиз халойиққа бир нарса айтиб тулинг». Бундай тасодиф таклифни кутмаган Маматқул бахши бир зум жим қолди. Аммо лаҳза ўтмай халққа ўз дардини тўкиб солди. У, жигарларим-а, ҳар кимниям тўйдами, азадами одамларга айтадиган гапи бўлсин экан-да...

Кураш дегани ўзи нима,
Асов денгизда талош кема.
Ғарқ бўламан-ов, ғарқ дема,
Зотинг полвонма, курашгин.

Бировни ортидан отганлар,
Бировни ортидан сотганлар,
У шўрликлар-ку ер қаърига
Ғафлат уйқусида ботганлар.
Шуларни боласи болами,
Курашсиз кечса олами.
Кўксига ўт қўйиб турмаса.
Бобосининг қасос, алами.
Зотинг полвонма, курашгин.

Сенгачаям танг, торда курашган,
Чирсиллоқ қиш, қорда курашган.
Оёқлари ҳавода саланглаб
Осилиб дорда, курашган.
Ёнма-ён қалашиб яшаса,
Минғиллаб, талашиб яшаса
Эл куймайдими шуни боласи,
Ёв билан ялашиб яшаса —
Зотинг полвонма, курашгин.

Бугунам паст, тўрда курашар,
Бирови қир, ўрда курашар.
Айтган сўз — кескир қиличи билан,
Бирови гўрда курашар.

Дорларда қотганлар курашса,
Гўрларда ётганлар курашса,
Сен курашмасанг ўлим-ку, болам,
Жонидан ўтганлар курашса!
Зотинг полвонма, курашгин.

Кун бўлар, ишқ жилпанглайди,
Ой деганинг ерга тенглайди.
«Тақдир», деб урмай манглайди,
Отинг полвонма, курашгин —
Ёдинг полвонма, курашгин —
Зотинг полвонма, курашгин.

ҚАСАМ

Қимматчилик, қаҳатчилик йиллари...

Кўзи кўр тақдирга ўт кетсин-а, бўлмаса Ойсулувдай сулув жувон бир каззоб, ўғрига дуч келиб қолармиди.

Тун яримлаб қолди, эрдан дарак йўқ. Йўқ, бирдан оғил тарафда тапир-тупир, шивир-шивир, сигирнинг мўнграши, хирқираши аралаш-қуралаш бўлиб кетди. Кейин узоқ жимлик. Эри ҳадеганда келавермади. Ойсулув ой-куни етиб, шиқирлаб ўтирганидан тўшакдан аранг кўзголиб оғил тарафга ўтди.

Ўтди-ю, донг қотиб қолди. Оғилнинг ичи оппоқ сут... Уйинг куйгур эр ўзининг бир ҳамтовоғи билан бировнинг эндигина бўшанган сигирини ўғирлаб келиб, сўйибди. Гўштини нимталаб, эртага бозорга олиб чиқишга тайёрлаб қўйибди...

Эр чағир қўлларини ўйнатиб бурчакдан бир бўхча олиб хотинига отди.

— Ма, ийнимга иларим йўқ, деб қулоқни қоқиб қўлимга бердинг, хоҳлаганингча кий. Ўзиям эртага тўйи бўладиган қизди сепидан, тахмонидан тинчитдик.

Ойсулув бўздай оқариб, бор кучини тўплаб бўхчани ҳовлига улоқтирганини билади, тарсиллаб тушган тарсакининг зарбидан деворга бориб урилди-да, илдизидан қўпорилган дарахтдай қулаб, чўзилиб қолди.

Мана бу унинг ўзига келиб эрига айтганлари:

Бўримидинг, тулкимидинг, эрмидинг,
Шўрим қотмаса мен сени дермидим.
Кўзим чиқсин, кўрмидим-эй, кўрмидим,
Дунёсида энди тирик юрмайман.

Ҳаром есам, тагин ҳаром кийдирсанг,
Тириклайин ўтга солиб куйдирсанг,
Шулардан сўнг тагин ўзни суйдирсанг,
Дунёсида энди тирик юрмайман.

Аро йўлда ўтирибман мунгланиб,
Кўнглим сезар, ололмасман ўнгланиб,
Ҳаром-хариш, қора ерга тенгланиб,
Дунёсида энди тирик юрмайман.

Сеп — умрлик ўй-армондан йиғилар,
Томчи тердан, томчи қондан йиғилар,
Кўкрагимни ўяр қарғиш, йиғилар,
Дунёсида энди тирик юрмайман.

Аро йўлнинг аёнлари бўйнимда,
Илонлари, чаёнлари бўйнимда,
Ўғрилиқ — юк, чўянлари бўйнимда,
Дунёсида энди тирик юрмайман.

Оҳ, умрим-эй, энди унга абад шом,
Болам «ўғри боласи» деб олмас ном,
Увуз сутим эмизмайман, у — ҳаром,
Дунёсида энди тирик юрмайман.

Эр, сен қашқир тўшагига ушлаб кир,
Қодир эгам, агар бўлсанг, кўр тадбир,
У қибламни бу қибламга айлантир!
Дунёсида энди тирик юрмайман...

...Эрталаб кун чошгоҳга келиб ёйилиб кетдиям, Ойсулув жойидан кўзғолмади. «Боламнинг бундай кундуз ётадиган одати йўқ эди-ку», деб хавотир олган кекса онаси ундан хабар олгани уйга кирди...

Водариг, Ойсулув ўзи кўрган ранжу аламлардан ҳайратлангандай катта-катта кўзлари очиклигича баданлари музлаб қолган эди...

— Воҳ боле-ем, қирчинидан қирқилиб қуриган боле-ем, ҳаромнинг касофати урган боле-ем!!! — Кампирнинг аччиқ фарёди қишлоқни дарзага солар, Ойсулув эса ўзининг ёмон қасами, у қибласини бу қибласига айланганидан минг марта розидай тинчгина абадият уйқусига кетган эди.

КЎЗИ БОРЛАР ТУҒРИ ЙЎЛДАН ЮРМАСА...

Тагин ўша қимматчилик, қаҳатчилик йиллари...

Тангрикул бахшининг укаси Ўролбой мурасаси келишмай ўзининг енгилеёқ хотини Қирмизнинг жавобини берди-ю, янги уйланган хотини Оқбилак тезгина иккиқат бўлиб, ойпарчадай қиз туғиб берди. Туғим — ўлим билан баробар эмиш. Хотини қийналиб туғиб ётар экан, Ўролбойнинг кўнгли олдинги эчкидай ўйноқлаб юрадиган шўх хотинини тусаб қолди. Кечалари уни олиб келиб қўшни хонада айшу ишрат, ўйин-кулгу қиладиган одат чиқарди.

Ўлар бўлсам Сенгина деб ўлойин,
Сарвдай қоматингни қули бўлойин.
Гулим, тўлдир қучоғимни, қўйнимни,
Чилвир сочинг дори бўлсин бўйнимни.

Эрининг ширакайф, ширали овозда бошлаган ошиқона қўшиғи, Қирмизнинг қиқир-қиқирлари эшитилмасин деб Оқбилак шўрлик уйининг тирқишларигача беркитиб ўтирадиган бўлди...

Қирмизнинг Ўролбойга елимдай ёпишувининг тагин бир сабаби бор эди. Қаҳатчилик эмасми, Ўролбой колхоз омборида ишлар, ишдан қайтишда бир сиқим, икки сиқим дегандай буғдой ўғирлаб уйига олиб келар ва бундан албатта Қирмизам бенасиб қолмасди.

Бир кеч, Оқбилакнинг ташқарига чиққанидан фойдаланиб, Ўролбой чақалоқ қизчасини олиб чиқиб Қирмизга кўз-кўз қилди.

«Қирмиз, Қирмиз, қизимни кўр, ўзиям ўлмаса бир қиз бўлади-да!»

Қирмизнинг ранги бўздай оқарди. «Шошма, ҳали менга қизини кўз-кўз қиладиган...»

...Эртаси куни Ўролбойнинг пешонасига «буғдой ўғриси» тамғасини босиб қамоққа олиб кетишди.

Мана, бу сўқир Тангрикул бахшиинг ўша кунлардаги чеккан ноаларидан:

Бир отанинг, бир онанинг боласи,
Бири каззоб, бири дарё ноласи.
У, битмас-ей, бу дунёнинг чаласи,
Кўзи борлар тўғри йўлдан юрмаса.

Ҳалол қолар бир чеккада мунғайиб,
Ҳаром ўйнар қулочларин бахт ёйиб.
Ҳаром ўсар яғринлари кенгайиб,
Кўзи борлар тўғри йўлдан юрмаса.

Ини аввал суянчиғинг бўларкан,
Сўнг — оғриғинг, дил санчиғинг бўларкан,
Ҳатто Сендай кўрга чиқим бўларкан,
Кўзи борлар тўғри йўлдан юрмаса.

Қизни асли осмондаги ой денглар,
Қайғу юки босса қадди ёй денглар,
Қайғу балчиғида ой ҳам лой денглар,
Кўзи борлар тўғри йўлдан юрмаса.

Кўр кўзимдан ситилиб ғам йиғлайди,
Толеимда ёнмаган шам йиғлайди,
Аёл, гўдак бани одам йиғлайди,
Кўзи борлар тўғри йўлдан юрмаса.

* * *

«Азбархўжа карвонбоши айтди: «Эй дўстим, ҳам-роҳинг аёл экан-ку, аёлни жўрам йўқ деса ҳам бўлади. Шуйтиб айтмаган экансан-да».

«КУНТУҒМИШ» ДОСТОНИДАН

Сўз экилган элнинг дала-тузига,
Ҳар ким танлар маъкулини ўзига,
Кўзим тушиб манов сарбон сўзига,
Ич-ичимдан таҳқирланган ор келди.

Тўраларга шойи-кўрпа тўшайик
Тўраларга дарё ёйиқ, кун ёйиқ
Айтинг, айтинг, кулли ўтган машойих,
Нечук аёл юрар йўли қор келди.

Асли эркак, аёл бирдай йўл излар,
Дониш ақл, уддабурон қўл излар,
Айтинг, айтинг, кулли ўтган азизлар,
Нечук аёл кўнгли доим зор келди.

Баланд тоғлар билмас ором, билмас хоб,
Пинҳон-пинҳон тўкаверар кўздан об,
Нечун Одам Атони деб бўлган соб,
Момо Ҳавога бу дунё тор келди.

Азбархўжа туғилмаган онадан,
Балки уни топгандирлар ёнадан,
«Она» дер-ку дард ўтганда жонидан,
Нечук аёл шу номардга хор келди.

Майса қоллар қир, қиялар устини,
Қуш тилига ёвуқ келса қуш тили.
Биттага ҳам кўпайтмасин пуштини,
Шунинг ўзи Азбар учун дор келди.

ЙЎҚЛОВ

Ой деса дегулик Ойхуморнинг сулувлиги таърифи етти иқлимга етган эди. Аммо кексайиб қолган онаси уни ўзи айтган одамга бермади. Беролмади. Шу сабабми, бошқами, қиз овлоқ пайт толиб ўзини осди. Нима иш биландир офилга кирган укасининг кўзи унинг саланглаб турган оёқларига тушди. Қиёмат кўпти. Мана, бу Ойхуморни онасининг ўз қизи жасади устида бетини қон жўшатиб айтганлари:

Жоним болам, кўзи чарос, қоши ўқ,
Дарё сочин қирқта қилиб ўрардим.
Шуни ўзим туққанманми ёки йўқ,
Бир ишониб, бир ишонмай юрардим.
Туққанаман энди ёлғон шўрлиман,
Ўтда қолган, онгда қолган шўрлиман.

Кийикмиди хуркак, хуркак қароши,
Хуркиб кетиб сиртмоқларга илинди.
Гангитдими мингни келиб сўроши,
Мянгиниям суймаслиги билинди.
Қирқин қизга сардор бўлган, воҳ боле-ем,
Талош, бардор-бардор бўлган, воҳ боле-ем.

Минг бўз бола, тенгларини тенг кўрмай,
Кўзларини парда тўсган, болам-ов.
Уйинг куйгур раис сенга тенгқурма,
Қизи билан ўйнаб-ўсган, болам-ов,
Раис ана, болалари қўйнида,
Икки қўлим энди унинг бўйнида!

Кўйлак кийдим, тутунлардан қорайди,
Қора бўлди гулдай болам ёзуғи,
Энди менинг кунимга ким ярайди,
Болам бўлди бир қашқирнинг озиғи,
Ордан ўлим авло, — деган, воҳ боле-ем,
Гўдаклигин қашқир еган, воҳ боле-ем!

Тирилтириб бермасин-чи, қўяман
Энди ишим бу юртлардан кўч бўлар.
Сиртлон бўлиб менам кўзин ўяман,
Энди онанг она эмас, ўч бўлар.
Аммо бундан бўлса бир наф, болам-ов,
Яшатардим уни «увлаб» болам-ов.

БУ КУНИНГДАН БЕШБАТТАР БЎЛ!..

Йиғи-сиғи, қий-чув бир зум тўхтади. Эшикдан раиснинг хотини шаллақилик қилиб кириб келаётган эди.

— Бечора эримни ёмонотлиғ қилгунча суюқоёқ қизингни тийиб ол эди, қаришақшақ!

Олазарак бўлиб раисни қидираётган оломон унинг хотини устига ёпирилди...

Эшитишимча, ўша кундан бери раиснинг хотини тўшак тортиб ётиб қолганмиш. Раис ҳам у атрофлардан кетибди. Таажжубли жойи шундаки у хизмат пилла-поясида юқорилабди. Чекка бир туманда директор бўлиб ишлаётганмиш...

ЁЗДА...

Ёзда кўп ишларга мумкин улгурмоқ
Умрингга вақтида кириб келса ёз.
Ёз — бу тўлин ойдай ётоққа кирмоқ,
Кўкрак кериб юрмоқ — худди оппоқ ғоз,
Ишқ — ақлдан озар ёз тунларида,
Тепангда юлдуз ҳам тик сузиб кетар.

Аёл сочларининг тўлқинларида
Кўмилган эркакни оқизиб кетар.
Ёзда тез тил топар юрак юракка,
Ёз жон билан севса унга фидо бўл.
Оҳинг етган бўлса, юксал юксакка,
Кунинг битган бўлса ёз қўлида ўл.
Ёз бу туйғуларда кечмоқ фаслидир
Шерик қилиб етук, самовий унни.
Ҳам тугунни албат ечмоқ фаслидир,
Кўкламда ечилмай қолган тугунни.
Урмимизда ёздир, қайдасан, мардим,
Сенга чолгум, ишқнинг йўллари билан.
Қўрқаман, не ечиб, нени ёзарди
Куз ўзин қалтироқ қўллари билан.
Ёзда кўп ишларга улгурмоқ мумкин...

КЎЗ

Кўзлар ҳали ҳайқира олур.

Рене ШАР

Балли, кўзларимдан дардимни уқдинг,
Аммо кўларимга келмагил кириб.
Дардимни қўймоққа бошқа жой йўқдир,
Кўзимга қўяман яшириб.

Бунча синчков бўлма, бунча топонғич
Кўзим дарёсига шўнғимагил, жим.
Ахир бу дунёда энг бежавф ва тинч
Дард яширар жойим — менинг шу кўзим.

ШУНДАЙ УЙ БОР...

Шундай уй бор, деворлари метиндан метин,
Кўрар фақат муҳаббатнинг ўтли ёзини.
Ётоғида жуда қисқа туюлади тун,
Деворида бахт пичири қолар ёзилиб.

Шундай уй бор, одамдайин бош эгган куйи,
Устунлари кетгудайин салдан чўрт синиб.
Ётоғида тун ўтмоғи ажалдан қийин,
Деворида хўрсиниқлар қолар хўрсиниб...

ИШОНЧ ДАРВОЗАСИДА

Ишонч қўрғонини қуриб кетганлар,
Бу қўрғонда яйраб, юриб кетганлар.
Кимга зах қўриниб қўрғон ичи гоҳ
Чиқиб ўнг ё чапга уриб кетганлар.

Уриб кетолмадим ёлғизгина мен,
Ишончингдан чиқдим. Қўрғон ёпилди.
Дарвозага боқиб ҳолсизгина мен
Ўлтирибман, оёқларим чопилди.

Ҳаёт давом этар кулиб гулгун, шўх
Бахтлар чорлайверар, имлайверар шон.
Бироқ кетмоқликка менда оёқ йўқ,
Бир кун дарвозада беражакман жон.

СОЧИНГИЗНИНГ ЎРМОНЛАРИДА

Ошкор, пинҳон бор йўлим билан
Кўнгил уйингизга кирдим мен,
Силаб-силаб ўз қўлим билан
Сочингизни оқартирдим мен —

Порлайсиз бу оқлар ярашиб
Бахт ониди, ишқ онларида.
Мен яшайман тунлар адашиб
Сочингизнинг ўрмонларида.

СИЗСИЗ

Қўш ҚУВОНЧ кирмаса яшар ёлғиз ҒАМ,
Шундан Сиз йўқ маҳал уй уймас, хато.
У ғор, мен тушаман эшик очган дам,
Кейин чиқолмайман Сиз келгунча то,

Хоналарга Сизсиз маъюс кираман,
Сизсиз тувакдаги гул ҳам қарибди.
Эшик тақиллайди, мен югураман,
Минг йил ғор азобин чеккан ғарибдай.

КИРИБ БОРМОҚ

Чуқур кириб борманг ўйларингизга,
Ундан қайтиб чиқмоқ қийиндир ахир.
Ҳар ишда, мана шу маслаҳат Сизга,
Чуқур кириб бормоқ — меваси тахир.

Айниқса, юракнинг йўлаклари тор,
Йўлнинг ярмига ҳам бормасдан қайтинг.
Кейин хонангизнинг тўрт ёғи девор,
Уй, юрагингизда сақлангиз тартиб.

Бу йўл-йўриқ Сизга, мен сизни енгдим,
Ўзимга бу сўзни айтолмайман мен.
Шеърга чуқур кирдим, уйқу йўқ энди,
Тонггача бу йўлдан қайтолмайман мен.

МЕНГА АЙТ...

Сен ойга қўлингни чўзиб толмагил,
Ой, ой-да, ўрганган, ёлғиз ҳол, кетар.
Қуёшга дардингни тўкиб солмагил,
Қартайган қуёш ҳам ҳолсиз чол, кетар.

Сен тоққа қилганинг билан арзи-дод
Тоғ — тоғ-да, сир бермай тургани турган.

Чўққидан кутмагил бирор-бир имдод,
Эгилган чўққини айтгил, ким кўрган?

Жилгага сир айтсанг тоқатинг битиб
Чулдираб, шўх қаҳ-қаҳ отиб кетади.
Тош, харсанг оралаб, паналаб ўтиб,
Кимгадир сиригни сотиб кетади.

Менга айт, менинг бир қалъам бор тинч, кенг,
Бу юрак, мен уни чуқур ўяман.
Ва Сенинг сиригни ўшал қалъанинг
Энг хавфсиз ерига кўмиб қўяман.

Менга айт...

* * *

Кузнинг ёноқлари намли туюлар,
Қўрғошиндай оғир куз сўроқлари.
Юракка нимадир ҳазин қуюлар
Ва кўра бошлайсан аниқ, доғларни...

Авж гуллаган кўклам, саратонли ёз,
Кечагина эди пойимда бари.
Шу — дириллаб турган сариқ япроқ рост,
Тушдай ўтиб кетди олдиндилари.

Афсусларни узоқ ўтириб, чекмай,
Шошиб қўзгаламан, тўзгиган тўзим.
Энди унга дардим айтай кечикмай
Кетиб қолмай япроқ ё мен ўзим.

Кузнинг ёноқлари намли туюлар...

* * *

Бу эркак аёлнинг осмони эди,
Ери эди унинг чопқиллаб юрган.

Кўз очиб кўрган илк жаҳони эди,
Таоми эди у илк бор қўл урган.

Уруш ялмоғиздай солиб келиб чанг
Осмонини ютди, ерини ютди.
Нима олса шу аёлдан олди жанг,
Унинг илк таоми — эрини ютди.

Сўнг аёл таомдан бош тортди, толиб,
Силкиниб, ярқираб тарамеди соч.
Ўша-ўша аёл муаллақ қолиб
Осмон-ердан айро яшаётир оч.

Бу эркак аёлнинг осмони эди.

УЯТ

Бошингни силаган осмон уятли,
Суймай, куймай яшаш осон, уятли.
Ишқ — шу бир дард билан чиқишолмасанг,
Дунёда дардларинг бесон, уятли.

Қирғоқ бузиб, тошиб, толмасанг уят,
Ким учундир адо бўлмасанг уят.
Яшашда яшарсан нени десанг деб,
Ўлганинга ишқ деб ўлмасанг уят!

* * *

Ёнаётган бу ўт бўлмас сира кул,
На қор, на бўронда сўлмайди бу гул.
Йўқдир бу ҳаётда бирор-бир мушкул,
Сен менинг қўлимдан тутганда, жоним.

Юрак дарз кетмайди, девор қуламас,
Бахт жоми лиммо-лим, тўлуғ, силамас.
Кимки кетган бўлса ортга қайтар, бас,
Мен сени нигорон кутганда, жоним.

Ҳаёт абадий деб гуллар тераман,
Кучасан, ўзим ҳам гуллайвераман,
Бу не чанқоқликдир, чўллайвераман,
Сен менга ишқ жомин тутганда, жоним.

Барига, барига тикилиб синчил,
Мен дейман, бир куни қолсак биз тинчиб,
Эҳтимол, бу ҳаёт бўлар ўткинчи,
Иккимиз дунёдан ўтганда, жоним.

ТИК ЙЎЛ

Йўлдан чиқма, йўлдан чиқма бир қалам,
Бир қадам чиқдингми, шўринг қурибди.
Чунки йўл четининг майсалари нам,
Унда капалаклар ўйнаб юрибди.
Сен йўлдан бир қадам кетдингми, бўлди,
Қайтиб келмоғингга минг йил керакдир.
Кўксингда тик йўлнинг Дарғаси ўлди,
Кўксинг аросатда қолган юракдир.
Чиқдингми, бўм-бўшсан, виро айтгин, бас,
Йўлга тушолмайсан қайта дил ўқлаб.
Бирор тун йиғлаш ҳам ёдингга келмас
Кўксингдаги ўлган Дарғани йўқлаб.
Энди тик йўл йўқ, бор йўлсизлик, ўйдим,
Ўзингдан қўлтиққа қўл ургин, ювиб.
Тик йўл — кийик эди, олдириб қўйдинг,
Энди яшайвергин, капалак қувиб...

СЕВИНЧ КЎЧГАН УЙ

Кўчиб кетди кўнглингдан севинч,
Сен кузатиб қолдинг шамингни.
Бундан буёқ яшайдирсан тинч
Илинмасдан шавқу гамингни.

Силамагай сочингни шамол,
Тун шивири тўхтагай таққа.

Ишқ — бошидан сирғалиб рўмол —
Бир-бир босиб кирмас ётоққа.

Кўзларингдан армонлар томур —
Очилмайди гарчанд бу парда.
Фақат, қандоқ ўтаркан умр
Севинч кўчиб кетган уйларда?!

ЎРТАДАГИ ДАРЁ

Тушун ахир, кўзингдаги нур,
Айтар сендан кетолмасимни.
Ўртадаги бу дарё — чуқур,
Айтар менинг ўтолмасимни.

Бир кун чалғиб, Сени этсам тарк,
Қолар бўлсанг ёлғиз, ғам чекиб,
Ўртадаги дарё қилар гарқ —
Жасадим ҳам бўлар сеники.

* * *

Сўзамолсиз... йўқ, бермайсиз гал,
Сўзда жавлон ураверасиз.
Узун кунни тугатиб тугал
Гапни тунга улаворасиз.

Нафрат билан мен жуфтлайман лаб,
Йўл бермайсиз...
Жаҳлим — жаҳл, ўч-ўчимда қолар.
Яхшиям, мен Сизга айтар гап
Айтилмасдан ичимда қолар.

* * *

Бўлмагандай боғларда бўрон,
Барг тўкилиб, шохлар сингани,
Қуёш кулар, қуёш олар жон,
Нурлар келар Сенга сингани.

Гуллар ишқни ўргатар қушга,
Сув тупроққа ёзар бахтларни.
Дарахтлар дуч келмаган қишга
Кўргани ёз, бу дарахтларнинг.

Қучоғига чорлайди кўча
Хотири жам, тиниқ асаби.
... Ва сен билан мен ҳам ҳеч қачон —
Сен — менга ҳам бормаган каби.

БИР ХАТО ИЗТИРОБИ

(Бир аёлнинг кундалигидан)

У келар бағрига солиб ишқдан ганж,
У келар бағримда сайрайди қумри.
У билан уйимга келади юпанч,
Ярим соат менинг юпанчим умри.

Ўзимга жой топмай қолиб шошаман,
Унга отиламан севиб, ўкиниб.
Ярим соатгина тўлиб-тошаман,
Ярим соатгина... сўнг қолгум тиниб.

У қўл соатига қарайди маъюс,
Кўксимда нимадир қад кўтарар даст.
У чиқиб кетади, деразадан куз
Мунғайиб кўзимдан кўзини олмас.

Кейин туйғуларим тутаман тунга,
Кўкрагим бир ўтдан ачишади, бас.
«Ўзимники бўлинг» дейман мен унга,
«Меникисиз» демоқ кўлимдан келмас.

Кейин узун тунлар ўйга толаман,
Туш кўраман, кўзим илингани он.
Тушимда оқ каптар бўлиб қоламан
У ўз қўлларида тутар менга дон.

Уйғониб кетаман, уйғониб «Нега?...»
Галаёшли уйлар келар бостириб.
Нечун ўз уйига бўлолмас эга,
Эшигимдан ошкор келолмас кириб.

Наҳот инсон ўз айб, ўз хатосининг
Бир умр ўйнаса ўйинларига.
Наҳот бир умр, ўғлим, ўз отасининг
Ошкор осилолмас бўйинларига?!

Шу қисматни раво кўрдими ҳаёт,
Қиздирсин деб ғийбат, гап ўчоғини.
Гулдай таним билан бир умр, наҳот,
Иситиб яшайман тун қучоғини...

Оҳ урсам, оҳимдан ўт кетар тунга,✓
Қарғамай десам-да ёшлиқ, мастликни.
Ўша мастлик — МЕНИ тутқазган УНГА.
Менга «МЕНИКИСИЗ» деёлмасликни...

ИНТИҚОМ

Бир томондан ловуллаб бир қиз ташлар кўз қирин,
Бир томондан шўх йигит, меҳр талаб, ишқ талаб.
Тиллашдилар, жуда тез тушундилар бир-бирин,
Тушунарли тил бўлган ҳамиша ҳам ишқ тили.

Кейин беҳишт боғлари ерга кўчди, кўкарди,
Одам хушбахт қуш бўлар, ишқ болини тотган кун.
Кейин куёв келинни бошларида кўтарди,
Сигмадилар дунёга, гўдак, сени топган кун.

Шундай, аввал кўп ташна, ишқни суйиб ичдилар,
Аммо... ўртада совуқ шамол эсиб ўтган дам,
Бир-биридан илдамроқ бир-биридан кечдилар,
Нафрат тили ҳамиша — ханжар, кесиби ўтган дам.

Улар-ку иш қилдилар ё билмайин, ё қасддан,
Ўз-ўзларин ўйлашиб, ўлда-жўлда сен қолдинг,
Улар икки томонга кетдилар тўхтамасдан,
Тўхтаб, қўлларинг чўзиқ, аро йўлда Сен қолдинг.

Қутлуғ ҚУВОНЧ эдинг сен, оҳ бошингга етдилар,
Қушим, бу не маҳзунлик, кексайиб улгурибсан.
Ош-нонга зор бўлмаган замонда зор этдилар
Меҳр тилаб турибсан, шафқат тилаб турибсан!

Улар бири бирига беролмай қолсалар дош,
Ажралса бир-биридан иккиланмай, кўнгил тўқ,
Нечун Сенинг кўзингда қалқимоғи керак ёш,
Сенга тегмоғи керак, нечун улар отган ўқ?

Уруш йиллардагидай етим қолдинг тонгларда,
Гўдак, энди кўзингни соғинч, армон тўлдиргай.
Битта фарқи — урушда ота ўлган жангларда,
Битта фарқи — онани азоб, ҳижрон ўлдирган.

Сенинг отанг — онанг-чи, юрарлар гашт суришиб,
Бўм-бўш уйдаи кўксини кундан-кунга тутиб тик.
Бахт барбоду отангнинг иши кетган юришиб,
Бахт барбоду онангнинг гул-гул ёнгани қизиқ.

Нега дунё қораймас, бу ҳақсизлик чангидан,
Нега ҳамон дард туғар бу омонат ишқу шон.
Улар фарзанд топарлар янги бахтдан, янгидан
Янги ота-онани Сен топмайсан, болажон.

Ҳали гўдак кўксингни не туйғулар доғлайдир,
Хотиранг осмонида улар юргайлар сузиб.
Ўйланасан, ўй Сени улар билан боғлайдир,
Йўқ, улардан ўзингни олгин ажратиб, узиб.

Сен уларга фарзандмас, ҳеч ушалмас армонсан,
Икки кўнгил тубида битмас яра, ўчмас чўғ.

Сен уларга ўқилган умрлик айб, фармонсан,
Кетказиб бўлмас доғсан манглайларига узуғ.

Мен кўрқаман бу доғни ювмоқ учун етмас сув,
Қор ёққач из, интиқом доим кетмас босилиб.
Сенинг иккита қўлинг дор арқони бўлару
Отанг-онанг бир тонгда унда қолгай осилиб!

Улар ўзи ғишт қўйди шу ёзуққа, асосга,
Гарчанд ҳамон яшайсан ишқ, шафқатга оч, илҳақ.
Энди қутлуғ ҚУВОНЧ — Сен айлангансан ҚАСОСГА,
Ҳукм қатъий, ал-қасос-ул, ал-қасос-ул миналҳақ!

ХАЛҚОНА ОҲАНГЛАРДА

Йиғласангиз йиғланг хушёр, сергак учун,
¹⁶³ Не бир яхши, ёмон кунда тиргак учун,
Опам, синглим кўз ёш тўкманг сира-сира,
Аёлга бахт беролмаган эркак учун.

Эркак ўзи кимлигини билармикан,
Бир сирли, тилсимлигини билармикан?
Ишқ гавҳарин аёлига асролмаса,
Шўр пешона, шумлигини билармикан?

Йўлга чиқсанг йўлинг берса, бойланмаса,
Хаёлларинг тинийверса, лойланмаса,
Эркак — эркакмидир аёл жилға бўлиб,
Уни айланиб оқмаса, айланмаса.

Дупур-дупур тулпор келар тоғлар билан,
Эркак келар дупурлаб ўнг-соғлар билан.
Аёл қўли ёлларини силамаса,
Тулпор кетар кўкайида доғлар билан.

Тулпорларим, укам-акам, оталарим,
Минг-минг уйли халққа эҳсон, атоларим,

Ҳали мунгли аёл кўнглин топмабсизми,
Босган изи хатоларим, хатоларим!

Бекор жангу хунлар учун аза очинг,
Ёлғиз ўтган тунлар учун аза очинг.
Ҳатто, тоғининг айиқлари жуфт ахтарар,
Сиз сўққабош кунлар учун аза очинг.

Йўқса аввал Сизга қарғиш тегар бир кун,
Ёв ёприлиб келиб Сизни эгар бир кун.
Ҳали мунгли аёл кўнглин топмабсизми
Кўпаймаган эл камайиб тугар бир кун.

Эл қолмайдир фақат бойлик, ерлар билан,
Одам топиб кўр-чи на сим, на зар билан.
Гумоним йўқ, қай эл қолса яшаб қолар,
Аёлини элим деган эрлар билан.

Йиғласангиз йигланг хушёр, сергак учун!

ҲИЖРОН ЁБОНЛАРИДА

Битиб кетар кўнгил ярамиз,
Ўртанувчи зорлар кетади.
Гулга кирабошлар орамиз,
Орамиздан қорлар кетади.
Мен ҳижроннинг ёбонларида
Сарсон кездим, қоматларим ёй.
Сен ҳижроннинг ёбонларида
Гул ёшлиқни тамом бердинг бой.
Мен айрилиқ саҳроларида
Бир савдойи бўпман, қарасам.
Сен айрилиқ саҳроларида
Мункиб, қумга ботиб борасан.
Азобига қандоқ берай тоб,
Азобига кўксим, кўзим лиқ,
Пичоғини кўксимга қадаб
Турган ғамнинг номи «айрилиқ».

Айрилиқнинг қўллари узун,
Кучар, истар исиб, совушим.
Айрилиқнинг йўллари узун
Илма-тешик бўлар ковушим.
Товонимдан тирқирайди қон.
Қоним қолар ўт, гул барида.
Йўлни қонга бўяш ёзилган
Айрилганлар манглайларида.
Қон-ла тонга, тунга ёзаман,
Яқинлашиб борар орамиз.
Чиқаётган кунга ёзаман:
«Битиб кетар кўнгил ярамиз».

ҚИРҒОҚ

Дарё янглиғ олдга чопаман
Ёйиб ташлаб қирқ кокилимни.
Ёниқ-ёниқ суюб ўпаман
Соҳилимни, сен — соҳилимни.

Хаёлимга қайси бир дамда
Қирғоқ бўлиб келдинг, чамамда.

Мен-ку сенга берганман изн,
Икки ёним қирғоқ — маҳкам, банд.
Мен оқмайман қирғоқни бузиб
Асов шиддат бермас сенга панд.

Сен ҳам озод шиддат бер сувга,
Шубҳа билан олмай сиқувга.

Қирғоқ сирдош, қирғоқ — суянч тоғ,
Дарё оқар унга бош уриб.
Бир кун сочинг оқарар оппоқ
Шул дарёни кўриқлаб юриб.

Оқар чоғ ҳам мангулик ёққа,
Лаб босгум сен — метин қирғоққа.

КЕТМА!

*Замонлар аёлин доди бу садо:
«Жонгинам, мен сенга не қила қолдим».*

Марина ЦВЕТАЕВА

Севмоқ, севилмоқлик бахтми ё оғу,
Оғу, бахт аралаш сўзимдан кетма!
Аёлнинг минг йиллик нидосидир бу:
«Келавер, келавер изимдан, кетма!»

Кетсанг ўзлар хомуш, базм айлагай ёт,
Қадимий сукутда чинқиргайдир ёд,
Харсанглар тил битиб, дод айлагай, дод
Мендаги бу тоқат — тўзимдан, кетма!

Уни шон кутарми, ё кутарми қон,
Эсламайдир ҳуркак, титроқдаги — жон,
Кетсанг мендан ўсиб кетмоғи аён
Ҳатто, келмаганлар, тизимдан, кетма!

Паноҳсизни ҳар ён тортқилар шамол,
Қай биров бахт излаб мени кўрса, лол,
Ўз жаннатин менда қилмасин хаёл,
Менинг сирли, ўйчан кўзимдан, кетма!

Шиддатин йўқотган дарё — тинар куз,
Япроқдай сарғайиб жим хўрсинар куз
Алвидога кўнар, ғамга кўнар куз,
Менинг рангпар, сўлғин юзимдан кетма!

Бироқ мен кўнмасман, бахтми бу оғу,
Наҳот қуримоққа маҳкум ишқ боғи.
Сенингман, сенингман, не бўлса ҳам у,
Ўзимман, Сен менинг ўзимдан кетма!

ХАВОТИРНИНГ ҚУЧОҚЛАРИ...

Қизиқ туйғу, қилолмассиз даф,
Юксалиб, гоҳ толиб яшайсиз.
Бежавотир яшайман, сабаб
Сиз хавотир олиб яшайсиз!

Суяман мен, сийланаман мен
Гуллар сочиб йўлларингизга.
Бежавотир суянаман мен
Чирмаб олган қўлларингизга.

Сизга ҳукмин ўтказолмас Вақт,
Сиз муқимсиз, Бахт тоғларидай
Мен ўраниб яшайман хушбахт
Хавотирнинг қучоқларида.

ОЛОВ САРИ

Афтга бериб жиддиятнинг тусини
Эшигингга сиртдан, ичдан қулф уриб,
Ташқарида қолдириб гул исини
Вазмин кетадирсан уйингга кириб.
Бу ҳолатдан ғунча кулар қиқирлаб,
Ғунча нима, ўйлаб кўрсанг танангга.
Тун чоғлари бир-бирини «юр-юр»лаб
Ой нурлари кирмоқ бўлар хонангга.
Қизиқ, тўсиқ бўлмас экан нур учун,
Қўя қолса бўлар сиртдан мўралаб,
Бу ой нури саркаш боладай нечун,
Ўтаверар панжаралар оралаб.
Хоналарга жони сиғмай бола хит,
Тушларида чорлар дала, ўнгирлар.
Ойнинг нури сенга берар халақит,
Бу нур балки уйдан бир не ўғирлар.
Нурдан кўрқув, кўрқув гулдан, қуёшдан,
Бор кўрқувни бир қулф билан енгасан —

Ҳадик таниш, нотанишдан, тенгдошдан
Сен ҳадиғу битта қулфга эгасан.
Мана, шундай дилинға ҳам қулф солиб,
Ўтаяпсан бир кимсани йўлатмай.
Бир кимсани бағри аро йўқолиб,
Бир кимсани бир дарахтдай гуллатмай,
Сирдош бўлиб тақдиринға йиғлайман,
Дейсанки, кўп бу ҳаётда олғирлар.
Қўрқасан-ки, бермасинлар тагин панд,
Олмасинлар юрагингни ўғирлаб.
Йўқ! Айт менға, кимга деб беркитурсан,
Дуру гавҳар сандиғидай уйингни.
Асраб-асраб, қайга олиб кетурсан,
Райҳон ҳидли дуру жисму, бўйингни.
Мен қўрқаман, оёқ босмасдан биров
Қулфли уйинг захлаб чўкиб қўймаса
Ва юрак ҳам бўлавергач сабр-ғов,
Куз гулидай баргин тўкиб қўймаса.
... Бир кун келиб, уйинг очсанг, кўксинг дуд,
Унда аён бўлар кўпнинг кирмаси.
Унда, унда сўраганлар сендан ўт,
Кетар ўзга оловларга чирмашиб.
Йўқ, йўқ, тушмоқ аянч тоқат тоғидан —
Уй, дил қулфин бузиб чиқмоқ ташқари.
Қочмоқ керак ёлғизлик кучоғидан,
Кетмоқ керак олов сари, ишқ сари!

КЎНГЛИ ЯРИМ...

Улар бир-биридан кетаётган вақт
Ҳамма нарса талаш ўрталарида.
Бугунги кунида йўқдир бугун бахт,
Эртанги бахт йўқдир эрталарида.

Ҳамма нарса талаш: уй ҳам, мебель ҳам,
Ҳар бири истар-ки, кўпроғин олса.
Тоғдаги қор талаш, боғдаги ел ҳам,
Йўлин топсалару сумкага солса...

Қаттол кураш кетар, жанг-ки шиддаткор,
Ҳар бири денгиздай тортар қаърига.
Ўрталикда битта митти гўдак бор,
Ҳеч илож йўқ шуни бўлмоқларига.

Албатта, курашиб олади бири,
Хурсанд олиб кетар бағрига босиб.
Аммо бўлинди-ку гўдак тақдири,
Ўрталикда Уни қўйдилар осиб.

Энди бахти нимдир, толеи нимдир,
Ота-она унинг бошига етди.
Ким билан қолса ҳам кўнгли яримдир,
Чунки ярим кўнгли узоқлаб кетди.

* * *

Бир вақтлар кетардик баҳорлар томон,
На баҳор, гуркираб виқорлар томон.
Энди темир бўлгин, энди мунғайма,
Энди йўлларимиз қор, қорлар томон.

Баҳорлар кўрсатдик шавқ, мастлик кучин,
Виқоримиз тоғдан тикроқ келди чин.
Энди йўлларимиз қор томон экан,
Қўлингни бер, тойиб кетмаслик учун.

Фикр этсам, кўрмаган, кўрган эканман,
Умр ўтса-да йўлу, уй тиклайман деб.
Сездим, ҳаётингга кирган эканман,
Сени қорли кунда қўлтиқлайман деб.

* * *

Бу аёлнинг сочлари узун,
Узундир, узундир бармоқлари.
Қуюқ тортар ғира-шира тун
Ул сочини ёйган чоқлари.

Узун-узун бу сочлар билан
Унга пешвоз чиқолмайди у.
Фамлари-қувончлари билан
Унга кўйлак тиколмайди у.
Ҳавас билан, ачиниш билан
Кузатади... кўшни ёш жувон
Ўз эрининг кўйлагин тикмас,
Истамайди пешвоз чиқмоқни...
Эри ишдан келади ҳориб,
Кўлда папка, ишнинг чаласи...
Тушлар кўриб ухлайди жувон,
Пашшасини кўрир боласи...
Аёл ўйлар... умр-ўқлигин,
Гарчанд тайёр жонин тикмоққа
Ва ўйлайди... ҳаққи йўқлигин
Бу эркакка пешвоз чиқмоққа...

ИШҚ

Мен кузга алвидо айтаман шошмай,
Япроқлардан кўнгил уза оламан —
Хайрлашув хатини сира адашмай
Ёза оламан.
Беғам, эҳтиётсиз дўсту душмандан
Сўраб, сўямай ҳам оладирман ҳақ.
Ҳар қандай армондан, пушмондан
Устунман мутлақ.
Кўлим узун бўлар, ғоятда узун,
Энг юксак чўққига кўнглим тикаман.
Менга минг сирини очар ҳатто тун,
Тундан қизил гуллар тақиб чиқаман.
Сезмай босиб ўтгум ҳасад тигини,
Писандмас кимнингдир бергани фириб.
Менга дунёнинг бор устунлигини,
Ишқ — Сен берадирсан ёнимда юриб.
Дунёларга сизмай, яшасам бойиб,
Гуркираб, Сен кучга тўлган бўласан —

Мабодо, етимдай қолсам мунғайиб —
Шул кун кўксим аро ўлган бўласан.
Ишқ...

* * *

Билмам, адашдимми ё тўғри қилдим,
Бағрингга япроқдай тўкилдим.
Аслида бу байтни мен ёзганим йўқ,
Менинг умрим — мўлжал сари кетган ўқ.
Вақтида келдим ё бевақт, анча кеч,
Афсус айтганимни эшитмадим ҳеч.

Бўлмасни бўлдиргум деб қиламан қасд,
Мен яшаш сурурин шундай деб билдим.
Аросат, бу сатр меники эмас:
«Билмам, адашдимми ё тўғри қилдим».

Камон эгилдию отди — учяпман,
Йўқ, иккиланиш ё бир сўз айтиш йўқ.
Майли, шароб ёки зардоб ичяпман,
Мен отилган ўқман, ўққа — қайтиш йўқ.

АВТОПОРТРЕТ

1. ЁЛҒИЗЛИК:

Бир вақт шошқин ёнимга келган эдинг йўл топиб,
Келганингга қадар ҳам яшаганман Сен билан.
Тунларда уйқу эмас, ёдинг кўзимни ёпиб,
Тонгларда уйғонардим тушда ўпичларингдан.

Келдинг, кўп ўтмай Сендан айрилиб қолдим, бироқ,
Қайдан қалб кўзи билан қолдим мен Сени таниб?
Бизлар бирга яшаркан, кетиб борардим йироқ,
Бизлар бирга яшаркан, борардим яккаланиб.

Гарчанд ҳамон биргамиз, аммо асли йўқсан Сен,
Наҳот бу ҳаёт энди қабул қилмас таҳририм.

Бир гуруллаб тафт бермай ўчиб қолган чўғсан Сен,
Наҳот жунжикиб ўтмоқ — энди менинг тақдирим?!

Гарчанд энди кетмоққа — йўл топмоққа шошмассан,
Айт, қачон булут янглиғ қопладинг осмонимни?
Биргасану, йўқ, йўқ, жон-жонимга туташмассан,
Қайгусин қиламан шу ёлғизгина жонимни.

2. АЛАНГА

Гумоним йўқ, алангадай севдинг ютоқиб,
Сўзларингда, кўзларингда аланга тафти.
Мен билмабман, бу оловда умрим бутоғи,
Япроқлари секин-секин куя бошлапти.

Ҳаётимга алангадай кирдинг бостириб,
Ҳаётим, бу алангадан исинди, ёнди.
Мен ўч эдим, ўтлар билан ўт суҳбат қуриб
Ўтсанг шу бахт эканига қаттиқ инондим.

Мен ўч эдим, ўчлик тутди ўтнинг барини,
Бугун ногоҳ ўтмас, сувни эм кўраяпман.
Бугун ногоҳ умримнинг кўк кенглиklarини
Қиёқ тилли алангага ем кўраяпман.

Ва бир хаёл ўйларимга ўрнашиб олган
Такрор этиб ишқнинг ўтлиғ, мунглиғ сасини:
— Чироқ йўқми бу дунёда сақлаб қололган
Куйдирмасдан ўзин урган парвонасини?

3. ҲИЖРОН КУНЛАРИДА

Ҳеч кимсани чақирмайман ўзга кўмакка,
Ҳожат борми, ўтир, дардим эшит демакка,
Чунки мени сен тушунмай қолдинг, мен якка.

Ҳолбуки сен... бир қарашда кўриндинг совуқ,
Бир қарашда... кейин ўзинг бўлдинг чирмовуқ,
Айб йўқ эмас менда ҳам, мен деёлмадим йўқ.

Энди мени ҳар қадамда висол кутарди,
Ҳар қадамда кучли қўлинг аршга кўтарди,
Шодмон эдим, чунки йўлдан Сен-ла ўтардим.

Бу йўл чети дарахтларда қушлар чувиллаб,
Кеча гуҷғон ўйнар эди, бугун хувиллаб
Қолган бу йўл, чунки... чунки мен бўлдим гуллаб.

Йўқ, ҳали ҳам якка эмас, сирдошим бордир,
Ул — ёлғизлик, кучоқ очар, кучоғи қордир,
Воҳ-ки, бугун менга Сенмас, у муштоқ, зордир,

Толе экан, тушдим бир сўз, қорлик, музликка,
Қўрқдим, тагин алданмай деб айри сўзликка,
Мен тоабад кўнгил бердим шул — Ёлғизликка.
Ҳеч кимсани чақирмайман...

* * *

Тегма, менинг кўнгил ярамга тегма,
Тегсанг кўкрагимга тош қулаши бор.
Вақт ўтган. Бу ўрам-ўрамга тегма
Тегсанг, у тик, мағрур бош қулаши бор.

Унинг-чун кар бўлдим, қай бир тонгми, шом
Эшитмай деб жавоб, саволларини.
Тагин... унинг учун кўр бўлдим, тамом
Кўрмайин деб камол, заволларини.

Бу фаровон дарахт — менга ўхшар ул,
Дарди ниҳон, яшнаб, бир кун қулайди.
Менинг ҳам... кўксимда чақ-чақ қизил гул
Одамлар кўзини алдаб гуллайди...

Тегма, менинг кўнгил ярамга тегсанг,
Бу гулларни янчиб тош йиқилади.
Вақт ўтган. Бу ўрам-ўрамга тегсанг,
Ўралашиб, мағрур бош йиқилади.

КЕТАМАН

Сен ишқимга қилганда гумон,
Дил-дилимни босганда туман,
Келганида жаҳлинг — Ёсуман,
Мен кетаман, бадар кетаман.

Боғлар аро бошланар хазон,
Ишқнинг қадри, қиммати арзон.
Ишқ ҳовучлаб яшайдирми жон,
Ўртаб-ўртаб кадар, кетаман.

Ишқ охудир — отиб қўйдинг Сен
Ишқ Сир эди — сотиб қўйдинг Сен.
Гумон лойдир — ботиб қўйдинг Сен,
Сўнг бор ташлаб назар, кетаман.

Севдим, аввал ўт бўлиб севадим,
Сен ишқники бўларсан девдим,
Сен гумонга кўнгил бердинг жим,
Энди қилиб ҳазар, кетаман.

ЎЛИМ ОЛДИ АЛЛАСИ

Баллада

Мен бағрим ёқиб бўлдим, сел каби оқиб бўлдим,
Неча бор қайта ўлдим бу ҳолат тасвирдан.
Нақд бер деб йиғламаган, тахт бер деб йиғламаган —
Бахт бергин деб йиғлаган Бодомгул тақдирдан.
Уй олдида машина, юк ортишар қўшнилар,
«Бу қиёмат қойим» деб, ғам тортишар қўшнилар.
Эри четда ҳангу манг, эри четда ҳоли танг,
Балки ораларига тагин тушар қўшнилар.
Бодом ҳам бир чеккада яраланган куш янглиғ,
Гоҳ ҳушига келгандай, гоҳ маъюс, беҳуш янглиғ.
Қўш гўдаги пинжиге суқилади жовдираб,
Кечаги бахт, гўдаклик бўлди бугун туш янглиғ.

«Балки ораларига... тушмасин йўқ, Бодомжон.
Сен кўксимда ишқ эдинг, энди сен ўқ, Бодомжон.
Ёмон санчдинг кўксима, энди бегинг ўлгандир.
Мен учун ҳам уввос сол, ёшингни тўқ, Бодомжон,
Эртақ эдим мен Сенга, поймол бўлди эртаклик,
Эркақ эдим мен Сенга, поймол бўлди эркаклик.
Дерлар-ку ахир: «Гулни узсин қўша-қўшгани»,
Хайҳот, қандоқ кечирай узганини бошқани».
Юрак-бағри тўкилиб Бодом бетус йиғлайди.
Ул шўрликка тикилиб бор эл-улус йиғлайди.
Ҳасан-Ҳусан зорлайди, отасини чорлайди,
Ота боролмас, сим-сим атрофда куз йиғлайди.
Юклар тайёр. Йўл олди Бодом қаддин тутди ғоз:
«Тузингизни кўп ичдим, хизматларим бўлди оз,
Рози бўлинг, бегим», деб бир-бир хайру хўш қилар.
«Бу қай кун», деб ёқасин ушлар қўни-қўшнилар.
Катта-кичик тикилиб қолган қирда-қиёда,
Кўш гўдаги қўлида, Бодом олдда, пиёда.
Орқада юк машина, бу йўл шундай бошланди,
Қараб туриб кекса-ю ёшнинг кўзи ёшланди...

* * *

Қанча ўтди, билмайди, эр келганда ўзига,
Битта-яримта юлдуз чиқиб кўкнинг юзига,
Шом қоронғуси ўтиб қуюқ тун тушар эди
Унин бўм-бўш қалбига ўчми-хун тушар эди.
Чап кўкраги санчиди, Ҳасан-Ҳусан жойими,
Сувда ой чил-чил синди, унинг кўнгил ойими?!
Кейин кечаги тунни эслаб кетди ҳовлиқиб...
Ярим тунда қайтарди у шаҳардан толиқиб,
Уйга яқин келганда эшитилди қичқириқ —
Ланг очиқ деразадан уйга ўзин отди тик, —
Хайҳот, колхоз раиси, кўп ардоқли дўст уйда!
Хотинига канадек чиппа ёпишган кўйда.
Қучоғидан чиқармас, ўпарди сўриб-сўриб,
Хотини жонҳолатда юлқиниб, ўзин уриб,
Жилолмас, уй ичига сочилган бир даста пул,

Ўзи ҳам сезмай қиндан пичоқни суғурди ул!
Мана сенга, раиснинг муруввати, бояқиш,
Туғишгандай, ўртоқдай куйиб-қўлаганлари.
Кўнглинг овлабу авраб топиб бирор зарур иш,
Икки куннинг бирида шаҳар йўлаганлари, —
Ҳайҳот, менинг кўнглимга ғоят яқин эди у,
Шул яқинликдан туриб, юрагимни еди у!
Унга ҳам омонлик йўқ! Пичоқ айтди сўнг сўзни
«Единг» ушбу сўз билан раис ҳам юмди кўзни...

* * *

Ёлғиз қари онаси кўз ёш қилди куюниб,
Шўрлик Бодом ҳам олди беваликни кийиниб.
Қўш гўдагим етим, деб етти букилар эди, —
Ич-ичидан кун-бакун тутдай тўкилар эди.
«Раис босқинчи бўлса, менинг айбим нимадир,
Наҳот севги оқибат тошга тегар кемадир.
Бегим учун туманли ишонч бўлдим оқибат,
Туҳмат балоларига нишон бўлдим оқибат.
Офтобим дер эди-ку, мана, офтоб хор, она.
Қўш олчадай яшаймиз дегани бекор, она».
Ҳасан-Ҳусан кўзига жовдирамоқдан толди,
Гулдайгина келинчак силга чалиниб қолди...

* * *

... Сўнг ҳам узоқ ётмади, бир чошгоҳда рўйи рост,
Муштипар онасидан шундоқ қилди илтимос:
— Она, кўп бўлгучийди Сизнинг ғазал, байтингиз —
Гўдак чоғимдагидай бугун алла айтингиз.
Фақат ғазалингизда бўлмаса алам-ангиз,
Кейин... менинг юзимга дока ёпиб қўйсангиз...
Фақат узоқ айтасиз, бир эшитай мириқиб.
Кекса онанинг ранги бу гаплардан синиқиб,
Ҳаёт бебахт қизидай мотамсаро туюлди,
Алла айтди, жоладай кўз ёшлари қуйилди,

Ўттиз яшар гўдаги қанча истаса айтар,
Унинг маъюс алласи найдай инграган пайтлар
Она юраги билан сизди, қизи силкинди,
Ё уҳ тортди, ҳар қалай, бир зум нафаси тинди.
Ул докани тортганда бир титроқ сезиб тизда,
Қизи тинчиб қолганди, ўтин бўлиб ўттизда.
Ёраб, гуллаб-гулламай нураганни кўрдим мен,
Ўлим олди «алла»ни сўраганни кўрдим мен.

* * *

Битта қадам, не учун шошиламиз қўймоққа,
Битта қадам ва лекин бўлади-ку, тийилсак.
Фақат биз бировларни ўрганолсак суймоққа,
Фақат биз бировларга бирозгина қийилсак,
Гоҳ қаноатда собит, даҳо бўлади инсон
Ўз нафсин йўлида гоҳ юҳо бўлади инсон,
Одамзод-ку аслида бу дунёга мард келди,
Бир қадамидан гоҳо тиғи паррон-дард келди!

* * *

... Кўш гўдакни етаклаб кампир кетиб боради —
Қулаган устунини зиёрат қилмоқ учун —
Она бу хил ўйларни унга элтиб боради,
Болам, шундай гаплар, деб унга эгилмоқ учун.
Ҳасан-Ҳусанлар бўлса тушунмас бу гапларга.
Ҳасан-Ҳусанлар бўлса гўдак дили қонаган.
Қачон она сут бермас бу аччиқ алафларга
Қачон бу хил қотиллар туғилмайди онадан.
Йигитмисан йигит эр бир ўқдан ўлди маънан
Бодом гулидай Бодом бўлди шу ўқ қурбони.
Раис шу бир қадамда бу дунёи гулшандан
Олиб кетди ўзию ўзгаларнинг ҳам жонин
Бодом, гарчанд, туҳматнинг тошига бермадинг тоб
Гарчанд ноҳақликлардан адо кетган бир жонсан.
Аммо ўшал қора кун эл кўзидан ўчди хоб,
Ўшал кундан дилларда учқунланган исёнсан.
Майли, гарчанд сендан бир маъюс овоза қолди,

Аммо ишқни букмадинг, аммо ишқ тоза қолди.
Мен бугун хотирлайман сени оппоқ ўлим деб,
Ишқ, номусга жон нисор. Шаҳид, қизил гулим деб.

Б И Р Ш Е Ё Р К Е Р А К ...

Бир шеър керак, шундай шеър битта,
Ёзгач, тагин умр сўрамай,

Ўша шеърдан гурлаган ўтда
Ўла олай ортга қарамай!

Ҳ О Л А Т

Бу боғнинг гуллари оқ-ки худди қор,
Кўнгил жим. Ахтарсам сабаби бисёр.
Бирдан хушёр тортиб қоламан, хушёр,
Бу тугёнсиз умр меники эмас.

Севаман, севгимда хотиржам бир ўт,
Куйлайман, куйимда сипо шавқ, сукут.
Юрак парчинланмас, юрак доим бут,
Парчин, қонсиз умр меники эмас.

Севгилим, дарёдай кетяпман оқиб,
Қирғоққа бўй бермай, тошиб, тутоқиб,
Оқяпман, ич мени, ичгин ютоқиб,
«Ишққа — жон»сиз умр меники эмас.

Тафаккур, ёлғиз Сен тақдиримда ганж,
Сенсиз умрим ғариб, аянчдир, аянч.
Шеърят, кўксимга ханжарингни санч,
Бу қурбонсиз умр меники эмас.

* * *

Аввал ўқигандим ушбу китобни,
Бу тун тагин унга эгилдим суйиб.

Сатрлар қуварди кўзимдан хобни,
Сатрлар ортидан борардим куйиб.

Ногаҳон, бошимга урилади қон,
Китоб варақлари олинган йиртиб,
Бўғилиб бўғзимга келаётир жон,
Бахт эди, бу бахтни кетдилар кемтиб.

Ногаҳон кўксимда бир тундлик туйдим,
Кутганим — хушбахт он бўлмади насиб.
Мен ахир хўп тўйиб йиғламоқчийдим —
Ўшал варақларни кўксимга босиб.

Ў кўнглим, ўзингдан бер менга хабар,
Асрасам ҳам кўзим қароқларидай.
Кирмадими Сенга фаҳми кўру қар,
Йиртмадими китоб варақларидай.

Тушмадими бирор жароҳатли из?
Тун бўйи бағримга бўйлаб қолдим мен.
Йўқолган шу китоб варағи боис,
Кўнглим бутунмикин... ўйлаб қолдим мен.

БЕДИЛОНА

Ёшланмаган бирор кўз учратмадим,
Бемор қалбга малҳам сўз учратмадим.
Ўзимнинг бўл, дедим, ҳар ўзгага, лек,
Ўзга, ўзга бўлди, ўз учратмадим.

КУЗГИ ТАСКИН

Деразага қарасам боғни куз қилмиш ишғол
Олтин зирақларини бутоқ-шоҳларга илиб.
Деразадан қарасам куз — энг ёқимтой аёл
Боғда маҳзун кезинар япроқлари тўкилиб.

Ёқимтой аёл айтмас кўксида шавқ, ғамларни,
Саболар этақларин тортқилашиб юрибди.
У мевасин узиши шарт бўлган бу дамларни
Қачон келиб қолганин тушунолмаи турибди.

Боғ бурчидан буралиб чиқиб келар наво, най,
Қушчаларнинг қўшини юқорилар кўк сари.
Ўйнаб-ўйнаб юмалаб ухлаб қолган гўдакдай
Ерда там-там мевалар, кетсанг севиб, кўтариб!

Серҳосил дарахт шундай маъюс тортар куз киргач,
Энди умри — учқури тинмай югурган каби.
Қатор ўғил-қизларин турли боққа учиргач
Ўзи бўш қолган уйдаи хўрсиниб турган каби.

Кўклам, ёз-ку қулф урдинг ёзғирмасдан тақдирдан,
Ичдинг ширин май каби умрнинг хуш кунларини.
Олтин кузим, ё беҳос англаб қолдингми бирдан
Гал келиб қолганини қайтармоққа барини.

Бир бошга бу дунёда ҳисоб берар бир кун бор,
Бу ур-сурли оламда минг ютқаздик, минг ютдик.
Ё дунёдан кичик нур ўғирлаб биз ўтдик хор,
Ё ўз кичик нурумиз олиб дунёга тутдик.

Ростдан кўра кузим Сен, ўхшайдирсан афсунга,
Киприқларингни кўтар, ҳорғин руҳинг ёнсин шан.
Ахир Сен тақир эмас, Сен келдинг-ку бу кунга
Офтобда маст ухлаган ғуж-ғуж гўдақлар билан.

СИРДАРЕҒИ БИЛАН СУҲБАТ

Сирдарёнинг соҳилида боғлар туташ,
Гоҳ шодумон, гоҳ маъюс чоғлар туташ,
Бахтлар туташ, юрак дарди, доғлар туташ,
Ер, эл билан бирга оққан оқинимсан,
Яқинимсан, она дарё, яқинимсан.

Мен биламан, сен беҳишдан чиққан дарё,
Инсонни бир инсончалик уққан дарё.
Камолига термулиб кўз тиккан дарё,
Оқа-оқа толмасликка сўз бер менга,
Мангу қуриб қолмасликка сўз бер менга.

Оқадурсан эл оралаб, пиёдалаб,
Айт, ҳеч ерда кўрмадингми ноҳақ талаб,
Нопок қўлин ювмадингми эй чашми-об,
Мангулик де, гуллаб ўтган ҳар хуш дамни,
Кўрмадингми жаҳолатдан кўзи намни?

Минг йилликсан, пайтлар бўлган қонлар оққан,
Разолатдан гоҳо шаҳид жонлар оққан,
Жонлар билан эътиқод, имонлар оққан.
Жабрдийдам, сувларингда ўт ёқдингми,
Бутунгидай дилга дардкаш ҳеч оқдингми?

Соҳилингда алпзодалар, алплар яшар,
Сукут эмас, жаранглаган зарблар яшар,
Ўртангувчи, ўртагучи қалблар яшар,
Бундайларга ҳақ бир байроқ, бир туғ бўлар,
Ҳақ деганнинг мартабаси улуғ бўлар.

Тасаввур қил, сенсиз ғариб юрмаганимни,
Соҳилисиз, дарёсисиз севдик кимни,
Сен бир бурчи Ўзбекистон — юрагимни,
Кўз қиймасим, сен — жон ерим, Она дарё,
Шул юракда қон томирим — Она дарё.

Энди кучга тўлаётган шул юракка,
Ўзбекистон — шул навқирон гулдиракка,
Айланмоқлик учун таянч бир тиракка,
Яшамоқ шарт ўлмасликка қасам ичиб,
Мангу қуриб қолмасликка қасам ичиб.
Сирдарёнинг соҳилида боғлар туташ...

УСМОН НОСИРГА

Шоирнинг юбилей кечасида ўқилган.

Мен ўйловдим етмиш ёшда қуйиласиз,
Етмиш йилнинг етмиш ўйи ахир бошда.
Сиз-чи, бу кеч ўша Усмон туюласиз,
Йигирма беш, ё йигирма олти ёшда.

Ақлан айтса, Сизни бобо демак керак,
Аммо бобо сўзи эриш туюлмасми?
Усмон Носир деганингда ўйнаб юрак,
Унга ишқий шалолалар қуйилмасми?

Усмон Носир деганингда гуллар сўраб,
Ишқ келмасми, қимтиб ҳассос лабларини.
У айтмасми кўзи билан чирмаб, ўраб,
Бир ишқибоз йигитнинг шўх гапларини.

Усмон Носир деганингда шарт кесилган —
Бошдай қуёш «ерга қулаб» кетмайдими
Ва бир юрак, ҳар бурчини туйғу тилган —
Қонлар сирқиб кўз олдиндан ўтмайдими?

То тириксан дилим боғлан шул юракка,
Фидоликда топилмагай унга тараф —
Усмон, шараф Сендек оний гулдиракка,
Она халқим, Усмон учун Сенга шараф!

«Олти-етти йил ёзди» деб кўрсатмишлар,
Қай буюк куч бул юракдан олганди жой.
Биз-чи етти йилни баъзан кўнгил хушлаб,
Етти дона шеър ёзмасдан берурмиз бой.

«Олти-етти йил ёзди» деб этурлар қайд,
Етмиш йиллик меҳнат-ку бу, ақлу хуш лол.
Сезганмикан тун сафосин, оқшомги пайт,
Сезганмикин, тонг, қай ёндан эсар шамол.

Йўқ, сезмаган, сезганида муқим туриб,
Ўлимларни ҳар лаҳзада ўлдирмасди.
Бешафқат ўз юрагига ханжар уриб,
Соб бўлгунча ҳар лаҳзада тилдирмасди.

Йўқ, сезмаган, сезмаганлар бўлсин омон —
Бу телбалик, телбаларча суйиб ўтмоқ.
Бу етуклик, унга бўлсин то абад шон,
Бу етуклик — сўнг он қадар куйиб ўтмоқ!

Куйиб, суйиб елда ўйнаб тимқора соч,
Бу кеч чақнаб ўлганидан тониб келди.
Она ҳалқим, ичиккансан, бағрингни оч,
Усмон деган ўглинг қайта ёниб келди!

Мен ўйловдим етмиш ёшда қуйиласиз...

ОҚАР ДАРЁ

Ғафур ҒУЛОМ хотирасига.

Шаҳрим, Сендан бир дарё оққан эди арслонвор,
Билмам, қачон шиддатдан, шижоатдан толди ул.
Шаҳрим, бу кеч мен Сендан сўрайдиган сўзим бор,
Айт, қачон, қай бурчингда мангу ухлаб қолди ул.

Балки ухлагани йўқ, ёдлаётир «Ёдгор»ин,
«Ўғригина бола»си балки шу том устида.
«Қиз қилиқли бўлар» деб тўкиб ишқининг борин,
Балки ҳамон қалами авжи илҳом устида.

Навбахор, атр бўйлар урилмоқда димоққа,
Ё қай чаманда ниҳон, шеър ёзар ими-жими...
Ё қўшни қиз боғидан ўрик ўғирламоққа
Ҳамид Олимжон билан девор ошиб кетдими?

Балки, балки минбарда фашистга ўлим тилаб
Гулдираган шеърлари қайта ўқилаётир.

«Сен етим эмассан» деб ўзгалар бошин силаб
Ўз Жўрасин ғамидан тутдай тўкилаётир.

Қандоқ фиғон тортмади, лаб босиб туриб чўққа,
Қандоқ тиклолди етти ердан синган жонини.
Ким етти букилмайди ногоҳ учирса ўққа
«Бўйларига гул ўлчаб ўстирган» ўғлонини.

Балки карвон йўлида «етим бўтадек» бўзлаб,
Меросий соғинч — сўзга сўзни улаётибди.
«Информбюро» мизнинг башоратидан сўзлаб,
Балки голиб, ялангтўш «Шарқдан келаётибди».

Балки мендан сўнг ҳам Сен болаларга бўл деб бош,
Учирма қушларимни етказгил деб вояга,
Илк кўклам чечагини, кипригида қалқиб ёш,
Кўш-қўллаб узатмоқда Муҳаррамхон аяга.

Балки «червонец» олиб белидаги чорсидан,
«Қиз юракнинг қони» деб қўйиб ишқу биносин.
Бугун катта тўй, тонг-ла, келтиргандир Чорсудан
Суюк Олмос опанинг қўлидаги хиносин.

Гарчанд бу кеч соғинчдан кўзимизга дунё тор,
Гарчанд бу кеч соғинчдан бўғзимизда шўру талх.
Айтинг, шундай отани қайси фарзанд унутар,
Шундай содиқ ўғлондан кўнглин узар қайси халқ?!

Ўзбекни ўз-ўзига бек деган Фафур Фулом,
Шеърлар ҳар хонадонга оқар экан тонг билан,
Халқим, бу кеч мен Сени қутлайин айтиб калом,
Фафурдай мангу оқар, арслонвор дарёнг билан.

УСТОЗ ОЙБЕККА

Бу катта-катта кўзлар кўзми ё катта исён,
Дунёнинг гоҳи майда ишларидан ҳайратда.
У минглаб харсангларга урилиб синмаган жон,
У уриб турган юрак, ўзи қолдирган хатда.
Айтилмаган сўзларнинг қолмоғига офарин,
Тилсиз сўзлаб... дунёни олмоғига офарин!

Кўзлар чақнар... кўнглимга ёмгир кирар, дўл кирар,
У ўтган даҳаларга бошлайди менинг йўлим.
...Йўлчи жасади узра Шокир ота гулдирар:
«Унсин болам, қайғурма, бу жуда катта ўлим».
Катта қувонч ва катта йиғи бўлиб ўтдингиз,
Халқимнинг бошда тутган туғи бўлиб ўтдингиз.

«Кумуш ўлиб қолди» деб, қон йиғлаган Қодирий,
Гулнор ичган захардан сизам ичиб қўйгансиз.
Мен-ку ҳануз тушунмам ижод сирин, бахт сирин,
Сиз тушуниб суйгансиз, сиз тушуниб куйгансиз.
Куйиб кул бўлмай ўзни қай ўтларда ёқдингиз,
Ўлган Йўлчига қандоқ ишқ узугин тақдингиз?!

Йўлчилар, Навойлар порлаб яшади Сизда,
Ҳақ деб чопган элчига тўлди олди, ортингиз.
Инқилобчи бир юрак асраб кўкрагингизда
Ҳақ деб тортилган сафнинг энг олдида бордингиз,
Юрт юкин кўтардингиз катта жонингиз билан,
Эътиқоди тик Ўктам, Анорхонингиз билан.

Бердингиз шу саф учун иккиланмай, ўртаб жон,
Бор бисот, «Наъматак»дай гулингизни бердингиз.
Кейин... билмадик, бизни не бир ғафлат босган он,
Қай қабоҳатга бийрон тилингизни бердингиз.
Мунис халқимга ҳам бу бўлгай мангу сабоқ, ун,
Бошқа бийрон тилларин эҳтиёт қилмоқ учун...

Бугун ҳам раиятда муддао ўша-ўша,
Ки ҳар оддий инсонга эссин нажот шамоли.
Биз ҳам худди сиз каби у билан жигаргўша,
Бугун ҳам буюк орзу — кўрмоқ инсон камолин.
Шу бирликка ўргатган Сиздек ҳар шон ўлмагай,
Сиздек даҳо ўстирган Ўзбекистон ўлмагай!

СУРУР ҚҰНҒИРОҒИ

*Ҳалима Носированинг 70 йиллиги
муносабати билан.*

Аввал мен ўзим суйиб кўзимнинг қаросидай,
Арзир сўнгра бу залга, десам «оёққа қалқинг».
Хумо қушдай чарх уриб курашлар орасида
То абад қўли баланд, кўкраги баланд халқнинг
Ғурурининг боиси — шан ўти бори келди,
Ўзбекистон санъатин бир байроқдори келди!

Азал тоза инжулар тўрт тарафга сочилган,
Андижонга тушгани балки Сизга теккандир.
Шундан кўксингизда эрк, кураш гули очилган,
Шундан юрак тикланиш азобларин чеккандир.
Сиз майдонга чиққансиз қувонч — доғингиз билан
Бўғзингизда яширин, кўнғироғингиз билан.

Ёраб, кўнғироқларни кўп олдилар нишонга,
Ғойиб бўлди майдондан ким севса ўз жонини.
Сиз ўз кўзингиз билан кўриб тўлдингиз қонга
Турсунойнинг муқаддас «эрк» деб тўккан қонини,
Айтинг, қандай куч Сизнинг қалдингизни эгмади,
Кўксингизни кўзлаган ўқ неча бор тегмади?

Нурхон, Турсуной тушди кетма-кет тузоқ-тузга,
Ким айтди учинчи кун Сизнинг ўлмасингизни.
Ўн беш-ўн олти ёшда ким шивирлади Сизга
Осонликча бу йўлда қурбон бўлмасингизни.

«Олга» деган сўз ҳар бир ҳужайрангизга сингиб,
Кетиб бораётибсиз бу йўлда ҳамон енгиб.

Шундай, байроқларимиз гоҳ қонларга ботибди,
Аммо қуламагани олдга нигоҳ тикканлар.
Бу кеч кўзим олдидан бир-бир ўтаётибди,
Бу саҳнага ўртада ЖОНни қўйиб чиққанлар.
Бу саҳна абад Сизнинг, бу шон абад Сизнингдир,
Халқ ишқидан қуйилган нишон абад Сизнингдир.

Мукаррама, Тамара, Лутфихон қай чоғлари
Сорахоним келадир Сиз билан пичирлашиб.
Ҳассос она халқимнинг сурур қўнғироқлари
Бул табаррук саҳнадан янграгансиз бирлашиб.
Бул қўнғироқлар ҳали уйғотар кўп юракни,
Кўнгилларда чақнатиб орому гулдиракни.

«Шогирдларим кўп», дейсиз гўдакдай қувонч билан,
Бари ўт, аммо Сиздек ўт бори учрамагай.
Баланд, гарчанд шогирдлар парвози бутун баланд,
Аммо халқ Ҳалимасин тақрори учрамагай.
Дўстлар, оёққа қалқинг шу ўт борлиги учун —
Ўзбекистон санъатин байроқдорлиги учун.

ЯНГИ ЙИЛ КЕЧАСИДА КўНГЛИМДАН КЕЧИРГАНЛАРИМ

Ҳар янги йил кирар экан, жомсўз айтгали
Қадаҳига ҳар ким маҳзун бир зум тикилар.
Жомсўз асли бир баҳона, ортга қайтгали
Шу лаҳзада юрак эзгин, юрак тўкилар.

Бир йил ўтди базм янглиғ қисқа умрдан,
Тағин бир қур баргларини елга берди боғ.
Йил ўтибди... сергак тортиб қоламан бирдан:
Мен йил бўйи яшадимми ишқ билан иноқ?

Ўйлаяпман... гоҳо боис турли сабаб, сас,
Унинг менга, менинг унга маҳтал кунимиз.
Узоқмикан... ахир икков бир кунда кетмас,
Иккимизнинг сўнг кунимиз, маҳшар кунимиз.

Сиз-чи, айтинг, ул эшикдан учиб кирган он
Учиб-қўниб қучоғига отилдингизми?
«Келдингизми?» шу бир созни титроқларда жон,
Ҳайрат билан айтмоқликка ботиндингизми?

Келдингизми, шу бир сўздан бағри бут бўлиб,
Қўш жилғадай ул шошдимиз, Сиз шошдингизми?
«Келдим, келдим» ул кирганда ёниб, ўт бўлиб,
Бир ўт каби Сизам унга туташдингизми?

Шул туташув онларида жомдай тўлай денг,
Тўкилай денг, тўкилмаслик, тўлмаслик гуноҳ.
Паноҳ бўл денг, мен бир умр қарам бўлай денг,
Ишққа қарам шу лаҳзани яшаганлар — шоҳ.

Хаёлингни оппоқ қорлар ўраган тунда,
Йўқ, ҳавоёи ҳавасларга учар вақт эмас.
Минг, миллионлар яшаётган бу кенг заминда,
Ул қидириб Сизни топди — бу кам бахт эмас.

Энди эса... тагин кўп гап айтар қорли тун,
Бу бирликнинг кипригига қўнмасин деб гард,
Ораликдан ҳижрон ўсиб чиқмасин учун,
Сиз узлуксиз туташ яшаб бормоғингиз шарт!

Чегарада аскарлармас, мен ўйлаган дам,
Чегарада эркак-аёл қад тиклаб турар.
Улар туташиб турсалар, қучишиб маҳкам,
Ёв бу юртга қай томондан йўл топиб кирар?!

Улар туташ яшаганда қучишиб маҳкам,
Шамолидан баҳра олиб ўсар гўдак, боғ.

Шу бирлик тик турганида ғамми — қолган ғам,
Шу бирлик уй, юртни ёвдан тўсар юксак тоғ!

Бу янги йил туни, йилнинг энг илк ишқ фасли,
Инсон буюк — ишқнинг буюк сирлиги учун.
Бу дунёни тутиб турган шу бирлик асли,
Кўтарингиз, эркак-аёл бирлиги учун!

ЙИЛ БОШИДАГИ ИСТАКЛАР

Тишда дов-дарахтлар бурканар оққа,
Қорга лаб босадир ўйларим маним.
Қадрдон қаламим оппоқ вараққа
Пичирлаб тўкадир куйган, суйганим.

Куйдирган, суйдирган дўстларим, салом,
Бул кун барчангизни чорлайман бир-бир.
Бул кун оқаради куррайи олам,
Мурувват қўлини чўзади тақдир.

Тишда қор бўралар, давра қизийди,
Суҳбат кетаётир нари-беридан.
Ким шуҳрат тожини эртароқ кийди,
Кимлар силжимади турган еридан.

Тож кийган қўймасин тожин тушириб,
Тож остида бошни асрасин кўпроқ.
Туриб қолган кетсин чопиб, чарх уриб,
Қуласин елкадан босиб турган тоғ.

Кимки фарзандсизлик доғида юрса,
Рўшнолик келсину етиб куну ой,
Биби Фотимадек қўш фарзанд кўрсин,
Қўш бешик ўртаси бўлсин унга жой.

Ким айтмади битта сўзни ийманиб,
Шу сўз учун унга тилайман журъат.

Куйманган кетмасин доим куйманиб,
Енгил нафас олсин тиклай-тиклай қад.

Ўксиган гўдакка кўзим тушган чоғ,
Садоқати буюк йил келсин дейман.
Қай бир иттифоққа солсалар нифоқ,
Сиёсати буюк йил келсин дейман.

Хаёллар чарх урар бошимда маним,
Эрта кун қолмас деб ерда доғли зоғ.
Эрта бажо бўлар менинг айтганим,
Серғавго дунё ҳам бўлгайдир бедоғ.

Эрта кун бу дунё бўлгай деб беҳишт,
Жимжитгина боғлар қилар ишора.
Бу қор ҳам шуларни айтмоқда, эшит,
Бу қор ҳам шундай деб қилар башорат.

Мен беҳишт шамолин яшириб сўзга,
Сўзладим, сўзларим ўпсин ер шарин.
Пири бадавлатлик, Оталар, сизга, 161
Хотиржам бахт сизга, Онажонларим.

Жаннат жилғалари боғларда чопсин,
Йигитлар бўлсин деб Гўрўғли келбат.
Кимки танҳо, бу йил бахтини топсин,
Бемор дўст соғайиб кетсин деб албат.

Янги йил, оплоқ қор сўзлаган тунда,
Базм суронларин кузатаркан жим,
Бедард ўтсин дейман
Беғам ўтсин дейман йилингиз шундай,
Суйдирган, куйдирган дўст-ёронларим.

ШОИРА СИНГИЛЛАРИМГА

Опангиздан ўтибди, гоҳ сархуш, гоҳ ғаш юриб,
Ниш урган гул-чечакни сезмай қолаёзибди.
Ўз-ўзи билан машғул, хаёл аралаш юриб,
Ортдаги келажакни сезмай қолаёзибди.
Балки сизга сал бепарқ боқиб кетган опангиз,
Хаёл дарёларида оқиб кетган опангиз.

Сезиб қолдим, Сиз мени таъқиб этасиз тинмай,
Яқин-йироқдан руҳим, шеърларимга мўралаб,
Чиқиб келаётибсиз кўриниб, гоҳ кўринмай,
Қишлоқ, пахса деворлар орасидан оралаб.
Келинг, айланиб келинг, юлдузим, ойларимга,
Ё мен тавобга борай туғилган жойларимга.

Ўзингизни кўрмасдан шеърингизни танидим ,
Биламан, қайлардадир рақс тушяпсиз эшилиб.
Қайда бўлса ҳам ҳар хил нигоҳлардан панада,
Балки ой ёруғида қушлар билан қўшилиб,
Дарахтларнинг шохида ялангоёқ ўйнайсиз —
Гўдакликнинг боғида дайди, саёқ ўйнайсиз.

Ўйнай-ўйнай бир куни тонгда келаркан кириб,
Сизни жиддий нигоҳда кутиб олади шаҳар.
Кўксингизни тартибли ўтлар билан тўлдириб,
Бора-бора борингиз ютиб олади шаҳар.
Аста-аста кўникиб, сизам шуни хушлайсиз,
Тунда ҳаммадек ухлаб, кундузи тинч ишлайсиз.

Кейин севибми, севмай бир йигитга тегасиз,
Кейин... ўғил-қиз қатор... ҳар тарафдан бой бўлиб,
Бир куни қарайсиз-ки ҳамма бахтга эгасиз...
Сўнг тўлиша бошлайсиз ўн беш кунлик ой бўлиб,
Ҳайҳот, ул кун йиғларман дилимга доғ тўлди, деб,
Бу тўлишган вужуднинг руҳи ҳалок бўлди, деб.

Дейсиз, шоир ким ўзи, қандоқ шоир бўлгансиз?
Йўқ, шеър ёзай деб ёзиб кўчирмаганман оққа.
Ундан кўра сўрангиз қай ўқлардан ўлгансиз,
Қайси ўқлар қайтадан қўйган Сизни оёққа.
Сўранг, юрагингизга қачон санчилган тиглар,
Ахир азага борган ўз дардин айтиб йиғлар.

Шоир эса... йўқ, фақат ўз дардидан куймайдир,
Ўзга ғамдан сарғаймай, ўртанмаган вақти йўқ.
Токи ерда бир инсон ғам ўтида куйгайдир,
Дегайман, бу дунёда шоир зотин бахти йўқ.
Аро йўлдасиз, синглим, ё шеър денг, ё тинч бахтни,
Кўрмадим бу иккисин бирдай кўтарган тахтни.

Бургут полапонларга учмоқни ўргатган чоғ
Аямасдан ташларкан энг юксак қоялардан.
Менам сизга бор гапни айтиб турибман шундоқ,
Сиз устунсиз юмшоқ сўз, миждов ҳимоялардан.
Қоялардан тушганда қолгаймикансиз тирик,
Унда бир тишлам нонга сизу биз абад шерик.

Унда мен олдиндаги тоғлар умрин тилар чоғ
Суюниб ҳам қўяман, ортда ҳам тирак бор деб.
Хотиржам кетажакман, бир кун тоғдай қулар чоғ
Ортда мендан ортиқроқ куюнчак юрак бор деб.
Қачон етиб келдингиз Сиз ортимдан куюниб,
Қачон олақолдингиз балоғатни кийиниб?!

Опангиздан ўтибди, қандоқ сезмадим Сизни...

ИЛК ХАТО

Кимдандир айб ўтди, хато сўз айтди,
Айтишдик, сўнг хато кетди қалашиб.
Биз йўлнинг ярмида айрилдик, қайтдик,
Қайтдик, йўқ нарсалар учун талашиб.

Кимдир хато қилди, эрми ё хотин —
Сўнг қўшилаверди хатолар қўш-қўш.
Сўнг хувиллаб қолди хонадон бир тун —
Икки юрак қолди хувиллаб, бўм-бўш.

Кимдир хато қилди, сўнг бошланди жанг,
Кейин ўликлардан кўтарилди тоғ.
Жаҳон урушин ҳам аслин сўрасанг,
Кимдир ўйламасдан йўл қўйган хато.

Муҳими илк хато, кейин қасдма-қасд,
Кураш мушкул уст-уст уруш қорини,
Йигирма миллион шаҳид, ҳамма ҳам билмас
Урушнинг дастлабки сабабқорини.

Илк хато, сўнг келар ҳижрон, ўлим, тиф,
Бевақт бебахт қолар не бегуноҳ жон.
Балки бу дунёда улуғдан-улуғ
Ўзин илк хатодан тиёлган инсон.

ЎЛМАС ПУШКИН ЁНИДА...

Пушкиннинг рафиқаси Наталья Гончаровага.

Билмам, Пушкинни севмоқ — бахтсизликми ёки бахт,
Хоним, Сизга ҳам яшаш тушмагандир осонга.
Аммо битта туйғуга инонганман ҳаммавақт,
Сизни ҳумо қушидай у. кўтарган осмонга.

Наталья!

Ким яратган Сизни қўл билан чизиб
Сиз илоҳий ҳусн билан шоирни этаркан ром.
Улкан фикр дарёсин қирғоқларини бузиб,
Офтоб келди Сиз билан, ҳам ёнма-ён келди шом.

Сизни иситмадими бериб бэр дил чўғини,
Энг қайноқ туйғуларин бахш этмадими Сизга?

Порлоқ шон-шуҳратини, қанотли довруғини
Сочмадими гуллардай пойи-қадамингизга.

Турли иллат, ғамдан гоҳ куйласа ҳам ўксиниб,
Сизгача шоир ҳатто ёқарди-ку аёзни,
Нечун Сизни севгач гоҳ руҳин қаноти синиб,
«Шеър йўқ, кунлар ўтяпти. Шеър келмайди» деб ёзди.

«Майли не ўтса ўтган, ўртада бир аср бор»
Дейман-у этолмайман бу фикрга ўзни жалб.
Кечириг, шу ёзуғдан туюласиз гуноҳкор,
Балки, Сиз сабаб совий бошлагандир даҳо қалб.

Қандоқ нафас олгансиз устун келиб бўҳтон, кин,
Ортдан шоир номусин сотаётган пайтларда.
Ёвуз рақиб мўлжаллаб унинг дурдай юрагин
Ҳатто қўли титрамай отаётган пайтларда.

Оҳ аёл, биз аёллар ширин сўзга бунча ўч,
Гоҳ бор хушомадгўйнинг бўламиз кўнглин олмоқ.
Балки ўша лаҳзадан танҳо севгилимизнинг
Кўкрагида биз учун бошланади йўқолмоқ.

Кейин худди Сиз каби ғурур, ишқдан олисда,
Оҳлар уриб чорлармиз етим қолган ишқ, сирни,
Бир лутфига арзирми Дантес деган олифта,
Ҳатто Сиздек париваш бир шеърига арзирми?

Ул-ку ҳуснингиз куйлаб ёндирди оломонни,
Ҳалок бўлди тождор эрк, ишққа туширмай соя,
Ул худодай сизиниб, Сизга, Ишққа инонди,
Сўнг машъум он не учун ишқ қилмади ҳимоя?!

... Ўйласанг келаверар шу хил турфа туйғулар,
Асли бугун Сизни ҳам олқишлаймиз туриб тик.
Ахир юз йил, минг йилда Пушкин битта туғилар —
Бахт эмасми шу улкан Даҳога ёстикдошлик.

Сиз хуснин овозаси юз йиллар оша кетган,
Кибор рус оламининг санамларин бирисиз.
Йўқ, йўқ, Сизни уларга тенг қўйсам хато кетгум,
Сиз Пушкиндай инсоннинг севгиси, тақдирисиз!

Юз йилда бу тупроқдан минглаб сулувлар ўтган
Беҳишт боғлари аро сим-сим саболар каби.
Нозик сарв қадларин бул кун тупроқ беркитган,
Бул кун кимлиги унут, унут наслу насаби.

Аmmo Сиз-чи, тирик ўт бор экан то қонида
Одамзод Пушкин билан тоабад айлар висол.
Демак, Сиз ҳам тоабад ўлмас Пушкин ёнида
Порлаб келаверасиз тоза, ҳарир гул мисол.

Айтинг, Пушкинни севмоқ бахтсизликми ёки бахт?!

МОСЛАШУВЧАН ОДАМГА

Бир вақtlари чарсу чапани,
Ўз сўзидан қайтмас эдинг Сен.
Капа дердинг турган капани,
Бошқачароқ айтмас эдинг Сен.

Қирраларинг ўткир туюлиб
Ўргандилар, қотирдилар бош,
Қирраларинг бир-бир ейилиб,
Бўлдинг силлиқ, юм-юмалоқ тош.

Энди уни айтмоқлик учун
Ном қидириб гоҳ очасан фол.
То ўзгариб кетмасин мазмун
Капага ҳам келмасин малол.

Энди йўлинг топиб олдинг чин
Қатнаб чўпу чўпчакларига.
Энди яшайверишинг мумкин
Кириб ҳатто чўнтакларига.

МАРҲУМНИНГ АЙТГАНЛАРИ

Умидим шулмиди, Сизни кўрган чоқ,
Пойингизда гулдай кўкарсам девдим.
Кунлар ботиб, тонглар оқаргунча оқ,
Сизни қўлларимда кўтарсам девдим.
Бўлмади, қўлларда кетдим қабрга
Сизга кўтартириб ҳижрон юкини.
Энди сабр берсин Сизга, САБРга
То ечгунингизча эрнинг кўкини.
Чунки ўшангача кетмасман бундан,
Унгача кўнмаса кўкрагимга доғ,
Айниқса, гапимиз қовушар тунда,
Бағримга кирасиз ловуллаб, қувноқ...
Йўқ, йўқ, ёри жоним, қолмассиз якка,
Мен олдингидан-да гамхўр бўламан.
Яшириниб олиб уйга, бурчакка,
Кирсангиз отилиб, қучиб оламан.
...Шундай, кетолмасман бесас, бенаво,
Сиз нечун кўндингиз бу кўк тулликка?!
Қисмат Сизга уни кўрди-ю раво
Мени танладими қоровулликка?
Кетолмасман. Ўлим бизга бўлмас ғов,
... Қай бир тирик мени суриб келмаса!
Сизни қўлларида кўтариб биров,
Қай бир тун ётоққа кириб келмаса...
Унда дунёнинг бор йўллари билан
Қочаман, ўликлар — ожиз, бу бор гап.
Сизни кўтарган шу қўлларим билан
Чувалган кафаним тортқилаб, судраб...
Умидим шулмиди, Сизни кўрган чоқ...

БУ УЙЛАР

Бу уйлар уй эмас, бирдай тўлишиб
Яшайверсанг, бир бор сўлиб чиқмасанг.
Бу майдон майдонмас, ҳар куни тушиб,
Юз тирилиб, юз бор ўлиб чиқмасанг.

Эй шоир, яшаш-ку тинмас кураш, жанг,
Майли, тинма, иқбол берсин, гурулла.
Навоийда минг дард, бирин айтмасанг,
Сен бу шоирлигинг хашакка пулла.

Йигит, мен билмайман, сенда қанча зарб,
Аммо содиқ эрсанг халқдай даҳога,
Илтижо қиламан, бошланаркан ҳарб,
Ҳеч йўқса айлангин Бобур Мирзога!

Гарчанд бугун суймоқ, куймоқ дарди кам,
Ёраб, эртага ҳам тўлиб ўтмаса,
Бу дунёда йўқ денг Ҳалимани ҳам
Камида Нодира бўлиб ўтмаса.

Бу уйлар уй эмас...

БИР ЗИНАДАЙ ҚОЛУРМАН

Мен кетаман, мен кетаман
Қай бир кеч ё эртада.
Менинг куйим бўлар тамом
Кимдир тушар ўртага.
Шул, ўртага тушгувчига
Қалам тутиб ўргатай.
Гоҳ ошкор-у, гоҳ ичимга
Дардим ютиб ўргатай.
Ўргатайин, мушкул ҳаёт
Қўймасин деб тиндириб,
Четга тортиб қай жоҳил зот
Бир чўпдайин синдириб.
Ўзига йўл очиб олиб
Тўпга ўзин урмасин.
Тўпга зўрлар кирсин ғолиб,
Зўравонлар кирмасин.
Шу ўй билан шул гўдакни
Ўз елкамда опичиб,
Ўрталикқа кираяпман

Шон кечиб, гоҳ қон кечиб.
Етгунимча умр кетади
Сочим бўялар оққа,
Аммо... гўдак эр етади,
Гўдак турар оёққа.
Ўрталиқда... шод бўларман
Бонг урса ул ёвқур, мард.
Балки шул кун... мен ўларман
Кетиб армон, кетиб дард.
Ва... жон бериб қўлида мен
Тупроқдан жой олурман.
Ул юксалар, йўлида мен
Бир зинадай қолурман.

БИР ҚАДАМ ОЛДИНГА

Хаёлим ногаҳон кетди-ю порлаб,
Ёлғиз кўтаролмай хаёлларимни,
Яшадим — бир қадам олдинга чорлаб
Дунёнинг қимтинган аёлларини.

Бир қадам бўлса ҳам олдинга ташланг,
Таклифми, қарорми, чама олдинга,
Қўйнинг терисини уқалаб, ошлаб,
Кунгайда ўтирган момо, олдинга!

Эркакнинг дилига йўл олган аёл,
Кўнгил эшигида туриб қолма тик.
Бол эмассан, аммо бўлаолгин бол —
Бир қадам олдинга ташла беҳадик.

Гарчанд сахий ердай бўлиқдир танинг,
Доим ҳам бошингни силамас ҳаёт.
Ёраб, хоин чиқди Сенинг туққанинг,
Бир қадам ташла-да уни ўзинг от.

Қоплаб келаверсин ерларни булут,
Етмас, туташолмас Сенинг барингга,

Индира Гандидай бир қадамга ўт
Саккизга гул қадаб кўкракларингга.

Илоҳам, ёнаркан кўксингда ўч, кек,
Қасос майдонига келаркан кириб,
Бир қадам олдинга ўт, Тўмарисдек
Ёв бошини қонли хумга ботириб.

Тақдирлари лавҳин қон билан ёзса
Ёзган, хиёнатда кўнгил ёзмаган.
Бир қадам олдинга ўтганлар озса
Ақлдан озганлар, йўлдан озмаган.

Бугун ҳам бир қадам олдинда шу гап,
Саратон, қаҳратон ивиб қор, қонда
Ерни, гўдакларни ўқдан паналаб
Жасорат ўтирар Гренем-Коммонда.

Улар фидо, улар адо, эрка кул,
Кучоғингда шоҳдай шод ўсганларинг,
Ҳаёт, Сени асраб қолганлар ҳам шул;
Бир қадам олдинда қон қусганларинг!

Бир кун буюк ҳайрат этар бизни лол,
Мурод-манзилига етар жами халқ.
Бир қадам олддаги қасоскор аёл —
Ўз онаси билан кетар жами халқ!

ДАРАХТ ЎЗ ЖОЙИДА

Дарахтлар доим ўз жойида муқим,
Ўйламай бир қадам ташламас хато.
Дарахтлар кўтарар доим ўз юкин,
Бир мевасин ортмас бировга ҳатто.
Яхшиям дарахтга битмаган оёқ,
Тил йўқ, миннат қилмас, сақлайди тўзим.
Воҳ, бу дарахтлар-ку тушунар, бироқ,
Гоҳ бу одамларга ўтмайди сўзим.

Ёраб, дарахтга ҳам оёқ битса, шан
Наҳот инсон қайтган жойдан қайтадир.
Қайда Она қолиб, қайдадир фарзанд
Ўзи ўйнаб юрар қайдадир?!

СИЗ МИХСИЗ...

...га.

Сиз отсиз, минишиб чопишар пойга,
Сиз михсиз, қоқишар истаган жойга.

Ғаддор, ғаламисга тез келасиз кор,
Бировни қилмоқчи бўлса ярадор.

Ўзи биров кўзин силаб қўяди,
Лек сизнинг қўлингиз билан ўяди.

Аммо Сизни лақма деб бўлмас кўпам,
Сизда истак бордир шуларга кам-кам.

Яъни биров айтди ёнар бир сўз, гап,
Ўйлайсиз йўл топиб, қилмоқ керак даф.

Биров бирдан тошиб, нақ денгиз келар,
Шунинг қадамини қирққингиз келар.

Буни сезиб, кимки бош кўтарса каж,
Танобин тортмоққа қидирасиз важ.

Сиздаги оғриқ ер — мана шу хуллас,
Буни чуқур билар ул ғаддор, ул кас.

Шундан қурбон излар, Сизни тиг қилиб
Ва истаган жойга қоқар мих қилиб....

Сиз отсиз... минишиб чопишар пойга.

ҚАРИ ОТНИНГ АЙТГАНЛАРИ

Чарчадим, қоришиб кетяпти ер-кўк,
Бунчаям узайиб ётмасанг тош йўл —
Йўл бўйи миямга урилар тақ-туқ,
Бунча туёғимга ботмасанг тош йўл.
Мен нетай, мениям тинмай юргим йўқ,
Танбал аравани етаклаб, осиб.
Аравага нима, яшар кўнгил тўқ,
Ичига хўп тиқиб, бедани босиб.
Устига эгамнинг ўзиям чиқар —
Эгамга ҳам нима, ухлар донг қотиб,
Гоҳо уйқусираб кимнидир сўкар,
Гоҳ йўл бўйи кетар хаёлга ботиб.
Аммо эгамга ҳам баъзан қийиндай,
Билмам, у эгамга бошлиқми ё ёв,
Қора терга тушиб биз етсак тунда,
Ўшқирар «тонгга яна бир қатнов»,
Менданам шу шўрлик эгамга азоб,
Бехавотир ўйнаб-кулган куни йўқ,
Бошлиғининг қопи — худди ўлқон қоп —
Йил бўйи ташиймиз, тўлган куни йўқ.
Эгам йигит эди, оқарди сочи,
Мен ҳам шўх той эдим бугун қари, пўк.
Кўрганимиз шу йўл — бизни кўз очиб,
Бошлиқнинг уйдан ўтганимиз йўқ.
Йўлда шамол кўзни тўлдирар кумга,
Шундоқ ўйлаб бориб, шундоқ қайтаман —
Эгам бу гапларни айтмас ҳеч кимга,
Мен ҳар қалай Сен тош йўлга айтаман.

ГОҲ КУНЛАР ҒАРОЙИБ...

Гоҳ кунлар гаройиб, шарҳига йўқ сўз,
Таъми талх шаробдай жоминг тўлдирар.
Дуэлга чиқарди аввал юзма-юз,
Энди бир-бирини зимдан ўлдирар.

Аввалги ошиқлар кўзларида қон,
Ишқи учун жонин кўярди гаров.
Эндиги ошиқ гоҳ чамалар имкон,
Қийинроқми, йўлдан қайтади дарров.

Аввалги ошиқлар кўкрагида оҳ,
Майдонга кирганлар ғурур, шон учун —
Бугунги ошиқлар туюлади гоҳ,
От солаётгандай мансаб, нон учун.

Тағин энг қизиғи, фақат пардали,
Пардали суярлар, пардада юрар.
Кўнгилдаги қаҳрни ҳеч ким зардали,
Қаҳр билан айтмайди, пардага ўрар.

Парда орасида кетяпмиз ҳориб,
Йўл солаолмасдан ошкор бир ёққа.
Журъат тарк этмоқда бизларни, бориб
Дўстга «Мен соғиндим Сени», демоққа.

Журъат тарк этмоқда бизларни гоҳо,
«Пичоқ кесар, ўткир бўлса дами» деб.
Бировга бермаймиз муносиб баҳо,
Бошқаси аразлаб қоладими, деб.

Журъат тарк этмоқда бизларни баъзан,
Гарчанд гоҳ меҳрдан кўнгил ёшланар.
Сор бургут мадад сўз кутмоқда биздан,
Улуғ парвоз балки шундан бошланар.

Мадад сўзсиз бургут учса-ку, учди,
Гоҳ бургут кексаяр шу сўзни кутиб.
Ожизмиз, биз қўллай билмадик қушни,
Аянчимиз, йилт этган нур кетди ўтиб.

Мен ҳаммага аввал журъат тилайман,
Муқим журъат олган қалбни, қалъани.
Душман душманлигин ошкор олсин тан,
Дўстим ошкор бўлсин кўнглим малҳами.

Журъат нима, журъат ўзи асли ўқ,
Нишонни урмасдан қўймас отган дам,
Кўп раҳмим келади ошкор фикри йўқ
«Пардали» шеър ёзган шоирларга ҳам.

Гоҳ кунлар ғаройиб, шарҳига йўқ сўз...

ЎРТАЛИК

Хўп юксалмоқ — кетмоқлик тубан,
Хўп юксалмоқ — ерга кирмоқдир.
Омад қанча сийламасин шан —
Тақдиримиз ерда юрмоқдир.

Кўкрагимиз хоҳ ер, хоҳи тоғ,
Узилмаган ердан пойимиз.
Ер қаттиғу осмон кўп йироқ,
Ўрталикдир бизнинг жойимиз.

Мунғаймагин, гап даромади,
Шўрлик, ерга кетмассан кириб.
Ҳаволанма, сен ҳам, омадли,
Кўкка бошинг олмассан уриб.

* * *

Минги келса қошиқ кўтариб,
Битта-битта олганида ҳам,
Таги кўринади қозоннинг.
Еб битиришмадими Сизни
Бугун элга урф бўлган шоир,
Синчков қаранг бисотингизга
Қолган бўлса бирор бутун шеър.
Бу минг олғир қаттиқ ишлади,
Ўзлаштирмоқ, ҳазм қилмоқ фасли,
... Бу шеърни ҳам бир чети кемтик
Қошиқ теккан унга ҳам асли.

Ҳаётнинг кўзидан ўпиб, суюниб,
Уни «Ў, ҳаёт!» деб ёзганлар ўтди.
Илк тун, у келиндай оппоқ кийиниб
Кирганда, бағрига босганлар ўтди.

Шундайлар ўтдики... ўтиши енгди,
Ўтгандай боғ томон, ўтлоққа томон.
Шундайлар ўтдики... қолганлар энди
Мардроқ бўлиб қарар... ўтмоққа томон.

ТЎҒОН

Қўлларинг дарёга ташланган тўғон —
Оқяпман — қўлларинг қолар-ку, тутиб.
Қўрқаман, мен қўрқиб ҳовучлайман жон,
Эҳтимол, сирғалиб кетарман ўтиб.

Қўлларинг дарёга ташланган тўғон —
Оқа-оқа бир кун етаман —
Фақат қўлларингдан балиқлар йўсин —
Қўрқаман, сирпаниб чиқиб кетаман.

Қийин, билсанг менга бўлар кўп қийин,
Дунёни қорайтар фикрим тўзони.
Айт, қай дарёларда оқаман кейин,
Тутолмай қолса гар қўлинг тўғони?

ДУҒОНАМ САОДАТНИНГ СЎЗИ

Агар айтсанг, хушбахт онинг йўқ,
Агар айтсанг, хону монинг йўқ,
Айтмасликка ҳам имконинг йўқ,
Бир сўзинг бор ёруғ дунёда.

Агар айтсанг, хазон сендек гул,
Агар айтсанг, яшноқ боғинг кул,
Айтмаслик ҳам мушкулдан мушкул,
Бир сўзинг бор ёруғ дунёда.

Гарчанд у сўз Сендан кўп йироқ,
Агар айтсанг кукун тошу тоғ.
Айтмасанг, бир умр ўртар доғ,
Бир сўзинг бор ёруғ дунёда.

ШИРИНЛИК

Бу дарахтнинг меваси шакар,
Талх бир ғам йўқ, йўқ алам-ангиз.
Ўзингиздан кўринг Сиз агар,
Нафсингизни тиёлмасангиз.

Юзингиздан шиннини қириб,
Ташлолмайсиз, битмас чаласи.
...Кимни кўзлаб келар бостириб,
Бу чивиннинг гала-галаси.

ЁЛҒИЗ БОШНИ...

Минг хил чиқит қўшилмоқда оқар сувларга,
Саёз тортиб кўринмоқда Оролнинг қуми.
Мен кўрқаман қўшилишиб дили қувларга
Юракларга чиқит-қувлик кирмаяптими?

Ёмғирлар-ку, япроқларни кетмоқда ювиб,
Бизлар уни тупроқ билан қормаяпмизми?
Биз кундалик «ур, ҳо-ур»нинг кетидан қувиб,
Меҳран тугаб, қалбан тугаб бормаяпмизми?

Дил тубидан туйғуларни оларкан қириб,
Бир кун тақир йўлга ўхшаб қолмасмиканмиз.
Бу талотўп, «қув-қув», «чоп-чоп» ҳолдан тойдириб,
Бир кун бўм-бўш уйдан бўшаб қолмасмиканмиз?

Бу шошилинич, бу тезликда кўрмай хосият,
Мен кўрқаман, ноаниқ бир ҳислар кемирар.
Мен ойлар-ки, ўз онамни кўрмадим, уят.
Мана, шундай пайдо бўла бошлар темирлар.

Ойлар-ки, мен ўз онамни кўролмай карахт,
Демак, болам йиллаб яшар мени унутиб.
Мунча тансиқ тортиб қолди дийдор деган бахт,
Ютқизиклар кўп, нимани оляпмиз ютиб?

Айтолмайсиз, айтолмайман менам бошим хам,
Аммо биламанки, нафас ростламоқ даркор,
Билмоқ керак, ёнди кимнинг юрагида шам,
Билмоқ керак, ёғди кимнинг юрагига қор?

Йўқса бизнинг ҳар биримиз бир улоқчи, ёт,
Шериги йўқ, йўқдир битта узангидоши.
Азал-абад кўпкарида тоқ чавандоз мот,
От остида қолиши бор ёлғизнинг боши.

Кечикяпмиз, бу гал аммо, Сиз шошиб келинг,
Кўзлар тўлсин ишқнинг рангин бўёқларига.
Ҳой одамлар, имилламай жипслашиб келинг,
Ёлғиз бошни бермайлик от туёқларига.

* * *

Бу қуш нимадандир сайрар безовта,
Гўдак ҳам айтмоқчи недир, хуш эмас,
Аммо катталарнинг оёғи овдан,
Қулоғи қийқириклардан бўшамас.

Уй ёни, ғарамга тушди лаҳча чўғ,
Ногаҳон безовта ит қолар ҳуриб,
Уйда қозон қайнар, ҳамма ғирт маст, тўқ,
Остонадан итни қуварлар, уриб.

Гўдак, Сен улғайсанг кўзинг катта оч,
Улар бўлса, бу рўйхатда бўлмагин.
Қочгин, бу тўдадан, бир амаллаб қоч,
Ит бўл, қуш бўл, бироқ катта бўлмагин.

Бу қуш нимадандир сайрар безовта...

* * *

Ишдан кетди, шундай оддий ҳол кечди,
Илк бор кўрди сўнгги сўқмоқларини.
Ҳокимлик либосин жимгина ечди,
Четга қўйди ғазаб тўқмоқларини.

Не ҳол юз берганин ўйлаб кўрган он,
Рост, бир ҳақиқатни ўртаниб туйди.
Энди қайта тахтга чиқмас ҳеч қачон,
Бу тўқмоқлар ерда чириydi.

ТЎРТЛИК

Қиз соллона юриб ой томон кетди,
Ўғил чаппар уриб сой томон кетди.
Кўзи кўрмас ота йўл тимирскилаб,
Каловланиб, мункиб лой томон кетди.

ҚАТЪИЯТ

Бу дарахт тезгина гулга кирмайди,
Осонликча ҳосил бермас бу дарахт.
Баданлари карахт, япроғи карахт,
Зўрлаганим билан юрмайди.

Тилга киргизаман уни бари бир,
Чунки менга ором бермайди, илинж,
Ўла-ўлгунимча мени қўймас тинч
Уни сўзлатмоқлик хуни барибир.

* * *

Мен ҳали-бери ўлмасам керак,
Ҳар довондан минг бор ўлиб ўтаман.
Сизнинг ўйнаб-ўйнаб етган манзилга,
Мен адоий тамом бўлиб етаман.

Бир дардим бор — учмоқ, муттасил учмоқ,
Шундан фориф бўлсам, соғлик ўлдирар.
Отдай соғлигимни лаҳза ўтмаёқ
Тўхтаб қолгандаги оғриқ ўлдирар.

МЕН ҲАМ СЕНДАЙ...

Мен ҳам сендай япроқ қиёсли,
Титраб турган битта жоним бор,
Ўтавермоқ мумкин деб, босиб,
Ўлмайди деб бўлма, умидвор.
Мен ҳам Сендай кезарман ношод,
Етмай бахтнинг бахраларига.
Мени ҳам кўп қувади ҳаёт,
Омадсизлик саҳроларига.
Порлаб қолсам қувончда, ўтда,
Сенга дунё туюлмасин тор,
Унутмагин, мени ҳам битта,
Титраб турган битта жоним бор.

СЎЗЛАР ПИША БОШЛАР...

Сўзлар пиша бошлар ичимда,
Битта-битта узиб чиқаман.
Иссиқ қувонч, иссиқ ўчимдан
Дастурхонга тизиб чиқаман.
Қувончимда бир кескинлик бор,
Бир аччиқлик ўчимда менинг,
Ширинликдан бўлманг умидвор,
Шинни пишмас ичимда менинг.

* * *

...2а.

Кўп қизғанаверманг, бўлинг серҳиммат,
Шубҳа қилаверманг ҳар ҳол, ҳар кезда.
Мен дидлаган молнинг баҳоси қиммат,
Ундай тоза инжу на қилсин Сизда.
Титраманг, молингиз қолсин фойдага,
Ҳар кимни ўзимга пир қилмасман мен.
Сиздаги арзимас майда-чуйдага,
Теккизиб, қўлимни кир қилмасман мен.
Лермонтов айтгандай, оҳангларни мен,
Кўкдан ундираман, йўлин топиб хўп.
Қисқа умримдаги бор жангларни мен,
Бир шарҳин битсам ҳам бўлгай талотўп.
Кўп қизғанаверманг...

“БУ КҮНЛАРГА ЕТҒАНЛАР БОР”

китобдан

(1993)

*Қалбга экинг. Қадим турк чинорлари тиклансин,
Қон-қардошнинг чин дўст-у, чин ёрлари тиклансин.
Ҳар юракда бир Турон минорлари тиклансин,
Улуғ мамлакатни кўтаринг!*

БУ ДУНЁДА

Бу дунёда ёқа ушлар ишлар кўп
Мен — ёзман, деб оёқ тирар қишлар кўп
Одамликни даъво қилар қушлар кўп
Кўра-кўра кўзи тинар одамнинг.

Салла десанг атайлаб бош келтирса
Тўғри сўзинг ҳасаду-тош келтирса
Даврон оқил қолиб, пасткаш келтирса
Кўра-кўра кўнгли синар одамнинг.

Олов ерда, аршда бўлса тутунлар
Зўрлаш билан ёнмаса у ўтинлар
Чиданглар-а, ҳа, юраги метинлар
Кўра-кўра ўти сўнар одамнинг.

Аввал кўнглинг армон бўлар, ер бўлар,
Кейин кўнглинг қасос бўлар, шер бўлар,
Бора-бора гуллигингни ер булар,
Гул юраги тифга дўнар одамнинг.

Бу дунёда ёқа ушлар ишлар кўп.

КЕТИШ ҲАҚИДА

Айни вақтимиди, мен келганим чоғ
Ким қўйиб кетган бу менинг тошимни,
Бугун сочларимга оралаган оқ
Эртага эгаллаб олар бошимни.

Эртага бу эски лошим билан мен,
Омочни қийналиб сургандан кўра,
Ва қор босган оппоқ бошим билан мен,
Йўлларда тойиниб юргандан кўра.

Эртага бир тенгдош топмай, аланглаб,
Инжиқ, у ён-бу ён «кўчир»ламасдан.
Бугун олқишлаган ёшу яланглар
Эртага ортимдан пичирламасдан.

Зангламасдан туриб кумушим, зарим
Уни зарда билан отмасдан туриб.
Содиқ шогирдларим, бугунгиларим,
Эрта бирортаси сотмасдан туриб.

Кўриб кексаликнинг гурзиларини,
Тонггача уйқусиз, тўлғониб чиқмай.
Бўшатиб ҳар қандай курсиларини,
Ўз вақтида кетмоқ, кетмоқ — кечикмай!

Вақтинг келгунича, майли донинг тер,
Гуллар билан тўлдир умринг қатини.
Худойим, бор бўлсанг, ҳар кимсага бер,
Ўз вақтида кетмоқ фаросатини.

БОР АРМОНИМ

Ў, дунё-я, ўзбекнинг не сор боласи,
Кўкрагида ёнар ўти бор боласи,
Шу ўт сабаб аввал-охир хор боласи
Магаданнинг тупроғида ухлаб ётар.

Одамизод бир-бирини ўнглисинлар
Ўнгламаса, ўзлари ҳам ўнгмасинлар.
Ўзга ерда ризқ тергани майлику-я,
Ўзгаларнинг тупроғига қўммасинлар.

Ўз элига сизмаган қувғин болалар,
Қасоси бўғзида кетган хун болалар,
Ёлғонларга емиш бўлган чин болалар
Магаданнинг тупроғида илдиз отар.

Мушкул кўриб кетмоғин бу эл доғини,
Санчиқ олар кўкрагимнинг чапроғини,
Боз ўйлайман, отилажак бу вулқонлар
Қўпормасми Магаданнинг тупроғини.

Йўқлов келар, томоқларим қуриб кетар,
Юракларим отилгудай уриб кетар.
Йўқламайман... гар йўқласам, йигит ўлган
У болалар жой-жойидан туриб кетар.

Уйланмаган, шўх болалар туриб кетар,
Кўкрагида ўқ, болалар туриб кетар,
Ишонган дўст, акалари тутиб берган
Бир паноҳи йўқ болалар туриб кетар.

Қути қочган, ўри-қери ёлғиз элим,
Ожизи-ю, баҳодири ёлғиз элим,
Ҳар бирида ўзининг жон талвасаси,
Ўзича бек, лек ҳар бири ёлғиз элим.

Куймайманми, ўнгмаганинг кўриб ўлсам,
Бир-бирингни бир-бирингдан кўриб ўлсам,
Ўтарканман бу дунёдан, бор армоним —
Бир-бирингни ўнглаганинг кўриб ўлсам.

ЁМОН БИР ЎЙ

Уни бугун тепкилашди,
Обдон тепишди.
Бир, икки, уч... бешов бўлиб,
Олтовлон бўлиб.

Хушдан кетди, сув сепишди,
Тагин тепишди.
Навбат билан, гоҳ бенавбат,
Оломон бўлиб.

У яшин урган ниҳолдай,
Гоҳ қад тиклар тик
Гоҳ йиқилар, маст қийқириқ
Минги кулади.

Машъум жарнинг қирғоғига
Тирмашган шўрлик
Сўнги тепки зарби билан
Жарга кулади.

Кузатаман... лабларимда
Аччиқ шўру, талх
Ёмон бир ўй ўта бошлар
Кўнглимдан сизиб...

Бир ожизин мингта зўри
Тепкилаган халқ
Халқ бўлмагай,
Ер юзида қолмагай изи...

ОМОН БЎЛИНГ

Бу дунёнинг бори йўлдир,
Бу йўлларда тузоқ мўлдир,
Йўл бошида сўзим шулдир,
Омон бўлинг, омон бўлинг.

Кўзингизга тортса ҳам мил,
Кипригингиз бўлса ҳам қил,
Номард билан топишманг тил,
Сарсон бўлинг, сарсон бўлинг.

Нопок кетса ердаги жанг,
Майли, бўлсин ҳолингиз танг.
Ҳеч бозоргир бўла кўрманг,
Арзон бўлинг, арзон бўлинг.

Ҳар дарзни тез ёпмоқ учун,
Тўрт ён илдам чопмоқ учун,
Ҳар шоҳга йўл топмоқ учун,
Беюз бўлинг, бежон бўлинг.

Ҳар бир овга қош-кўз бўлиб,
Ғолиб ёвга Сиз ўз бўлиб,
Тана бўлса Сиз пўст бўлиб,
Фақат енгган томон бўлинг.

Менам одам, эмас Хизр,
Ҳар ким ўз билганин тузур,
Шеърим тегиб кетса узр,
Омон бўлинг, омон бўлинг.

МЕНИНГ КАБИ...

Борарга бор, қайтар жойдан қайтавер Сен
Мендек ёзда йўлингда муз тўнган эмас.

Ҳаммага ёқ, шодон қўшиқ айтавер Сен
Йўлларингда ҳали тикан унган эмас.

Бир бошингда минг хаёл йўқ, термоқ учун
Кўнглинг минг бир бўлак бўлиб синган эмас.

Тушингда жон дўстинг билан дийдорлашиб
Ўнг, саҳарлаб ғаниминг кўринган эмас.

Ҳаёт тўфонлари силаб-сийпар сени
Менинг каби отларинг суринган эмас.

Тагин, тагин... Сени обдон отмаганлар
Рухинг зада, минг тошга уринган эмас.

Жароҳатлар битиб кетар, аммо бугун
Қони чак-чак томиб турар, тинган эмас.

Борарга бор,
Қайтар жойдан қайтавер Сен.

ГАРЧАНД ҚУШ ЭМАССАН...

Гарчанд қуш эмассан, ё эмассан хас,
Учавер, Сенга ҳам ўйлаш шарт эмас.
Нима бу ноаён чуғур-чуғур сас,
«Девонул-луғатит турк» бўлса бўлар.

Муҳими ҳар лаҳза яйрасин танлар,
Бор бўлсин тошни ҳам ёраётганлар.
Тоғу тошдан кетиб бораётганлар,
Ковул-қаврак бўлса, зирк бўлса бўлар.

Муҳими, шу бугун қувончларда бот,
Бош қўйиб бойликнинг оёғида ёт.
Суравер, йиқилса йиқилар бу от,
Эртанги йўлларинг берк бўлса бўлар.

Эрга тег, майли бўш бошга эрга тег,
Не фарқ бор, кекса ё ёшга эрга тег.
Муҳими жавоҳир — тошга эрга тег,
Сендан йиғлаб кетган эрк бўлса бўлар.

Халлослаган умид, югурган тама,
Фойда қай томонда, олгин-да чама.
Шул тарафга сузгин, сузгин, тўхтама,
Умр шул дарёда фарқ бўлса бўлар.

ҲИНДИКУШДАН НОЛА КЕЛДИ

Нақддан келсанг «Отам» демоқ азмойишли
Онам, демоқ ярашиқли, намойишли.
Ҳайҳот, бандам деганини бўзлатмасин

Таёқ тираб «болам» демоқ мушкул ишдир.
Асрим, унинг қон кўйлагин бошга ўра
Аёлдан шу ўғлон учун узр сўра.

Ай дунё-я, Сен шундайин кўҳна бозор
Нарх-навосин тайини йўқ, тайин ғам бор
Тагин, тагин Сен аёлни қақшатдинг зор
Ҳиндикушдан олов келди, жола келди
У келмади, кўкка ўрлаб нола келди.

Бу элда-ку садр тепмас эркак зоти
Куйганда бор-будинг ёрти, удум ёрти
Фармон бобо ўкирганча уввос тортиб
Садр тушса, тутмоқ учун етар куч йўқ
Дунё Сенда қон бор, шон бор, шафқат ҳеч йўқ.

У келмади, ҳижрон минг сас, минг тус келди
Гуноҳкордай жовдир-жовдир юлдуз келди
Аммо юлдуз-юлдуз экан, олтин, олмос
Боланг бўлиб кўкрагингга отилолмас.

Асрим, асрим юкинг ҳали оғир-оғир
Уруш — хато юқдир, ундан елканг яғир
Шу юк босиб қолди неча аёл сағир
Елка тутмоқ учун юкка туққанмиди,
Хатоларга қурбонликка туққанмиди?!

Ўн саккиз ёш, нима асли, эсни қувар
Авжи чоғи бахтни қувар, қизни қувар
Қони билан катталарнинг айбин ювар
Ювар, доғинг кетар кунлар борми, афғон,
Яраларинг битар кунлар борми, афғон?!

Ҳиндикушдан жола келди, нола келди.

БИР ЎРИМ СОЧ ТАРИХИ

Онам Қаршигул Хонназар қизи ҳаётидан.

Асли қайирмалик Сайрам бахшининг айтувлари кўп. Аммо уни айттириш — ўлимдан қийин. Бир ўзи кўнгли кетиб, урчуқ йигириб ўтиргандами ёки белини сириб боғлаб от устида ўтиргандай ўрмак устида ўтириб, хаёл суриб, патнинг турини чалаётгандами гинғиллаб бошлаб қолади. Бу ана шундай пайтларда эшитганларимдан:

Ё фалак, бошимга солдинг не кунлар
Кўзимнинг ёшини тиндирмадинг-а,
Умримга тошлардан тушди тугунлар
Бирини ечмадинг, синдирмадинг-а!
Энг кетмас деганим дастлаб кетди-ей,
Энг ишонган тоғим пастлаб кетди-ей
Букри ёвим қаддин ростлаб кетди-ей
Кўрдим, хароб бўлдим, Сен кўрмадинг-а,
Етимлик кўйлагин кийдирди онам
Увуз этимдаёқ куйдирни Онам
Ўз тенгига никоҳ қийдирди Отам
Шўрим-эй, отамга тенгқурмидим-а.
Ўн бешимда бир тун қоп-қора булут
Мени поймол қилди, мен қолмадим бут
Никоҳ тўшагимга нечун қўйиб ўт
Нечун элни бузиб чинқирмадим-а?
Шу тун, тун ярмими, тонгдами қочдим
Ўчди кўнгил шами, бахт шами, қочдим.
Илк куёв-келинлик оқшоми қочдим,
Эл юрган йўллардан мен юрмадим-а,
Эрим алдаб кўрди, сочиб кўрди зар
Мен-чи қочавердим кундан-кун баттар,
«Кўрқитиб, жонини олинг» дебдилар,
Ёраб, осонликча жон бермадим-а,
Бир кун шундай қочиб чорбоғда ётсам,
Захга кўксим бериб инграганим дам
Эрим сезиб, судраб келтирди, Эгам, —

Не учун олдинроқ ўлдирмадинг-а!
Эшилган қамчини қайталаб эшиб,
Эрим ураверди, баданим тешиб
Итникидан қаттиқ одамнинг тўши
Дейдилар-у, буни мен кўрмадим-а,
Билагига ўраб қирқ ўрим сочим
Урарди! Қочмоққа йўқдир иложим.
Ўляпман, оғзимни каппалаб очиб,
Ўляпман, умримда кун кўрмадим-а,
Йўқ, қайдан куч келди, ўнгланиб олдим
Бошим бир жаз этди, қочдим, йўқолдим
Битта ўрим сочим қўлида қолди
Йўқса бу кун «Сен кўр, мен кўр»мидим-а.
Кетдим, ўрталикда йиллар қариди,
Сарғайди, напармон гуллар қариди —
Аммо деёлмайман ғамим ариди
Тақдир-ай, бир ўйнаб кулдирмадинг-а.
...Кеча шом аралаш кимдир чақирди
Чиқдим, бўйдор жувон уйимга кирди.
— Буни Отам тунда сизга деб берди
Кейин... Шўрлик отам!!! Кун кўрмадинг-а.
«Бу қиёмат қарз» деб узатгани он
Гуноҳимдан ўт, деб берди-қўйди жон!
Қарасам... бир ўрим сочим, теккан қон,—
Эл тинди, ел тинди, мен тинмадим-а!»

Бовурларим, боя айтганимдай бу — Сайрам бахшининг урчуқ йигириб ўтириб айтган «бир ўрим соч»ининг айтуви. Кўкайим куйиб, кўз ёшларимни зўрга тийиб, «Холажон», дейман. «Жон, болам», — дейди. «Бошқа айтувларингиздана айтинг», дейман. «О, улар менинг нолам-ку. Нола эшитишга тоқатларинг йўқдир-ов, болам», дейди. «Айтақолинг», дейман. «Ундай бўлса, — дейди Сайрам бахши ўрмакнинг ўриш-арқовларини¹ йиғиштириб, мен бир ғажарининг² ипини йигириб қў-

¹ Уриш-арқов — ўрмак тўқиладиган иплар.

² Ғажари — тўқилиши қийинроқ гилам тури.

ювдим. Ҳозир шуни қурамыз. Сен ўришини югурасан, мен ўрмакнинг кузувини¹ боғлаб ўтириб бу қаттиқ бошимдан ўтган-кетган айтивларимдан бирди-ярмини айтсам айтақолай», дейди-да, навбатдаги айтивини бошлайди...

ТАВБА-ТАЗАРРУ ВАҚТИ

Бузилган адирда лола бир аҳвол,
Бузилган тақдирда бола бир аҳвол.
Икковни боғлолмай тола бир аҳвол,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

Орол, тўлқинларинг қочдилар қайга?
Оҳулар қочди қай ёнган тўқайга?
Одам, болаларинг учди мўмайга,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

«Икковмиз»,¹ дейсан, ул ягона чиқар,
Дўст деб эгиласан, бегона чиқар,
Маъно, деб ушлайсан, бемаъно чиқар,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

«Қариялар уйи» уйдир, хонадир,
Уймас, маҳзун ота, мунглиғ онадир,
Фарзандин эслатсанг, ночор, тонадир,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

Ўз уйида зардоб ичгувчи қушлар,
«Болалар уйи»га учгувчи қушлар,
Ва гоҳ бу дунёдан кечгувчи қушлар,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

Сўзимни ҳар томон бурмагин тагин
Ўзимга қаратдим, дарднинг бор тигин,

¹ Кузув — ўрмакнинг кузувини деярли кекса кампирлар, ишига пишиқ чеварлар боғлайди.

Оҳ, кимга сифинсанг, дўст, шунга сифин,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

Тавба қил, ёвлашган эллар оралаб,
Бевақт тўкилган қон, селлар оралаб,
Мақсадин йўқотган диллар оралаб,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун.

Бугун отанг бу ҳол, давлатманд одам,
Эрга балки боланг берар панд, одам,
Кўз оч, ўзи билан ғоят банд одам,
Таба-тазарруга вақт етди бугун.

Тик туриб, армонни ичиб қайтадан,
Ўт олиб ҳар томир, ичинг қайтадан,
Ҳаммасин бошламоқ учун қайтадан,
Тавба-тазарруга вақт етди бугун!

ИШОНЧ

Кўкаради босилган не бўлса ҳаётда.
Босилган қир кўкармаса,
Сен кўкармасдинг.
Ҳеч нарса кўрмаган каби
Юрибсан отдай.
Неча марга оёқости қилинган дўстим,
Улар сени енголмайди
Босиб боравер
Нари борса тузоқ ташлар
Ҳар муқолишда,
Нари борса кўз ёшингдан
Кўклар кетар ер,
Нари борса
Юрагингни чиқарар ишдан.
Бирор айбинг йўқлигини
Билмайди улар.
Гарчанд қайта босилмоқдан

Чарчаган йўлсан.
Киприкларинг ўқлигини,
Билмайди улар.
Киприкларинг хавfli бўлар
Агар йиқилсанг.
Нари борса, нари борса...
Бу тилсиз тупроқ
Уларни ҳам ер устида
Кўтармай кўяр.
Киприкларинг ўсаверар
Куч олиб, бироқ,
Киприкларингдан ўзгаси
Кўкармай кўяр.
Тасаввур қил,
Ерга қадам қўйиб бўлмайди
Ерда эплаб юрмагани
Имламайди кўк.
Бировларни, йўқ, эзгилаб
Тўйиб бўлмайди,
Товонингдан юрак сари
Ўрлайверса ўқ.
Мана шундай,
Киприкларинг ганим учун
Тиғи, дарз экан,
Босилган қир кўкармоғи
Демак фарз экан.
Кўкаради босилган не
Бўлса ҳаётда...

* * *

Ўт кетса, ўт оҳлар Сен айтганда шеър,
Йиғласа гуноҳлар Сенга айтганда шеър,
Заминда гуноҳкор гувоҳ ҳали кўп,
Йиқилса гувоҳлар Сен айтганда шеър.

СОТИБ ОЛИНГАН ТАҲЛИКА

Не учун хижолат тортар бу аёл,
Куч-қудратин сўрган ери олдида,
Ўзи семиртирган эри олдида,
Нечун эгилади, ориқ қадди дол.

Гулдай умри ўтди сув билан ўтда,
Чин мор элаклаган чимзор эди ер.
Сарғайган чимзордай бемор эди эр,
Улар соғайгунча ишлади итдай.

Ишин қилди сўнгсиз меҳнату азоб,
Гарчанд аста-аста ерга ранг кирди.
Минг йил ётган хаста эрга ранг кирди,
Булар соғайди-ю, у ташлади тоб.

Энди у ҳар тонгни, тўкиб кўз ёшлар,
Ерга қараб кўм-кўк ердан хижолат,
Эрга қараб, бардам эрдан хижолат,
«Умрингиз мени деб ўтди»дан бошлар.

Сариқ, тўзғин гулин яшириб сўзлар,
Ерининг қип-қизил гули таҳлика.
Эрининг бақувват қўли таҳлика,
Чўпдай озгин қўлин яшириб сўзлар.

Не учун хижолат тортар бу аёл...

ДАРЁГА

Далли дарё, оққанинг айт,
Тинганингдан сўзлама,
Йўлинг тўсиб чиқса тўғон,
Тўзитиб от, «сиз»лама.

Дардинг бўлса гулдирос сол,
Шаҳдинг кетиб бўзлама.

Ёвга ёвдай бостириб оқ,
Юввош тортиб «тиз»лама.

Сувинг ёнар ўтдай бўлсин,
Тинма, мангу музлама.
Фақат юзинг битта бўлсин,
Бўлма иккиюзлама.

* * *

Қандай бўлсанг бўл, лекин
Кексайганда ёш бўлма.
Хазон фасли тентираб,
Гуллаб қолган бош бўлма.

Энг муҳими, тош қилиб,
Биров Сени отмасин.
Қарғиш теккан, саргардон
Ўртадаги тош бўлма.

УЛУҒБЕККА АЙТАР СЎЗИМ

Жоним ўғлим, қанотсизга сен қанот бўл,
Ўзга ўз бўл, эгилмагин, ётга ёт бўл,
Ерга қара, босиб кетма, эҳтиёт бўл,
Йўлингдаги хотирани ўлдирмагил.

Майли болам, қайда гул оч, қайда кўкар,
Боёвутда бир гўша бор чекка, чўкар,
Дарахтлари олмаларин йўлга тўкар,
Йўлингдаги хотирани ўлдирмагил.

Қутлуғ болам, бугун бахт-ла топишганинг,
Аmmo кеча. Сумалакка тош тушгани,
Энажонга «олиб бер» деб ёпишганинг,
Қўлингдаги хотирани ўлдирмагил.

Дерди «худо, шу гўдакка толе бергин»,
Сен эркинсан, ул ерларда тагин эркин,

Мен борми-йўқ, бор, жон болам, боравергин,
Дилингдаги хотирани ўлдирмагил.

Сени бердим катта элга, катта юртга,
Меҳринг билан кўнгли илҳақ, кўзи тўртга,
«Энажон», деб бош ур болам, Боёвутга,
Тилингдаги хотирани ўлдирмагил.

ХОТИРА САНДИФИДАН ЙЎҚОЛАЁТГАН СЎЗЛАР

Бу сандиқ тинч сақлайди,
Жавоҳиру тиллони.
Пулга чақиб тахлайди,
Бозоргир куй, яллони.

Мўл ҳосилин далани,
Ҳисоблашдан безмайди.
Фақат Сўзни — болани,
Кетганини сезмайди.

Қопқоқлари зич, ёпиқ,
Минг сир ётар бу тоғда.
Фақат бундан йўл топиб,
Сўзлар чиқиб кетмоқда.

ТАСАЛЛИ

...га.

*Ҳар кимнинг ўз қуёшу, ўз уфқи бор,
Ҳойнаҳой.*

Муҳаммад ИҚБОЛ

Қўрқма мендан, бул қадар қўрқошинг бекор, фаним,
Ўраш, сўрашларимиз, шеъримиз бўлак-бўлак.

Ахир сенинг даланга йўқ-ку, назар солганим,
Дон сочиб ундиргучи еримиз бўлак-бўлак.

Барака топ, меҳмонинг қайга ўтқазсанг ўтқаз,
Пойгаklarимиз бошқа, тўримиз бўлак-бўлак.

Ўйлаб юрган ўйингни қоровуллаб чарчама,
Замон фикр сўраса, деримиз бўлак-бўлак.

Минг дардимнинг биридан хабаринг йўқ-ку, ахир,
Ювмоққа етар манглай шўримиз бўлак-бўлак.

Гапимнинг индаллоси — бир вақтда ўлмагаймиз,
Хотиржам бўл, бўлгуси гўримиз бўлак-бўлак.

ЧЎЛПОН

Мен мозий тарафга қатнадим йиллаб,
Шу яқинда яқин, йироқ кўринди.
Ғира-шира ичра сокин, милтиллаб,
Пилиги паст ёнган чироқ кўринди.

Ёққанлар бор бўлсин, туриб собит, мард,
Мушкул, эллик йиллик шамолни бурмоқ,
Энди уни бирга иҳоталаш шарт,
Бирга пилигини кўтариб турмоқ.

Йўқса ўчиради бир ноқис эркин —
Тагин зулмат, неча замон, йилликдир.
Оламда бор экан адовату кин,
Виждон, асл касбинг — қоровуллиқдир.

ХОЛИС НИЯТ

...га.

Сотқин қадамлардан топталди боғим,
Бўлдинг кўкрагимнинг ҳеч кетмас доғи
Ёраб, эртақларда бўлар эди-ку,
Қандоқ бир юмалаб Сен бўлдинг ёғий.

Мен десам тишимда тишлаб юрибман,
Бағримда илонни ушлаб юрибман,
Иншооллоҳ,
Кимни ҳимоялаб, суйиб ёпгайсан,
Сен ҳам мендек ундан илон топгайсан.
Бошқа ниятим йўқ.

КЕНГЛИК СЎРА

Ўзгаришлар шамолидан ҳаёт синчи,
Сал гичирлаб тургандайин, кетар тинчиб.
Бунинг учун энг аввало, энг биринчи,
Сен одамдан одам учун кенглик сўра.

Гарчанд букун кўкламимдан кузим яқин,
Олар бўлсанг, сўзим яқин, тузим яқин.
Четлаб, дема «ўғлим яқин, қизим яқин»,
Сен одамдан одам учун кенглик сўра.

Кенглик бўлса пистирмадан тош отмаймиз,
Чўлпонларни тирноғидан топиб кир, из.
Элик йиллаб ухлатиб, сўнг уйғотмаймиз,
Сен одамдан одам учун кенглик сўра.

Кенглик бўлса, топганимиз кам туюлмас,
«Ол, олиб қол, дам — мана шу дам» туюлмас.
Ғам босганни бу куни ҳам кам туюлмас,
Сен одамдан одам учун кенглик сўра.

Боғида гул, тоғидаги буғу учун,
Бошидаги хумо қуши, туғи учун,
Бир-бирини еб битирмаслиги учун,
Сен одамдан одам учун кенглик сўра.

БУ ШАҲД...

Қадрига етмаймиз бор, нақд кетадир,
Кўзи ёшга тўлиб чин бахт кетадир,
Ёраб, одамнинг-ку, оёқлари бор,
Ранглари сарғайиб дарахт кетадир.

Ўпиб қол, бу япроқ кузга омонат,
Мунглуғ онажони қизга омонат,
Гадо ҳассаси ҳам бизга омонат,
Сулаймон ўтирган тож-тахт кетадир.

«Дунё меники», деб санаб юрганлар,
Ўғрини қароқчи бўлиб қирганлар,
Шароб омонат, деб ўзин урганлар,
Бошларин чангаллаб, карахт кетадир.

Тилимни боғлама, тилим — жарангос,
Бугун кўнғироқмен, бир илоҳий соз,
Эрта менга деса шу тилимдан ос,
Эрта балки мендан бу шаҳд кетадир.

АЗИЯТ

Ўлмоқликнинг йўллари кўп,
Бугун юрак тош олар.
Жаҳолатнинг қўллари кўп,
Салла десанг бош олар.

Бир юракни нишон олиб,
Сўз отаркан дангаллар.
У мажлисда йиқилади,
Кўкрагини чангаллаб.

Халқим, сенга етмайдирми,
Чор атрофдан теккан санг,
Ўз-ўзингни йиқитмоққа,
Мунчаям шай турмасанг.

Сен шунча кўп хато қилдинг,
Кўзларингга келмай ним.
Энди Сен деб гўримда ҳам,
Тинмас менинг уввосим.

ТАЛАБ

Сездим... кўнглимда бир қайсар алаф ўсди,
Тирноқлари кўксимни тимдалаб ўсди.
Алафнинг ҳар япроғидан учқун сачраб,
Қиёқ тилли ўт кўксимни ялаб ўсди.
Ғам менгамас, мен ғамларга дорман дебман,
Қувонч бор жойда мен доим борман дебман.
Воҳ, бир армон туғилганда армон дебман,
Сўнг кўксимда у юзта, мингталаб ўсди.
Бўлмаса ҳам ҳеч кимсага гина, гардим,
Кимларгадир оғирлигим сезиларди.
Уринмаган бир гул бўлсам, узилардим,
Атрофимга ғанимларим йўлаб ўсди.
Кейин... минг бор синган чиқар кўнглим шашти,
Кейин қонлар билан тўлди кўнглим дашти.
Бир жонимни мингга бўлиб тепкилашди,
Билмам, умрим кимга тўлов тўлаб ўсди.
«Минг оёқ босгач ҳам, қайта турган гулсан,
Одамзоднинг борин айтадирган гулсан,
Ҳар ғанимга ҳали қайтадирган гулсан»,
Деб бир даҳшат ўт руҳим эркалаб ўсди.
Гарчанд ҳаёт худди ўйин, худди қарта,
Яшаяпман ишқ кўкарта, бахт кўкарта,
Мени йўқотмоқ бўлсалар минглаб марта,
Яшамоққа кўнглимда минг талаб ўсди.

ЭВРИЛИШ БЎЛМАСА

Орол оқмай қўйди оқар йўлидан,
Аёл оқмай қўйди оқар йўлидан,
Суйиб, бир-бирига боқар йўлидан,

Инсон боқмай қўйди. Бу не синоат?
Ҳувиллаб қолгандай юртнинг ўр қири,
Йигитларда шаҳд кам, қизларнинг сири,
Одамзод бирининг кўнглига бири,
Чироқ ёқмай қўйди. Бу не синоат?
Эркакни гоҳ рашкмас, ҳасад ўлдирар,
Аёлни гоҳ фаҳшу фасод ўлдирар,
Одамзод бир-бирин кўнглин кулдирар,
Бир гул тақмай қўйди. Бу не синоат?
Гулоб тутажакмиз, бўри чўлласа,
Ишқилиб қўлласа, бизни қўлласа...
Ўзи йўқлигида хотин гулласа,
Эр тутакмай қўйди. Бу синоат?
Бугун шундай. Билмам не бор олдинда,
Мисда бугун мис йўқ. Олтин олтин-да.
Эврилиш бўлмаса Дунёи дунда,
Яшаш ёқмай қўйди. Бу не синоат?

ЎЛИМ ЯХШИ

Жон — жонингда дўстинг ўсса,
Тунларда ой тўлин, яхши.
Унга бало боқса, тўссанг,
Узун бўлса қўлинг, яхши.

Ёлғиз издан ўтлар йиғлар,
Ҳатто, бағри бутлар йиғлар,
Қўш из кетса маҳшаргача,
Бирга кетсанг, йўлинг яхши.

Эзмас сангу тош, кўтарсанг,
Тазйиқ, дорга бош кўтарсанг,
Қисмат юкин қўш кўтарсанг,
Осонинг, мушқулинг яхши.

Агар,
Ногоҳ босса ғам, доғ.

Олдинроқ оқ, олдинроқ оқ,
Лаҳза бўлсин олдин кетмоқ,
Дўстдан олдин ўлим яхши!

Тугамас ишқ, бу сир, бу гап,
Арвоҳинг ҳам ғанимга даф,
Тирик дўстни ҳимоялаб,
Гўрдан қўллар қўлинг яхши.

* * *

Деёлмам «Ҳамиша хизматда турдим,
Элимга бергали бойлик йиғдим мен».
Топган бор бойлигим — ўғиллар кўрдим,
Элни қўллагувчи қизлар туғдим мен.

БИЛИБ-БИЛМАЙ...

Билиб-билмай ими-жими яшайверамиз,
Чор атрофда қулайверар азим чинорлар.
Ўзимиз ўлмайдиганга ўхшайверамиз,
Юрагимиз тўниб қолган, йўқ унда зорлар.

Бизга жонин тутганлардан чарчаб, безамиз,
Эслаб ҳам қўймаймиз куйиб-кутганларини.
Жонимиздан аёз ўтган пайтда сезамиз,
Бизни ўраб турганларнинг кетганларини.

Биров ишин битказади, биров битказмай,
Кетар, шундай дунёдир бу. Сочим бўямай,
Мен совуққа чидамсизман, аёз ўтказмай,
Тезроқ йўлга отланмоқни ўйлаб қўяман.

НИМА ДЕБ КЎЙЛАШНИ МЕНГА ЎРГАТГИЛ...

Эҳтимол, буюмдан воз кечмоқ мумкин,
Бебаҳо кийимдан воз кечмоқ мумкин.

Нақшинкор уйингдан воз кечмоқ мумкин
Аммо кекса онангдан эмас.

Чаманлар эҳтимол, хотирдан кетар.
Тотганинг оғу-бол хотирдан кетар.
От кетар, суюкли бўрон ёл кетар,
Кекса отанг кетмас хотирдан аммо.

Балки хотин кетар Сендан узилиб,
Балки боланг, майли, кўнгли бузилиб.
Буларга айбдордай, куйиб, эзилиб,
Шўрлик онанг Сендан қаёққа кетар.

Бездирсанг, ит кетар улоқиб, дайдиб,
Дўст кетар, дўстликка лаънатлар айтиб.
Руҳи ҳам чирқираб қоровуллайди,
Отангни ўлгач ҳам кеткизолмайсан!

Шундай дердим, аммо бугун бу йўлда,
Нимадир ўзгарди, нимадир ўлди.
Ҳайрон кўзларига қумлар тиқилди,
Отанг уйдан кетди биринчи бўлиб.

Қадимда онани қақшатса хотин,
От думига боғлаб, олинарди хун.
Ўша арқон эркак тилида бугун,
Онанг уйдан чиқди иккинчи бўлиб.

Хотиржамсан, майли, сиёҳ кеч кирар,
«Кўчада эмас-ку», юпанч, куч кирар.
«Ў, болам-а», деган ёзув қичқирар,
«Қариялар уйин» деворларида.

Унутдим дийдаси қотганларни мен,
Ортимдан кўп қиммат сотганларни мен.
Ортимдан отгани отганларни мен,
Булар нима, бундай ғам келганда уч.

Кўкдан қормас, қарғиш ёққаними бу,
Бола эмас, бало боққаними бу.
Дарёни тескари оққаними бу,
Тушун, дейсан, ўргат, қандоқ тушунай?

Қичқирик тутади, дунёи дунни,
Ўчиринг, ўчиринг бу фиғон-унни,
Оёғи осмондан келган бу кунни,
Нима деб куйлашни менга ўргатгил...

* * *

Ҳувиллаган боғнинг боғ сиёғи йўқ,
Гоҳ чоғ кўнгилнинг ҳам чоғ сиёғи йўқ.
Гуноҳи нелигин билмай турган бу,
Бемор янглиғ соғнинг соғ сиёғи йўқ.

Давр, дарахтларинг силкитаверма,
Чалаверма сўнгсиз имтиҳон найин.
Давр, одамларни олмадай терма,
Узилгач, уларни сақламоқ қийин.

Баъзан ярим тунлар сачраб, уйғониб,
Ўзимча сен учун қидираман йўл.
Гоҳ-гоҳ ҳўлу қуруқ баробар ёниб,
Бу боғ аста-аста бўлмаса, деб кул,
Кўп қайғураман.

ҚАДАҲ

Баллада

Шом шамоли изғиган кечда,
Учта одам ўтириб ичди.

Эр, хотин ва учинчи эркак,
Учинчининг кўзлари сергак.

Хотин силаб-сийпар эрини,
Эр билмайди унинг ерини.

Хотин тилда бергудайин жон,
Кўкрагида гимирлар илон.

Қани олдик!
Оқ урарлар, оқ,
Эр кўксини чангаллар шу чоқ.

Ўҳ, юракка бориб етди ўт,
Томирларин қирқиб кетди ўт.

Заҳар!
Қулаб, эри берди жон,
На қотил бор, на бир томчи қон...

Бўш қадаҳ ҳам кетмади синиб,
Дастурхонга қайтди ювиниб...

ШУДГОРЛАНГАН ШЕЪР

...га.

Санчийди кўксимнинг мана бу ери,
Кўрганда «тоғчалар», тўсин тоғларни.
Мос келмай қолади фикрим-у, шеърим,
Мосламаларига кўғирчоқларнинг.

Чақришиб амма, холаларини,
Маслаҳат бошлашар «Не қилмоқ даркор».
Босишиб ўз кичик молаларини,
Пилдираб, шеъримда бошлашар шудгор.

«Мана тайёр», катта кўғирчоқ кулиб,
Елкамни силайди, бирга ичаман.
Сўнг шеърим оламан, қўлидан юлиб,
Сўнг... бу шудгорланган шеърдан кечаман.

ПАЙТ КЕЛДИ

Ортиқ кўкрак кердиг-а.
Ноқис ишлар кўрдиг-а
Хўп семириб юрдиг-а
Энди озар пайт келди.

Юлғич юлди, қувонди,
Фаҳш ўпди гоҳ жувонни,
Ким йиғди бор унвонни,
Энди тўзар пайт келди.

Ҳақ ололмай олгандан,
Изтироб ўтди жондан,
Ҳамон ўзғир ёлғондан,
Энди ўзар пайт келди.

Бу норасо ўйларни,
Забонсиз дўст, қўйларни,
Шоир кўпроқ ўйларди,
Энди ёзар пайт келди.

* * *

*Жон қайғуси бор жойда йўқ
виждон қайғуси.*

Е. ЕВТУШЕНКО

Ёзмоқ ўтида ёнсанг,
Иккиланиб ўтирмай,
Саратоннинг юзига,
Ёзавергин қор билан.

Тилинг айланмай қолса,
Куйиб кетган дилингни,
Айтарингни айтавер,
Қўлинг билан, тор билан.

Бундан агар эл учун,
Келар бўлса қилча наф,
Қилдай тилини топиб,
Тиллашавер мор билан.

Ҳақ сўзинг учун даврон,
Осмоққа ҳукм этса,
Даврондан юз ўгир-да,
Сирлашавер дор билан.

Юз ўз жонидан бошқа,
Қайғуси йўқ — халқ эмас.
Бирлашавер, Ҳалима,
Бир иймони бор билан.

* * *

...га.

Куруқликдан келади чирмаб,
«Чиқиб кўр-чи, чиқсанг бергум тан»,
Сен ҳаётда қушдан кўчирма,
Учқур қушдан, чиқиб кетасан.

Зич тўрларин сувга ташлар қарс,
«Чиқиб кўр-чи, чиқсанг бергум тан»,
Тутқич бермас балиқ берган дарс,
Учар балиқ, чиқиб кетасан.

Яшайвергин шундай кескин, дов,
Ҳар гал мағлублигин танитиб.
Ҳеч қачон тан бермас номард ёв,
Фақат шуни қўйма унутиб.

ТОШ ҲАҚИДА

Эй тош,
Эй, кундан-кун шишаётган тош,
Бировнинг қўлида соққадай ўйнаб,
Бошқага гурзидай тушаётган тош.
Менинг ҳам қўлимда бўларсан соққа,
Мен сени бировнинг бошига эмас,
Ботқоққа отаман,
Ботқоққа!
Қайтиб бу ўртада ораламайсан,
Соғ бошларни яраламайсан!

ГУЛ ҲАҚИДА

Дарддошликка гул хўб, кўп кузатилган,
Дардингни жимгина ютиб кетади.
Одамга айтмаки, қўшиб-чатилган,
Шовқининг дунёни тутиб кетади.

Гулнинг дардларингни подадай ёйиб,
Бойиб, ўтлатгучи ўтлоқлари йўқ.
Унинг бир дардингга ўнта дард қўшиб,
Жўшиб, хатлатгучи ўртоқлари йўқ.

Дарддошликка гул хўб,
Кўп кузатилган...

БУГУН АЙТ

Унга айтарингни шу бугун айтгин,
Эртанинг келарин ўйлаб ўтирма.
Эрта кун қизғанган ушбу сўзингни,
Айтишга улгурмай қолиб, ўкирма.

Гар бу олма унга аталган бўлса,
Бугун бер, не учун эртани кутмак.

Мабодо у шомда ё тунда ўлса,
Не зарур, пушмонни қон каби ютмак.

У ўлса... ҳар ҳолда шу совуқ туйғу,
Ўз кўнглин бемалол тўқлашдан афзал.
«Отдай юрибди-ку, ўлгани йўқ-ку,
Эрта берарман», деб, ухлашдан афзал.

ҚИШ КЕЧАЛАРИ УЗУН...

Қиш кечалари узун,
Узун хаёл суради.
Паға-паға қор намчил,
Деразага уради.

Менинг маъюс дилимга,
Ваҳималар қураб ин,
Бу қаҳрли тунда йўлга,
Сиз чиқмадингизмикин?

Шамол увлар қутуриб,
Бор бўл дунёда, сезим!
Игна учида юриб,
Мен тонг отдирган кезим...

Сиз кирасиз, ҳорғин, шод,
Кўзларингиз толибди.
Дейсиз «соғиндим, уйғот,
Обчиқ Мирзо Ғолибни».

МАЙСА

Орамизда бу майса ўғай,
Уйқусираб турар сиёғи.
Ўзин олиб қочмайди нега,
Не ишончдан порлар қиёғи.

У ўйлайди тозароқмиз биз,
У кўрмайди бизда пастликни.
Майли, тонгда ўйлаб кўрамиз
Уйғотиш ё уйғотмасликни...

ИККИЛАНИШ

(«Шохимдаги қуш» туркумидан)

Олдин ҳеч нарсада иккиланмасдим,
Ҳаёт томчи-томчи руҳимга сингди.
Энди билмам узунми, қисқа дастим,
Энди гумон менинг доимий синглим.

Дарахт бўлатуриб иккиланаман,
Шошилиб шохимга қўяётган ин.
Бу қуш умр бўйи яшармикан шан,
Кўзлаган ерига етадимикин?!

Гулларга оғринмай елка тутар қир,
Ўзим-ку ҳеч гапмас, йиқилсам, йитсам.
Шу қуш бўлмасмикин мендан домангир
Мабодо,
Мабодо кесилиб кетсам...

ЁЛФИЗЛИК

Бу сўз уфуради бир совуқ ҳаво
Ўзи битга, уни ёдлар тўти йўқ.
Ёраб, дафтаримнинг ўшал бенаво
Кирмаган бир шеъри, бирор бети йўқ.

БАДБАХТ ИШОНЧ...

Бу тош,
Менга ортиқ ишонар бу тош,
Ёмғир менга ёғар,
Унга тегмайди.

У деб бор балога мен берурман дош,
Мен тирик эканман,
У бош эгмайди.
Туғилмагандайди,
Шу бадбахт ишонч.
Жойлашиб олмаса бунча ичкари,
У тошлай қолмасдан,
Бўлармиди ганж,
Ёки учармиди қанот чиқариб.
Йўқ,
Устини қоплаб етти қават чанг,
Учмоқни унутган,
Босилган бу тош.
Ўзим турсам ҳамки оёқда аранг,
Менга осилгани осилган бу тош.

УЧИРМА

(«Шохимдаги қуш» туркумидан)

Шохингдаги қушни қайтиб учирма,
Унутсин, эслатиб, айтиб учирма,
Жойлашиб ўтирса ўтираверсин,
Бошқа қушлар учган пайти, учирма.

Умрини ўтказсанг ўтказиб юбор,
Боғлаб, рангини сарғайтиб, учирма.
Воҳ, тоғдай юракни бой бериб қўйдим,
Шохдаги қушчалик пайтим, учирма.

СОВУҚ ШАМОЛ...

(«Шохимдаги қуш» туркумидан)

...га.

Совуқ шамол, билмам, не дарди,
Шом аралаш йўл солди боққа,
Шохимдаги қушча ўзгарди,
Қатнаб қолди тез-тез у ёққа.

Бу қатновлар ўзгартди тусин,
Қарашлари қишга айланди.
Қатнаб-қатнаб қушчам, мунисим
Бир қасамхўр қушга айланди...

Совуқ шамол,
Билмам не дарди...

ЯРИМ КЕЧА...

Усмон Носирга.

Ярим кеча,
Йўқолган тинчим
Кўкрагимга қорлар қулайди.
Қайтиб келар ўттиз еттинчи...
Ниҳоллар, чинорлар қулайди.
Рўмолчада нон, қанд ўроғлиқ,
Илинарлар «Шўрлик Усмон ер»,
Тик турганча устунга боғлиқ,
Кўкка дўқлаб, Усмон ўқир шеър.
Ўқийверар... осмонлар пастлар,
Лаҳза қаҳ-қаҳ, лаҳзада йиғи.
— Бу касални кўп ушламаслар
Тугади, — дер лагер бошлиғи.
Қўли боғлиқ бу йўловчини,
Ёшин шамол сидирдимикин?
Ердан топмай бир қўлловчини,
Кўкдан худо қидирдимикин?!
Она элим, кўкси тўла доғ,
Тушдинг қора рўйхатга, токай,
Сор ўғиллар туғарсан, бироқ,
Олдирарсан калхатга токай.
Ҳамон қут йўқ, ўт йўқдай юртда,
Рангинг сариқ, мангу силдайсан.
Сен туғмоқни қилурсан удда,
Асрамоқни ҳамон билмайсан!!!
Ярим кеча,
Йўқолган тинчим.

ИЗЛАЙМАН

Ишонаркан ортдаги-ю ёндошга,
Ишонаркан бегона-ю қондошга,
Бошим билан уриларкан, воҳ, тошга,
Орангиздан Навоийни излайман.

Яшнаб-яшнамасдан, сўлиб-сўлмасдан,
Кетиб борарканман, ўлиб-ўлмасдан,
Мен ўзимнинг кимлигимни билмасдан,
Орангиздан Навоийни излайман.

Дунёнинг сир-синоати минг турлик,
Бирда хўрлик ўлдиради, бир кўрлик,
Навоийни туғмай, нечун, мен шўрлик,
Орангиздан Навоийни излайман.

Ўтарканман доғи билан доғланиб,
Хокистарин таниб қолдим, оҳ, таниб,
Девониға суянаркан покланиб,
Орангиздан Навоийни излайман.

Айтинг, кўп қолдими ё оз ул кунга,
Қачон етгум ул ўғилга, пок Унга,
Юзим билан йиқиларман олдинга
Орангиздан Навоийни излайман.

Юрсам, юргум шу ният ҳар дам ёқиб,
Кетсам ҳам умрим — шу ёруғ ғам ёқиб,
Қабримда ҳам тунлар туриб, шам ёқиб,
Орангиздан Навоийни излайман.

БАЗМИМИЗ ОХИРЛАШДИ

Базмимиз охирлашди,
Куйимиз оғирлашди.
Юклар остида не тонг,
Руҳларимиз бирлашди.

Жангта солиб қўшинни,
Яшаб ўтдик шишиниб.
Ҳеч йўқса ўлим олди,
Бир-бировни тушуниб.

Балки берармиз сазо,
Бирга ўйга толармиз.
Балки келгунча қазо,
Бир йиғлашиб олармиз.

ҚАЙТА КЕЛГАН НАВРЎЗ

Наинки инсон қатағон,
Чордарвеш, девон қатағон.
Ақл қатағон, онг қатағон,
Сен ҳам кетиб, қайта келдинг.

Сумалакли қозонларинг,
Ағдарилди азонлари,
Чиқиб чангинг, тўзонларинг,
Фикримни улғайта келдинг.

Тўзиб, қайғу чеккан бир жон,
Фурбатларга чўккан бир жон,
Бошини кўп эккан бир жон,
Бош кўтарган пайтда келдинг.

Кўкармоқда ҳар тўрт тараф,
Унмоқ шараф, ўсмоқ шараф,
Тош кўнгилга эл тик қараб,
Тош кўтарган пайтда келдинг.

Энди шундай қасос-ул-нард,
Энди тинган, синган номард.
Элдан кетиб фасоду дард,
Ош кўтарган пайтда келдинг.

МЕН КЕТСАМ...

Эрта-индин мен кетсам,
Ёд қолади ортимда.

Шеърлар либосин кийиб,
Дод қолади ортимда.

«Бир куйган кўнгил» деган
От қолади ортимда.

Амримга кўнгил, деган,
Хилқат қолади ортимда.

Бобомни тушунмасдан,
Дунёдан гирён ўтдим.

Армон, болам тушунмас —
Хат қолади ортимда.

ҲИМОЯ

Ҳимоясиз ўсади-ку майса, ўтлар,
Чаппар уриб куртак ёзар толлар, тутлар,
Бизни ўстирмаслик йўлин кимдир чўтлар,
Нечун одам муҳтож яшар ҳимояга?

Бирин бери, бирин нари, бўш кўрмас-ку,
Қурт-қумурсқа бир-бирига ниш урмас-ку,
Бир-бирини тепкиламас, қуш, урмас-ку,
Нечун одам муҳтож яшар ҳимояга?

Дардим узун эди, тагин уладилар,
Ўзи яра кўкрагимни тиладилар.
Боғ — умримни кесиб саҳро қиладилар,
Етолмасдан ўлсам керак бир сояга.

Камга кўшиб бергувчи йўқ, мўл қирқилар,
Чўллаб, ютдим, — деганимда кўл қирқилар,
Етдим, етдим деганимда кўл қирқилар,
Етолмасдан ўлсам керак мен вояга.

Табиат ҳур. Одам жоҳил, хор яшайди,
Қилмишидан бошларида қор яшайди.
Қачонгача одам ўксук, зор яшайди,
Нечун одам муҳтож яшар ҳимояга?!

Алёр айтсам, алёрларим додга ўхшар,
Ғолиблигим мағлубликка, мотга ўхшар,
Ахир гўдак — ўсаётган ўтга ўхшар,
Нечун одам муҳтож яшар ҳимояга?!

ШОИР НОМИ

Абдулла Ориповга.

Бу дунё шу — биров номус, имоним деб йиғларкан,
Биров ёшлар тўкиб мансаб, унвоним деб йиғларкан,
Биров халқим, ў, ранглари сомоним деб йиғларкан,
Мен сарғайма гўдакларни «полвоним», — деб йиғларкан,
Ғамларини яширолмай тўккан ёшлар, оғажон.

Эсимда бор, Сенинг ошкор ҳужумларга ўтганинг,
Очиқ майдон «Маломатнинг тошларини» отганинг,
Ҳар бурчак, ҳар туйнукдан тош қайтаверди изма-из,
Бўғизгача фиску фасод тошларига ботганинг,
Ҳали-ҳануз оғритар-а, теккан тошлар, оғажон.

Ўша пайтлар билмаганлар балки энди билгандир,
Нодираи Даврон дормас, кўкрагингда ўлгандир.
Бу сирлардан балки Машраб Сени огоҳ қилгандир,

Ки, чин шоир хоҳ тахтда, хоҳ горда яшар, оғажон,
Боши дорга тикилгандир, дорда яшар, оғажон.

Қодирийнинг қонларини обдон ичиб тўйдилар,
Ҳануз билмам мен Усмонни отдиларми, сўйдилар.
Насимийнинг терисини шилиб, кўзин ўйдилар,
Энди билдим, нечун сенинг кўзинг кулмас, оғажон,
Кўзларингда «Халқим» деган сезим кулмас, оғажон.

Ўйлагандим, довул ўтди, довул тамом ўтмапти,
Ота турк ўғлонларига бу шўришлар етмапти.
Ҳануз «оломон» бу халқда, халқ сезими битмабди.
Ўзган. Сойда оқиб кетган гўдак Бобур, Моҳимиз,
Энди ўлгунимча сўрар: «Не эди гуноҳимиз?»

Шундай. Турли ларзалардан тирилмоқда томирлар,
Мозийга-ю, руҳ ичига кирмоқда бир пок нурлар.
Ота Турон даштларида бош кўтарар ғурурлар,
Битта синмас ғурур Сенсан. Тилло оғам сен менинг,
Қодирийнинг ўрнин босган Абдулло оғам сен менинг.

Энди шундай. Курашларга белни маҳкам боғлармиз,
Дил топамиз. Айру-айру элни маҳкам боғлармиз,
Тўғон бўлиб элга келар селни маҳкам боғлармиз,
Тиклагаймиз халқни!

Кураш — ором бўлсин, оғажон,
Тиклолмасак шоир номи ҳаром бўлсин, оғажон!

БУ ОДАМ

Бу шундайин одам, гапни гуллатар,
Мозийни ёқлайди. Ўткир, лочин кўз.
Аммо... ёнидаги дўстни қулатар,
Юз тубан қулайди ёнидаги дўст.
Чўлпонни, Усмонни «сиз»лаб, тинмайди,
Мозийга меҳридан гуллайди бодом.

Аммо
Ёнидаги одам... ўсиб-унмайди,
Инфарктдан ўлади ёнидаги одам.

ТУШУНМАСМАН

Тушунмасман. Майли, тунни тонгдай қилиб тушунай,
Тенг эмасни тенг кўрайин, тенгдай қилиб тушунай.
Тизимдан ҳам келмас пастлар чиқаверса елкамга,
Кўнглим уқиб келмаганни қандай қилиб тушунай?!

Бу болалар қайда ўсди, бундай ўтсиз, боши ҳам,
Ўн бешида бош бўлмади, йигирмада оши хом.
Тик тикилиб келаверсанг синар тоғнинг тоши ҳам,
Тик кўз тикиб келмаганни қандай қилиб тушунай?!

Сабаб йўқдай бу таъзимкор болаларни сўкмоққа,
Оналари яралгандай ҳасратларин чекмоққа.
Улар қаттиқ ўрганганлар ўз қадрларин букмоққа,
Ёвни букиб келмаганни қандай қилиб тушунай?!

Ёвлар зимдан кўкракларга бемалол тиф сайсалар,
Минг йилларки ниш урмайди қасос янглиғ майсалар.
Минг йилларки кўрқув дори бошимизда чайқалар,
Дорни йиқиб келмаганни қандай қилиб тушунай?!

Халқ гоҳ тўда-тўда экан, гоҳо ҳалқа-ю-ҳалқа,
Мардлари ҳам ҳаминқадар, ўзимизга басалқа¹.
Халқ деганда жондан кечиб, бутун бошли бир халққа
Бошин тикиб келмаганни қандай қилиб тушунай?!

Ерда тузлар кўчаверса заҳару оғу ташиб,
Самолётлар учаверса тулки ташиб, қув ташиб,
Ўғли мамнун яшайверса ёв молига сув ташиб,
Гўрдан чиқиб келмаганни қандай қилиб тушунай?!

¹ Басалқа — тенгқур, ўзимиз қатори маъносида.

ТАЪНАЛИ ШЕЪР ЁЗГАНИМДАН КЕЙИНГИ ИЗТИРОБЛАРИМ

Сени ўтсиз дейман-у, ўзим ёна бошлайман,
Кутсиз дейман-у, ўзим ғамга қона бошлайман.
Толесиз эканимга, оҳ, инона бошлайман,
Мунг тўла кўз ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

Ининг келиб сен қуйган ғиштингни қирқаётир,
Фитна-фасодлар хели-хиштингни қирқаётир.
Улкан заводлар сели-пуштингни қирқаётир,
Хотини қиз — ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

Бобонг фақат Темурмас, пахтакор ҳам бўлгандир,
Унга ҳам омад келиб, режалари тўлгандир.
Ўзи жигарни ушлаб пахтазорда ўлгандир,
Сарғимтил тус ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

Улуғ янги завод деб имзо чекади тағин,
Ўзбек ерига тўймас кўзин тикади тағин.
Сил, сув очган қичима... оқ қон чиқади тағин,
Жони тўс-тўс ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

Ютқазгани-ку аниқ, аммо ютганин билмас,
Меҳмон — атойи худо. Кимни кутганин билмас,
Тилло-зарини кимга, қайга йитганин билмас,
Кийгани бўз ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

Сингилларинг далада ёзлашару қишлашар,
Улар фақат ўлганда бу ер билан хўшлашар.
Хўшлашганлар... гоҳ жиннихоналарда тишлашар,
Чўккан-ча тиз, ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

Менинг титраган қўлим хатолар ёқасида,
Илдизингдан емирган катталар ёқасида.
Безабон ўтаверган оталар ёқасида,
Сен ҳам бесўз, ўғлоним, нимангга таъна қилай?!

Сариосиёда-ю Навоийда заҳар, ис,
Биз ҳам бўғзгача тўлдик. Йўқ, ортиқ тўлолмасмиз.
Бу қора ёзуғларни бузмасдан ўлолмасмиз,
Ўс, тезроқ ўс, ўғлоним, нимангга таъна қилай?

ЭЛДОШЛАРИМ ИЧРА ЮРИБ...

Элдошларим ичра юриб
Қайгуларим қуюқлашди.
Ҳар хил майда имконлар бор,
Биз истаган имконлар йўқ.

Ўзимизча неларнидир
Бугун инкор этмоқдамиз,
Эрта бу инкорлар инкор,
Қайта синмас инкорлар йўқ.

Савлат тўккан бу шунқорлар,
Ўрлаб борса тоғда хоқон.
Чўққига бир чиқмоқ учун,
Ўлмакка шай шунқорлар йўқ.

Сағирмас фақат сағирлар,
Елкалар ҳамон яғирлар,
Нечук қолдик ер бағрлаб,
Кўкраклари осмонлар йўқ.

Минг-минг етим гўдак деманг,
Минг-минг боши эгик одам,
Шу ғамлардан кўзим ёши
Селим, деган инсонлар йўқ.

Эрим деган, ё хотиним,
Майда-чуйда исёнлар кўп.
Оҳ, минг оҳким, ерим деган,
Элим деган исёнлар йўқ.

Элдошларим ичра юриб
Қайгуларим қуюқлашди...

Нимадир бу, кетаётган нимадир,
Қолаётган саробдир, жимжимадир.

Кетгунича ҳеч ким ғамин емади,
Кетаётган — тил ўтирган кемадир.

Бу тупроқлар кўз ёшимни шимади,
Кетаётган — тил ўтирган кемадир.

Энди сувлар фарёдимни кўмади,
Кетаётган — тил ўтирган кемадир.

Тушунмас, — дедими, бир сўз демади,
Кетаётган — тил ўтирган кемадир.

Қанча ялинмайин қайтиб кемади,
Кетаётган — тил ўтирган кемадир.

Бир кун кўзимни шу армон юмади,
Кетаётган — тил ўтирган кемадир.

ҲЕЧ НА ЁНМАС БУ ОЛАМДА

Ҳеч на ёнмас бу оламда,
Ёнса доғли дилим ёнгай.
Туз қоплаган, шўр даламда,
Унмаган ҳосилим ёнгай.

Ғамларим — ёш, қаритмайди,
Маним дардим аритмайди.
Маҳкамалар киритмайди,
Эшигида тилим ёнгай.

Отасиз — «бир кўзли етим».
Онасин ҳам билмайман ким,
Икки кўзсиз етимларни,
Кўтаролмай қўлим ёнгай.

Ипак, олтин, ҳеч беармон,
Кетган, кетар карвон-карвон.
Бир карвонни тўхтатолмай,
Узун ипак йўлим ёнгай.

Онги занглаб, онги қуриб,
Жаҳолатга ёвуқ юриб,
Бир қўйлак, деб гул келинчак,
Ўзин ёқар... ўлим ёнгай!

Эй, аҳли юрт!
Тингланг, етса!
Бу ёнишлар давом этса,
Бир қун улкан ёнғин содир
Оҳ, қўрқаман, элим ёнгай!

Ҳеч на ёнмас бу оламда...

А Ҳ ЙИҒЛАМАЙМИЗ.

Йиғламаймиз чор атрофда,
Қуриб боғлар, йиғлагай,
Пешонасин тупроқлара,
Уриб боғлар йиғлагай.

Олам кетар бир-биридан,
Одам суймас бир-бирин,
Бир-бирининг пинжларига,
Кириб боғлар йиғлагай.

Сўзим синар сўзга тегиб,
Кўнглим синар музга тегиб,
Оппоқ тўши тузга тегиб,
Оқ чарлоқлар йиғлагай.

Кўкси ерлар биз бўлдигу,
Ўксиб ерлар биз бўлдик.

Ер остида Широқ, Темур,
Кўкси тоғлар йиғлагай.

Бизни кўриб эгик бош-у,
Шонсиз, тагин забонсиз.
Ерда ўтган бор илдиз-у,
Бор булоқлар йиғлагай.

«Бой ҳам бўлдинг бийдай-бийдай,
Фақат... юрт эгасиз уйдай».
Деб тупроқда Яссавийдай,
Кўнғироқлар йиғлагай.

Йиғламаймиз!!! Ёш, қон ичра,
Кўзларга ним келмасдан.
Ҳайҳот, наҳот биз ўлганмиз,
Ҳали ўлим келмасдан.

БУЛ КУН КИМДИР ҲИНАСА...

Бул кун кимдир ҳинаса,
Доғ устида ўйнайди.
Доғ-дарахти зардоб ранг,
Боғ устида ўйнайди.

Бу тупроққа ишонч-ла,
Оёқ босиб бўлмагай,
Қумлари тирқираган,
Қумлоқ устида ўйнайди.

Бул кун тухмаг — тоғдай тик,
Бул кун иғво — кўп улуг,
«Бул қаро-ку, қаро» деб,
Оқ устида ўйнайди.

Ҳар қадамда фор, қопқон,
Қурбон топқони топқон,

Юз тубан тушган, мункиб,
Ҳамроҳ устида ўйнайди.

Муқом-ла янги-янги,
Тепинганда ер чангиб,
Ўзи тушар, эрганги,
Чоҳ устида ўйнайди...

Қандоқ сўлмай қиёғи,
Куйиб кетмай оёғи,
Нақ юракнинг устида,
Оҳ устида ўйнайди...

“ЎШ-ЎЗРАН ФАРЁДА”

гафтариган

(1990)

*Ўтган ўтди. Бўлмас ортга қайтариб.
Фақат юрак зирқ-зирқ санчган пайтлари,
Бу яшинвор чинқириқли Туронда
Ота Туркдан тарқалган айтарим:
“Унутганинг куйсин икки дунёси!”*

УНУТГАННИНГ КУЙСИН ИККИ ДУНЁСИ

Андижон шаҳар клиникасида ётган 16 яшар Акбарали бундай дейди: «Оиламиз, «Қуршоб» совхозига қарашли далаларда пиёз экканди. Тўрт хўжаликда ўн саккиз киши эдик. Ўша 5 июнь куни биз тўқайга беркиндик. Ярим кечада яширинган жойимиздан чиқиб йўлга тушдик. Сой бўйига чиққанимизда бизни босқинчилар ушлаб олишди. Онамнинг қўлида икки ярим яшар укам бор эди. Ўша укамни онамнинг бағридан узишиб сойга отиб юборишди. Онамни ҳам сувга оқизишди. Уларнинг орқасидан отам, акам, ўзларини сувга отишди. Оёқларимга ўқ тегиб йиқилдим... Онам билан синглимнинг ҳалигача дараги йўқ...»

Газетадан.

Бало тоғу қир ошганни унутинг,
Бало бизга ёндошганин унутинг,
Қорачиқлар ўйиб олингани-ю,
Қароқлардан қон тошганин унутинг,
Унутганнинг куйсин икки дунёси!

Тозаланиб, қизғиш гилам ёзилиб,
Қонли излар кетаверсин босилиб.
Лабларининг четларидан қон сизган,
Болачалар тураверсин осилиб...
Унутганнинг куйсин икки дунёси!

Оёғи узилган мурда, от судрар,
Бир қўл ҳам йўқ, бурда-бурда, от судрар,
Фитна отган паҳлавонни ё раббий —
Боболар от сурган ерда, от судрар...
Унутганнинг куйсин икки дунёси!

Онанг оқиб балиқ бўлди, Акбаржон,
Уканг оқиб балиқ бўлди, Акбаржон,
Энди қайдан бўлсин улар дараги,
Бу терс ҳукми холиқ бўлди, Акбаржон,
Унутганнинг куйсин икки дунёси!

Кетай десанг улар руҳин шод айлаб,
Сойга борма, бора кўрма ёд айлаб,
Жон болам-ов, жонбиз бўлай жонингга,
Чиқаверса кўш балигинг дод айлаб!!!
Унутганнинг куйсин икки дунёси!

Турон жим-жит, сойи, тоғи чинқирар,
Ўш, Ўзганнинг беҳишт боғи чинқирар,
Онасининг қурсоғига санчилган,
Тигдан ўлган чақалоғи чинқирар,
Унутганнинг куйсин икки дунёси!

Ўтган ўтди. Бўлмас ортга қайтариб,
Фақат юрак зирқ-зирқ санчган пайтлари,
Бу яшинвор чинқириқли Туронда,
Ота Турқдан тарқалганга айтарим:
«Унутганнинг куйсин икки дунёси!»

•

ТУРКИСТОН ОНАСИ

Қисматим шу. Текинхўр болаларга онаман,
Ётиб ерлар, ишлари чалаларга онаман.
Қадим Турон боғларин боғ сиёғи қолмаган,
Заҳаролуд ҳаволи далаларга онаман.

Ўта хоксорлиги ҳам ҳукмронлик сўрайди,
Ўта озғинлиги ҳам гумонларга ўрайди.
Ҳар фалокатдан аввал шунинг томи нурайди,
Тенг болалар ичинда «ола»ларга онаман.

Ҳарчандки куйиб ишлаб, етган жойи куйинди,
Офтоблари куйдиргич, кўкда ойи куйинди.
Жонигача қардошга тутган мўминтойларим,
«Ўзбек иши»дайн тож, туҳмат тожин кийинди.

Болаларим, ў, бало йўллаб ўлдирилганлар,
Оғзидаги ошгача тўлаб ўлдирилганлар.

Кўлим калта.
Кўлда йўқ
Шахду чорам йиғлайди.
Мисли ярадор
 шерман,
Юзлаб ўқдан ўлмаган.
Чиқмоғимга йўл
 Бермай,
Қафас-қўрам
 йиғлайди.
Азобларимдан не наф,
Сақлолмадим бир
 қушни,
Ўлолмаган иймоним
Ўрам-ўрам
 йиғлайди...

ЎТАМАН

Гарчанд битта юракка Оллоҳ бўлиб ўтаман,
Ваҳки, ғам саҳросидан бир оҳ бўлиб ўтаман.
Ёраб, ўйлабмидим мен, дунёи дун оралаб,
Шунча кўзёш, қонларга гувоҳ бўлиб ўтаман.

Ўзбек, қирғиз, қироним бирлашмаса тил топиб,
Туркуларим қайта ўткирлашмаса тил топиб,
Бугун тўс-тўс Туроним бирлашмаса тил топиб,
Гумроҳ тортган қавм ичра гумроҳ бўлиб ўтаман.

ТАРАФКАШЛИК

Ёруғ кунга қолганда бир он,
Ҳақнинг юзи тупроққа ботди.
Чунки иғво келди ноаён,
Чунки фитна бурчакдан отди.

Сергак тортиб тўхтаيمان таққа,
Мен — кўкрагин ғам тилганники.

Мен — фарзандман тупроқ юз ҳаққа,
Мен — бурчакдан отилганники.

* * *

Мен бахтлиман десам бугун бу ёлғондир, ясамадир,
Тўмарисдан туёқман-у, тирноғига ўхшамадим.
Турон юртда турк болалар бир-бирининг қонин ичди,
Мен одамдай яшайвердим, бўри бўлиб қақшамадим.

Турон юртда турк болалар бир-бирига тиш санчдилар,
Бир-бирининг курагига, юрагига ниш санчдилар.
Улар жон тақсим қиларкан, замонга қарғиш санчдилар,
Нечук султон болаларга чўри бўлиб яшамадим.

Энди нолам тинмас сўзлаб, узун нолам найга борар
Энди нолам тез-тез бўзлаб, Олойга, тўқайга борар
Энди осмон бўлганимда осмонлигим қайга борар
Нечук султон болаларнинг ери бўлиб яшамадим.

¶

АФСУС

Замон дардин чекмоқ бўлдим, чеколмадим,
Сўкилганни тикмоқ бўлдим, тиколмадим.
Минг юракни ишғол қилган бўлиб юриб,
Бировига бирорта сўз эколмадим.

Экканимда бу хил ниҳол унмас эди,
Ўч қиличи ичларида синмас эди.
Экканимда боболарнинг боши эгик,
Болалар йўл тополмай ўксинмас эди.

Эколмадим. Эколмадик. Шундан диллар,
Сўнмоқдадир. Сабабнинг минг тури чиқиб,
Шундан беқут ерларимиз унмай гуллар
Кўпчиб ётар манглайига шўри чиқиб.

БИЗ ЎТАРМИЗ. ЭСЛАР УЛ, ҚИЗ...

Бу йўллар кўп чағир тошли,
Оёғим қон, кўзим ёшли.
Маним чеккан озоримдан,
Чекиб озор, йўлим йиғлар.

Узатгани тошмас, аммо,
Берари ҳам фошмас, аммо,
Бир-бирига ишнолмай,
Ўнг қўлим, чап қўлим йиғлар.

О, она Шарқ, она Шарқ — сен,
Бугун фитна, қонга ғарқсен.
Меросхўрларим манқурт деб,
Мозийдаги билим йиғлар.

Сардорларим бор деб эдим, иккун
Сардорсиз юрт ҳор деб эдим, б
Сардорлар-да бугун йўлсиз...
Оқилим, жоҳилим йиғлар.

Кўзёш — гарчанд қон иси,
Қасос иси, исён иси,
Ҳар дил — бир ярадор арслон,
Кўкси тилим-тилим йиғлар.

Биз ўтармиз. Эслар ул, қиз,
Бул асрдан қолгай шул из.
Шўрлик ўзбек, шўрлик қирғиз,
Қоқ ўртада ўлим йиғлар.

БИЗЛАР ОЖИЗ...

Биз қайда-ю, ҳақиқат — ҳаққа,
Бағир очган осмон қаерда.
Шарпа сезсак тўхтаймиз таққа,
Юрагида арслон қаерда?

Ҳали узо-оқ, бизлар чўкиб тиз,
Яшагаймиз, хоқон қаерда.
Тўниб, музлаб қолган қонимиз,
Алмаштирмоққа қон қаерда?
Йў-ўқ!
Гарчанд кетмади шўримиз,
Очимиз оч, тўқимиз тўйган.
Бизлар ожиз она бўримиз,
Болаларин одамлар сўйган...

Бугун дунёи дун тескари,
Бўриларни одамлар тишлар,
Сенга одам бўлиб ўсгани,
Йўл қўймайди бутунги ишлар.

Кўз ёшимиз кетгандир қуриб,
Қон ювмоққа кўз ёш етмайди.
... Боласининг қасосин бўри,
Ўз гўрига олиб кетмайди...

ШУБҲА

*«Туркистонда аксик ўлмас қаҳрамон
Ҳар қарич еринда ётар бир арслон».*

Қадим турк мақоли.

Шубҳа фарзандига айланиб қолдим,
Бору йўқлигим ҳам баъзан гумондай.
Қўрган-кечирганим дарёга солдим,
Ўлсам айрилмасдан ўлай иймондан.
Ҳа,
Балки арслонлар ётса ётгандир,
Қоронғуни кутиб букир арслонлар...
Қўни-қўшнисига чанг солмоққа шай,
Кўзларин ёғ босган сўқир арслонлар.

Турон тупроғига ҳидлашиб, ўпиб,
Ҳақиқий арслонлар тўшни боссалар.

Одам боласини қиймалаб, чопиб,
Ғажиб ўйнамасди қашқирбаччалар.

ШУДГОРЛАНИБ ТЕКИСЛАНГАН ЭЛ

Ўтказмадик умрни ётиб
Ё ўтириб, ўйларга ботиб.
Юрдик, ботиқ изларимизни
Шудгор қилиб текисладилар.

Ҳаммада-ку ҳар хил кўз, аён
Бир хил қилмоқ шарт бўлди, баён.
Хиёл ўткир кўзларимизни
Шудгор қилиб текисладилар.

Минг дард чеккан ўзимиз силлиқ
Минг тош теккан сўзимиз силлиқ.
Қирқ қиррали сўзларимизни
Шудгор қилиб текисладилар.

Бир хил бўлди бўй-у энимиз,
Бир хил иймон, бир хил динимиз.
Хиёл тикроқ бошларимизни
Шудгор қилиб текисладилар.

Ортга боқиб сесканасан-ов,
Қани дов бош, қани иймон — дов.
Яйдоқ дала.. боқмас ҳатто ёв,
Шудгор қилиб текисладилар.

Мен мозийга қўрқиб қарайман,
Тошлар туриб кетадими деб,
Бошлар юриб кетадими деб,
Текисланиб кесилган бошлар.

Бари ўтди, ўтди қирғин, дор,
Букун кўзим ёшин қилар сел.
Фикри ўзғир бир фарзандга зор
Шудгор қилиб текисланган эл.

ТИШИМДАН ҚОН СИЗИБ...

Кузак ёмғирларин ивиб асрадим,
Сориғ япроқларин севиб асрадим,
Ғамларим яп-янги, ювиб асрадим,
Мени асрагувчи дил топиларми?

Борар жойим аниқ, олдинда йўл йўқ,
Кўрга ҳам бор, менга, ойдинда йўл йўқ,
Менга оларда-ю, қайтимда йўл йўқ,
Оёғимга ортиқ ғул топиларми?

Афсус, зору-нолон умрим ўтадир,
Бу юрт юз йилларки... олов, ўтдадир,
Ёққувчи қўл битта, гугурт биттадир,
Ўтни ўчирмоққа кул топиларми?

Фитна тиг санчди тик, кўкси тоғларга,
Ит тегди сут ҳидли қизалоқларга.
Гўдаклар илинди тузоқ, чоҳларга,
Кўз ёшимиздан шўр қўл топиларми?

Ерга кирмоқ бор-у, парвоз этим йўқ,
Оналар ўлмоқда. Аммо етим йўқ,
Ҳайрон ўтим бор-у, исён ўтим йўқ,
Мендан бечорароқ қўл топиларми?

Турон ухлар, ўғил-қиздан сўрайман,
Бобо Темур босган издан сўрайман,
Тишимдан қон сизиб Сиздан сўрайман:
— Туронни турғазар ул топиларми?

ХАВФДАМАН...

Олашақшақ, шақиллама, оларингни олдингми?
Ёки сенам биз сиёқли ғафлат босиб қолдингми?
Бу босқинни хабарини ҳеч йўқса сен бермадинг,
Ё бу қўпган қиёматда ўзни четга олдингми?

Мен ҳаммага ишонардим, ҳеч кимга тош отмасдим,
Бехосдан чавақлаш не кун, бехосдан уйғотмасдим,
Бош устимда ёнғоқ чақиб шақиллардинг туну кун,
Ҳатто Сенга ишонардим, ҳатто сенга ётмасдим.

Энди у ишонч қайдадир, ишонган кўз ўйилди,
Қари-қартанг, хотин-халаж тўплаб қўйдаи сўйилди.
Рустам келбат ботирларнинг кули бўлди бир сиқим,
Осилганлар товонидан қайтадан ўт қўйилди!!!

Энди кимга ишонайин, олашақшақ, сенгами?
Енган шундай каззоблар-ча, номардлар-ча енгами?
Энг камида Темур бўлар энди бу юрт эркаги,
Энди Тўмарис бўлади хотинларин энг ками.

Зоҳиран дўст, ботин — ёғий, сузиб юрмаяпсанми,
Хуфиёна минг хил шумлик тузиб юрмаяпсанми.
Кимлигинг айт, унингсиз ҳам ўт кетган бу дунёни,
Бировларнинг қўли билан бузиб юрмаяпсанми?

Энди янги маломатлар тўқиб кетмасмикан деб,
Тузим ичиб, тузлиғимни тўқиб кетмасмикан деб,
Бугун кўкимдаги ҳар бир қуш, қузғундан хавфдаман,
Гўдақларим кўзларини чўқиб кетмасмикан деб.

Олашақшақ, шақиллама, кимлигингни аён эт...

САДО

Мен оҳ тортсам оҳимга,
Кимлар садо қайтарар?
Тарқалиб кетган тошлар,
Қумлар садо қайтарар.

«Овоз беринг, бормисиз?!»
Ваҳшат қичқиримга,
Бир томири қилт этмай,
Жимлар садо қайтарар.

Ўш, Ўзганда ҳовлилар,
Ҳар шарпадан сесканар,
Эгасиз қолган оту,
Кийимлар садо қайтарар.

Босқинчи тунда босди,
Отди. Чавақлаб осди.
Ҳўнграб йиғлаган шамол,
Қуюнлар садо қайтарар.

«Сиз тирикми эдингиз,
Ёвга нима дедингиз?»
Қабрлар, қабрчалар,
Уюмлар садо қайтарар...

БУ ЎЛИМ ҚАНДАЙ ЎЛИМ

Бу ўлим қандай ўлим?
Қорачуққа мил тортар,
Танҳо-танҳо қурбонмас,
Тўда-тўда эл тортар.
Кимга бўлар ишониб,
Инониб тўкилгайсан.
Сувда оқиб ё ёниб,
Тўқайзорда ўлгайсан.
Ўлмай йиглаб ол, тўйиб,
Йўқловчинг қолар ё йўқ,
Аканг қўярми сўйиб,
Уканг тортадимми тиғ,
Бир тиллилар бир-бирин,
Тилин қирқиб, тепарлар,
Бир уйлилар уйининг,
Ўрнида култепалар.
Бу уйлардан зорланиб,
Осмонга ўт ўрлайди.
Бурчакларда бўрилар,
Қизчаларни зўрлайди...

Ал-қасос-ул минал ҳақ!
Қазойи ҳақ олдинда.
Қонлар сачраб сесканар,
Уйғонар халқ олдинда.
Унгача Бобо Темур,
Кўрқаман вақт ўтмаса.
Бир-бирин қонин ичиб,
Манқурт, карахт ўтмаса,
Ғажишган бир тиллини,
Ғиж-ғижлаб тахт ўтмаса!
Бу ўлим
қандай ўлим —
Қорачуққа мил тортар...

ЯРИМ КҰНГЛИМ

Ярим кўнглим ғамлар билан тўлгандай,
Бир бутун йўқ, камлар билан тўлгандай,
Элим ожиз шамлар билан тўлгандай,
Ғира-шира ним қоронғи даласи.

Бир сеҳрли дам туғилса элимда,
Бир хотири жам туғилса элимда,
Битта порлоқ шам туғилса элимда,
Кунгай ерда ўсгаймиди боласи.

Туғилсайди... биз оқ рўмол ўрардик,
Ўз пайтида ўзни таниб, сўрардик.
Олойдан тушган қашқирларни кўрардик,
Онгда қолиб тўкилмасдик чамаси.

Энди бир муз кириб ёзим, қишимга,
Яшагайман тишни босиб тишимга,
Энди ўлгунимча кирар тушимга
Қашқирларнинг қизчаларга ҳамласи.

Ў, кўнглим-а, у не истар, не излар?
Бу кунлар туш бўлиб, битса бор излар,

Одам бўлиб қолса қотил — тўнғизлар,
Қизалоқлар тирилиб, чой дамласа...

Ярим кўнглим
· Фамлар билан тўлгандай.

ЮКИ ОҒИР БУ ЮРТДА...

Мени кимдир таниса каломимдан танийди,
Кўксимга қўйилгун қўл, саломимдан танийди.
Юки оғир бу юртда она бўлмоқ кўп оғир,
Ҳорғин-ҳорғин изларим, қадамимдан танийди.

Гўдақларим тупроқда изғир экан зах ўтиб,
Қирққа кирмай қаридим, жон-жонимдан ях ўтиб,
Беқадр пиллам, тиллам, тупроқдан заққум ютиб,
Мендек эрта қуриган бодомимдан танийди.

Эгилган бошларимга тўхмат тожин кияркан,
Ўз манқуртларим гоҳо эл ризқини қияркан.
Кўклам кўрмаган гулим кузни кўриб қуяркан,
Ич-ичимдан ўсган ўч, аламимдан танийди.

Мозийига эврилсам ҳар девондан шон томар,
Бугунида Орол йўқ. Ўрнида нишон томар,
Ўш, Ўзган ярасидан ҳали узо-оқ қон томар,
Хўнгр-аб-хўнграб йиғлаган қаламимдан танийди.
Юки оғир бу юртда она бўлмоқ кўп оғир...

БОЛАЛАРИМ, ҚАДНИ КЎТАРИНГ!

Ўтган қора кунлардан ҳали-ҳануз карахтман,
Ҳар япроғи юракдай титраб турган дарахтман.
Шу ҳолда ҳам олдинга ташлангучи тик шахдман,
Болаларим, қадни кўтаринг!

Текинхўр аталдингиз, бу хўрлик мени еди,
Муштумзўр аталдингиз, бу зўрлик мени еди.

Бу карлик мени еди, бу кўрлик мени еди,
Бошимдан тухматни кўтаринг!

Тушларимда Тўмарис юраклари узилиб,
«Туёқларим тўзди», деб йиғлайверар эзилиб,
Сўнг тонггача уйку йўқ. Чап кўкракни тиф тилиб,
Кўксимдан бу додни кўтаринг!

Бобо Темур уйқуда. Темурларим, Сиз туриб,
Кўзғолган етмиш икки томирларим, Сиз туриб,
Ишонган хоқонларим, амирларим Сиз туриб,
Хокисор миллатни кўтаринг!

Қалбга экинг: Қадим турк чинорлари тиклансин,
Қон-қардошнинг чин дўст-у, чин ёрлари тиклансин.
Ҳар юракда бир Турон минорлари тиклансин,
Улуғ мамлакатни кўтаринг!

БУ ШОВҚИНЗОР ОРАЛАБ...

Кўнглимда чопаётган,
Соатларнинг шовқини,
Кўнглимда тош-тош қотган,
Тоқатларнинг шовқини.

Сувга айтиб тушларни,
Ўзни сокин ушларман.
Кўнглимда бир қушларнинг,
Бир отларнинг шовқини.

Кеч келди эл азони,
Аёл — элнинг арзони,
Ўзи хазон-у, жони,
Пўлотларнинг шовқини.

Ғам дарёсига ботган,
Заҳар тотгани тотган,

Ҳар куни синаётган,
Қанотларнинг шовқини.

Ҳеч ким сезмай қолади,
Бир кун аршга етганим.
Бу шовқинзор оралаб,
Додлаб ўтиб кетганим.

БЎЗЛАЁТГАН ЖОНИМ ҚУШИ...

Сел, ел тинар, маним нолам тинармукин,
Ва ё нолам фақат ўзни тинармукин.
Шўр сувлардан шўрроқ кўзим ёшларидан,
Ер суғорсам, бирор гиёҳ унармукин?

Бир ёруғ кун кўрарманми бу дунёда,
Ё дун ҳануз иродамни синармукин.

Ё дунёнинг бор олғири ҳануз яшнаб,
Камбағалнинг йиртиқ тўнин тунармукин.

Ҳануз етим гўдак «нон» деб йиғлаганда,
Қўлчасига қаттиқ тошлар кўнармукин.

Болалари воз кечганлар йиқилмасму,
Даврон аларга ҳам асо йўнармукин.

Оналари воз кечганлар... меҳр кўрмай,
Оҳ кўрқаман, бўриларга дўнармукин.

Ё одамизоднинг қиёмат куни яқин,
Келар чоғда шуур шундай сўнармукин?

Нақ бўғзимда бўзлаётир жоним қуши,
Қақшаб «Бас қил» дейман, қушим кўнармукин?!

БОЛАЛАР АНГЛАР...

Курагимда тиг изи — азоб,
Товонимда мих изи — азоб.
Йиқилмайман юз тубан, чунки,
Юрагимда туғ изи — гулоб.
Чунки менам қасам ичувдим,
Ёв ортимдан ханжарин сунгач,
Қўлимни ёв қонида ювдим,
Тўмарисга сарбоз тутингач.
Туғ асраган юрагим додлар,
Қўлларимни қасос қонлаган.
Чунки Турон заминда ётлар,
Молларини хўп арқонлаган.
Туркнинг қири, қиёқларини,
Жаннат чечагидай иси бор.
У молларнинг туёқларини,
Елкамизда ўйиқ изи бор.
То яшаркан ўйилган бонглар.
То яшаркан сўйилган бонглар,
Қандай яшаш кераклигини,
Болалар англа!
Мени эса...
Курагимда тиг изи — азоб,
Юрагимда туғ изи — гулоб...

КИЙИКДАЙ БУ ҚИЗ ЖОН ОЗУҒИ...

Овози ҳам кўзидан келар.

Г. ЛОРКА.

Овози ҳам кўзидан келар —
Хуштаъмлиги сўзидан келар.
Кетди деманг кетган онани,
Келаётган қизидан келар.

Келар тиниқ бир сувлар ҳали,
Сирли, ширин ғулувлар ҳали,

Ман-ман деган сулувлар ҳали,
Бу қизчанинг тизидан келар.

Тутқич бермас кийик — ишқ, овда,
Илдизлари улкан, тик товда.
Ёнавермас ҳар хил оловда,
Сокинлиги музидан келар.

Кийикдай бу қиз жон озуғи,
Бир Мажнуни нолон озуғи,
Манглайи шўр бўлмас. Ёзуғи,
Ўзи сепган тузидан келар.

ҲАЁТ МАЙДОНЛАРИДА

Отлар улоқ чопар бу майдонларда,
Ётлар улоқ чопар бу майдонларда.

Ё, Али! Куч, нажот тилаб Алидан,
Ёдлар улоқ чопар бу майдонларда.

Учкур суворийни четлатиб, суриб,
Мотлар улоқ чопар бу майдонларда.

Учкур суворийнинг учмай — кўнгли ер,
Додлар улоқ чопар бу майдонларда.

Ўзидан ўзганни жарга қулатиб,
Шодлар улоқ чопар бу майдонларда.

Мендек дарди ичда, айтар тили йўқ,
Отлар улоқ чопар бу майдонларда.

ИЛТИЖОМ ШУ...

Худо, бандам десанг осий қулингни,
Ўзимдан пастларга интизор қилма.
Қилдай кўрсат йўлимдаги қилингни,
Қилларингни сиртмоқ қилма, дор қилма.

Йиғлаб айтган баёнларим етарли,
Тошдай кўнгли аёнларим етарли,
Рақибларим, чаёнларим етарли,
Оллоҳ, Оллоҳ, дўстларимни мор қилма.

Бир қўл суйди қизилини юзимни,
Кўзга суртди ҳорғин-ҳорғин изимни.
Кетар чоғим шу қўл ёпсин кўзимни,
Бошқа бахтдан энди бахтиёр қилма.

Ишқни гулдай осиб юрсин болалар,
Изимизни босиб юрсин болалар,
Бизларга муносиб юрсин болалар,
Алар ўтар йўлақларни қор қилма.

Дилда ўсиб, нураб юрган бойлигим,
Бор дунёдан сўраб юрган бойлигим,
Иймонимга ўраб юрган бойлигим,
Турк элимни шафқатингга зор қилма.

Бор юмушим битиб, кетар маҳалим,
Нурай-нурай йитиб кетар маҳалим,
Сўрай-сўрай ўтиб кетар маҳалим,
Илтижом шу: «Туркистонни хор қилма».

МЕҲМОНДИР

Одам ўғли бу дунёга меҳмондир.

МАХТУМҚУЛИ

Меҳмон эрур — асли дунёда бари,
Ранги сориг қузак бизга меҳмондир.
Юракка меҳмондир ғалаёнлари,
Тизингдаги мадор тизга меҳмондир.

Беш кунликдир бу дунёнинг ёруғи,
Ерга тушгай бир кун кўкдаги туғи.
Кетмоқ учун кўрар йўл тадоригин,
Қарға, қийғир дала-тузга меҳмондир.

Ғам келса ҳам куйиб ичаберингиз,
Тириксиз-ку, суйиб ичаберингиз,
Тўзим тўнин кийиб ичаберингиз,
Ахир кўзда жола кўзга меҳмондир.

Тилсиз бўлса ҳамки мунглиғ онангиз,
Санчаберманг кўксига тиг, таънангиз,
Унинг бағир, қўрғонида тунангиз,
Оҳ, бу қўрғон, болам, Сизга меҳмондир.

Гарчанд бу кун булбулнинг бир туриман,
Эсаётган шамолнинг ҳур-ҳуриман,
Кетаётган оналарнинг бириман,
Маним аччиқ нолам Сизга меҳмондир...

Меҳмон эрур асли дунёда бари...

КЎРИБ ЁЗДИМ...

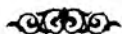
Мен йўл кўрмай, ёзмам, ҳали
Ёзаримиз кўриб, ёздим.
Авжи қизиб бераётган,
Бозоримиз кўриб ёздим.

Ҳали гул бўламиз қанча,
Қуриб, кул бўламиз қанча.
Кўксимизга тегар ўқлар,
Озоримиз кўриб ёздим.

Эй рақибим, суриб ётар,
Кун ҳам ботар, ой ҳам ботар.
Бир кун туркни кўриб ётар,
Мозоримиз кўриб ёздим.

ЭЛНИНГ ҚАРО КЕЧАЛАРИДА

Сув зилол деб қилган даъватим,
Тақир ерга сингиб йўқолар.
Мард аёл деб қилган даъватим,
Мижғов эрга сингиб йўқолар.
Болаларга қиларкан даъват,
Зарга уриб кетар болалар.
Китоб қолар, талашиб сават,
Бозорга уриб кетар болалар.
Озгин терак ғамлардан тўйган,
Ерга сориг гилам тўшайди.
Отасини ўлдириб қўйган,
Ўғил ақлдан озмай, яшайди...
Озод қизи, учирган қуши,
Фаҳшхонага бориб кўнади.
Лабларини қонатар тиши,
Лабин ғажиб.. Она... кўнади...
Мен кўнмайман, тирик ўламан,
Тентиб бефайз кўчаларида.
Йиғлаб бодомқовоқ бўламан,
Элнинг қаро кечаларида...

ПАЙҒАМБАРЛАР ОТАНГ БЎЛСИН...

Биров учун куймас биров
Ўзинг учун ўл етим,
Саратонда чимдир қиров,
Совуққотар қўл, етим.

Бир беҳиштий дона ўзинг,
Ёлғиз бегона ўзинг,
Сен ўзингга она ўзинг,
Ўзинг ота бўл, етим.

Тўнда жияк, жиға йиғлар,
Бор армонни йиға йиғлар,
Йиғласа енгига йиғлар,
Кир енгчаси ҳўл етим.

Кўча-кўйда ўлмайти ит,
Тағин бир хато — қайди ит,
Ердаги сўнгги дайди ит,
Сўнгги хато бўл, етим.

Гўдак, умринг бир тонг бўлсин,
Ташлаганга аттанг бўлсин,
Пайғамбарлар отанг бўлсин,
Ўзинг катта бўл, етим.

БУГУН ТУРККА НЕ КЕРАҚДИР...

Бугун туркка не керақдир,
Чуқур англар онг керак.
Гўдаклари эртанги кун,
Таратажак донг керак.
Гарчанд ҳар кун юки ортар,
Аробаси дилни ўртар,
Отни тинмай олдга тортар,
Бир ёвқур султон керак.

Бор кўнгил, чил-чил, керакдир,
Бор узилган қил керак.
Бор кесилган тил керакдир —
Бор бутун иймон керак.
То Турон заминда турк бор,
Ўлмагай ор, ўлмагай ор.
Жон эмас, эрка талабгор,
Эрк учун қурбон керак.
Тилларидан учмагай оҳ,
Кул-кул бўлур зиндон-у, чоҳ
Фақат бор туркка бир Оллоҳ,
Биттадан Куръон керак.

ҚИЗИЛ ТОШЛАР

Хотирамнинг йўлига чиқсам
Қизил тошлар ўтаверади.
Қони чак-чак томиб ерларга
Кесик бошлар ўтаверади.

Бошлар билан ора бир қадам,
Бошсиз танлар хунук саланглар.
Суғурилган тиллар орқада,
Илонлардай сапчир биланглаб.

Тўрт мучаси бутун ҳам бордай
Фақат бежон, жунунвор кўзи.
Бири Чўлпонгами ўхшардай,
Бири Усмон, Усмоннинг ўзи...

Кир, беқасам тўнин итқитиб
Гоҳ йиғлар у, гоҳ гуллаб кулар.
Бирдан... не бор селдай йиқитиб
Бир кўча қон шовуллаб келар.

Қизаради юлғун, шўралар
Қизил тошлар қизиб чинқирар.

Бир фиғон бу тошлар оралаб
Бор дунёни бузиб чинқирар.

Умримнинг тун, кечаларидан
Уйку билмай ўтсам қанийди.
Хотирамнинг кўчаларида
Қон исидан кўнглим айнийди...

Тузум, Сенинг ёқангда қўлим
Кундузлар ҳам чўчиб мизғийман.
То келгунча халоскор ўлим
Хотирам чўлида изғийман.

БИР КУН... ҒОВ ЙЎҚ ЙЎЛИМГА

Айтманг дейман, гап уқмас
Гуллар келиб айтади.
Эгри из босилганин
Йўллар келиб айтади.
Сўзламасдай туюлган,
Сезилмасдай туюлган,
Менга мослаб қуюлган,
Фуллар келиб айтади.
Орқамда тираб наган,
«Ҳолин кўрамиз» деган,
Олдимда титрайдиган,
Кўллар келиб айтади.
Қай бой менга ғам бичган,
Кутурган итин ечган,
Нону тузимни ичган,
Куллар келиб айтади.
Бир кун... ғов йўқ йўлимга,
Кетарканмиз ўлимга,
Кул қилмишин кулимга,
Куллар келиб айтади.

ЎХШАР

Суюкли синглим Раҳимажонга.

Дунёнинг бор идиши ярим,
Менинг ярим кўнглимга ўхшар.
Ўйчан, суюк дала гуллари,
Рангпаргина синглимга ўхшар.

Авж ўсар чоғ дўл эгган гуллар,
Очилмасдан тиг теккан гуллар,
Қор остида жунжиккан гуллар,
Ул кўзлари мунглимга ўхшар.

Ота кетди увуз этида,
Она кетди увуз этида,
Алар ўтди. Ғамлар ўтмайди,
Кўнгли сўзон, сим-симга ўхшар.

Мен ишонган бор бойлик, зарим,
Шул мунглимга толе бер, Карим.
Гарчанд дунё қувончи ярим,
Қайғулари лим-лимга ўхшар.

СЕН ҚОЛАРСАН...

Дунё, бўлма кўп дарғазаб,
Сен қоларсан, биз кетармиз.
Боғларингни кўклаб безаб,
Сен қоларсан, биз кетармиз.

Меҳмондирмиз, тўрт-беш кунлик,
Кўзи шодон, кўнгли мунглик.
Қилгин тенглик, қилгин кенглик,
Сен қоларсан, биз кетармиз.

Сен бевафо, бизлар ҳориб,
Бир кун қаро ерга бориб,
Дард айтамиз, кўнгил ёриб,
Сен қоларсан, биз кетармиз.

Кўнглимиз, кўнглимиз дoston
Кўнглимиз гул, кўнглимиз қон.
Бир сиримиз ололмасдан,
Сен қоларсан, биз кетармиз.

ТИЛИ СУҒУРИЛГАН БОЛАЛАР БИЛАН...

Менга айтадилар, мустақиллик, шон,
Бир омаддай келди. Нечун кулмайсан?
Бўғзимга келади кўксимдаги жон,
Санчилиб оғрийди кўксим, жилмайсам...

Жиззах вокзалида поездлар тақ-тақ,
Тўплар халойиққа ўт сочар тикка.
Тўпга қалқон бўлар гулгун келинчак,
Куёв Сибир кетар, мардикорликка!

Нечун, бу — омад, деб бўғизни йиртмоқ,
Шоша-пиша ювмоқ сачраган қонни.
Тушимда илондай солланар сиртмоқ,
Дорга осадилар Дукчи Эшонни!

Акани сингилга қайрайди тузум,
Чавақланган Нурхон тушимга кирар.
Тушимда жаллод энг шимариб ҳар тун,
Тилим деганларнинг тилин суғура!

Қандоғам ичимга беркитай, ютай,
Бағрим қиймалаган волаларимни.
Кўксимга тош босиб қандоқ унутай,
Тили суғурилган болаларимни.
Мустақиллик!

Сенга мен келдим шонлар,
Қонлардан кўпчиган далалар билан.
Дорларда чайқалган Дукчи Эшонлар,
Тили суғурилган болалар билан.

СЕНДАН ОЛДИН...

Мен беҳисоб дунёсини
Бошга урай Сен бўлмасанг.
Эгнимнинг шоҳ либосини
Тошга урай Сен бўлмасанг.
Сен кўзим устида юрсанг,
Майса бўлсин кипригим.
Мен ўзимни қайси тоқат
Бардошга урай Сен бўлмасанг.
Кенг жаҳона сиғмаюрман
Жаҳон менга тангу тор.
Мен ўзимни қай Намангон,
Ўшга урай Сен бўлмасанг.
Гул қўшини, дил қўшини
Бу оламда қўшин кўп.
Мен ўзимни қай бегона
Қўшга урай Сен бўлмасанг.
Қаро ерга кетар бўлсанг
Айт, мен олдинроқ кетай.
Бу юргисиз дунёсида
Қандоқ юрай Сен бўлмасанг.

КУЛИМ КУЛАР ЭҲТИМОЛ...

Мен йиғладим, кун келиб
Гулим кулар эҳтимол.
Зардоб тўла кўкайим —
Дилим кулар эҳтимол.

Сирли бўлар байтларим
Йиғлаб ёзган пайтларим.
Филни йўлдан қайтариб,
Қилим кулар эҳтимол.

Йўқотдим сўз уюмин,
Энг биллур, энг суюмин,

Тиксам жулдур кийимин,
Тилим кулар, эҳтимол.

Қат-қат ярадор тизим
О, эрк, беҳиштий сезим.
Тиз чўкмай ўсса қизим,
Улим кулар эҳтимол.

Ўзим ўтган кезларим,
Сўзим ўтган кезларим.
Қолдирган қон изларим,
Йўлим кулар эҳтимол.

Кўнгил кўрмай йириклик,
Ишим — ғамга шериклик.
Кулмай ўтгач тириклик,
Ўлим кулар эҳтимол.

Онам сочим ўрмади,
Тақдир келди бурмали.
Кўнглим қувонч кўрмади,
Кулим кулар эҳтимол.

ЭНГ ЁМОН КУНДАГИ ЭНГ ЯХШИ ТИЛАК...

Эй ўғил, биз Сиза жонни ичирдик,
Қонимиз ичирдик, қонни ичирдик.
Воз кечдик, шуҳрату — шонни ичирдик,
Қониб ичдингизки, чўлламагайсиз.

Умримиз жилғадай пойизда чопди,
Отларизда чопди, тойизда чопди,
Суннат тўйларизда, тўйизда чопди,
Жилғадай чопмасак... гулламагайсиз.

Дилнинг энг тубида етилган байтдек,
Сизни туморим деб, борим деб айтдик.

Биз-ку не ҳасратда Сизни улғайтдик,
Сиз биза ҳасратлар йўламагайсиз.

Дунёда ишимиз сеҳру тилмочлик,
Сотқин замон келар, наҳс, яланғочлик.
Ҳар ҳолда сулайтиб қўйса ҳам очлик,
Шўрлик онангизни пулламагайсиз!

НАВРЎЗ

Қори кетган боғлар бу кун тўлаётир қушларга
Наврўз нони, сумалаги тағин тегди тишларга.
Менам ҳайрон ўтаётган яхши-ёмон ишларга,
Зорим будир. Майли сен кел, кулфат келмасин,
Наврўз.

Тушларимда Моҳларойим — мендан хафа, кетарлар,
Деб «Бу — не қиёмат қойим», мендан хафа кетарлар.
«Болам, қон-ку маним жойим» мендан хафа кетарлар,
Мен не дейин, олдини ол, қон тўкилмасин,
Наврўз.

Нодираи Даврондан мен ўзни қандай яширай,
Авж гуллар чоғ тупроқ тўлган кўзни қандоқ яширай,
Шу кўз деб ақлдан озган қизни қандай яширай,
Хўқанди Латифдай юртдан шон тўкилмасин,
Наврўз.

Тўғри ишчан қўлларинг бўш, сиғмайсан маконингга,
Ақлу имкон тоқат берсин ҳар бетоқат онингга.
Айтгил, шулар арзийдирми алмашмоққа жонингга,
Ахир қайта келмайдир-ку, жон тўкилмасин,
Наврўз.

Бобо Темур, болаларинг қирса бири-бирини,
Дўст илдинин дўсти қирқса нодўстга бериб сирини.
Қачон аёл ноласи тарк этар Турон ерини
Болаларинг бирлаштиргин, Турон тўкилмасин,
Наврўз.

Гарчанд борлиғимни минг хил туйғу сўтиб боради,
Юрагимнинг туб-тубига бир нур ўтиб боради,
Моҳларойим... ортга қарай-қарай кетиб боради,
Боғлар қийғоч гулга кирган, Қўқон тўкилмасин,
Наврўз!

ҚАЙТА КЎКЛАШ САОДАТИ...

Биров кўз тикканда тожу тахт кўринади,
Бировига қўли баланд бахт кўринади.
Мен кўз тиксам — менинг каби эрта энкайган,
Менинг каби мункайган дарахт кўринади.
Синчков боқсам бу дарахтнинг сумбати дарахт,
Ичи ғовак тугаётган сахт кўринади.
Томирини заҳарлаган келгинди сувлар,
Каллакланган бошлари карахт кўринади.
Ичим куйиб, ўчим куйиб боқсам синчковроқ,
Қуриётган вужудида шахт кўринади.
Ичим куяр... дарахтдами, ўзимдами ё,
Қайта кўклаш саодати нақд кўринади.

ЎЗ ТОПГИН...

Ағёри кўп дунёда
Битга содиқ дўст топгин.
Дардинг зиёд-зиёда
Айтмоққа шарҳ, сўз топгин.

Қонлаб қирни, қиёни,
Лолалансин товонинг.
Излаб, бу кўр дунёни,
Кўрадиган кўз топгин.

Умр оқиб кетар об,
Кўзинг ёпар, бўлсанг соб.
Ёлғиз ўтма, ўғил топ,
Ё биргина қиз топгин.

Тўқ тўймайди, ёпма тўн,
Оч олдида ошга дўн.
Очга бир кафтгина ун,
Ё бир сиқим туз топгин.

Ерга йиғла ҳолингни,
Кўкка йиғла ҳолингни,
Отингни сот, молингни,
Ёт кўп, Сен бир ўз топгин.

Ўтар-кетар дунёда,
Тўзғиб ётар дунёда.
Олиб-сотар дунёда,
Битта сотмас дўст топгин.

ОШИҚЛИК

(Яссавиёна)

Кулгу берма, бировлардан кулмай қолай,
Тўлдирмагил, дунёсидан тўлмай қолай.
Парвонадай ўлганимни билмай қолай,
Бир чироққа ошиқликни берсанг бўлди.

Овга чиқмам, чиқсам арслон овим менинг,
Бу — кўнглима худо солган довим менинг.
Шивир-шивир, висир-висир ёвим менинг,
Кўнғироққа ошиқликни берсанг бўлди.

Бу дунёда мен эскиман, кузим янги,
Сиёсатлар янги, фикру тузум янги.
Саратонлар тишлайдиган музим янги,
Кетар чоққа ошиқликни берсанг бўлди.

Кўллаганни ҳатто, қайғу-дод қўллайди,
Бир ишора билан мағлуб, мот қўллайди,
Баъзан не-не алп қўлламас, от қўллайди,
Арғумоққа ошиқликни берсанг бўлди.

Куйиб севдим, ишқ мевасин олдим қўлга,
Амринг билан жонлар ато эдим кулга.
Энди барча ишқни ол-у, битта гилга,
Бир тупроққа ошиқликни берсанг бўлди.

Бу беҳиштий дунёлардан мушксиз кетмай,
Қуламасин, кўксимдаги кўшксиз кетмай.
Қодир худо, чин дунёга ишқсиз кетмай,
Ўшал ёққа ошиқликни берсанг бўлди.

ТУШУНГАН ГАПИМ...

Бу дунёнинг унларига тушунмадим,
Селу себор кунларига тушунмадим.
Қасоси ҳам жирканч табассум аралаш,
Қасосига, хунларига тушунмадим.

Ҳар фақирдан ўз-ўзимча сўрадим ҳол,
Ғамларига елка тутиб, бўлдим ҳаммол.
Воҳ, менга-ку тушунди-я, ҳар гўдак, чол,
Мен юзига, мингларига тушунмадим.

Лов-лов ёнган гулхан эмас, таним бўлди,
Ерлар билан битта шавқим, шаъним бўлди,
Поймоллар-ку, хазонлар-ку маним бўлди,
Осмонларга тенгларига тушунмадим.

Қуртлар ҳали кўпдир, элни кемирарлар,
Емирарлар, илдизидан емирарлар.
Тахтга яқин борарларми, семирарлар,
Бўйларига, энларига тушунмадим.

Ёғий шундай, қайга борса зўрлаб борар,
Қарам халқни гунглаб борар, кўрлаб борар.
Ўзбек қизин борган сари ўрлаб борар,
Этаклари, энгларига тушунмадим.

Фасли хазон... нечун бу боғ гулгун, чаман
Юз ўқ отар, бир нишонни урмас камон.
Дунёсига тушунмасдан ўтмоқдаман,
Дунёсида шу гап — тушунганим бўлди.

УМИД

Тўзган кунларингни кўп кўрдим, халқим,
Бузган кунларингни кўп кўрдим, халқим.
Узган кунларингни кўп кўрдим, халқим,
Ўстирган кунингни кўрармикинман.

Сочим супургидир ўринг-қирингга,
Фаҳмим етгаймукин бирор сирингга.
Қиёматга қолмай биринг-бирингга,
Дўст турган кунингни кўрармикинман.

Дил тўлиб борса ҳам доғ узра доққа
Йиғлаб кўчирдим шу шеъримни оққа.
Бир-биринг оёқдан чалмай, оёққа
Бостирган кунингни кўрармикинман.

Оҳ уриб яшаркан қавмим гумроҳ деб,
Мени ўкинч-армон тугатмасдан еб.
Бир-биринг чапламай, бир-биринг «оқ» деб,
Ёздирган кунингни кўрармикинман.

Қандоқ адо бўлмай, ўтмайин куйиб,
Юрсанг ўзни қийиб, ёғийга ийиб.
Ўзинг топганингни Сен ўзинг кийиб,
Тўздирган кунингни кўрармикинман?

Бобонг-ку, қилични сермади, енгди,
Бобонг-ку, орини бермади, енгди.
Бобонгдан болангни бир қадам, энди,
Ўздирган кунингни кўрармикинман?

БЕХАТО СЎЗ...

Субҳоноллоҳ, томиримга туташмоқда ўт,
Жанглар аро жангари садо қилажакман.

Синиқ кўнглим минг бўлакдир, бўлмагайман бут.
Ҳақ йўлинда ўзимни гадо қилажакман.

Умрнинг интиҳосида учган руҳларни,
Қайтараман, қайта ибтидо қилажакман.

Омонатин олғунича туркий қавмга,
«Бирлаш» деб турк тилинда нидо қилажакман.

Эрк истаги уммонларда кўпни қилган ғарқ,
Менам унга жонимни ато қилажакман.

Ҳар сўзимдан хато излаб рақибим сарсон,
Мен кўрқаман, умримни хато қилажакман.

Хато қилмай айта олгум: қачон ўлсамам,
Шеър устида ўзимни адо қилажакман.

ИНШОЛЛОҲ...

Иншоллоҳ, бўлса умр вафоси,
Мен халқимнинг суянч тоғи бўлурман.
Нодиранинг қайта келган садоси,
Турк-Туроннинг кўнғироғи бўлурман.
Кўнғироқлар тинди тили кесилиб,
Баланд тоғлар синди бели кесилиб,
Турк дарахти синди эли кесилиб,
Қайта унган дов бутоғи бўлурман.

Шундайин сас, сазо келар олдиндан,
Қасрларим қуйилажак олтиндан.
Туркнинг тупроғига дўниб мен чиндан,
Ер юзининг кунгай ёғи бўлурман.

Кўнғлим бўлур давронлардан ошувчи,
Шеърим бўлур ўлим билмас, яшовчан.
Яссавийни замонларга ташувчи,
Хизматкори, елка тоғи бўлурман.

Турк-Туроннинг кўнгироғи бўлурман.

СЎНГИ ОҲ

Кўзи тиниб яшаб юрган бир одам,
Сўзи синиб яшаб юрган бир одам,
Чин ҳурликнинг кўқларида учмаган,
Ерда униб, яшаб юрган бир одам.
Бирдан, бирдан кўксим ёниб урдим оҳ,
Кўлларимнинг кишани йўқ, ё Оллоҳ!

Қайинзорда қолғон бобом эсладим,
«Душманлиғи» ёлғон бобом эсладим.
Бир пой махси кийиб, бири қўлтиқда,
Сибирга йўл олғон бобом эсладим.
Кейин ўксиб йиғлайвердим, чекиб оҳ,
Кўлларимнинг кишани йўқ, ё Оллоҳ!

Қирқ Фироти, қирқ бияси таланди,
Қалъа, қўрғон, қир, қияси таланди,
Шўрлик энам — Урқияси таланди.
Сўнг бир сотқин қўрғонида ёйди шоҳ,
Кўлларимнинг кишани йўқ, ё Оллоҳ!

Кейин отам, ғолибмиди, мотмиди,
Кейин онам аёлмиди, отмиди,
Дод деб кетди. Менинг додим додмиди?
Наҳот, наҳот, ғойиб бўлди зиндон, чоҳ,
Кўлларимнинг кишани йўқ, ё Оллоҳ!

Ўртоқларим жони пўлат, жони қил,
Бири сариқ, бири камқон, бири сил

Ҳали уз-оқ даволанар, уз-оқ йил
Ўлмай қолса бўлди. Қайта бўлмас моҳ
Қўлларимнинг кишани йўқ, ё Оллоҳ!

Она элим, ер бағирлаб, чўккан эл,
Ҳосилини кўрмай фақат эккан эл,
Худо назар қилган, назар теккан эл,
Тилларингдан учдимикин сўнгги оҳ
Қўлларимнинг кишани йўқ, ё Оллоҳ!

ТУРКИСТОННИНГ ОНАЛАРИНИ...

Ўн икки ой бирдай ишлайди,
Фақат ишлаб кўнгил хушлайди,
Иморатнинг лойин муштлайди,
Болаларин тишда тишлайди,
Гўдаклари, тоқмас, қўшлайди,
Туркистоннинг оналарини...

Ўғли Бобур ҳинд сори босди,
Қайтармоққа етмади дасти,
Нодирасин жаҳолат осди,
Жаҳолатга бор эрур қасди,
Юрагини армон нишлайди
Туркистоннинг оналарини...

Машраб Балхда, дорда саланглар
Усмон қаҳ-қаҳ уриб, аланглар
Ҳамзасини тилкалар санглар
Тушлари ҳам аҳволин танглар
Тушлари ҳам тошлаб, фиштлайди
Туркистоннинг оналарини...

Амир Темур ёди ўстирар,
Кенагаснинг доди ўстирар,
Сиртмоқ, кунда, жоди ўстирар,
Яссавийнинг оти ўстирар,

Худо суяр, руҳлар ушлайди
Туркистоннинг оналарини...

Афгон мулки бўлди минглаб эр,
Ҳарбий кетган юзлаб йигит — ер,
Бир боланинг доғи қилар шер,
Қодир Оллоҳ, ўзинг тоқат бер
Юрагида арслон қишлайди
Туркистоннинг оналарини...

Олгани шу элидан дуо,
Тиловати, селидан дуо,
Ҳар қўлловчи елидан дуо,
Қўлидан иш, тилидан дуо,
Бошидан оқ рўмол тушмайди
Туркистоннинг оналарини!

БУ ЭЛНИ ЖИМЛАР УЙҒОТАДИР

Бу авлодлар ғарибдан-ғариб,
Кўкрагингга тошлар ботадир,
Олов тополмайсан ахтариб,
Кўзларингга ёшлар ботадир.

Кўнглингда чанг, гард кўтарсангми,
Қийнаб гумон, дард кўтарсангми,
Пардаларни шарт кўтарсангми,
Яланғочлар, фошлар ботадир.

Туриб, қулаб ётган бек бекми,
Ичиб, «гуллаб» ётган бек бекми,
Борин пуллаб ётган бек бекми,
Фикрсиз, бўш бошлар ботадир.

Оҳ, бу элга кимлар қазди чоҳ,
Қайдандир бу саноқсиз гумроҳ,
Бугун бир порлоқ қуёш йўқ, оҳ,
Мозийда... қуёшлар ботадир.

Қай ҳофизга худо — сийму зар,
Қай шоири худобехабар,
Қай отинининг ботини ғар,
Бу элни кимлар уйғотадир?

Боболари юрт сўраб тўрда,
Болалари ўлгайму ерда?
Иншооллоҳ, бугунми эрта,
Бу элни ЖИМЛАР уйғотадир.

* * *

Отам, онам кўнгли йиғлаб, бўшаб ўтди,
Отам, онам ёғийга пар тўшаб ўтди.
Отам, онам тиз чўкканча яшаб ўтди,
Худо, энди мадорингни тизимга бер.

Кўкламларим талошларда талон бўлди,
Увуз этда кўйдим, йиғи, ўлан бўлди.
Ёзим — балоғатга етган нолон бўлди,
Энди озод кўшиқларни кузимга бер.

Совий-совий музлаган дил музликларим,
Эрий бошлаб сўз очмоқда сўзликларим.
Қайтса, қайтмас бўлиб кетган ўзликларим,
Турк, Туронни кўтармоқни ўзимга бер.

КЎПНИ КЎРДИМ...

Кўнгли тиниқ кўрганимда кўнглим тинди,
Кўнгли синиқ кўрганимда кўнглим синди.
Дағдаға-ю, дўқларидан бир ўксиндим,
Қодир Оллоҳ, дўқлатгани юбордингму?

Кўпни кўрдим боши осмон, дили фосиқ,
Ҳар айтгани малҳам эмас, ҳар сўзи тиг.
Бу ноқислар қадар зада кўнглимга мих,
Кўкрагимни михлатгани юбордингму?

Кўпни кўрдим, излаб топар кир, хасларни,
Юқорига балчиқ отар кир пастларни.
Ҳалол луқма ушламаган кир дастларни,
Иғво ўтин чўғлатгани юбордингму?

Арбоблари бир-бирига отурлар тош,
Авомининг йили ҳамон қўйдир, юввош.
Зиёлиси бошқоронғи, кўтармас бош,
Бу дунёга ухлатгани юбордингму?

Гўдак — манқурт. Ерга тушмас, тоғ устида,
Носоғ илдам йўрғалайди соғ устида.
Мени эса бу дардлар-у доғ устида,
Маҳшаргача йиғлатгани юбордингму?

* * *

Ошиқлиғда ҳеч ким Сизу биза етолмас,
Бир нигоҳдан бари аён сўза етолмас.

Кўклам ғўр қушчалар билан чулдирайверсин,
Дил топмоқда ҳеч ким маъюс куза етолмас.

Сунбуланинг тиниқлиги кўкламда нетсин,
Ҳеч ким бундай шифо, дала-туза етолмас.

Бош устида шийдам шоҳлар сирли мунгланиб,
Пойингизга сориг гилам ёза етолмас.

Ҳеч ким мендек Сиза ҳар зум жон суви тутиб,
Умр бўйи елкасида кўза, етолмас.

ДУНЁ КЕТАР СУРИНИБ...

Қораяркан босилиб,
Қор йиғлайди, менимча.
Мард ўларкан осилиб,
Дор йиғлайди менимча.

Аёл йиғлаган элда,
Ор йиғлайди менимча.
Умиди оқиб селда,
Бемор йиғлайди менимча.

Ўнглайман, деб шеър ёзиб,
Куйдим, кулга айландим.
Ўт кетсин бу дунёси,
Пулга кулга айланди.

Алдов, ишрат, очилиб,
Бораётган қиз дунё,
Йўқ, шу кетишда тошга,
Урилгувчи — биз, дунё.

Дунё кетар суриниб,
Бедор йиғлайди, менимча.
Қайтаргум, — деб уриниб,
Бекор йиғлайди менимча.

ИМОН КЕЛГУНИЧА ЁЗГИН...

Тунда ёзсанг, бўш келма, сен,
Тонг келгунича ёзгин.
Рақибингнинг забонига,
«Аттанг» келгунича ёзгин.
Суяги ҳам хоки туроб,
Отанг келгунича ёзгин.
Имконсизлик ер одамни.
Ерга кетгач, ухлармиз.
То тириклик — имконимиз,
Имкон келгунича ёзгин.
Юрагингнинг туб-тубидан,
Бонг келгунича ёзгин.
Жилдир-жилдир қуриётган,
Онг келгунича ёзгин.
Мен демасман, давру даврон,

Шон келгунича ёзгин.
Мен дегайман, ёз, оғзингдан,
Қон келгунича ёзгин.
То иймони қочган элга,
Иймон келгунича ёзгин.

ЁЛГИЗ ОДАМ ИШОНЧИ

Мен бир ҳақиқатга бергандайман тан,
Бу ҳақдаги шубҳа менга ботмайди.

Тупроқ устидаги дўстни билмайман,
Тупроқ остидаги дўстим сотмайди.

Тирик дўстим ёзим, қишимга кириб,
Мени ўтга отиб ёқар, совутар.
Ўлган дўстим... тунлар тушимга кириб,
Тонггача кўнглимни овлаб, овутар...

Баъзан... ёлғиз қолсам... кетмоққа шайман,
Мени унутмагин, менга йўлинг бер.
Сен қанча қўлласанг, шунча яшайман,
Тупроқ остидаги дўстим, қўлинг бер!

БИТТА МУШТГА АЙЛАНМАЙ

Олтовлон ола бўлиб олдирган халқ меники,
Гоҳ ичда заҳар, тилда бол турган халқ меники,
Тиг тортиб ўз отасин ўлдирган халқ меники,
Ёраб, қай ажодимнинг қўли кир, деб йиғладим.

Ўзи ўз ўзагини узган лаҳзаларида,
Қиблагоҳин гўрини бузган лаҳзаларида,
Фарғонада, тўзондай тўзган лаҳзаларида,
Худо, тўзгин элимни бирлаштир, деб йиғладим.

Бирлашмадинг, Қўқон-у, Ўзган бўлдинг, Ўш бўлдинг,
Фитна пичоқларида талош лахта тўш бўлдинг,

Куёв-келин бұлмасдан қўш мозор-а, қўш бўлдинг,
Худо, тўзгин элимни бирлаштир деб йиғладим.

Бирлашмадинг, кетма-кет бало келди, ўт келди,
Тоғдай йигитни солиб, лопиллаб тобут келди,
Сув бўлиб оқдик, кўздан жола келди, хут келди,
Худо, тўзгин элимни бирлаштир деб йиғладим.

Шукур, бугун озод сен, аммо тарқоқ сен, ёт сен,
Тарқоқми сен, инонки азал-абад барбодсен,
Жўр овоз бўлолмасанг, якка-якка мунг, додсен,
Худо, тўзгин элимни бирлаштир деб йиғладим.

Карвон жилсин, бир сарбон сари эниб кел, элим,
Бир боғ сари чуғурлаб, қушга дўниб кел, элим,
Оллоҳ дилда, Оллоҳга, ҳаққа кўниб кел, элим,
Худо, тўзгин элимни бирлаштир деб йиғладим.

Битта муштга айланмай, биз дастмиз ёлғиз-ёлғиз,
Тўзим косаси янглиғ, тўлмасмиз ёлғиз-ёлғиз,
Турку Турон тиклангай, ўлмасмиз ёлғиз-ёлғиз,
Худо, тўзгин элимни бирлаштир деб йиғладим.

* * *

Худоданми, бандадан,
Одамдан, даррандадан,
Дўст топаман, бериб тан,
Сўзлайди илон манга.

Белим боғласам сириб,
Селни олурман буриб,
Қашқирлар тумшуқ суриб,
Йиғлайди нолон манга.

Суйдим, жон билан суйдим,
Ўт-ла қовушдим, куйдим,
Тўзмас либосин кийдим,
Келаверар шон манга.

Қон — ёруғлик, ман ҳориб,
Рухни қон билан қориб,
Куйласам, бўғзим ёриб,
Отиладир қон манга.

Ман сафарга чиқар дам,
Ошиқ Юнус берур шам,
«Ман қуш тилин билурам».
Сўйлар Сулаймон манга.

ЙИҒЛАДИМ, ХУДОЖОН

Йиғладим, Художон, караминг кенгдир,
Бир интиқ сўзимни бер деб йиғладим.
Бағрим қоқ, қақраган заминга тенгдир,
Бир кўкат бер, битта шеър деб йиғладим.

Заҳардан сув ичган тупроқ ўлгандир,
Одам қуриб, чўккан, хўпроқ ўлгандир.
Ўлмагани мендан кўпроқ ўлгандир,
Битта қарич тоза ер деб йиғладим.

Туркий қавм бир-бирин қириб-у қийиб,
Яшаркан юрмайми хазонлиғ кийиб.
Бу дардлардан гўрда ётаркан куйиб,
Бобо Темур нима дер деб йиғладим.

Ёнимда, қонимда у келмакдадир,
Балки оғир оёқ келинчакдадир.
Ҳар қалай турк қони қачон тўхтади —
Келиб ғамимизни ер деб йиғладим.

Мен бир турк онаси, бир мунглиғ хаёл,
Турк учун йиғладим қаддим бўлиб дол.
Туркка Тўмарисдай бир ёвқур аёл,
Туркка Темурдай бир эр деб йиғладим.

Йиғладим, Художон, караминг кенгдир...

ҲАММАДАН КУЙИНГАНИМ...

Оҳ, қўрқаман жон-жонимдан меҳнат ўтиб кетмаса,
Кутавериб соб бўлиб, заҳмат ўтиб кетмаса.
Томчисига зор бўлиб ўтиб бормоқдаман, оҳ,
Кўрмай ёнимдан оби раҳмат ўтиб кетмаса.

Мажнунтолдай эгилиб, қолавериб мен ортда,
Олдга тушиб пилдираб тухмат ўтиб кетмаса.
Ҳаммадан куйинганим, бир муҳлатга келганман,
Бош кўтаргунимча шу муҳлат ўтиб кетмаса...

* * *

Гарчанд ўтган умр ўтди, кўриб кенглиғу танглиғ,
Ҳамон ҳар қултум сувни умид билан ичамиз.

Ҳар кундузимиз келгай толе манзили янглиғ,
Қадр кечаси бўлгай кечувчи ҳар кечамиз.

Кеча қўлимиз олғон дўстлар кўпроқ эдилар,
Бу ёлғон дунёсидан ўтиб кетди нечамиз.

Олдинроқ бирлашмоққа фикратимиз етмади,
Оз қолдик. Тугунларни энди қандоқ ечамиз?

Бори дўстлар бирма-бир созлаётир кемасин,
Биров тун, биров тонгда бу даргоҳдан кўчамиз.

Ҳар биримиздан бир эл қолаётир чамаси,
Биздан кейин бундан-да гавжум бўлар кўчамиз.

ФАМИМ СИЗДАН МЕРОС...

Фамим Сиздан мерос, Нодираи Даврон,
Шамим Сиздан мерос, Нодираи Даврон,
Камим Сиздан мерос, Нодираи Даврон,
Менам тўлдиролмай ўтаётиман.

Кўнглимга қадимий зорлар ёғадир,
Солланиб сиртмоқлар, дорлар ёғадир,
Ўтимга дамодам қорлар ёғадир,
Менам ёнолмасдан тутаётибман.

Инсофни энг аввал ўзимга тилаб,
Тўзимни тўймаган кўзимга тилаб,
Келмаган шоҳона кезимга тилаб,
Менам ўз-ўзимни бутаётибман.

Сиз-ла ғамдош тушсак, дўст тушсак керак,
Оқ сочларимизни ўришсак керак,
Моҳларойим, тезда кўришсак керак,
Менам йўл сўнгига етаётибман.

Менда ҳам Сиздаги илоҳий ор бор,
Менда ҳам Сиздаги ғаним бор, мор бор,
Демакки олдимда тахтми ё дор бор,
Менам олдингизга кетаётибман.

ТУРКНИНГ КЎЗИ...

Ғамсиз тупроқ йўқдир, бироқ,
Турк тупроғи ғамлироқ.
Кўзлар ичра... синчиклаб боқ,
Туркнинг кўзи намлироқ.

Нигоҳлари гарчанд тонгги,
Устивор бахт, ободи.
Туб-тубида янграр мангу,
Яссавийнинг фарёди.

Ҳалол дўстга дўст турамиз,
Шаймиз кам-у кўстига.
Қизил гуллар ўстирамиз,
Қайғумизнинг устида.

Ўзимизнинг бўлар албат,
Ғамангиз бахт, шонимиз.
Қонимиз-ла қайта-қайта,
Ювган Туркистонимиз.

ИЛТИЖО

Боқдим, бош устимда саланглади дор,
Боқдим, ичи куйиб йиғлайверди ор.
Боқдим, ич-ичимга урди қуюн, қор,
Худойим, дилимга подшоҳлик бер!

Томир-томирлари чирт-чирт узилиб.
Майиб-мажруҳлиги тамом сезилиб,
Қолганда дод, дедим, кўнглим бузилиб,
Худойим, тилимга подшоҳлик бер!

Силкиндим, қадим Турк лошин кўтардим,
Ғанимнинг бостирган тошин кўтардим,
Улимнинг эгилган бошин кўтардим,
Худойим, улимга подшоҳлик бер!

Ўйларман, мен кимнинг урвоғи, мен ким,
Тилимни ўлим ҳам қилолмагай жим.
Сўйларман гўримни босганда ҳам чим:
«Худойим, элимга подшоҳлик бер».

“ҲУРЛАК УТБ”

китобдан

(1993)

*Осса, мени осадилар бир кун,
Дардим билан ўсадилар бир кун.
“Элин комил кўрмай ўтган гариб” деб,
Маним номим ёзадилар бир кун.*

ДАРДИМ БИЛАН ЎСАДИЛАР БИР КУНИ...

Сен айтганда фақат бахтдан айтарсан,
Насиямас, фақат нақддан айтарсан,
Таназзулсиз тожу тахтдан айтарсан,
Мен комил бўлмадим, камимдан айтдим.

Балки сенга бедахлдир қиш қори,
Ордир менга ўзбекнинг номус, ори,
Чўкиб борар минглаб гўдак мозори,
Мен дод дедим, мен аламимдан айтдим.

Чўпдай озғин оёқлари чалишиб,
Кўтаролмай тупроқ тўла калишин,
Бу «дам қисма» аёл нафас олишин,
Кўриб нафас қисар дамимдан айтдим.

Ҳамон тонглар умид-ла уйғонар у,
Сабр таги — олтин деб инонар у.
Шундай десам, оҳ, нохосда ёнар у,
Тўкила бошлаган жомимдан айтдим.

Ранглари сарғайиб гуллар йиғлади,
Чалкашиб, бош қашиб йўллар йиғлади,
Кўрар кунлари мушкуллар йиғлади,
Қуюқ тортиб келар шомимдан айтдим.

Бошга тегиб бошин эгди шоҳ сўзим!
Тошга тегиб ёшин тўкди, оҳ, сўзим!
Неки айтдим жавобгари бир ўзим!
Ҳалима, деб мискин номимдан айтдим.

Осса, мени осадилар бир куни,
Дардим билан ўсадилар бир куни,
«Элин комил кўрмай ўтган ғариб», — деб
Маним номим ёзадилар бир куни.

Сен айтганда фақат бахтдан айтарсан...

КАРОМАТ

Кўнглимда кўнглимнинг минг синиғи бор,
Кўнглимда ғамларнинг ўткир тиғи бор,
Йиғи бор, олдинда катта ЙИҒИ бор,
Элнинг болалари ўлмас бекорга!

Обдон ювган билан ювиларми қон,
Қотилидан қочиб йўлга чиққан жон,
Тобутларда сарсон... армон-а, армон...
Бу болалар қони ёзилмас қорга!

Бу кун тинч денгиздай турсанг-да тек, жим
Қаърингдан ўкириқ келмоқда, халқим,
Эртага бу жонсиз болалар қалқиб,
Жонли виждонларни тортажак дорга.

6 май, 1990 йил.

ТҶМАРИСГА ИЛТИЖО

*Тўмарис рақибни, қўшни қабила бошлиғи
Кирнинг бошини қонли хумга тикади.
«Тириклигингда қонга тўймагандинг,
энди тўй», — деб.*

Жоним онам Сенсиз қуёш кулмас энди,
Уйғонмасанг, Сен турмасанг бўлмас энди.
Бу кўру қар болаларинг силкитмасанг,
Авлодларга гапирмасанг бўлмас энди.

Мендан сўрма, менинг қўлим ожиз қолди,
Боғда ранги сориг гулим ожиз қолди,

Қафасини синдиролмаи қушим ожиз,
Кишанбандим — руҳим, қулим ожиз қолди.

Кечир, она! Гўдакларинг бериб қўйдик,
Чечаклардек, гулдекларинг бериб қўйдик.
Қулда ўз жонидан бошқа не бойлик бор,
Биздекларинг, қулдекларинг бериб қўйдик.

Она, бугун бари фитнес, ошкор ов йўқ,
Пистирмадан отадилар, ошкор ров йўқ.
Ўз оғангдан, ўз инингдан топган кун бу,
Қонли хумга тикай десанг ошкор ёв йўқ.

Малҳам керак қўп йиқилган эл доғига,
Турсанг... малҳам — сел доғига, ел доғига.
Худо шоҳид бўлғусидир, иншооллоҳ,
Тўмариснинг ўлиги ҳам енгмоғига!

27 август, 1997 йил.

ЙИГИ

Ўзига тўқ, кўркам, хушбичим, оқ дўст,
Йиғлайман, Сизгамас, кўкси бедоғ дўст,
Пок, нопокни бирдай суёвчи тоғ дўст,
Йиғим сўлаётган болалар учун.

Олма сабоғидай ингичка бўйин,
Гоҳ етиб, гоҳ етмай, кўрмадик тўйин,
Ўлмасайди... буюк бўларди тайин,
Йиғим ўлаётган болалар учун.

Ичиб, учиб ётган боболари деб,
Тўзғиб, кўчиб ётган боболари деб,
Бир-бирини сотган боболари деб,
Тўлов тўлаётган болалар учун.

Ё Раб, тиш ботирмай бўлмасми юриб,
Одамлар-ку, эмас қашқир уюри,
Бирининг зулмидан бириси қуриб,
Қақшаб кетаётган болалар учун.

Ишонч йўқ, имону ҳаж, додларига,
Жаҳолат муҳр урган каж ёдларига,
Бир-бирин қирганда, аждодларига,
Ўхшаб кетаётган болалар учун.

27 март, 1988 йил.

ҲУРЛИК ЎТИ

Элим, Сени муте кўрсам,
Кўздан қолай, кўзим куйсин,
Дема, унда не деюрсан
Сўздан қолай, сўзим куйсин.

Тўтимасман бир бийрон тил,
Дил бўлмаса ор, имон дил.
Тил бўлмаса дарду қон тил,
Тилим деган сезим куйсин.

Ҳар толеда бир шоҳлик бор,
Ўлмай етсам, эл бахтга ёр,
Қолаверса эл зор, ночор,
Маним шоҳлик кезим куйсин.

Қай пайт мотамсаро кўрдим,
Иғво, фитна аро кўрдим.
Ғамдан юзин қаро кўрдим,
Маним шоир юзим куйсин.

Ў, кўп сирлар бўлар-ку фош,
Кўрарманми, етиб бардош.
Кетсам, қолса эл эгик бош,
Туғаб гўрим, изим куйсин.

Ў, чин ҳурлик бахти, катта,
Етажакмиз биз албатта,
Мен етмай ўтсам, у ўтда
Маним ўғил-қизим куйсин.

Элим, Сени муте кўрсам,
Кўздан қолай, кўзим куйсин...

8 январь, 1988 йил.

ДУНЁЛАРГА СИҒМАГАН ҒАҒО...

Биз кетганда ўзимиз еру
Кўнгил осмон, кўкка кетгаймиз.
Кекирганнинг ёнига эмас,
Чўғни босиб, чўққа кетгаймиз.

Сотқин ўзғир, ўтмаганида,
Хоин ором кутмаганида,
Номус биздан кетмаганида,
Кўкрак тутиб ўққа кетгаймиз.

Боғ кўрмадик кирганда боққа,
Доғ кўшилди доғ узра доққа,
Кўнгил лим-лим тўлган. Тўкмоққа
Ёшли қорачуққа кетгаймиз.

Қиш ортидан ўтар кўклам, ёз
Тополмасмиз. Кўнгли мослар оз,
Ўзимиздай ғарибга пешвоз
Биз тушмасмиз чўкка, кетгаймиз.

Умрнинг тонг, шомларида ҳам,
Бутлансак деб чекдик озор, ғам,
Боламизнинг томларидан ҳам,
Ўтаверар чакка, кетгаймиз.

Зарб ермиз, зарб тушириб ёвга,
Тирикликнинг ғами ҳам совға.
Дунёларга сиғмаган ғавғо,
Бир кун жим-жим, йўққа кетгаймиз.

13 март, 1990 йил.

“ТҮМАРҮСНИНГ АҮТРАНЛАРЫ”

Күтөбүгөн

(1996)

*Эй, Сиз, туркнинг тик ўмровли шерлари,
Сур-сурлашмай, сурон солинг, эрлашинг!
Бугун — одам, эрта — туркнинг ерлари —
Ерга айланмасдан туриб, бирлашинг!*

ДАЪВАТ

Кундуз юриб ёздим, тун туриб ёздим,
Ёзганда кўксимга тиф уриб ёздим.
Дардларимга сиёҳ қор қилмай қолгач,
Қаламни қонимга ботириб ёздим.

Қон аслан ёруғлик. Ёруғлан, тиз чўк,
Асл мард Ватанга тиз чўкиб ўтар.
Қанча қонинг бўлса — Ватан учун тўк,
Қанча шонинг бўлса — Ватанни кўтар!

12 ноябрь, 1995 йил.

АЁЛ ЎТИБ БОРАР

Сен сўрама, мен ҳам айтмайин
Курагимни синганини қарс.
Шовқин солма, мен уйғотмайин,
Юрагимда ётар бир йўлбарс.

Баланд бир ўт ёнган ичимни,
Мен совутиб яшашим керак.
Ўз-ўзимга сарфлаб кучимни
Мен овутиб яшашим керак.

Аёл ўтиб борар... шўх юриб
Шамолларда соч ёйган аёл.
Ич-ичида йўлбарс ўкириб
Сиртдан майин жилмайган аёл.
Сен сўрама, мен ҳам айтмайин...

26 ноябрь, 1995 йил.

ОҚЛАШ КУЧИН САҚЛАГАН МАЙСА

Мен майсаман, ўлмаган умид,
Қийналиб қиёқлаган майса.
Пайҳонлаган подаларга зид
Кўклаш кучин сақлаган майса.

Кўрсатмайди мунгли кезини,
Кўкламдай гуллатар кузини.
Номард дуч келганда, ўзини —
Ўқлаш кучин сақлаган майса.

Ўлим билмас қасоси, хуни,
Севгиси ҳам буюқдир уни.
Пирларининг гўрида униб,
Йўқлаш кучин сақлаган майса.

Қодир Оллоҳ ҳукм этмиш шундоғ,
Тушмагайдир ҳаётига доғ.
Қаролиғлар ичра ўзин оқ
Оқлаш кучин сақлаган майса.

29 ноябрь, 1995 йил.

ҲАР ЭЛГА БИР БАЙРОҚ КЕРАК

Ҳар элга бир байроқ керак ҳилпираган,
Кўллар керак, кўтармоққа, чидасалар.
Гарчанд мен бир девордирман, зах, нураган
Яраб бергум агар байроқ қадасалар.

Елкамгами, юрагимга, курагимга
Маҳкам қаданг, кўтараман жоним билан.
Шамол бўлгум, хоин шамол тиниб қолса,
Губор инса юважакман қоним билан.

Она элим, Сенга жоним, умрим ато
Кетарканман, айланаркан чархи даввор.
Битта девор кетди дегин, кетгунча то
Байрогимни елкасида тутган девор.

22 ноябрь, 1994 йил.

КҮП ЧИҚДИМ МЕН ВАТАНИМНИНГ ТҮРИГА

Улуғбекка.

Кўп чиқдим мен Ватанимнинг тўрига
Пойгагига сенам оёқ еч, болам.
Экин экин унинг қиру ўрига
Тўкин экин, экин қолмай кеч, болам.

Ўзга юртлар шамоллари чақирди,
Кўз олгучи жамоллари чақирди.
Баланду баркамоллари чақирди
Кетмадик биз. Кетолмадик ҳеч, болам.

Момонг шу ерда чирқиллаб йўқлайди,
Бобонг оёғин узатиб ухлайди.
Кетсак улар... гўрларида йиғлайди,
Қолган гаплар бари ёлғон, пуч, болам.

Оллоҳ бизга ўзга Ватан ёзмаган,
Бобосини, момосини босмаган.
Юз тўфондан бир япроғи тўзмаган
Метин болам, қудрат болам, куч болам!

Кўп чиқдим мен Ватанимнинг тўрига...

26 ноябрь, 1995 йил.

АЗИЗИМ

Ногоҳ қаршимдан чиқиб кутиб олган пайтларинг,
Учиб юрган қуш эдим, тутиб олган пайтларинг.
Тақдиримга отингни битиб олган пайтларинг,
У менинг бу дунёга келар чоғим, азизим.
Кейин иноқ, донлашиб кўкка учди икки қуш,
Юксакни нишонлашиб, тикка учди икки қуш.
Бахтни-ю барбодлиғни бирга кечди икки қуш,
Бугун сориг тортмоқда кўм-кўк боғим, азизим.
Умр — нима? Ўтар йўл.

Ўтаримда бирга бўл,
Ҳали умидларим мўл,
Етаримда бирга бўл.
Қазо келса дунёдан кетаримда бирга бўл
Бошимда бўл, ботинга ботар чоғим, азизим.
Ёнимда бўл, Сенингсиз менинг
Шавкат-шоним йўқ.
Сен йўқ эрсанг қавмим йўқ, турким йўқ,
Туроним йўқ.
Бу дунё-ю, у дунё Сенсиз бирор оним йўқ,
Ёдимда бўл, тупроқда ётар чоғим, азизим.

26 ноябрь, 1995 йил.

СЎЗ СЎРАМА

Мендан сўз сўрама, вақт ўтган,
Истасанг, кўрмоққа кўз берай.
Ўт берай, ёнгувчи муз берай,
Лекин сўз сўрама, вақт ўтган.

«Севдим де, бир сўз айт...» куз, шамол,
Бу сўзни айтганман баҳорда.
Сўзимни эшитган юз шамол,
Сўзимнинг изи бор юз қорда.

Бу боғда бошлангай кўзғолон,
Қулагай чиққаним бор тахтлар.
Юз дарахт жойидан кўзғолар
Ул сўзим эслаган дарахтлар!

Сен яхшисан, бор имкон, бор ганж
Тоғми, тожми, дала-туз... берай —
Кўнмас бўлсанг кўксимга тиф санч
Ўзимга кафан қил, бўз берай!

Лекин сўз сўрама, сўрама..!

21 ноябрь, 1995 йил.

ТИРИЛИШ КУНЛАРИ

Ҳар келмоқни мангу Висол денг,
Ҳар кетмоқни мангу Айрилиқ.
«Кетма, бирпас ёнимда қол», денг
Бошланмоқда янги айрилиқ.

Ёз-у, ёғар бошимга қорлар
Термуламан Сиз ёққа ўксиб.
Тўп-тўп... менинг кўксим қоқарлар
Ғичир-ғичир босарлар кўксим.

Ўз кўз ёшим ичиб тўламан,
Ёзда ивиб қорда, шамолда.
Сиздан йироқларда ўламан —
Тириламам тағин Висолда.

Ёниб лахча-лахча ўтда ман
Тирилиш кунларин кутаман.

16 ноябрь, 1995 йил.

ОТЛАРИМИЗ

«Миннат қилиб бермагин дон,
Аравага қўшма, нодон.
Бизга лозим гуррос майдон
Биз курашнинг отларимиз.

Бизлар унут. Қуш овлама,
Тўртовлама, бешовлама.
Оёғимиз тушовлама,
Бир кўнгилнинг додларимиз.

Муҳтож бўлмасмиз заррага
Қулоқ сол бизнинг наърага.
Улоқ ташлармиз маррага,
Ўзмиз. Йўқдир ётларимиз».

Оғир, намчил куз буғдойи...
Юк остида мункиб, тойиб.
Бир-бир босиб, бизни койиб
Кетиб борар отларимиз.

16 ноябрь, 1995 йил.

АВВАЛ ИЧИНГГА КИР...

Аввал ичингда қил ибодатингни,
Аввал ичингда ёй шаҳд, қанотингни.
Аввал ичда тикла иморатингни
Шу муҳим. Муҳиммас ташқи ёмғирлар.
Ичингни тозалаб, қириб олдингни,
Ўзингни жам қилиб, кириб олдингни.
Ҳар бир кунжингни текшириб олдингни,
Муҳиммас ташдаги илашган кирлар.
Ич хазон. Ташқари гуллашдан кўрққин,
Кўзни тий. Кўз ёшдан, қул ёшдан кўрққин.
Муҳими ичингдан қулашдан кўрққин —
Ичингдан кетмасин илоҳий нурлар.
Ғам ема. Бир камдир, тўлдириб бўлмас,
Аввал ўз ичингга кир, кириб бўлмас.
Ички бургут кўклаб, ўзни урарми
Ташқарида Сени ўлдириб бўлмас.

16 ноябрь, 1995 йил.

УЛУҒЛАР, БОҒЛОВЧИЛАР

Улуғлар, боғловчилар,
Руҳни тик, соғловчилар.
Авлодни тоғловчилар,
Юксалар роҳга бошланг.

Шафқат тарк этди бизни,
Итардик мунглимизни.
Юмшатинг кўнглимизни,
Бир ёруғ оҳга бошланг.

Ўнг кўзни ўяр чап кўз,
Гоҳ туғишган ҳам тўс-тўс.
Биттагина содиқ дўст,
Бир чин ҳамроҳга бошланг.

Афсус йўқ чўксак агар,
Жонни ҳам чексак агар.
Покланиб чиқсак агар,
Маили, фор, чоҳга бошланг.

Адашган мусулмонмиз,
Гоҳ сушт кетган имонмиз.
Лек айнимаган қонмиз,
Бизни Оллоҳга бошланг.

16 ноябрь, 1995 йил.

КЕЧИБ...

Дема «келдинг бир чаман ошён кечиб»,
Келдим қуюқ чангалзор, ўрмон кечиб.
Қандай даҳшат гирдобларда айландим,
Ёмғирларда йиқилдим гирён кечиб.

Менинг сахтим гулга ўхшаб кетарми,
Гул кечганлар шундай қақшаб кетарми.
Ортидан шунча фитна, гап кетарми,
Оёғимга қара, келдим, қон кечиб.

Тўғри, бош устимда юлдуз, кўк эди,
Аммо товонимда лахча чўғ эди.
Ерда юрмоқликка ҳаққим йўқ эди,
Келдим булут, қор кечиб, осмон кечиб.

Оралиқ йўл, гарчанд, қора қуюн, чин,
Ўтиб сенга келмоқлигим шарт учун.
Ё шу йўлда ўлмоқлигим шарт учун,
Келдим... Сен-ла кетмоқ учун шон кечиб.

1995 йил.

КУНБОТАРДА

....га.

Хурмат жоиз, кетаётган куёш бу,
Ортиқ-ками битаётган куёш бу.
Авжи тушда бозиллаган, чатнаган
Энди тунга йитаётган куёш бу.

Қоқ тепада, ў, куйдирган қанчасин,
Унга бахт деб ёпишганнинг панжасин
Ишғол қилмоқчиларнинг исканжасин —
Энди... совуб, тутаётган куёш бу.

Ҳеч гап йўқдай, силлиқ ўтгандай бари,
Қичқирмаган каби босган гуллари.
Кўзларига санчилмасдай куллари...
Дардин ичга ютаётган куёш бу.

Балки, балки... кунботарда келар ишқ,
Видо айтмай ширин-сирли кулар ишқ.
Гўдак қилар, суйиб тентак қилар ишқ,
Интиғини кутаётган куёш бу.

...Не бўлса ҳам қанча қолди, ким билар,
Қачон тўлар, паймонадай хум билар.
Кейин у гапларни тупроқ, чим билар,
Худди биздай... ўтаётган куёш бу!

15 ноябрь, 1995 йил.

ҲАҚ ДЕГАННИ...

Гарчанд, босилган майсаман, кўкаргайман,
Бир экан-ку, минг дардни ҳам кўтаргайман —
То у соҳилдаги одам тирик экан
Дарё мени фарқ қилолмас, ўтолгайман.

Узмаганман, боғлаб, улаб ўсганман мен,
Сўлдирганлар, қасддан гуллаб-ўсганман мен.
Менинг бошим билмас қўмсаш нелигини,
Ўз бошимни ўзим силаб ўсганман мен.

Гарчанд фаним терлаб чоҳлар қазаётир,
Мен биламан, у ақлдан озаётир.
«Тегирмондан мангу бутун чиқар тош» деб,
Мен ҳақимда ичи куйиб ёзаётир.

Қайга борсам ер боради, кўк боради,
Айтганман мен «босилган ўт кўкаради».
Кўкарганлар, кўкарамиз, кўкаргайлар,
Ҳақ деганни Ҳақнинг ўзи кўтаради!

Гарчанд, босилган майсаман, кўкаргайман...

15 ноябрь, 1995 йил.

ТУН КИРАР ЧОҒЛАРДА...

Келаётган тундан сергак тортаман,
Тун кирар чоғларда вақт ўтар гур-гур.
Шошиб аравага сомон ортаман,
Тўкилаверади сомони қурғур.

Умр бўлса ҳамки поёнсиз дoston,
Мен барибир чаққон силкиб баримни.
Умр туни келганда шошиб қолмасдан —
Жой-жойига қўяй ёзганларимни.

Сомони йигилмай қолган ер йиғлаб,
Бурчак-бурчаклардан чиққан шеър, йиғлаб.
Безовта қилмасин болаларимни...

16 ноябрь, 1996 йил.

ҚУТЛОВ

Назирқул акага.

Бугун эллик боғу-роғни оралаб ўтиб,
Эллик тоғдан ошганларга йўллаймиз салом.
Иншооллоҳ, ортингиздан боргаймиз етиб
Шундай холис ният билан бошлаймиз калом.

Эллик ёшдан ошгунча то, шунча йиқилиб,
Шунча туриб келгандирсиз, чарчаманг, энди,
Бугун қиров сочингизга синчков тикилиб
Дейман:

«Сизнинг отдай юрак ғовларни енгди!»

Енгиб ўтдингиз сиз Усмон Носир ёшидан,
Қодирийнинг ёшиданам енгиб ўтдингиз.
Мирзо Бобур, Улуғ Бобур етмаган ёшга
Оллоҳ қўллаб Сиз етдингиз, шукур,
етдингиз.

Букун Бомдод намозида юкиндим Сўзга,
Оллоҳимни илтижога, сўзга ўрадим.
Эрта кетган оғоларим умрини Сизга,
Кўрмай кетган шон-шуҳратин
Сизга сўрадим.

Қодир Тангрим, чиқармагай ҳақни ноҳаққа,
Турналарим ҳали кўкрак керса ажабмас.
Минг сўзимдан бири етса Оллоҳга, халққа
Парвардигор сўраганим берса ажабмас.

1 июнь, 1995 йил.

ҚОЗОҚ ДҮСТЛАРГА

Ўзбекистонда ўтган «Қозоғистон кунлари»нинг ёпилиш кечасида ўқилган.

Бизлар асли бир онанинг
Эгиз болаларимиз.
Жоҳилликка, қонхўрликка
Бигиз болаларимиз.

Тарихимиз бирдир бизнинг,
Кўз ёшларда чўмилган.
Турор Рисқул Чўлпон билан
Бир ўрага кўмилган.

Не кунларга биз гувоҳмиз,
Бутландик, чил-чил бўлсак.
Шоҳ бўлсак биз икки шоҳмиз,
Икки қулмиз, қул бўлсак.

Ўлжас, Роза қозоқ даштин
Саратони, ёзидир.
Алибекнинг асли улкан,
Асли Қурмонғозидир.

Турк тўзиши тўхтади денг,
Асли тоза қон енгди.
Абай, Навойзодалар
Фақат юксалгай энди!

Иншоолоҳ, шундай бўлгай,
Мудом ҳалол томон бўл!
Пешонангдан ўпдим, азиз —
Қозоқ оғам, омон бўл!

ВАТАН БАЙРОҒИ

Юрт байроғин ҳар жойгамас,
Кўнглиннга эк. Кўксингни ўй.
Ишлов бергин, юмшатиб тур
Илдиз отсин, кўрсатсин бўй.

То бу байроқ, Ватан, нурлар
Ич-ичиннга кетсин кириб
Токи ғаним — ватанхўрлар
Ололмасинлар суғуриб.

Шундай ўргат қулни, хонни,
Учмас қуш ҳам учар бўлсин.
То байроқдан олдин жонни
Бермоқ осон кечар бўлсин.

12 сентябрь, 1995 йил.

ЖИЛҒА

Бу жилғача яхши куним мени ўраган,
Ўраб, чопиб оёқчаси қабарган жилға.
Аҳволимни ҳол-жонимга қўймай сўраган,
Сўрайвериб безор қилиб юборган жилға.

Ёмон куним... яшарканман кўзга чанг уриб,
Жилғача йўқ... дардим ичга ютиб бораман.
Бугун бошқа ёққа оқар у димоқ буриб,
Менам унга етти ётдек ўтиб бораман...

6 ноябрь, 1995 йил.

ЎЗИНГДАН УЗИБ БЕРГИН...

Жонни иситар танча,
Шигил мева берар боғ.
Ўзни сарфласак қанча,
Яшаймиз шунча узоқ.

Бўлолсак суянч тоғи,
Борни этолсак тортиқ.
Тоғдай баландмиз тағин,
Ризқимиз тағин ортиқ.

Ўзингдан узиб бергин,
Майли ош, майли ёвғон.
Қарамай, кетавергин,
Ортингдан келар совғанг.

Эккан тиккани сайин
Гуллайдиган жой, одам.
Нурин тўккани сайин
Тўладиган ой одам.

Жон тикар, ўт, жон тикиб,
Бу дунё шундай, қизиқ.
Берганинг — ўзингники,
Яширганинг — ютқизиқ.

27 ноябрь, 1993 йил.

МЕН СИЗГА КЕТАМАН

Етмишдан ўтдингиз, онажоним, Сиз,
Бу гапларни ўйлаб тўқиганим йўқ.
Мен эса вақт топиб, сизга чўкиб тиз
Етгита шеъримни ўқиганим йўқ.

Боримни чулдироқ боламга тутдим,
Ўғил-қиз кўзимга кўринар қантдай.
Аммо мен... Онажон... сизни унутдим,
Унутдим қандай?!
Катта давраларга ҳозирлик кўрдим,
Гуркирадим. Суйди душман-да, дўст-да,
Ул давраларда... қирқ олтига кирдим
Сиздан олисда...
Катта давраларда оқарди сочим,

Гоҳ кетди, гоҳ келди қўлларимга туғ.
Катта давраларга... топдим иложин,
Сизга эса... йўқ!
Бас! Армон кўнгилни, кўзни тинитар,
Гарчанд кўз, кўнглимдан узоқ бир найсиз,
Мен ўлсам... шу куни давра унутар —
Сиз ўлгунингизча йиғлайсиз!
Онажон!
Бугун сизга кетгум армонни тахлаб,
Қолганлар-ла олди-бердим етади.
Мен Сизга кетаман, қизим чарақлаб —
Катта давраларга кетади...

26 февраль, 1994 йил.

СЎЗОН ДИЛИМ

Дилимни дилсизлар уриб олдилар,
Сипо туриб, томоқ қириб олдилар.
Кўнгил қалъам эшиклари берк эди,
Билмам, улар қандай кириб олдилар?

Фикрим сароб, сароб бўлди ёзганим,
Тушдай ўтди. Ўзганлардан ўзганим.
Булбулларга мўлжалланган масканим,
Хароб. Зоғлар инлар қуриб олдилар.

Билмам, қашшоқлашдимми ё бойидим,
Билганим шу. Қолдим пастда, пойида.
Улар менинг сўзон кўнглим жойида
Бир кошона уй битириб олдилар.

Сўзон дилим етаклайман, юрмайди,
Истамайди, кошонага кирмайди.
Сўзон дилим, етим қолган бир найдир,
Дилимни дилсизлар уриб олдилар.

26 ноябрь, 1994 йил.

МЕҲМОНДОРЧИЛИҚДА

Ажаб меҳмондорчилик...
Рақс тушади меҳмонлар.
Бири чироқ,
Бири пилик,
Мос тушади меҳмонлар.
Кейин бироз қизишиб,
Ойни талашадилар.
Бир-бирини сузишиб,
Жойни талашадилар.
Талотўпда оху ўлар,
Қўзи билан қўй талаш.
Дала ҳовли торт-торт бўлар,
Қўш айвонли уй талаш.
Кейин... кетган пирлар талаш,
Келганини кўрмаслар.
Сулувлар, суқсурлар талаш,
Ёқавайрон, кўр, мастлар.
Ёпишарлар, бойлик тўнга,
Енгга кирадигандай.
Булар сира ўлмайдиган
Мингга кирадигандай...

Ҳолбуки дунё беш кунлик...

26 февраль, 1994 йил.

КЎНГЛИ ЯРИМ ОДАМ ҲАҚИДА ШЕЪР

У ҳам меҳмон.
Дунёга беш кунгинага келган,
Аро йўлларда уни хор қилмагин, худойим.
Ўтиб борар, йўлига хору хаслар тўкилган,
Бир боғлам чечагингга зор қилмагин,
Худойим.

Боқсам, боғин оралаб зоғлар учиб юрибди,
Маҳзун кўнглин поралаб доғлар
Кўчиб юрибди.
Ўзи ғамни чоғирдай қуйиб ичиб юрибди,
Уни бандам демоқдан ор қилмагин,
Худойим.

Улкан, эню бўйига ўзни қўйганлар камми,
Тонгда Хизр. Тунлари кўзни ўйганлар камми.
Ўзгаларнинг қонини ичиб тўйганлар камми,
Қалтираб келар, йўлин қор қилмагин,
Худойим.

Кўриб-кўриб куйди у қор тўкар одамларни,
Эрмак учун шаън тўкар, ор тўкар одамларни.
Эрмак учун бировга дор тикар одамларни,
Унинг изидан қувар мор қилмагин, Худойим.

У ҳам меҳмон. Ҳайитда чиқсин гуллаб,
Ҳайитлаб,
Кўнглин яма. Либосин ўзи ямағай бутлаб.
Лайлат ул-қадр келсин кўнгли яримни қутлаб,
Даргоҳингни дардгоҳдай тор қилмагин,
Худойим.

У ҳам беш кунлик меҳмон,
Чимдим бахтинг аяма,
Худо, мудом очга тош, тўққа тўни сояма?
У синган дўконларда мен қандай
Мол ёман.
Ерни ярим дил касод,
бозор қилма, Худойим.

Юрагимдан топиб кўр,
Битта бутун жой, қани,
Золимларинг дастидан зорланмаган
най қани?
Уни яшамоқликдан безор қилмагайсан-у,
Мени сўнгагим қақшаб ёзар қилма, Худойим.

У ҳам меҳмон,
Дунёга беш кунгинага келган...

26 февраль, 1994 йил.

ДАРАХТЛАР

Ҳаққос рост. Мен дарахтман чоғи,
Ҳар кун йўлга отланадиган.
Йиғлайдиган, шодланадиган,
Йўлга тушган барги, бутоғи.

Бошим олиб кетмоқ бўламан
Ҳар кун... аммо аёндир бир сир.
Манглайимда ёзуғлиқ тақдир,
... Шу турган жойимда ўламан.

Ватан!
Хомуш юзинг ўгирма,
Болаларинг бузса шайтон, ўй.
Сен уларни аяб ўтирмай,
Дарахтларга айлангириб қўй.

24 февраль, 1994 йил.

ҚИЧҚИРИҚ

Сулув қиз телбавор қичқирди бу тун,
Менинг юрагимга хун кирди бу тун,
Айбдор кимдир?
Чуввос солиб кўз ёш тўкди қушчалар,
Мигти эди, тагин чўкди қушчалар.
Айбдор кимдир?
Бўрон қўпди. Бутоқлари шарақлар,
Туриб, юриб кетмоқ бўлар дарахтлар,
Айбдор кимдир?
Осмонда ой юзин ёпиб йиғлайди,
Телба қиз ортидан чопиб йиғлайди,

Айбдор кимдир?
Маймун чидаб-чидамасдан отар тош,
Қари қоплон кўзларида милт-милт ёш,
Айбдор кимдир?
Одам... бир зум... сергакланди, гангиди...
Сўнг суйкалиб хотинига сингиди.
Ёлғиз У жимдир.

24 февраль, 1994 йил.

ЁНАР КУНЛАР

Уч куним бор, олддаги шу уч куним,
Бўлгай шавқу шарорларим зич куним.

Бўш ўтган ой-йилларимни тўлдиргич,
Ўз-ўзимга қасос куним, ўч куним.

Сўнаётган руҳга олов'пуркалиб,
Қонларимни қилгувчи «кўч-кўч» куним.

Жим-жим ўтдим, бермади савту садо,
Дилимдаги қушларим ғуж-ғуж куним.

Умрим бодом дарахтига менгзардим,
Ўтган кунлар, мағзсиз куним, пуч куним.

Келаримда, еларимда қор, қиров,
Кетаримда ўт бўлдим дуч, куним.

Кутганимда келмадинг-эй, ҳеч куним,
Кеч қолдинг-а, кеч қолдинг-а, кеч куним.

25 февраль, 1994 йил.

ТУРОН

Туркликнинг муқаддас ўчоғи Турон.

ФИТРАТ

Ўнгимда руҳимга ўқ отган фикр,
Кўнглимга бир ёруғ чўғ отган фикр.
Уйқумда қонимни уйғотган фикр:
«Туркликнинг муқаддас ўчоғи Турон».

Мозийи ҳар отар тонгни эмизган,
Ҳар тигли ақлни, онгни эмизган.
Бўри, тулкимас, арслонни эмизган —
Туркликнинг кўкраги, булоғи Турон.

Кўкига турналар «қур-қур»лаб ботган,
Отганда камони беҳато отган.
Темурдай хоқонлар қиқирлаб ётган
Туркликнинг бешиги, қучоғи Турон.

Кейин... орқадан ёв тошлари етгач,
Сара кексалари, ёшлари кетгач,
Тарқоқ арслонларин бошлари кетгач,
Ернинг тугаб ётган қир, тоғи Турон.

Бой-бой боболарим бойиб, йиқилди,
Ўз қонига ўзи тойиб йиқилди.
Бир-бировига бош қўйиб йиқилди
Кўнглимнинг куйиги, дард, доғи Турон.

Шукур, хун уйғотди қайтадан қонни,
Арслон болалари қайтадан ёнди.
Ёвлар ололмагай энди Туронни,
Бугун, тик арслонларнинг тоғи Турон!

20 декабрь, 1993 йил.

ҚҰШ ТОҒМИЗ, ҚОРАҚАЛПОҚ

*(Қорақалпоғистонда ўтган «Тошкент кунлари»
тантаналарида ўқилган.)*

Сени менгзасам тоққа,
Қўш тоғмиз, қорақалпоқ.
Кўкка-кўк-у тупроққа,
Тупроқмиз, қорақалпоқ.

Сен билан илдизи бир,
Бутоқлардай кун кўрдик.
Ҳам кўнгли, ҳам сўзи бир,
Ўртоқлардай кун кўрдик.

Империя қамчисин
Елкамизда изи бир.
Сувимизнинг томчисин —
Тахирлиги, тузи бир.

Шўрпешоналигимиз,
Дарду нидомиз битта.
Бугун... бошда туғимиз,
Дилда Худомиз битта.

Дунё ичра порлоқ из,
Кўрк бўлиб қолажакмиз.
Бузилмагай қонимиз,
Турк бўлиб қолажакмиз.

20 декабрь, 1993 йил.

ОЗОД ЭТ...

Худо сенга қўлни бермас юлмоққа,
Чангал солмоқликдан қўлни озод эт.

Қўлнинг сориглиги кўнгил чўқдирар,
Кўлмак, ўлмакликдан, қўлни озод эт.

Офат келса қулон ўзи бергай чап,
Озод этсанг, ожиз, қилни озод эт.

Гурлаган ўт, олов барчани тортар,
Сен ўтликдан ўтган кулни озод эт.

Ёлгон деган юк ортган тил осилган,
Қўп оғир юк. Ундан тилни озод эт.

Бизлар нафс зиндонидаги қуллармиз,
Қўлдан келса бирор қулни озод эт.

19 ноябрь, 1995 йил.

БУ ШАМОЛЛАР БАЛАНД ДОРГА ОСИЛМАС

Бу ўткинчи-ю, ғар, ғайри шамоллар,
Йўлин топиб қўлдан, қўлдан уради.
Бу дили-ю тили айри шамоллар,
Сиймтан қизларни йўлдан уради.
Наҳс из қолар йўлни қайга бурсалар,
Қай пок хилқатларга босиб кирсалар.
Бу фосиқлар билмас нени урсалар,
Ўзларин тукқан шу элдан уради.
Қўнгиллари ириб эгалари йўқ,
Бевалар қолдириб эгалари йўқ.
Мевалар қолдириб эгалари йўқ,
Миллатни қоқ жондан, белдан уради.
Бу шамоллар баланд дорга осилмас,
Ўзидан юксакроқ дарахтдан юлмас.
Бу номард шамоллар, урса, кетиб паст,
Ўзидан ожиздан, қилдан уради,
Бу ўткинчи-ю, ғар, ғайри шамоллар...

6 август, 1992 йил.

ТИЛОВЧИМАН

Мен ким,
мен бир мунглиғ сингил тиловчиман,
оғаларим кипригим-ла силовчиман.
Оғаларим бир-биридан кечар осон,
Жоним ипдир. Мен уларни уловчиман.

Борлиғимни яратгандир ишқ, оҳлардан,
Қонлар, шонлар кечган ёвқур гувоҳлардан.
Ўч олганда ёғийлардан, гумроҳлардан,
Тўмариснинг қўлларини қўлловчиман.

Мозий ичин ёритади милтиллаб шам,
Сир кўраман карвонлари, кўчида ҳам.
Тўлиб оққан қон дарёсин ичида ҳам,
Ҳушни олиб, чаппар уриб гулловчиман.

Биҳамдиллоҳ, қолсам ҳамки синиб, қуриб,
Сўз айтарман хоки туроб бўлиб туриб.
Авлодимни қайтмасликка онт ичдириб,
Амир Темур йўлларидан йўлловчиман.
Мен ким, мен бир мунглиғ сингил

тиловчиман...

4 апрель, 1992 йил.

БУГУН ТУНДА...

Бугун тунда аждодларим келди
қадростлаб,
Қодир эгам турк заминга тўқди зарларин.
Бугун тунда то тонғача «ё Оллоҳ,
дўст»лаб,
Ҳақдин айтди Яссавийнинг қаландарлари.

Аниқ-тиниқ кўриб турдим, чалинди бурғу,
Саф-саф кўшин кўзларида чўғ кўтарилди!
Кўтарилди авлодларга армон, унут туғ,
Ер остини тутиб ётган туғ кўтарилди.

Шаҳидларим, гўрдан чиқиб, айлашиб хитоб,
Бул кун шарҳин дунёларға ёйиб келдилар.
Мункиб-туриб, аранг юриб бўлганларим соб,
Ўз қонларига қоришиб, тойиб келдилар.

Қабрдаги ўликкача олди ёв, кириб,
Аммо босиб ололмади томирда қонни.
Ўзим кўрдим, яраланган барсдай ўкириб,
Дорни судраб келаётган Дукчи Эшонни!

Усмон Носир олазарақ қаҳқаҳа солди,
Сўнг жим қолди, «совқотдим»,
Деб қўлларин куфлаб.
Шивирлади: «Сибирь, аёз ўпкамини олди —
Исингани келдим», деди, ерга қон туфлаб.

Ватан, Ватан, нима ўзи, кўксин ўқ тилган,
Ватан ўз юртидан айру, адо бўлган зўр,
Ватан, Ватан Машраб асли, Балхда осилган,
Ватан — кетиб, ватанига қайтолмаган гўр.

Ота Турон, гарчанд азал туркларинг ўзгин —
Ерига қор ёғаверган, қуюқ қора қор.
Минглаб кесик бошлар келди, юмалаб тўзгин,
Билмам улар орасида қанча Темур бор?

Ўтган ўтди. Ё Раб, бугун туркка туғди кун,
Соҳибқирон, дам бергайсиз бугун ўқ-ёйга.
Олдга чиқинг, Сизни тавоб қилмоқлик учун,
Пойингизни ўпмоқ учун ўнғайроқ жойга...

14 август, 1993 йил.

СИҒАРМУКИН...

Унут дунё. Хуш кунларнинг шукри унут,
Даҳоларнинг унут бўлмас фикри унут.
«Ё Оллоҳ дўст» қаландарлар зикри унут,
Бу дунёга нидоларим сиғармукин?

Боссанг оёқ куяр, олов бу дунёга,
Учарларга суянчиқ, тов бу дунёга.
Ҳар қадами тафтиш, тергов бу дунёга,
Мажнун, ҳушдан жудоларим сиғармукин?

Оҳ, дилимнинг куйиб кетган жойлари кўп,
Тўлмай хазон бўлган тўлин ойлари кўп.
Бу дунёнинг қоши керик бойлари кўп,
Унга мискин гадоларим сиғармукин?

Ҳамма қийғир, ўзин урган бойлик, молга.
Миртемир йўқ,
йиглаш ҳам йўқ мажнунтолга.
Ҳамма бирдай пойга кўйган Истиклолга,
Беҳол, жони адоларим сиғармукин?

Тирикликдан кетмасманми кўнглим ярим,
Бу дунёга ўзинг айт-чи Оллоҳ карим,
Минг-минг йиллик йўлни босиб
келганларим,
Қайтиб келган худоларим сиғармукин?

16 август, 1993 йил.

ҚИЛИЧ ЖАРАНГИ

Момом отда суворий,
Ўтганини биларкан.
Кўкда тутиб шаън, орин,
Кетганини биларкан.

«Бир вақт мен ҳам ютгандим»,
Эҳтимол дарахтларга аён бугун барча сир.
Келганимда улар шод,
чапак чалиб кутганди,
энди балки кетарим сезиб қолиб
Ғамгиндир.
Келаётган карвон-ла келган эдим бир
вақтлар.

24 февраль, 1994 йил.

ГАРЧАНД, ОЛЛОҲ...

Гарчанд Оллоҳ менга доим ўнг беради,
Азобларда адо қилиб, сўнг беради.

Ўғил берса кўкси баланд ўғил берар,
Қўзи берса пешонаси дўнг беради.

Қанча эрта келиб кутмай даргоҳига,
Барча кутиб турганлардан сўнг беради.

Куя-куя саҳрода кул бўлганимда,
Бир беҳишт гул, бир тоғларки чўнг беради.

Шукур, бахтим ғамда чайиб олмоқ учун,
Бир қувончим олдидан юз мунг беради.

22 февраль, 1995 йил.

АҲЛИ АНЖОН, ЙЎЛ БОШИГА ЧИҚАВЕРГИН...

Кетганларни Сиз баҳорга чиқиб кутинг,
Йўлларига термулиб, кўз тикиб кутинг.
Йўлларига жамбил, райҳон экиб кутинг,
Баҳор келар, баҳор билан абр келар.

Ўтган билан ўтиб бўлмас бу дунёда,
Кетган билан кетиб бўлмас бу дунёда.
Ютқазасиз, ютиб бўлмас бу дунёда,
Ютасиз ҳам, кўнглингизга сабр келар.

Бор кетганлар масканини қайтиб топар,
Туркистони, Тошканини қайтиб топар.
Худо танлаб қўшганини қайтиб топар,
Токи жаммиз. Сўзларимиз то бир келар.

Бу баҳор кўп нозли келар, келар эркин —
Ўлик-тирик бир-бирининг ғамин ерким
Аҳли Анжон, йўл бошига чиқавергин-
Ҳирот ёқдан сурон солиб Бобур келар.

19 февраль, 1994 йил.

ЙИГЛАЁЛМАДИМ...

Ажаб, ўз еримда йиглаёлмадим,
Буям бир шўрим-да, йиглаёлмадим.
«Ғам»ни ўзгартинг, деб қилдилар буйруқ,
Ҳаттоки шеъримда йиглаёлмадим.

Дардим тикилса-да, бўғзимда тутдим,
Қушлар йиғлай олди, йиғлади терак.
Мен умрбод ёшим ичимга ютдим,
Бир кун гўримда қон йиғласам керак.

4 декабрь, 1995 йил.

ТЎЗИМ БЕРГИН ЯШАШИМ УЧУН...

Сиз яшашни биласиз қандоғ
Сизга дала-дала, туздир, туз —
Нетай, менинг тоқатларим тоқ,
Юрагимда йиғлайверса куз.

Йўлни бахтга бурганлар билан,
Ҳаялламай, тезлаб қолган мен.
Юпун-юпун юрганлар билан,
Қуюн-қорда музлаб қолган мен.

Ҳеч на йўқ-ку, ўзи, қалқгулик
Дейман «Оллоҳ, кўрсатгин кучинг.
Кўнглимга бер хиёл салқилик,
Тўзим бергин яшашим учун...»

4 декабрь, 1995 йил.

БИЗ ЖАННАТ ГУЛИМИЗ...

Гоҳ само ҳам кетар торайиб,
Ёруғланиб кунлар қайтади.
Эскирган япроқлар қорайиб,
Сориғланиб видо айтади.

Кексайган қуш кўнгли осмонда,
Йиғлар эски инини суваб —
Биз узамиз, истаган онда
Эски ғамлар келмайди чуваб.

Бу дунё шу. Эски ва янги,
Мангу ўйга толар кунгача.
Биз жаннатнинг гулимиз, мангу,
Қор остида қолар кунгача.

Гул очамиз, ҳали қизғиш, оқ,
Ҳали бахтдан маст бўламиз, ёр.
Бизсиз келар қиш ҳали узоқ,
Ҳали ёғмас бизни кўмар қор.

5 декабрь, 1995 йил.

СИБИРЛАРДА ЎЛГАН БОЛАЛАР ТИРИК...

Тирик эмас гарчанд ҳамон тирик, бор,
Кўкрагида унвонлари шашқатор.
Билмай ўтган надир сиртмоқ, надир дор,
Сибирларда ўлган болалар тирик!

Ниҳон, юракларга тишин ботирган —
Ўзи қолиб, ўзгаларни отдирган.
Анови унвондор ишин битирган,
Оёқ ости бўлган болалар тирик!

Ўтган ўтдимас. Бу — ўтмайдиган дард,
Ҳеч ким поёнига етмайдиган дард.
Олиб кетмай, ўзи кетмайдиган дард,
Қонлардаги қасос, лолалар тирик!

Авлодларин тик кўзлари нам нега,
Тик бошлари гоҳ-гоҳ маъюс, ҳам нега?
«Биз ёшимиз бекор тўкмаймиз», деган
Қарашларда кек, шалолалар тирик!

Азал шундай. Қондан-қонга хун ўтган,
Билган борми ким ютқазган, ким ютган.
Не бўлса ҳам анов сотқин йиқитган —
Сибирларда ўлган болалар тирик!

5 декабрь, 1995 йил.

ЎТМАСДИР...

Ўткинчи, дунёнинг сим-сим шамоли,
Шамолда солланган тераги, толи,
Қушларнинг сайроғи, гулларнинг боли
Ўткинчи, лек менинг дилим ўтмасдир.

Тоғлар ўтаверар ёнбошлаб олиб,
Тошлар ўтаверар қовоғин солиб.
Сенсиз кунларимнинг туттай уволи,
Сенсиз менинг ою йилим ўтмасдир.

Йўл узоқ. Қовжираб. Қуриб келдим мен,
Аждарлар комига кириб келдим мен.
Қиличнинг дамида... юриб келдим мен,
Кўксимдаги тилим-тилим ўтмасдир.

Менинг болам ширин, туш боласидай,
Манглайлари кенг, олқиш боласидай.
Кўпайгай, кўпайгай қуш боласидай,
Камайиб, дунёдан элим ўтмасдир.

Дарёдай тўлиб, гоҳ куйиб кул бўлиб,
Мен ўтсам-да ўтар бир булбул бўлиб.
Униб чиқмай қўймас ўт ё гул бўлиб,
Бу дунёдан ўжар кулим ўтмасдир.

6 декабрь, 1995 йил.

МОҲЛАРОЙИМ ТУФИЛАЖАК...

*Нодираи Даврон фожиаси, Машраб,
Мирзо Улуғбек фожиаси кунлари каби
халқимиз тарихида қонли ёшлар тўкадирган,
ўз қонли ёшларимизга ўзимиз чўкадирган
кунлар бўлиб қолади. Утмишни ўзгартириб
бўлмайди. Аммо ундан сабоқ олиб,
хулосалар чиқариб яшаш ҳар бир
мўмин-мусулмонга ҳам қарз, ҳам фарздир...*

— Халқим, — дейман руҳим тушиб,
Кимлар кўнглинг тўқ қилдилар.
Минг сўқиринг тил топишиб,
Бир уйғоғинг йўқ қилдилар.

Нодира шеър айтди эриб,
Ўликка ҳам ўт, куч берди.
Лекин биров фатво бериб,
Насруллога қилич берди.

Халқим, гарчанд ўтқир тигсан,
Ёлғизланма, қўш-қўш ўтгин.
Насруллодай ўғил туғсанг,
Жоним онам, бепушт ўтгин.

Айтгин, халқим, орим, шаъним,
Биз у йўлдан бормаймиз, де.
Қайта топсак... Нодирани
Насруллога бермаймиз, де.

Уйғондик де, тиклан, қалққин,
Кўзларингда кун кулажак.
Сен инонтир, шу кун халқим,
Моҳларойим туғилажак.

30 апрель, 1994 йил.

ЭНДИ СЕН КЕЛГУНИНГЧА...

Энди сен келгунигча ҳижрон
яшар мен билан,
Юлдузлари фаромуш осмон
яшар мен билан,
Беҳиштий чечаклари бошини маъюс эгган,
Булбуллари йиғлаган ошён
яшар мен билан.
Кўклам эккану тиккан,
пишиқчилик фасли йўқ
Эгасига кўзи тўрт,
хирмон яшар мен билан.
Ўрмон эдим, тик йўлбарс қарқара
солар ўрмон,

Бул кун йўлбарсдан айру ўрмон
яшар мен билан.
Жисмимда жонлигингни билиб ҳам кетдинг,
Нетай
Жоним сен билан кетган,
армон яшар мен билан.

23 февраль, 1996 йил.

МЕН ОҲ УРСАМ...

Мен оҳ урсам пайдо бўлар бир жанггоҳ,
Учқур ўқлар ёйларидан қўзғолар.

Дала-тузда ўзин уриб излаб роҳ,
Қушлар қиру-сойларидан қўзғолар.
Мен оҳ урсам фарёд солар кўкда моҳ,
Фам чекиб жойларидан қўзғолар.
Фитна чоҳига тушганлар узар чоҳ,
Оёқдаги лойларидан қўзғолар.
Мен оҳ урсам ҳозир бўлар бир арвоҳ,
У — онам. Тинч ўйларидан қўзғолар.

Мен оҳ урсам онам билан уриб оҳ,
Туркий сўзлар жойларидан қўзғолар...

14 февраль, 1996 йил.

АРМОН

Оллоҳ, бизлар карвон-карвон,
Майли бўз ё кимхоб ёпгин,
Бир Навоий топ бизлардан,
Ёки битта Темур топгин.

Оллоҳ, бизлар карвон-карвон,
Биримиз ўт, биримиз об.

Бир Нодира топ бизлардан,
Ва ё битта Қурбонжон топ.

Топгин бўлса йилт этган нур,
Ўтди, ўтар карвон-карвон.
Тополмасанг эсиз умр,
Сенга армон, бизга армон.

Карвонлари изсиз кетган,
Туркий дала-тузга армон.

19 январь, 1996 йил.

БИРЛАШИНГ

Кел, ўрмоннинг тулкисими, шери сен,
Ким бўлсанг ҳам, кел ёнимга, бери сен,
Сен ёт эмас. Худди мендек эртага,
Турк боласин босиб юрар ери сен.

Ер устида чиқмадик урушлардан,
Ер устига сиғмадик, лек ботармиз,
Ер остида бу хунолуд ишлардан,
Афсус чекиб, пичирлашиб ётармиз.

Эй, Сиз туркнинг тик ўмровли шерлари,
Сур-сурлашмай сурон солинг, эрлашинг!
Бугун — одам, эрта — туркнинг ерлари —
Ерга айланмасдан туриб, бирлашинг!

16 январь, 1996 йил.

КЎКСИМИЗДА ЎСИБ ЧИҚҚАН...

Байрам бу кун қўлимизнинг ечилгани...
Юпун юртнинг шир яланғоч ечинганин,
Тақир даштдай тўс-тўс, пайҳон кечилганин,
Кўрганмиз биз, энди ул ғам битди, денглар.

Оллоҳ суйди, осмонидан абр берди,
Лим тўлсак-да тошдирмасдан сабр берди.
Бизга эркин Темур ётган қабр берди,
Оҳимизни эранларга етди, денглар.

Турк туғроси қўлга тегди, тутмоқ қарзидир,
Кўксимизда ўсиб чиққан, у жон тарзидир.
Ўз жонини сақлолмаган ўлик барсидир,
Тутолмасак, бизларни туз тутди, денглар.

Бу табаррук юқдир, елкамга олмасам,
Бошимга олмасам, кўксимга солмасам.
Турк туғидан кичраймасам, юксалмасам,
Майдалашди, қуюқ туман ютди денглар.

Кимдирман мен — ўз қавмимга ўз бўлмасам,
Эски қўнғироғу, эски бўз бўлмасам.
Туркни кўрар кўзи йўққа кўз бўлмасам,
Мени армон дарёсида йитди денглар.

Туғ юксалар, ғаним кўзим ёшласа гар,
Кўкрагимни талқонласа, тошласа гар.
Туркнинг туғи ерга оға бошласа гар,
Ҳалимани бу дунёдан ўтди, денглар.

Посбонлари бири митти, бири улкан,
Улар юрса турк, деб юрган,
турк, деб ўлган.

Туғин тиклаб, қилдай жони қоплон бўлган,
Туркнинг митти бир посбони кетди,
денглар.

Посбонлари, лашкарлари саф-саф, минг-минг,
Ҳар бири тик Машрабга тенг,
Темурга тенг.

Туғнинг қайта юксалиб бормоғин кўринг,
Янги посбон, кучлар елка тутди,
денглар,

Ўтди денглар, туркни олдга ўтди, денглар.

18 ноябрь, 1995 йил.

“САЎЛАНАА”

Китобдан

(2000)

*Қайдаки етимни етиб тишлайди,
Дунё қантармаса каж итларини.
Руҳим юрагимга қаттиқ муштлайди,
Руҳим киябошлар совутларини.*

ХАЛҚИМГА ЁКИ ҲОЛАТ

Дарз кетмоқда ишончимнинг деразалари,
Кетмоқдасан бир-бировдан наридан-нари.
Мен нетайин бу дунёнинг кимхобу зарин,
Шунча тошни қисқагина йўлимга бердинг.

Нима дейин, номард дейми ё мардим дейми,
Кечмишингни дил-дилимдан ўткардим дейми,
Бахт қўшигин аро йўлда биткардим дейми,
Минг хазонни ҳали ғунча гулимга бердинг.

Халқим, кўзга суртиб буғдой-сомонингни ҳам,
Оқлолмайман бугун яхши-ёмонингни ҳам.
Девордай зич қад кўтариб келганида ғам,
Ўғлонларинг қутқармасдан ўлимга бердинг.

Чўлпон кетди онасининг ёдида куйдим,
Усмон кетди, Холамбиби «дод»ида куйдим.
Жисму жоним қирқим-қирқим, жодида куйдим,
Шунча ғамни бир муштипар дилимга бердинг.

Бир-биринга бермай биринг-бирингдан юлдинг,
Бировингни қон қақшатиб, бировинг кулдинг.
Гоҳо эрк деб, бахт дебмас, мол-дунё деб ўлдинг,
Бу саросар шеърни нечук тилимга бердинг.

Тўзғин элим, жону дилим, бирлашиб келгин,
«Ол, ҳа, ол»лаб чопавермай сирлашиб келгин.

Мингга ўтмас пичоқ бўлсанг қандоқ ўламан,
Ўнта тиф бўл, тифланиб, ўткирлашиб келгин.

«Отмагай тонг» эмас, орзу — шул, тонглар отгай,
Магаданда болаларинг чирқираб ётгай.
Иншооллоҳ, бул садолар бизни уйғотгай,
Йўқса, нечун бу қаламни қўлимга бердинг.

16 май , 1990 йил.

ЁЛҒИЗ ҚОЛДИРМА

Кўкда ёлғиз ой йиғлаб кетар,
Ёлғиз қуёш дил тифлаб кетар.
Ваҳималар уруғлаб кетар,
Болам, мени ёлғиз қолдирма,

Мушфиққина қушим, маъюсим,
Бор туриши тўзғимас тўзим.
Ҳамон Сенга фармойиш сўзим,
Онам, мени ёлғиз қолдирма.

Жим-жим эдим, жайрон бўлдим мен,
Сим-сим эдим, сайрон бўлдим мен.
Сенинг билан комрон бўлдим мен.
Ёрим, мени ёлғиз қолдирма.

Равшан кеча, ёлғиз қолдирма,
Гавжум қўча, ёлғиз қолдирма.
Одам тоқ келади, кетар тоқ,
Ўшангача ёлғиз қолдирма.

8 ноябрь, 1988 йил.

СУВ УЗАТАР ТОМИРИМ

(Амир Темуր юбилеи кунларида ёзилган)

Тоғлар энгашиб келар,
Боғлар эргашиб келар,
Кушлар энгашиб келар,
Рост бўлдими, бобожон,
Юртга қайтаётганинг!
Бизни кўзга илмаслар
Илиб қайтаётирлар,
Бизга қовоқ уйганлар
Кулиб қайтаётирлар,
Бўйларини бизга тенг
Қилиб қайтаётирлар.
Инсонни ҳам, элни ҳам
Тоғлари бўлсин экан.
Ҳар қандай кунда умид
Боғлари бўлсин экан.
Сен кетиб тоғсиз қолиб,
Изғиринда изғидик.
Япроқлардек бенажот
Поймол бўлдик, тўзғидик.
Ҳай дегани ҳажи йўқ
Болаларинг қирдилар.
Боши бирикмас, оғзи
Олаларинг қирдилар.
Териб-териб қирдилар,
Эриб-эриб қирдилар,
Сени кетказиб, туркни
Жон-жойига урдилар.

Шундай урдилар ҳануз
Ўзига келолмайди.
Тортилиб қолган тили
Сўзига келолмайди.
Кўз ёши кўкрагидан
Кўзига келолмайди.

Турк туёғи шу тахлит
Ботқоқларга ботибди.
Шундай кунда шоҳ Амир
Юртга қайтаётибди!..

Қайтар турк дарахтимга
Сув узатар томирим.
Энди кўкаражакмиз,
Гуллагаймиз, Амирим.

23 март , 1991 йил.

ТАНГРИМ, АЙТГИН...

Дунё сирли. Мен ўзимга аёнларни кўраман,
Лолу ҳайрон турфа-турфа баёнларни кўраман.
Танграм, айтгин, яна қанча мен дўстман, деб эгилиб
Кўкрагимга нишин санчган чаёнларни кўраман.
Йўлларимда кунпаякун бўлажакман неча бор,
Неча қайта ўтиб бўлмас довларни кўраман!
Қуръонга юзтубан тушиб, дод айладим, юз дод!
Яна қанча ўқиб бўлмас девонларни кўраман.
Кўра-кўра кўзим куйди саргайган чечакларни,
Ёраб, яна қанча рўйи-сомонларни кўраман.
Онги беҳишт-жовидонларга яшарманми ёвуқ,
Яна қанча онги саҳро, ёбонларни кўраман.
Оби ёвфон тинкасини қуритган бу халқимни
Косасида тагин қанча ёвфонларни кўраман.
Мен узоқроқ яшармидим, гуллаб ўсмасе ёлгон,
Ҳар қадамда отар ёйдаи ёлгонларни кўраман.
Ўз елкамни ўзим силаб, овутаман бундай деб,
«Ўлмай юрсам ҳали қанча давронларни кўраман».
Юрагимга разм солсам, зарб тегмаган ери йўқ
Ҳайҳот, боз зарб урмоққа шай гавронларни кўраман...

13 ноябрь, 1990 йил.

АЙТМАЙ ҚАНДОҚ ЯШАЙМАН...

Мен ўйласам кесилган забонлар тилга киргай,
Дарёлари тўсилган замонлар тилга киргай,
Не-не жувонмарг қоши-камонлар тилга киргай,
Дилим ўт олиб турса айтмай қандоқ яшайман.

Улар ҳам ўтгунича топганларини айтиб,
Мендек дилгиру нолон чопганларини айтиб,
Не дарзу ёриқларни ёпганларини айтиб,
Тилимга солиб турса айтмай қандоқ яшайман.

Бир ёнимда Тўмарис деса «болам, ҳолинг танг,
Нафақат дала-тузинг, кўнглинг ичи тошу санг»
Бир ён бугунгилардан кўнгли тўлмай Темурнинг,
Хаёлга толиб турса айтмай қандоқ яшайман.

НЕ ШҲҲ
Нетай, кеча-ю, бугун тилмочлигини бериб,
Кўнглингиздаги тугун тилмочлигини бериб,
Тўқмас, аҳволи нигун тилмочлигини бериб,
Тинчимни олиб турса айтмай қандоқ яшайман.

Айтганимдан бошимга тошлар келмоқлигидай,
Бошим гаровга тикиб, фoшлар келмоқлигидай,
Бошим кетиб, ўрнига қуёшлар келмоқлигидай,
Бир ишонч голиб турса, айтмай қандоқ яшайман.

8 январь, 1990 йил.

ҚАЙТИБ ОЛИНГАН ЕР БУ

Куюқ ўрмон бўлди ғам,
Ўрмонларга хўш энди.
Кўнглимиз кийган кишан
Армонларга хўш энди.

Қилвир туллаклар берган,
Чилла чиллаклаб берган,

Халқни кулликлаб берган,
Фармонларга хўш энди.

Ўқ кўтардик, санчилдик,
Юк кўтардик янчилдик.
Туғ кўтарар пайт келди,
Рух, ўртага туш энди!

Бу туғ-туғмас, ўтмиш-дод,
Кўтармоқ учун озод,
Элим, болаларингни
Бир-бирига қўш энди!

Қайтиб олинган ер бу,
Мангу қолинган ер бу.
Шу ерда эрк шаробин
Этажакмиз нўш энди!

29 ноябрь, 1991 йил.

НАВРЎЗ ХАЁЛЛАРИ

(туркум)

I

Гоҳ ўрмаласа ҳам олдинга тикка
Туташиб кетганча қоронғиликка,
Гоҳ қопқонлик қилди ҳуркак кийикка
Ўзинг ёриштир бу йўлларни, Наврўз.

Булбул ўлди. Гул-чи, ёнди, очилди,
Елларнинг бўйнидан кучди, осилди,
Бугун у ненидир сезди, босилди,
Гуноҳидан ўт, бу гулларни, Наврўз.

Бу қўлга қон теккан. Бу қўлни асти
Чопиб ташласак ҳам ҳаққи кетмасди.

Аmmo... Балки зарур бировга дасти...
Ўзинг юв бу қонли қўлларни, Наврўз!

Кўклам гуллаб кетса тошу харсанг ҳам,
Кўклам гуллаб кетса қари-қартанг ҳам,
Бало-қазолардан энг хатарли дам
Ўзинг асра қизу-улларни, Наврўз!

Бу беморлар тонгни кутар мунгайиб,
Улар ҳам бой, кетган дард билан бойиб.
Суя, суя! Улар кетмасин тойиб,
Узма, узма жони қилларни, Наврўз!

БОШИНИ КЎП ЭГГАН БИР ЖОН

2

Наврўз, бағри тилинган гул,
Оёқ ости қилинган гул,
Япроқлари шилинган гул,
Бугун «омон» айта келдинг.

Синган бир сенмас, гул юзим,
Менам синдим. Синди сўзим,
Бугун ердан узиб ўзим,
«Алёр, замон» айта келдим.

Наинки инсон қатағон,
Чордарвеш, девон қатағон,
Ақл қатағон, онг қатағон,
Сен ҳам кетиб, қайта келдинг.

Сумалакли қозонларинг
Ағдарилди азонлари,
Чиқиб чангинг, тўзонларинг
Фикримни улғайта келдинг.

Тўзиб, қайғу чеккан бир жон,
Гурбатларга чўккан бир жон,
Бошини кўп эгган бир жон,
Бош кўтарган пайтда келдинг.

Кўкармоқда ҳар тўрт тараф,
Унмоқ шараф, ўсмоқ шараф!
Тош кўнгилга эл тик қараб
Тош кўтарган пайтда келдинг.

Энди шундай қасос ул-нард,
Энди тинган, синган номард,
Элдан кетиб фасоду, дард,
Ош кўтарган пайтда келдинг.

18 март, 1988 йил.

ЎСИШ ФАСЛИ ҚАЧОН КЕЛАДИ?

3

Бу нураш, бу чўкиш фаслидир,
Изтироб, ғам чекиш фаслидир,
Бор дардингни тўкиш фаслидир,
Ўсиш фасли қачон келади?

Тил узайган. Гапирмоқ фасли,
Қулоғингга гап кирмоқ фасли,
Рўзғорингга наф кирмоқ фасли —
Ўсиш фасли қачон келади?

Кўзларимга ёш келди тез-тез,
Кўзим кўзлаб тош келди тез-тез,
Руҳим — эгик бош келди тез-тез,
Ўсиш фасли қачон келади?

Ноҳақ келиб ҳақларни қувди,
Қувлашиб пок сувлар келувди

Нопок кириб оёғин ювди,
Ўсиш фасли қачон келади?

Бугуннинг бу ёзуғини буз,
Сен келдинг-у, ўсди дала-туз,
Одамларга ўзинг айт, Наврўз,
Ўсиш фасли қачон келади?

27 март, 1987 йил.

ЯССАВИЙНИНГ «ҲИКМАТ»ИНИ ЙЎҚОТГАН КУНДАГИ ҲОЛАТИМ

Мен — бенаво, чаҳ-чаҳидан айрилган,
Яссавийдай ҳамроҳидан айрилган,
Бор қувончи, бор оҳидан айрилган,
Тақир сахро, қуриб қолган дил бўлдим.

Дардларимни териб тортаман симга,
Арсатда жон келмоқда ҳалқумга,
Яссавийни кимга олдирдим, кимга,
Авж пардада тилдан қолган тил бўлдим.

Иримчиман, йўлим боғлайди ирим,
То топмасам, ўз кўнглимга йўқ кирим.
Унинг билан кетган фикрат, шуурим,
Дод, минг додки, боз ғафлатга қул бўлдим.

Ў, кўнглим-а, хордир бугун, хор бўлган,
Ўз ғафлатим доим сиртмоқ, дор бўлган,
Яссавийнинг босмоғига зор бўлган
Кунпаякун тупроқ бўлдим, гил бўлдим.

Мен — бенаво, чаҳ-чаҳидан айрилган...

4 апрель, 1991 йил.

СИЗ КЕЛМАДИНГИЗ, БЕГИМ...

(«Бир аёл қайғуси» китобидан)

Сиз келмадингиз, бегим,
Ёдим ёшни куйдирди.
Кетдим қаддимни эгиб,
Додим тошни куйдирди.

Кетдим далии-девона,
Дўст туғиниб гумона.
Эрмакталаб тумонат
Ёлғиз бошни куйдирди.

Берганингиз жафони
Жонга олганим они
Ҳижроннинг дўл, тўфони
Бор қуёшни куйдирди.

Кўклам селин сўроғи,
Олча гулин сўроғи,
Ирмоқ тилин сўроғи,
Менга хазон кийдирди.

Хазон кийиб кетдим ман,
Тўзон кийиб кетдим ман,
Воҳ, дунёга шунчалар
Арзон келиб кетдим ман.

Сиз келмадингиз, бегим...

5 май, 1990 йил.

ЭЪТИРОФ

Ношуд фарзанд бўлдим, унутган
Йўқ ерлардан топиб юрган ғам.
Ахир она, Сиз билан ўтган
Ҳар бир куним эмасми байрам.

Ношуд она бўлдим, мен шеърга
Банди бўлдим, танҳо, ёввойи.
Ахир болам, Сен билан бирга
Ўтган ҳар кун бахт-ку фаройиб.

Ношуд аёл бўлдим мен Сизга
Бир мунглиф чехрага ўхшадим.
Бош паноҳим, паноҳингизда
Энг шоҳ кунларимни яшадим.

5 май, 1990 йил.

УЛГИ

Тўмариснинг тароқлари йўқолган,
Учқур оти, яроқлари йўқолган,
Йўл кўрсатар чироқлари йўқолган,
Қоронғида пайпаслаб йўл излаймиз.

Бир улгусин Нодирами олганди,
Ул ҳам тушмиш, жаҳолатга бир банди.
Хўқанди латифнинг армон фарзанди...
Қоронғида пайпаслаб йўл излаймиз.

Бир улгисин босди энам Кенагас,
Даштларда ҳур ўсди энам Кенагас,
Кун келиб... қон қусди энам Кенагас,
Қоронғида пайпаслаб йўл излаймиз.

Собира¹га бири теккани чоқда
Бир қиз эди, эл суянгулик-тоғдай.
Қамадилар. Ақлдан озди қамоқда,
Қоронғида пайпаслаб йўл излаймиз.

¹Қатагон йилларида қамалган журналист, муҳаррир Собира Холдорова кўзда тутилаяпти.

Қадим Турон даштлари нимқоронғи,
Қай бурчида пинҳон Тўмарис донғи.
Аммо улгуси теккан бор, инонгин!
Қоронғида пайпаслаб йўл излаймиз.

У сен бўлсанг, Тангрим, ўткир кўз бергин,
У мен бўлсам, ўзлим бер, ўз бергин.
Сўз бер, осон ўлмасликка сўз бергин,
Қоронғида пайпаслаб йўл излаймиз.

8 март, 1988 йил.

ОТЛАР БЎЛСА ЭГАРЛАНГАН

Шундай, яна йўлдадирмиз,
Отларимиз эгарланган.
Юракми, юракдан айтма,
Юрагимиз чегаланган.
Отларимиз эгарланган.

Шу дарз кетган юрак билан
Ҳаёт дарзин чегалаймиз.
Иншооллоҳ, гуркираган
Соғ дилларни эгаллаймиз.
Ҳаёт дарзин чегалаймиз.

Ажабо, бу тўқлик қайдан,
Нега, гарчанд маҳзун паймиз.
Нега Темур қайтгандайин
Турон юртга эгадаймиз.
Ажабо, бу тўқлик қайдан?

Нега ҳамон ачишар тиз,
Зирқирайди ёдларимиз,
Муҳими шу, Тўмарисмиз,
Эгарланган отларимиз.
Нега ҳамон ачишар тиз.

Айру тушмасмиз ҳеч қачон,
Гарчанд юрак чегаланган.
Юракдаги дод бўлса эрк
Отлар бўлса эгарланган
Эгарланган от бўлса эрк

Айру тушмасмиз ҳеч қачон!

4 июль, 1996 йил .

УНИ МЕНГА БЕР

(«Онам хусусида қайғуларим» туркумидан)

Мен унга қолганда бўлдим қизганчиқ,
Ундан йироқ куним кўксимда санчиқ.
Мен эмас, у менга бўлди суянчиқ
Онамни четроққа берма, Оллоҳим!

Қайғу қир-ўрини сезиб ҳидидан,
Ғам чиқар мўрини сезиб дудидан,
Уни опқочдим, ўп, руҳ, вужудидан,
Онамни титроққа берма, Оллоҳим!

Кунига би-ир ярай, Уни менга бер,
Йўлида кўкарай, уни менга бер,
Гўдакдай кўтарай, Уни менга бер,
Онамни тупроққа берма, Оллоҳим!

6 февраль, 1998 йил.

БИБИ ФОТИМА ДУОСИ

Оллоҳимдан тилаганим,
Майли, бахт ё алам берсин,
Бир зирҳ фикр берсин менга,
Битта соқчи қалам берсин.

Бу зирҳни мен жоним ийиб
Ватанимга кийдирайин,
Ўқ ўтмас, тик андомини
Жаҳон аро суйдирайин.

Кийдирайин омон чиққин
Тегирмоннинг дўлидан деб.
Бу зирҳ менмас, Улуғ Биби
Фотимамнинг қўлидан деб.

Кўп кўрдик деб заволарни,
Куйинманг, эй жони қиллар,
Али қўллар ҳалолларни,
Муҳаммаднинг ўзи қўллар!

Бир зирҳ, тагин, бир қалам бер,
Соқчи қаламки, куч келгай.
Келмас, ёв келса аввал шеър,
Аввал қаламга дуч келгай!

Олмаса эл ғовларини
Шоир зоти оқмай тинсин.
Зарби элнинг ёвларини
Синдирмаса, қалам синсин.

Ватан,
Энди заволинг йўқ.
Гарчанд ўтда кўп куйдинг Сен.
Тўзмассан, Биби Фотмамнинг
Дуосидан зирҳ кийдинг Сен.

Ватан,
Отам, болам, шаъним-
Туркий насим муборак!
Дуо билан зирҳланганим,
Ўқ ўтмасим, муборак!

9 август, 1998 йил.

ЕРИНГ БУ!

Ер айтармиш: Кўзинг ерга олма, деб,
Тагин ерга беписанд кўз солма, деб.
Туриб тур, — деб, юриб тур, — деб, ўлма, — деб
Товонингни ўпадиган еринг бу!

Майдон бу! Кўпкари тортар отингни,
Мункиб кетсанг худога айт додингни.
Хавф-хатарга қўйиб тинч ҳаётингни,
Не улоқлар чопадиган еринг бу!

Дўсти азиз, шодумон бўл, бўлма хор,
Дорбоз бўлгин, ер ҳам асли симу дор,
Худо олса йўқотгайсан зору зор,
Худо берса топадиган еринг бу!

Аслида шу ердан бошқа нима нақд,
Омонат-ку қолган барча тожу тахт,
Тик чоғларинг бериб дармон, бериб шаҳд,
Йиқилганда ёпадиган еринг бу!

9 август, 1997 йил

НАҲОТКИ...

Мен кетсам, ким?
...Қўрқув кўксим ёради.
Кетсам, музларда исиниб чиқар ким?
Ким кул орасидан қад кўтаради,
Харобазорларда униб чиқар ким?
Ким дўзах, ўтларда кетмайди эриб,
Пиёдага дўнар шоҳлик, тузликдан.
Бор ҳавони бошқаларга қўш қўллаб бериб,
Ўзи ҳалок бўлар ҳавосизликдан!
Ёлғиз жони...
У ҳам Оллоҳга эҳсон,
Шундан балки жонин ололмайди дор.

Наҳотки, дунёда мендек саргардон
Ўтиб борар бошқа девона ҳам бор.
Наҳотки...

9 апрель, 1997 йил.

ҚАРАМЛИК

Юлдузлар ойга қарам,
Ўқ асли ёйга қарам.
Қарқарали ҳумой ҳам
Бошқа ҳумойга қарам.

Осмон қушларникидир,
Оқшом тушларникидир.
Тенгсиз дуч келмасин, тенг
Тенгу-тушларникидир.

Қон томса-да ярамдан,
Сизга қалқон, қарамман.
Сизни-ку билолмадим,

Ёр, мен сизга қарамман.

20 август, 1996 йил.

ФАҚАТ ИШҚИНГ

Неки олдим, бахтми, тахтми қарз бари,
Бари бир кун қўлларимдан кетгайдир.
Бу боғнинг ҳам чаппар урган гуллари,
Ранги ўнгиб, йўлларимдан кетгайдир.

Гарчанд ҳали мушки-муаттар, қара,
Куз кириб келмоқда уриб бар, қара,
Икки ўрим сочим-дарё, қарқара,
Қаён кетса белларимдан кетгайдир.

Дунёларим шамол қилар қаҳратон,
Не қилса бир амал қилар қаҳратон,
Саҳроларим қамал қилар қаҳратон,
Қарға, қийғир чўлларимдан кетгайдир.

Таназзулда, ярқираган он ичра,
Қонга, шонга менинг билан бир учраб,
Фақат ишқинг, жоним ичра, жон ичра,
Кетсам, тупроқ, гилларимда кетгайдир.

18 январь, 1996 йил.

КЎНГЛИМДАГИ АРСЛОН

Юрагимга она арслон қўйган ин,
Парвардигор, руҳим ўзинг кўтаргин.

Даргоҳингда топширгунча мен жонни,
Ўлдирмагил кўксимдаги арслонни.

Ўрмалабми келаётир сокин хоб,
Оллоҳ, уни қайтармоқнинг йўлин топ.

Ўрмалабми келаётган тулки, қуш,
Балки менга раҳми келар «бояқиш»

Ўрмалабми келаётган олчоқлар,
Бир кун қаддин кўтармоққа дил боғлар.

Ўрмалабми иғво, ҳасад кўринар,
Кўзларимни кўзлаган дард кўринар.

Инимга йўл излашлар-у, қилиб қасд,
Хунимга йўл излашганин пайқашмас.

Булар шундай шаҳдимга қил теккизар,
Кўнглимдаги арслонга тил теккизар.

Йў-ў-ўқ!

Мен таслим бўлмай туриб, сўрмалаб,
Қонимизни ичадиган маст йўқдир.

Она арслон ўлмай туриб, ўрмалаб
Бу ўрмонга кирадиган кас йўқдир.

Юрагимга она арслон қўйган ин...

23 февраль, 1994 йил.

БУ УЛУҒ ҚАРВОННИ КИМЛАР ТАЛАДИ?

Бу улуғ қарвонни кимлар талади,
Йўл устинда ўғри, шумлар талади.
Сахро аро чулдираган булоқни,
Чор тарафдан сиқиб қумлар талади.

Туя қилиб, юқларини ортқилаб,
Қўймадилар қулагунча тортқилаб,
Бир кафт яшил майсазорни турткилаб,
Тақир тепа, гунг уюмлар талади.

Шилиб олиб териси-ю, тўнини,
Юлдузларин юлиб олиб тунини,
Чертсанг жаранг берар тоза чиннини
Сопол идиш, лой буюмлар талади.

Биз кузатдик яқинроғига бориб,
Бир ёмғирлар қаро балчиққа қориб,
Бир харсанглар тушди бошларин ёриб,
Оёқларин чирмаб чимлар талади.

Яшаяпмиз, шундай сипо, сур бўлиб,
Дил сал ногинч, кўзлар тинчу, кўр бўлиб,
Дўстлар ҳайрон, такрорлаймиз жўр бўлиб:
«Бу улуғ қарвонни кимлар талади?»

13 сентябрь, 1991 йил.

НЕНИКИ КЎРДИМ КЕЧА...

(«Ўш-Ўзган фарёди» туркумидан)

Нечун қизғиш бу кеча,
Қайдан бу қор, қурум, гард,
Неники кўрдим кеча
Бугун унутмоғим шарт.

Мендан сўраманг, чеча,
«Борми кўнгли кўрғон, мард?»
Неники кўрдим кеча,
Бугун унутмоғим шарт.

Қавмим, белбоғинг еч-а,
Уят, терларингни арт.
Неники кўрдим кеча,
Бугун унутмоғим шарт.

Ожиз, гўллинг кўрдим,
Бир-бирин ғажиб, еган
Ножинс қуллинг кўрдим,
Негаям кўрдим, нега?

Гарчанд не кўрдим кеча
Бугун унутмоғим шарт,
Бир кун чироғим ўчар
Мен билан кетар бу дард.

Гўримда ҳам куяр ой,
Совурилиб ётарман.
Кўрганларим унутмай,
Қовурилиб ётарман.

4 сентябрь, 1990 йил.

ҲАЁТ ЭКАНИНИ БИЛМАБМАН

Саратоним суриб, ёвуқ келди куз,
Жазирамада ҳам титраган қалбман.
Сизсиз саратон ҳам ичираркан муз,
Мен буни билмабман.

Сизсиз шамол бузар қўрғон, қалъамни,
Ҳуркак гўдагимни ўксиб суяман.
Қулоғимда титраб турган ҳалқамни
Кўздан панароққа олиб қўяман.

Кўнглимга сифмайди, кўзимга сифмас,
Тўккан кўз ёшимда тойиб бораман.
Шаму шаън ҳақида ўйламай қўйдим,
Фамдан ҳеч камим йўқ, бойиб бораман.

Ишқни мен ишқ дебман, дебман висол, кўрк,
Дод, ёд эканини билмабман.
Ишқ озодлик экан, экан қўрғон, эрк —
Ҳаёт эканини билмабман.

29 июнь, 1996 йил.

ЎЗИНГ ТИК КЕТ

Билолмасман — бу дунёси ҳикматму ё сийму зар?
Тилсимларин очмоқ бўлиб қанча чопмай ҳайронман.
Кошонамни, хос хонамни синчиклаб кўрадилар,
Кўнглим кўрар, кўнглим сўрар бир дўст топмай ҳайронман.

Бир ўй сингди юрагимга худди наштар, худди ўқ,
Йиқилмагин, йиқилганни суяйдиган одам йўқ!

Зоғлар сендан чекингайдир, ҳатто боғлар кетгайдир,
Ўстирганинг учун қуллуқ, сен деб озор чексинми?
Ўзинг ердан кўтарганинг — тоғлар сендан кетгайдир,
Яқинлаб бор, бирор тоши танимаса, ўксинма!

Ҳориб суянмоқчи бўлсанг, боғ қуриган, бодом йўқ,
Йиқилмагин, йиқилганни суяйдиган одам йўқ.

Фақатгина олар дўстмас, берар дўстинг бўлса ҳам,
Ўзинг тик кет, омонатдир, бир устунин ушлама.
Қабргача, ўлимгача борар дўстинг бўлса ҳам,
Ўлимгача ўзинг тик кет, йўлларда ер тишлама.

Адл яша!

Билган ҳолда, кўзларингда мотам йўқ,
Йиқилмагин, йиқилганни суяйдиган одам йўқ!

20 июнь, 1997 йил.

ТИРИК ҚЎНФИРОҚЛАР

Ҳаво истаб тишга чиқмиш бор жонзод,
Бор ҳаво-ю, бор наво Наврўздадир.

Ҳайрон бўлма, жаннат иси қайдан деб,
Жаннат иси онанг кийган бўздадир.

Тузук излаб, тўрт тарафга улоқма,
Асл тузук бобонг тузган туздадир.

Кетган онанг, отанг қайтиб келибди,
Синчков қара, улар ўғил-қиздадир.

Фасли Наврўз ҳар дил қайта кўкласин,
Ҳар дил айтсин, «маним кўнглим сиздадир».

Умр нима — ёниб битар аланга,
Маним умрим — ёниб борар СЎЗдадир.

Комил дўст, баҳойинг баланд, адл бўл,
Не истасанг ўзингдадир, ўздадир.

Бизни ҳимоя этганлар — ўтдилар,
Бугун ҳимоя этмоқлик биздадир.

Биз ўлмасдан Дунё ўлмайди, демак,
Тирик кўнғироқлар Ўзимиздадир.

12 март, 1996 йил.

МЕНИНГ ТЎЗМАС БОЛУ, ПАРИМ...

Ўқ тегди, оҳ, кўнглима бир ўқ тегди,
Чатнаб турган, бозиллаган чўғ тегди.
Билмай қолдим, ер тегдими, кўк тегди,
Муҳаббатми, нафратми ё кек тегди,
Ўқ тегди, оҳ, кўнглима бир ўқ тегди!

Гарчанд чекар дамлар сориг кийиндим,
Улар илдиз, кўкартирган куйимдир.
Бир азобим айтсам бўлдинг куйинди,
Менга шундай мингта азоб, тиф тегди,
Ўқ тегди, оҳ, кўнглима бир ўқ тегди!

Азоб поклаб, бой этаркан кўнгилни,
Доғлар солиб ой этаркан кўнгилни,
Ўқи ўзғир ёй этаркан кўнгилни,
Шундай тик, бехато урар ўқ тегди.
Қонларимда мангу юрар ўқ тегди.

Ўқ тегди-ю, сайрон сайраб бошладим,
Забонимни тошга қайраб бошладим,
Кўнглим ичра йиглаб байрам бошладим,
Бандаданми, худоданми туғ тегди,
Ўқ тегди, оҳ, кўнглима бир ўқ тегди.

Майдонларда ютгунимча қўлловчи,
Тожлар кийиб ўтгунимча қўлловчи,
Қаро ерга кетгунимча қўлловчи,
Ўқ тегди, оҳ, кўнглима бир ўқ тегди,
Яшагайман энди кўнгил тўқ, тегди!

Тегди... шукур, булар бари худодан,
Юксаклардан юксак, нари худодан,
Менинг тўзмас болу, парим худодан,
Садо келди «ўзига тиз чўк, тегди!»
Ўқ тегди, оҳ, кўнглима бир ўқ тегди.

МОҲЛАРОЙИМ, ЧИН ОЙИМ, АЙТИНГ...

Моҳларойим, чин ойим, айтинг,
Ҳамон дардимиз чекасизми?
Бизлар ғамдан тўкилган пайти,
Гўрингизда сиз чўкасизми?

Номард юрса қад кериб, суйгун,
Мард тупроққа берса тўшини,
Тун сизданам қочарми уйқу,
Йиғлайсизми бизга қўшилиб?

Кўзголонни, фитна, тўс-тўсни,
Куйиб ичга ютасизми Сиз?
Кўзғоларми қабрингиз Сизни,
Туриб, юриб кетасизми Сиз?!

Мендан сўрманг, менам сиздай хор,
Кўксим уммон, кўзимда нам йўқ.
Ҳамма тирик, ҳаммада тил бор,
Аммо ҳолинг сўрар одам йўқ.

27 ноябрь, 1990 йил.

ЎЛМАЙ ЮРСАМ...

Кўп ном олдим, энди бир ном олурман,
Сайлаб-сайлаб сархил бодом олурман.
Мен қаламни қачон олгум фарқи йўқ,
Саҳарми ё кеч кирар шом олурман.

Етмагандай кўнгил мулким титгани,
Кўймадилар иморатим битгани,

Мен-чи, юксакларга сафар этгани,
Энди руҳга либос, анжом олурман.

Юрарканман, деб «Иймоним, баландим»,
Бошда сочим қолмагунча таландим.
Қолди фақат қонимдаги талантим,
Ўлмай юрсам ундан инъом олурман.

Оҳ, йўллардан шундай номард борилди,
Муҳаббатим қора лойга қорилди,
Садоқатли бошим сангдан ёрилди,
Ўз қонимдан лиммо-лим жом олурман.

Борим кетди. Кетса ундан нарига,
Осилганман Яссавийнинг барига,
Садо келар, тангрим, кўнглим қаъридан,
Энди синмас Туркий калом олурман.

15 ноябрь, 1995 йил.

КУНИНГ КУЛСИН

Байрам қутлуғ, кунинг кулсин турким — Туроним,
Чин синдиму кўкрагингдан босган чўян тош?!
Жаллод дунё, не ичирдинг, Соҳибқироним
Юз-юз йиллар ерда ётди, кўтаролмай бош.
Кейин туркнинг эркағини армон тиглади,
Аёллари қайта Темур туғмай йиғлади.

Не ичирдинг, Турон тахти — ярқираган ганж
Бўлинди-ю, урвоқларга, қумга айланди.
Бўлинди-ю, меросхўрлар тақдири аянч,
Шаҳзодалар майдалашди, шумга айланди.
Аввал даҳо бошида тож, бобом деб суйдим,
Кейин моли талон-тарож бобом деб куйдим!

Бир одамда бўлар эмиш ризку барокот,
Турон тиғи Сизнинг билан ерга кетдими?

Кетдингиз-у, қуйилдими бу тупроққа дод,
Туркнинг шони Сизнинг билан бирга кетдими?
Ҳатто Сиздай сарбаланд туғ оёқ ости, хор,
Мен дунёга нечун кўнгил қўяй, ҳукмдор?!

Кетдингиз-у, етим ерга қўғди балолар,
Қавмингизни ҳар ўткинчи, ирkit ит қопди.
Сиздан сўнг ҳам келди олтин бошли болалар,
Лек уларни қилич еди, жодилар чопди.
Минглаб кесик бошлар кетди юмалаб, тўзгин,
Сўнг юз йиллаб қон ҳидидан изғиди кузғун!

Бири Машраб — Балҳда қолди дорда осилиб,
Бирин Сибирь, қайинзорда бағрин теши тиг.
Бу излар-ку азал-абад кетмас босилиб,
Бугун шодмиз, қўтарилди поймол ётган туғ.
Туғ остида тирик, ўлик — қурбон кўраман,
Ҳар бирининг кўксида бир Қурьон кўраман.

Иншооллоҳ, ишларимиз энди келгай ўнг,
Ўғлонлари ювар туркнинг кўнгил доғини.
Ким ўйлабди, улуғ Темур шунча йилдан сўнг
Гўрдан чиқиб, болаларин жамламоғини?!
Жаҳонгирга элга қайтмоқ — бахт қутлуғ бўлсин,
Авлодларга қайтган тожу тахт қутлуғ бўлсин!

16 август, 1993 йил.

ГУЛ

Ўйлаб кўрсам, азоб чеккан, сўнган гулман,
Бўронларда қорайиб кўринган гулман.
Фақат завол кўрмагандир илдизларим,
Яссавийнинг мозорида унган гулман.

Фақат ҳамон ҳорғин танзим чўқиларлар,
Қарашларин тешиб ўтар ўқ қиларлар,
«Ҳали ҳолин кўрамиз» деб дўқ қиларлар,
Деманг «аччиқ кўз ёшлари тинган гулман».

Ҳамон эркин ўсмоғимга йўл бермаслар,
Изғиринлар чимдиб кўзим очирмаслар,
Ҳамон улар назарлардан қочирмаслар,
Мен тилло сувларида артинган гулман.

Гарчанд, ҳали сориг эрур япроқ, парим,
Кўклагайман, кўклатгайдир Оллоҳ карим,
Шул сирымдан огоҳ эмас рақибларим,
Мен Яссавий ётган ердан унган гулман.

19 февраль, 1994 йил.

ТУҒЛАРИМНИ ОЛОЛМАЙДИ ЁВ

Сева-сева баланд туғларни
Ҳар тун дафтаримга кираркан,
Яшираркан унга тигларни,
Ханжарларни жойлаштираркан.

Сева-сева байроқларимни
Тунга туйғумни зич экаман.
Экмайдирман унга заримни
Унга қаҳру қилич экаман.

Эркисизлик жон-жонимдан ўтди,
Энди шеърим, ерим, гўрим — гов.
Зич экаман... боролмас ўтиб,
Туғларимни ололмайди ёв...

11 апрель, 2000 йил.

БИР КУН СЕНИ КЎТАРАДИ

Тўғри, бори дардларини айтавермас най,
Кўксидаги доғларини қуш, оҳ яширгай!
Ярадан қон тўкилгандай менинг кўнглимдан
Шеърларим тўкилиб турса, қандоқ яширай?!

Гарчанд гулмас, бировларга тутқазиб бўлмас,
Улар михланиб тўкилган, ўтказиб бўлмас,
Тураверар иссиқлиги, янгилигича,
Ювган билан бу қонларни кетказиб бўлмас.

Эй халқ!

Бизнинг дардларимиз юқумли ғоят,
Юксаласан бизнинг шавкат-шонлардан бир кун.
Бир кун Сени кўтаради бу ғамли оят,
Уйғонасан янги, иссиқ қонлардан бир кун!

6 июль, 1996 йил.

ВАТАН

Бошпанамми, бош паноҳим,
Кўёш, моҳим, манимсан.
Кўнглим куйиб айтар оҳим,
Қайтар оҳим, манимсан.

Намозшомгул, хонгулларим
Ўпади ўнгиримни.
Ялпизларинг — сингилларим,
Сотмайди бир сиримни.

Тўнсам офтобинг иситиб,
Тинсам сувинг жилдирар.
Кўними йўқ қушчаларинг
Айвонимда чулдирар.

Шу қушчалар орасинда,
Мен беш гўдак ўстирдим.
Ҳар бирида Ватан отлиғ,
Озод юрак ўстирдим.

Бир кун тугаб ўлан, айтим,
Олсам қаро ерга йўл.
Туғилганда бошимдайдинг,
Ўларда ҳам бошда бўл!

Ватан!
Шунда оналигинг
Ногоҳ чуқур туйгайсан,
Беш боламнинг кўз ёшларин
Ўзинг артиб қўйгайсан!

6 июль, 1996 йил.

МЕНАМ ЎТДАН ЎТГАНМАН

Туманли тундан келдим. Энди тонгга кетаман,
Узлатда узоқ кечдим. Энди шонга кетаман.
Барорим бир жойдадир. Борарим бир жойдадир,
Туркистондан келганман. Туркистонга кетаман.

Нима фарқ бор, дунёда мангуманми, онийман,
Қаландарлик хирқасин кийдим, бошқасин киймам!
Муҳими, куйиб бўлдим, энди қайтадан куймам,
Менам ўтдан ўтганман. Менам Туркистонийман.

Умр нима, бир лаҳза, ўқдай меҳмон камонга,
Бугун майсадай қошу киприк бўлсам эҳтимол.
Эрта ким билар... балки замонлардан замонга
Турк болалар ўтгучи кўприк бўлсам эҳтимол!

Туманли тундан келдим. Энди тонгга кетаман!

3 апрель, 1997 йил.

ҚАСАМКИ...

Гарчанд тақдирим каж, лоили, сирпанчиқ,
Бўронли йўллардан келаркан юриб,
Тик сўзимни ерга қасамдай санчдим,
Мадори етганлар олгай суғуриб.

Қасамки, мозийнинг чироқларини,
Шуъласи, ҳадиги, титроқларини
Сезмасам, кўр кўрсам кўнглим қаърини,
Тутаб, тентиб юрмай ўчмоққа қасам!

Қасамки, шеър ёзсам маржондай тизиб,
Тўрт турким бир томон кетмаса сузиб,
Жаннат давронлардан кўнглимни узиб,
Дўзах оловида кечмоққа қасам!

Қасамки қонимда Машраб бор, маҳзун,
Мени кўкка тортар у илоҳий ун.
Зикр, ишқ, жунундан айро тушган кун,
Қаландар хирқасин ечмоққа қасам!

Эрк келди,
Эрк келди, кўнглим найдадир,
Дариғ, ҳар улкан тоғ бир кун майдадир.
Бир куни кетсамам руҳим қайтадир
Руҳим, эркини кўриб учмоққа қасам!

3 апрель, 1997 йил.

ТАН ОЛМАСА

Осмонда офтоб ўлсин,
Кўлда майи-ноб ўлсин.
Қабоҳатнинг китоби
Йиртилсин, боб-боб ўлсин.

Пирнинг чин пирлигини
Кўрмаса айб йўқ, кўриб,
Тан олмай турса мурид,
Хор ўлсин, хароб ўлсин!

3 август, 1997 йил.

«УЙФОН» СЎЗИН АЙТГАЧ

*Чиримоқда Сибирда
улуғ турк шоирлари.*

Меҳмед ЭМИН ЮРДАҚУЛ, 1939 йил.

Тарих даштларини гоҳо қуюқ қор ёпган —
Бўлса ҳам-ки, аён бўлган кимлар не чекди!
Беш қиличдай терагини бир болта чопган,
Менинг маҳзун онагинам, ҳолинг нечүкдир?

Сирлар сандиғи очилар, кимлар не деган,
Кимни сотиб, ўзи яйраб ўсган қайси жон?
Бешта ёвқур боласини бир қашқир еган
Менинг маъюс онагинам, бормисан омон?

Балки ҳамон тугамаган бошланган дoston,
Танларига тупроқ эмас соғинчлар ботар.
Ҳамон Сибирь совуғига кўниколмасдан,
Улар бир-бирин кучоқлаб, исиниб ётар.

Улар Абдулла Қодирий, Файзуллоларим,
Акмал Икром, Усмон Носир, тик Чўлпоним-эй,
Кўмир қазиб кўмир бўлган чин тиллоларим,
Улар бешмас, беш юз, беш минг увол жоним-эй.

Авахталар, шахталардан улар берар ун,
Ўйламанг-ки кукун бўлган, кул бўлган тинчиб.
Ер устида эрк туғини биз кўтарган кун,
Улар гўрда бир-биридан олган суюнчи!

Чўлпон бирдан Чўлпонлигин туйиб чопгандир,
Сочдан то тирноғи қадар куйиб чопгандир.
Қамоқ. Зах ертўлаларда яғири чиққан,
Кир беқасам чопонини кийиб чопгандир.

Эрк исини эрта сезган болаларини,
Зулм оқимга қарши сузган болаларини,

Ота арслон елкасида ошиқ ўйнаган,
Она арслон сут эмизган болаларини —

Олдирган эл, улар оддий болами эди,
Курашларда улар осон бердиларми жон?
Усмон «уйғон» сўзин айтгач, ҳушдан айрилди,
Чўлпон айтгач, кўкрагидан келди лахта қон.

Асли кўз ёш, қон оралаб тойиб ўсдик биз,
Қон — ёруғлик. Ёруғландик. Бойиб ўсдик биз.
Қирққанлари, кесганлари сари кучландик,
Қанотларни тагин кенгроқ ёйиб ўсдик биз.

Она элим,
Минг шукурки, қолмадик тунда,
Тилак шулки, қодир Оллоҳ ёнингни олсин,
Ҳар бир боланг Чўлпон бўлиб бош кўтарсин-да,
Ҳурлик туғи азал-абад ўзингда қолсин!

16 март, 1997 йил.

БИЛМАСМИЗ

Биз нечун осмонни кўра билмасмиз,
Чунки ер остига кира билмасмиз.

Тескари бурамиз, дўстлар кетади,
Дарёни тескари бура билмасмиз.

Тўфон битта-битта синдирар бизни,
Ҳатто дарахтдай зич тура билмасмиз.

Балки илонлар ҳам қилолмасди даф,
Сувга балиқдай ғуж кира билмасмиз.

Шайтон кириб олган ич-ичимизга,
Уни руҳ, танадан қира билмасмиз.

Қай вайронаники тузатдик, туздик,
Баттар вайрон бўлди, қура билмасмиз.

Кўз ўткир вақтларда кўрдай яшадик,
Бугун кўзимиз ҳам хира, билмасмиз.

Дунёни билгичдай димоқлар осмон,
Билганимиз шулки, сира билмасмиз.

16 март, 1997 йил.

ЎЛМАСЛИК

Қилич ишга тушар...
Қатл рўй беради!
Аммо олинган бош
Кетади юриб.
Бошлар иссиқ қонин
Ерларга суриб,
«Ўлмайман» сўзини ёзаверади!

Оёқ остдан тўнгат
Олинди, мана
Руҳ дорулбақога
Қайтаверади.
Дорларда шалвираб
Руҳ ила тана
«Ўлмайман» сўзини айтаверади!

Дунё кетганда ҳам
Қонига ботиб,
Бир кун тирик қолар
Бу тирик қасдлик!
Бор бўлсин жодида
Қирқилаётиб,
«Ўлмайман» сўзини айтган Ўлмаслик!

3 июль, 1996 йил.

ҲАҚҚИМ ЙЎҚ...

Биламан, на сийму, на зар кетса ҳам,
Ёнимдан дўстиму дигар кетса ҳам,
Ғамлардан қон бўлиб жигар кетса ҳам,
Кўзга ёш олмоққа менинг ҳаққим йўқ.

Тунги даштлари-ю, дарасидан-да,
Кир-чир ёмғирларин орасидан-да,
Мен овоз бераман кутилмаган дам,
Кўздан йўқолмоққа менинг ҳаққим йўқ.

Ватан, кулсин доим бошингда омад,
Хуш кунинг бўлсам ҳам унутилган хат.
Қўпмасин, бошингда қўпса қиёмат,
Чеккада қолмоққа менинг ҳаққим йўқ.

Босмасин, ёв босса эркнинг роҳини,
Қон билан ёзгайман элнинг оҳини.
Бошим кетганда ҳам жанг кулоҳини
Бошимдан олмоққа менинг ҳаққим йўқ.

16 март, 1997 йил.

«ОНАМ ХУСУСИДА ҚАЙҒУЛАРИМ» ДАН

Бошимдан фалокат тоши тўкилди,
Менга кўп нарсани уқтирди бу ғам.
Мени-ку билмайман, мени не қилди,
Онамни тамоман чўқтирди бу ғам.

Билмам, қай куч билан бу ғамни чекдим,
Қандоғам чидадим ўтмас тифига,
Сочим, тиш, кўрklarим кетди, кўникдим,
Кўнмасман онамнинг кетмоқлигига.

Оҳ десам оҳларим, оққай, эшилгай,
Оллоҳим, сен қодир, мен камни қутқар!

Мен деб ғам ўқидан кўкси тешилган
Чўкиб бораётган кемамни қутқар!

4 март, 1997 йил.

ИНОНИШ

*Шоирлари ҳайқирмаган миллат қондошлари
тупроқ бўлган ўксик бола кабидир.*

Меҳмед Эмин ЮРДАҚУЛ.

Энди ҳайқир,
Энди ҳайқир, ун зўридан
Дарёларинг тошиб келсин.
Маййитлар чиқиб гўридан
Озод кучоқлашиб келсин.

Энди ҳайқир, азон олсин
Туркий дунё қамровини.
Эгик, бағри сўзон олсин
Ердан узиб ўмровини.

Ҳайқир, ўзбек ўздек ўлсин,
Ётлик унут. Чўкмайлик тиз.
Ғолиб, наррашерлик келсин,
Мотлик кетсин, қолдирмай из.

Ҳайқир, ҳайқириғинг ўзгай,
Бу наъра ширин, бол, ахир!
Пайғамбарни ҳам эмизган
Мушфиқ, мунис аёл, ахир!

Ҳайқир, олдинг эркни, тахтни,
Келар бахту барор яна.
Муслмонга Муҳаммадни
Берган Оллоҳ берар яна!

Энди ҳайқир, ун зўридан
Дарёларинг тошиб келсин...

ОШИҚЛИК СИЗДАН ЎТАРДИ...

Ошиқлик Сиздан ўтарди, маъшуқалик бизданам,
Бугун йироқдасиз, дил муз, эрув билмас муз танам.

Бугун ҳижрон довуллари қучогида қалтираб,
Исинмоққа ўт излайман Сизнинг мактуб, сўзданам.

Биласиз-ку қиш қуюни билан ғужғон ўйнардим,
Бугун кўклардан совудим, кўнглим қолди кузданам.

Сиздан айру тушган кундан бор дунёдан айру Мен,
Кетаётган душманданам, келаётган дўстданам.

Ҳижрон сели белдан ўтди, кўксим, бўғзимга етди,
Келинг, мен фарқ бўлмай келинг, айрилмайин ўзданам.

Ошиқлик Сиздан ўтарди, маъшуқалик бизданам...

2 июль, 1998 йил.

ИШОНМА

Кетар йўл бор. Теграсида ўт, гуллар,
Кетмасайдим. Минг йил ўй сурар эдим-
Мен сабрнинг тошидирман. Минг йиллар
Остонадан кетмай ўтирар эдим.
Бир ой кутдим, сочларимга қўнди оқ.
Бир йил кутдим, дармон кетди тизимдан —
Бесабрдир, гулдирайди қалдироқ,
Бесабрлар сўрар ўғил-қизимдан.
Мен сабрли. Мендан оғир тош йўқдир,
Кетмасайдим. Кечиксанг ҳам майлийди.
Мана, артдим. Кўзларимда ёш йўқдир,
Мана, яна сабр отлиғ тўн кийдим.
Йў-ўқ!
Сабр отлиғ тўнлигимга ишонма,
Сабрда тошга тенглигимга ишонма,

Ишонмагил яшнаб турган гул, чимга,
Тагин...
Тагин менинг мангулигимга!
Тезроқ кел!

Кетар йўл бор, теграсида ўт, гуллар...

30 июнь, 1996 йил.

ДАРАХТ ФАРЁДИДАН БЕХАБАР...

Дарахт бардошидан қилса бўлар тож,
Қўрғошин ўйларга чўмиб келган пайт.
Қишнинг эшигига ўзи яланғоч,
Барглар, болаларин кўмиб келган пайт.

Борми бу дунёни кўролгувчи кўз —
Кузатиб қушларнинг галаларини,
Сариқ ҳасрат бўлиб ёйиларкан куз,
Дарахт йўқлаганда болаларини!

Во дариг!
Бу дарахт қандоғ ўлмайди,
Унсиз ўкириғи ер, кўкни бузар.
Дарахт кўз ёшини кўз-кўз қилмайди,
Дарахт ўз ёшини ичга оқизар...

Аёл!
Оллоҳга айт арзу нолангни,
Майли, бешон ва ё бесамар ўтгин.
Фақат
Куз олмасин бирор болангни,
Дарахт фарёдидан беҳабар ўтгин!

2 июль, 1996 йил.

ПАҲЛАВОННИНГ ҲАР АЙТГАНИ

«Дарё ит тегса ҳам ҳалол». Маҳмуд ёзади.
Паҳлавоннинг ҳар айтгани ганждир, тозадир.
Лек, водариф, гоҳи-гоҳи бу чархи дунда,
Дарё — ит теккач, оқмайди, ўзин осад.
Тизимдан дармоним кетиб ўтираман лол,
Итлар гоҳо ғингшир, гоҳо қилиб турар даф.
Мен не дейин, гоҳ арслонни қилган-у поймол,
Итларин қантаролмаган ДУНЁга қараб.

2 июль, 1996 йил.

ЭНДИ КЕТ...

Энди кет!
Кутдирдинг, ёмон кутдирдинг.
Ҳижрон азобини шавқ-ла ютдирдинг.
Йиқилдим. Бошимда устивор турдинг.
Энди кет!

Ҳижрон йўлларида сочилди зарим,
Кутдим ишқим ярим, умидим ярим.
Бир-бир синиб битди қобирғаларим,
Энди кет!

Энди кет. Шавкату шон ортиқчадир,
Чанқаб қулагач, уммон ортиқчадир.
Тиланиб тўкилгач нон ортиқчадир,
Энди кет!

Энди кет. Бошқага дилингни ёргин,
Алвидо, қўнглимда на гина, на кин.
Энди кимга борсанг вақтида боргин,
Энди...
Кет!

7 июль, 1996 йил.

ОНАНГ КЕТМОҚДА

Майса қайта кўклар,
Йўллар қайта ўрлар,
Дарахт қайта гуллар
Кўклам кўк пайти.
Биргина одамлар,
Пешонаси шўрлар
Кетганча кетади,
Келмайди қайтиб.
Атрофда осойиш,
Сокиндир тўрт ёнинг,
Сен шошил, онангнинг
Оёқларин ўп.
Сочлари оқариб
Жим ўтирган онанг
Қайтмас йўлда кетиб
Бормоқда шип-шип.
Сени ўпаётиб
Устинг ёпаётиб
Ширин таъмлар тотиб
Онанг кетмоқда.
Тунда тошдан қаттиқ
Боши ёстиғига
Болишига ботиб
Онанг кетмоқда.
Огоҳ бўл! Қачонки
Биз ундан толамиз,
У қушдай беозор

Учиб кетар жон.
Учарки, учганин
Сезмай ҳам қоламиз.
Қувиб етолмаймиз
Кейин ҳеч қачон!

20 июль, 1996 йил.

МАЖБУРИЯТ

Она, менга не берсангиз
Барин ўтказдим.
Аждодларнинг бор шамойил,
Шеваларини.
Менам Сиздай тинмай
Сабр дарахти ўтказдим,
Тоқат билан тердим
Тоқат меваларини.

Барин бердим, нима бердим
Эслолмаяпман...
Таажжубки, ҳеч вақом йўқ,
Шип-шийдам, хурмен.
Сиздан мерос баланд бўйни,
Озгин қоматни
Қизимга беришга мажбурмен.

12 июль, 1996 йил.

СЕН ЎЛМА ФАҚАТ!

Чида, тўкилмагин, оз қолди йўлим,
Бу ёзганим балки, Сенга сўнги хат —
Сени мен топаман, топмайди ўлим,
Сен ўлма фақат!
Гарчанд қуш, чечаклар кетди терс томон,
Бизнинг шаън боғларда кўпди қиёмат.
Биз қиёматдан-да чиққаймиз омон,
Сен ўлма фақат!
Гарчанд юрагим ўт, билагим бардам,
Ғамнинг тойларини тахладим қат-қат.
Лоладай кетгайман қайғузорлардан,
Сен ўлма фақат!
Ўқдай тик йўлларни қарс бурганимда,
Ўқ томир дарз кетар, оғриқ билмас ҳад!

Фақат,
Сени топай мен борганимда
Сен ўлма фақат!

20 июнь, 1996 йил.

ЎСТИР ХУДО ДЕГАН ШУ МАМЛАКАТНИ

Силкингин,
Ўзингда бир наъра уйғот,
Силкинсин ҳар томир, ҳар зарра, уйғот!
Ўзингни ҳар куни беш карра уйғот,
Жисму жонни уйғот,
Уйғот ниятни!

Бирман деб чекинма, Оллоҳ минг қилгай,
Тор нажот йўлидан кўрқма, кенг қилгай.
Ерсан. У кўтаргай, кўкка тенг қилгай,
Тик тизларга ўзи бергай қувватни!

Мозийдан тилсим шарҳ, хомалар келар,
Тўфонда адашган кемалар келар,
Эзилган, тўзғиган номалар келар,
Ўзинг тиклагайсан бу сирли хатни!

Жазм эт, сарбадорлик кулоҳини кий,
Билмайсан, қонингда қанча сир, ваҳий.
Қонингда қичқирар қанчалаб доҳий
Уйғотмоқлик учун одамиятни!

Сен эй, мизғиб, мудраб бораётган дўст,
У қонлар жисмингни қилгайлар тўс-тўс,
Ҳар лаҳзада уйғон!
Ҳар лаҳзада ўс!

Ўстир худо деган шу мамлакатни!

2 апрель, 1997 йил.

БАЛКИ ГАНЖДИРМАН...

Тошман.

Атрофимда юриб кўрарлар.

Тегиб, у ён-бу ён суриб кўрарлар,

Нимадан иборат ўзи бу тош деб,

Силаб, ўзларига буриб кўрарлар.

Мен ўша тошдирман, оддий бир тош, бас,

Ёшлари кўзида қуриб қолган тош.

Фақат сел, дўл билан улоқиб кетмас,

Ўжар, ўз сўзида туриб олган тош.

Тун авраб айланар, ўргилади тонг,

Оллоҳ, сен уларга мени янчдирма,

Бироқ,

Улар менга бунча гиргиттон,

Ўзим ҳам билмасман, балки ганждирман...

Тошман...

Атрофимда юриб кўрарлар.

13 июль, 1996 йил.

АГАР... СЕНСИЗ

Туяйин,

Мен фақат Сени туяйин,

Сенинг ҳароратинг,

Сенинг қўлингни.

Бошимга гултожлар

Қилиб кияйин,

Сен билан адашиб кетган йўлимни.

Агар йўллар

Сенсиз тўғри йўл бўлса,

Адашган йўлларда топай ўлимни!

12 июль, 1996 йил.

ФАҚАТ... БОБУР ЙИҒЛАГАН

Бошимга ураинми ўтар дунё шонини,
Ў, куйган ўтларимда қайтадан куяйинми?
Гулдан балдоқлар таққан жононларнинг жонини
Бир сиқим тупроқ қилган дунёни суяйинми?

Менинг карвоним ҳорғин, кунботарга оғмоқда,
Элас-элас келмоқда кўнғироқлар жаранги.
Гарчанд бошим устида ой нурлари ёғмоқда,
Ҳолим шу қадар забун, ҳолим шу қадар тангки...

Йўқ, эзгин кўнғимдайин ёришиб борар осмон,
Ёруғ осмон остида, болажонлар, унгайсиз!
Фақат... Бобур йиғлаган... «Бу жаҳонга сифмасмен»,
Шундан у йўқ жаҳонга сиғиш гоҳо ўнғайсиз.

Бошимга ураинми ўтар дунё шонини...

13 сентябрь, 1996 йил.

МОЗОРЛАРИНГ БОР

Қувон-у, кўкларга кетмассан учиб,
Ерга тортиб турар бир торларинг бор!
Фано зардобларин сўнг кунлар ичиб,
Тўшак тортиб ётган беморларинг бор.

Қувон-у кўккамас, ерга қараб оқ,
Ахир йитса кўкмас, ерга йитар тоғ.
Бир вақт чечак сотган, гул сотган бироқ,
Бир вақт виждон сотган бозорларинг бор.

Қайтгайсан. Ўзингни кўкка отиб ҳам,
Эзгин хаёлларга бошинг ботиб, ҳам,
Чунки... ерда, сим-сим йиғлаб ётиб ҳам,
Сени қўлаётган мозорларинг бор.

3 март, 1997 йил.

УНУТМАЙДИ

Унутмас мени боғим.

УСМОН НОСИР

Ҳамма унутганида ҳам
Ерлар, кўклар унутмайди.
Очганимиз кўзлардаги
Қорачиқлар унутмайди.

Сийласа-да шеър, шону шахд,
Гоҳ келди бахт,
Гоҳ кетди бахт.
Тик ташландик. Мўлжалга нақд
Теккан ўқлар унутмайди.

Кўпни кўрдик, куюнганни,
Садақадан суюнганни,
«Оҳ, Оллоҳ!» деб тўйинганни
Кўнгли тўқлар унутмайди.

Гарчанд эдик жони қиллар,
Жанггоҳларда бўлдик филлар,
Эрк йўлида қолган куллар,
Қолган чўғлар унутмайди!

Тўфонларида исиниб,
Бол деб ичдик қор, музини,
Ўпдик. Лабимиз изини
Туркий туғлар унутмайди!

17 март, 1997 йил.

ТУРКИСТОН КЕЛДИ

Юз-юз йиллар ўтаверди, босаверди қор,
Эрк дегани шундай узоқ, бенишон келди.
Сиртмоғида тиллабошлар, саланглади дор,
Аждодларнинг кўкрагидан лахта қон келди.

Эрка кўзин тика-тика кўзи ер ўйди,
Қони билан ёзди, дариг, сўзи ер ўйди,
Гадо бўлди, адо бўлди, ўзи ер ўйди,
Оҳ, не жонлар эрк йўлида қурбон жон келди.

Улар ҳануз гўрларида турар экан тик,
Бу қон бизга ўтган ахир, шундан биз қасдлик,
Бу қарз билан, бу қон билан ўла олмасдик,
Шукур, кўрдик, биз кетмасдан Туркистон келди!

19 март, 1997 йил.

ДИЛ ҲАМ БОШ ТОРТАР ЭКАН

Телба хоҳиш, мажнун ҳол,
Баҳор лабга най қўйди,
Мен йиғлайман, мажнунтол —
Кўнглим гапирмай қўйди.

Тушавергин кўкдан ой,
Баҳор кўтарди туғин.
Мен қандай байроқланай,
Кўнглимга тушди тугун?!

Мен дердим дил чўкмагай,
Дунё хоҳ кенг, тор экан.
Дил ҳам ердан чиқмаган —
Дил ҳам бош тортар экан...

19 март, 1997 йил.

МЕН БИРГИНА СЎЗ ЎСТИРДИМ

Билмам қачон, қандай чуқур кўлларда чўкдим,
Қандай узун, қандай ҳазин дардларни чекдим.
Билганим шу, умрим бўйи экдим, мен экдим,
Туркистоннинг даштларини ёриб чиқар Сўз!

Балки у сўз унаётир ернинг қаърида,
Балки қасамдай тик терак куртакларида,
Улуғ Темур болаларин кўкракларида,
Ота туркнинг юкини кўтариб чиқар Сўз.

Ёв келмасин, келса агар жуфту тоқ бўлиб,
Сўзлар ердан чиқиб келгай, тўсин тоғ бўлиб.
Элимнинг жон жигарига кўзмунчоқ бўлиб,
Дигар¹ига чалғи бўлиб, ўриб чиқар Сўз.

Эрк йўли — кураш йўлидир,
Эрк роҳларига
Чиқар экан гард тегмасин элнинг барига.
Кураш куйин қуйиб элнинг қулоқларига,
Тун бўйи оёқ учида юриб чиқар Сўз.

Оққан бўлсам ҳамки унинг пойида тинмай,
Элга нафим кам менинг деб нечун ўксинмай.
Мен биргина сўз ўстирдим,
Мангу кўз юммай,
Туркий элни балолардан кўриб чиқар Сўз!

6 апрель, 1997 йил.

КЕЧИККАНЛАР

Чинқириги еру кўкни тўлдириб
Ҳовлиққан поездлар вақтдан кечиккан.
Одамзод борини қўйгач олдириб,
Кечикиб оёққа қалққан, куч йиққан.

Мозий эшиклари бир-бир ёпилди,
Бир шуъла кўринмас тим, ғовларидан.
Чўлпондай тик, улкан дарахт чопилди,
Кечиккан дўстлари қуршовларида.

¹ Дигар — бегона, ёт.

Моҳларойим янглиғ ой бормиди ҳеч,
Дунё шундай ҳур, филмонларни кўрди.
Кўрмади бошига тушаркан қилич...
Оломон кечикди... қонларни кўрди!

Кўрди-ю, кўрмагандек ўзларини
Тутиб ўтди улар, оҳ, тўзмадилар.
Ўйиб олмадилар ўз кўзларини,
Ўз қонларин шар-шар оқизмадилар!

Оллоҳ,
Гумроҳ руҳимизга панжа ургайсан,
Ўзинг эшитгайсан бу асрий додни.

Қонларини ўзинг юриштиргайсан,
Кечикканлар сутин эмган авлодни!

7 апрель, 1997 йил.

ХАТО КЕТДИМ...

*Поклайман деб дунёни
Кирланиб битдим ўзим.*

АБДУЛЛА ТЎҚАЙ

Кулган мен эмасман. Менмас йиғлаган —
Сим-сим сирқираган сато, кетдим мен.
Мозий қаърларидан инжу йигмаган —
Бугунга сиғмаган садо, кетдим мен.

Гоҳ тикан кўкларкан гулзорларида,
Кўнглим ерга кирди озорларидан —
Кир-чир қўллар тегиб бозорларида,
Оҳори тўкилган мато, кетдим мен.

Пайдо. Шайдо эдим. Нопойт¹ айладилар,
Баргу хазонимдан байт айладилар,

¹ *Нопойт айладилар* — ўлдирдилар маъносида.

Жайрондай жонимни сайд айладылар
Жоним сайёдларга ато кетдим мен.

Дунёга нурли йўл солмоқчи эдим,
Банди бўлдим. Гарчандки соқчи эдим,
Дунё доғини кетказмоқчи эдим,
Ўзимга доғ тегди. Хато кетдим мен.
Кулган мен эмасман. Менмас йиғлаган...

5 апрель, 1997 йил.

АЙТОЛМАДИМ...

Сизга ишқим юз ишқ эрди, мен бирин айтолмадим,
Юз ишқим-ла юзлашолмай, бир сирим айтолмадим.

Балки сизам кўнглингизга чорлагандирсиз мени,
Чиқдим. Бори четга чиқдим, бир кирим айтолмадим.

Ё кўзу ё сўз бирла ишорат қилмоқ, не тонг,
Ё ошкор, ёйинки бир ёшурин айтолмадим.

Кўкламим кўклар кетиб, ёз бўйи ёзгирдим-у,
Тонг, узун кундуз ўтди, келди тун, айтолмадим.

«Тонгда айтмай, кундуз айтмай эссиз-а, эссиз умр,
Энди тунда айтмагил», деб келди ун, айтолмадим...

2 июль, 1996 йил.

СУЛТОН ҚАҲРИНГНИ БЕР!

«Бу фожиалардан ортиқ таъсирланган султоннинг онаси, аҳли аёли унга юкинди: «Аллоҳни ўртага қўйиб илтижо қиламиз. Бизни Ўзинг ўлдириб асирликдан қутқар!» У ношлож барчасини сувга чўктиришни амр этди».

*Шаҳобиддин Муҳаммад ан-Насавийнинг
«Султон Жалолиддин Мангуберди ҳаёти»
китобидан.*

Султон, қаҳрингни бер,
Қаҳрланайлик,
Сўкилсин осойиш кўнгилнинг чоки.
Султон, захрингни бер, заҳарланайлик,
Бемормиз, бу заҳар соғайтсин токи.

Ёронлар!
Биз ҳам би-и-ир султонланайлик
Унинг йўлбарс руҳин ўзга ўтқариб,
Бўлайлик султонга суюкли қайлиқ,
Султоннинг онаси бўлайлик, ғариб...

Ҳатто
Хаёлидан боряпман ўрлаб,
Бизда-да би-и-ир яшаб, кўқарсин султон.
Дунёга ларзалар соларак гурлаб,
Туркий қавмларни кўтарсин султон!

Қодир Аллоҳ,
Бир бор кечсин шундай ҳол,
Кейин,
Кейин майли, не ғам чекдирсин,
Ёғий оёғида қилмасдан поймол
Бизни онасидай...
Хотинидай бизни...
Дарё сувларида ўзи чўқдирсин.

29 сентябрь, 1998 йил.

ЮКСАЛИШГА МАҲКУМЛИК

Масъулмиз ё
Ё мажбурмиз депмас,
Маҳқуммиз деб бу ҳолга ёндош.

Энди ерда судралмоқ эпмас,
Энди ердан кўтарилди бош.

Боз эгилса,
Бош учар тошдай.
Боз эгилса, биз ўзи киммиз?
Айрилмаслик учун ҳам бошдан
Энди юксалмоққа маҳқуммиз!

Эй чирмашган!
Қудратлан, куч топ,
Юксак дарахт — чақир тикан, ҳўл.
Маҳқумлик бу — муқаррар азоб,
Озодликка олиб чиқар йўл!

29 сентябрь, 1998 йил.

ЮБОРМАЙМАН...

Майсаландим, оёғингни бос,
Лаҳзани йиллайман, ушлайман.
Ёйиламан бўлиб поёндоз
Сени севиб, сени хушлайман.

Ёришиб борадир осмоним,
Лаҳзаларни тишда тишлайман.
Оёғингда поёндозман-у
Нечун учаётган қушдайман.

Гарчандки, йўл ўлим, жар томон
Ўзни қўйсам-да хатарларга,
Ҳали сени

Кў-ў-ўп тўхтатаман,
Юбормайман
Сени жарларга!

29 сентябрь, 1998 йил.

КЕЧАГИ ШАМОЛ

...га.

Бу кечаги шамол, ҳали тинмади,
Бугунги шамоллар атрофида лол.
Ў, унинг дастидан ким ўксинмади,
Кимни куйдирмади бу арслоний ёл.

Тирқираб келаркан тегса барига,
Йўлидан адашиб қумлар қайрилар.
Тегиб тегмай ўтса япроқларига,
Жонона дарахтлар ҳушдан айрилар.

У бир қараганда — кўнгил тўяди,
Тўйдирар дилнинг қир, қияларини.
У бир кишнаб жинни қилиб қўяди,
Дунёнинг жамики бияларини.

Айланиб бир келиб қолсами қўлга,
Борлиқ-да, балиқ-да жонин беради.
Бир айланса...
Ўзин ололмай қўлга,
Тик тоғлар эргашиб кетаверади!

Бу кечаги шамол...
Бугун ҳам борми,
Шундай бир шамоллар, орзу қиларга
Балки бордир...
Балки биз сезмаганмиз
Бу энди аёндир бугунгиларга.

6 ноябрь, 1998 йил.

МЕНГА ДУЧ КЕЛИБ ҚОЛСА...

Менга дуч келиб қолса,
Йўлбарс чиқар инидан.
Шаҳд, сурони йўқолиб,
Сирларидан айтади.

Менга
Дуч келиб қолса,
Пичоқ чиқар қинидан,
Пичоқ ҳовридан тушар,
Пичоқ дами қайтади.

Дуч келди...
Куйди ойим...
Ойдаи юзин бурмади.
(Сени сақлаш учунми)
Менга қодир худойим,
Сени йўлиқтирмади...

29 сентябрь, 1998 йил.

ЎЗИН ТОПМОҚ ИСТАГАН

Мусулмонмиз
Ҳар инсон
Инсон тарафга юрсин.
Бири-бирига пешвоз
Имкон тарафга юрсин.
Аросат саҳросида
Саросар қолмасинлар,
Ё таназзул, ё эса
Шавқ, шон тарафга юрсин!

Дунёни ҳалол ёққа
Бир қадам жилмоғига
Инонсанг, юз қурбон бер,
Юз малҳам бер, доғига.

Инонса, бир җамлада
Қайта тирилмоғига
Сира иккиланмасдан
Қурбон тарафга юрсин!

Талотўп дунё ичра
Тўзим топмоқ истаган,
Минг ёлғонни оралаб
Бир чин топмоқ истаган,
Томирларида юрган
Сўзин топмоқ истаган,
Ўзин топмоқ истаган
Қуръон тарафга юрсин!

Мусулмонмиз,
Ҳар инсон
Инсон тарафга юрсин.

7 ноябрь, 1998 йил.

ДЕМАККИ, СЕН ШОИРСАН

Нафақат...
Ўтсанг ёзиб
Куз янглиғ сўлиб, озиб,
Бозиллаган чўғ босиб,
Қўрдаям җайқиролсанг,
Демакки, сен шоирсан!

Олтинми
Ё олмосда,
Тиғда юролсанг, рост-да,
Итқитса, оёқ остда,
Тўрдаям җайқиролсанг,
Демакки, сен шоирсан!

Нафақат,
Кўтарса халқ,

Кўксингдан итарса халқ,
Пешонанг намақоб, талх,
Шўрдаям ҳайқиролсанг,
Демакки, сен шоирсан!

Нафақат
Зар, зўрларни,
Узсанг, тўсин, тўрларни
Чайқалтирсанг, гўрларни,
Гўрдаям ҳайқиролсанг,
Демакки, сен шоирсан!

2 ноябрь, 1998 йил.

МУЛГИБ-МУЛГИБ УЗУН КЕЧАЛАР...

(«Онам хусусида қайғуларим»дан)

Дунёнинг бор захру заққумин
Битта қўймай тотгоним-онам.
Озғин елка-ёнбошларига
Кўрпачалар ботгоним онам.

Ҳалимажоним — келади деб
Кўзи йўлда қўқарган қушим,
Муштдеккина жуссаси билан
Фусса тоғин кўтарган қушим.

Оқ сочларин ювиб-тарасам
Сочларидай узайганим-а.
Туриб, юриб кетмоқ бўласиз
Чарх ургани, безанганими?

Босмай қўйган оёқларини
Қаттиқ ерни қайириб бостир.
Ёзмай қўйган қанотларини,
Қодир Худо, бир марта ёздир!

Усиз ҳувиллайди кўчалар...
Кўзларимда мангу қолар, жим.
Мулгиб-мулгиб узун кечалар
Оёқларин уқалашларим...

2 ноябрь, 1998 йил.

ЭРК ЙЎЛИ

Бари ёлгон,
Шу йўлгина чин.
Бу йўлда юрмайсан, учасан.
Фақат унда кетмоқлик учун
Ўзинг бор-йўғингдан кечасан.

Отланаркан тонг ёки кечда,
Ичга тўлдир ОЗОДЛИК куйин.
Бор лаш-лушинг бирма-бир еч-да,
Бошдан-оёқ ХУРЛИКни кийин.

Бахтга тўйин,
Керак тамоми
Муҳтожликдан ўзни қутқармоқ.
Худойимнинг тоза йўлида
Қандай байрам кишансиз бормоқ!

Қайиролмас ҳеч ким шохингни,
Қирқилади ғилофу қинлар.
Бошингдаги бахт кулоҳингни,
Бошинг олмай олмасинлар

Олол-
ма-
син-
лар!

2 ноябрь, 1998 йил.

ХУЛОСА

Болам, сени мен эмас
Она арслон эмизди,
Она арслон кўтарди.
Сени эмизаётиб
Миямнинг ич-ичидан
Шундай хаёл ўтарди.
Арслон кўтарган бола,
Илло, тулки бўлмай Сен,
Аянч, кулгу бўлмай Сен —
Бир кун арслон бўласан.
Куш-у қуртларни эшит,
Бурд, бибурдларни эшит
Атрофингга йўласа...
Қанот бергин, бергин пар
Ҳеч ким тушмасин чўкка,
Ҳатто судралган қуртлар
Кўтарилсинлар кўкка!
Сўнг бир хулоса чиқар:
...Қуртлар учса учсин-у
Йўғон тортиб қолмасин.
Қуртлар ўзини Сенга
Тенглаб, йўртиб қолмасин.
Шундай хулоса қил Сен,
Айланиб келганда гап
Қурт қуртлигича қолсин
Арслонга қилмасин даф!

Арслон кўтарган бола...

2 октябрь, 1998 йил.

РУҲИМ КЎТАРАДИ БАЙРОҚЛАРИНИ

Дунё камбағални камситиб, ғажиб,
Тагин бойитаркан бойроқларини,
Руҳим олиб қўяр бошимдан тожни,
Руҳим кўтаради байроқларини.

Қайдаки етимни етиб тишлайди,
Дунё қантармаса каж итларини,
Руҳим юрагимга қаттиқ муштлайди,
Руҳим кия бошлар совутларини.

Топтала бошларкан шаън, ору шонлар,
Кир оёқ остига тушаркан оят,
Бўғзимга келади кўксимдан қонлар,
Руҳим қон ичидан кўтаради қал!

Ният бут. Албатта, етиб бораман,
Бир кун хуш кун келар тонг ранги билан.
Рўзи маҳшаргача кетиб бораман
Қалқон совутларнинг жаранги билан.

27 август, 2002 йил.

ЭСКИ ДЎСТЛАРИМГА

Эски йил ҳам ўтди, тикондир гулдир,
Янги йил қучоғин ишқ билан тўлдир.

Гарчанд ҳар йилнинг бахт, қайғуси мўлдир,
Аларга қайғусин учратма, Худо!

Янги йил янгими қадрдонларсиз,
Эски дўстларим-ей чўкай Сизга тиз.
Йўлларига ҳазрат Али солган из
Хирқаларига лой сачратма, Худо!

Қодирсан, рўёни ростга айлантир,
Мос келмас дунёни мосга айлантир.
Ашаддий ёвин ҳам дўстга айлантир,
Аларнинг кўнглига Сен ботма, Худо!

Шавқ бер-у, ғам берма, ўқинмасинлар,
Қиличдай қадлари буқилмасинлар.
Боғлардай етилган, тўқилмасинлар,
Аларни яйратгил, қақшатма, Худо!

Мадад бер, сал ҳорғин учмоқларида,
Ёй турма, тойдирма кечмоқларида.
Янги йилнинг янги кучоқларида,
Эски дўстларимдан ажратма, Худо!

То ўлим келгунча юрсинлар гур-гур,
Қадамидан шамол ўтиб турсин ҳур.
Ёлғиз кетар кунни орқароққа сур,
Аларни тариқдай сачратма, Худо!

19 декабрь, 1998 йил.

ИНСОН АСЛАН БУЮК

Инсон аслан буюк, аслан бечора...
Оҳим дилингизга йўл топса зора.
Қўлингиздан келса қилманг овора,
Шул ёлғиз инсонни тухматга берманг!

Бир-бирини селу тошқин қўллайди,
Қайда бўлса етиб, шошқин қўллайди.
Бир-бирини бўри, қашқир қўллайди,
Сиз уни синовга, муҳлатга берманг!

Кўпдир замонларнинг қимор ўйини,
Қирқадир одамнинг эни-бўйини —
Қўлингиздан келса кўринг тўйини,
Уни ҳар қандай дор, хилқатга берманг.

Ўчмас деб ишонинг босган изига,
Паноҳ деб ишонинг ўғил, қизига.
Ўзига ишонинг, фақат Ўзига,
Тушунтириш хати, тилхатга берманг!

Нопок дунёсидан кетмасин тўйиб
Десангиз юрагин гижимлаб, ўйиб,
Йиллар бўйи ўтмас пичоқда сўйиб
Қадрсизлик деган калхатга берманг!

Инсон аслан буюк, аслан бечора...

27 апрель, 1999 йил.

КУЙГАН НАРСА ҚАЙТА КУЙМАСМИШ...

Куйиб бўлган нарса куймас қайтадан.

РАУФ ПАРФИ

Куйган нарса қайта куймасмиш, мен лол,
Сиз не учун қайта куйиб борасиз.
Кеча либосингиз эди ул аёл,
Бугун бошқасини кийиб борасиз.

Эртага уни ҳам ташлайсиз ечиб,
Ул нафис туйғудан маҳрум бўласиз.
Ва бир кун, баридан мосуво, кечиб
Яланғоч кетмоққа маҳкум бўласиз.

5 май, 1981 йил.

МУҲАММАДНИНГ ЎЛИМИНИ ЭСЛАБ...

Бошимни эгиб қуйи
музлаб қолдим далада,
Қизғалдоқ йиғлар юм-юм,
жайрон йиғлар жалада.

Қизғалдоқни ўзимга
ийдиролмай куяман,
Жайронга иссиқ
кийим кийдиролмай куяман.

Бинафшанинг сасини
тинглаб маъюс қия, қир
Кўтармай бошчасини,
йўқлайверар кимнидир.

Ёмғир йиғлаб ёзар хат,
йиғлаб эгилар қайин
Хаёлимда Муҳаммад
шу бугун ўлгандайин.

8 февраль, 2002 йил.

“ЎУЛДАДҲРАМАН”

китобидан

(2006)

*Қирқ йил ўтди. Мен тез бораман,
Ранжимангиз. Гuvoҳ еру кўк.
Фақат олдин хат юбораман,
Хатни... ҳали ёзолганим йўқ.*

ЕРДА ҚОЛГАН СЎЗЛАРИМ

Ўзни урдим ўтга-ю, чўққа.
Кимга ботдим,
Ким менга ботди.
Гоҳ байроқдай юксалдим кўкка,
Гоҳо поймол ерларда ётдим.

Давом этгай ҳали бу жангим,
Бас келгайман зару зўрларга,
Қанотимдан айирма, Тангрим,
Киргунимча қаро гўрларга.

Кирганда ҳам тинмас бўзларим,
Бўлар улар шараф ё шарар.
Менинг ерда қолган сўзларим
Болаларни кўкка кўтарар!

11 июль, 2002 йил.

* * *

Тоққа кетди, чўлга кетди карвоним, аммо
Гўдаклигим ўтган дала-гузни топмадим.

Сурув-сурув бўлиб ўтди даҳшатлар, бахтлар,
Кўй суруви ортидаги изни топмадим.

Кейин хушрўй бўлгандирман ва лекин ўша
Оқи — оқ, қизили — қизил юзни топмадим.

Атрофда ёр-жўраларим гужгон бўлди-ю,
Мен деб юкни олар белни, тизни топмадим.

Онажоним, излаб ёшим бир жойга етди,
Аммо Сиздан келадиган исни топмадим.

13 июль, 2002 йил.

ОНА ЭЛИМ

Она элим дўстингга дўсту
Душманингга хавфу хатарман.
Жилғалардай чулдираб ўсдим,
Илдизингдан келган хабарман.

Ёнган они ё сўнган они,
Кетган борми меҳрингга қониб,
Тонготарда сен деб уйғониб,
Кунботарда сен деб ботарман.

Болам дединг ҳар коримда ҳам,
Кувончиму озоримда ҳам.
Бир кун... бир кун мозоримда ҳам
Сени суйиб ўйлаб ётарман.

Сув сўрасам Сен узатдинг бол,
Бир гунчанг ҳам кетмасин увол.
Билмагин деб тоабад завол,
Боғларингга бўйлаб ётарман.

Камон, ўқли бўлгин, бўлма кам,
Гўдакларинг кўрмасин деб ғам,
Ёнимдаги шерикларга ҳам
Пичир-пичир сўйлаб ётарман.

13 июль, 2002 йил.

МИЛЛИЙ ВИЖДОН КЎТАРСИН

Ер тортса гар бағрни
Томирда қон кўтарсин.
Ер шоҳлаган сағирни
Суяб, осмон кўтарсин.

Тиклаб яна тикларни,
Уйғотсин сулукларни,
Қабрдан-да ўликларни
Миллий виждон кўтарсин.

Ҳар халқни ҳар банд-бандда
Турмоғи-чун баландда,
Яссавий, Нақшбанддай
Миллий туздон кўтарсин.

Шу туздонлар бериб туз,
Учсак-да бўш қанотмиз.
Оллоҳга чўкармиз тиз,
Бизни биздан кўтарсин.

Ер тортса гар бағрни
Томирда қон кўтарсин.

24 февраль, 2002 йил.

ЎНГ ҚЎЛГА ҚАСИДА

*«У чўнтагидан бир ғижимланган қоғоз олиб узатди.
Узатган қоғозни тиззамга қўйиб ғижимини ёздим.
Унда ёзувни энди ўрганаётган болаларнинг машқига
ўхшаш қинғир-қийшиқ ёзувлар бор эди.
Ёзувни бир амаллаб ўқидим:*

*«Меҳнатни ўнг қўл қилади,
Тилло соатни чап қўл тақади».*

*Бу икки сатр Шухратнинг таржимаи ҳоли эди...
Бу икки сатр Шухратнинг орзу-армонлари эди...
Бу икки сатр ўксук қалбнинг аламли нидоси эди...»*

Саид АҲМАД

Шухрат бобо, дунёнинг қир,
Ўр иши ҳайратлидир,
Кўзи очиқ, баъзан қилган
Кўр иши ҳайратлидир.
Сизни ҳар ким ҳар хил кўзда
Кўриши ҳайратлидир,
Гарчи дунёдан ўнг тараф,
Ўнг қўл билан ўтдингиз,
Бошингизга ёққан қорлар,
Мўл-мўл бўлиб ўтдингиз.

Аввал уруш, сўнг қатағон,
Бири-биридан оғир кун.
Сўнгра тинчлик, тинчу совуқ,
Бир-биридан кир кун.
Ирода ҳам темир эмас,
Тилдан қолдингиз бир кун...
Тинч кунлар ҳам қай нокаслар
Юрагингиз емади.
Ёна-ёна кул бўлдингиз...
Биров «кимсан» демади.

Агар назар ўнгдан тушса,
Ҳар иш мумкин экан-ку,

Ўз ўрнига тушар экан,
Ҳар фишт, мумкин экан-ку,
Қабрданам бош кўтариб,
Енгиш мумкин экан-ку!
Ғолиб бобом, қабул этинг,
Шоннинг тўзмас патини.
Ўнг қўлларнинг Сизга ёзган
Табрик, тиловатини.
Қадру шуҳрат юлдузларин,
Сийрак кўрган кўзга шон.
Авжи гуллар чоғларинда,
Сориф тортган кузга шон.
Ўксик бобом, Сизга шон-а,
Ғолиб бобом, Сизга шон!
Иншооллоҳ, энди мангу
Гуллагайсиз, бобожон.
Ер остидан туриб бизни
Кўллагайсиз, бобожон!

4 август, 2003 йил.

ОЗОДЛИКНИ БЕРИБ КЕТИНГ

Келдингизми...
Дунё оқу қора ранглар,
Шул рангларга кириб кетинг,
Тўймай қолсин кузатганлар —
Босиб-босмай юриб кетинг.

Юк бўлса гар, бахт юк бўлсин,
Баргларингиз кўм-кўк бўлсин,
Кўзларингиз қуруқ бўлсин —
Сархушликдан эриб кетинг.

Томирларни ўчлантириб,
Бурчлантириб, кучлантириб.
Қайғуларни кичрайтириб —
Кўкракларни кериб кетинг.

Ёриқ, дарз топмасин ёғий,
Болангизнинг боллашмоғин,
Элингизнинг эллашмоғин-
Тайинланг. Буюриб кетинг!

Фақат ерни мола қилиб,
Умр ўтмасин вола қилиб,
Болангизга бола қилиб —
Озодликни бериб кетинг!

6 апрель, 1997 йил.

ҲУРРИЯТ ТОЖИ

Не фидолар ўтди бу йўлда унут,
Менам йўллардаги битта фидоман.
Ҳайқираман, жонмас, эрк тожингни тут,
Бугун ҳайқириққа дўнган нидоман.

Ҳамон қон томади яраларимдан,
Ҳамон қизартирар изларим қорни.
Менинг бу ҳайқириқ, наъраларимдан
Сергак тортаётган бир бола борми?

Бу бола биларми бошидаги тож
Ўзига келгунча кимлардан ўтган?!
Бу тожни Қодирий юпун, яланғоч,
Ялангбош, қонига бўялиб кутган.

Қиличлар ўйнаган хор бошларида,
Гарчанд, бугун сен тахт, шонни кўрасан.
Синчиклаб қарасанг тож тошларида
Силқиб оқаётган қонни кўрасан.

Унутма, бу юрт қон — шонларнинг юрти,
Бу бахтга қон билан тўлангандир бож.
Не олтин бошларнинг хоқини кўрди,
То Сенинг бошингга қўнгунча бу тож!
Унутма!

19 январь, 1997 йил.

ИЖОД СИРИ, ИШҚ СИРИ

*Устоз Ойбек бир гал «Ёлғизмен, ёлғизмен,
шундай ёлғизмен», деб изтироб чекадилар. Бир гал
«Мен шеърият министрима» деб ҳаволанадилар.
Яна бир гал ўзларининг суюкли аёли «Ойбегим менинг»
китоби билан Ойбекнинг яна бир ҳайкалини тиклаб
кетган Зарифахонимга ёзган ширин, ошиқона
хатларининг охирида, «тентак руҳдан салом»
деб қўядилар... Шундай одамни севмай бўладими,
шундай отани, шундай ўғилни севмай бўладими?!
Ойбекни севиш абадиян давом этади,
Ойбекни ўқиш абадиян давом этади.*

Устоз Ойбекка.

Бу катта-катта кўзлар кўзми ё катта исён,
Дунёнинг гоҳи майда ишларидан ҳайратда.
У минглаб харсангларга урилиб синмаган жон,
У уриб турган юрак ўзи қолдирган хатда.
Айтилмаган сўзларнинг қолмоғига офарин,
Тилсиз сўзлаб... дунёни олмоғига офарин!

Кўзлар чақнар... кўнглимга ёмғир кирар, дўл кирар,
У ўтган даҳаларга бошлайди менинг йўлим.
... Йўлчи жасади узра Шокир ота гулдира:
«Унсин болам, қайғурма, бу жуда катта ўлим».
Катта қувонч ва катта йиғи бўлиб ўтдингиз,
Халқимнинг бошда тутган туғи бўлиб ўтдингиз.

«Кумуш ўлиб қолди», деб қон йиғлаган Қодирий,
Гулнор ичган захардан сизам ичиб қўйгансиз.
Мен-ку ҳануз тушунмам, ижод сирин, ишқ сирин,
Сиз тушуниб суйгансиз, сиз тушуниб куйгансиз.
Куйиб кул бўлмай ўзни қай ўтларда ёқдингиз,
Ўлган Йўлчига қандоқ ишқ узугин тақдингиз.

Йўлчилар, Навоийлар порлаб яшади Сизда,
Ҳақ деб чопган элчига тўлди олди-ортингиз.

Дардига дарддош юрак асраб кўкрагингизда,
Ватаним деганларнинг энг олдида бордингиз.
Юрт юкин кўтардингиз катта жонингиз билан,
Эътиқоди тик Ўктам, Анорхонингиз билан.

Бордингиз шу саф учун иккиланмай ўртаб жон,
Бор бисот «наъматак»дай гулингизни бердингиз.
Кейин... билмадик, бизни не бир гафлат босган он
Қай қабоҳатга бийрон тилингизни бердингиз.
Мунис халқимга ҳам бу бўлгай мангу сабоқ, ун,
Бошқа бийрон тилларин эҳтиёт қилмоқ учун...

Бугун ҳам раиятда муддао ўша-ўша,
Ки ҳар оддий инсонга эссин нажот шамоли.
Биз ҳам худди Сиз каби у билан жигаргўша,
Бугун ҳам буюк орзу — кўрмоқ инсон камолин.
Шу бирликка ўргатган Сиздек ҳар шон ўлмагай,
Сиздек Даҳо ўстирган Ўзбекистон ўлмагай.

ОНАЛАРИМИЗ

Ой нимадир, бизлар ой эдик,
Соҳиб ақл, ҳур чирой эдик.
Ҳаммадан тик, қайтмас бой эдик,
Токи тирик, токи хиромон —
Чўлпон экан оналаримиз.

Ўқ ўтмасди кўкрагимиздан,
Ёвларимиз келмасди тиздан,
Исинардик ўт ёқиб муздан,
Токи тирик ўлим билмас жон,
Қалқон экан оналаримиз.

Чанг солмасди ёвуз қашқир, барс,
Рақибларам чиябўри тарз,
Юрак синмас, кетмас эди дарз,
Токи тирик, ёвга беомон
Кўрғон экан оналаримиз.

Воҳ бошланди қўрғонсиз кунлар,
Ичга урди ўт, изғиринлар.
Кимда қасос, кимдадир кинлар,
Билмай қолдик, қай сабаб, қачон
Ҳар ён тарқаб кетдик баримиз.

Ой нимадир, бизлар ой эдик.
Чўлпон экан оналаримиз,
Қалқон экан оналаримиз,
Қўрғон экан оналаримиз...

11 ноябрь, 2000 йил.

БУ — БИЗ ЎЗБЕКЛАР

Боболар фаромуш, кўриб сиртмоқ, дор,
Асрдан асрга ўтди юпун, эгик, хор.
Сарсон шамоллар-да увлади зор-зор:
Биз киммиз?

Бу — биз, шамол янглиғ изиллаб чопган,
Сибирь, қаҳратонда бир-бирин ёлган,
Минг аср ўтса ҳам аждодин топган,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Таҳқирлаб фақир у хоқонларини,
Жаҳолат ёндирган Ҳўқандларини,
Ёғийлар тунаган олтин, зарини,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Бобурлари кетган «Анда жоним»лаб,
Нодираси куйган «Хонумоним»лаб,
Ҳар бало-қазога митти жони даф,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Чиқишмай ўр бола, зўр болалари,
Осмонларни тутган оҳ, нолалари,

Қонлардан кўпчиган тупроғин қаъри,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Тарихдан қолган мисоллар етарли,
Қирпичоқда қадди доллар етарли,
Пушаймонлар етар, уволлар етарли,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Шукур, бугун бошда ҳурликнинг тожи,
Аммо Сурхонда ёв қолса ўт очиб.
Мендек Шошда юриб оқарар сочи,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Шукур, бугун ҳурмиз, барчамиз озод,
Кўнгил ўйларимиз, дарчамиз озод,
Бугун Темурларин қилаётган ёд,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Бобомерос бизга дунёга чиқмоқ,
Фақат орамизда бўлмагай сой, тоғ,
Бизни бирлаштиргай ОЗОДЛИК — БАЙРОҚ,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Бир-бирин қувватлаб, бир-бири томон
Талпиниб яшаркан ҳар муслим, ҳар жон,
Ҳумо қушдай ўтдан чиққувчи омон,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Аёлларин ишқ-ла ҳоритадиган,
Эркакларин сочин қор эритадиган,
Навойдек — доно қаритадиган,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Кесилган тилимиз, динимиз топдик,
Сергак тортдик, оға-инимиз топдик,
Ёлғон ранглар кўчди, чинимиз топдик,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Бугун Оллоҳга юз тутаётган халқ,
Тикланиш тарихин битаётган халқ,
Асрдан асрга Ҳақ деб ўтаётган халқ,
Бу — биз, Ўзбеклар.

Қонлар кўп тўкилди, энди келгай шон,
Бугун, асрдан асрга ёвқур, беоармон,
Кўздай Сарбон билан ўтгувчи карвон,
Бу — биз, Ўзбеклар!

МУҲАММАДНИНГ ЙЎҚЛОВИ

Бу қулаган тик теракми,
Бўйларингми, Муҳаммад,
Чумолидай одам босар,
Тўйларингми, Муҳаммад?

Тўйинг бўлса менам борай,
Нечун дилим ёрасан,
Нечун ортга қарай-қарай.
Ўзинг кетиб борасан?

Сен кетдинг-у бор дунёси
Бўшаб қолди, укажон.
Онанг сени туғмаганга
Ўхшаб қолди, укажон.

Онаизор, дўсти жондан
Кетмаганинг чин чиқар,
Аммо қачон Андижондан
Энди сендай кун чиқар?

Андижонда кўтариб қад,
Шошга шошиб ботдингми?
Элкезарим, энди абад
Турмас бўлиб ётдингми?

Шундай эрта бошлаб, эрта
Сен тиндингми, жигарим,
Ҳеч ким ета олмас ёғоч
От миндингми, жигарим?

Олддаликка қасдма-қасдлик
Бу тақдири ростми, ё?
Ҳеч кимсага етказмаслик
Даҳоликка хосми, ё?

Даҳо бўлмай кетгин, укам
Қани даҳо бўлмасанг,
«Опажон», деб юрсанг қани,
Қани эди ўлмасанг?!

Кўзи ёшли, кўксин чоклаб
Жайрон ўзин тиглайди.
Қабринг узра қизғалдоқлар
Қизларингдай йиғлайди.

Юракларда юрагини
Оҳ, олдиндан билган қуш.
Ҳар ўзбекниг юрагини
Ўзиники қилган қуш.

Йўқлаганда бағрим тилик,
Тилик-тилиқдир жоним.
Мустақиллик байроғини
Кўтарганим, полвоним.

Кетар чоғинг айтмадинг-а
Бирор сўз ё бир нидо.
Ҳавзи кавсар бўйларинда
Учрашгунча, алвидо!

Гарчанд полвон эдинг бийдай,
Қуш бўл, чим бўл, энди Сен.

Ер остидан Яссавийдай
Қўлловчим бўл, энди Сен!

Бу қулаган тик теракми,
Бўйларингми, Муҳаммад?!

ОЗОДЛИКНИНГ ҚЎЛЛАРИ

Онанг каби ўзинг билан
Уни олиб юр,
Боланг каби бир қадам ҳам
Кетказма нари,
Бу дунёни фақат
Унинг билан баҳам кўр,
Мангу, қўлларингга туташ
Турсин қўллари.

Дунё бир кам, ҳар хил келар
Аллоҳнинг куни.
Бош устингда бир кун қайғу,
Бир кун гуллар шон.
Онасииз ҳам, боласииз ҳам
Яшаш мумкин-у,
Озодликсиз яшаш
Мумкин эмас ҳеч қачон!

21 июль, 2000 йил.

БУЛАР — ВАТАН ҚОРОВУЛЛАРИ

Бу дарахтлар дарахт эмасдир,
Лаҳза сайин ўсиб турмаса.
Юртга ўтар совуқ шамолни,
Қалқон бўлиб тўсиб турмаса.

Ўтиргандай чордона қуриб,
Тасбеҳ тизиб бобокалоним.

Бу ўтирган тоғ ҳам тоғ эмас,
Қай бурчидан бўйласа ганим.

Менинг айтар сўзим сўз эмас,
Ёвинг билан қилса мураса.
Бу дала ҳам дала-туз эмас,
Рақиб қадам босиб юролса...

Бехавфман деб дарё ёнида,
Гарчанд бизга тинмай гув-гувлар.
Ёвга асл аскар қонидай,
Бирор сирни айтмас бу сувлар.

Тўнкарилган каскадай бу тош,
Не бошларни ўлимдан сақлар.
Сарҳадларда қораймоқда қош,
Сергак тортар гулу гиёҳлар.

Бургути ҳам ёвга чов урар,
Кўр қилади учиб куллари.
Булар оддий мавжудот эмас,
Булар — Ватан қоровуллари.

Бу туйғулар руҳга ботибди,
Ватан, камлик қилса бир жоним,
Соқчи бўлиб ўсаётибди
Уч жангари, ёвқур ўғлоним.

Бу дарахтлар дарахт эмасдир...

17 апрель, 1995 йил.

ВАТАН ЖИМ ТУРАДИ

Ватан жим туради, аммо у ҳақда
Тоғдан тушиб келган тош Сўз айтади.
Бир садолар келар жим-жим куртақдан,
Осмондан келган қуёш Сўз айтади.

Ватан жим туради. Байроғи — ёниб,
Бошидаги туғи айтади Сўзни.
Мозийлардан келиб, чир-чир айланиб,
Момомнинг урчуғи айтади Сўзни.

Ватан жим туради. Саболарининг
Найларга қўшилиб бўзлари кўпдир.
Саратон. Даштдаги боболаримнинг
Пастак чайлаларин сўзлари кўпдир.

Ерда бундай гўзал ер йўқ, ой йўқ, деб
Кўнглим бир ойдинлик юқтириб турар.
Ётмоққа бундан-да иссиқ жой йўқ, деб
Онамнинг мозори уқдириб турар...
Ватан жим туради...

29 июнь, 2002 йил.

ОТАМ МЕНИНГ

Кузакларим, баҳорларим эрта келган,
Баҳорларда олқорларим эрта келган.
Кутмаганда бол, қорларим эрта келган,
Умнатқулбой — эрта кетган отам менинг.

Кўш қавиқли тўнларини тўздирмай ҳам,
Довруқ солиб, келганини сездирмай ҳам,
Сувларида ўрдак, ғозин суздирмай ҳам,
Тўхтаган сой — эрта кетган отам менинг.

Кўксин яралаб турса ҳам не нокас, кир,
Юкка елка тутаверган мисоли қир,
Мингта ўқдан чайқалиб ҳам умрида бир,
Тутмаган ёй — эрта кетган отам менинг.

Ў, дўстлар-а, отам-ку ҳеч ёзғирмаган,
Айтмаган ҳам кўнглидаги бор сирлардан,

Фақат... бошга ёққан дўлу ёмғирлардан
Чўккан сарой — эрта кетган отам менинг.

Ота десам, кўксим сим-сим қирқилади,
Бу сўз икки дунёимни бир қилади.
Шу сўз мени ер қилади, шеър қилади,
Умнатқулбой — эрта кетган отам менинг.

21 июнь, 2002 йил.

ЎЗБЕКНИНГ

Узун тунлар ойларданам уёлган
Аёллари толса севилиб толган,
Қора кўзи бор юракка ишқ солган,
Тоғлардаги жайронидир Ўзбекнинг.

Ойбарчини — бор Барчиндир,
Эртакмас,
Алпомишдан туғ олмаган эркакмас,
Дўст юкига елка тутиб, тоғи — паст,
Ҳама олам ҳайронидир Ўзбекнинг.

Уйларида гичирлайди ҳамон синч,
Нодираси мозорида ётсин тинч,
Ҳар боласи то сўнгги дам юкинги,
У бир Каъба — вайронидир Ўзбекнинг.

Билмам. Оллоҳ гул берганми, хас берган,
Не бўлса ҳам дилин сархуш, маст берган,
Нодирага каниз бўлиб сас берган,
Ҳалимаси, бийронидир Ўзбекнинг.

5 июль, 2002 йил.

БИЗНИНГ ЗАМОНЛАРДА ҲАМ

Ўпаман байроғимни. Юксалган иймонимни,
Арзигайдир мен уни йўлларида бош қўйсам.
Арзигайдир бахш этсам Худо берган жонимни,
Арзигайдир мен уни ичим, сиртимга кийсам.

У оддий байроқ эмас. У деб эллар куйинган,
Кўтарилса «миллий шон», тушса «миллий оҳ»дир у.
Душманига бермасдан ўлганидан кейин ҳам
Нажмиддини Кубролар ёпишган байроқдир у.

Байроқ бугун ҳам иймон-иймон сотилмағайдир,
Қон кечган урушлар ё омон-омонларда ҳам.
Иймон йўли битта, у қайта ўтилмағайдир,
У деб жондан кечарлар бизнинг замонларда ҳам.

24 февраль, 2002 йил.

ЭРКДАЙ КЎТАРИЛАМАН

Менга ерда тур дейдилар,
Мен жойимдан жиламан.
Мен жойимдан қўзғаламан,
Эркдай кўтариламан.

Улар мени ерга урар,
Мен осмондан келаман.
Мен жойимдан қўзғаламан,
Эркдай кўтариламан.

Юрагимда қанот ўсди,
Учмасам тўкиламан.
Мен жойимдан қўзғаламан,
Эркдай кўтариламан.

Тор қафасни синдирганман,
Кўкда кўксим тиламан.

Мен жойимдан қўзғаламан,
Эркдай кўтариламан.

Кўйлагим қон. Худди қизғиш —
Байроқдай туюламан.
Мен жойимдан қўзғаламан,
Эркдай кўтариламан.

Эрк қушлари тўккан қонлар
Бекор кетмас, биламан.
Мен жойимдан қўзғаламан,
Эркдай кўтариламан.

11 июль, 2002 йил.

ЎЗИ КЕТДИ

*Сурхондарё. Давлат чегараларини
ҳимоя қилишда қурбон бўлган йигитларга.*

Қулунларим, беташвиш, бедард болалар,
Кипригига қўндирмаган гард болалар,
Ота-ерга қалқон бўлган мард болалар
Оталар сорлочин, асраб, ўзи кетди.

Ғирот бўлмоқ орзусида чопганларим,
Киндик қони томган ерни ўпганларим.
Оналари тилаб-тилаб топганларим,
Оналар оқ сочин асраб, ўзи кетди.

Синглим деса, юраклари куйганларим,
Сингилларни кўз устига қўйганларим,
Куёв тўнмас, тупроқдан тўн кийганларим,
Сингиллар гул тожин асраб, ўзи кетди.

Сиз ҳаммани асрадингиз, шунқорларим,
Сизни асролмадик, шундан кўнгил ярим,
Жаннати ҳур-ғилмонларга қовуштириб,
Унда сизни асрагайдир Оллоҳ Карим.

Бунда қолган барча сиздан куч олади,
Қасос қанот бўлса ер ҳам учолади.
Ҳар бир ота Мангуберди бўлар энди,
Ҳар бир сингил Тўмарисдай ўч олади!

Қулунларим, ёв инига ўт кетди денг,
Эркнинг қашқирлари мажруҳ, мот кетди денг,
Ҳар бирингиз учун мингин ер ютмаса,
Кўнглимизда Маҳшаргача дод кетди денг!

Қулунларим, беташвиш, бедард болалар!

ТЕЛЕФОН

Ногоҳ Сизни кўргим келди, энгашдим,
Номерингиз шошиб тердим, тезладим.
Бирдан... бағрим тупроқ билан тенглашди,
...Сизнинг ўлиб кетганингиз эсладим.

Телефонлар... биз ўтгач ҳам кўнгли хит,
Анчагача етим бўлиб юради.
Бир кун менинг номерим ҳам шу тахлит
Битта дўстнинг фикрин адаштиради.

6 декабрь, 1986 йил.

ТУРКИСТОН ТУПРОҒИДА

... Баъзан Машраб саланглаб, осилиб турар Балҳда...
Хотиротдан жунжикиб, бўғзим бўғилиб талҳда:
— Иншоллоҳ, — дегайман, Машрабин сўрар халққа, —
Тикилмагай энди дор Туркистон тупроғида.

Бугун кўнглига тушган барқ бизни кўтаради,
Фисқу фужур кирмас дил — берк, бизни кўтаради.
Оллоҳдан умид шулки, эрк бизни кўтаради,
Қизармагай энди қор Туркистон тупроғида.

Энди бойи бир-бирин кўзин чўқиб кетмагай,
Шоирлари бир-бирин сўзин чўқиб кетмагай,
Бирин чоҳ дарёсида бири чўқиб кетмагай,
Йўқ денг поймол, йўқ денг хор Туркистон тупроғида.

Энди боғ булбул қолиб зоғини сайламагай,
Кўнгилни ёйламагай, кўз ёшни сойламагай.
Энди гижжак инграмас, най нола англамагай,
Энди йиғламагай тор Туркистон тупроғида.

Деманг бири Чин-Мочин, бири Дашт-Қипчоқ бўлгай,
Бир-бирининг юкига елка тутар тоғ бўлгай.
Ҳар бири бўлмаганда Муқанна, Широқ бўлгай,
Ҳар муслим тик сарбадор Туркистон тупроғида.

Энди турмоқ онидир, эй энди тикланмоқ они,
Энди дунё кўражак туркий эл қалққанини.
Энди болаларига бало келса, қалқони —
Соҳибқирон туғи бор Туркистон тупроғида.

Энди эркнинг ҳавоси дала — тузни ўстирар,
Иншооллоҳ, кўнгилда энди эркдай дўст турар.
Энди ерпарчинмасмиз, энди бизни ўстирар
Амир Темур руҳи бор Туркистон тупроғида.

18 февраль, 2000 йил.

МЕНИНГ ҚАЙДИМ

Байроққа юрагингизни
Кўшиб илинг.
Байроқда тоабод ўчмас
Ўт бор, хат бор.
Ерга эмас, кўкка қараб
Сиз интилинг.
Байроқда кўтариб кетар
Бир қудрат бор.

Дил — байроққа айлансин,
Бу менинг қайдим.
Кўтарилса Дуннинг йиртгич

Дўли етмас.
Айланса у қушдай
Ердан баландлайди.
Ҳар пасткашнинг,
Ҳар майданинг
Кўли етмайди.

Байроққа айлансак,
Тошкан,
Урганчда ҳам
Элига омонлик тилар
Байроқларга.
Қуллуғ боши кўкка
Етиб турганда ҳам
Оёғида эл йиғилар
Байроқларга.

8 июль, 2002 йил.

МАРТАБА

Ботирлар ўтган Ватандан
Ботирлар чиқсин, Худо.
Англасинлар, бор синоат
Бор сирлар чиқсин, Худо.
Улуғ оналардан мерос
Мартабамиз оналик.
Биз тебратган бешиклардан
Бобурлар чиқсин, Худо!

ТУШ

Мен тушимда қонли қўлларни кўраман,
Қиш. Қон томчилаган йўлни кўраман.
Бобомнинг ўлолмай қийналганларин,
Жасади ўрнида кулни кўраман.

Алаҳсирайманми... иситмам чиқиб,
Отам — тагин битта кулни кўраман.
Магаданми, Тюмень шахталарида...
Оёғида кишан, ғулни кўраман.

Кейин... онам келар қуш янглиғ учиб,
Саратонда жами жонзод сўлади.
Дала. Дориланган сувлардан ичиб,
Ўқариқ бошида онам ўлади.

Ўйлагандим онам отин бўлади,
Тўлишиб ой бўлар, олтин бўлади.
Ё Раб... У ўтгизда ўтин бўлади —
Илма-тешик ўпка, силни кўраман.

Бобом-поймол қулим, топиб келаркан,
Отам кишан, ғулин ўпиб келаркан,
Онам кўзларини ёпиб келаркан —
Ўзимни, кўнгли чил-чилни кўраман,
Ингичка жони қил, қилни кўраман.
Ўзимнинг ўрнимда — сумбати одам,
Кўнгли ғамга ҳаммол, филни кўраман.

20 июнь, 1991 йил.

ДЕРАЗАДА ЧИРОҚ ЁҚАМАН

Қайда бўлмай кунлабу ойлаб,
Қайда тўхтаб қайда оқаман,
Тун кирдими йўлингиз пойлаб
Деразада чироқ ёқаман.

Йигирма йил, ўттиз йил, қирқ йил,
Кўприкларим бўлса ҳамки қил,
Ўтиб келиб ёришганча дил,
Деразада чироқ ёқаман.

Кўнгил тўлуғ ишқ, имдодларга,
Хуш кунимиз кўпдир ёдларга.
Сизни бермам зулумотларга,
Деразада чироқ ёқаман.

Ёрижон-а, турманг эгик, ҳам,
Бизни абад тарк этмагай шам.
Сўнг нафасим чиқатуриб ҳам
Деразада чироқ ёқаман.

КЕЛАЖАКНИНГ ЙЎЛЛАРИНИ СУПУРАМИЗ

Одам Ато зурёдлари йўлга чиқар,
Момо Ҳаво зурёдлари йўлга чиқар,
Бор-йўғимиз сув юзига, кўлга чиқар,
Келажакнинг йўлларини супурамыз.

Супурамыз йўлда қор, қум қолмасин деб,
Ҳар қадамда чалгувчи шум қолмасин деб,
Оёқлардан тойдирар чим қолмасин деб,
Келажакнинг йўлларини супурамыз.

Биз ютсак-да болаларга тегмасинчанг,
Бизга тегсин, тегар бўлса ҳар қандай санг,
Эгилсак-да, тўкилсак-да ҳолимиз танг,
Келажакнинг йўлларини супурамыз.

Бошларимиз омон, қаттиқ тошга дўниб,
Бор кирдикор ниҳон эмас, фошга дўниб,
Фаррошга дўниб, барчамиз фаррошга дўниб,
Келажакнинг йўлларини супурамыз.

10 август, 2001 йил.

ПАРДА ОРТИДАГИ СУХАНДОНЛАР ЁДИ

«Парданишони Сухангўй» тазкирасига ёзув

Парданинг ортида сўз айтганларим,
Барин парда орти тортди қомига.
Сизни яратди-ю Оллоҳи қарим,
Рўбарў этдими синов домига.

Гарчанд қалин парда ортида толган,
Бири Ҳирот, бири Балхдан чиққандир.
Ишқи ишқ элига ғавғолар солган,
Робияи Балхий халқдан чиққандир.

Бир-бирин Меҳри-ю Гавҳаршод бегим,
Ҳамон ёмон кўздан кўриб ўлтирар.
Эгачи опадай Увайсий ҳам жим,
Моҳларойим сочин ўриб ўлтирар.

Кўз ўнгимда шу ҳол, навбаҳор фасли,
Бугундан минг йиллар кетганман нари.
Гўёки дунёга келмаган асли,
Элимнинг қўли кир Насруллолари.

Улуғ оналарим, сўзларим қайтди,
Улуғмиз ҳар улуғ жойдан-да энди.
Мангу кўрадиган кўзларим қайтди,
Халқим суринамагай майдонда энди.

Сўзингиз хокисор, сўзингиз тилло,
Замонлар пардасин қоқ ёриб ўтгай.
Халқнинг оналарин сўзлари, илло,
Маҳшар кунигача халқ билан кетгай!

20 март, 2001 йил.

МАНГУ ПОРЛАР ЎТ — ИККИ ШОНИМ

Саида Зуннуовага.

Саидахон, Саидахоним,
Сизни десам титрайди жоним.
Гарчанд ниҳон, кўздан нарисиз,
Қандоқ малак, қандоқ парисиз.

Узун ҳаёт бўлди кўприк, қил,
Бир жононга беролмади дил.
Тушларида севиб, ийдириб,
Ўнгларида ўтда куйдириб.

Бир эркакни этдингиз сарсон!
Юз йил куйди сиз учун бир жон.
Яна кимни —
Эркакларнинг шўх, жононини,
Ўзбекистон қаҳрамонини!

Булар ҳазил, чиндан келайлик,
Уй кўрмади бошқа бир қайлиқ.
Қувонч ғами қўшу қўш бўлди,
Ёстигининг ярми бўш бўлди.

Тўлдиргувчи, ўлдиргувчи ишқ,
Узун умр унга туш бўлди.
Саидахон тунда у билан,
Тонгда учиб кетар қуш бўлди.

Омон бўлсин жуфти — ҳалоли,
Ундан ёдгор Нодира — боли,
Деб бор умрин тиколган Инсон,
Шул қадарли юксалган Инсон!

Ёдга тушар қалтис йилларни,
Тиғда юриб ўтказганлари.
Ёлғизликнинг тунларин тошда,
Михда юриб ўтказганлари.

Ўтди, қувиб ғам-шон ўтдилар,
Ҳар довондан полвон ўтдилар!
Ўтди, аммо бир оҳ ўтмади,
Юрагидан бир доғ ўтмади.

Шеър саҳнидан бошқа бир сокин,
Саидадай булоқ ўтмади!
Гарчанд ҳижрон, гарчанд фироқсиз,
Эл онгида ёнган чироқсиз.

Мангу порлар ўт — икки шоним,
Саид Аҳмад, Саидахоним!

АСРА ОНАЖОНИМНИ

Унут, минг ғам, дард чекдим,
Унутдим тик шонимни.
Фақат Оллоҳ, тиз чўкдим,
Асра онажонимни!

Бошқа сўрамайман ҳеч,
Касод қилма бозорим.
Бир бор гуноҳимдан кеч,
Асра онаизорим!

Бир қадам кўймоққа ҳам,
Етмай қолса мадори.
Оёғин ерга бостир,
Асра, парвардигорим!

Дуо, манимни асра,
Титроқ танимни асра.
Барчани кўтаргунча,
Эгилганимни асра!

Даргоҳинга боргани,
Оқ бўлсин юзим, оймим.
Бошимда кўтаргани,
Асра уни, Худойим!

17 январь, 1999 йил.

ЙЎЛДАН ТОЗА БОЛАЛАР КЕЛАР

Бўлди, етар!
Ҳаволаниб, мук тушиб юрган,
Ғийбат, кинни шунда тўхтатинг.
Ёлғон билан ўпишиб юрган,
Ёлғон-чинни шунда тўхтатинг.

Шундан нари ўтмасин сароб,
Йиқитинг, бўй, бўёқларини.
Бошларида қуёш берсин тоб,
Тошлар ўпсин оёқларини.

Пайғамбарнинг пирларидай тик —
Дарахтлар йўл четида турсин.
Биби Фотмам беўй, беҳадик,
Қушларини мунга келтурсин!

Шундан нари ўтмасин фириб,
Булғамасин ҳавони гард, чанғ.
Тўсинг, қадам-бақадам юриб,
Ҳар қадамни кирдан тозаланг!
...Йўлдан тоза болалар келар!

17 январь, 1999 йил.

ДЎСТ КЕЛАР

Ҳалол келсанг, кетар ғам,
Хор кулбанг ҳам муҳташам.
Қанча дўстинг кетса ҳам,
Қолур қанча, дўст келар...

Бунёд бўлади йўқдан,
Қўрқмайди камон, ўқдан.
Шундай кун келар, кўқдан —
Тушар ганжлар, дўст келар...

Билмай ойни-ю кунни,
Майдонга солиб хунни,
Сен деб танҳо, қўшинни —
Йиқар, янчар, дўст келар.

Келсанг ҳаром, афсунгар,
Гарчанд куйгай, ўксингай,
Иккиланмай кўксинга —
Пичоқ санчар дўст келар...
Шундай дўст келар, шундай...

4 август, 2003 йил.

ФИҒОН

Гул кетди. Ўрнига бошқа гул келди,
Наинки дил, тоғу тошга гул келди,
Хушбўйи, ранглари хилу хил келди,
Онамнинг ўрнига она келмас, оҳ.

Йўқотгандим гавҳар, инжу, заримни,
Бошқа инжу, зарлар ўпди баримни,
Нажоткорим,- десам Оллоҳ Каримни,
Деди: «У бир, бошқа дона келмас, оҳ».

Дунёни сув босса тўпиққа чиқмай,
Гуркирдим озор, азият чекмай.
Энди бир тош ўтмас ярамга тегмай,
Энди ундай қўрғон, хона келмас, оҳ.

Гул кетди. Ўрнига бошқа гул келди,
Наинки дил, тоғу тошга гул келди,
Хушбўйи, ранглари хилу хил келди,

Онамнинг ўрнига она келмас, оҳ.

13 апрель, 2001 йил.

ЁШ БУРГУТЛАР, ЭСЛАБ ҚОЛИНГ

Ёш бургутлар,
Ёш сингиллар, ёш иниларим,
Парвоз олди тагин шиддатлироқ силкининг.
Ёш бургутлар, эркин шамол оғайнилари,
Қанотларни ёзинг, ўтди жаҳолат туни.

Жаҳолатнинг туни ёвқур бобомни ютди,
Сулув момом, қабоқлари бодомни ютди,
Хурлик деган, эрк деган ҳар одамни ютди,
Эслаб қолинг, ёш сингиллар, ёш иниларим.

Шукур, бугун қайга деса қўлингиз етди,
Аммо узун-узун қўли чопилган ўтди,
Ўткир кўзи қум сепилиб ёпилган ўтди,
Эслаб қолинг, ёш сингиллар, ёш иниларим.

Шукур, бугун ҳурлик берган толе сизга ёр,
Аммо не-не ҳурлик деган бошни еган дор,
«Хурлик» сўзин айтгач тили кесилганлар бор,
Эслаб қолинг, ёш сингиллар, ёш иниларим.

Чидамасмиз Ватанфуруш, ватанхўриikka,
Кўтараркан байроғини бош узра тикка,
Биз суғуриб юрагимиз бердик Хурлиikka,
Эслаб қолинг, ёш сингиллар, ёш иниларим!

Тўккан увол қонларимиз Сизни кўтарар,
Ўлик, тирик жонларимиз Сизни кўтарар,
Қасосу, армонларимиз Сизни кўтарар,
Эслаб қолинг, ёш сингиллар, ёш иниларим!

Қўлни қўлга беринг, занжирланинг, қалқингиз,
Хурлик қанот бўлсин, ҳаволанинг, кўкланинг.
Умид билан кўз тикаркан сизга халқингиз,
Қулайдиган жон йўқ,

Жой йўқ,
Фақат тикланинг!
Эслаб қолинг, ёш сингиллар,
Ёш иниларим!

22 декабрь, 2001 йил.

БОЛАЛАРНИНГ ОНАЛАРИ

Бошларидан гул сочилсин, сочилсин зар,
Сиқилмасин худди анор доналари.
Болаларин бахтин кўриб яйрасинлар
Бу дунёда болаларнинг оналари.

Жаннат қушчалари хизматида турсин,
Соврилмасин бирор гул нишоналари.
Гўдагига алла айтиб тонг отгирсин
Бу дунёда болаларнинг оналари.

Оллоҳ йўлларига яшил баҳмал ёпсин,
Бемаҳал хувилламасин хоналари.
Пайғамбарнинг қизларидай иззат топсин,
Бу дунёда болаларнинг оналари.

Кўнглингизга етса маним зорим-зора,
Бошимизга тождир койиш, таъналари.
Фариштага айланади бора-бора
Бу дунёда болаларнинг оналари.

6 май, 2004 йил.

ОНАМ ХОТИРАСИГА

*Онам Қаршигул Хонназар
қизи хотирасига.*

Қандоқ экан Боёвутнинг шамоллари,
Соғинчимни қабрингизга етказарми?
Боёвутнинг янги терагу толлари,
Бу соғинчни танийдими, ўтказарми?

Отам қурган ўша ҳовли, ўша уйлар,
Сиз кетгач, сўнг ўҳ-ҳў-ў... ёмон ҳувиллади.
Ўйчан шотут. Мўлтираган қўзи-қўйлар,
Ҳомуш Сизни излагандай туюлади.

Ўчоқ-тандир бари Сизни эсга солар,
Эслатади хазонрезги, барг уюми.
Ерга қараб «уҳ» тортади қўшни чоллар
«Қаршигулдай кампир қайтиб келадими?»

Келмайсизми, кетмайдирми кўзимдан нам,
Энди дийдор қиёматга қолдими лол?
Энди ётган жойингизни мен силасам,
Қабрингизни силаб-силаб келар шамол.

Қандоқ экан Боёвутнинг шамоллари...

12 ноябрь, 1999 йил.

СИЗГА ИШОНАРДИМ

Сизга ишонардим болаларимни,
Дилимдаги ниҳон нолаларимни.
Кўзимдан оққувчи жолаларимни
Сизга ишонардим.
Энди қайтаман?¹

Менам онаман-ку, ойларим чўкса,
Болалар гоҳ келиб ғамларин тўкса,
Бу ғамлар қиличдай қаддимни букса,
Кимга тўжиламан,
Кимга айтаман?

Йўқ экан-ку Сиздай сир сақлагич тоғ,
Сиз ўзи мени ким қилиб кетдингиз?
Ёлғиз-ёлғиз қилиб, дунёи дунда

¹ *Қайтаман* — қандай қиламан маъносида.

Сирини тўкмас хум қилиб кетдингиз.
Онам-онам-а?!
Сизга ишонардим болаларимни...

12 ноябрь, 1999 йил.

ТАДБИРКОР АЁЛЛАРГА

Тадбиркор аёллар тадбирли доим...
Ўнгга бошқарилсин тадбирларингиз.
Бирингизни икки қилсин Худойим,
Гулларга буркансин тақдирларингиз.

Тонг, сиз деб шу шеърни тўқаркан оққа,
Ҳазрати Хизрга дуч келсин дедим.
Ватан юқларини кўтаришмоққа,
Нозик елкангизга куч келсин дедим.

Эру ўғилларга қудрат, қанотсиз,
Сизсиз шон бўлурми кўнгил шонлари?
Пайғамбарни туққан муҳтарам зотсиз,
Бугуннинг Тўмарис, Қурбонжонлари.

Биз бирга ювгаймиз кўнгил доғини,
Бирлашса юртнинг қуш, гули жам бўлар.
Кўтарганлар ичра эрк байроғини,
Тадбиркор аёлнинг қўли ҳам бўлар.

Тадбиркор аёллар, тадбирли доим...
Ижобатга ўтсин тадбирларингиз.
Бирингизни икки қилсин худойим,
Гулларга буркансин тақдирларингиз.

14 май, 2002 йил.

СЕНТЯБРДАН КЕЛАР ЧИНҚИРИҚ

*2001 йил Америкада амалга оширилган
даҳшатли террор кунларида ёзилган...*

... Одамлар тириклай ёниб кетяпти!
Худо ҳаққи ёрдам беринглар!
Одамлар ўзларини ерга ота бошлашди!
Ҳозиргина зиналар тўкилиб тушди.
Энди нима қилдик?
Одамлар тутундан бўғилиб ўляпти!
Эй одамлар! Биз ернинг қаърига кириб
кетяпмиз!!!

...Шу лаҳзада ҳақиқатан ҳам 110 қаватли биринчи
бино тутдай тўкилиб, ерга кирди.

Ноябрь ҳам келди, бардам, тик
Йўлни бахтга буриб кетяпмиз.
Сентябрдан келар чинқириқ —
...Ер қаърига кириб кетяпмиз!!!

Олов, қуюн олмоқда ўраб,
Тепада оқ рўмоллар зув-зув.
Мен кўрдим, дунё билан, ёраб,
Дунёда энг қисқа хайрлашув!..

Ўт олган қиз гўшакни тутди,
Видо сўзин айтмоқчийди ул.
Ёниб кетди!
Ўзинг айт, Оллоҳ,
Шунчалар тез кул бўларми гул?!

Дунё халқи ҳангу манг, лоллар,
Имконсиз гўдақдай турдилар,
Чиндан суқсур эркак, аёллар
Кўл ушлашиб ерга кирдилар.

Террор... Унинг юзи, кўзи йўқ,
Унга фарқсиз бу Фарбми, бу Шарқ.
Унинг элга айтар сўзи йўқ,
Қилмиши бор, қўли қонга ғарқ!

Ҳар тирик жон борини берсин,
Қора кучдан қолмаса ҳам из,
Шу чинқириқ уйғотаверсин:
... «Ер қаърига кириб кетяпмиз!»

4 ноябрь, 2001 йил.

БУГУН СЕНИНГ КУНИНГ

Бугун сенинг кунинг, онажон, она,
Чечакларга тўлдир кўнгил юргини.
Ўзинг қай беҳиштга бўлдинг равона,
Бизга мангу бериб Мангубердини.
Мангу кўринмайсан, мангу ёнасан,
Жалолиддинларни туққан онасан!

Темур шони қолди дунё тургунча,
Томошага ерга тушди ҳатто кўк.
Фақат сен кўриниш бермадинг унча,
Сен шўх ороланиб кўринганинг йўқ!
Ўзинг билганмидинг шон туққанингни,
Туркий тупроқлара туғ тикканингни!

Навой навоси жонларга инди,
Юз-юз йиллар оша шоирлар олди.
Алишернинг номин ўпдик, юкиндик,
Сенинг номинг эса ниҳонда қолди.
У келди. Ишқ бўлди, бир илоҳий байт,
Кейин Ўзинг нега кўринмадинг, айт?

Сунбул сочларини қирқталаб, ўриб
Гўдагин пойига тўшаган она.
Дунёга қуёшлар, даҳолар бериб
Ўзи ердай жим-жим яшаган Она.

Муҳаммад жойламиш ҳикмат, шиорга,
Шараф аввал она, онаизорга!

Она, энг аввал сен шарафга лойиқ,
Тоабд Пайғамбар севгисида балқ.
То она этагин ўпсин халойиқ,
То бошда кўтарсин Онасини халқ.
Озгин елкаларин қучиб кўтарсин,
Жаннат жилғаларин кечиб кўтарсин!

13 ноябрь, 1999 йил.

БИР ҲИКМАТ БОР

Жим оғочлар жим тоғ билан сирлашади,
Қалдирғочлар япроқ билан сирлашади.
Қалдирғочлар тупроқ билан сирлашади,
Бир ҳикмат бор, бу онларда, бир ҳикмат бор.

Кексалари кенглик қилар, кенгаштирар,
Тўқу очни яқинлатар, тенглаштирар.
Сочин ҳиди шамолларни эргаштирар,
Бу сўлим қиз, жувонларда бир ҳикмат бор.

Музлари ҳам кўнгилга ўт солиб кетар,
Қаён кетса-шоён кетар, ғолиб кетар.
Бизни қай музофотларга олиб кетар,
Бу дарёи уммонларда бир ҳикмат бор.

Отда учса, ҳатто кўкда қуш ўксинган,
Қурбонжони булут янглиғ тоғдан инган.
Кенагаси Насруллодай касни енгган,
Шу Туркистон томонларда бир ҳикмат бор.

Мусичалар полапонин «учир»лади,
На оғоч, дил, суяккача гичирлади.
Эшитдим, тошни ёрган Ўт пичирлади:
«Бу эрк, омон-омонларда бир ҳикмат бор».

9 февраль, 2002 йил.

УЛУҒ КУН КЕЛМОҚДА

Бугун еллар куйчи Туронзаминда,
Улар осмон, ернинг кучидан куйлар.
Шаҳид қурбонларни ва болаларни,
Ўсиб бораётган ўчидан куйлар.

Қиличдай тераклар, навжувон толлар
Сирлашиб биз томон юраётгандир.
Гўрларга-да етиб эркин шамоллар,
Маййитлар ўрнидан тураётгандир.

Озод қуёш ўпар тошларимизни,
Қабримиз, сабримиз, Сўзимиз озод.
Эрк деб шарт кесилган бошларимиз-у,
Эрк деб оқиб тушган кўзимиз озод.

Улар келиб орамизга киради,
Ҳеч гап бўлмагандай ювиб қонларни.
У жонлар қўзғолиб сафга туради,
Ўлдириб бўлмас у қўзғолонларни.

Ерим, Сенга фақат ҳур нафас ургай,
Синмас устунларни яширган қаъринг.
Ҳар бирида шаҳид қонлар гупиргай,
Майдонга тушганда тик болаларинг.

Улуғ кун келмоқда, Толеинг кулган,
Элим, танбур, рубоб, бор созингни чал.
Фақат шу кунлар деб йўлда йиқилган
Гўрдагиларни-да қутлайлик аввал.

Бугун еллар куйчи Туронзаминда...

29 июль, 2001 йил.

МЕНГА АЙТАДИЛАР

(«Туркистон онаси» туркумидан)

Менга айтадилар, мустақиллик, шон,
Бир омаддай келди. Нечун кулмайсан?
Бўғзимга келади кўксимдаги жон —
Санчилиб оғрийди кўксим, жилмайсам...

Жиззах вокзалида поездлар тақ-тақ,
Тўплар халойиққа ўт очар тикка.
Тўпга қалқон бўлар гулгун келинчақ,
Куёв Сибирь кетар, мардикорликка!

Нечун, бу — омад, — деб бўғизни йиртмоқ,
Шоша-пиша ювмоқ сачраган қонни.
Тушимда илондай солланар сиртмоқ,
Дорға осадилар Дукчи Эшонни!

Акани сингилга қайрайди тузум,
Чавақланган Нурхон тушимга кирар.
Тушимда жаллод енг шимариб ҳар тун
Тилим деганларнинг тилин суғуар!
Қандоғам ичимга беркитай, ютай,
Бағрим қиймалаган нолаларимни?
Кўксимга тош босиб қандоқ унутаё,
Тили суғурилган болаларимни?

Мустақиллик!

Сенга мен келдим шонлар,
Қонлардан кўпчиган далалар билан.
Дорларда чайқалган Дукчи Эшонлар,
Тили суғурилган болалар билан...

Менга айтадилар мустақиллик шон,
Бир омаддай келди. Нечун кулмайсан?..

КЕЛДИМ

«Қора кунлар» китобидан

Ақлимнинг измидан чиқаман ўзим,
Сизсиз дунёсида, айтинг, нетаман?
Уйга етиб-етмай қайтади изим,
Сиздан келмай туриб, Сизга кетаман.

Майли бўрон қўпсин, қор уриб тиздан,
Сизни жоним билан ёпганим-ёпган.
То тирик эканман, атрофингизда
Жилғадай айланиб чопганим-чопган.

Бугун менинг борим тортиб олинган,
Бугун барин Сиздан топгани келдим.
Асир қушим, бугун Сизга солинган
Кишанингизни-да ўпгани келдим.

Келдим...

21 ноябрь, 1995 йил.

ТУРК ДУНЁСИНИ ЎНГЛОВЧИЛАР

Хижолатман, баъзан шундай хижолатли он келар,
Бўлиқ дон деб топганларим хас-хашак, сомон келар.
Бургутларни султон қуш деб, самолардан қидирсам,
Улар ерда гўнг титкилаб, тумшуқлари қон келар.

Арслонларга кўзим тушди, ҳар арслонлар, ҳавасдан,
Ҳайратлардан қотиб қолдим, асрасин деб, қафасдан.
Ё Раб, улкан бу жонзодлар мен кўрган шу нафасда
Бешовлашиб бир кийикни ғажиб беомон келар.

Мерганларим турналарни қийратибди осмондан,
Зумда тўп-тўп тошчалардай турна кўпди осмондан.
«Ер бизники, не туширсак тушсин, дебди-осмондан»,
Ўткир кўзли бу мерганлар... келиши ёмон келар.

Кимни чорлай, қутқаринг, — деб, келай кимни чақириб,
Кимлар келса кўкаради кўнгилларнинг тақри,
Кимлар келса битиб кетар елкаларнинг яғири,
Изтиробсиз яшамоқнинг замони қачон келар?

Гарчанд шу хил хаёлларда қовжирайман, гуллайман,
Турк дунёсини ўнгловчилар келмоғини тилайман.
Оҳим етар... Яссавий пир, Нақшбандий, Сулаймон,
Хокисор Улуғлар бари гуррос биз томон келар.

Кўр кўзларимизни очгай қадамларин чанги, денг.
Энди туркнинг далалари гулга киргай мангу, денг.

21 ноябрь, 1995 йил.

АВЛИЁЛАР

Мен агар кўрмасам, кўра олмасам,
Кўзимни қуёшлар тўсаётгандир.
Балки бу болалар орасида ҳам
Буюк авлиёлар ўсаётгандир.

Аларнинг тушига балки киришиб,
«Қаён кетмоқдасиз?» деб чекиб оҳлар,
Асоларин ерга ниқтаб, уришиб,
Келаётгандирлар Валиюллоҳлар.

Сувлар бузилганда сардобаларда,
Бизмас, улар заҳар ютаётгандир.
Тераклар саф тортиб саҳобалардай,
Аларнинг келишин кутаётгандир.

Халоскор бўрондай улар туради
Алғов-далғов қилиб ернинг устини.
Улар ёмон урар, қаттиқ уради
Дўсти киприк қоқмай сотса дўстини.

Боболар дарёга солганлар юган,
Бугун борлар юган ташлар борларга.

Алдов болалаган, ёлгон урчиган,
Улар кирармикин бу бозорларга?!

Келсинлар, кирсинлар,
Боримиз кўрсин,
Кирдан фориг этсин ер йўлларини.
Бироз ранги кетган оримиз кўрсин
Ва... қоқсинлар имон довулларини!

Шунда балки барча
Уйғониб, сачраб
Фарқлай билармидик зиёни, зарни.
Ва жаннат қушлари — болалар ичра
Кўриб қолармидик авлиёларни.

11 декабрь, 2004 йил.

ЭНАМНИНГ АЙТГАНЛАРИ

*Онаизорим Шарофат Хонназар қизи 35 ёшларида,
мен икки ёшдалигимда пахта даласида ўқариқдаги
дориланган сувдан ичиб қўйиб вафот этганлар¹.*

Ҳаёт қийин ҳаёт эди, ў, болама,
Онанг тили новвот эди, ў, болама.
Тирикликнинг бор юклари елкасида,
Онанг аёл, ҳам от эди, ў, болама.

Сизлар унинг боласига ўхшамайсиз,
Сочининг бир толасига ўхшамайсиз.
Азаларда ҳиқиллашдан нари ўтмай,
Унинг йўқлов, ноласига ўхшамайсиз.

Ўриш-арқов йигирмоққа қўлингиз йўқ,
Фамни бахтга ўгирмоққа тилингиз йўқ,
Базмларда бало борми сиполикка,
Наҳот бахтдан тарс ёрилгич дилингиз йўқ?!

¹ Муаллиф холаси Қаршигул Хонназар қизи қўлида тарбия топган.

Онанг юрса қувонтириб юрган ерни,
Ҳамроҳ эмас, паноҳим деб ўтган эрни,
Бир куз қув-қув... кўп йўгалди, рентгенчилар
Гуллаб кетган ўпкасининг расмин берди.

Кушмиди-ей яширди-я учганини,
Кўчиб кетди кўрсатмасдан кўчганини.
Куйиб кетдим, эшитганда, терлаб туриб
Ўқариқдан дорили сув ичганини...

Дил овлашда мерган болам, ў, болама,
Дориларга берган болам, ў, болама.
Ул гўшани супурибми турмоқ учун
Мендан олдин борган болам, ў, болама.
Сизлар унинг боласига ўхшамайсиз,
Сочининг бир толасига ўхшамайсиз.

10 октябрь, 1987 йил.

ОНАМ ЁДИ

Болалигим. Авжи саратон.
Дала. Тоғу тошлар куймақда.
Онам ишга отланади тонг,
Ранги ўнгиб кетган кўйлақда.

Нақ тақимда сочини сочиб,
Боёвутнинг шамоли санғир.
Вафо қилди биргина сочи,
Эплай олмай рўмолда танғир.

Борар баланд бўйли, кулча юз,
Бўй-бўй жувон, сирли сиёқда.
Суёлмадик уни қилча биз,
Худо суйсин энди у ёқда.

Эшитаман товушларини,
Борар жаннат малакларидай,

Тупроқ тўла ковушлари-ю,
Ранги ўнган қўйлақларида...

27 июль, 2001 йил.

ТОМЧИ ЁШ

Қаршиман. Бир томчи ёш тўкилмасин,
Ерни кўзи ёшли эл босмасин ҳеч.
Шамол кўнглимиздан ишқни юлмасин,
Юз-сўлим водийни сел босмасин ҳеч.

Жонингни титратиб чақади улар,
Бехос ўт олдириб ичинг, қаърингни.
Кўзинг қўрғонидан чиқади улар,
Кулатиб киприклар, соқчиларингни.

Қаршиман... Томчи ёш этсин кўзни тарқ,
Томчилар қўшилса уммон пайдодир.
Бу уммон ер юзин этгусидир гарқ,
Эй инсон, уммондан омон қайдадир?

Қаршиман....

23 июнь, 2002 йил.

ТИРИКЛИК

Бошингга қанчалар иш келиб кетди,
Ўнг келди, не азоб туш келиб кетди.
Чангали куйдиргич ишқ келиб кетди,
Ўлмаган қул, қутлуғ бўлсин тириклик!

Танингни олади тоғларнинг санги,
Кўксинг поймоллади филларнинг жанги.
Сен эса қайтадан ёшсан-у, янги,
Ўлмаган қул, қутлуғ бўлсин тириклик!

Тизладингми, тур, амаллаб туриб ол,
Чилвир билан белларингни сириб ол.

Алпомишнинг пўстинига кириб ол,
Ўлмаган қул, қутлуғ бўлсин тириклик!

Энди нени нишон олсанг, тегар, ур,
Худо қўллар, лашкарларинг енгар, ур,
Алпомишнинг Фиротига эгар ур,
Ўлмаган қул, қутлуғ бўлсин тириклик!

Майли гоҳо эгик, гоҳо тик қадсан,
Аммо мағлуб эмасдирсан минбаъд сан.
То тириксан, енгилмассан, қудратсан,
Ўлмаган қул, қутлуғ бўлсин тириклик!

7 июль, 2002 йил.

ХАЁЛ СУРСАМ

Мен хаёллар сурсам Лайливаш,
Терак қўллар, тол ҳам қўллайди,
Бир сатрлар келади жонбахш,
Тик-у, қадди дол ҳам қўллайди.

Фақат бахтга юзин бурганмас,
Дил ярим, кашал¹ ҳам қўллайди.
Фақат кўкда учиб юрганмас,
Тўшак тортган шол ҳам қўллайди.

Умнатимнинг райҳон иси деб,
Пайғамбари ҳалол қўллайди.
Биби Фотимамнинг қизи деб,
Азончи қул Билол қўллайди...

Мен хаёллар сурсам Лайливаш,
Терак қўллар, тол ҳам қўллайди...

5 июль, 2002 йил.

¹ Кашал — интиқ.

ТУРКИЙ СЎЗЛАР ЖОЙЛАРИДАН ҚЎЗҒОЛАР

Мен оҳ урсам пайдо бўлар бир жангтоҳ,
Учқур ўқлар ёйларидан қўзғолар.
Дала, тузда ўзин уриб, излаб роҳ,
Қушлар қиру сойларидан қўзғолар.

Мен оҳ урсам фарёд солар кўкда моҳ,
Ғам ғам чекиб тойларидан қўзғолар,
Фитна чоҳига тушганлар узар чоҳ,
Оёқдаги лойларидан қўзғолар.

Мен оҳ урсам ҳозир бўлар бир арвоҳ,
У — онам. Тинч ўйларидан қўзғолар.
Мен оҳ урсам онам билан уриб оҳ, —
Туркий сўзлар жойларидан қўзғолар...

14 февраль, 1996 йил.

САЛОМ ГУРИЛЛАГАН ЎТ

Салом дедим ёнмоққа,
Салом, гуриллаган ўт!
Мени қўймагин доққа
Келгил, ёнгинамдан ўт.

Шундай ўт. Туташайин
Сезиб-сезмай ўзим ҳам.
Қирғоғимдан тошайин
Тошсин сабру тўзим ҳам.

Қайтадан олов олиб,
Ёнайин бир чирсиллаб.
Руҳим олча ниҳоли —
Қайта келаркан гуллаб.

Ишонайин метин руҳ,
Вужуду сўнгагимга.

Ҳали узоқ, узоқдир,
Тўкилиш, сўнмагимга!

Салом, гуриллаган ўт,
Йўқлаб тур, шундай, тез-тез.
Кетаётган дўстларнинг
Йўли хира тортган кез.
Салом, гуриллаган ўт...

27 июль, 2001 йил.

БОР ХУДОЁ, БИР ХУДО

Ё Худоё, бор Худо,
Бошга ёғди қор, Худо.
Келдимми деганимда,
Қилмагин инкор, Худо!

Юрсин Худо, деганлар,
Ҳалол луқма еганлар,
Дилимни чин эгалла,
Қонимга чин кир, худо!

Кўнгил бедард, шаън куни,
Ишрат сўраган куни,
Ғафлат ўраган куни,
Қонимда чинқир, Худо!

Сув оқизгани кетди,
Умр кузгами кетди,
Ким чиқса чиқсин дилдан,
Ғафлат сен кир, кир, Худо!

Майли ўт, майли қорсан,
Кўнглим ичинда борсан,
Жондан кейин чиқарсан,
Бор Худоё, бир Худо!

27 июль, 2001 йил.

КУТИШ

(Баллада)

Билмам, тўғримиди ва ёки хато,
Ўғилчасин уч кун кутдирди ота.

Уч кун унга умид боғлади етим,
Уч кун кир енгига йиғлади етим.

Кейин... ота кутди. Уч йиллаб кутди,
Кўзи ёшдан хира. Филтиллаб кутди.

Чиқиб кунчувоққа, том орқасига,
Соғинчларни экди томорқасига.

Кейин... ўттиз йиллаб кўзи йўл ўйди,
Кейин кўрмай қолди. Кўзиям тўйди.

Сўнг тимирскиланиб чиқди сўрига,
Ўлди. Шу юк билан кетди гўрига.

Сўнг...

У ҳам умр бўйи бўлганмиди хит,
Улар-чун ув тортди ҳовлидаги ит.

16 декабрь, 2002 йил.

НАҚШБАНДГА БОРИБ КЕЛГАНИМДАН СЎНГ

Ёлғизнинг ёри Худо.

Халқ мақоли.

Руҳим бошдан-оёқ оҳорли кийди,
Қай ишга уринсам ишим келар ўнг,
Юлдузлар тун бўйи оят ўқийди,
Нақшбандга бориб келганимдан сўнг.

Билмам қайга кетди кўнглимдаги дод,
Ўмровин кўтарар суринган дил — от.

Япроқлар тонггача айтар тиловат,
Нақшбандга бориб келганимдан сўнг.

Буржларим бир боғдай ҳамалга кирди,
Қўнглим капалакка бўйинса, бирдир.
Бомдод намозига қушлар ўтирди,
Нақшбандга бориб келганимдан сўнг.

Қилдай кўрмай қўйдим филдай ғанимни,
Унутдим минг тилик руҳим, танимни.
Унутдим юз тубан йиқилганимни,
Нақшбандга бориб келганимдан сўнг.

Ҳар ҳужайрам сим-сим уйғонаркан жим,
Келдим, мен дунёга қайтадан келдим.
Ҳар ёлғизга Худо ёр экан, билдим,
Нақшбандга бориб келганимдан сўнг.

14 октябрь, 1995 йил.

БУХОРОЛИК ОМОН АКА...

(Ҳазил аралаш)

*Омон Мухторнинг 60 йиллик
юбилейида ўқилган.*

Омон ака, бухоролик Омон ака,
Қирчиллама қирқдасиз-у ҳамон, ака.
Шош қизлари, асал қизлар айлантирар,
Кўз ташламайсиз-а, улар томон, ака.

Учрашувлар, там-там қизлар қолаверар,
Ҳамон янгамулло Сизга жонон, ака.
Адабиёт, ишққа бир жон етишмайдир,
Худо Сизга ато этмиш минг жон, ака.

Оллоҳ яна бу минг жонни шундай асрар,
Йўқ, олтмиш йўқ, бу ёшингиз гумон, ака.

Мана шундай, кўз куйдириб юраверинг,
Бошингизга тушмасин ғам, тумон, ака.

Янгамулло, ҳали бошга ёғмайди қор,
Ишқ боғида ака билан гуллар теринг.
Фақат юзга кирганида Омон Мухтор,
Унга қизлар чой дамласа, рухсат беринг.

Бу юзгача... юзда яна гаплашамиз,
Бу чолларни осонликча бермаймиз биз.
Ўтмай қолсин сизсиз унинг бирор куни,
То юзгача ўлимга ҳам берманг уни!

Омон ака, бухоролик Омон ака,
Шош қизлари етолмаган олтин, олмос.
Бухоро санамлари ҳам обқололмас —
Не тилсимсиз, янгамизга сабр, ака.
Аёлларга жабр ака, жабр ака,
Омон ака, бухоролик Омон ака.

22 декабрь, 2001 йил.

ДЕМАК

Эй босқинчи, Сен огоҳ бўл,
Дема ким кимдан ўтар,
Болаларнинг устига йўл
Менинг устимдан ўтар.

Майдасидан йириги мўл,
Олучаси, ўриги мўл.
Далаларнинг устига йўл
Менинг устимдан ўтар.

Умидвор бўлма, бағритош,
Қўзлардан дув тўкилар ёш.
Жолаларнинг устига йўл
Менинг устимдан ўтар.

Шундай!
Мен тирикман ҳали!
Тушмаган бир тугмам ҳали,
Йўлингда ғов, тикман ҳали,
Камонимда шай турар ўқ,
Демак, босқинчига йўл йўқ!

18 май, 1999 йил.

ОЛЛОҲ КЕЧИКТИРСИН

Бу — кунботар, қизғиш алвон кўринган
(Ботиши олдидан қуёш қизарар).
Келдик. Қайтажакмиз дунёи дундан,
Кетиши олдидан одам тозарар —
Оллоҳ калом берсин айтар вақтингиз,
Ўзи кечиктирсин қайтар вақтингиз!

Ҳали Сизга не сир шивирлайди шом,
Бургутдай хезланар шиддат, кучингиз.
Жимирлаб турибди қўлингизда жом,
Илоҳо, сўнгига қадар ичингиз!
Оллоҳ булбул қилсин сайрар вақтингиз,
Ўзи кечиктирсин қайтар вақтингиз!

Тўлишиб борасиз тўлин ойлардай,
Тақдир ёқангизга зар гул битади.
Елиб бораётган суқсур тойлардай
Кунларингиз гуррос солиб ўтади.
Илоҳо, чўзилсин ой, зар вақтингиз,
Ўзи кечиктирсин қайтар вақтингиз!

Сўнг онингиз қадар яшангиз гуллаб,
Сўнг ... эл айтиб юрсин айтганингизни.
Кун келса, болангиз кўрсин-у, илло
Отангиз кўрмасин қайтганингизни!
Мўралаб турса-да талх, тар вақтингиз,
Оллоҳ кечиктирсин қайтар вақтингиз!

6 июль, 1996 йил.

ЎХШАЙДИ

Мен онамга разм солсам
Эгик дарахтга ўхшайди.
Рўёси кўп дунёсида —
Ёлғиз у нақдга ўхшайди.

Озғин-озғин бармоқлари,
Ҳорғин-ҳорғини бормоқлари.
У кўрпача солган сўри —
Тенги йўқ тахтга ўхшайди.

У кетганда кўклам кетар,
Келса дилим кўклаб кетар.
Мен эмас у йўқлаб кетар,
Тўкилмас шаҳдга ўхшайди.

Боғи кетган девор ошиб,
Ариси тинмас бол ташиб,
Айвонида қуш ухлаши —
Тушга, фарахга ўхшайди.

Йўқ тама, озори унинг,
Койишлари дори унинг,
Бу дунёда бори унинг —
Байрамга, бахтга ўхшайди.

11 ноябрь, 2000 йил.

БАЙРОҚ ТУТҚИЧИГА БИР ОЯТ ЁЗДИМ

Байроқ тутқичига бир оят ёздим,
Кўтаргувчи қўлга ҳимоят ёздим.
Бергувчи-ку оллоҳ, мен шояд ёздим,
Ўқиб кўтарсин деб байроқдорларим.

... Байроққа етмаган қўл келди, кўрдим,
Кўмир конларида қул келди, кўрдим.

Оёғида кишан, гул келди, кўрдим,
Бирма-бир тўкилди ўтмиш зорларим,

Чўлпон шу байроқ деб зор-зор юради,
Усмон ақдан озган, қаҳ-қаҳ уради.
Тунлар келиб шеърларимга киради,
Улар менинг руҳий мададкорларим.

Мен йиғлаб байроққа лабимни босдим,
Хотирам ўлмайди, ўлмайди қасдим.
Байроқ тутқичига бир оят ёздим,
Ўқиб кўтарсин деб байроқдорларим.

21 июль, 2001 йил.

ХАЙРЛАШМАЙМАН

Ороландим. Яна кўп яраландим,
Бўзладим. Бўз билан хайрлашмайман.

Хазон боғларини кўп ораладим,
Сарғайдим. Куз билан хайрлашмайман.

Кўп сепдим. Ачишди дил яраларим,
Барибир, туз билан хайрлашмайман.

Дунё тошларига кўп сурундим мен,
Мункидим. Тиз билан хайрлашмайман.

Қоришиб кетган қиш, ёзим ичида
Тетикман, муз билан хайрлашмайман.

Рўзи маҳшаргача мен билан кетар,
Сиёҳу сўз билан хайрлашмайман.

Бу жаннат, дўзахда мени ушлаган
Сиз борсиз. Сиз билан хайрлашмайман.

10 февраль, 2002 йил.

МАЖНУНТОЛ

Мажнунтол, эй, эгиб шох,
Сен кимларга сир айтдинг?
Баридан бўлдим огоҳ,
Ўн айтдингми, бир айтдинг?

Сирингни сувга солма,
Баргингдан ғам арисин.
Бир сирингни ололмай,
Ёш дунёлар қарисин.

Сен ҳам кўзинг ёшини
Ҳеч ким кўрмас бир найсан —
Фақат, ишқинг яшириб,
Мендай йиғлай олмайсан.

9 февраль, 2002 йил.

АЪЗАМ ЎКТАМ ХОТИРАСИГА

Бўйдор бир дўст кетди. Келди бўйдор ғам,
Куюндим. Бўгадай бўзлаб йиғладим.

Айрилиқ — юк. Босди. Ғичирлаб синдим,
Куюн ичга урди. Музлаб йиғладим.

Фақат олдга оқар дарё эканмиз,
Қайтмас дарёларни излаб йиғладим.

Рўзи маҳшардами энди кўришмоқ...
Ўзим ўз-ўзимга сўзлаб йиғладим.

Ҳазин-ҳазин найнинг ноласи келди,
Менам шул нолага мослаб йиғладим.

Бу кеч тик теракка суянганимча,
Кетган дўстларимни эслаб йиғладим.

29 январь, 2002 йил.

ВАТАНГА АРЗИЙСАН

Толиққанлар кўксингда бургутларинг,
Ўчиб бўлган гуриллаган ўтларинг,
У чақирса... зумда чўғлана олсанг,
Шунда, шунда сен Ватанга арзийсан.

Шон бермоқ-чун бир парча чўл, ё тоққа,
Жон бермоқ-чун шу Ватанни олмоққа.
У чақирса ...зумда ўқлана олсанг,
Шунда, шунда сен Ватанга арзийсан.

Бир кун қабрда ётсанг ҳамки поймолсан,
У чақирса... зумда тиклана олсанг
Ерсан, аммо учиб кўклана олсанг,
Шунда, шунда сен Ватанга арзийсан.

29 январь, 2002 йил.

ДЎСТ БЎЛОЛСАК

*Муҳаммад Пайғамбаримиз айтдилар: «Бу дунёда
менга уч нарсани дўст этдилар: бири — аёллар,
иккинчиси — муаттар ҳидлар, учинчиси —
намоз пайти кўзимнинг равшанлиги».*

Имом ат-ТЕРМИЗИЙ

Боғларимиз бўлса ҳамки қушлик, гуллик,
Ёстиғимиз гоҳо тошдир, гоҳо силлик,
Оллоҳ берган бу мартаба учун қуллук,
Агарда биз дўст бўлолсак Муҳаммадга!

Майли, бахтим, майли пушаймоним дегай,
Боламдаги оқаётган қоним дегай,
Дунё бизга энгашар-у, жоним дегай,
Биз дунёни олиб кетсак муҳаббатга.

Пайғамбарлар берар бўлса бизга сазо,
Бор ошиқлар юкингай ишқ шарҳин ёза,
Бу дунёга бало келмас, келмас қазо,
Аёл тирик юрса, деган бир ҳикматга.

Сеҳру сабоғларимиз устида юрсин,
Доғ ўлдик. Доғларимиз устида юрсин.
Қошу қабоғларимиз устида юрсин,
Алар бизни лойиқ кўрса бундай бахтга.

Бу дунёга келиб топган бор заримиз
Шу ишқ эди. Гуллатган оғочларимиз,
Йўлларини супурсин-а сочларимиз,
Агарда биз дўст бўлсак Муҳаммадга!

16 февраль, 2002 йил.

БЕШИК ҚОШИДА

*Тўнғич набирам, суюкли-
Мирзо Анварга.*

Оёқ-қўли бешикка
Боғлиқ болам, тургайсан.
Ҳали Сенинг измингда
Юргай олам, тургайсан.

Сен йўлга кетарсан деб
Ҳозирлик кўрар карвон.
Осмоннинг пештоқига
Сен деб қўйилар нарвон.

Суянчигим, тоғлигим,
Заргаримсан, заримсан.
Бугун ерга боғлиғу,
Эрта — кўк оларимсан.

Бешигинг тик. Қушқанот,
Гуллари ўйдим-ўйдим.
Исириқ солиб бомдод,
Кўзmunчоқ тақиб қўйдим.

Уйқунгга назар солдим,
Болишинг парку парлар.
Ботирлар ҳам жанг олди,
Сендай мизғиб оларлар.

8 февраль, 1993 йил.

ТАСКИН

Дунё фирром. Аммо ҳалол
Дўст бор. Топсанг бўлади,
Худди офтоб, худди ҳилол
Сўз бор. Ўпсанг бўлади.
Дунё бири камлигидан
Дод солмагин, биродар,
Кетар чоғ ҳам, тобутингга
Бўз бор. Ёпсанг бўлади.

7 август, 2002 йил.

НИМА ОЛДИНГ?

Ақлим танибман-ки тинмай
Чархга солдинг, эй дунё.
Айлантирдинг, билмам қандай
Омон қолдим, эй дунё.

Қиммат сотиб, арзон олмоқ
Аввал-охир мурудинг,
Мени қиммат сотдинг, пулга
Нима олдинг, эй дунё?

1 июль, 1996 йил.

ҒОРАТ УЙ

Дилимни түрт ёқдан тортқиладилар,
Бири сўзим еди, бири кўзимни.
Бу курашлар мени салт қиладилар,
Мен узиб оламан Ўзимни.

Гарчанд мен — фисқ-фасод, ғорат қилган уй,
Синчларим майишиб, мункиб толаман.
Қалдирғоч қайтадан менга қурар ин,
Тикланиб оламан.

Энди балиқ бўлиб тутқазмайман дум,
Бошин силаганим бошимни янчди,
Кўксин кўтарганим кўксимга санчди,
Кўзимга сепилди менга сирдош қум!

Энди меҳру мурувватга
Кўйилажак чек.
Соғ жойим йўқ. Таъмагир, кир
Қўллар шилибди.
Кўкда одамлардан қочган
Ойдек, Зухродек
Бир ғорат уй сузиб юрса
Нима қилибди...

1 июль, 1996 йил.

ДЎСТИ ЖОН

Маҳбубахонимга.

Шон йўқотган, шон топганман,
Тинмаган маним жоним.

Аросатга, ўрталikka
Кўнмаган маним жоним.

Еру осмон ўртасинда
Йўл юрсамда мўл юриб...

Битга дўсти жон топганман,
Бу — шу Маҳбубахоним.

Маҳбубахон, хоннинг қизи,
Хонзода дўст, дўсти жон.

Сиз деганда тикланди жон,
Юксалди жон, ўсди жон.

Бирга ўсдик, сўлдик, яна
Гуллаб яшнадик бирга.

Шукур, жоним дўстим, шукур,
Сизни берган тақдирга.

8 август, 2003 йил.

АЛАҲСИРАШ

га...

Ё Раб, суяндим қай бемадор дастга,
Кўк эдим, лойландим, айландим хасга.
Чўққи деб чирмашиб, қуладим пастга,
Сен жарми эдинг?

Водариғ, мен кимга очгандим кучоқ,
Учар чоғ осмонни эсламас учоқ.
Охири, охири сўйдинг бепичоқ,
Ханжарми эдинг?!

7 июль, 1996 йил.

ТАБРИК ГУЛИ

Бераверинг табрик гулини
Хушлаганга, хушламаганга.
Уни беринг
Кўтаролмай қолган қўлини,
Оёқлари ишламаганга.
Менда бор шундай ишонч, туйғу,
У ақлини ақлдан оздирар.
Қўлларига ҳасса бўлар-у,
Оёгини ерга бостираар.

29 сентябрь, 1998 йил.

АЙТАМАН

Энди айтсам дардимни,
Айтмаганим — айтаман.
Қайт деганим — мардимни
Қайтмаганин айтаман.
Айтаман бу дунёда
Яшаб бўлмаслигини,
Ташвиши кўп зиёда
Бўшаб бўлмаслигини.
Бугун Момоҳавога
Ўхшаб бўлмаслигини,
Жуфтинг пойига сочинг
Тўшаб бўлмаслигини.
Зориқтирса висоли
Далли дарё мисоли
Тўлиб бўлмаслигини,
Сўлиб бўлмаслигини,
Ўлиб бўлмаслигини...

29 сентябрь, 1998 йил.

ТҮЛҚИН ЮВАР ҚИРҒОҚНИ

Тұлқин ювар қирғоқни,
Намчил ерни, қурғоқни,
Нечун яна қурмоқни
Истайверасан, кўнгил.

Ишқ-ку дарду, саволинг,
Ҳам гуллаш, ҳам заволинг,
Нечун яна севмоқни
Истайверасан, кўнгил.

Тупроқ-ку асл эга,
Одам тан олмас нега,
«Меникисан» демоқни
Истайверасан, кўнгил.

1 март, 1997 йил.

ОЛЧА ГУЛЛАГАН ПАЙТЛАР

Олча гуллаган пайтлар,
Сиз неларни эслайсиз...

Ҳеч йўқса бир дуч келиб,
Сиз йўлимни кесмайсиз.
Зорман қадамингизга
Унут боғман, кезмайсиз.

Воҳ армон-а, дунёдан
Ўтаяпман сезмайсиз.

Олча гуллаган пайтлар...

1 март, 1997 йил.

НАҲОТКИ

«Даҳшатли ёз» китобидан

Мен кетсам, ким?
Қўрқув кўксим ёради.
Кетсам, музларда исиниб чиқар ким?
Ким кул орасидан қад кўтаради,
Харобазорларда униб чиқар ким?
Ким
Дўзах, ўтларда кетмайди эриб,

Пиёдага дўнар шоҳлик, тузликдан
Бор ҳавони бошқаларга
Қўшқўллаб бериб
Ўзи ҳалок бўлар ҳавосизликдан?!
Ёлғиз жони...
У ҳам Оллоҳга эҳсон,
Шундан балки жонин
Ололмайди дор.
Наҳотки дунёда мендек саргардон
Ўтиб борар бошқа
Девона ҳам бор?

Наҳотки...

9 апрель, 1997 йил.

СЕН ОЁҚҚА ТУРИБ ОЛ

(«Даҳшатли ёз» китобидан)

Тасодифан йиқилдинг,
Ер бағирлаб тушдинг чўк.
Қушларинг кетди Сендан,
Эшитилмайди чаҳ-чаҳ.

Аммо, сен тиззаладинг —
Ҳеч ким кўраётган йўқ.

Аммо, тураётибсан —
Буниси қандай фараҳ.

Тушларинг ҳам кетганди,
Энди қайтади тушлар,
Тағин Сени ишқ ушлар.
Тағин бошланар сени
Суйиб тавоф этишлар,
Кўз устига қўйишлар.

Фақат, йиқилган пайтда...
Ёлғизлик жондан ўтар.
Ўзин четроққа олар
Қариндош-да, нари-да.
Туриб улгурмасингдан
Улар бирма-бир етар
Болнинг ҳидини сезган
Ғужғон асаларидай.

Сен энди кўзғолавер,
Оёққа тик туриб ол.
Бизгача шундоқ бўлган,
Шундоқ бўлажак мангу.
Мен қозонга уринай,
Пиёлага солай бол,
Асалхўрларни уйдан
Оч чиқаролмайман-ку!

2 октябрь, 1998 йил.

БЎЛМАС

Бири чангланмаган,
Қай бири чангли
Гуллар келаверди янги ва янги,
Менга унаб қолди
Уларнинг чанги.

Мен ўзимни артиб
Қўймасам бўлмас.

Булбуллар беҳиштий,
Қарғаларки ғар,
Улар мени тонгдан
Қуршар-у, қуршар.
Баридан этакни силкиб,
Силкиб бар,
Мен ўзимга тартиб
Қўймасам бўлмас.

Билмам нохушми у
Ё хуш даммиди,
Теграмда инсу жинс
Бари жаммиди,
Ё шўр тортаётган
Пешонаммиди,
Наҳот шўру талхга
Тўймасам бўлмас.

Сурундим... сиримда
Сир кўрганлар йўқ,
Бошимда гултождай
Ўтирганлар йўқ,
Дардларини менга
Ўттирганлар йўқ.
Энди ўтда ўзим қўймасам бўлмас.
Энди...
Ўтда ўзим қўймасам бўлмас.

2 октябрь, 1998 йил.

ОЛЛОҲ БИР СИР, СИНОАТ БЕР

Оллоҳ, бир сир, синоат бер,
Кўкни олай учмай туриб.
Кўрсатсанг дунёни кўрсат,
Боғлиқ кўзим ечмай туриб.

Куйди куним, куйди ойим,
Хато кетди ўқ-у ёйим.
Тўғри йўлга сол Худойим,
Ажал тўним бичмай туриб.

Куч бер, бир илоҳий, майин,
Қудрат бўлиб уйғонайин.
Ер сувига бир қонайин,
Ажал сувин ичмай туриб.

Оллоҳ, бир сир-синоат бер...

13 сентябрь, 1996 йил.

ДУННИ БИР ҚАЛҚИТИБ ОЛГАНДАН КЕЙИН

Қачондир ўчар-ку ёнган ҳар бир шам,
Қуёш ҳам ботар-ку, биз ботсак, не ғам?!

Фақат ўртада биз ўтни ёндирсак,
Қор ёндирсак, ёмғир, ҳутни ёндирсак,
Яримни ёндирсак, бутни ёндирсак,
Ҳайқириб дунёни уйғотсак, не ғам?

Дунё қашқирлари таомия бузиб
Ўлтирса биз билан машварат тузиб,
Не гунг юракларни тилга киргизиб
Отмаган тонгларда биз отсак, не ғам?

Келдик. Кетажакмиз. Дунёси билса,
Эмраниб биз томон бир қадам жилса,

Сўзларимиз қилич, тилса-ю, тилса,
Дарди йўқ дилларни қонатсак, не ғам?

Ёвузлик этилган ман кечаларда,
Икки одам — икки гулхан кечаларда,
Оловлар чирмашган шан кечаларда
Суйиб, юлдузга биз сўз қотсак, не ғам?

Гул бўлсак-да шохи бўронда синган,
Бағр бўлсак-да қонли, яра, юлинган,
Дунёнинг бор ишқи ичиб бўлинган,
Ичилмаган ишқдан биз тотсак, не ғам?

Минг ўлиб, тирилиб «Шашмақом» куйин
Чалган эй азиз дўст, юксалгин, суйин,
Дунни бир қалқитиб олгандан кейин
Қуёш ҳам ботар-ку, биз ботсак, не ғам?!

10 февраль, 2003 йил.

ҚАМИШЛАР

Дунё гофил, ундан кўп иш ўтмоқда,
Кимдан кўклам, кимдан қор, қиш ўтмоқда.
Қарқара найлигин ўзи ҳам билмай
Гуркираган не-не қамиш ўтмоқда.

Ўзи шундай. Билмаганлари — бахти,
Билганларин бахти остин-устиндир.
Оллоҳ, улар бўлсин сабр дарахти,
Ожизман. Уларни Сен овут, кўндир.

Най бўлмоққа ҳамон умид боғларлар,
Ортга қайтмаса ҳам йиллар, очунлар.
Бу қамишлар узун-узун йиғларлар,
Айниқса оқшомлар, айниқса тунлар...

6 июль, 1996 йил.

ТАВБА

Гулдан кўнглим қолганини мен моҳга айтдим,
Вазирларнинг ёлғонини подшоҳга айтдим.
Кунгай ёққа қийшаланглаб ўсган булоқни,
Йўлни эгри олғонини тик шоҳга айтдим.

Тонга айтдим, қоронғулик, тун ўраганда,
Тоққа айтдим боғ бир-бирин сенсираганда,
Зебуннисо илонлардан сут сўрагандай,
Аждаҳодан шикоятим тимсоҳга айтдим.

Хутга айтдим, майса, ўтни кўкарарми деб,
Кўкартмоққа ер борарми, кўк борарми деб,
Тупроқ қўпган пиёдани кўтарарми деб,
Оёғи узангидаги ҳамроҳга айтдим.

Бир томири қилт этмади!

Этмади Уним.

Бу дунё — даргоҳ эмас, дардгоҳ экан, иним,
Барчасидан юрагим қон, қақшаган куним
Барчасин худога солдим, Оллоҳга айтдим.

Мен моҳ дедим, ер тишлатдинг, поймол гил бўлдим,
Подшоҳ дедим, пайҳон этдинг, хароб қул бўлдим.
Сендан ўзга халоскорга кўнглим кетган кун,
Руҳ, вужудим талқон этдинг, куйиб қул бўлдим.

Тавба қилдим!

Бугун ҳавас на шуҳрат, на шон,

Тавба сўзи томир ёяр тилимга энди,

Мен кўрликдан тупроқ бўлган, тирқираган жон,

Жон ато эт,

Жон ато эт, қулингга энди!

30 июнь, 1996 йил.

БИЛМАБМАН

Саратоним суриб, ёвуқ келди куз,
Жазирамада ҳам титраган қалбман.
Сизсиз саратон ҳам ичираркан муз,
Мен буни билмабман.

Сизсиз шамол бузар кўрғон, қалъамни,
Хуркак гўдагимни ўксиб суяман.
Кулоғимда титраб турган ҳалқамни,
Кўздан панароққа олиб қўяман.

Кўнглимга сиғмайди, кўзимга сиғмас,
Тўккан шўр ёшимда тойиб бораман.
Шаму шаън ҳақида ўйламай қўйдим,
Фамдан ҳеч камим йўқ, бойиб бораман.

Ишқни мен ишқ дебман, дебман висол, кўрк,
Дод, ёд эканини билмабман.
Ишқ — озодлик экан, экан кўрғон, эрк,
Ҳаёт эканини билмабман.

29 июнь, 1996 йил.

ОЛАСАН

Оллоҳ,
Навбатсиз юбординг, навбатсиз оласан,

Патли қушинг эдим, патсиз оласан.
Кимдан олмоғингни муҳлат, вақти бор,
Кимдандир мудом муҳлатсиз оласан.

Тиғ кимгадир ошкор, кимга зимдандир,
Оҳим туздан эмас, оҳ ичимдандир,
Ҳисобли оласан балки кимдандир,
Кимдан ҳисобу ҳужжатсиз оласан.

Олганда, тешгудай ернинг қаърини,
Қўпоргудай йироқ осмонларини,
Дунёнинг ҳайқирган полвонларини,
Гўдакдаин қурбсиз, шахдсиз оласан.

Наъраси лашкарни кетса ҳам суриб,
Тўфондай босса ҳам отин солдириб,
Шоҳаншоҳ ҳам билмас, тожин қолдириб —
Олганда уни ҳам тахтсиз оласан.

Навбатсиз юбординг, навбатсиз оласан...

2 июль, 1996 йил.

ОТА ҲОВЛИМ

Анор офтоб ёққа юз бурган,
Шафтолисин гули ним пушти.
Сен отамнинг юзини кўрган,
Сенга онам излари тушди.

Ота ҳовлим, кўрғоним, ҳовлим,
Жондан азиз кўргоним, ҳовлим.
Айвонлари иссиқ, аёвлим,
Ёдга отам сўзлари тушди.

Аввал отам кетди тобутда,
Кейин онам ўтди булутдай.
Ўтирсам-да сиртим сукутда,
Дилим ёнди, бўзлади, тушди.

Ҳовлидаги бир ариқча сув,
Ариқчага йиғладим дув-дув.
Эридими, билмадим, ёху,
Сувга ёшим тузлари тушди.

Боғдан отамнинг саси келди,
Уйдан онамнинг иси келди.

Музтарим келди, маъюсим келди,
Ёдга онам кўзлари тушди.

Эсга тушди қирда, қияда,
Юрганлари отда, туяда.
Сўнг фингиллаб офтобрўяда
Ип йигирган кезлари тушди.

Ота ҳовлим, кўрғоним ҳовлим,
Жондан азиз кўрғоним ҳовлим.
Айвонлари иссиқ, аёвлим,
Ёдга онам кўзлари тушди.

Ёдга отам сўзлари тушди,
Ёдга онам кўзлари тушди,
Дилнинг соғинч, музлари тушди.

21 декабрь, 2001 йил.

ОЛДИМДАН ОҚҚАН СУВ

*Онаизорим Қаршигул
Хонназар қизи хотирасига.*

Яшамоқ фароғат, яшамоқ азоб
Бекорга эгилмас сиздан бошқа кўк.
Кўнгилларин овлаб умрим бўпти соб,
Сизнинг кетишингиз хаёлда ҳам йўқ.

Олдимдан оққан сув, беқадр сувим
Умрида бир яйраб ёзилмаганим.
Бор туриши шафқат, бори сир сувим
То қуриб қолгунча сезилмаганим.

Бошқалар ёнимдан кетмасин дебман —
Вақт топиб уларга борибман тонг-кеч.
Бошқаларга озор етмасин дебман —
Сизга ҳам етишин ўйламабман ҳеч.

Бошқаларга чопдим шаҳар, кентда мен —
Бир қайтариб, ё бир кесатмадингиз.
«Менам ғаниматман, менам кетаман» —
Деб нечун бир бора эслатмадингиз?
Онам, онам-а?!..

13 июль, 2002 йил.

САРКАРДА

Ҳали борлар бор деб жон узар экан
Сиртга боқиб, боқмай ичга, қаърига.
Ҳали бойлар бойга жой тузар экан
Жулдир, қашшоқларни суриб нарига.
Буюк жангу жадал давом этади!

Бўлаверса очнинг шармандалари
Тўқнинг бирор қинғир, бирор ғари йўқ.
Урчиб, ўсаверса нафс бандалари,
Йўқсил бўлаверса борган сари йўқ —
Буюк жангу жадал давом этади!

Фил зил юкин чумолига ортса-ю,
Ночорга балолар йўллайверсалар.
Борлар ниҳоли-да йўғон тортса-ю,
Йўқсил чинорлар-да қулайверсалар.
Буюк жангу жадал давом этади!

Борлар айш-ишратда қусаверса маст,
Хорлар титраб турса борнинг сасидан.
Мен аёл эмасман,
Шоир ҳам эмас —
Мен шу жангнинг қилич саркардасиман!
Буюк жангу жадал давом этади!

26 ноябрь, 2004 йил.

ВАТАН САРИ ЙЎЛ

Бир тонг боғлар куртаклар, гуллар,
Қишнинг аҳволи танг қолади.
Шовқин-сурон ичра гувиллаб,
Биз кетамиз, Ватан қолади.

Тагин бойиб, аслан бойлари,
Боз баландлаб баланд ойлари,
Тиниқ тортиб лойқа сойлари,
Биз кетамиз, Ватан қолади.

Асли бор йўл — Ватан сари йўл,
Асли бор йўл — ўтмоққа томон.
Ватан томон борар бари йўл,
Асли бор йўл — тупроққа томон.

Ерда юриб, чирмашиб тоққа,
Сўнг кун... Ҳаққа етар эканмиз.
Биз тупроғин обод қилмоққа,
Биз Ватанга кетар эканмиз.
Асли бор йўл —
Ватан сари йўл...

24 ноябрь, 2004 йил.

ҚАЛАМ БИЛАН

Ёшлик мени чалғитмоқ бўлди,
Мен қаламга ёпишдим қаттиқ.
Ўрта ёшим ойлардай тўлди,
Қалам билан йўлни солдим тик.

Балоғатнинг ботирларини
Сарсон қилдим. Оввора қилдим.
Қуриб қолган булоқларни-да,
Кўзин очиб, фаввора қилдим.

Куз қовжираб бермоқда нишон,
Шеърда йиғлаб «қўклаб» оламан.
Мен бунда ҳам қаддимни, ишон,
Қалам билан тиклаб оламан.

24 ноябрь, 2004 йил.

САРСОН ОЙ

Халқона

Худойим-эй, Худойим
Кўп бўлди-ку хатойим.
Кўкингдан жой бермасанг,
Ерларингда ётойин.

Худойим-эй, Худойим
Бўлди қиёмат қойим.
Чиққан эдим ой каби,
Энди қайга ботойин?!

27 ноябрь, 2004 йил.

БИЗЛАР БОР

Кўкламлар олиб келса-да,
Олиб кетгувчи кузлар бор.
Кўклам минг чарақламасин,
Голиб кетгувчи кузлар бор.

Эй, нима бўлганида ҳам
Қуш, титрама.
Сўлмагил гул!
Биз ҳали ўлганимиз йўқ,
Дунёда ҳали бизлар бор.

27 ноябрь, 2004 йил.

СИЗ КЕЛМАДИНГИЗ...

Сувлар қайтиб тушди тагин тоғлардан,
Дўллар қайтиб келди. Сиз келмадингиз.
Улоқиб — улоқиб бошқа ёқлардан
Йўллар қайтиб келди, Сиз келмадингиз.

Тўзгин қўйлақларин кўклаб, янгориб,
Бир қиёғи яшил, бири зангори...
Яратгувчинингми олдига бориб,
Гуллар қайтиб келди, Сиз келмадингиз.

Баъзан бетартиб-у, баъзан ботартиб,
Бирин чанглаб, бирин чангларин артиб,
Маним сочларимни оппоқ оқартиб,
Йиллар қайтиб келди. Сиз келмадингиз.

Чинқирдим дунёни бузолмадим мен,
Денгиз қаттол эди. Сузолмадим мен,
Оёғим занжирин узолмадим мен —
Сизам келмадингиз. Сиз келмадингиз.

5 август, 2005 йил.

ЭЛДА ЭРКНИНГ ЎТИ ЁНГУНЧА

Элда эркнинг ўти ёнгунча,
Юраклари кул бўлган эл бу.
Юраклари дўл урган гунча,
Оёқ ости гул бўлган эл бу.
Мисли чинни, тегиб минг харсанг
Вужуди чил-чил бўлган эл бу.
Ўзлари қил, ўзлари митти,
Руҳлари тик, фил бўлган эл бу.
Оғзидаги тил-да кесилган,
Бошдан оёқ дил бўлган эл бу.
Отув, қамоқ, сиртмоқлар олган —
Жонлар мустақил бўлган эл бу!

3 декабрь, 2004 йил.

АЗИЗ НОМ

*Иззатли адабиёт муаллимим
Ақром Қаримназаровга.*

Десалар қай ном у суйиб ёзилган,
Сийнам тошларига ўйиб ёзилган,
Қўлимни кўксимга қўйиб, ёзилган
Дейман азиз номи ўқитувчимнинг.

Нафақат илмнинг изин очади,
Кўнгил таронасин, бўзин очади,
Дунёга кўнглимнинг кўзин очади,
Ҳар битта каломи ўқитувчимнинг.

Оёғига тиз чўк, гар тирик жон сен,
Келсанг, шул зот сабаб, келгувчи шон сен.
Авжи туш чоғидай тоабат ёнсин,
Ҳеч келмасин шоми ўқитувчимнинг.

Ўтган севиб ўтсин, ҳам таниб ўтсин,
Пешвоз товус, гозлар тараниб ўтсин,
Меҳру муҳаббатга ўраниб ўтсин,
Умрининг давоми ўқитувчимнинг.

Тугамас қувончу гами одамзод,
Гарчанд ҳеч бут бўлмас ками одамзод,
Дуога қўл очинг, жами одамзод,
Синмасин бахт жоми ўқитувчимнинг.

7 апрель, 2003 йил.

ЗИЛЗИЛА

Зилзила. Худдики бузилган ини
Қушлардай тўрт томон чопар одамлар.
Ёвуқлаб келгандай қиёмат куни,
Чинқириб бир-бирин топар одамлар.

Бир-бирини излаб,
Учар худди ўқ,
Телбаҳол, бир-бирин сўраб югурар.
Ўзи шир яланғоч, ўзи эсда йўқ,
Гўдагин латтага ўраб югурар.

Билмаслар
Қаёнга оғиб борар ер.
Сўнги кун келгандай Даҳру Давворга.
Одам «болам қани?»
«Отам қани?» дер
Кулаб тушаётган синчга, деворга!

Одамлар,
Одамлар фақат эдингиз,
Кийдингиз, тебратиб бўлмовди сизни,
Зилзила келгунча қайда эдингиз,
Нечун топмовдингиз
Бир-бирингизни?!

Кўрмай оёқнинг остидан нарини,
Излаш фақат ерлар ютар чоғдами?
Кўриб қолгандами бақо жарини,
Зилзила ёқангдан тугар чоғдами?!

Бир бор ўгрилмадинг
Сўлу соғингга,
Англамадинг
Кимлар, нечун солар дод
Ҳей, одам,
Бир-биринг қидирмоғингга
Наҳот зилзилалар шарт бўлса,
Наҳот?!

12 декабрь, 2004 йил.

ҲОФИЗ ДАРЁ

Шерали Жўраевга.

Минг йил. Эшитамиз шу гулдиросни,
Дунё дуч келганми шундай шонлига.
Куйлаб минг номардни сиртмоқсиз осди,
Учар қанот берди минг иймөнлига.

Халойиқ бошида кўтармоққа шай,
Афсона қиларлар кўрганларини.
Ёритиб юборар қаҳқашонлардай,
Дунёнинг тунлар-у, кўрғонларини.

Халойиқ изида қолар юкиниб,
Бўрон ўчиролмас, уям бир шам-ку!
Бунчалар муҳаббат, қудрат юкини
Қандоқ кўтараркан, уям одам-ку!

Шам гоҳ кўздан ниҳон, кўринар шамроқ,
Овози бор Турон, дала-тузларда.
Фақат саҳналарда кўринар камроқ,
Ўзин асрагандай ёмон кўзлардан.

Ҳофиз дарё оқар, жавлон урганча,
Ноласига кириг, Зорига кириг.
Ҳофизим, сиз туринг дунё тургунча,
Ҳеч йўқса аёллар тургунча туринг!

27 ноябрь, 2004 йил.

МАСЛАҲАТГА БОРАМАН

Ой ўтмас, ҳафта ўтмас,
Ўзимнинг ақлим етмас,
Маслаҳатга бораман.

Саҳар ё кеч, ўтириб,
Бошингизда ўй суриб,
Сизга кўнглим ёраман.

Мен ўйлайман «Соз тупроқ,
Бежавф ётинг. Суянч тоғ,
Ҳали-вери чўкмайди».

Онам ўйлар «Наҳотки,
Оқ соч боламнинг ёши
Бир жойга етганда ҳам
Айтганимдан чиқмайди».

18 август, 2005 йил.

БИЗ ЕЛКАМИЗ ТУТСАК...

Бухорои Даврон, Бухорои нолон
Ҳазин ноласанми, ҳазин найсанми?
Кундан-кунга нураб бораётган эй жон,
Мен елкамни тутсам тўкилмайсанми?

Чорбақрни чорлаб, дилимни чок этсам,
Дилим очасанми, тўқ қилмайсанми?
Тун бўйи йўл юриб бомдод чоғи етсам
Ва елкамни тутсам, тўкилмайсанми?

Минори Калонлар нураб пойларида,
Фиштарлар аралашса тупроқлар билан.
Нақшбанд ҳазратим ётган жойларида,
Бир ағдарилар-ку титроқлар билан.

Нияти зуд¹ ўпиб ҳар аёлнинг жонин,
Сийлайсанму селу себорларингда.
Зудлик билан етиб қориштираман қоним,
Дарз кўпаймайдими деворларингда?

Юрак тирик чоғ ҳам айланмай кўлкага,
Сир-синоатингиз кўриб берайлик.
Бизлар кетгувчимиз. Юкингиз елкада,
То кетгунимизча туриб берайлик.

¹ *Нияти зуд* — Аёллар сиғинадиган зиёратгоҳ.

Бухорои Даврон, Бухорои зарим
Кўздан ниҳон кўчар ғиштли, лойсизми?
Азиз боболарим, Шайхул-Исломларим
Биз елкамиз тутсак тўкилмайсизми?
Мен елкамни тутсам тўкилмайсанми?

20 август, 2005 йил.

НАВОЙНИНГ ҚОНИ МЕНДА

Яшаяпман гоҳ ғаш, гоҳо кўнгил тўқ, болам,
Кўкрагимни куйдирар бир лаҳча чўғ, болам.
Боримни бор дейман сенга, йўғим йўқ, болам,
Навоийнинг қони менда, тили менда йўқ.

Қандайин хуш, чет тилларда сайраймиз бугун,
Бу жаҳонга чиқмоқ йўли — яйраймиз бугун,
Тилимизни қайроқтошда қайраймиз бугун,
Навоийнинг қони менда, тили менда йўқ.

Мозийдаги боғларимиз гуллатмадилар,
Боримизни олди, қайтиб тўлатмадилар,
Етмиш йиллаб аслиятга йўлатмадилар,
Навоийнинг қони менда, тили менда йўқ.

Топқир болам, боболаринг зарин йўқотма,
Не зар, «Луғатит-турк»лари, орин йўқотма,
Онанинг шу чирқираган зорин йўқотма,
«Навоийнинг қони менда, тили менда йўқ».

Болажонлар, Сиз олдинга ўтиб боргайсиз,
Турк туғини Кубро янглиғ тутиб боргайсиз.
Навоийнинг тилига ҳам етиб боргайсиз,
Навоийнинг қони менда, тили менда йўқ.

4 январь, 2003 йил.

КЎЧАМ БЎЛСИН

Онанг менинг онам бўлсин.

Ромиз РОВШАН.

Мениям онам бор эди,
Чечам — нақ сайроқ тор эди.
Энди онанг — онам бўлсин,
Чечанг — менинг чечам бўлсин.

Бир-бирини суйиб, «сиз»лаб,
Кетди-қолди улар тезлаб.
Бу кеч мен уларни эслаб
Йиғлайдирган кечам бўлсин.

Дунё сен қилдингми қасддан,
Кўп йиқитдинг баланд, пастдан
Мениям бир қоқилмасдан —
Ўтадиган кўчам бўлсин.

Шунда, шунда бу кўчадан,
Қувончу қайғу кўчадан.
Чечамдай ойланиб ўтаман,
Онамдай ўйланиб ўтаман.

Мениям онам бор эди...

20 август, 2005 йил.

БАХМАЛ

Бахмал боғларида еру, осмон кўк,
Олмалар гоҳи гоҳ тўкилар тап-тап.
Санзор сувларидай тез оқар сув йўқ —
Учиб бораётган тойларга ўхшаб.

Кўкжарнинг сел олган жарларида чим,
Жилғалар пойгаси, тошлар гурунги.
Менга туюлди-ки, Бахмал — кўп қадим,
Тоғда тошлари ҳам тоза, бурунги.

Сангзор чарх уради, жилғалари жўш,
Кетсам, кўнглим шунда қолаётгандай.
Боқсам тоғ бошидан икки арча, қўш —
Бир-бир босиб тушиб келаётгандай.

Мирхалил отанинг¹ кўк гумбазидан
Самарқанд кўринар, ҳайрон бўлмайсиз.
Новқа отанинг² беш панжасидан сув
Шифо сувларидан ичинг, ўлмайсиз.

Сифотин тополмай ўйга толдим мен
Минг хил ковул-қаврак, оққиз ҳидини.
...Уч-тўрт қиррасини кўриб қолдим мен
Бахмал — Ўзбекистон марваридини.

20 август, 2005 йил.

ВАТАН ДЕБ

Кўзи ёшлиларни кўп кўрдим ғоят,
Диллар бор, ҳар нарса ўксинтиради.
Йиғлашга мойилни йиғлатар ҳаёт,
Синишга мойилни... у синдиради.

Кўкрак қафасингда яшаса йўлбарс,
Ўлгач ҳам ўкириб турса бўлади.
Ҳар Бомдод Оллоҳдан олиб турса дарс —
Оллоҳ билан бирга юрса бўлади.

Ўғлим, кўз ёшинг арт, сўзимни уққин,
Менам «алп туғдим», деб кўкрак керайин.
Ёш тўксанг озодлик учун ёш тўккин,
Йиғласанг «Ватан» деб, йиғла, кўрайин.

Бошқа ҳолатларда кўз ёши увол...

24 август, 2005 йил.

^{1,2} Зиёратгоҳлар.

КЕҮҮНГҮ ҮҮЛЛӘРДӘГҮ ШЕЪРЛАР

(2010)

*Менсиз кунинг ўтмасин
Сенга бало етмасин.
Худо сенсиз кунларни
Тақдиримга битмасин.*

КЕЧАГИ ЁМҒИР

Ёғаверсин бугунги ёмғир,
Кечаги ёмғирни унутманг.
Шаксиз, бордир бу кунлар ҳам сир,
Кечаги шавқ, сирни унутманг.

У ёмғирга топинг бугун жой,
Меҳри билан шаррос қуяди.
У ёққанда порлаб кетар ой,
Ёмғир уни қаттиқ суяди.

Қаттиқ қуяр, ҳар бир уруғни
Етилтирмай кетмайди нари.
У билади ҳар йўл-йўриқни,
У тупроқни чин биродари.

Енг шимариб у тушса ишга,
Ундиради бугунгиларни.
У чуқурроқ илдиз отишга
Кўндиради бугунгиларни.

Томчиларин бефарқ сочмасдан
Инжу. Терар кечаги ёмғир.
Киринг. Сизам киринг дарсига,
Сабоқ берар кечаги ёмғир.

26 июнь, 2008 йил.

МЕН ДАРДИМНИ ЎТГАНЛАРГА СЎЗЛАСАМ КЕРАК —

Тунда тундай ботганларга менинг гапим йўқ,
Рухдан айру шод танларга менинг гапим йўқ,
Бахти лим-лим бу тириклар гамни танимас,
Мен дардимни ўтганларга сўзласам керак.

Бу киборлар тож-тахтини қаттиқ танийди,
Чиқиб олган дарахтини қаттиқ танийди,
Мен дардимни дарвешларга, ғариб-ғурабо,
Кимлигин унутганларга сўзласам керак.

Булар қайга етса, осон, кутмай етганлар,
Аро йўлда йиқилмай-у, йитмай етганлар.
Уларнинг дард эшитмоққа қулоқлари кар,
Дардим нолон кутганларга сўзласам керак.

Элим деган фиғонлари ҳаволаб кўкка,
Оломондан илгарилаб, лаб босиб чўққа,
Қалқон бўлиб кетаётган балога, ўққа,
Бир қадамга ўтганларга сўзласам керак.

Зору нолон кутганларга сўзласам керак.

27 февраль, 2005 йил.

ПАРИШОНХОТИРЛИК —

Яшаб бораяпман паришонхотир,
Гоҳ узун, гоҳ қисқа дастга ўхшайман.
Гоҳ ўзни сезаман ҳар нега қодир,
Гоҳида ердаги хасга ўхшайман.

Дўстлар бор, боши арши аълога етган,
Уларнинг уйлари қуёшга беткай.
Мен гоҳо улардан баландлаб кетган,
Гоҳида баридан пастга ўхшайман.

Айланар тақдирнинг тегирмон тоши,
Ичимга оқади кўзимнинг ёши.
Дўстлар бор, бахтлардан айланар боши,
Мен куюқ гамлардан мастга ўхшайман.

Дунё қадаҳ тутса, кўксим-ку лим-лим,
Паришон эсам-да, чўзиқдир кўлим.
Шундан норасодир, эҳтимол йўлим,
Шундан гоҳ ўзимга қасдга ўхшайман.

Яшаб бораяпман паришонхотир...

21 август, 2005 йил.

БЕКОР КЕЛДИК

*Навоий чорадин кўп дема сўзким,
Фамингга чорасизлик чора бўлмиш.*

Алишер НАВОИЙ

Бекор келдик,
Бекор келдик биз,
Беномусу беор келдик биз.

Қаҳру қотил дунё экан бу,
Қотилларга ҳам ёр келдик биз.

Чора истаб ночор кўл чўзди,
Улардан-да ночор келдик биз.

Соғайтмоқчи эдик дунёни,
Лек ўзимиз бемор келдик биз.

Келгандик кўп гапни айтмоққа,
Тил тутилди. Йўл тор. Келдик биз.

Илож йўқдир ортга қайтмоққа
Бекор келдик,
Бекор келдик биз.

18 ноябрь, 2004 йил

«ТАФАККУР»ЧИЛАРГА

Журналнинг 10 йиллик тантаналарида ўқилган.

«Тафаккур»чиларга бергандир Худо,
Кўнгилни денгиздай чайқатасизлар.
Сизлар ёш ўсмирдан кексагача то,
Тафаккурдан ҳасса тарқатасизлар.

Ҳассага таяниб зоҳирми, ботин,
Биз кетиб борамиз тонг кетидан шом.
Девона қилади Румий баёти,
Кўксимизда қадаҳ синдираб Хайём.

Мен Эркин Аъзамга дуч келганим дам,
Айтар недан йўл кенг, недан торади?
Яна айтармикин ундан сўрасам,
Соч недан оқ, юзлар недан қорайди?!

Ўн ёшга тўлибди «Тафаккур»чилар,
Бу — илк кўклам, ҳали кузга киргайсиз.
Табаррук юрт юкин кўтариб, чидаб,
Етмишга киргайсиз, юзга киргайсиз!

Чечаклар гуллагай ич, тошингизда,
Сиз бутун бўлинг, мен гарчанд пораман.
Худо берса менам юз ёшингизда
Бир ҳасса, жойнамоз олиб бораман.

26 ноябрь, 2004 йил.

ТЎСИЛГАН ДАРЁ

Тўсилган дарёман, оқмасдан қўйдим,
Чақнаб атрофимга боқмасдан қўйдим.
Ким бор дунёсида кўз-кўз этмоққа,
Зебу зийнатларим тақмасдан қўйдим.

Дарёнинг-ку асли куч, шиддати мўл
Тўғон тагин шиддат қўшмоғи мумкин.
Арслонвор шиддатга очилмаса йўл
Дарё қирғоғидан ошмоғи мумкин.

Бу қудрат тўғонни йиқар, сидириб,
Хавф тортмангиз чўлга ё тоққа кетар.
Бу қудрат чарх урар Сизни қидириб,
Сизнинг пойингизда оқмоққа кетар.

13 ноябрь, 2005 йил.

ЙЎЛДАДИРМАН

*Йигирма йил ўтди интизорликда
Андрей ВОЗНЕСЕНСКИЙ*

Сиз кутасиз.
Менам бораман.
Учиб бородурман худди ўқ.
Фақат олдин хат юбораман
Ўша хатни ёзганимча йўқ.

Кўнгил ичра тўкиб борини,
Бир йил, ўн йил ўтди, бу кўпми?
Айрилиқнинг алафзорини
Биргалашиб ўрамиз, хўпми?

Йигирма йил, ўттиз йил ўтди,
Кўзингизга малол инмасми?
Ўттиз йиллаб ғовлаган ўтни,
Ўрар чоғи чалғи синмасми?!

Қирқ йил ўтди, мен тез бораман,
Ранжимангиз, гувоҳ еру кўк!
Фақат... олдин хат юбораман,
Хатни...

ҳали ёзолганим йўқ.

Учиб бородурман худди ўқ
Бу ҳолатни қандай шарҳлайман.
Борган сари ўрмонзор қуюқ —
Мен куйиниб чалғи чархлайман.

Сиз кутасиз. Менам бораман.

13 июль. 2004 йил.

КЕТГУНИМЧА ЖИМ КЕТМОҚ...

Бу беш кунлик дунё деб,
Дунё гамин ейдилар.
Шу беш куннинг ичида,
Бир-бирларин сўйдилар.

Бу беш кунлик дунё деб,
Дунё гамин ейдилар.
Шу беш кунда Насимий
Кўзларини ўйдилар.

Беш куннинг офир тоши
Босди. Янчилдик, дод-а?
Шунда Ҳусайннинг боши
Кесилди Карбалода.

Шунда йиқилиб, тизлаб,
Тойиб иссиқ қонларда,
Пайғамбари азизлар
Қолди тошбўронларда.

Ҳавзи Кавсар очганни,
Томчи сувга зор қилди.
Мангу Балогардонни¹
Беш кун дунё хор қилди.

¹ Баҳовуддин Нақшбанд ҳазратлари.

Мен қандай дил берайин,
Юрагимда минг бир доғ.
Менинг тақдирим тайин —
Кетгунимча жим кетмоқ!

Бу беш кунлик дунё деб,
Дунё гамин ейдилар.

24 ноябрь, 2004 йил.

БИЛМАГАН ДАРАХТ

Ўз кучи, ўз бардошини билмаган дарахтман мен...
Қоқилгандай
Битга жойдан жилмаган дарахтман мен.
Сершоҳ, сербарг новдалари чақ-чақлатиб қушларни,
Умри бўйи ўзи бир бор кулмаган дарахтман мен.

Ҳолбуки,
Шўх шамоллар-ла дайдиб кетсам бўларди,
Кўп ишқий кўшиқ билардим, айтиб кетсам бўларди,
Қайтиб кетсам бўларди-я, қайтиб кетсам бўларди,
Аммо, манглайига қайтмоқ
Битилмаган дарахтман мен.

Биров пичоқ билан кесди, сўрди шираларимни,
Бошқа бири каллаклади, кўрди ичим, қаъримни.
Баргим пилла қурти еди, биров кийди заримни
Мен-чи,
Бировлардан бир барг юлмаган дарахтман мен.

Ўз кучи,
Ўз бардошини билмаган дарахтман мен.

8 июнь, 2007 йил.

БИЛИНГ

Ўтга солиб руҳни, танни,
Кераксиз сўз демаганни.
Кўз ёғингиз емаганни
Ҳам қош билинг, ҳам кўз билинг.

Ётсирамай бошин қўшса,
Ёвғонингга ошин қўшса,
Кўз ёшингга ёшин қўшса,
Ўзгаларни ҳам ўз билинг.

Букилганлар, ёйланганлар,
Лек осмонга бойланганлар.
Кўнгли қушга айланганлар,
Учар қушларни дўст билинг.

Агар вафо топмасангиз,
Кўкда бахтни ўпмасангиз,
Тупроқ сари қайтаверинг,
Қорни, музларни дўст билинг.

26 ноябрь, 2004 йил.

АГАР ШУ ДУНЁНИНГ ДАРАХТИ БЎЛСАНГ...

Яхши. Бу дунёда нақ нақдли бўлсанг,
Ёвқур арслондай шиддат, шаҳдли бўлсанг.
Аммо шу дунёнинг дарахти бўлсанг,
Ким бахтли бўптики, Сен бахтли бўлсанг.

Бахт қуши қўнди,
Деб яйрарлар бахтёр.
Шунда учмогига ҳам ишора бор.
Келиб қўнса қўнар, юрагинг ёрма,
Учиб кетса кетар, ортидан борма.

Парво қилма гадо, ё тахтли бўлсанг,
Ким бахтли бўптики, Сен бахтли бўлсанг.

Буз ва уз қафасу, занжирчаларни,
Нима етсин, ўзни тиклаб, шайларга.
Озодлик найларин кимлар чалади,
Ҳеч ким бас келолмас тоқ тўрғайларга.
Томчи кўз ёш тўкма, денгиздай тўлсанг,
Ким бахтли бўптики, Сен бахтли бўлсанг.

Севганлар ёлғиздир, ёлғиз севилган,
Озорда ошиқлар жонлари ҳали.
Бир севги менинг ҳам дилимни юлган
Чак-чак томиб турар қонлари ҳали.

Агар шу дарёнинг дарахти бўлсанг,
Ким бахтли бўпти-ки, Сен бахтли бўлсанг.

ТИШСИЗ ОДАМ ФАРЁДИ...

Сиз кетдигиз.
Дийдорингиз соғинтирди,
Маяюс, гап саҳроларида кечиб юрдим.
Айрилиқ — ўқ, юрагимни тешиб кирди,
Сувми, қонми билмадим не ичиб юрдим.
Кетдингизми,
Энди сизам тушми Она,
Маҳшаргача энди хайру хўшми, Она?!

Узилдингиз,
Узилмади тилло занжир
Тилло занжирчангиз ўша қутичада.
Ҳар кўрганда юрагимга ботар ханжар,
Ҳар кўрганда жизғанакман, ўт ичида.
Жон дегани
Шунчаям мўрт, бўшми Она,
Маҳшаргача энди хайру хўшми, Она?!

У борида кўнглим бургут, сор эди-ку,
Бугун оғир қордайми, тумандай юрай?
Биродарлар, кеча онам бор эди-ку...
Бугун У йўқ,
Бугун У йўқ, қандай юрай?!
Она ҳам бир учар кетар қушми, Она.
Маҳшаргача энди хайру хўшми, Она?!

Хазон олди ўсар эмиш гуллар бўйи,
Кетар олди қолдингиз сал берман қараб.
Оёқларингиз уқалаб тунлар бўйи
Оппоқ пахта сочларингиз ювиб-тараб
Ўрай десам...
Икки кўлим бўшми Она,
Маҳшаргача энди хайру хўшми Она?!

Оҳ, дўстларим, бу дунёда қуши борлар
Қушингизни асранг!

Кўнгил додлари — бу!
Эй, дунёда тишламоққа тиши борлар,
Тишсиз қолган одамнинг
Фарёдлари бу!

Она, фарзанд оғзидаги тишми Она,
Маҳшаргача энди хайру хўшми, Она?!..
Сиз кетдингиз. Дийдорингиз соғинтирди...

ОТАСИДАН ЎЗГАНИНИ БИЛДИРМАС

Дардин четга чиқаради қайси шер,
Она арслон озганини билдирмас.
Нодон — «Тақдирни ўзим яратдим», — дер
Қодир Худо ёзганини билдирмас.

Сиртдан боқсанг кўнгил овланаверар,
Шахд олдинга ташлар довланаверар,

Товус зийнатланар, товланаверар,
Патларининг тўзганини билдирмас.

Есир нонни қандай етказди-ю,
Гўдагига қандай тутқазди-ю,
Есир тунни қандай ўтказди-ю,
Етим қандай ўсганини билдирмас.

Шарқ боласи, майли ёвқур ё дайди,
«Ботир бўлсанг аввал мени енг», — дейди.
Аввал ошиқ бўлган менман, мен! — дейди,
Аввал қиз кўз сузганини билдирмас.

Шарқ боласи,
Яссавийнинг боласи.
Дунёларни тигратса ҳам ноласи,
Ундан фақат камсуқумлик оласиз,
Отасидан ўзганини билдирмас.

17 декабрь, 2009 йил.

ҚУЛАМАНГ БИТТАНГИЗ ҲАМ...

Бир барг туши тупроққа,
Сўнг бошқалари қатор.
Кўнглим туши титроққа,
Бошланди кузги хатар.

Дарахтларим қатор, шан
Ёмғир-у, ўтдангиз ҳам.
Сабот, куч топиб яшанг,
Қуламанг биттангиз ҳам.

Менинг юрагим ёмон,
Менга бепарво бўлманг.
Яшаб юрсин десангиз,
Мени аяб — сиз ўлманг!

28 ноябрь, 2009 йил.

МАШЪАЛА

Ҳақиқат машъаласини
Кўтарган қўлларим куйди.
Қайта-қайта босилган-у,
Кўкарган йўлларим куйди.

Қанчалаб ойларим куйди,
Қанчалаб йилларим куйди.
Сочим тўлқини минг тола,
Минг тола қилларим куйди.

Гоҳ дўстларим тонди ҳақдан,
Нажотлар кутдим фалақдан.
Бўлолмай ҳақ билан яктан,
Айтолмай тилларим куйди.

Машраб додлаб елар менда,
Усмон бежо кулар менда,
Куюк иси келар мендан,
Вужуду дилларим куйди.

Бу машъала куйиб кетган,
Кафтларимда илдиз отган,
Ўт кўтариб кетаётган
Бўйсунмас қўлларим куйди.

Шундай яшаб ўламан мен
Дейман тушиб чўкка, — қасам!
Ерга қасам
Кўкка қасам!
Қай кун машъал кўтармасам,
Шул кун кетган бўламан мен.

Ҳақиқат машъаласини
Кўтарган қўлларим куйди...

АЁЛ ЎТИБ БОРАР

Сен сўрама, мен ҳам айтмайин,
Курагимни синганини қарс.
Шовқин солма, мен уйғотмайин,
Юрагимда ётар бир йўлбарс.

Баланд бир ўт ёнган ичимни,
Мен совутиб яшашим керак.
Ўз-ўзимга сарфлаб кучимни,
Мен овутиб яшашим керак.

Аёл ўтиб борар, шўх юриб,
Шамолларда соч ёйган аёл.
Ич-ичида йўлбарс ўкириб,
Сиртдан майин жилмайган аёл!!!

БИЛМАСЛАР

Кўрдим қишлоқ, гўзал шаҳарлар кўрдим,
Оҳорлари кетиб борар, билмаслар.
Жамалаксоч пари-пайкарлар кўрдим,
Баҳорлари кетиб борар, билмаслар.

Тугмак бўлса етмас белбоғ учлари,
Дунё молин маҳкам тишлар тишлари —
Боғларининг ширинзабон қушлари —
Олқорлари кетиб борар, билмаслар.

Отлари-я, қорабайир отлари
Гижинглайди, деб ўйласам, додлади.
Ёли бўрон бўлганлигин ёдлади —
Шунқорлари кетиб борар билмаслар.

Кузатиб бу дунёнинг ўр-қирини,
Билмай қолдим келмак, кетмак сирини.
Ёлғон ёрлар ялашиб бир-бирини,
Чин ёрлари кетиб борар, билмаслар.

Чарсиллаган бир ўт ёнар ичимда,
Мен шеър айтсам, айтмадим тил учинда.
Бу талотўп, қув-қув, чоп-чоп ичинда,
Ҳалима ҳам ўтиб борар, билмаслар.

БИР АЁЛ ҚАЙҒУСИ

*Мен ёниб тугамагунимча,
Сиз менинг кимлигимни билмадингиз.*

Имант ЗИЕДОНИС.

Қоронғуда эдингиз,
Мен чорламоқчи бўлдим.
«Тун ютиб кетмасин» деб,
Қўзи тўрт соқчи бўлдим.
Бу дунёни унутиб,
Сизга пойлоқчи бўлдим.
Э воҳ, Сиз мен тарафга
Бир қадам жилмадингиз.
Мен ёниб тугаяпман,
Сиз ҳамон билмадингиз.

Жилғадай гирдингизда
Чопганим чопган бўлди.
Сиздан мўъжизаларни,
Топганим топган бўлди.
Қадаҳдай қирғоғингиз,
Ўпганим-ўпган бўлди.
Бўшаган жом экансиз,
Қайтиб ҳеч тўлмадингиз.
Мен ёниб тугаяпман,
Сиз ҳамон билмадингиз.

Мен оҳ урдим, оҳ кекса
Ёшларни тирилтирди.
На кекса-ёш, бори
Диндошларни тирилтирди.

Сиз тирилмадингиз. Йўқ
Ё... ёки ўлмадингиз.
Мен ёниб тугаяпман,
Сиз ҳамон билмадингиз.

Билмадим, мисмидим ё
Тилла танга, кетдим ҳайф.
Умрим бўйи бесамар,
Кирдим жангга, кетдим ҳайф.
Қоронғида, ботқоққа
Михланганга, кетдим ҳайф.
Қай оловларда куйиб,
Ўтди жон, билмадингиз.
Мен ёниб тугаяпман,
Сиз ҳамон билмадингиз.

11 июль, 2002 йил.

БАЪЗАН ЁНИМДАГИ ТОҒ...

(«Бир аёл қайғуси» китобидан)

Баъзан ёнимдаги тоғ
Ҳаддан зиёд чўқади.
Чўққилари санчилар,
Харсанглари чақади.

Баъзан ёнимдаги тоғ
Пастлагандан пастлайди.
Қоялари бадқовоқ,
Жилғалариям дайди.

Баъзан ёнимдаги тоғ
Сарғайтар гул, бутоқни.
Не қилай чўнг тоғларга
Ўхшамаган бу тоғни.

Тошлариям ютоққан
Ҳолим тайин, Худойим—
Ўзинг суя. Шу тоққа
Суянмайин Худойим..

26 март, 2008 йил.

КИМСАН, НИМАСАН...

(«Бир аёл қайғуси» китобидан)

Бир қарасам чаптаст отга ўхшадинг,
Бир қарасам енгил сузар кемасан.
Мен сен билан жуда узоқ яшадим,
Бироқ тушунмадим кимсан, нимасан?

Бир не десам бўлди харобот ҳолим,
«Соқов» деб ном олдим, бир не демасам.
Бошимга кўтардим тожим мисоли,
Бироқ тушунмадим, кимсан, нимасан?

Тутдинг. Ичдим ишқни тахиригача,
Шунда ҳам дўқ урдинг: «Ўйин қима сан!»
Бирга бордим йўлнинг охиригача,
Бироқ тушунмадим, кимсан, нимасан?

26 март, 2008 йил.

МАҲКАМ УШЛАНГ

Кексаларга.

Маҳкам ушланг бир-бирингизни,
Айирмасин қишнинг қорлари.
Биродарлик асрайди сизни,
Асрар эски ишқнинг зорлари.

Ҳазир бўлинг, кетманг тойиниб,
Қаттиқ ерни қайириб босинг.

Кўнглингизнинг унут ойини
Тез-тез эсланг. Хаёли боссин.

Бу маслаҳат ё эмас бир дарс,
Бирга бўлинг, бўлмай ҳоли танг.
Жар лабида кексайган йўлбарс,
Бир-бир босиб юради аранг.

Маҳкам ушланг бир-бирингизни,
Бола-чақа... баридан ортиб.
Тишда тишланг бир-бирингизни,
Токи тупроқ олмасин тортиб.

28 декабрь, 2009 йил.

МУЪЖИЗА

3.га.

Муъжиза излайсиз, кўнгил беэга,
Сарғайиб боради сабрнинг юзи.
Нега англамайсиз, сезмайсиз нега,
Ахир муъжиза-ку аёлнинг ўзи!

Камситманг бетартиб ҳаёти билан,
Шамолдай суринас, шамолдай чопса.
Фақат муъжиза у — эр зоти билан,
Фақат муъжиза у — эгасин топса!

ҲАЙФ...

Эсиз зилол дарёлар,
Биз қониб ичмасак, ҳайф.
Эссиз мовий маъволар,
Биз қониб учмасак ҳайф.

Ирмоқ пастлаб, қиялаб
Кетса, учқур тоғ, эссиз.

Кўрмай ўтса биялар,
Учқур аргумоқ эссиз!

Дунёсига ўт кетсин,
Дунёсига эртак ҳайф.
Унда кўнгли аёлсиз
Кетаётган эркак ҳайф.

ПОЛВОН ДАРАХТ ҚУЛАСА

(Отамурод ака хотирасига).

Дейман бир дўстни ўйлаб,
Хаёлларга чўмаркан.
Полвон дарахт қуласа,
Тупроқ қандай кўмаркан?

Маҳзун ёдини ёдлаб,
Кўз ёшлари томаркан.
Жонон дарахт қуласа,
Тупроқ қандай кўмаркан?

Дилга тушган ёнғиндан
Сувлар чак-чак томаркан.
Юваверса ёмғирлар
Тупроқ қандай кўмаркан?

Тоғдай бошин қанда-ю,
Кўзин қай куч юмаркан.
Тирик ётган жондай У,
Тупроқ қандай кўмаркан?!

Кетди Ота Муроди,
Одам қайтиб кемаркан.
Шундай катта Муродни,
Тупроқ қандай кўмаркан?!

30 май, 2007 йил.

РАШКЧИ ГУЛ

II

Отамурод акага.

Мен ҳали ўлмасдим, чарос кўзлигим,
Мўйсафид ёшларга етар эдимми?
Фақат... ёмон ботди охирги тифинг,
Сўнг бор санчганингда «етар» дедимми...
Олтмиш нима бўпти авжи балоғат,
Авжи севилмоқлик, севмоқ фасли-ку.
Ё етмай қолдими мендаги тоқат,
Аmmo...
Буям сени аямаслик-ку!

Қарасам кундан кун рашкинг зиёда,
Мени деб заққумлар юта бошладинг.
Соғиниб келсам мен ташна, пиёда,
Жом тўла рашк заҳрин тута бошладинг!

Қарасам бу ғамнинг охири йўқдай,
Қарасам кундан-кун баргдай саргайдинг.
Миямга бир фикр урилди ўқдай,
Ахир мен-ку сенинг бедаво дардинг.

Гулим!
Тошга урдим руҳни-ю, танни,
Юрагим тўхтади!
Шундай қилдим қасд.
Энди бировлардан мени қизганиб,
Минг дардга чалиниб юрмоғинг абас.

Гулим, рашкчи гулим, шу бўлди якун.
Гулим,
Шунчаларам, оҳ, суясанми?
Тупроқ устида-ку кўрсатмадинг кун,
Айт,
Тупроқ остида тинч қўясанми?!
Гулим!

Гулим, оҳ севмоққа қандай қодирсан,
Фақат... рашк ўлдирар. Озиб-тўзиб, жим.
Қарасам, ўлимга бораётирсан,
Мен...

Мен ўзим ўлиб
Сени қутқардим.

Гулим!

30 май, 2007 йил.

СУВ БИЛАН СИРЛАШГАН КУНИМ

Онам маъюс мажнунтол эди,
Шохчалари ер томон боққан.
Туришлари сиру фол эди,
Тўлқинларга қўшилиб оққан.

Япроқлари сувга ёзди хат,
Бошлаб қайдан қайтди билмадим.
Шивирлашди сув билан фақат,
Аммо
нимм айтди битмадим.

Овоз солиб демади «Ёху»,
На йиғлаб,
На бағрин тиглади.
Фақат сувга дард айтганда у,
«Сирқирашиб сувлар йиғлади».

Билмаганман,
Чиқмаган уни.
Қай юк босган босиқ тошимни.
Шу сув билан
Сирлашган куни
Кўтаролмам менам бошимни.

30 ноябрь, 2007 йил.

МЕН ЙЎҚЛАСАМ

Кампирларнинг камайди сафи,
Яна бирин қаро ер ютди.
Ёқалари ёпиқ, арабий —
Кўйлак кийган бир кампир ўтди.

Гимир-гимир онам Боёвут,
Аввалгидан маъюсроқ энди.
Ҳовлимизга соя солган тут —
Балки онам у билан тенгдир.
У ўлганда зор кишнаган от,
Чақноқ кўзи тўниб бормоқда.
Балки у ҳам мен каби ҳайҳот,
Айрилиққа кўниб бормоқда.

Аммо онам ёқиб кетган шам
Тураверар кўнглим тўрида.
Мен йўқласам, йиғласам у ҳам
Ағдарилса керак гўрида.
Кампирларнинг камайди сафи...

КАРВОН ЙЎЛГА ЧИҚҚУНИЧА

Карвон йўлга чиққунича
Бўлар бир шов-шув.
Ўшангача тинглаш мумкин арзу додларни,
Ўшангача нон ғамланар, ғамланади сув,
Алмаштирмақ мумкин бўлар қўтир отларни.
Карвон йўлга чиққунича...
Танланади дўст,
Фарқланади тили биру, дили иккини.
Ўз деганинг то сўнгги дам бўладими Ўз,
Ўзга чиқиб қолмайдими дилга туккани.
Карвон йўлга чиққунича...
Бўлгай тадорик,
Сарбонини сартлари тан оладиларми?
Ё беписанд кўрарларми ҳамма қатори,

Ўлим келса ундан олдин ўладиларми?
Қарвон йўлга чиққунича...
Чиқдимиди аён,
Ҳаёт кечирмас сўнг шумлик, гўлликларини.
Ё бирлашиб Мурод Тоғин
Олурлар шоён,
Ё тарқалиб қумлар босар ўликларини.
Қарвон йўлга чиққунича
Бўлар бор шов-шув...

6 июнь, 2007 йил.

ЙЎЛ БИРДАН КЕНГАЙДИ...

Йўл...
Одамдай олислаб бораётган йўл,
Бизга умидми, не бераётган йўл,
Ёмғирга ботган йўл, чангга ботган йўл,
Биз кетамиз,
 Бу йўл қолаверади.

Қарвонлар суришиб ўтган чоғлари,
Дунёни бузгандир қўнғироқлари.
Қамчи излари-ю, қўнгил доғлари,
Биз кетамиз,
 Бу йўл қолаверади.

Кўзимизни алдаб, буралиб қайтиб,
Кўклам чечакларга ўралиб қайтиб,
Ёзда тоши қизиб, жизғанак пайти,
Биз кетамиз,
 Бу йўл қолаверади.

Бу йўлда ким кимни тунаб кетганди,
Ким кимнинг юрагин тирнаб кетганди,
Отам шу йўллардан жўнаб кетганди,
Биз кетамиз,
 Бу йўл қолаверади.

Тобут йўлга чиқди. Ғам жонга етди,
Йўл бирдан кенгайиб, каттариб кетди.
Шунда кўрдим, бу йўл, бутун бир халқни,
Йиғлаётган халқни
Кўтариб кетди!

Одамдай олислаб бораётган йўл,
Отамдай олислаб бораётган йўл.

ҚИТМИР ЮЛДУЗ ЕТАКЛАСА...

Қитмир юлдуз етакласа,
Кетаверган ойлар бор.
Ул ойларни хизматкорга
Айлантирган бойлар бор.
Ул ойларнинг нурларини
Чил-чил қилар жойлар бор.
Мен уларнинг ҳаётини
Кўрмаганим яхшийди.
Аслида бу шеърга қалам
Урмаганим яхшийди.
Синчков боқсам кўнгли синиқ,
Кўнгли дарё, жим, жим, тиниқ.
Соғ жойи йўқ, тегмаган тиг,
Қанча қоши ёйлар бор.
Билмайди у, дунё беҳишт,
Ўзи оҳу, билмас у.
Билгани шу, баланд уй, фишт,
Шу қафасдан жилмас у.
У сир тутар дил доғини,
Сезмас гулни, қиёғини.
Сезмас икки туёғини,
Ўпмоққа зор сойлар бор.
Яна бу ўртада турган,
Кўнғлига зирапча кирган.
Айтмай ўзин еб битирган,
Мендек ҳоли войлар бор.

Қитмир юлдуз етакласа,
Кетаверган ойлар бор...

8 февраль, 2009 йил.

ҚУРЪОН ТАРАФ БОРУРМАН...

Бугун борман, эртага йўқ,
Бугун эшит сўзимни.
Бугун ерман, эртага кўк,
Тополмассан ўзимни.
Кўзларимга бугун қара,
Агар ногоҳ ўчмасам.
Кўнглимдаги тугун қара,
Ечилмас сен ечмасанг.
Ечмоқ йўлини бугун топ,
Эрта ё мен, ё сен йўқ.
Ўртамизда мингта китоб,
Нега Қуръон, Ёсин йўқ.
Кетдим. Кетдим сувдай оқа,
Ҳақ деб, Ё Раб, борурман.
Бораяпман Ёсин ёққа, ,
Қуръон тараф борурман.

20 июнь, 2007 йил.

ТИРИК ЮРГАНЛАР, АЛВИДО

Биз ётибмиз. Билмай заволлар,
Тирик юрганлар, алвидо.
Кўксига салқин шамоллар
Уриб юрганлар, алвидо.

Биров ўтганда унимиз йўқ,
Кутамиз. Қизимиз, улимиз йўқ.
Гина қиларга тилимиз йўқ,
Тирик юрганлар, алвидо.

Сулукни сулук тушунади,
Ўликни ўлик тушунади.
Онаси қизини тушунмасдан
Тирик юрганлар, алвидо.

Ётибмиз. Қабримиз чим ёпиб
Кетса-да бир-бировни топиб —
Ўғил отани итдай қопиб...
Тирик юрганлар, алвидо.

Қипчоқдансизми, қиётдан
Гоҳо сизнинг қора нијатдан,
Ўлган қайта ўлар ујатдан,
Тирик юрганлар, алвидо.

Ўлик сен зўр, мен зўр демас,
Бу ер пойгак, бу ер, тўр демас.
Улар бир-бирига бўримас,
Тирик юрганлар — алвидо.

Ахир одамсиз-ку, қутурманг,
Маҳшаргача отиб тошу санг.
Бир-бирингиз еб битирманг,
Тирик юрганлар, алвидо.

Ётибмиз ерларга бош қўйиб,
Дийдорга оч кўздан ёш қуйиб,
Ўлмасдан бир-биридан тўйиб,
Тирик юрганлар, алвидо!

ЎЛГАН ШОИР УЧУН ЙИҒЛАНГ...

Ўлган шоир учун йиғланг,
Қолган шоир учун йиғланг.
Етти ётнинг ғам шаробин,
Ичолган шоир учун йиғланг.

Дунё билан йўқдир иши,
Сувдир иши, чўғдир иши.

Бу дунёда ғам идиши
Бўлган шоир учун йиғланг.

ШАВКАТ РАҲМОН ДЕГАН...

Парда ўсайми ё ўсмайми деган,
Дарахтдан кўзларим тўсаётгандай.
Кўкдами ё ерда бир буюк дарахт
Чинқириб тинимсиз ўсаётгандай.

Пўлатдай эшилган гиряларини,
Кўксимизга қуйиб, ўтларда ёқиб.
Элнинг саёз тортган дарёларини,
Жаннатий сувларга тўлдириб, оқиб.

Банди оғочларнинг узиб бандини,
Майдонларга чиқиб келаётгандай.
Нишонга олиб ҳар нодон, андини
Кўзин қаттиқ тикиб келаётгандай.

Миллатим деб юртга юз бурган чоғлар,
Баҳайбат умиди тошдек қотганда.
Халоскор чечаклар, қора чечаклар
Гуркираб осмонга ўрлаётгандай!

«Жувонмарг бўлгурлар, жўмардинг борми?!»*
Қиличдай бу садо кўксингни тешса.
Ўз ўрнингда кўрсанг буюк бир сорни,
Сенинг-да қонларинг вулқондай жўшса.

Демак, шундай дарахт ўсаётибди,
Шавкат Раҳмон деган, суйиб жонларни.
Илдизи Туронга илдиз отибди,
Шохлари кўтарар мусулмонларни!
Шавкат Раҳмон деган
Бир буюк дарахт...

* Шавкат Раҳмон сатри.

КЕТДИ БИЗНИНГ МУҲАММАДИМИЗ

Тўйиб олинг. Тикилиб олинг.

Абдулла ОРИПОВ

Дилда қолди яхши сўз, дoston,
Қолаверди муҳаббатимиз.
Биз яхшироқ қараб олмасдан,
Кетди бизнинг Муҳаммадимиз.

Сўзларини суйиб олмасдан,
Бағримизга ўйиб олмасдан.
Кўзларига тўйиб олмасдан,
Кетди бизнинг Муҳаммадимиз.

Бир арслони ўтди ўзбекнинг,
Оҳи кўкка етди ўзбекнинг.
Қуёш йиғла, осмон аза тут,
Муҳаммади кетди ўзбекнинг.

Баланд кетди, шонига кетди,
Жаннатнинг айвонига кетди.
Турк юкини елкалашай деб,
Яссавийнинг ёнига кетди.

Онажони қуриган оғоч,
Сингиллар бир тунда оппоқ соч.
Ғафлат босган дунё кўзинг оч,
Кетди бизнинг Муҳаммадимиз.

Танграм, шукур, ўчмас хат бердинг,
Пирдай улуғ бир уммат бердинг.
Муҳаммад бердинг, Муҳаммад бердинг,
Кетди бизнинг Муҳаммадимиз.

Биз шошмадик ҳеч улгурмоққа,
Бунда балки дил тўлгач доққа.
Жаннатдами... давр сурмоққа,
Кетди бизнинг Муҳаммадимиз.
Дилда қолди яхши сўз, дoston...

ВАТАНДИР БУ...

Оллоҳ, Оллоҳ эранларнинг
Сўзи қолган Ватандир бу.
Бўзлаб ўтган тўрғайларнинг
Бўзи қолган Ватандир бу.
Юрт деб отга қамчи урган,
Ўққа учган не руху тан.
Кўзимга тик қараб турган,
Кўзи қолган ватандир бу.
Кечиб, сарҳад, уммонларни,
Кўрсам-да тик иймонларни.
Кишан узган арслонларни
Изи қолган ватандир бу.
Гарчанд жаранг, гарчанд сукут...
Қон, шон билан олинган юрт.
Тишларида курашнинг ўт,
Музи қолган ватандир бу.
Бу ер кимнинг, бу кўк кимнинг
Эгаси бор ҳар ўт, чимнинг.
Ўз ерида Ўзбегимнинг
Ўзи қолган Ватандир бу.

МЕН БИР КУНИ

Мен бир куни
Ташлаб кетаман,
Бўз либосим, сийму заримни.
Қор ивитар,
Шамол варақлар,
Ортда қолган дафтарларимни.
Гарчанд тишга босиб тишимни,
Ўз елкамдан ўзим босиб тек,
Гунгдай кетдим
Сўнг бекатгача.
Лек ортимда қолган шеърларим
бу дунёнинг
ёлғонларидан
Қаҳ-қаҳ урар қиёматгача.

ЕТКУРМА

Эгри қўлни шамга еткурма,
Бир хотири жамга еткурма.
Ким чин ошиқ эрмаскан уни,
Ишқ ила карамга еткурма.
Макон берма тош кўнгилларга,
Тошканду Сайрамга еткурма.
Иблис қўлин калта қилгайсен,
Қиличга, найрангга еткурма.
Бахтни оёқ ости қилганни,
Мангу бахт, байрамга еткурма.
Нухдай ютди қувонч, оҳимни
Кўзларни намга еткурма.
Оллоҳ, Оллоҳ, бош паноҳимни —
Мавлонони ғамга еткурма.

ЧАҚИРИБ ОЛАМАН...

Чақириб оламан, қаттиқ чорлайман,
Кетганлар йўларин буриб келади.
Қачонлардир қуриб қолган дарёлар,
Қайтадан фаввора уриб келади.
Қашқирлар уюри кўзичоқлардай
Этагимга тумшуқ суриб келади.
Букилиб, йўқликка кетаётганлар
Ҳозланиб, қайта бел сириб келади.
Чақириб оламан,
Қаттиқ чорлайман
Тирик дўстларим банд,
Ҳоят банд, баъзан.
Гўрдаги дўстларим туриб келади.
Ҳокисор жилмайиб Муҳаммад Юсуф,
Шавкат Раҳмон томоқ қириб келади...
Улар тирикларнинг ўрнин билдирмай,
Эшигимдан бир-бир кириб келади...
Чақириб оламан...

БОЁВУТДА

*Онам Қаршигул Хонназар
қизи хотирасига.*

Кундан-кунга
Бўлдим унга зор,
Қолди кўнглим гирияларида.
Энди онам ҳасратлари бор,
Боёвутнинг дарёларида.
Энди ёшим
ўтгани сайин
нолам узун кўнглим қаърида.
Онам ивиб ўтиргандайин,
Боёвутнинг ёмғирларида.
Сарғаяман. Кузда... Тошканда,
Онасилик озорларидан —
одам нархи арзонлашгандай
Бу дунёнинг бозорларида.
Оташкада,
ёнадир кўксим,
Куйдиради армонлар, чўғлар.
Энди мендай, аёлдай ўксиб,
Боёвутда шамоллар йиғлар.

Боёвутда сал оламан тин,
Ўчираман кўнглим ўтини.
Онам бериб кетди деб «сигин»
Ўзи ётган Боёвутини.

ОЙИМ БОТМИШ, КУНИМ БОТМИШ...

Ойим ботмиш, куним ботмиш,
Ёлғон қолиб, чиним ботмиш.
Чалқанча ётиб ўйлайман,
Тупроққа яғриним ботмиш.

Яқинлашди тупроқ таги,
Қадрдонлик ортди тагин...
Санайман, бармоғим етмас
Қанчалар яқиним ботмиш.

Нашъали дўстларим қани,
Машъала дўстларим қани.
Ер қаърини ёритгани
Чақмоғу чақиним ботмиш.

Тўйхонага дўнгандир ер,
Майхонага дўнгандир ер.
Дўстларим хушқилиқ эди,
Қилиғига кўнгандир ер.

Моҳларойим сочи қордир,
Ойгаям бу дунё тордир.
Жаннат машваратларида
Ойимни кўрганлар бордир.

Ойим ботмиш, куним ботмиш,
Ёлғон қолиб, чиним ботмиш.
Чалқанча ётиб ўйлайман,
Тупроққа яғриним ботмиш...

ТЎЛҚИНДА КЕТДИ

Ким бу боғни ҳосилсиз деди,
Бу боғ-боғмас, бир жаннат эди.
Меваларин қуш, одам еди,
Қолганлари тўлқинда кетди.

Ер кўп, кўрди жононаларни
Олча, ўрик гулидай бари.
Фақат бевақт паймоналари —
Тўлганлари тўлқинда кетди.

Қуёш порлар, чатнаб ётар санг
Ўзгармади гулларда бир ранг.

Фақат бизнинг кўнглимиз шўхчан
Кулганлари тўлқинда кетди.

Гарчанд, кўп тирик дўст саноғи,
Хувиллатиб боғча-ю, боғин,
Ачиштириб кўксимиз доғин,
Ўлганлари тўлқинда кетди.

Ким бу боғни ҳосилсиз деди...

БИЛМАЙМАН

Йўл охирин биламан —
Қай муюлишда харсанг,
Қай довонда ҳолим танг,
Йўл охирин биламан.

Йил охирин биламан,
Кўклам, ёз сурур, нозли.
Кечки кузак — аёзли,
Йил охирин биламан.

Умр охирин билмайман,
Тураман. Ҳар тонг янги.
Фақат қай бир тун мангу —
Ухлайман-у, жилмайман...

Умр охирин билмайман.

ЎЗИМНИ ЎРГАТДИМ...

Тўлдими, албатта, тошаркан у жом,
Мудом тўлмасликка ўзни ўргатдим.
Қорайса қорайиб келаверсин шом,
Осон ўлмасликка ўзни ўргатдим.

Яшасам-да боғнинг гиёҳларидай,
Куч, қудрат яширин қаёқларимда.

Топталсам-да тўфон туёқларида,
Синиб, сўлмасликка ўзни ўргатдим.

Билмам, қайда ўсдим. Қандай ўсдим, бас!
Бу зер-забар матоҳ менинг пўстиммас,
Кўкдан тушолмаслар менинг дўстиммас,
Мен пастлик, хасликка ўзни ўргатдим.

Жумлага, жумладан менга ҳам ривож
Берсин қодир Худо,
Аммо юпун, оч
Бахтсизнинг олдида ярқиратиб тож
Бахтли бўлмасликка

Ўзни ўргатдим!

Тўлдими, албатта, тошаркан у жом...

2 июль, 2007 йил.

ҚАЙТА БОШЛАШ

Кўриб қолсанг яқин келиб қолган ўлимни,
Иккиланмай қайта бошдан бошла йўлингни.

Тажриба бор. Йўлнинг ўнқир-чўнқирларини
Энди яхши биласан сен. Таниш барча куй.
Ортга ташла ҳаётингнинг кир-чирларини,
Кийилмаган қуш тумшукли туфлиларинг кий.

Қайта бошлаш истаклари — куйдир, булоқдир.
Қаттиқ иста. Муғаннийсан. Куйиб чаласан.
Елкангдаги босиб турган тошни улоқтир.
Енгил учгин. Баланд учгин, уча оласан!

Парво қилма. Гоҳ бемадор титраса тиззанг,
Қаддинг кўтар. Кўтар яна йўлларнинг чангин.
Ювгин. Кетсин вужудингни қоплаётган занг,
Қарабсан-ки, янгисан сен. Яна яп-янги!

Ҳаёт йўлин қайта бошлаш-мумкиндай, нақддай,
Гар шу истак ич-ичингда ўсса дарахтдай.

27 декабрь, 2009 йил.

ЁЛҒИЗЛИК СИРИ

Тирикмисан, шохлар ташлаб уч,
Қуёш янглиғ ўрлайвер тикка.
Тирикмисан, ўзинг қудрат, куч —
Қўрқинч нарса борми тирикка.

Қўрқма, баланд юришни ўрган,
Бир шеригинг бўлса доғинг йўқ.
Боқ, сенинг атрофингда юрган
Одамларнинг сон-саноғи йўқ.

Ўлимданам қўрқмоқлигинг пуч,
Умр тугар бир нола, чўзиқ.
Ернинг остида одамлар зич,
Ўлимданам қўрқининг қизиқ.

Мен Ёлғизлик сирини очдим,
Ундан қўрқмай бўлмайди, ёху!
Ундан қочгин, бир умр қочгин,
Қувиб етса, ўлдирар куч — шу!

ДАРАХТЛАР СЕЗАДИ

Дарахтларам сезади кузни,
Киранлар бир-бирин пинжига.
Бизлар кира олмаймиз дўстнинг
Сунбуладай ишқ соғинчига.

Титроқ тушар ҳатто теракка,
Кундузу тун титрайди толмай.
Одам... кетаверади якка
Сочларининг қораси қолмай.

Дарахтларам қийналар оғир,
Улар бир-бирини суяйди.
Одам... бир-бирига бермас сир,
Фақат одам ёлғиз куяди.

Ёрижон-а, тушдим бир издан,
Кетмоқдаман ёмғир, уриб қор.
Мен айрилиб қолмайин Сиздан,
Қабримизни кўймай туриб қор.

11 июль, 2004 йил.

БИРГА КЕТМОҚ...

Кўп жойларга бирга кетмадик,
Кўл ушлашиб қирга кетмадик,
Сирдарёга, сирга кетмадик,
Бирга кетар кунлар борми ёр?

Давраларда гул бўлдик айро,
Ширин забон тил бўлдик айро,
Дарёликда Нил бўлдик айро,
Бирга кетар кунлар борми ёр?

Зимдан қараб созлар соз кимлар,
Ишқи ёлғон, ишқи рост кимлар,
Таңҳо қушга ишқибоз кимлар,
Бирга кетар кунлар борми ёр?

Мен ғоят банд, сенда ҳам иш кўп,
Зар либосим сенсиз кийиш кўп.
Бирга яшаб ёлғиз куйиш кўп,
Бирга кетар кунлар борми ёр?

Ўтган ўтди. Майли устин ёп.
Фақат бир гап. Умр бўлса соб,
Ўлим келса... журъатлироқ бўл,
Бирга кетмоқ иложини топ!

Кўп жойларга бирга кетмадик...

26 март, 2009 йил.

АНЖОН САРИ...

Ўйланаман, йўлим тушса Анжон сари,
Моҳларойим кўзларига кўзим тушса.
Майдалашиб кетмадими мевалари —
Танийманми, қўлга олма, узум тушса.
Моҳларойим тақдиридан куйлаб дoston
Қалдирғочлар айвонида юрадими?
Келинлари саҳар, азон айтилмасдан
Обдастада сув иситиб турадими?

Рўмолининг учига гул битадими,
Қизалоқлар — оналарин тиргаклари?
Орқа билан юриб чиқиб кетадими,
Ерга қараб оҳудайин ҳуркаклари?

Кўз олдимдан ўтаверар чопа-чопа,
Нодиранинг қул кунлари, шоҳ кунлари.
Қулоғимга келиб турар,
Моҳларойим кетаётган хон ароба,
Умархон тўй аробасин шовқинлари...

Ўйланаман,
Йўлим тушса Анжон сари...

ҚЎҚОНГА БОРСАМ

Ёдга Моҳларойим тушмоқда такрор,
Эшитгим келади товушларини.
Қўқонга борсам ва ақалли бир бор,
Кийиб кўрсам дейман ковушларини.

Қаландарлар кезар «Ё Оллоҳ, дўст»лаб,
Майхўрлар ҳисоблар чақаларини.
Бегим Умархонга ишқини сўзлаб,
«Ғазал билан тикар яқоларини».*

* Асқар Маҳкам сатри.

Ойим ёди билан кўзим олди банд,
Ерни босиб-босмай фархунда келар.
Аввал пойин ўпган кўшқларки, баланд,
Кейин бошин кўйган хор кунда келар.

Сўнгги кунимгача тирик қасдим бор,
Элимнинг кўр, қотил одамларига.
Ҳар икки дунёда улар ўтсин зор,
Моҳларойимларнинг қадамларига...

Ёдга Моҳларойим тушмоқда такрор,
Эшитким келади товушларини.
Кўқонга борсам ва ақалли бир бор,
Кийиб кўрсам дейман ковушларини.

САҲРОДА

Тўхтама, тўхтасанг тамом сен
Тўхтаган соатга ўхшама.
Тўхтасанг, ўликсен, товон сен,
Юрганим учун яхшиман.

Ёндирар саратон, бошда дор
Бошгамас,
Олдинга тикилгин.
Олдинда...
Олдинда қудуқ бор,
Йиқилсанг олдинга йиқилгин.

Майлига,
Куйсин ер, куйсин кўк...
Ишон, айланмаймиз кўмирга.
Ўн йиқил, юз йиқил,
Ўлим йўқ,
Олдинда қудуқ бор, қимирла!

«Кўз кўрмас», — дейсанми,
Кўз тубан

Кудуқни кўзсиз ҳам кўрамыз.
То қулаб тушгунча
Юз тубан,
Туrolмай қолгунча...
Турамыз!
Қани тур!

ҲАММАСИ ЖОЙИДА

Ҳаммаси жойида,
Бари ҳақиқат.
Гарчанд бошимда қор, туман аралаш.
Севганимдан буён
Бирор дақиқа,
Боқмабман ишқингга гумон аралаш.

Ҳаммаси жойида.
Бари ҳақиқат,
Билдим. Шубҳа абад чин дўстинг санинг.
Ва яна билдимки,
Севганингдан буён
Бирор дақиқа
Севгим ростлигига ишонмаганинг.

Ҳаммаси жойида
Бари ҳақиқат.
Биз пастлаб кетганмиз, кошоно, кўшк йўқ.
Энди қололмасман
Бирор дақиқа
Гумон, туман жойда ишқ йўқдир, ишқ йўқ.

Ҳаммаси жойида...

30 май, 2007 йил.

НЕЧУН ШОДМЕН ГОҶО...

Менинг карвонларим чарчади чоғи,
Туялар тиззалаб ётаётгандай.
Кўксимдаги ўқлар — неларнинг доғи,
Ҳалиям янгидай, ботаётгандай.

Йўллар тунга қараб кетди чамаси,
Имиллаб силжийди умр кемаси.
Синчков тикиламан, ҳорғин ҳаммаси,
Аммо... нечун гоҳ тонг отаётгандай.

Неча савол бўлдим, неча минг ечим,
Минг ёлғон қулатди, тиклади минг чин.
Умр тунга оққан. Аммо мен нечун,
Бу йўллардан энди ўтаётгандай?

Умр тунга оққан —
Яримманми, бут.
Гоҳ-гоҳ томчи ташлаб ўтади булут.
Кўнглимга қарасам бир четида ўт,
Кўнглимнинг бир чети тутаётгандай.

Кўрсатмоқ бўлибми
Читим, заримни,
Шамол силкитади пардаларимни.
Ютқаздим-ку, барча карталаримни,
Нечун шодмен, гоҳ ютаётгандай.
Нечун?!

24 май, 2007 йил.

БАЙРОҚНИ БЕРМАСДАН...

Кўпчиликми юрт деб чопадиганлар,
Очилса устини ёпадиганлар?
Яна бу ғамдийда, қора тупроқни,
Онасин юзидай ўпадиганлар?

Худо кўрсатмасин,
Мабодо, агар
Минглаган ёв келса тўзиб пар каби,
Улар яширинмасми пана-панага,
Хавф сезган каламуш,
Сичқонлар каби?

Гўдакдай кўзларин кетмасми ёшлаб,
Чекиниб тўқлари, гадолари-да?
Йўлбарсдай лашкарни кетарми бошлаб,
Барсий ўкириқ-ла, садолари-ла?

Мозий-ку Ватанга юзлаб шон берди,
Борми бу кунлар ҳам шон берадиган?
Мабодо ёв келса
Кубролар янглиғ
Байроқни бермасдан...
Жон берадиган?!
Борми?!

АРОСАТ САҲРОСИДА

Бир-биридан илдамроқ
Айланар кун билан тун.
Не олтин бошоқларни
Ун қилар чархи гардун.

Тақдири кажрафторда,
Ўйинчоқмиз тоабад.
Қўлдан бахтимиз олиб,
Ўрнига қўяди хун.

Тоза лойлардан бўлиб,
Бирикмоқ истасак-да,
Бизлар фақат қум бўлдик,
Ҳар ёнга тарқалар қум.

Дарёдаги балиқдан
Муродини сўрасак,

«Сувга қонмаяпман» деб,
Кўз ёши тўкди юм-юм.

Кучукнинг боласини
Тарбият қилмоқчийдик,
У бўрига айланиб,
Бизга бошлади ҳужум.

Ўзимиз ҳам билмадик
Мақсадимиз не эрди.
Пешонамиз шўрмиди,
Ё ният эдимиз шум.

Аросат саҳросида
Биз тентиб юрган чоғда,
Не олтин бошоқларни
Чархи гардун янчмоқда.

9 июль, 2007 йил.

СЕЗИБ ҚОЛДИМ

*Бешикдин то тобут қадар
Муҳаббат эҳтиёжимдир.*

А. НАВОИЙ

Кетдим, ўйладимки сендан кутулдим,
Энди сенсиз кутгум ҳар тонготарни.
Исмингни кўксимдан чечакдай юлдим,
Ёраб, чечак шундай илдиз отарми?

Ё Ра-а-аб, ўлим-ку бу ишқ дегани, а,
Наҳот ҳар ҳужайранг эгаллаб борса.
Наҳот ҳар чин ошиқ ишқ деганида,
Пешонасин ўлим гурзиси ёрса.

Қаёқданам Сенга кўнгил очдим-у,
Ўзимни умрлик ўтга солдим мен.
Ўлимдан қочгандай Сендан қочдим-у,
Сенсиз ўларимни сезиб қолдим мен.

Излаб тополмайман бирорта тафтни,
Сенсиз ҳар қадамда урилиб тошга.
Кўксимда ҳеч нарса илдиз отмабди,
Эгаллаган ўша чечакдан бошқа.

20 август, 2005 йил.

БАРГ ТУШМАДИ ЕРЛАРГА...

Онам ўлди. Бор дарёлар
Қурийди деб қўрқдим мен.
Бутун олам қора кийди,
Кўк кийди деб қўрқдим мен.

Ҳар гуллаган боғча-ю боғ,
Ўт олгайдир мен кутган чоғ.
Рух, вужудим бошдан оёқ,
Чўғ кетди деб қўрқдим мен.

Тошлар синдирди шонамни,
Ажал чопди пешонамни.
Энди қушлар фақат ғамни
Чўқийди деб қўрқдим мен.

Қаролиғлар шамни енгди,
Тўзғинликлар ғамни енгди.
Кўзим фақат ғамни энди
Ўқийди деб қўрқдим мен.
Аммо...

Ё Ра-а-аб!
Гул-гул, қуш-қуш.
Барг тушмади ерларга.
Мен кезарман танҳо, беҳуш
Тушунмай бу сирларга...

Онам ўлди. Бор дарёлар
Қурийди деб қўрқдим мен.

27 март, 2005 йил.

КИРИБ-ЧИҚИБ ЮРАДИГАН ТУҒЛАР

Бу дунёда кириб-чиқиб
Юрадиган туғлар бор.
Дил ичида миноралар
Қурадиган туғлар бор.

Биз уларнинг туғлигини
Яхшигина англаймиз.
Англаб туриб, йўлин топиб
Аҳволларин танглаймиз.

Кўринишимизда фарқ йўқ,
Ранги бир хил, бўйи тенг.
Лек уларнинг фикрати ўқ —
Ўйи баланд, ўйи кенг.

Одамзод ўз туғларини
Ўрамасаям зарга,
Бошида кўтармасаям,
Итармасайди жарга...

Унда бизнинг бу дунёмиз
Кетарди олдинроққа.
Тан беролсак орамизда
Биз-ла юрган байроққа.

Бу дунёда кириб-чиқиб
Юрадиган туғлар бор...

ТАВБА ЭШИГИДА

Ҳамиша айбдорман, гуноҳим қўша,
Ташим хиромону ичкаримда дод.
Ўйлайман мен кимман,
Мен-чи, мен ўша
Тавба эшигида қантарилган от.

Ўтаман, фарқ йўқдай, чўққими ё чоҳ
Фарқ йўқдай шайтонми, раҳмонми ҳамроҳ.
Бу бари ташимда, ичимда мен оҳ,
Тавба эшигида қантарилган от.

Жаннатийманми мен ва ё осийман,
Ўлмоқ шарт бўлганда зигирча куймам.
Суймаганни суйиб суйганни суймам,
Тавба эшигида қантарилган от.

Ёллари шамолда ялтиллаб парқу,
Парвоз хаёлига бўлса-да фарқ у,
Оллоҳдан авф сўраб йиғлайди ҳар кун,
Тавба эшигида қантарилган от.

Гуноҳкор бандангман, тупроқман, ерман,
Кунимда кун йўқдир, оймимда йўқ ой.
Худойим, кечиргин ва менга берма,
Тавба эшигидан бошқа жойдан жой.

29 май, 2007 йил.

ДУНЁ КЕТАР СУРИНИБ...

Қораяркан босилиб,
Қор йиғлайди менимча.
Мард ўларкан осилиб,
Дор йиғлайди менимча.

Аёл йиғлаган элда,
Ор йиғлайди менимча.
Умиди оқиб селда,
Бемор йиғлайди менимча.

Поклайман деб шеър ёзиб,
Куйиб кулга айландим.
Ўт кетсин бу дунёси —
Пулга кулга айланди.

Алдов, ишрат очилиб,
Бораётган қиз, дунё.
Йўқ, шу кетишда тошга
Урилгувчи биз, дунё.

Дунё кетар суруниб
Бедор йиғлайди, менимча.
Қайтаргум, — деб уруниб,
Бекор йиғлайди менимча.

ДАШТИ БИЁБОНМАН...

Дашти биёбонман,
Хўлламади ҳут.
Минг йилки, чил-чилман, бўлмагандай бут.
Мени унутганинг тамоман унут —
Сен томон сузгувчи қайиқ бўлдим мен.

Қадди шамшод эдим, тўлган ойлардай,
Менга туюлди ишқ — йўлим бойлардай.
Лек сен ёмон отдинг гаранг ёйлардай,
Ҳажринг ўқларидан майиб бўлдим мен.

Воҳ, ишқнинг тақдири зумда ҳаллигин,
Мен қайдан билибман тили боллигим.
Қанчалар хуш эди камбағаллигим,
Фам билан бойитдинг,
Бойиб бўлдим мен.

Кул бўлиб, кул бўлиб аросат аро,
Томчи ишқ сўровдим мен мотамсаро.
Румиймассен. Мен деб киймассен қаро,
Кўкингдаги Шамсдай ғойиб бўлдим мен.

Дашти биёбонман. Хўлламади ҳут...

24 май, 2007 йил.

УЛАР ШОИР БЎЛАР...

Назаримда қуёш ҳар кун порлоқ ёнар,
Тик шамоллар эсаётир Қўқон тараф.
Назаримда кундан-кунга ёруғланар,
Кундан-кунга ўсаётир Қўқон тараф.

Авлиёлар йўлга чиққан Қўқон ёққа,
Пичирлашиб Бухоро армонларини.
Дарёлар-да эслаб борар оқа-оқа,
Нодиранинг кесик бошин қонларини.

Қотил қилич тушди. Юзми, минг томчи қон,
Сачраб кетди. Юртнинг қиру ўрларига.
Қўқон қон аралаш ундан ийлади нон,
Қўшиб ичди манглайининг шўрларига.

Энди кўринг,
Қўқон хонақоларида
Юз қиз, минг қиз тилга кирар қушдай сайраб.
Этакларида шеър,
Шеър яқоларида —
Юз қиз, минг қиз ўсаётир қалам қайраб.

Ёраб,
Ўзинг қудратлисан, ўзинг гувоҳ.
Бу қай тупроқ,
Қай музофот. Қай ер эрди.
Ҳали ҳануз кезинса-да ул узун оҳ
Ҳар томчи қон
Тушган жой бир шоир берди!

Улар мингта шоир бўлар,
Шаън шоири.
Томчи қондан ниш урган
Ватан шоири.

Тик шамоллар эсаётир Қўқон тараф...

5 июнь, 2007 йил.

ЎТИШИ...

Тун. Йўлда бу не шовқин,
Недир, нанинг ўтиши.
Чўчитади хаёлни
Ҳар ниманинг ўтиши.

Мен бурчлилик томонман,
Мен кучлилик томонман.
Муқаррардир тамоман
Ваҳиманинг ўтиши.

Ўтиб борар тутиб шам,
Ҳар кўнгилдан кутиб шам.
Кимга қувонч, кимга ғам
Ҳалиманинг ўтиши...

29 июнь, 2007 йил.

ОТ ТАШЛАСАНГИЗ МАЙДОНГА...

От ташласангиз майдонга,
Туркий фиротлардан ташланг.
Ёлғон қайғу тегар жонга,
Ки чин фарёдлардан ташланг.

Ишқ нимадир, ишқ недир, бас.
Унинг биру бори бўлинг.
Сиз деб суйган, куйганингмас,
Ўлган ошиқнинг ёри бўлинг.

Яшанг йўлига кўз тикиб,
Ўз аҳду паймонини бузолмай
У келади гўридан чиқиб —
Шунда сиз ўлманг,
Сиз ўлманг...

9 июнь, 2007 йил.

АЁЛГА БОШ УРИШ

Қадим ҳаёт йўларида
Кўпдир зоти аёл, бас.
Тўмариснинг қўлларидан
Туғ олмаган аёлмас.

Руҳим, юлдуз, кўкка боғлан
Юлдуз фақат хаёлмас.
Улуғбекдай битта ўғлон
Туғолмаган аёлмас.

Кўпни кўрган бу ер юзи,
Кумга синган садо, сас.
Жалолиддин туғмай ўзи
Мард кўринган аёлмас.

Навоийсиз-ку жаҳон йўқ,
Бор ҳайрат-ку ўшанга.
Онасидан бир ишон йўқ,
Тиз чўкинг йўқ нишонга.

Фидоликка кимдир қодир,
Кўкдами ё гўрдаги?
Барча ўлик, тирик ботир
Бўлса унинг гўдаги.

Даҳоламай тек туринг Сиз,
Қолманг ранжу уволга.
Йўқ, АЁЛга бош уринг Сиз,
Даҳо туққан аёлга!

ҚИЗҒАНИШ —

Сен бир тоғсан. Арслонлари, қулонлари меники,
Бировларга на қулон, бир қилингни ҳам бермасман.
Тушунарсан, Сендан ўзга бойлиги йўқ фақирни,
Боғ эмас, бир қовжираган гулингни ҳам бермасман.

Чор тарафдан чирмашганман
 худди ток навдасидай,
Бир лаҳзага на ўнгинг, на
 сўлингни ҳам бермасман.
Соғинч ёшимдан сув сепиб
 сочим билан супурдим,
Қоровуллаб, Сенинг келар йўлингни
 ҳам бермасман.

Ялинаман...

Мен ўчгунча сен ўчмай тур,
 ўчмагин!
Агар ўчсанг совуб қолган
 кулингни ҳам бермасман!

ҚАДИМ ҚЎНФИРОҚ

Мен Туроннинг қадим қўнфироғимен —
Жаранг берсам қир-даласи уйғонар.
Алаҳсибми бироз тиндим чоғи мен,
Саҳар кўнглим шалоласи уйғонар.

Болам кимсан, ким бобонгнинг қотили
Билармисан туркнинг тўқсон зотини.
Томиримдан чиққудайин отилиб,
Найман онанинг ноласи уйғонар.

Қўймам тўнган кўл, ғамларга чўмгани,
Ерларчин ҳам кўтаради ўмганин.
Тобутда ҳар мангуга кўз юмгани,
Бешикдаги ҳар боласи уйғонар!

УНУТМАНГ

Елкам халқим елкасига тегиб турмоғи учун,
Бошим халқим кўлкасига эгиб турмоғим учун,
Унга қарши нима келса енғиб турмоғим учун,
Мендан қай иш лозим бўлса,
Барчасига тайёрман!

Саргайма гўдакларини соғаймоқлари учун,
Оқибат суест тортаётган эл-аймоқлари учун,
Ҳали кетиб улгурмаган кўнгил доғлари учун,
Мендан қай иш лозим бўлса,
Барчасига тайёрман!

Дардига малҳам бўлайин, хотирин кучлантирай,
Ҳар фарзандини ичга тортайин, ичлантирай.
Ҳар фарзандини юртга боғлайин, бурчлантирай,
Мендан қай иш лозим бўлса,
Барчасига тайёрман!

Жужуқларга айтгим келар, қаёнларни кўзлайсиз,
Оҳ, зоҳирга ўч болам, сиз аёнларни кўзлайсиз.
Аммо бу юрт сирли юртдир, Сизам сирли бир найсиз.
Мендан қай иш лозим бўлса,
Барчасига тайёрман!

Сиз қуёшсиз, баландланг-у, ботар ерни унутманг,
Илдиздансиз, тагин илдиз отар ерни унутманг.
Туркистондай қайтиб келиб, ётар ерни унутманг,
Мендан қай иш лозим бўлса,
Барчасига тайёрман!

11 январь, 2003 йил.

КЕЧИРИНГ

Мен сиздан сўрайман бу кеч кечирим,
Ҳижрон бўлганим-чун, бўлмайин висол.
Гарчанд умрингизнинг тонгги, кечини,
Аралаш қилдим мен, карталар мисол.

Ўйлайсизми, мени қилди деб атай,
Сизга бурилмасдан кетганим-чун тик.
Мен дардли кўксимни ёриб кўрсатай
Борми унда Сизга зарра ёмонлик?!..

Гарчанд, оқлай олмас ўзин айбдор дил,
Ишонинг, сезмасдан қолдим мен у чоқ.

Табиб бўлайин деб бўлганим қотил,
Малҳам бўлайин деб урганим пичоқ.

Беаёв ишқингиз ўтин ўчирдим,
Кечира олсангиз, агар кечиринг...

МЕН КЕТИБ БОРАМАН

Мен кетиб бораман, қорамтир само,
Қувлашиб ўйноқи шамоллар билан.
Тақдиримда минги аралаш, аммо
Бари ечилмаган саволлар билан.

Мен кетиб бораман, ёришади кўк,
Ногаҳонда овоз... нега бўшашдим.
Чақирманг, ортимга қайтолмайман, йўқ.
Чақирманг, йўқ эса қайтгудай шаштим.

Мен сиз чорлаган пайт ожизман, айтдим
Кетсам ҳам қулоғим, кўзим беркитиб.
Қайтмасам... юрганим йўлим унмайди,
Қайтсам, келолмайман

Сизга ҳам етиб...

Гарчанд, Сиз сиғинган шоҳман, пирман мен,
Аро йўлда қолиб, адодирман мен.

ҲАР ГАП ЎТСА... МЕНДАН ЎТДИ...

Ҳар гап ўтса, мендан ўтди, Сизда гуноҳ йўқ, бегим,
Ўзим Сизни отдим, ё Раб, сўздан ясаб ўқ бегим.
Ўйладимки, Сизнинг бу ишқ кулдай сўниб ўчандир,
Бугун нечун юрагимда лаҳча-лаҳча чўғ бегим.

Синадимми, тирнадимми, дилингизни билмадим,
Чорладингиз тошдай қотиб, бирор қадам жилмадим.
Бунча сочдай илашмаса, гашлик, саркашлик билан,
Ўйладим, бурилиб, аммо сизга назар қилмадим.

Гарчанд қаҳрабо япроқдай авжи кўклам куйдингиз,
Аста-аста сиз ҳам менга бурилмасдан кўйдингиз.
Ўйладимки, бул қадаҳни кўймагайсиз, табакай,
Шунча талхми ҳажр шароби, мунча эрта тўйдингиз.

Шунда ногоҳ англадим мен, сайроқ қушдан айрилдим,
Қанотларин шитирлатиб, учиб кетгач қайрилдим.
Ўйладимки, Сизни севсам хато бўлиб чиқмасми,
Хато қилмоқликдан кўрқиб, хато қилдим, тайрилдим.

Кўлларимдан учган қушим, қайта кўнгайми боққа,
Кимга айтай сирларимни, кимни тутай сўроққа.
Донини қуш, қузғунга ем қилган ношуд деҳқонман,
Бугдойини ўриб олмай, келганда авж ўроққа.

Энди,
Энди, Сизнинг хотир билан иноқ суҳбат қуриб мен,
Аччиқ, аммо умидли бир дoston айтиб юрибман.
Узун-узун бу бармоқлар қуш кўнмаса на ҳожат,
Кўлларимни узатганча Сизни кутиб турибман.

Ҳар гап ўтса мендан ўтди. Сизда гуноҳ йўқ, бегим...

НАРВОН

Ўйлар эдим, тўрт-беш одамга
Сарбон бўлиб кетаётирман.
Йўқ, ўйласам бешта боламга
Нарвон бўлиб кетаётирман.

Чит кийсам-да, сўрамадим зар,
Ҳавасларга бўлдим кўру кар.
Жужуқларим юксалмаса гар,
Армон бўлиб кетаётирман.

Юксаларлар!

Худо билгувчи.

Ўйга тўла кўнглимнинг ичи.

Бир сеҳрли нарвон бўлгучи,
Ўрмон бўлиб кетаётирман.

Юксалсинлар!

Парвардигорим!

Ўзинг кўтар, эшитгин зорим.

Йўқса мен ҳам яшамагандай,

Қурбон бўлиб кетаётирман.

10 сентябрь, 2009 йил.

МЕНДАН КЎНГЛИНГ РОЗИМИ?..

Сени минг йилдан буён севаманми, билмайман,
Чоҳу чангалзорлардан бирга ўтган Сен бўлдинг.
Аёлми ё юк ортган теваманми, билмайман,
Мендан олдин юкларга елка тутган Сен бўлдинг.

Биз бир-биримиз учун тушган эдик кўклардан,
Эгилмадингми жоним, елкадаги юклардан?!

Яхши хотин бўлмадим, баъзан қилмай иложин,
Боқсам, кийган кўйлагинг русумдан чиқаёзган.

Кўз ёшимдан сув сепиб, супурги қилиб сочим,
Йўлларинг супурганим эсимдан чиқаёзган.

Руҳингга кирмай ўзга олам билан оввора,
Болам билан оввора, қалам билан оввора.

Эсли хотин бўлмадим. Эсларингни оғдирдим,
Зўр ишлар қолиб рўзгор икир-чикирларига.
Бўлар-бўлмаста кўз ёш жолаларим ёғдирдим,
Армонлар кетмадими кўнгил чуқурларига.

Тоқатингга тош отсам, симлар қоқиб ишингга,
Унутган аёлларинг кирмадими тушингга?!

Ёрижон-а, денгизда кемамизнинг сардори,
Мендан олдин гўдаклар кўзларингдан ўпдимми?

Сенга юрак дориси топиб кўйдим, зўр дори,
Уни аввал мен, кейин Сен ичасан, бўптими?

Аввал бир-бирова гул илинардиқ, гул пайти,
Энди дори. Ишқилиб илинмай кун ўтмайди.
Мен ўзимдан норози. Сенинг кўнглинг розими?
Айт, эй кўнглимнинг ёзи, Сенинг кўнглинг розими?
Сенга айтар гапимни ёз десам кўлларимга
Минг бор қайтариб ёзди: «Мендан кўнглинг розими?!»

Суякни ёрар оҳим, мендан кўнглинг розими,
Бошимдаги паноҳим, Мендан кўнглинг розими?!..

9 июнь, 2008 йил.

КЎЛ

(«Бир аёл қайғуси» китобидан)

Кўнглингиз бир уйдир ланг очиқ,
Ўтган-кетган кираверади.
Менинг кўнглим — кўзи ёшли жик,
Бу ҳолатни кўраверади.

Кўнглингиз бир ойна — очиқ, ланг
Ўтган-кетган ороланади.
Бу ҳолатдан менга тегар санг,
Менинг кўнглим ярланади.

Кўнглингиз — кўл. Тозармоқ учун
Оромини бузгиси келмас.
Менинг кўнглим эса балиқ — жим,
Лойқа сувда сузгиси келмас.

Ишқ деганнинг кўприклари қил,
У етгайдир — оҳи етганга.
Балиқлари ташлаб кетган кўл —
Бир кун қолар ўтган, кетганга.

СЕНСИЗ

Ў, ҳали кўп кўнглинг ёритиб,
Унинг кўнгли сенга келар мос.
У бомдодлар йиғлаб, ув тортиб,
Рўмолингни қилар жойнамос.

Фақат, фақат... рози бўл, рози,
Сенсиз бўлар Унинг намози.

Ў, ҳали кўп эртақларингга
Кириб борар, сени йўқлар У.
Бош қўяди этакларингга,
Этагингни ўпиб йиғлар У.

Фақат... тинглаб бу қиссаларни,
Кўрмагайсан бу ғуссаларни.

Ў, ғамлари ортади етиб,
Армонини энди кучоқлар.
Бир лаҳзада Сени рад этиб,
Бир умрга Ўзин пичоқлар.

Фақат... Сенсиз оҳ урар у най,
Ит ўлигин кўрсатмагандай.

БУ БЕШ КУНЛИК ДУНЁДА

Сочларим шода-шода,
Соқий узатгин бода.
Бу беш кунлик дунёда,
Айт, неча кун шўхдирмиз?

Ай дунё, сендан дод-а,
Нелар келмайди ёд-а,
Айт, қайси қир, қиёда,
Сайдмизми ё ўқдирмиз?

Симларимиз таранглар,
Холис айтгач эранлар.
Баҳойимиз сўранглар,
Ермизми ё кўқдирмиз?

Келди-кетди тонгу кеч,
Мурод ёр ўлмади ҳеч.
Кўнглимиз тўлмади ҳеч,
Гарчанд, кўзи тўқдирмиз.

Дунё, шод ё тушкунмиз,
Учар-кетар қуш-ку биз.
Боғларингда беш кунмиз,
Олтинчи кун йўқдирмиз.

Сочларим шода-шода,
Соқий, узатгин бода.
Бу беш кунлик дунёда,
Айт, неча кун шўхдирмиз?!

ОРТИҚЧА КУЧ

Дарё билан одам бир хил
Олдга чопар, биламан.
Чопа-чопа охир бир кун
Нима топар биламан.
Гуллар сўлир, томорқалар,
Босар-янчар, енгарлар.
Бор ташвишларин орқалаб,
Бир кун ерга сингарлар.
Шунгача иккисига ҳам
Тангрим ортиқча куч берма.
Оёғини қудратли-ю,
Миясини пуч берма.
Берсанг...
Гарчанд йўл сўнггида
Ерга кириб кетарлар.
Ўргалиқда бор дунёни
Еб, битириб кетарлар

ҚЎЛЛАРИМНИ КУЗГА БЕРМАЙМАН...

Ёзги қўрғонимга қўшин киритди,
Ёзги боғларимни сарғайтирди куз.
Пешонамни эса силамай титди,
Кейин юрагимга юрди куз.

Бекор юрди. Бекор. Қўзларимда нам.
Дилимни изғирин Сўзга бермайман.
Тўртмас, бир фаслсиз қолганимда ҳам
Қўлларимни кузга бермайман.

Ҳали узо-о-оқ ўзда сақлайман ёзни,
Ўта мунглиғ, ўта яшовчан найман.
Яқин келтирмайман аёзни,
Видо мавсумига бормайман.

20 август, 2005 йил.

ТОШ ЯХШИ ЯШАР —

Сарғаямиз сабрсизликдан,
Ёмғирсизлик, абрсизликдан.
Қийналамиз жабр, сўзликдан,
Сабр ила бардош яхши яшар.

Бир кун қувонч, бир кун келар ғам,
Бормиди-ей ўчмайдиган шам.
Ўтгач нарғи дунёсида ҳам
Эгилмаган бош яхши яшар.

Нони ярим, йўлига боқиб,
Жони ярим, тунларда... оқиб.
Ёлғизликни севиб, ютоқиб,
Ким айтар кундош яхши яшар.

Ишқни излаб, сарсон-у, дайди
Абад келмасларни кутмайди.

Ишқи ниҳон, гўрга кетмайди,
Биздан кўра тош яхши яшар.

17 август, 2005 йил.

ЖОН ЧИҚИБ КЕТГУНЧА...

Ватан деяверма кўксингга уриб,
Куйлайвермагил ҳам томоғинг қириб.
Ўзбаки белбоғда белингни сириб,
У деб ўзганлардан ўзоласанми?

Саҳросида бир туп ниҳол кўқартмай,
Бир етим гўдагин кўз ёшин артмай —
Яйраб яшарлар бор тун, кун, кўшиқ, най
Бу «сур» машваратни бузоласанми?

Тинч кунда ҳамма ҳам отин эгарлар,
«Отилади!» деса «Ватан!» деганлар,
Миқ этмай турса юрт нонин еганлар,
Айт, биринчи бўлиб сўз оласанми?

Барчамиз келган-у, бир кун кетар қуш,
Ўлим отган ўқлар бир-бир етар қуш.
Ўшанда...
«Ватан», — деб ҳушли ё беҳуш,
Жон чиқиб кетгунча ёзоласанми?

11 сентябрь, 2008 йил.

БЕРАР БЎЛСАНГ...

Тўқни кияр тўни бор,
Берар бўлсанг очга бер.
Даланг машоқларини
Терар бўлсанг очга бер.

Қизни берсанг, хор қилмай,
Жондан суйганига бер.

Шу қиздан бошқасига
Ўзин тийганига бер.

Қизни берсанг қўргони
Бўладиганига бер.
Мабодо бермас бўлсанг,
Ўладиганига бер.

Юртни берсанг осмонин
Қўтаргич қанотга бер.
Ўлса, ерин аёлдай
Қучиб ётар зотга бер.

11 сентябрь, 2008 йил.

ТЎШАЛГАН ЙЎЛ

Тўшалган йўл — Бухорийман.

Омон МУХТОР

Мен шаҳарни яхши кўраман, аммо
Яшолмайман дашту чўллар бўлмаса.
Дилим хуфтон эди, очилмас эди,
Шатир-шутир кузги дўллар бўлмаса.

Биламан, доводир йўлимда ҳар тош,
Аммо тошлар сирин қилолмасам фош.
Тирик қолармидим куйдирса қуёш,
Кўйлагим кўз ёшдан ҳўллар бўлмаса.

Чит кийиб чийландим, ўрандим зарга,
Гоҳ тожга, гоҳ эса илашдим барга.
Дарддош бўлармидим бу давраларга,
Дардлари менданам мўллар бўлмаса.

Билмам қора қорми, оқ қормидим мен,
Тилсиз дарё, тинсиз оқармидим мен.
Дунёсидан этак қоқармидим мен,
Гоҳ одам деганим моллар бўлмаса.

Бухоро-ку қадим. Мен ҳам кўп қадим,
Миноралар янглиғ қаддим кўтардим.
Қадим Бухорога қандоқ етардим,
Омондай тўшалган йўллар бўлмаса.

АЙЛАНИБ ЎТ...

Ўт пасаймас юрагимда,
Ловулару ловулар.
Туташмаса деб қўрқаман,
Қишлоқлару овулар.

Кўнгилдан кўп гаплар ўтар,
Чиқармайман тилимга.
Истаганлар, ўзи ўчар,
Етолмаслар кулимга.

Айланиб ўт, дўсту ёрим,
Алангада жодирман.
Мен совутан кўнгилларда
Ўт ёқмоққа қодирман.

Нодўстга ҳам эслатинглар,
Қораймасин сиёғи.
Юрагимга босмаса гар,
Соғ қолади оёғи.

ЮВГАН БИЛАН...

Қўлларимни иситиб, куфлаб,
Муз чўққини, тоғни юваман.
Ҳар барг, гулни тозалаб, пуфлаб,
Чанг, гард босган боғни юваман.

Онам койир «сочилдими қум,
Ювилмасдан қолмас бир буюм».
Равшан тортсин дейманми уйим,
Тун олди чироқни юваман.

Сўнг вақт топиб, йиғиб баримни,
Ниҳон тутиб кўнглим, қаъримни.
Қуя-қуя шўр ёшларимни
Кўксимдаги доғни юваман.
Ювган
билан
кетсайди бу доғ...

ЮРАК БИЛАН ОЛИШУВ

Кардиолог Анисхон Алавийга.

Бу дунёда нима ўзи келмак, кетмак муроди,
Она арслон арслон ўғил қолдириб кетмиш бизга.
Она арслон кечагидай кўз ўнгимда туради,
Бу майдонга кирганмиз биз ул устоз босган издан.
Шундай она руҳи қўллаб Сизга ўзи келган шон,
Музайяна онамизнинг арслон ўғли Анисхон.

Оналари хушбўй чечак, савту сунбул эдилар,
Адабиёт боғларинда чин дил, чин гул эдилар.
Шоҳ олдида шоҳона-ю, қулларга қул эдилар,
Бошдан оёқ кўнгил эди, фақат кўнгил эдилар.
Музайяна онамизнинг арслон ўғли Анисхон.

Қулоқ тутсанг биров ақл, биров фириб бергайдир,
Биров бузар, жонин тикиб, биров қуриб бергайдир.
Биров чаплар, биров чапни ўнгга буриб бергайдир,
Юрак билан олишувга арслон туриб бергайдир.
Музайяна онамизнинг арслон ўғли Анисхон.

Одамлар бор юракларни тинчитмасдан тинчимас,
Отдай учиб юрганларга тузоқ ташлар, қилиб қасд.
Отдай юрак суринади, отдай юрак кетар дарз.
Шунда... Унинг қўлларида юракда юради қон,
Музайяна онамизнинг арслон ўғли Анисхон.

Минг шукурким, ўзбегимдан Сиздай ўғлон чиққандир,
Не дилларга тиб илмининг уруғларин эккандир.
Биз билмаймиз, тиб илми — бу не синоат, қандай сир,
Билганимиз — Ибн Сино қўли Сизга теккандир.
Шундай она руҳи қўлаб Сизга ўзи келган шон —
Музайяна онамизнинг арслон ўғли Анисхон.

ЙЎҚЛАТАДИГАН ДАРДИМ...

Тошларимни осмонга отиб айтар дардим бор,
Тиззамгача тупроққа ботиб айтар дардим бор.
Минг йиллаб ухлаганни уйғотиб айтар дардим бор,
Минг йил ухламаганни ухлатадиган дардим.

Қирқ жойидан дарз кетган, қирқ ямоқ кўнглим менинг,
Абад тоза кунжи йўқ, доғу доғ кўнглим менинг.
Шу биргина дард билан соғу соғ кўнглим менинг,
Ҳарки поймол юракни ўқлатадиган дардим.

Худо берган шу дардим, ишқу жунунимгача,
Ишғол этган батамом интиқом, хунимгача.
Сўнг соатим келгунча, энг сўнгги кунимгача,
Борки тўзгин кулларни чўғлатадиган дардим.

Кулдирмоқчи эмасман, йиғлаб ушладим ўтни,
Ишқи капалакмижоз гуллар тутмасин юртни.
Ким кимнинг ишқи билан йиғлаб дунёдан ўтти,
Қолганни ҳам то охир йиғлатадиган дардим.

У шундай йиғлайдики... сурилар қабр тоши,
Чил-чил синар тирикнинг тоқат, сабр-бардоши.
Ва...

Гўрдан чиқиб келар... маййит кўтариб лошин.
Қабрданам чиқартириб...

Йўқлатадиган дардим.

ҚАТТИҚ НОН

Нонни орзу билан ивитолсайдик.

НЕЗВАЛ

Агар қаттиқ нонни ивитмоқ бўлсак,
Орзу ивитолмас. Ивитар кўзёш.
Шундаям кўзёшлар тинмай қуюлса,
Юмшаб, эриб оқса кўкракдаги тош.
Гар қуриган бўлса кўзинг ёшлари,
Гар унутган бўлса кўзлигини кўз.
Унда сувлар билан кўзинг ёшлагин.
Унда додлаб,
Дунё меҳварини буз!
ва
қаттиқ нондан ҳам
умидингни уз.

ҚҶРҒОН

Совуқ фаслнинг совуқ шамол, шабадалари,
Аввал вужуд, сўнг эса кўнглимга жойлашади.
Сариқ кузми, кузакка ёвуқ шабадалари,
Дилимнинг қушларини пинҳона бойлашади.

Сариқ кузми, кузакми боғимни этар ишғол,
Билмам яна қанча вақт чечаклайман, гуллайман.
Ҳар тола сочимгача оқарар, этар ишғол,
Бошдан оёқ олинган қўрғондай хувиллайман.

Кўникиб борарканман кузги қушлар сасига,
Кўнглимнинг туб-тубига бир изғирин ел кирди.
Мен қачон келиб қолдим қишнинг остонасига,
Бу сариқ кузак қачон менга етиб улгурди.

Кечагина бу йўлдан шўхлик сиғмай жонларга,
Қизлар билан ўтгандик «чоп-чоп»у, «юр-юр»лашиб.

Бугун кетиб бораман кунботар томонларга,
Ҳорғин куз шамоли-ла пичирлашиб, сирлашиб.

Ўзимам тушунмайман, танназулми ё шонман,
Ҳазин қиш кунларига бораётган Қўрғонман.

БУЮК ҚУШЛАР...

*Қўлёмалар ёнмас. Наҳот,
Ловуллаб кул бўлгайлар.
Дерлар буюклар барҳаёт,
Йўқ. Хор бўлиб ўлгайлар.*

Андрей ВОЗНЕСЕНСКИЙ.

Қўлёмалар ёнмас. Наҳот,
Ловуллаб кул бўлгайлар.
Дерлар буюклар барҳаёт,
Йўқ. Хор бўлиб ўлгайлар.

Кўзга тушган чоғларидан,
Дилга тушган доғларидан,
Бу дунёнинг соғларидан,
Бемор бўлиб ўлгайлар.

Гарчанд юлдузлари учган,
Дўстлари кўп бирга ичган,
Ҳасад тоши тегар ичга,
Безор бўлиб ўлгайлар

Ўзлари юввошдан ювош,
Хотинлари чимирар қош.
Топгани ўртада талош,
Бозор бўлиб ўлгайлар.

Турмуш бошда шаҳду шакар,
Бора-бора у талху тар.
Ёр қўллари тутса заҳар,
Беёр бўлиб ўлгайлар.

Кўпдир ютар наҳанглари,
Дил очолмас дилтанглари.
Ор-номуснинг султонлари
Беор бўлиб ўлгайлар.

Ёлғиз жони сизмас кўшкка,
Шони баланд, қўли қисқа.
Буюк қушлар чимдим ишққа,
Зор-зор бўлиб ўлгайлар.

Лек боладай шу пок қушлар,
Чиқмасайди олдинга.
Тараққиёт ўсармиди,
Келармидик шу кунга.

Улар ишлар олмайин тин,
Парво қилмай дўст, ёвга.
Улар елкадаги юкин,
Ортмайдилар бировга.

Қоралайди... ёзар оққа...
Фикр қуюни толдирмас.
Лек бу юкни кўтармоққа
Ҳар елка ҳам қодирмас.

Улар рангпар, улар озгин,
Бошдан оёқ сирлардай.
Қарашлари сокин, эзгин
Пайғамбардай, пирлардай.

Буюклар бир сўзингизни
Айтоларми одамлар.
Бир кеча кўз нурунгизни
Қайтарарми одамлар?!

Ермас, кўкка оидларим,
Йўл очар йўлчиларим.

Буюк гуманоидларим,
Худонинг элчилари.

Сарғаяди кўзим оқи,
Худойимга «оҳ» етсин.
Маҳшар кунигача токи,
Элчиларим соғ кетсин.

Шунда ўтар тараққиёт,
Олдинга шаън ўтади.
Айро ўтмас қипчоқ, қиёт,
Катта Ватан ўтади!

Катта Ватан суй, куй десанг,
Тишга босиб тишларни.
Тагин олдга силжий десанг,
Асра буюк кушларни!

МАЙДОН ЎРТАСИДА...

Кўпкарига ташланган тик, сор отлар,
Ичга урар, майдон четига қайтмас.
Учаётган отда чиқар қанотлар,
Ичга учар, асло кетига қайтмас.

Ичга урдим. Нима бўлса бўлди, шу —
Гир айланиб юрмадим мен гулханни.
Юкларини ортаверса-да қайғу,
Кам кўрсам-да бахтдан юзи кулганни.

Йиқилганни ўтолмадим чеккалаб,
Кўлтиғига кирдим даст кўтардим.
Кейин мени четга тортди чеккалар,
Менам тортдим, мен қасдма-қасд кўтардим.

Шундай ўтиб бораяпман, қарқара,
Елкамда юк кўпаяру, озаймас.

Чеккагирлар қилганда ҳам масхара,
Менинг ўтим ловиллару пасаймас.

Мангу шундай. Ўтми, мардми ҳалол дам,
Майдон ўртасида кучга киради.
Ахир кўпқарига тушар отлар ҳам,
Четга чиқмас. Ўзин ичга уради.

ЯНГИ СЎЗ

Фототасвир устаси Абдуғани Жумага.

Кўринмасни кўрадиган кўз Абдуғани,
Ҳақ деганнинг қариндоши, ўз Абдуғани.
Кеча, бугун танишган ҳам бордир у билан,
Бизга эса минг-минг йиллик дўст Абдуғани.

Қора нонни бир-бировга илиниб юрдик,
Ризқни, шонни бир-бировга илиниб юрдик.
Ҳатто жонни бир-бировга илиниб юрдик,
Қимматбаҳо ганжмас, биздек бўз Абдуғани.

Билмам кимнинг, Беҳзоднингми шогирд, қайди у,
Сочдан то тирноғи қадар ишқнинг сайди у.
Или-милиқ қуёшларни тан олмайди у,
Қаҳри қаттиқ. Музлатади. Муз Абдуғани.

Сиз шу халқнинг фарзандисиз, аржуманди чин,
Лойимизни Худо шу тик халқ билан қорсин.
Расуллулоҳ кўзингизга нурлар юборсин,
Тасвир санъатида янги Сўз Абдуғани.

ТЎЗИШ ОЛДИ ХАБАРИ...

Чўғим ўчиб бородир,
Кулимни титкиласам.
Тўрт кунжи ҳам яродир, дилимни титкиласам.
Гоздай таранмоқчийдим. Сира фурсат бўлмади,

Бир кунликча қурби йўқ, йилимни титкиласам.
Хабарлар келди десам, ўзиш олди хабари,
Қушларниям айтгани, тўзиш олди хабари.
Билмам, чилимни дўстлар,
Кимлар билан чекдилар.
Балиқдай сузгичларим, қай кўлларда чўкдилар,
Кимлар, қачон уларни мева янглиғ тўкдилар.
Воҳ, бир онсонлиғ йўқ, мушкулимни титкиласам.
Кетган кетди. Қолганни тишингда тишлагин, дўст.
Тўзишдан хабар келди. Бир-биринг ушлагин, дўст.
Хабарлардан чўчима, бекор айтади қушлар.
Юрагимиз беҳолмас. Ҳали уни ишқ ушлар.
Ҳали давом этгайдир суйишлару куйишлар,
Энди бошланади-ку бошланмаган не ишлар.
Ким ёдида тутаркан кетар куннинг хатарин,
Уни титрата олмас тўзиш олди хабари.
Кўтарилсак у дедик, чўксак ҳам у деб чўкдик,
Биз ҳар-ки юмуш қилдик, бойлов бўлар ўзига.
Ҳар бомдод кўз ёшимиз Унинг пойига тўкдик,
Ҳар бир тўзган патимиз сийлов бўлар ўзига.
Ўздирганида ўзсак кимдандир ўтажакмиз.
Тўздирганида тўзсак Ўзига етажакмиз.
Чўғим ўчиб бородир, кулимни титкиласам...

ЯШАШГА АРЗИРЛИ...

Яшашга арзирли дунё асли бу,
Эгрининг эғнини сидириб ечсанг.
Қора кунларингни тўлдирса ёғду,
Зилол дарёларда боладай кечсанг.

Яшашга арзирли дунё асли бу,
Хоиндан хотира қолмаса ҳатто.
Номарднинг оёғин яламаса сув,
Золим савлат тўкиб юрмаса отда.

Соқийнинг билгани ва айтгани «Қуй!»
Маст-аластлар ичра соғсан, кулкисан.

Булбул бадар кетган боғларда чий-чий,
Бетайин қушлардан этак силкисанг.

Остонада қўйлар сўйганимизда,
Қани енгил тортсак йўққа едириб.
Ҳансираб ётмаса, қўйганимизда
Етимнинг ҳаққини тўққа едириб.

Бойни қўтармасак, кўкка, едириб
Ўзимиз ҳам тушиб чўкка, едириб.
Давом этаверса шу «едириш»лар
Ўққа учсанг арзир,
Ўққа, едириб!
Яшашга арзирли дунё асли бу..

БИР КУН ЯШАЙ...

Ё бор Худо, жафо берсанг,
Навоийнинг жафосин бер.
Вафо берсанг Қурбонжоннинг
Туркий қавмга вафосин бер.

Гарчанд бир ожиза — қуйган,
Қирқ ямоқ бўз қўйлак кийган,
Жуфтин Худо янглиғ суйган,
Анбар она капасин бер.

Девонига бош қўйиб жим,
Нодира деб оғди эсим.
Би-и-ир ўралиб олай исин,
Моҳларойим кўрпасин бер.

Учирдингу шеър отида,
Кўп сир кўрдим турк зотида.
Жон берай зиёратида —
Яссавийнинг каъбасин бер.

Бир кун яшай, кўнглим дерки,
Майли бир кун. Эркин-эркин.
Бир Машрабий юрак бергин,
Машрабнинг бир нафасин бер.

СҮЙЛАБ ЁТАРМАН

Она элим, дўстингга дўсту,
Душманингга хавфу-хатарман.
Жилғалардай чулдираб ўсдим,
Илдизингдан келган хабарман.
Ёнган они ё сўнган они
Кетган борми меҳрингга қониб.
Тонготарда сен деб уйғониб,
Кунботарда сен деб ботарман.
«Болам», — дединг ҳар коримда ҳам,
Қувончиму озоримда ҳам.
Бир кун... бир кун мозоримда ҳам
Сени суйиб, ўйлаб ётарман.
Камон, ўқли бўлгин, бўлма кам,
Гўдакларинг кўрмасин деб ғам
Ёнимдаги шерикларга ҳам
Пичир-пичир сўйлаб ётарман...

ИЗЛАНГ МЕНИ

Агар тўлсам,
Бир жом янглиғ агар тўлсам,
Кўнгилларнинг титроғидан изланг мени.
Чечак янглиғ қовжираса сатрларим,
Кузнинг куйиб ўтмоғидан изланг мени.
Ўйласангиз бу дунё тор,
Бу дунё кенг.
Япроқман, ўз дарахтимдан
Узманг мени.
«Сен» тилингиз «сиз»га кетса,
Бир мурид денг.
Яссавийнинг муриди деб
«Сиз»ланг мени.
Қуёш билан юрсам,
Юрсам баланд, бойиб.
Худо қўлим тутмоғидан
Изланг мени.

Бир кун... бир кун топмасангиз
Бўлсам ғойиб
Туркистоннинг тупроғидан
Изланг мени.

УНДАН ЎЗГАСИГА...

Художон, эшитгин, қайтарма раъйим,
Унинг хаёлисиз ҳар зумни кўр қил.
Мен тўрт ёнга қараб Уни кўрайин,
Ундан бошқасига кўзимни кўр қил.

Ногоҳ учраганда ўт ёллар ўзга,
Кўнглимга тушмасин хаёллар ўзга,
Сирғам титратмасин шамоллар ўзга,
Ундан ўзгасига сезимни кўр қил.

Сўз берма. Майлига кўнглим оч қолсин.
Хоҳишларим қолсин. Тараб соч, қолсин.
Ноилож қолсин, ҳа, ноилож қолсин,
Ундан ўзгасига Сўзимни кўр қил.

Ҳавосизман. Ишқдай ҳаво истасам,
Энг эски, энг янги наво истасам,
Ундан ўзгасидан даво истасам,
Ўзинг аямасдан ўзимни кўр қил.

Художон, эшитгин, қайтарма раъйим,
Унинг хаёлисиз ҳар зумни кўр қил.
Мен тўрт ёнга қараб Уни кўрайин,
Ундан бошқасига кўзимни кўр қил.

ЁЗИ ЁНДИ

Ёзи ёнди. Сарғайди кузи
Интиқ-интиқ кутди. Келмадинг.
Сенга гулоб тайёрлаб ўзи
Талх зардоблар ютди. Келмадинг.

Мунғайиб ранглари ўчди тоғ
Заҳарми, бир нима ичди тоғ.
Кетдимми, деб хатимда хато —
Ёзганларин титди. Келмадинг.

Сенга тўнлар тикди, қўшқавиқ,
Кутиш юрагига санчгач тиғ,
Қайчи олиб аччиқма-аччиқ —
Қирқиб, қийиб, сўтди. Келмадинг.

Кутди. Кутди.
Бир сўз демади.
Сўнг дард чалди. Кетди омади.
Аста-аста чўкди кемадай,
Кейин бемор ётди. Келмадинг.

Умр бўйи чарх урди,
Излади.
Шамолларда қолди бўзлари.
Кетди. Очиқ кетди кўзлари...
Келма. Энди ўтди. Келмагин.

Ёзи ёнди, сарғайди кузи.

ЎЗИМНИНГ ЙЎЛИМ

Барча юрган йўллар барчага тегиш,
Бошқачароқ йўлни мен излаб кўрдим.
Бошқачароқ чиқди мен қуйганим фишт,
Бошқачароқ қурдим.

Қабул қилиш қийин бошқачароқни,
Гар етиб ортса-да ўзимга дардим.
Жиғига тегдимми қутурган тоғни,
Елкам тошбўрондан қабарди.

Ниманг ортиқ сенинг, ортиқ қаеринг?
Ўрмоққа чоғланиб ўткир чалғидай.
Буйруқ қиладилар, йўлдан қайиринг —
Барча юрган йўлдан юрсин чалғимай.

Аранг оёқдаман. Титрар бош, қўлим
Ва лекин кўзларим қамашар нурдан.
Мен очган йўлдир бу. Ўзимнинг йўлим,
Қолса ўз йўлимда қолади мурдам.

Барча юрган йўллар барчага тегиш.

ТОМОҚ ҚИРИШИ

Ота келганлигин доим қишу ёз,
Томоқ қиришидан билар эдилар.
Бола-ю катталар чиқарди пешвоз,
Барсдай юришидан билар эдилар.

Энди у йўлбарс йўқ, тортмасдан сергак
Бемалол ўтирар, уйда аёл, ой.
Эркак шундай бўлса, келганда эркак,
Аёл типирчилаб топмай қолса жой...

Бу аёл олдинам бемалол эди
Уддалай олмади эрга шамликни.
Қабул қилолмади эркакнинг диди
Аёлдаги бу тур хотиржамликни.

Аёл энди хушёр, қулоғи овда,
Йиғлаб эслар эрин ҳар бир киришин.
Энди тушларини қилар безовта
Шовқин. Ва эркакнинг томоқ қириши.

* * *

Йўлга чиқиб кетяпман,
Дайди шамоллар билан.
Менам кетарман дайдиб,
Битта таскин
Йўл бўйи.
Ёлига бошим қўйиб,
Оларман дардим айтиб.
Салқини йўқ ўтлоқдан,

Дардинг уқмас ўртоқдан,
Дайдиган шамол яхши.
У билан дўст тутиниб,
Йўлга чиқиб кетяпман...

Аммо

Ичим тўла ўй, хаёл,
Бу дайди, урён шамол,
Йўлни буриб кетмасми?
Тақдир йўлида мени
Адаштириб кетмасми?
Ичим тўла ўй, хаёл
Йўлга чиқиб кетяпман...

6 февраль, 2009 йил.

ҚИШ КУНИДА

Абдусалом Умаровга.

Қиш кунда дўстнинг иссиқ чорлови,
Яна йўлбарс дўст у, дўстларнинг дови.
Дўстлари яйрасин, чекинсин ёви,
Хуш келди дўстлари Абдусаломнинг.

Дўстлар гуркиса гуриллар дара,
Қандай дўстлар эди, асов, қарқара.
Улар ичра Абдусалом энг сара,
Жўш келди дўстлари Абдусаломнинг.

Сиқиб сувимизни ичган устозлар,
Битта шеъримизга учган устозлар-
Билан ҳазиллашиб, ёнимиз олиб,
Дош келди дўстлари Абдусаломнинг.

Курс старостаси, курснинг отаси,
Хаёлимда ҳамон староста У.
Хаёлимда ҳамон давра каттаси,
Кўнгил олмоқликка ҳамон уста У.

Демак, олтмиш. Базм. Базмки қиёмат,
Гурлайверсин ҳаёт — тегирмон тоши.
Балоғат ёши бу, авжи балоғат,
Қутлуғ бўлсин Сизга балоғат ёши!

ЎҚИЛМАГАН ЖОЙИНГ ҚОЛМАГАН

Ўн фарзанднинг онаси Муқаддаспошшога.

Онам, тошга ўхшайсан, суриб,
Нуқилмаган жойинг қолмаган.
Даласанки парча бўш еринг,
Экилмаган жойинг қолмаган.

Лаҳза ором, лаҳза тиичинг йўқ,
Бирор таъма ё илинжинг йўқ.
Кулбасан сен, бир бут синчинг йўқ,
Тўкилмаган жойинг қолмаган.

Юролмайсан бир пас вақт хушлаб,
Сен бир олма, ўн ёқдан тишлаб
Ўн фарзанд ўсар, ейилмаган,
Чўкилмаган жойинг қолмаган.

Гўдакларнинг бари «ширин ёв»,
Бир кўрпасан, солиб чангал, чов.
Ўн томондан тортқилаб ўнов,
Сўкилмаган жойинг қолмаган.

Она, Сен бир китобга монанд,
Бир сатринг панд, битта сатринг қанд.
Умринг бўйи ўқиймиз, гарчанд
Ўқилмаган жойинг қолмаган.

Экилмаган жойинг қолмаган,
Тўкилмаган жойинг қолмаган,
Чўкилмаган жойинг қолмаган,
Сўкилмаган жойинг қолмаган...

ЭНДИ КЎРИШМАЙМИЗ, ЁРИМ...

«Сени кўриб ўлсам майли,
Кечикмагин, кечикма, кел»
Кечикаман шу туфайли,
Нафасингни ўчирсин ел.

Мени кўриб ўлар бўлсанг,
Паймонаси тўлар бўлсанг,
Қолар бўлсам мен ҳоли танг,
Шу туфайли кечикаман.

Майлига, шоним йўқотсам,
Аммо сен-жоним йўқотсам,
Кўз тушган оним йўқотсам,
Шу туфайли кечикаман.

Йўлим-кўллар, кечикаман,
Йўлим қиллар, кечикаман,
Сонсиз йиллар кечикаман,
Сен яшаб юрмоғинг учун.

Дунёларни ёқар зорим,
Дилу жоним, биру борим.
Энди кўришмаймиз, ёрим
Сен яшаб юрмоғинг учун.

11 ноябрь, 2009 йил.

БИЗНИНГ ЖУФТЛИК...

Ҳеч фарқи йўқ, бу қувончми, дард энди,
Кетолмайман. Йўқ, қолмоғим шарт энди.
Сен бор бўлсанг боронлардай барқ уриб,
Сен йўқ эрсанг йўқолмоғим шарт энди.

Бизнинг жуфтлик, оққушнинг авлодлари,
Кечар бўлса бирга кечар додлари.

Бири кетиб, эзмас бирин ёдлари,
Сен йўқ эрсанг йўқолмоғим шарт энди.

Бирга ўсдик, бирга етдик вояга,
Кунда юрсанг мен кетмадим сояга.
Тўшим билан урилгайман қояга,
Сен йўқ эрсанг йўқолмоғим шарт энди.

Ҳеч фарқи йўқ, бу қувончми, дард энди.

11 ноябрь, 2009 йил.

ОСМОН ЯҚИН КЕЛАР

Осмон яқин келар,
Жудаям яқин.
Қаричлаб етасиз
Олсангиз чама.
Бир куни чақнайди
Улуғвор чақин.
Болага айланиб
Қолади ҳамма.

Бугунча каттасиз
Хафаҳол, зада.
Юрибсиз сир тутиб
Дил, қаърингизни.
Қуюқ туман босган
Ҳар бир лаҳзада
Бир-бировга қуйиб
Заҳарингизни.

Аммо, азиз одам
Бечора одам!
То ернинг остига
Кетмасдан кириб.
Дунёда беҳиштий
Ун ҳам борлигин
Гўдакка айланиб,
Шодон қийқириб —

Бир-бирин кучоқлар
Кун ҳам борлигин
Унутманг!
Осмон яқин келар
Жудаям яқин...

3 февраль, 2010 йил.

ҚАНДАК ЎРИКНИНГ БИР ДОНАСИ...

*Ҳожиона Зулайҳобегимнинг
85 йиллигида ўқилган.*

Шодлансак чопамиз ким-кимларгадир,
Онага йиғлаймиз кўнглимиз тўлса.
Айтинг она кимдир, она у надир,
Онани мевага ўхшатиб бўлса.
Қандак ўрикнинг бир донасисиз Сиз,
Дунёнинг энг гўзал онасисиз Сиз.

Тақдир ҳамиша ҳам силамагандир,
Қай куч билан кўкларб яшнай олдингиз.
Гоҳ ҳеч ким узугни уламагандир,
Қандоқ узилмасдан яшайолдингиз?
Саксон беш йил. Қиш. Муз синмаган кунлар,
Кўзларингиз ёши тинмаган кунлар.

Нималар ўтмади бу қора бошдан,
Ёз кунларин ёзлаб, қишларни қишлаб.
Яшарканмиз ўтлар чиқариб тошдан,
Аччиқ, азиз бахтни тишларда тишлаб.
Заҳар, болни бирдай тотиб келдингиз,
Бугун бу даврага етиб келдингиз!

Муҳими мана шу. Бошқаси ёлғон
Бугун
Зулайҳобегимга гуллар тўшангиз!
Дунё эски дўкон, ҳаммадан қолғон,
Биздан ҳам қолгунча яйраб яшангиз.

Қадни ғоз кўтариб, шамшод тулинг Сиз,
Тўқсонга киринг Сиз, юзга киринг Сиз!

Энди Сизга тўфон даф қилолмас, чин
Фарзандлар ўрайди болу, парларга.
Худодан сўрайлик, қани кўл очинг
Ўғиллар ўхшасин пайғамбарларга!
Тоғнинг кунгай ёғи, ёнага шараф,
Муҳаммадлар тукқан онага шараф!

БАТАМОМ УЙҒОНСАМ...

Тураётган қушга
Ўхшайман жуда.
Қушларга ўхшайман
Уйғонаётган.
Баъзи томирларим
Ҳали уйқуда.
Баъзи томирларда
Қонларим қотган.

Хас-хашаклар билан
Судралиб юриб,
Ўқлик орзусида
Кетиб борар ёй.
Ўзимча нелардир
Ғудраниб юриб,
Гулдайин умримни
Бермоқдаман бой.

Ўзим-ча кимнингдир
Ғамини едим.
Кимнингдир кунига
Юрибман яраб.
Батамом уйғониб
Ололсам эди,
Учиб кетармидим
Кўкларга қараб.

3 февраль, 2010 йил.

“ҶИЖУЛАР”

Китобдуган

(2010)

*Сарғаяман, қадду белим дол қиламан мен,
Азобларда умримни увол қиламан мен.
Яраланган тик арслоннинг шиддати билан,
Сўз мулкини бир куни ишғол қиламан мен.*

* * *

Белим сириб боғласам куч, тоб келармикан,
Оқарманми ё ўйим сароб келармикан.
Агар афгон шамолидан йиглаб ўтинсам,
Навоийнинг ҳидларини обкелармикан?

* * *

Мангу тунмас. Офтоб — бир онлиғ бўлсам,
Армоним йўқ. Хароб ё шонлиғ бўлсам.
Ҳазрат Румийдай бир жон дўст топсайдим,
Майли унга *Шамдай*¹ қурбонлиғ бўлсам.

* * *

Ер шохлама. Хуш бир онлиғ фурсати етгай,
Қўш хонақо, қўш айвонлиғ фурсати етгай.
Аршга етган қуёш ҳам арш тоқида қолмас,
Кўкни сузма. Пушаймонлиғ фурсати етгай.

* * *

Кўкларни суйиб ўтдикми, ё Раб,
Саратондан куйиб ўтдикми, ё Раб.
Бир изғирин келар устухонғача,
Совуқ мавсумларга етдикми, ё Раб!

* * *

Қиз ботирни чорлаб ўлан тўқисин,
Ишқи билан куйсин, нолон тўқисин.

¹ Мавлоно Румийнинг шогирди Шамс Табризий кўзда тутилмоқда.

Эр қизни олса-ю, юртини бузса,
Қиз сочидан қирқта илон тўқисин.

* * *

Кўклам ҳам гоҳ алдар, ғўр, боли йўқдир,
Алдашга ёздайн дажжولي йўқдир.
Куздан бир амаллаб алданмай ўтсам,
Қишнинг алдашгаям мажولي йўқдир.

* * *

Садақа, сарпо эҳсон берар хоқон,
Кимга мансаб, кимга шон берар хоқон.
Қай қул «қулингман» деб тиз чўкаверса,
Шу қулнинг қўлида жон берар хоқон.

* * *

Сиртим шоён, ич-хўрсиниқ, тутунлигим кўр,
Ғужғон юлдузлар-да, синиқ бир тунлигим кўр.
Харсанг тегиб минг бўлакка бўлинган жомман,
Аммо юрганымда тиклик, бутунлигим кўр.

* * *

Ҳушёрлар кўп тепкилади. Кирланган чим мен
Ҳушёрлар кўп сўроқ қилар. Соқов мен. Жим мен.
Агар Хайём қайтиб келса дўст тутинардим,
Майхонада шароб билан ювинардим мен.

* * *

Кўп одамнинг сурати бор, сийрат, сўзи йўқ,
Муздони бор, туздони бор, аммо тузи йўқ.
Кўп одамлар майхонада айш сураб бугун,
Лек Хайём йўқ, Хайёмнинг бир босган изи йўқ.

* * *

Бошнинг устида пул, оёқ остда пул,
Энг суюмли дўстдир, хушёр, мастда пул.
Не-не олтин бошни балчиққа қориб,
Шиқирлаб кулади даста-даста пул.

* * *

Дунёда бир пулдай ғаддор дўст чиқди,
Ҳамма уни кутар, ҳар хил сўз чиқди.
Бировни у келмай саргардон қилса,
Бировни у келиб... гўрларга тикди.

* * *

Билмам не тадорик, таваккул бугун,
Ҳавзи-кавсарларим кўлмак, кўл бугун.
Ўзим ҳам бир тийин бу дунёсида
Дўстимни ўпаман. Дўстим — пул бугун.

* * *

Боримни гумон ер, ҳатто қилим йўқ,
Чекиб хумор ёзай десам чилим йўқ.
Емаган сомсага тўлаб тугатдим,
Ёнимда бир тийин бошқа пулим йўқ.

* * *

Кирлардан покланмоқ учун ичаман,
Кўксимдаги минг доғ учун ичаман.
Ўзларидан кетиб, бировлар ичса,
Мен ўзимга келмоқ учун ичаман.

* * *

Кўкларингдан тушдим, чиқдим қаърингдан,
Аммо сўрамадим олтин, зарингдан.
Худо, менгаям бир донагина бер
Паҳлавонга¹ берган инжуларингдан.

* * *

Ҳаётида гуллигича гул,
Йўллигича қолаверади йўл.
Чунки у бир ошиқ сўровди,
Худо берди битта қоровул.

¹ Паҳлавон Маҳмуд назарда тутуляпти.

* * *

Сен дунёни олсанг севмай туриб ол,
Ошиқма, қадахни тутса ҳам лим-лим.
Лаб теккизгунигча кечса шундай ҳол,
Худо сени олса, ким куяди, ким?!

* * *

Ечолсанг умрингнинг тун-кунини еч,
Кеча, эртани қўй, бугунини еч.
Ечолсанг, ўтир-да, биттама-битта
Ишқнинг етмиш икки тугунини еч.

* * *

Мушкул тақдири ҳам биз бўлсак керак,
Таъна, таҳқири ҳам биз бўлсак керак.
У дунёда балки сув ҳам етишмас
Ернинг тақдири ҳам биз бўлсак керак.

* * *

Ҳушёр бўл, ботмасин бу дунё тиғи,
Гарчанд булоқлари суви-тиниғи.
Эҳтиёт бўлиб ют, бол тутганда ҳам,
Болдан ҳам гоҳ чиқар шиша синиғи.

* * *

Оҳ менинг устимдан юриб ўтсайди,
Чоҳ менинг устимдан юриб ўтсайди,
Гумроҳ менинг устимдан юриб ўтсайди,
Боролмасди улар сен ёққа, болам.

* * *

Дараклар келади, элимдан дарак,
Баҳор тошқинлари селимдан дарак.
Биродар, бири ҳеч топмасин сизни,
Ўлим дараги бу, ўлимдан дарак.

* * *

Кўрқаман, оҳ, руҳсиз тандай бораман,
Тикман-у, гоҳ эгик шаъндай бораман.

Амалларин адо қилолмадим-ку,
Худонинг олдига қандай бораман?!

* * *

Бу дунёда айрилмоқ янги эмас,
Кўнгилларда қолган доғ янги эмас.
Севилган гул сирларингни сочмагил,
Бу дунёда севмоқ ҳам мангу эмас.

* * *

Дунё бир кам. Қадди шамшод етмайди,
Кам-кам етади-ю, бот-бот етмайди.
Яхшики келмаймиз. Қайта келсак ҳам,
Бизга майдон етмас, ё от етмайди.

* * *

Талх ҳижронни ютгайман,
Куйиб нома битгайман.
Сени нафақат тирик,
Қабримда ҳам кутгайман.

* * *

У деб сен ҳорма энди,
Кўксингни ёрма энди.
Бемор ётди, бормадинг,
Ўлганда борма, энди.

* * *

Куйиб ўз жонима озор чеккизаман мен,
Ердан униб чиқмас уруғ эскизаман мен.
Расулуллоҳ тўғрилолмай кетган дунёга,
Нечун таҳрир қаламини теккизаман мен?!

* * *

Гарчанд зоҳирим баланд, сархушману қодирман,
Дунё ғамларин кумдай ичимга солодирман.
Сочдан тирноғим қадар кум босмаган ерим йўқ,
Мен бунда юриб турган дашти Карбалодирман.

* * *

Дўсти ёлғоним кўп, дўсти чин йўқдир,
Савт, садолар ёлғон, бир рост ун йўқдир.
Бу дунёда шунча кўп ишни кўрдим,
Энди гунг бўлмасам менга кун йўқдир.

* * *

Азал ўтдан эдим, ўтга кетсам керак,
Дўст тутиниб ёмғир, ҳутга кетсам керак.
Бу ерларда Оллоҳ берган ризқим териб,
Йўл сўнггида Боёвутга кетсам керак.

* * *

Водариғ, кўнглимда кун чиқмади-я,
Шаклу шамол чиқди, мазмун чиқмади-я.
Йиғласам тоғ, тошлар ҳўнграб қўшилди,
Бу тош одамлардан ун чиқмади-я.

* * *

Мен кетганда дерлар: «Кетди, бахт, йиғи кетди,
Бу дунёнинг бир қиличи, бир тиғи кетди».
Ҳеч кимга дил ёролмадим. Десалар маъқул:
«Дунёдан яна бир сирлар сандиғи кетди».

* * *

Тошлардан бўлсам-да майда-майда ман,
Ишонавердим-а қайта-қайта ман.
Сир айтдим. Одамлар кўру кар ўтди,
Энди бир Оллоҳга сирим айтаман.

* * *

Эй дунёи ғамбода, бодангдан қуй, сипқорай,
Энди сенга демасмен: «Маслаҳат бер, дил ёрай».
Сенга қачон дил ёрсам, ёриғига туз сепдинг,
Мум тишладим. Энди мен маҳшаргача жим борай.

* * *

Дили озор, дили тошга келмасмиз,
Тупроққа келгаймиз, ошга келмасмиз.

Бу беш кунлик ҳайит. Ҳайитлаб улгур,
Биз ҳайит кунларга бошқа келмасмиз.

* * *

Дилсизга сув ҳам дард айтмас ҳеч қачон,
Дарё дегил, дема тик, паст ҳеч қачон.
Мен ҳеч қачон ортга қайтолмагандай,
Бу дарё ҳам ортга қайтмас ҳеч қачон.

* * *

Қишда кетсин, қайғунгизни осинг дорларга,
Йўқлар ўтди. Борингизни тутинг борларга.
Қатори бехато лашкар янглиғ кирайлик,
Бул кун пушти байроқзорлар, ўрикзорларга.

* * *

Муҳаммад Юсуф кетди. Бахт ёртимикан
Ёки ўлим қизлардан қутқардимикан?
Муҳаммаджон деса жонин берар қизлар,
Мозорининг бошига бир бордимикан?!

* * *

Пиришқул Қодировга.

Бири кам дунёда «Ё, хув»чиларим,
Фикрга ташна халққа нон, сувчиларим.
Озгин, ранги синиқ, саҳобалардай,
Шайхул-машойихдай ёзувчиларим.

* * *

Ҳоким келди: Комрон бўлди. Хоқон ўзгарди
Сустлашгандик. Биз ўйладикки, қон ўзгарди.
Ажаб... қадим ўзанларда оқаверди халқ
Ҳоким кетди. На дук ва на дўкон ўзгарди.

* * *

Ранжимангиз, сойга, қирга кетгайман,
Шуурга кетгайман, шеърга кетгайман.
Қачон кетсам фақат сиз томон кетдим,
Сиздан кетсам, қаро ерга кетгайман.

* * *

Кимдадир тўн, кимлардадир оқ янги,
Кимлар шайху, кимлардир гумроҳ янги.
Сизни кутдим. Келмадингиз, қорайдим,
Тагин менинг кўксимдаги доғ янги.

* * *

Янглишиб ҳам кўчангизга йўлим тушмасин,
Янглишиб ҳам бўйнингизга қўлим тушмасин.
Аммо,
Аммо сўрорим бор Қодир Худодан,
То тирикмен, бошингизга ўлим тушмасин.

* * *

Тўртта дўст. Бир-бирин хушлашди улар,
Бир-бирларин маҳкам ушлашди улар.
Ўртага бир суяк ташланди, ё Ра-а-аб,
Қопағон итлардай тишлашди улар.

* * *

Бу хаёл босган толми, теракмиди, Худойим,
Бу шамолларам ғамдан даракмиди, Худойим.
Икки кўзим булоғи тинмай оққани оққан,
Менга шу икки булоқ керакмиди, Худойим.

* * *

...га.

Дарё, сен ёйилиб оқ. Мен ёйилолмадим ҳеч,
Менга гул узатмади бу дунёи қадим ҳеч.
Шайхга қанча эгилсам шунча ерга киргизди
Мурид эмас кул бўлдим, тикланмади қаддим ҳеч.

* * *

...га.

Кетсам, дунёнинг оққуш, турналарига кетсам,
Ё етти қават зиндон, ернинг қаърига кетсам.
Келдим, ҳар ҳужайрамни ўтга қалаб кул қилдинг,
Энди мен кетсам бўлди. Сендан нарига кетсам.

* * *

Асқар Маҳкамга.

1

Машраб дорда кетди. Шеъри қолди. Из
Шеър қолди. Нодира кетди, чўкмай тиз.
Кимга суянасан халқи — нодоним,
Иймон асолари шоирларингсиз.

2

Ўзин мусофирга ўхшатган, Асқар,
Иймон сўнгаklarин қақшатган, Асқар.
Сенга излаб бошқа сифот топмадим,
Халоскор довулсан, даҳшатсан, Асқар.

* * *

*Ҳазрат Яссавий зиёратига
борганимда кўрганам.*

Бу қудуқда рост бор. Ёлғон йўқ, қув йўқ,
Сув тортгичларда ҳам бир ёлғон ув йўқ.
Кимга лим челақ сув, бир туширишда,
Ким юз бор туширар, бир томчи сув йўқ.

* * *

Гарчанд ҳар сатрни дилимга ўйдим,
Уйғон, уйғон дейман сен бўлсанг ҳам ким.
Тоза инжу топдим уйқу аралаш...
Турдим. Эслолмадим. Йўқотиб қўйдим.

* * *

Уйдан чиқинг. Ёзинг чигилингизни,
Зиёфат қилингиз бир-бирингизни.
Қўл-оёққа ажал занжири тушмай,
Зиёрат қилингиз бир-бирингизни.

* * *

Ер ҳасратга чўкиб айланар, кўринг
Одам қусиб, бўкиб айланар, кўринг.

Ҳар барги ўпгулик бу хиёбонда
Итлар пешоб тўкиб айланар, кўринг.

* * *

Кувончу қайғуни қорганим бўлди,
Дўсту ёрларим бор. Бор ғаним, бўлди.
Бу дунёда қилган энг яхши ишим —
Сенга зиёратга борганим бўлди.

* * *

Булар одамликни хор қиладилар,
Булар маним сочим қор қиладилар.
Кучук етаклаган бу одам қавми,
Одам етаклашдан ор қиладилар.

* * *

Баъзан бошинг тиклаб, силкиб барингни,
Бир чақмоқ ёритиб келар қаърингни.
Эй қодир Худойим, юбориб тургин,
Шундай дунё силкир чақмоқларингни.

* * *

Бир ишқини одам йўқ. От-да, хар-да бор,
Бугун ишқ йўқ. Дўқ бор. Гумон. Зарда бор.
Бугунги Мажнунлар зимдан текширар,
Мажнун ишқини ўтган, ўтганларда бор.

* * *

Тиллаш. Ишим келсин десанг ўнг,
Ер тилга киради, чимдан сўнг.
Жовдиради. Мен тиллашмадим.
Шу гул йиғлар кетганимдан сўнг.

* * *

Фалак болга доим заҳарни қотган,
Кўрдим... Темур шоҳлик шаробин тотган.
Кейин Кўқон. Кейин Нодира боши,
Кундага қўйилган, чопилаётган...

* * *

Бурро воизлар кўп, бир оятчи йўқ,
Дарахтлар қавмида шикоятчи йўқ.
Умрим бўйи кезиб бир сирни уқдим,
Ҳимояталаб кўп, ҳимоятчи йўқ.

* * *

Элим, қачонгача борга тортгайсен,
Бор бўлса аждаҳо, морга тортгайсен.
Қачон бир жаллод, бир ноҳалолингни,
«Оллоҳу акбар» деб дорга тортгайсен.

* * *

Шухрат томон. Ким айтди: «Гуллик томон борасиз»,
Ич талош у, сиртингиз силлиқ томон борасиз.
Шухрат бозорларининг ҳар хоқонлари бордир,
Ўз оёғингиз билан қуллик томон борасиз.

* * *

Тикланишнинг асосин ғам-ҳасрат беради,
Ўзига осон. У берса қат-қат беради.
Гар юкинсанг Нажмидини Куброга юкин,
Байроқ деб жон бермоқ дарсин ҳазрат беради.

* * *

Кетган кетаверар қатор олдида,
Бор созлар чекингай бир тор олдида.
Дунёнинг бор аттор, савдогарлари
Ҳеч ким... Фаридиддин Аттор олдида.

* * *

Бу дунёда ё от, ё ёдимиз чиқар,
Ё сайдимиз ва ё сайёдимиз чиқар.
Ер остида Яссавийлар берган дарсдан,
Ер устида бизнинг саводимиз чиқар.

* * *

Билмайман. Кетсамми ё юрсам авло,
Билганим — белимни мен сирсам авло.

Сиздан ўзгасига ўзни тутгандан,
Ўзимни тупроққа топширсам авло.

* * *

Кўклам ёмғирлари қадаҳ, жомларга чиқар,
Келинчаклар излаб ғўра, хомларга чиқар.
Жилғачалар чулдирашиб пастга энар-у,
Қизгалдоқлар қувлашганча томларга чиқар.

* * *

Иситгин, музлатма, қорга айланма,
Жон бахш эт, жон олар сорга айланма.
Осилсанг, дорида осилиб кет-у,
Бу дунёда муртад дорга айланма.

* * *

Бу дунёга келган борки шошгай, энтиккай,
Не тоғларда қарқарали чодирлар тиккай.
Келган борки юриб, учиб бир кун охири
Пушаймонлиғ дарасининг устидан чиққай.

* * *

Нон сўраганларга тош тутган дунё,
Жаранг, садоларни жим ютган дунё,
Эрта шеъримизни ёд олажак, ёд,
Бугун боримизни унутган дунё.

* * *

Ўйлагандим, кўр дунёнинг лойига ботдим,
Йўқ лой эмас, қуёшига, ойига ботдим,
Ўзим сездим, ғарибига ботганим йўқ ҳеч,
Мен дунёнинг каззоби-ю, бойига ботдим.

* * *

Куймагин, суйганинг Сен деб куймайди,
Хазон бўласан, у хазон киймайди.
Дунёнинг энг қўҳна савдосидир бу,
Жон берар ошиқни жонон суймайди.

Суратим сарғайган бұлса дард чекмагил,
Сийратимга барибир хумой келтирдинг.

* * *

Гарчанд ичимда тик наҳанг кўраман,
Дамодам эзгин бир оҳанг кўраман.
Кувонч мени излаб ёлғиз келмас ҳеч,
Уни қайғу билан баҳам кўраман.

* * *

Чақмоқ урди, жон-жонимдан ўтди тиғ,
Кўпорилай дедим монанди дарахт...
Шохимдаги қушча, йиқилдинг қаттиқ,
Болам, бирор жойинг емадими лат?

* * *

Денгизман, дарёлар — қўлларим, тўсма,
Сиртмоққа айлангай қилларим, тўсма.
Бир ел турса, кўзинг кўр қилмоғи бор,
Оёғинг остида кулларим тўсма.

* * *

Бу қандай қавм, бирикмайди, тўзғийди,
У иш қилмас, ишқал қилар, изғийди,
Улар ҳамон боболарин туш кўриб,
Момоларин соясида мизғийди.

* * *

Хушёр олдинг, масту аласт ичиб, олдинг сен,
Дарёларим инжуларин кечиб, олдинг сен.
Ўзингникин тўздирмоқлик бўларми насиб,
Нечун маним уст-бошимни ечиб олдинг сен.

* * *

Бу дунё шундай бир изга тушгандир,
Тиздан кетган дармон тизга тушгандир.
Бизни асраганлар дунёдан ўтди,
Энди асраш иши бизга тушгандир.

* * *

Қаттол дунё, меҳмонларинг қайга бошлайсан,
Муз, сувларда чўқдирасан, ўтга ташлайсан.
Уч-тўрт кунлик меҳмонларин хафа қилар ким,
Сен не учун бандаларинг кўзин ёшлайсан?!

* * *

Гоҳо гулламоқдан ҳам боғим кўрқар,
Гул ҳидларидан ҳам димоғим кўрқар.
Тутсам қалам ҳақ деб изиллар, шундан,
Қалам тутмоққа ҳам бармоғим кўрқар.

* * *

Сўзин асрамаснинг сўзини асра,
Ўзин асрамаснинг ўзини асра,
Воҳ, кўр қилмоқ учун тайёрланар кул,
Олдинни кўрарнинг кўзини асра.

* * *

Ҳар кимса бир ёруғ, бир роҳ истайдир,
Ўз кўнглига Хизр, бир шоҳ истайдир.
Билмаски бу дунё қаттол, Хизр ҳам,
Қувғиндир, ўзига паноҳ истайдир.

* * *

Бизлар гулмиз юртнинг қиру ўрида ўсган,
Жафокаш халқ манглай тери, шўрида ўсган.
Жабрдийда авлодмиз биз, жабрдийда гул,
Қодирийлар, Чўлпонларнинг гўрида ўсган.

* * *

Биз на бугдойдирмиз ва на сомонмиз,
Майин болу парга ўралган жонмиз.
Шу ҳар қалдиरोқдан қалтирар зотлар,
Наҳот буюк Туркдан тўралган жонмиз?!

* * *

Мен норасида — ғам, ўсаётган гул,
Дил ярасида ҳам ўсаётган гул.

Ўт қўйиб ёқдилар хонумонимни,
Кул орасида ҳам ўсаётган гул.

* * *

Бирлашмаган элда ҳар тоқ йиғлайди,
Суянч устунни йўқ ҳар тоғ йиғлайди.
Оёқ остда тупроқ изиллаб йиғлар,
Бош устида ҳўнграб байроқ йиғлайди.

* * *

Турк уйи тиклангай, келгай кўрк, шонлар,
Кўшкин қуббасига теккай осмонлар.
Фиштга айланса ҳам ҳар бири битта,
Уни кўтаргайдир туркийзабонлар.

* * *

Мен-да туркнинг даштларининг эрк шамолиман,
Дашт отидай метин туёқ, бўрон ёллиман.
Мен-да туркнинг боши, кўкси осмон, оёғи —
Узангида кетадиган тик аёлиман.

* * *

Ҳар кимки тиз букиб ошга етади,
Тил бошқа, нияти бошқа, етади.
Ҳазир бўл, оёқда ётган итлардан,
Оёқ ялаған ит бошга етади.

* * *

Зарим минг хил.

Сен бирор турин ола билмассан,
Еру кўкни кавлаб кўр,
урин, ола билмассан.

Оллоҳ бор бойлигимни қонларимга яширган,
Искович итдай изла, бирин ола билмассан.

* * *

Бу уруғ шу. Тутатаймиз, ёнамиз,
Сепли эмас, эпли туққан онамиз.

Чинор бўлиб, тўфонларга йўл бермас,
Қай пучмоқда унса ҳам бир донамиз.

* * *

Аввал дедик «бахт топ, гул топ»
— кетдик биз.

Кейин дедик «тахт топ, ул топ»
— кетдик биз

Барчасига бирдай етишган куни,
Барчасидан қўлни силтаб кетдик биз.

* * *

Кўнглим қуш-у,
деманг уни учираиб боргум,
Унга сувдай сероб ғамни ичириб боргум.
Кўнглим гоҳ-гоҳ азоблардан ўт
олиб кетар,
Ўтни кўзим ёши билан ўчириб боргум.

* * *

Елга емман, сувга емман бир куни,
Гофил, ўзни мангу депман бир куни.
Бир нафасга келдим, минг ғам бошимда,
Бу дунёга бекор кепман бир куни.

* * *

..га.

Ўчкор келдинг, фитна-фасод базмини туздинг,
Тенг-тўшингни захарладинг, ўстирмай уздинг.
Заҳринг ўзинг билан кетмай сочдинг ортга ҳам,
Ортдан келар сувларни ҳам таъмини буздинг.

* * *

Гофил, ғафлат ичра уйқусираб мен,
Не сўрасам Сендан танҳо, сўрабмен.
Оддий тоши ҳам йўқ кимсадан, афсус,
Вафо деган ақиқ, анқо сўрабмен.

* * *

Сарғаяман, қадду белим дол қиламан мен,
Азобларда умримни увол қиламан мен.
Яраланган тик арслоннинг шиддати билан,
Сўз мулкини бир куни ишғол қиламан мен.

* * *

Сиздан хабар йўқ, куриб кул ичида мен,
Зоҳиран озод, ботин гул ичида мен.
Ишқий номангиз келар, кўклай бошлайман,
Боштин-оёғим гуллар, гул ичида мен.

* * *

Хато қилдим, хатоларим зоғ илиб,
ёйиб кетган,
Савдогарлар йўқ сиримни сотишиб,
бойиб кетган.
Йиғлаган кўз қора бўлар,
— дерлар, ростга ўхшайди,
Боқсам,
кўзгудаги кўзим тагин қорайиб кетган.

* * *

Йўлимиз шу. Келар-кетар тилсим, кетамиз,
Офтоб кулар, ёмғир ёғар сим-сим кетамиз.
Яссавийдек турк доврўгин кўкка ўрлатиб
Ўзимиз ернинг остига жим-жим кетамиз.

* * *

Отанг-онанг бағридайин бағр-ку,
оҳ, йўқ,
Суюкли ёр оғушидай оғуш, учоқ йўқ.
Ўтганлардан сўраб кўрсам
бундай дедилар:
«Одамзодга тупроқдайин иссиқ кучоқ йўқ».

* * *

Топмадик биз дўстнинг номард, мардини,
Ўпмадик ҳам бирор оёқ гардини —

* * *

Ёнгин ўтди. Ҳар қиёғи аждаҳо, минбаъд.
Босди. Сени поймол этди ҳар касу ҳар бад.
Тирик қолдинг.
Бу курашда демак Ғолиб СЕН,
Энди куллар орасидан тиклан, кўтар қад!

* * *

Юлғичлар бири олиб, бири қўйиб олурлар,
Яйраб, сайраб олурлар, тўйиб-тўйиб олурлар.
Бу наҳс каслар хавотир олиб ўз айбларидан,
Ўткир кўз-ла келганни кўзин ўйиб олурлар.

* * *

Кетган пирлар, ўтмиш пирлар, ўздир, Худойим,
Улар азиз, улар аён сўздир, Худойим.
Гўдакларнинг орасида келар пирлар бор,
Шу пирларни кўрадиган кўз бер, Худойим.

* * *

...га.

Тинган сувлар оромини бузар балиқ, мен,
Ҳеч узилмас тўрларни-да узар балиқ мен.
Жилдираган жилғачангга сиғмасмен, қўрқма,
Қарқарали денгизларда сузар балиқ мен.

* * *

Дунёсида кўзлар оч.
Тўйдиролмай ҳайрон мен.
Дилга ишқи Оллоҳни ўйдиролмай ҳайрон мен.
Димоқлари осмон бу болалар пардай тўзгин,
Оёқларини ерга қўйдиролмай ҳайрон мен.

* * *

Ўйлар эдим дунёда поклар, зўрлар зиёда,
Улар бир-бирин қўллаб кўкка ўрлар зиёда,
Зўрлар ўрлаш ўрнига бир-бирин кўзин ўйди,
Ё Раб, боқсам дунёга энди кўрлар зиёда.

* * *

Эй дўст, сенинг бобонг улуғ, тик чақин келди,
Меҳри денгиз, қаҳри қилич, қалқон, қин келди,
Лек, огоҳ бўл, бутун сенинг набирангдан ҳам
«Бобонг ким», — деб сўрайдиган қаттол кун келди.

* * *

Навоий — нон. Тўсма. Унга борар йўлдан қоч,
Фашлик қилма, тўрт ённи ҳам ёритаркан тож.
Навоийга ўзин урса, урма кофирни,
Ахир, нонга мусулмонун кофир бирдай оч.

* * *

Ўйламанг, фақат маст, пиён оғади,
Муқиммас, ҳар бахту зиён оғади.
Қуёш қоқ тепада, лек қанча турар,
Ўйлаб улгурмайсан, бирён оғади.

* * *

Паноҳ керак, битта қошдай, кўздай бир паноҳ,
Ўзингдан юксакроқ фикр, сўздай бир паноҳ,
Қирчиллама қирқ жонимни қайраб туриб ҳам,
Бир паноҳсиз яшолмам мен, Сиздай бир паноҳ.

* * *

Изласа имкон чиқарин ёрга айтинглар,
Суюкли ҳар он чиқарин ёрга айтинглар,
Чорласангиз: ҳаялласа ёри бевафо,
Ёрдан олдин жон чиқарин ёрга айтинглар.

* * *

Мени кўкда куйган ой тушунади,
Ўқи хато кетган ёй тушунади,
Учарлар дилимнинг учин ҳам кўрмас,
Ҳолимни ҳолига вой тушунади.

* * *

Уй бузилган, аммо ҳамон унга элтар из,
Ҳамон сирдош, унга кўнгил ёраверамиз.

Бузилган боғ тепасидан кетолмайди қуш,
Биз бузилган каъбамизга бораверамиз.

* * *

Бугун гумон менга сингиллик айлар,
Бош устимда ҳижрон соясин тайлар.
Номалари нола қилмас, йўқламас,
Бизни ёри азиз унутгандайлар!

* * *

Болажоним!
Йўлга чиқсам, йўлим келади,
Сув сўрасам гуррос дарё, селим келади.
Элга кирган кунинг менга байрам келар-у,
Элдан чиққан кунинг менга ўлим келади!

* * *

Бир-бирингиз товус, ёнар пат деб ушлангиз,
Дунё насиё. Сен бир ўзинг нақд деб ушлангиз?!
Суйинг, аммо, босиб юкдай ўтириб олманг,
Келган, аммо кетмоғи бор тахт деб ушлангиз.

* * *

Ютдиргану ютганимиз нимага арзир
Ўтмагану ўтганимиз нимага арзир?!
«Бошин олиб бир сорифа» кетганда Бобур,
Сизу бизнинг кетганимиз нимага арзир?!

* * *

Ишқ эдим, гумон мен, гунг, лол мен энди,
Ҳайратмас, даъватмас, савол, мен энди.
Энди дум тутқазмас балиқдирман мен,
Этагин ушлатмас шамол, мен энди...

* * *

Толе мени ғамга ҳамон еткурди,
Ўт, сувга отди, ҳар томон еткурди.
Ногоҳ сени кўрдим... қолган дунё пуч,
Шукур, дийдорингни омон еткурди!

* * *

Оллоҳни «жоним», дема, сен жон қўймагунигча,
Ҳақ йўлида ўзингни қурбон қўймагунигча.
Илму амалинг бир пул, ёнишларинг тўзгин кул,
То ёстигинг остига Қуръон қўймагунигча.

* * *

Аввал ўзинг кўнглим билан тарона туздинг,
Кўнглимининг хуш сойларида оққушдай суздинг.
Сўнг, сен кетдинг... сойларда мен қолдим танҳо-тоқ,
Оҳ, умидинг узилсин-а, умидим уздинг!

* * *

Чумолижон, менинг хомуш ҳолимдан кулма,
Ҳам дардинг бер, кўтаргум, деб гудозлик қилма,
Минг дардим бор, бирин айтсам арслон чўкади,
Сен айланиб ўтавергин, қўй, сен янчилма.

* * *

Ҳатто, қушлар ерда жуфтлашиб донлар,
Жуфтсиз қушни ер тортади, ёронлар.
Сизга тўзим, фақат тўзим Оллоҳдан,
Жуфтларини ерга қўйган инсонлар.

* * *

Деб, «Сени ўйламакни кам қиламен»,
Ўзимни қийнаймен, кўп ғам қиламен.
Ўзимни ўзингга еткурғунча то
Сўзингни кўнглимга малҳам қиламен.

* * *

Гарчанд юксаклик завқидан мастлаб учамиз,
Арш тортсаям, бизлар ерлаб, хаслаб учамиз.
Кўкка кетган бори қушлар ўққа учсалар,
Қушжон, энди юксалмаймиз, пастлаб учамиз.

* * *

Биров гўдак, бировлар ит боқиб боради.
Бировга гул, бировга кул ёғиб боради.

Бу бенаво дунёсидан наво тиланиб,
Мендек бир адашган дарё оқиб боради.

* * *

Бу дунёда менинг каби ғамдан барпо йўқ,
Тоғдай ғамин тил учига чиқармас тоғ йўқ,
Ҳеч ким мендек ўз кўз ёшин селида оқмас,
Ерда мендек гуррос солиб йиғлар дарё йўқ.

* * *

М. Б...га.

Демасман, ҳар шовқин, ҳар шувга боргил.
Борганда кўнгилнинг аршига боргил.
Қалдирғоч, соянда сояласин ёр,
Мен учун бир марта Қаршига боргил.

* * *

Сиз истамаганлар сиз томон юрса кечиринг,
Сиз деганда «Тугатдим, тамом», юрса, кечиринг.
Эй ўрмон қашқирлари, ғашингизни келтириб,
Ерда қурбсиз чумоли ҳам омон юрса, кечиринг.

* * *

Учар экан биз ўйлабмиз шаън ҳаёт сари,
Билмабмиз таназзул экан, экан дод сари.
Шу бўлса гар уча-уча келган жойимиз,
Энди тулпор секин-секин юр мурод сари.

* * *

Бу умр — ўтар кўчадир. Фофил ўтма, туриб ўт,
Ётганлар бор, ҳолин сўра, кулбасига кириб ўт,
Бу кўча — байрам кўчадир, дўст-душман орасидан
Зийнатланиб, зеболаниб, қушдай енгил юриб ўт.

* * *

Берсанг мени бу дунёга гул қилиб берсанг,
Орифларнинг оёғига кул қилиб берсанг.
Ҳизматига бўйин бериб, гуллаб ўтгайман,
«Оллоҳ» деган битта шоҳга кул қилиб берсанг.

* * *

Дунё гофил, ундан кўп иш ўтмоқда,
Кимдан кўклам, кимдан қор, қиш ўтмоқда.
Қарқара найлигин ўзи ҳам билмай
Гуркираган не-не қамиш ўтмоқда.

* * *

Балоғат мард келар, балоғат тикка,
Хасислик ярашгай гўрлик, мўртликка,
Ҳаётингни тикиб юборсанг арзир,
Ҳаётингдан айтган битта тўртликка.

* * *

Муте одам, бировларга қулуғинг тўхтат,
Учарларнинг оёғида гиллигинг тўхтат.
Ўпма ирқит ҳар кимсанинг остонасини,
Бир Оллоҳ бор, бошқасига қулигинг тўхтат!

* * *

Кўкармоқ не, билмасдим бу зумгача,
Кўклаб кетди майса қиёғимгача.
Боштин-оёқ суйиб разм солди ёр,
Гуллаб кетди боштин-оёғимгача.

* * *

Дема бу дунёда бекор чопар ошиқлар,
Бир-бирига жаннат гулин ёпар ошиқлар.
Йўл бермаса, йўли йўқ бу дунёдан кетиб,
Маҳшар куни бир-бирини топар ошиқлар.

* * *

...га

Отди кўкка, урди ерга, менга кифоя,
Шукур, минг шукур, тақдирга, менга кифоя.
Қалдирғочнинг уясича битта кулба-ю,
Сизнинг билан бўлсам бирга, менга кифоя.

* * *

Экмай туриб ўраримиз — буям қизиқ фан,
Заримиз бор, йўқ оримиз — буям қизиқ фан.
Жон-жаҳд билан кетган сари кўкка чирмашиб,
Ерга кириб бораримиз — буям қизиқ фан.

* * *

Шеърни мендек ёдламоқчи бўласан, эй дўст,
Қайга борсам отланмоқчи бўласан, эй дўст,
Менга теккан қамчин сенга нотаниш, ахир,
Нечун мендек додламоқчи бўласан, эй дўст!

* * *

Тенгсизга чопарлар, тенглига бормас,
Минг қўйлига борар, мунглига бормас.
Тўйига, уйига борар, во дариг!
Ҳеч ким бир-бирининг кўнглига бормас.

* * *

Ҳаёт, фирром ҳаёт, ўч, оҳларида,
Маҳкам қучиб иссиқ кучоқларида
Ҳамон мени алдар «ҳақ пиширгум», — деб
Ёлғон пишаётган ўчоқларида.

* * *

Йиғла, аввал ўзинг учун йиғлагил, эй дўст,
Раҳм қилма, ўз кўксингни тиглагил, эй дўст.
Токи бир кеч рангинг ўнгиб, қуруқ далангда
Пушаймонлиг ҳосилини йиғмагил, эй дўст!

* * *

Ўлиб, ўлиб кўрганлар осонликча ўлмайди!
Бу ўлиб кўрганларнинг тошга ўйилган қайди,
Билмам, бу шуур қайдан қонимга сингиб кетган,
Оёқ остга тушмаган кўкка кўтарилмайди!

* * *

Жавлон уриб ўйнаб қол, танг, тор кунлар келгунча,
Ғаддор овчи кийикка етар кунлар келгунча,

Узангидан оёғинг узилмасин, азиз дўст,
Бир куни ёғоч отда кетар кунлар келгунча.

* * *

Сиз десам тилимга қанд, бол келармиш,
Хизматимга қуёш, шамъ лол келармиш.
Сочингиз бўйидан юборгайсиз Ёр,
Сиз соридан бизга шамол келармиш.

* * *

Мол деб ўлма!
Кетар кунда мол ёнинг ололсайди,
Минг-минг молинг кетар йўлга бир тўғон сололсайди.
Минг отингни бири сени кетолсайди қутқариб,
Ё минг қўрғонингни бири яшириб қололсайди.

* * *

Ризқ тўлиқ косага етказсин Худо,
Бир ақли расога етказсин Худо,
Гуркираб турганда қовжирама, дўст,
Қўлингни асога етказсин Худо!

* * *

Биродар, шошиб ёнма, шошиб олма аланга.
Эҳтиросли ёнғинлар ярашар гул баданга,
Гўзал ёнишларингни титраниб кузатаман,
Оҳ, алангаликдан сўнг куллик келар одамга.

* * *

Чопонлигинг борми, тоғу тошга ғам ема,
Чўлу қирни айтавергин, ошга, ғам ема.
Бундан олиб кетаримиз икки метр сурп,
Кафанлигинг борми, бўлди, бошқа ғам ема.

* * *

Сенга «ишонма» дейдилар, инкор этаман.
Шундай севдим, бегумону бекин, беътама.
Сен — жон ахир, жондан кечиб яшаб бўларми,
Жондан кечсам қуруқ вужуд, лошни нетаман.

Гарчанд ер юзининг қора-оқимиз,
Гарчанд ганж, гувала томи, тоқимиз.
Ўзал дунёларга бошлар йўл асли
Сизнинг билан маним иттифоқимиз.

* * *

На қувонч, на қайғу текинга тушди,
Бор ғусса, бор алам чекимга тушди.
Менда ғам, унда ғам, айтгил, Оллоҳим,
Ўзи «бахтли» деган чек кимга тушди?

* * *

Худо ҳаққи, сўз очмагил ичимда қор турганимда,
Мен — мен эмас, эгилган шаън, эгилган ор, турганимда.
Дунё бевафолигидин шикоятлар, айтма, эй дўст,
Айтиб-айтиб йиғламоққа ўзим тайёр турганимда.

* * *

На хижолат тортдинг, на-да уёлдинг,
Берар қўл йўқ сенда, тунадинг, олдинг.
Жой қуриганмиди, йўлингни, дунё,
Маним юрагимнинг устидан солдинг!

* * *

Қийналиб еб-ичаётган дўстдан хабар ол,
Қайтмас бўлиб учаётган дўстдан хабар ол.
Сену биздан сал олдинроқ йўлга отланган —
Чин дунёга кўчаётган дўстдан хабар ол.

* * *

Ҳамон кўзим ёндирар зар, не дейман,
Ҳамон кўнглим гулга ўхшар, не дейман,
Оғир жилар гуноҳларим кемаси,
Қодир Оллоҳ, тонг-ла маҳшар, не дейман?!

* * *

Бир орзум бор, йўқдир бошқа илинж, ғам,
Оллоҳ берармикан шуни сўрасам:
Эгнимга бир ҳикмат, бир либос берса,
Бошимга ҳикматдан рўмол ўрасам.

Кўрдим боғ-хас бўлган кунни,
Баландлар паст бўлган кунни,
Ҳақ юзига чангал солиб,
Номард йўлбарс бўлган кунни.

* * *

Намозгарим ўтмай туриб, шом олдим, ё Раб,
Қўлга афсус-надоматдан жом олдим, ё Раб.
Ҳарчанд яхшилик истадим улусга, аммо
Ўзим ёмон отлиғ бўлиб, ном олдим, ё Раб.

* * *

Тўдани кўр, аҳмоқлари ўр бўлиб олган,
Ҳар пучмоқни эгаллаган, зўр бўлиб олган.
Фозиллари аралашмас майда ишларга,
Оқиллари кўрмайди ҳам... кўр бўлиб олган.

* * *

Мен бир эдим. Қодир Оллоҳ минг қилди,
Ўзи кураш майдонларим кенг қилди.
Қилич-қалқон бериб, руҳим кўзғатиб,
Жанггоҳдаги лашкар билан тенг қилди.

* * *

Айтдим. Энди дунё дардин айш иси айтсин,
Боболарнинг ўнгиб кетган дўпписи айтсин.
Чинларини чайнаб айтсин алдамчилари,
Динларини Қуръон билмас сўфиси айтсин.

* * *

Алданма. Саробдир жимирлаб ётган,
Савдогар дунё бу, лойларга ботган.
Қора терга тушиб, лунжлари шишиб,
Яхшини ёмонга сотгани сотган.

* * *

Қайга кетди бизни суйган қуёшлар, ойлар,
Қуриб қолмадими бизни оқизган сойлар.
Худовандим, дўстларимнинг бошин омон қил,
Қуламасин улар қўнган карвонсаройлар.

* * *

...га.

Сизлар шодлиғ, мен эса дод ҳақида айтаман,
Маст-аласт давралардан ёт ҳақида айтаман.
Сурунган от ҳақида бўлар менинг айтарим,
Пистирмадан отилган от ҳақида айтаман.

* * *

Кетдим. Қолди тенгу тўшим, кетдим мен,
Фосиқларга тушгач ишим, кетдим мен.
Инжу эдим. Лой чаплашиб сотдилар,
Бу бозорда нархим тушиб, кетдим мен.

* * *

Қидир, дунёи дунда муродинг берар йўл бор,
Қайдадир қилни қирққа синчиклаб ёрар йўл бор.
Ҳар қалбга ҳам йўл бордир, ахир йўллар ичинда
Қодир Оллоҳ уйига, Каъбага борар йўл бор.

* * *

Бир соридан ғам, чоҳ келади,
Бир соридан дард, оҳ келади.
Кул бўлмай тур, бошқа соридан
Сени суйиб Оллоҳ келади.

* * *

Биров мендан нон сўрар, биров болим сўрайди,
Ўзида сол борлар ҳам бот-бот солим сўрайди.
Биргина Оллоҳ берар, иншоллоҳ, у бир кун
Бош устимга эгилиб, маним ҳолим сўрайди.

* * *

Осмоннинг тўлин ойи куйганлар орасида,
Беҳато урар ёйи куйганлар орасида.
Зоҳири чарақласа, ишонманг, ботинида
Ҳалиманинг ҳам жойи куйганлар орасида.

* * *

Дўсти жон, кетма, кетсанг бу жон уволидан қўрқ,
Ўртада ўрганар тоғ, гумон уволидан қўрқ.
Муҳаббат далаларин бошоқлари фарқ пишган,
Кузда эгасиз қолган хирмон уволидан қўрқ.

* * *

Қай кўкларни мўлжаллаб эсдинг,
Қандай жону жаҳд билан ўсдинг.
Боши бахтга етай деганда,
Оёғидан чопилган дўстим!

* * *

Ер асли одамга ризқ эканига, не дейсан,
«Бор бойлигим — одамга» деганига, не дейсан,
Бугдой-бошоқ ўстириб тўйдирган одамини,
Бир кун келиб ер ўзи еганига, не дейсан?

* * *

Гоҳ чароғон кулгу, гоҳо ғам оҳдирман мен —
Гунгмен, гарчанд кўп гапларга гувоҳдирман мен,
Кўп ишонманг сиртимдаги қуруқлигимга,
Кўз ёш денгизини шимган қумлоқдирман мен.

* * *

Оллоҳ, мен ҳеч ким, бир саргардон қулман,
Узмагин, титраниб турган бир қилман.
Бобуршоҳ топмаган ғамгузорларни
Қон йиғлаб излаган битта ғофилман.

* * *

Сеҳру сабоғимиз устидан юринг,
Доғ ўлдик. Догимиз устидан юринг.
Чорланг. Биз борайлик, ё ўзингиз келиб,
Қошу қабоғимиз устидан юринг.

* * *

Умримга киринг, — деб ёзиб юбордим,
Янчилдим, теринг, — деб ёзиб юбордим.

Мени чорланг. Ёки... ёки ўзингизни
Мунга келтуринг, — деб ёзиб юбордим.

* * *

Ишим — кўқартмоқдир. Ҳут менинг дўстим,
Эскиман, масжиду бут менинг дўстим.
Қанча оёқ ости қилинган билан
Поймол бўлмайдиган ўт менинг дўстим.

* * *

Ўтмас пичоқ бир кун ўткир тиг бўлмай,
Бу чўп балки абад синмас мих бўлмай.
Бугун сен қақшатган бола ҳам, балки...
Бир кун келиб шайхул машойих бўлмай.

* * *

Бугун шод бўлсам-да, бўлсам-да комрон.
Қўл ёқамда, «тавба» тилимда ҳар он.
Чунки мени ғамдан тўсган бу девор
Қачон қуламоғи Оллоҳга аён.

* * *

Тирик жонлар бир-бирига қув бўлди,
Ким ўзарга чопа-чопа сув бўлди.
«Биз ҳам чопиб келдик. Сиз ҳам келурсиз»,
Қабристондан келган садо шу бўлди.

* * *

Дилни чиркин ҳою-хаслардан бўшат,
Ҳаром дўсту, ҳаром дастлардан бўшат.
Паст-нокаслар ўраб борар гирдобдай,
Юксак, узил, ўзни пастлардан бўшат!

* * *

Оҳ, одам-а, еру кўкни ўйиб сен —
Олибсан сен, ола-ола бойибсан.
Фақат кўнги, Оллоҳ яшар жойингни,
Нафсга, наҳсга, насга бериб қўйибсан.

* * *

Дунё — сирдир. Қани, бир не билолсам.
Гуноҳ — юкдир, қани, олдга жилолсам.
Оллоҳ шундай қудрат берса, бир умр
Бомдод намозини давом қилолсам.

* * *

Оллоҳим, даргоҳинга кеч кирганларни кечир,
Покланмай кўнглида кин, ўч кирганларни кечир.
Қурбон бермасдан туриб, Қуръон талаб зотларни,
Дард чекмасдан дармон, деб қичқирганларни кечир.

* * *

Кетаётган карвонларга бефарқ боқманг, вой бордир.
Оҳ, уларда кетаётган қуёш бордур, ой бордир.
Бизам бунда мангу эмас, бир кун келар, кетажак
Карвонларда сиз-бизга ҳам ажратилган жой бордир.

* * *

Биродар, суриштириб, ичим қайта ёндирма
Даҳри дунда тентиган бир юраги қондирман.
Асли йўлсиз дунёда йўл топаман, — деб ҳалак,
Йўлин йўқотган одам, адашган карвондирман.

* * *

Дил ярим, дин ярим, ҳолимизга вой,
Ҳолимизга қуёш куяр, куяр ой.
Расулulloҳ қушдай қўнган жойнамоз,
Биздек осийларга берармикан жой?!

* * *

Қўзғол, аммо жонга келмай қўзғолма,
Бефарқ, бейймонга келмай қўзғолма.
Жунун, ишққа ишғол бўлмасдан туриб,
Оғриқ устухонга келмай қўзғолма!

* * *

Сўнги оним келса... оғочу дорим
Тайёр турса, учса энг сўнги зорим.

— Сўнги бор кўрсат, — деб сени сўрасам,
Ноумид қилмасми Парвардигорим!

* * *

Гуркираб яшаркан бой мен-у, бий мен,
Демак, бийлик келган, кетгандир иймон.
Бир умр дўзахда яшаганимни —
Сўнг лаҳзада англаб қолган осиймен.

* * *

Ташқарида ёз боши. Базми илиқ бошланган,
Тўй тунларин ёритар ёнар пилик бошланган.
Ичкарида, кўнгилда ғам узра ғам, изгирин,
Нам узра нам. Тойдирар, лойгарчилик бошланган.

* * *

Бошоқлар тўлишди. Тўздирма, Эгам.
Ҳалокат базмини туздирма, Эгам.
Нимани узсанг уз, нени қирқсанг, қирқ,
Онамнинг умрини уздирма, Эгам.

* * *

Ё Раб, одам ўзин ўярмикан тинч,
Шундай ўз қонига тўярмикан тинч.
Шунча кўп иш кўрдим, бу кўрганларим,
Мени қабргача қўярмикан тинч?!

* * *

Дунё шу. Битиролмаймиз биз ҳам кам-кўстни,
Бир мағз йўқотиб йиғлама. Ўпма бир пўстни.
Менга йигла, мен кўтариб юрибман ахир,
Кўкрагимда қанча-қанча бедарак дўстни.

* * *

Гарчанд, ҳар базмга етиб бораман,
Зоҳиран шоҳ, ботин етим бораман.
Қарбало даштида қаззобларга дуч —
Таланган карвондай кетиб бораман.

* * *

Дунё қиё боқмас. Солланиб ўтсанг
Унга фарқсиз ким сен, арслонми, итсан?
«Арслоним эди», деб йиғлар фар дунё,
Эртага саҳрода бенишон йитсанг.

* * *

Кетмоқ ғамин кўрдим ҳорғин бияда,
Гуллаш хабари бор қирда, қияда.
Ҳар лаҳза беҳадик гуркираб ён, дўст!
Ўчмоқ хатари бор ҳар сонияда.

* * *

Борлик, — деб югурдик биз омон-омон,
Қора терга тушиб чопамиз ҳамон.
Англамай чопамиз, тўрт томон йўқлик,
Ҳар босилган қадам йўқликка томон.

* * *

Кўза — сен. Атрофинг игво, ҳасад, кин,
Дунё уммони бу, лим-лим ёлғон, чин.
Бу уммонда чўкиб фарқ бўлмай десанг,
Топгин ўз оғзингга маҳкам бир тикин.

* * *

Бир хислат бор. Миноралар шан, ғолиб турар,
Дарахтлар келинчақлардай уёлиб турар.
Бухорога бало кирмас. Ҳар қарич ерга
Нақшбанддай Балогардон дам солиб турар.

* * *

Гарчанд кўзимни кўзлаб бало, хато ўтирар,
Гирдимга йўллай олмас, чангга бота ўтирар,
Менга бало тегмайди, чунки гирдимни зирҳлаб,
Яссавий пир, Нақшбанд, Занги ота ўтирар.

* * *

Бул япроқлар титраган жонимдир менинг,
Ичим — ёнар вулқон, сиртим жимдир менинг.

Бир китобим — қувонч қўнган қўрғонлару
Бир китобим — оху фиғонимдир менинг

* * *

Ай одам боласи, бахту тахт унга,
У нени хоҳлайдур, ҳамма вақт унга.
Ўртада нелардир нася бўлар-у,
Бошда бешик, охир тобут нақд унга.

* * *

Отди кўкка, урди ерга, менга кифоя,
Шукур, минг шукур тақдирга, менга кифоя.
Қалдирғочнинг уясича битта кулба-ю,
Сизнинг билан бўлсам бирга, менга кифоя.

* * *

Муҳтожларга карам қил, ош бергин, Худойим,
Кўзим саҳро, бир томчи ёш бергин, Худойим.
Мудом эгик бошимизни қиличлар кесди,
Энди элга эгилмас бош бергин, Худойим.

* * *

Борарканман ҳайрат, ҳайронлигимча,
Борарканман жуфтсиз жайронлигимча,
Ободлиғ — сен, сен келмасанг мабодо,
Кетгайман то абад вайронлигимча.

* * *

Мен оҳ урсам гуллар оҳин унутгай,
Бор куйганлар куйган чоғин унутгай.
Мен йиғласам, ишқ доғимдан сўз очсам,
Бор Лайли-ю, Кумуш доғин унутгай!

* * *

Осмонларнинг моҳи қолар сояда,
Ишқнинг борки роҳи қолар сояда,
Мен оҳ урсам алангамдан, ўтимдан,
Кумушнинг ҳам оҳи қолар сояда.

* * *

Айланиб қирга-ю, ўрга боргайсан,
Ёйланиб зарга-ю, зўрга боргайсан.
Охир тўғри йўлни топарсан бешак,
Охир тўғри йўлдан гўрга боргайсан.

* * *

Одамлар хоҳ қирдир, хоҳи баланд тоғ,
Фирром дунё, фикринг оғу ичирмоқ.
Чироқлар-ку не азобда ёнарлар,
Сенинг ишинг ўчирмоқдир, ўчирмоқ.

* * *

Кетган кетгай қолганларни яролаб,
О, буюк ишқ, бор инкорни қилур даф.
Қиз қабрида қизғалдоқ очилармиш,
Йигит ўтса қабрларни оралаб.

* * *

Тирик, ўлик, фидо билан биргаман,
Тирилтирар нидо билан биргаман.
Менинг ёрим бўлолмайди ёлғизлик,
Мен ҳамиша Худо билан биргаман.

* * *

Озорли ёрга сўз айтсам, сўз йиғлади.
Ҳижрон дарёсида синмас муз йиғлади.
Жафосидан тилим-гилим бўларкан дил,
Тилинган жойга туз сепсам туз йиғлади.

* * *

Мен ошкор деб ушлаганим сир чиқмасайди,
Орқасидан ҳийлаю тадбир чиқмасайди.
Оллоҳ, Оллоҳ, ёзуғимни ёриштир Ўзинг,
Маним пир деб топинганим кир чиқмасайди.

* * *

Дунёнинг хуш гулларини зўр олиб кетди,
Кўзи борни масхаралаб, кўр олиб кетди.

Бу дунёда зўрлардан зўр ҳамиша чиққан —
Зўр чиқди-ю не зўрларни гўр олиб кетди.

* * *

Қамишдай эгилган — ўзим. Тик тарз — мен ўзим,
Ўз-ўзимга ўқиб тургувчи дарс — мен ўзим.
Ҳар довонда минг ўқ еган кўксим қонталаш —
Ўкириб йўл босаётган йўлбарс мен ўзим.

* * *

Она даштим, қадим хаёлкаш, ўзинг келгин,
Агар мендан кетган бўлса шашт, ўзинг келгин.
Ҳамон ўша даштдан келган саҳройидирман,
Сени йўқлаб боролмасам, дашт, ўзинг келгин.

* * *

Қўйнимга гул солган болу пар дунё,
Шавқини мўл солган сийму зар дунё,
Қаддимни кўтариб улгурмасимдан,
Устимдан йўл солган қари, ғар дунё.

* * *

Тиклан, тиклану тўкилмоқ томон кетмагил,
Бу боғларнинг кўрки бўл, бўл омон, кетмагил.
Эй азиз дўст, гарчанд маним рангим зард бўлди,
Тилагим бул, Сенинг рангинг сомон кетмагил.

* * *

Майли байрам бўлғай, майли хун бўлғай,
Кўрганим Сиз билан кўрган кун бўлғай.
Биламан, мен Сиздан бир лаҳза кетсам
Ҳаётим остину устун бўлғай.

* * *

Ким доврўғли, кимлар жим келиб кетди,
Ёпиниб ётибди чим, келиб кетди.
Кеча «Дунёга сиз устунсиз» деган,
Бугун талмовсирар: «Ким келиб кетди?»

* * *

Бокараммиз ё бекараммиз,
Бир кун келиб ўчгувчи шаммиз.
Шул кунгача ишққа шоҳмиз биз,
Шул кунгача ишққа қараммиз.

* * *

Зинҳор-базинҳор демадим: бойроқни кўтар,
Кўтаролсанг елка тут-да, тик тоғни кўтар.
Сенга эргашган оломон халққа айланса,
Кўксингдан узиб, ўз дилингни — байроқни кўтар.

* * *

Дунёсига қилма хайру хўш, бузилмайди,
Айниқса, ўзингни қўйма бўш, бузилмайди.
Мен кўксим ярасига туз сепганим сепган,
Ҳар ҳолда туз сепиб турсанг гўшт бузилмайди.

* * *

Гулистонда гоҳ гул, гоҳо ҳумой ортиқча,
Гўристонда на юлдузу, на ой ортиқча.
Бориб тургин қабристонга, кўникиб тургин,
Йўқса ўлар чоғда бўлар дод-вой ортиқча.

* * *

Ўзим — сувман, сув эрсам-да, оҳ, қизиб кетдим,
Маржон-маржон терларим — дур, мен тизиб кетдим.
Қанча кучли, қарқарали дарё эсам-да,
Тўлқинимда ёлғиз Сизни оқизиб кетдим.

* * *

Берсак бутун бор тақдирни, шонни берайлик,
Не тақдир, ҳар тирик нафас, онни берайлик.
Биз деб яшайдиганлар-ку, яшайверади,
Биз бизни деб ўларларга жонни берайлик.

* * *

Парво қилма, кўшк, аркми ё ёриқ дувол, сен,
Ҳар нечук унутма, эски чориғинг ол, сен.

Дунё шошиб Сени кўкка кўтаради-ю,
Ҳаял ўтмай, ерга урар, пастда увол, сен.

* * *

Узлатми ё қарқарали шондадир,
Маним руҳим то абад майдондадир,
Тинди дема, жанг, жиҳодлардан кетсам,
Мендаги бу сарбадорлик қондадир.

* * *

Мақсад сари мардона бор, йўлинг гулми, кул бўлди,
Сиринг берма, ичинг бутми, ё тамом чил-чил бўлди.
Қай йўллардан борарингни ҳар инсу жинсга айтма,
Машваратни бир Оллоҳнинг ўзи билан қил, бўлди.

* * *

Узоқ кетма, майли тоғ ё тош, қирлар олди,
Айниқса қор, айниқса сел, тошқинлар олди,
Бир лаҳзага сурувдан мен йироқ кетгандим,
Сурув бошлар кўчқоримни қашқирлар олди.

* * *

Кимники иситди кўнглим ўтлари,
Шу шаънимни арзон сотди, ўтлади.
Бугун остонамга бурилмай ўтар,
Кеча кўзим ёгин еган итларим.

* * *

Бир нозик таъб эдик, таъбимиз куйди,
Тупрогимиз куйди, обимиз куйди.
Куйганлар ўтини ўчирмоқчийдик,
Ўзимизнинг ҳар сўз, бобимиз куйди.

* * *

Бу дунё — шу. Сезиб-сезмай терс-тубан ишлар қилгай,
Тўлиб тоша бошладими, у жом албат тўкилгай.
Тўкилмагин, бошга чиқиб бугун хўрласа Дунё,
Эртанги кун, иншооллоҳ, у оёққа йиқилгай.

* * *

Ўйламанг, бозорда ҳумо ё сор йўқ,
Олибсотарларда ҳар не бор, ор йўқ.
Ўмариб кетарди агар бўлганда,
Яхшики, иймонни сотар бозор йўқ.

* * *

Умр ўтди. Терс туядай тўлғаб бошингиз,
Қора сочга қорлар ёғди. Энди шошингиз,
Биродарлар! Кетар жарлар яқинлаб қолди,
Ҳеч йўқса жар ёқасида қучоқлашингиз!

* * *

Не савдолар кечар жуфтлиғ деган юртда,
Шунчалар қийинми бирга ёнмоқ ўтда?
Какликлардай бирга-ку ҳеч ўлолмаслар,
Қилолмаслар бирга яшашни ҳам уdda.

* * *

Хоҳ юпунмиз, хоҳ зийнатли товус паримиз,
Бир кун касодга учрайди бозорларимиз.
Хоҳ иста, хоҳ истамагил, борар жой битта,
Бир кун келиб сирлашади мозорларимиз.

* * *

Кўнглим бостирмай чанг, тўхтамай кетдим,
Бошим бостирмай санг, тўхтамай кетдим.
Қай маконга қўнсам, Сен деб қўнгандим,
Шундан — Сен йўқ эрсанг, тўхтамай кетдим.

* * *

Чарх урфин кўр, бировни тож қилар, во дариф,
Бошқасини қарам, муҳтож қилар, во дариф.
Очлар, тўқлар не азобда қурганларини
Ўлим келиб талон-тарож қилар, во дариф.

* * *

Билмам қай кун зеру забар томонга жилдим,
Аммо зеру забар йўлда қоларкан, билдим.

Кийдим, ечдим... аммо ечмас бўлиб охири,
Қаландарлик хирқасини эгнимга илдим.

* * *

«Кимларинг бор?» — менга бу савол, гап ботибди,
Уруғларим — бор туркийлар, илдиз отибди.
Бош паноҳим, беш гўдагим бор, тагин онам —
Боёвутнинг мозорида ухлаб ётибди.

* * *

Халқ онгини босмасин кул энди, Худойим,
Минг таважжуҳ, минг таваккул энди, Худойим.
Боболар гоҳ Улуғбекдай ўз кўзин юлди
Болаларни шафқатли қил энди, Худойим.

* * *

Мен ёмғирни топгандай ҳут тополмаяпман,
Бир ўт керак, ундайин ўт тополмаяпман.
Менам гоҳ-гоҳ инжу топиб бўлсам-да комрон
Топгандай Паҳлавон Маҳмуд, тополмаяпман.

* * *

Менинг бору йўғим умидга ўтган,
Фарқлай олмай гоҳо ёлғон, чинни мен,
Ҳар битта кесакдан
Гавҳарлик кутган,
Жавоҳирлик кутган жинниман.

* * *

Ғайб айтарда гулла, иши ўнг бўла бил сен,
Тоғнинг қоялари янглиғ чўнг бўла бил сен.
Аммо бийрон тилни доим эркига қўйма,
Айб айтарда тилингни тий, гунг бўла бил сен.

* * *

Ёрижон, кетма, кетсанг май, ноб биздан кетадир,
Бўш хужрадай хувиллатиб ўт, об биздан кетадир.
Агарчанд ишқ азалийдир, агарчанд ишқ абадий,
Аммо бизни офтоб этган офтоб биздан кетадир.

* * *

Нолам узун. Нола мени суйса керак,
Умрим буйи у кўксимни ўйса керак.
Менга таъриф керак эрса, тарихчилар
«Бир нолали най» деб ёзиб қўйса керак.

* * *

Эгма, қилич қошни ойда сақлайсан,
Киприкдаги ёшни найда сақлайсан.
Минг битга харсангни бир-бир ағдариб,
Кўтарилган бошни қайда сақлайсан?!

* * *

Эй азиз дўст, ўртададир иш, шиоримиз,
Кўз-ла, сўз-ла бир-бирова даво, доримиз.
Ўртада ишқ — жовдираган жайрондир асли,
Бизлар икков шул жайроннинг халоскоримиз.

* * *

Аждодимдан айтсам кўпдир фахру, таъна, гап,
Шарқу Фарбга карвон-карвон тилло ортган у.
Улуғбекдай олимларин тутдай каллақлаб,
Машрабдайн шоирин ҳам дорга тортган у.

* * *

Ҳозирлан, бир шиддат, шахд келаётир,
Йўлда сенмас. Кўк дарахт келаётир.
Ватан деб аталмиш қадргоҳларда,
Байроқдай ҳилпирар вақт келаётир!

* * *

Қизиқ баъзан ғирт ёлғонларам чинга ўхшар,
Тонгми дейсан. Ҳеч оқармас. Тонг тунга ўхшар.
Синчков боқсам, кимларгадир барча кўча берк,
Кимларгадир барча йўллар мумкинга ўхшар.

* * *

Санамлар мастона, мастона кетар,
Дўстнинг уйи кетар, остона кетар.

Ёвлашганларини очиқ билдирмай,
Кетганлар жим кетар, дўстона кетар.

* * *

Ҳар кун гарчанд омон, омон кетар йўл,
Ҳар кун гарчанд яхши, ёмон кетар йўл.
Бешафқат йўлдир бу, қайта олмассан,
Ҳар кун — бу охират томон кетар йўл.

* * *

Бир қуш куйди... чирқиллади, фақат қуш бўлиб куйди,
Қушлар бор тўловларини қушдай тўлайди фақат.
Фақат одам бир-бирини қашқирлардек ғажийди,
Фақат одам, бир-бирини итдек ялайди фақат.

* * *

Юргим келмас гоҳ бу шўх дунёсида,
Базми жамшид, алдов, ўқ дунёсида.
Шамс Табризийдай қурбонлиғ нечун,
Жалолиддин Румий йўқ дунёсида.

* * *

Уйлама бу дунёда шундоқ ўтгувчилармиз,
Лаҳад эшигигача ишқни кутгувчилармиз.
Ё севгидан ой янглиғ чарақлармиз умрбод,
Ё севгига умрбод аза тутгувчилармиз.

* * *

Гарчанд ғаним бирор йўлдошим қуритолмайди,
Тошим оғир. Қуёш ҳам тошим қуритолмайди.
Ер юзин бор шамоли йиғилиб эсганда ҳам
Юзга томган бир томчи ёшим қуритолмайди.

* * *

Билолмаслар ишқнинг урф-одатини,
Қилолмаслар ишқнинг ибодатини.
Огоҳ бўл, қуласа тиклай олмассен,
Меъмори йўқ ишқнинг иморатини.

* * *

Ўтар қайғуга қул, қувончга гарқ ҳам,
Ўтар хушдомону заҳару марг ҳам.
Келдик. Очилмади бир гул ортиқча,
Кетамиз, тўкилмас бирорта барг ҳам.

* * *

Ҳафсалам пир қилди дов, даранглари,
Кўнглимни ер қилди кўр, гаранглари.
Қанча эҳтиёткор бўлиб юрмайин
Хирқамни кир қилди даврон чанглари.

* * *

Ўз баҳойим билмасам-да, мисми, олтин мен,
Фирром дунё бозорида ўйга толдим мен.
Мен ҳеч нарса сотганим йўқ. Тортиб олишди.
Менам сотиб олганим йўқ. Тортиб олдим мен.

* * *

Мен бугунги одамдирман ҳамда бурунги,
Қулоғимдан кетмас тилло танга жиринги.
Тараққиёт шуълалари ёнса бошимда,
Оёғимда нафс занжирин жаранг-журунги.

* * *

Рангларимни артди ранги йўқ ранглар,
Бошимни қабартди санги йўқ санглар.
Дунё — жанггоҳ экан лашкар, аскарсиз,
Мени чарчатди бу сўнги йўқ жанглар.

* * *

Куёш, сув бергансан дала, тузга ҳам,
Дашту саҳрога ҳам, қумлоқ, бўзга ҳам.
Эй Худо, дунёда яшаши учун
Бир парча умид бер, умидсизга ҳам.

* * *

Ҳаётимни таҳлил қилиб бир лаҳза тиндим,
Қамишни кузатиб туриб, қаттиқ ўқиндим.

У бӯронда юз эгилиб, юз тикланарди,
Шу қамишча тадбирим йўқ, эгилмай синдим.

* * *

Киритсанг руҳоний бир онни кирит,
Ўзи йўқ, сўзи бор қурбонни кирит.
Фарқи йўқ, сиртингда хирқами ё тўн,
Фақат ичингга сен қуръонни кирит.

* * *

Сўзладим. Сўзим дур, асллар келди,
Сўзимдан бир чечак, бир гуллар келди.
Энди боққа кирсам шовулар хазон,
Менга ҳам ўй сураб фасллар келди.

* * *

Воҳ, дунёнинг ғамларидан шароб қилдим мен,
Дилимни куйдириб олов, ҳам об қилдим мен.
Гоҳ дунёда арслонлардан йўлни терс солдим,
Итларни дўст билдим. Ўзни хароб қилдим мен.

* * *

Менам ўз-ўзимча роз айтдим, кетдим.
Не айтдим. Ўзимга хос айтдим. Кетдим.
Бу дунёга келиб бор қилган ишим —
Бир икки сўз айтдим. Рост айтдим, кетдим.

* * *

Нола қил ёр турсин сен тургунингча,
Пойига гуллар эк, улгургунингча.
Дудоғингни ёри содиққа ўптир,
Бир куни тупроққа ўптиргунингча.

* * *

Қайтадан босилмас бизларнинг бу из,
Қайтадан бу отда елолмаймиз биз.
Қайтадан навбатга тизилолмаймиз,
Қайтадан бахт сўраб келолмаймиз биз.

* * *

Дунёсига боқсам уқиб сирларни,
Кўнгли кирлар топар кўнгли кирларни.
Беш кун мусофирмиз бу дунёда, лек
Мусофирлар талар мусофирларни.

* * *

Биз ўтсак-да гоҳо ҳалолликка зор,
Биз ўтсак-да гоҳо шайтонга дўст, ёр,
Аждодларга тортар гўдак томири,
Болалар ичида авлиёлар бор.

* * *

Якун бер, ўзимни ўроқлашимга,
Яшин бер, чақмоқдек чарақлашимга.
Дўсти азиз, менга ишора етар —
Жоним куйиб, Сени сўроқлашимга.

* * *

...га.

Демасмен, дунёда ортиқ бор, кам бор,
Яшашимга арзир ёруғ бир шам бор.
Сўнг кунимгача шоҳ ё гадо бўлиб,
Эшигимга келар битта одам бор.

* * *

Яхшилик қил, билмаганга мен тан, биледи,
Бахт қадрини бахт деб юрак ёрган биледи.
Бу бойларнинг саховату ҳотамтойлигин,
Гадо бўлиб эшигига борган биледи.

* * *

Ҳаётнинг ранги йўқ, сурга ўхшайди,
Най нолаеси ҳазин сирга ўхшайди.
Қайдадир най йиғлар, менам йиғлайман,
Икковнинг дардимиз бирга ўхшайди.

* * *

Қуёш ботмай, тутилмай туриб ойим,
Сен чорла, мен ҳаялламай боройин.
Бирор синчинг дарз кетмасин, обод бўл,
Мен кўз очиб қўнган карвонсаройим.

* * *

Ҳақиқат қирда, тоғда ҳам суюмли,
Очиқда ҳам, қамоқда ҳам суюмли.
Ичи — кўзларида муқим ўт ёнар
Сирти йиртиқ, ямоқда ҳам суюмли.

* * *

Тоғдан келган селдан тош кесилади,
Тўкканинг ҳар томчи ёш кесилади.
Тўғри келган тилдан ўлган тирилса,
Эгри келган тилдан бош кесилади.

* * *

Бир бағри бутунга ҳам харидор бор,
Дил ярим, тутунга ҳам харидор бор.
Сен бир қучоқ гулсан, кўксингни кўтар,
Бир қучоқ ўтинга ҳам харидор бор.

МУНДАРИЖА

Сизнинг кўйглингизни излаб	3	Дарёнинг овози	4
-------------------------------------	---	----------------------	---

«ИЛК МУҲАББАТ» КИТОБИДАН

«Мен қалбимга айлайман савол»	12	«Ел бўлиб бетоқат...»	13
«Боболар бир вақтлар...»	12	Расул Ҳамзатовга	14
		«Бахт келади бизларни излаб»	14

«ОҚ ОЛМАЛАР» КИТОБИДАН

Дориламон кунлар келди	16	Кўзларимга	26
Ўзимизнинг боғлар	17	Кемалар тиккага йўл олсин	26
Олқишлашинг керак	18	Бир сен эмас	27
Юрагимда барглар шивири... ..	19	«Қиёфанг ҳамиша баҳор яратар»	28
Бизнинг тоғда	20	Қор учқунлаб турганда	28
Тушимга кирибсан	21	Қалбинга чорлайсан	29
Йигит қадам ташларкан	22	«Сочларимга нигоҳ солмай ўт»	30
«Қизғиш ёнар уфқнинг...»	23	Фурур	30
Жуфт шўхчан кўз	23	Энди у	31
«Тақдир улаганда умрлар занжирин»	24	Оқ олмалар пишганда	32
«Сенга барча отилган тошлар»	25	Кўмсаш	33
«Учган ўтни ёндирма қайта»	25		

«ЧАМАН» КИТОБИДАН

Бегим, сизни Худойим	36	«Фақат омад камдан-кам жуда»	42
«Болакайим, болакайим»	37	«Мана, кўпдан ўт босиб кетди»	43
Илдам бола	38	«Умр оти чопагон жуда»	44
Бир қўшиқ ёзарман	38	Бўшатишдан от	44
«Ўйламангки, унинг қалби йўқ»	40	Уйғон, болажон	45
«Омон-омон қўшиқлардан айт»	40	Болакай	46
Кўклам ўйлари	41	Гўдакка ҳам қийин	47

Юлдузларни осиб бўлмас	48	«Сени кимлар қилмайди	
Менга бир коса беринг	49	талаш»	53
«Сен менинг қалбимни...»	50	Севан қошида	54
Уйга	50	Арманистон	54
Мен сен билан хайрлашган		«Оташ давраларда...»	55
тун	51	Ҳаёт араваси	56
Отам хотирасига	52	Бу шеър	57
Сиз доно йигитсиз	52	Совчи келар	57

«СУЯНЧ ТОҒЛАРИМ» КИТОБИДАН

Суюнч тоғларим	60	«Ким яшаган бўлса	
Кичик дарахт	61	бўрон билан...»	77
Бобо қуёш	61	Мен ортингдан из	
Қўл ҳақида	63	босаман	77
Юрак ёнар	65	Мен шу тупроқ	
Ўйлар	65	қуйчисиман	78
Дугонагинам	67	«Ҳар ўлимда тириклик бор»	79
Сизни севгач	68	Узук ҳақида	79
Қизлар билан суҳбат	69	Ҳаёт билан сирлашув	80
«Сиз билан миннатдор...»	70	Кекса аёл ўйлари	81
Мен олмаман	71	«Сен булоққа сир	
Сиз йўқлабсиз	72	айтма, бас»	82
«Хайр дейман сенга мен		Улуғбекка қўйлак тикдим	83
бу кеч»	73	«Ақлим танибманки...»	84
«Хотирам тумани...»	73	Денгизда	85
Сени сўрашар	74	Ҳамқишлоқларим	85
Бир дақиқа	75	«Учаётиб кўкрагини тутди...»	87
«Кўпдан кўришмадик...»	76	Ўз онамининг суратини	88

«БОБО ҚУЁШ» КИТОБИДАН

Фикр	90	«Хайр энди»	100
«Ўт билан ўйнашиб қорда...»	90	«Сиз топмишим...»	101
Юртимга	91	«Ўз эгик бошимни...»	101
Ўртоқларим	92	«Қайдан ҳам йўлимда...»	102
Байкал-Амур магистрали	94	«Ажралишдик, кўтар	
Қаҳрамонлик	95	бошинг»	102
«Майлига, бошимни ҳам		«Мен Сизни алдашни...»	102
қилсин...»	96	Кечаги кун	103
«Ҳавас, нафрат, орзу...»	97	«Оппоқ қор, оппоқ қор...»	104
Китобларим	97	«Ишонинг, кўзимни то...»	104
Муҳаббат	98	«Чиллада иссиқ қор...»	105
«Қаро кундан дилим...»	98	«Қайларгадир ёзган эдим...»	105
«Сизга ишқим...»	98	«Биринчи гал у тошқуни...»	106
«Бир мактуб сингари...»	99	«Алвидо денг, алвидолар...»	106
«Тан оламан, дилда...»	100	Нозик гулга айтганларим	107
Хотира	100	Қашқадарёда	109

Ўқ ҳақида олти шеър	110	Янги унган майса	115
Кекса дарахтнинг		Кийиклар	117
деганлари	112	Елкан	118
«Эй, курашаётган йигит»	113	«Оқил ога ақдингизга»	118
«Хаёлларим пардай тўзғир...» ..	114	Олдингилар	119

«ИССИҚ ҚОР» КИТОБИДАН

Бир дўст хотирасига	122	Гуноҳ	133
«Энди юмуқ кўзларинг...» ..	123	«Мен қор билан	
Ўзбекистон	124	хайрлашдим бугун»	134
«Бирин-кетин уч киши...» ..	125	«Ўт билан ўйнашиб	
«Сочимнинг бир тола...»	126	қорда, ёмғирда»	135
Улуғбекни кузатиб	126	«Икки куш бор...»	136
Афсона	128	«— Тугатинг бас, — дедим...» ..	136
«Қор — оқ ипак, чувалади» ..	128	Мен ўзимни ўз кўзим	
«Албат етажакман...»	129	билан кўрмоқ истайман	137
Болажон, сен отам бўлгин ..	130	Ўртаниш	138
Бургут	132	Соғиниш	140
«Абад сўлмас муҳаббатта...» ..	132	«Кўклам эритаётир...»	140
«Куёш жуда эрта ботди»	133	Бола, онанг олим эди	142

«САДОҚАТ» КИТОБИДАН

«Уфқ»ни ўқиб	146	Шип-шип оёқ товушлари ..	162
Ҳовлилар	147	Остонадагилар ҳақида	163
«Тўсатдан кўзимга тушди		«Тақикласам, айтар	164
чўп»	148	сўзинг...»	
«Аллақачон унутганман...» ..	149	Тўй кечасида кўнглимдан	
Тонг	150	кечирганларим	165
«Мен сени топгандим...»	150	Ҳайрат	166
Бир аёлнинг кундалигидан ..	151	Кузги дарахт	167
«Хоҳ арзи, хоҳ		Иқролик	167
арзимагил...»	152	Эътиқод	168
Шеър ёзганда	152	Энг тоза мева	169
«Асли кўклам сўрганди		Ярим умр ўйлари	171
кўлим»	153	Рўмолча	172
Танҳоликда	154	«Гарчанд сенинг мен	
Ферузанинг дарди	155	хиёнат»	172
Бир лаҳза	156	«Йўқ, йўқ, нега энди,	
Ўткинчилар	156	ахир...»	173
Бургутларим	157	«Аmmo мендек ҳоли	
Ёшликка ёзганларим	158	тангнинг»	174
Бир қирғоққа	159	Кузги боғ	174
Ҳисоб-китоб ҳақида	160	«Мен «кетаман» дердим...» ..	175
Умидбекка	161	Тўрақўрғонда	175

Бахт	177	Бобур	186
Сукунат	177	Кумушининг ўлими	187
Уруш бу бир қора сўздир	178	Учинчи дўст	188
Оналар ҳақида	179	Бир хонадонда	189
«Бу ўғил меники эмас аслида»	181	Қизини узатаётган она ўйлари	190
Кўлингни бер	181	Узатилаётган қиз ўйлари	191
«Саволларга мени ўрама	182	Келин туширган оқшомда қайнона ўйлари ...	192
«Эй сен, бўйин эгмас ғурур боласи»	182	Ёлғиз аёл хати	193
«Метин ақл, метин тартиб...»	183	Бу фасл	194
«Эмишки бирхонадонга...» ...	184	Бугуннинг бу саволи	195
Ниҳол	184	«Жангга кетган ҳар юзтадан...»	197
Садоқат	185	Қирқ йилдан сўнгги нидо ...	197
Шаҳидлар	185	Турналар	199

ТАРЖИМАЛАР

Чавандоз болага	200	Саксовул	202
Унутиш	201		

«МУҚАДДАС АЁЛ» КИТОБИДАН

Бу Ватан	204	«Онажон, ўтир, бир ҳасратлашайлик»	221
«Ватан! Сенинг йигирма миллион...»	205	Чақриқ	222
Халқимга	206	Чинни коса	223
Учинчи қиз	207	Муқаддас аёл	224
Муаммо	208	Хавотир	225
Жасоратнинг сўнгги туни	209	Тўмариснинг айтгани	226
«Йигитлар ўлимга кетган...»	210	Кўкраги доғлиларга	227
Қирчиллама қирқ йигит	211	«Онанг қарийёлмас...»	228
Эски сандиқ	212	Бу ўт	228
Қайтмайман	213	Ёлғиз ўғил ҳақида баллада	229
Қамал кунларида	214	«Бугун чақир, чақиравер уялмай»	231
Қамал қишида	215	Бир аёлнинг ўтмиши	231
Хато такрорланмас	216	Илинж	233
Ҳайкалнинг айтганлари	217	«...Ёраб, келмасидан куз» ...	235
Ватан бахти	218	Иттифоқ	241
Ғалаба	219	Қасос	243
Тилак	220	Нега?	244
		Онамнинг айтгани	244

БАХШИЁНАЛАР

Туғилиш	245	Ишқ	276
Она садоқати ва ўғил армони қиссаси	246	«Билмам, адашдимми ё...»	277
Бахшининг тўйдаги курашда айтганлари	250	Автопортрет	277
Қасам	252	1. Ёлғизлик	277
Кўзи борлар тўғри йўлдан юрмаса	254	2. Аланга	278
«Азбархўжа карвонбоши айтди...»	256	3. Ҳижрон кунларида	278
Йуқлов	257	«Тегма, менинг кўнгил...» ...	279
Бу кунингдан бешбаттар бўл	258	Кетаман	280
Ёзда	258	Ўлим олди алласи	280
Кўз	259	«Қанча ўтди, билмайди...» ...	281
Шундай уй бор	259	«Ёлғиз қари онаси кўз ёш...»	282
Ишонч дарвозасида	260	«...Сўнг ҳам узоқ ётмади...» ...	282
Сочингизнинг ўрмонларида ...	260	«Битта қадам, не учун...» ...	283
Сизсиз	261	«...Кўш гўдакни етаклаб...» ...	283
Кириб бормоқ	261	Бир шеър керак	284
Менга айт	261	Ҳолат	284
«Кузнинг ёноқлари намли...»	262	«Аввал ўқигандим ушбу китобни...»	284
«Бу эркак аёлнинг...»	262	Бедилона	285
Уят	263	Кузги таскин	285
«Ёнаётган бу ўт...»	263	Сирдарё билан суҳбат	286
Тик йўл	264	Усмон Носирга	288
Севинч кўчган уй	264	Оқар дарё	289
Ўртадаги дарё	265	Устоз Ойбекка	291
«Сўзамолсиз... йўк...»	265	Сурур кўнғироғи	292
«Бўлмагандай боғларда бўрон...»	265	Янги йил кечасида кўнглимдан кечирганларим ..	293
Бир хато изтироби	266	Йил бошидаги истаklar	295
Интиқом	267	Шоира сингилларимга	297
Халқона оҳангларда	269	Илк хато	298
Ҳижрон ёбонларида	270	Ўлмас Пушкин ёнида	299
Қирғоқ	271	Мослашувчан одамга	301
Кетма!	272	Марҳумнинг айтганлари	302
Хавотирнинг қучоқлари	273	Бу уйлар	302
Олов сари	273	Бир зинадай қолурман	303
Кўнгли ярим	274	Бир қадам олдинга	304
«Бир вақтлар кетардик...» ...	275	Дарахт ўз жойида	305
«Бу аёлнинг сочлари узун» ...	275	Сиз миҳсиз	306
		Қари отнинг айтганлари	307
		Гоҳ кунлар гаройиб	307
		Ўрталик	309

«Минги келса қошиқ кўтариб»	309	«Бу қуш нимадандир...»	312
«Ҳаётнинг кўзидан ўпиб, суюниб»	310	«Ишдан кетди, шундай...»	313
Тўғон	310	Тўртлик	313
Дугонам Саодатнинг сўзи	310	Қаъбият	313
Ширинлик	311	«Мен ҳали-вери ўлмасам керак»	313
Ёлғиз бошни	311	Мен ҳам сендай	314
		Сўзлар пиша бошлар	314
		«Кўп қизганаверманг...»	314

«БУ КУНЛАРГА ЕТГАНЛАР БОР» КИТОБИДАН

Бу дунёда	316	Қадаҳ	338
Кетиш ҳақида	316	Шудгорланган шеър	339
Бор армоним	317	Пайт келди	340
Ёмон бир ўй	318	«Ёзмоқ ўтида ёнсанг»	340
Омон бўлинг	319	«Қуруқликдан келади чирмаб»	341
Менинг каби	320	Тош ҳақида	342
Гарчанд қуш эмассан	321	Гул ҳақида	342
Ҳиндикушдан нола келди	321	Бугун айт	342
Бир ўрим соч тарихи	323	Қиш кечалари узун	343
Тавба-тазарру вақти	325	Майса	343
Ишонч	326	Иккиланиш	344
«Ўт кетса, ўт оҳлар...»	327	Ёлғизлик	344
Сотиб олинган таҳлика	328	Бадбахт ишонч	344
Дарёга	328	Учирма	345
«Қандай бўлсанг бўл, лекин»	329	Совуқ шамол	345
Улуғбекка айтар сўзим	329	Ярим кеча	346
Хотира сандиғидан йўқолаётган сўзлар	330	Излайман	347
Тасалли	330	Базмимиз охирлашди	348
Чўлпон	331	Қайта келган Наврўз	348
Холис ният	331	Мен кетсам	349
Кенглик сўра	332	Ҳимоя	349
Бу шахд	333	Шоир номи	350
Азият	333	Бу одам	351
Талаб	334	Тушунмасман	352
Эврилиш бўлмаса	334	Таънали шеър ёзганимдан кейинги изтиробларим	353
Ўлим яхши	335	Элдошларим ичра юриб	354
«Деёлмам «Ҳамиша хизматда турдим»	336	«Нимадир бу, кетаётган нимадир»	355
Билиб-билмай	336	Ҳеч на ёнмас бу оламда	355
Нима деб қўйлашни менга ўргатгил	336	Йиғламаймиз	356
«Ҳувиллаган боғнинг...»	338	Бул кун кимдир ўйнаса	357

«ЎШ-ЎЗГАН ФАРЕДИ» ДАФТАРИДАН

Унутганнинг куйсин	Ўшар	383
икки дунёси	Сен қоларсан	383
Туркистон онаси	Тили суғурилган	
Ҳар кун хабар	болалар билан	384
Ўтаман	Сендан олдин	385
Тарафкашлик	Кулим кулар аҳтимол	385
«Мен бахтлиман десам	Энг ёмон кундаги энг	
бугун...»	яхши тилак	386
Афсус	Наврўз	387
Биз ўтармиз. Эслар ул, қиз ...	Қайта кўклаш саодати	388
Бизлар ожиз	Ўз топгин	388
Шубҳа	Ошиқлик	389
Шудгорланиб	Тушунган гапим	390
текисланган эл	Умид	391
Тишимдан қон сизиб	Бехато сўз	392
Хавфдаман	Иншооллоҳ	392
Садо	Сўнги оҳ	393
Бу ўлим қандай ўлим	Туркистоннинг	
Ярим кўнглим	оналарини	394
Юки оғир бу юртда	Бу элни жимлар	
Болаларим, қадни	уйғотадир	395
кўтаринг!	«Отам, онам кўнгли	
Бу шовқинзор оралаб	йиғлаб...»	396
Бўзлаётган жоним қуши	Кўпни кўрдим	396
Болалар англар	«Ошиқлиғда ҳеч ким ...»	397
Кийикдай бу қиз жон	Дунё кетар суруниб	397
озуғи	Имон келгунича ёзгин	398
Ҳаёт майдонларида	Ёлғиз одам ишончи	399
Илтижом шу	Битта муштга айланмай	399
Меҳмондир	«Худоданми, бандалан»	400
Кўриб ёздим	Йиғладим, Художон	401
Элнинг қаро кечаларида	Ҳаммадан куйинганим	402
Пайғамбарлар отанг	«Гарчанд ўтган умр	
бўлсин	ўтди...»	402
Бугун туркка не керакдир ...	Ғамим сиздан мерос	402
Қизил тошлар	Туркнинг кўзи	403
Бир кун... ғов йўлимга	Илтижо	404

«ХУРЛИК ЎТИ» КИТОБИДАН

Дардим билан ўсадилар	Йиғи	408
бир куни	Хурлик ўти	409
Каромат	Дунёларга сиғмаган	
Тўмарисга илтижо	ғавғо	410

«ТҰМАРИСНИНГ АЙТГАНИ» КИТОБИДАН

Даъват	412	Қичқирік	428
Аёл ўтиб борар	412	Ёнар кунлар	429
Оқлаш кучин сақлаган майса	413	Турон	430
Ҳар элга бир байроқ керак ...	413	Қўш тоғмиз, қорақалпоқ ...	431
Кўп чиқдим мен		Озод эт	431
Ватанимнинг тўрига	414	Бу шамоллар баланд	
Азизим	414	дорга осилмас	432
Сўз сўрама	415	Тиловчиман	433
Тирилиш кунлари	416	Бугун тунда	433
Отларимиз	416	Сигармукин	435
Аввал ичинга кир	417	Қилич жаранги	435
Улуғлар, боғловчилар	417	Бир вақтлар	436
Кечиб	418	Гарчанд, Оллоҳ	437
Кунботарда	419	Аҳли Анжон, йўл бошига	
Ҳақ деганни	419	чиқавергин	437
Тун кирар чоғларда	420	Йиғлаёлмадим	438
Қутлов	421	Тўзим бергин яшашим	
Қозоқ дўстларга	422	учун	438
Ватан байроғи	423	Биз жаннат гулимиз	439
Жилға	423	Сибирларда ўлган	
Ўзингдан узиб бергин	423	болалар тирик	440
Мен сизга кетаман	424	Ўтмасдир	440
Сўзон дилим	425	Моҳларойим туғилажак	441
Меҳмондорчиликда	426	Энди сен келгунингча	442
Кўнгли ярим одам		Мен оҳ урсам	443
ҳақида шеър	426	Армон	443
Дарахтлар	428	Бирлашинг	444
		Кўксимизда ўсиб чиққан ...	445

«САЙЛАНМА» КИТОБИДАН

Халқимга ёки ҳолат	448	Эътироф	457
Ёлғиз қолдирма	449	Улги	458
Сув узатар томирим	450	Отлар бўлса эгарланган	459
Танграм, айтгин	451	Уни менга бер	460
Айтмай қандоқ яшайман	452	Биби Фотима дуоси	460
Қайтиб олинган ер бу	452	Еринг бу	462
Наврўз хаёллари	453	Наҳотки!	462
Бошини кўп эгган бир		Қарамлик	463
жон	454	Фақат ишқинг	463
Ўсиш фасли қачон келади?	455	Кўнглимдаги арслон	464
Яссавийнинг «Ҳикмат»ини		Бу улуғ карвонни кимлар	
йўқотган кундаги ҳолатим	456	талади?	465
Сиз келмадингиз бегим	457	Неники кўрдим кеча	466

Ҳаёт эканини билмабман ...	467	мамлакатни	487
Ўзинг тик кет	467	Балки ганжирман	488
Тирик кўнғироқлар	468	Агар... сенсиз	488
Менинг тўзмас болу, парим... 469		Фақат... Бобур йиглаган	489
«Моҳларойим, чин ойим, айтинг...»	470	Мозорларинг бор	489
Ўлмай юрсам	470	Унутмайди	490
Кунинг кулсин	471	Туркистон келди	490
Гул	472	Дил ҳам бош тортар экан ...	491
Туғларимни ололмайди ёв ...	473	Мен биргина сўз ўстирдим ...	491
Бир кун сени кўтаради	473	Кечикканлар	492
Ватан	474	Хато кетдим	493
Менам ўтдан ўтганман	475	Айтолмадим	494
Қасамки	475	Султон қаҳрингни бер!	495
Тан олмаса	476	Юксалишга маҳқумлик	496
«Уйғон» сўзин айтгач	477	Юбормайман	496
Билмасмиз	478	Кечаги шамол	497
Ўлмаслик	479	Менга дуч келиб қолса	498
Ҳаққим йўқ	480	Ўзин топмоқ истаган	498
«Онам хусусида қайгуларим»дан	480	Демакки, сен шоирсан	499
Инониш	481	Мулгиб-мулгиб узун кечалар	500
Ошиқлик Сиздан ўтарди	482	Эрк йўли	501
Ишонма	482	Хулоса	502
Дарахт фарёдидан беҳабар ...	483	Рухим кўтаради байроқларини	503
Паҳлавоннинг ҳар айтгани ...	484	Эски дўстларимга	503
Энди кет	484	Инсон аслан буюк	504
Онанг кетмоқда	485	Куйган нарса қайта куймасмиш	505
Мажбурият	486	Муҳаммаднинг ўлимини эслаб	506
Сен ўлма фақат!	486		
Ўстир Худо деган шу			

«ЙЎЛДАДИРМАН» КИТОБИДАН

Ерда қолган сўзларим	508	Булар — Ватан қоровуллари	520
«Тоққа кетди, чўлга кетди»	508	Ватан жим туради	521
Она элим	509	Отам менинг	522
Миллий виждон кўтарсин ...	510	Ўзбекнинг	523
Ўнг қўлга қасида	511	Бизнинг замонларда ҳам	524
Озодликни бериб кетинг	512	Эрқдай кўтариламан	524
Ҳуррият тожи	513	Ўзи кетди	525
Ижод сири, ишқ сири	514	Телефон	526
Оналаримиз	515	Туркистон тупроғида	526
Бу — биз Ўзбеклар	516	Менинг қайдим	527
Муҳаммаднинг йўқлови	518	Мартаба	528
Озодликнинг қўллари	520	Туш	529

Деразада чироқ ёқаман	529	Хайрлашмайман	558
Келажакнинг йўлларини супурамиз	530	Мажнунтол	559
Парда ортидаги сухандонлар ёди	531	Аъзам Ўктам хотирасига	559
Мангу порлар ўт — икки шоним	532	Ватанга арзийсан	560
Асра онажонимни	533	Дўст бўлсак	560
Йўлдан тоза болалар келар	534	Бешик қошида	561
Дўст келар	534	Таскин	562
Фигон	535	Нима олдинг?	562
Ёш бургутлар, эслаб қолинг	536	Форат уй	563
Болаларнинг оналари	537	Дўсти жон	563
Онам хотирасига	537	Алаҳсираш	564
Сизга ишонардим	538	Табрик гули	565
Тадбиркор аёлларга	539	Айтаман	565
Сентябрдан келар чинқирик	540	Тўлқин ювар қирғоқни	566
Бугун сенинг кунинг	541	Олча гуллаган пайтлар	566
Бир ҳикмат бор	542	Наҳотки	567
Улуғ кун келмоқда	543	Сен оёққа туриб ол	567
Менга айтадилар	544	Бўлмас	568
Келдим	545	Оллоҳ бир сир, синоат бер	570
Турк дунёсини ўнгловчилар	545	Дунни бир қалқитиб олгандан кейин	570
Авлиёлар	546	Қамишлар	571
Энамнинг айтганлари	547	Тавба	572
Онам ёди	548	Билмабман	573
Томчи ёш	549	Оласан	573
Тириклик	549	Ота ҳовлим	574
Хаёл сурсам	550	Олдимдан оққан сув	575
Туркий сўзлар жойларидан кўзғолар	551	Саркарда	576
Салом гуриллаган ўт	551	Ватан сари йўл	577
Бор Худоё, бир Худо	552	Қалам билан	577
Кутиш	553	Сарсон ой	578
Нақшбандга бориб келганимдан сўнг	553	Бизлар бор	578
Бухоролик Омон ака	554	Сиз келмадингиз	579
Демак	555	Элда эркнинг ўти ёнгунча	579
Оллоҳ кечиктирсин	556	Азиз ном	580
Ўхшайди	557	Зилзила	580
Байроқ тутқичига бир оят ёздим	557	Ҳофиз дарё	582
		Маслаҳатга бораман	582
		Биз елкамиз тутсак	583
		Навойнинг қони менда	584
		Кўчам бўлсин	585
		Бахмал	585
		Ватан деб	586

КЕЙИНГИ ЙИЛЛАРДАГИ ШЕЪРЛАР

Кечаги ёмғир	588	Ойим ботмиш, куним	
Мен дардимни ўтганларга		ботмиш	617
сўзлаш керак	589	Тўлқинда кетди	618
Паришонхотирлик	589	Билмайман	619
Бекор келдик	590	Ўзимни ўргатдим	619
«Тафаккур»чиларга	591	Қайта бошлаш	620
Тўсилган дарё	591	Ёлғизлик сири	621
Йўлдадирман	592	Дарахтлар сезади	621
Кетгунимча жим кетмоқ	593	Бирга кетмоқ	622
Билмаган дарахт	594	Анжон сари	623
Билинг	595	Кўқонга борсам	623
Агар шу дунёнинг		Сахрода	624
дарахти бўлсанг	595	Ҳаммаси жойида	625
Тишсиз одам фарёди	596	Нечун шодмен гоҳо	626
Отасидан ўзганини		Байроқни бермасдан	626
билдирмас	597	Аросат саҳросида	627
Қуламанг биттангиз ҳам	598	Сезиб қолдим	628
Машъала	599	Барг тушмади ерларга	629
Аёл ўтиб борар	600	Кириб-чиқиб юрадиган	
Билмаслар	600	туғлар	630
Бир аёл қайғуси	601	Тавба эшигида	630
Базан ёнимдаги тоғ	602	Дунё кетар суруниб	631
Кимсан, нимасан	603	Дашти биёбонман	632
Маҳкам ушланг	603	Улар шоир бўлар	633
Мўъжиза	604	Ўтиши	634
Ҳайф	604	От ташласангиз майдонга ..	634
Полвон дарахт қуласа	605	Аёлга бош уриш	635
Рашкчи гул	606	Қизғаниш	635
Сув билан сирлашган		Қадим кўнғироқ	636
куним	607	Унутманг	636
Мен йўқласам	608	Кечиринг	637
Карвон йўлга чиққунича	608	Мен кетиб бораман	638
Йўл бирдан кенгайди	609	Ҳар гап ўтса... мандан	
Қитмир юлдуз етакласа	610	ўтди	638
Қуръон тараф борурман	611	Нарвон	639
Тирик юрганлар, алвидо	611	Мандан кўнглинг	
Ўлган шоир учун йиғланг ..	612	розими?	640
Шавкат Раҳмон деган	613	Кўл	641
Кетди бизнинг		Сенсиз	642
Муҳаммадимиз	614	Бу беш кунлик дунёда	642
Ватандир бу	615	Ортиқча куч	643
Мен бир куни	615	Қўлларимни кузга	
Еткурма	616	бермайман	644
Чақириб оламан	616	Тош яхши яшар	644
Боёвутда	617	Жон чиқиб кетгунча	645

Берар бўлсанг	645	Ундан ўзгасига	658
Тўшалган йўл	646	Ёзи ёнди	658
Айланиб ўт	647	Ўзимнинг йўлим	659
Ювган билан	647	Томоқ қириши	660
Юрак билан олишув	648	«Йўлга чиқиб	
Йўқлатадиган дардим	649	кетяпман...»	660
Қаттиқ нон	650	Қиш кунда	661
Қўрғон	650	Ўқилмаган жойинг	
Буюк қушлар	651	қолмаган	662
Майдон ўртасида	653	Энди кўришмаймиз,	
Янги сўз	654	ёрим	663
Тўзиш олди хабари	654	Бизнинг жуфтлик	663
Яшашга арзирли	655	Осмон яқин келар	664
Бир кун яшай	656	Қандак ўрикнинг бир	
Сўйлаб ётарман	657	донаси	665
Изланг мени	657	Батамом уйғонсам	666

ИНЖУЛАР КИТОБИДАН

Тўртликлар	668—715
------------------	---------

Худойбердиева, Ҳалима.
X 87 Буюк қушлар. Тўплам / Ҳ. Худойбердиева. —
Тошкент: «O‘zbekiston» НМИУ, 2010. —728 б.

ISBN 978-9943-01-621-7

УДК: 821
ББК 84 (5Ў)6

Адабий-бадиий нашр

Ҳалима Худойбердиева

БУЮК ҚУШЛАР

Муҳаррир *Н. Нурқулов*
Бадиий муҳаррир *И. Юлдашев*
Расомлар *Т. Каримов, Д. Ражабов*
Техник муҳаррир *Т. Харитонова*
Мусаҳҳиҳ *Ш. Орипова*
Компьютерда тайёрловчи *Г. Қулназарова*

Нашр. лиц. АИ 158. 14.08.09. Босишга рухсат этилди 5.01.2012.
Бичими 84×108^{1/32}. «Таймс» гарнитурасида офсет
усулида босилди. Шартли бос. т. 38,22+0,21 вкл.
Нашр т. 25,11+0,21 вкл. Нусхаси 5000. Буюртма № 10-349.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг
«O‘zbekiston» нашриёт-матбаа ижодий уйи,
100129, Навоий кўчаси, 30-уй.

Телефон: (371) 244-87-55, 244-87-20.

Факс: (371) 244-37-81, 244-38-10.

e-mail: iptduzbekistan@mail.ru www.iptd-uzbekistan.uz